

**LATVIJAS LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA
2007.-2013. GADS**

SATURS

1. LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS NOSAUKUMS	7
2. DALĪBVALSTS UN TĀS ADMINISTRATĪVĀ TERITORĪJA.....	8
2.1. Programmas aptvertā ģeogrāfiskā teritorija	8
2.2. Reģioni, kas klasificēti kā „konverģences” mērķa reģioni.....	8
3. SITUĀCIJAS ANALĪZE, ŅEMOT VĒRĀ STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES, TO IZMANTOŠANAI/PĀRVARĒŠANAI IZVĒLĒTĀ STRATĒGIJA UN EX- ANTE NOVĒRTĒJUMS	9
3.1. Situācijas analīze, ņemot vērā stiprās un vājās puses	9
3.1.1. Vispārējā sociāli ekonomiskā situācija ģeogrāfiskajā teritorijā.....	9
3.1.1.1 Teritorija	9
3.1.1.2 Iedzīvotāji	12
3.1.1.3 Makroekonomiskā situācija	14
3.1.1.4 Nodarbinātība	16
3.1.2. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas nozares raksturojums.....	17
3.1.2.1 Lauksaimniecības nozares raksturojums.....	17
3.1.2.2 Lauksaimniecības stāvokļa novērtējuma kopsavilkums	36
3.1.2.3 Meža nozares raksturojums	39
3.1.2.4 Meža nozares stāvokļa novērtējuma kopsavilkums	46
3.1.2.5 Pārtikas nozares konkurētspēja	47
3.1.2.6 Pārtikas nozares stāvokļa novērtējuma kopsavilkums	51
3.1.3. Vide un zemes apsaimniekošana	53
3.1.3.1 Bioloģiskā daudzveidība.....	53
3.1.3.2 Augsne	62
3.1.3.3 Ūdens resursi un to kvalitāte.....	64
3.1.3.4 Gaisa kvalitāte un klimata pārmaiņas	68
3.1.3.5 Atjaunojamie energoresursi	72
3.1.3.6 Dzīvnieku labturība	75
3.1.3.7 Vides un zemes apsaimniekošanas stāvokļa novērtējuma kopsavilkums	76
3.1.4. Lauku ekonomika un dzīves kvalitāte	78
3.1.4.1 Cilvēkresursu attīstība	78
3.1.4.2 Dzīves telpas kvalitāte	78
3.1.4.3 Nodarbinātība un materiālā labklājība	79
3.1.4.4 Tūrisms	81
3.1.4.5 Vietējās rīcības grupas un LEADER +	82
3.1.4.6 Lauku ekonomika un dzīves kvalitāte stāvokļa novērtējuma kopsavilkums	85
3.1.5. SVID kopsavilkums	87
3.2. Stīpro pušu izmantošana un vājo pušu pārvērtēšanai izvēlētā stratēģija.....	91
3.2.1. 1. ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības sektora konkurētspējas veicināšana	91
3.2.2. 2. ass. Vides un lauku ainavas uzlabošana	93
3.2.3. 3. ass. Lauku dzīves kvalitātes un ekonomikas dažādošanas veicināšana	94
3.2.4. 4. ass. LEADER	95
3.3. Iepriekšējais (ex-ante) novērtējums	97
3.3.1. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.....	97
3.4. Iepriekšējā programmu plānošanas laika posma ietekme un cita informācija.....	101
3.4.1. SAPARD	101

3.4.1.1	SAPARD programmas rezultāti.....	101
3.4.1.2	SAPARD programmas uzraudzība un novērtēšana	103
3.4.2.	Vienotais programmdokuments	104
3.4.2.1	Vienotā programmdokumenta 4.prioritātes rezultāti	104
3.4.2.2	Vienotā programmdokumenta 4.prioritātes uzraudzība un novērtēšana	106
3.4.3.	Lauku attīstības plāns 2004. – 2006.gadam.....	107
3.4.3.1	Lauku attīstības plāna 2004. – 2006.gadam rezultāti	107
3.4.3.2	Lauku attīstības plāna 2004. – 2006.gadam uzraudzība un novērtēšana	108
3.4.4.	Nacionālā atbalsta ietekme.....	109

4. IZVĒLĒTO PRIORITĀŠU PAMATOJUMS UN GAIDĀMĀ IETEKME SASKAŅĀ AR IEPRIEKŠĒJO NOVĒRTĒŠANU111

4.1. Izvēlēto prioritāšu pamatojums 111

4.2. Gaidāmā ietekme, kas izriet no iepriekšējā (ex-ante) novērtējuma 115

5. INFORMĀCIJA PAR ASĪM, KATRAI ASIJ PAREDZĒTIEM PASĀKUMIEM UN TO APRAKSTS117

5.1. Vispārējās prasības 117

5.2. Prasības attiecībā uz visiem vai vairākiem pasākumiem 117

5.3. 1. ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana 121

Pasākums 111: Arodapmācības un informācijas pasākumi 122

Pasākums 112: Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem..... 128

Pasākums 113: Priekšlaicīgā pensionēšanās 132

Pasākums 114: Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana 137

Pasākums 121: Lauku saimniecību modernizācija..... 142

Pasākums 122: Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana 148

Pasākums 123: Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana..... 153

Pasākums 125: Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu 159

Pasākums 141: Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai 165

Pasākums 142: Ražotāju grupas..... 169

5.4. 2.ass. Vides un lauku ainavas uzlabošana 175

5.4.1. Pasākumi, kuru mērķis ir lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana 175

Pasākums 212: Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas 181

Pasākums 213: NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK 185

Pasākums 214: Agrovīdes maksājumi 191

Apakšpasākums 214/1: Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība 196

Apakšpasākums 214/2: Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana 200

Apakšpasākums 214/3: Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos 204

Apakšpasākums 214/4: Rugāju lauks ziemas periodā 208

5.4.2. Pasākumi, kuru mērķis ir mežsaimniecības zemju ilgtspējīga izmantošana..... 212

Pasākums 223: Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana 212

Pasākums 224: NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem) 217

Pasākums 226: Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana 223

5.5. 3.ass. Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana 227

Pasākums 312(311): Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)..... 228

Apakšpasākums 312(311)/1: Atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai	231
Apakšpasākums 312(311)/2: Ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana.....	235
Apakšpasākums 312(311)/3: Enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas.....	238
Pasākums 313: Tūrisma aktivitāšu veicināšana	241
Pasākums 321: Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	247
Pasākums 323: Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana.....	253
5.6. 4.ass. Leader pieejas īstenošana	258
Pasākums 410: Vietējās attīstības stratēģijas. Šīs programmas 4.ass ieviešana.....	259
Pasākums 411: Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā.....	270
Pasākums 413: Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā.....	272
Pasākums 421: Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība	275
Pasākums 431: Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana.....	279
6. FINANŠU PLĀNS.....	282
6.1. Ikgadējais ELFLA budžets.....	282
6.2. Finanšu plāns asu sadalījumā.....	283
7. INDIKATĪVS FINANŠU SADALĪJUMS LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS PASĀKUMIEM	284
8. PAPILDU VALSTS FINANSĒJUMS LAUKU ATTĪSTĪBAS PASĀKUMIEM PA ASĪM.....	286
9. KONKURENCES IZVĒRTĒŠANA	287
10. INFORMĀCIJA PAR PAPILDINĀTĪBU AR PASĀKUMIEM, KURUS FINANSĒ AR CITIEM KLP INSTRUMENTIEM, KOHĒZIJAS POLITIKAS IETVAROS UN EIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS FONDU	290
10.1. Novērtējums un līdzekļi papildinātībai ar Kopienas darbībām, politiku un prioritātēm, ar sociāli ekonomiskās kohēzijas mērķiem un EZF	290
10.2. Novērtējums un līdzekļi papildinātībai ar pasākumiem, ko finansē ELGF vai citi instrumenti.....	306
10.3. Robežkritēriji pasākumiem un aktivitātēm, kuras var finansēt arī no citiem Kopienas atbalsta instrumentiem	306
10.4. Kritēriji vietējām attīstības stratēģijām, kuras īsteno saskaņā ar Eiropas zivsaimniecības fondu un sadarbības ietvaros ar citiem strukturālajiem fondiem.....	307
11. LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS VADĪBAS UN IEVIEŠANAS INSTITŪCIJAS.....	308
11.1. Vadošā iestāde.....	308
11.2. Maksājumu aģentūra.....	310

11.3. Sertificējošā iestāde	311
11.4. Kompetentā iestāde	312
12. UZRAUDZĪBAS UN NOVĒRTĒŠANAS SISTĒMU APRAKSTS, KĀ ARĪ PAREDZAMĀIS UZRAUDZĪBAS KOMITEJAS SASTĀVS.....	313
12.1. Plānotais uzraudzības komitejas sastāvs	316
12.2. Uzraudzības komitejas funkcijas	317
13. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANAS NODROŠINĀŠANA.....	319
13.1. Darbības sociālo partneru informēšanai par Lauku attīstības programmu	319
13.2. Darbības atbalsta saņēmēju informēšanai par Kopienas ieguldījuma apjomu	321
13.3. Darbības sabiedrības informēšanai par Kopienas lomu programmās un to rezultātiem ...	321
14. SOCIĀLIE PARTNERI UN SADARBĪBA AR SOCIĀLAJEM PARTNERIEM	322
14.1. Partneri, kuri izraudzīti apspriešanās nolūkos.....	322
14.2. Apspriešanās rezultāti.....	324
15. VĪRIEŠU UN SIEVIEŠU LĪDZTIESĪBA UN NEDISKRIMINĀCIJA	330
15.1. Dzimumu līdztiesības nodrošināšana.....	330
15.2. Integrācijas politika Latvijā	331
15.2.1. Valoda.....	331
15.2.2. Pilsonība	332
16. TEHNISKĀ PALĪDZĪBA	333
16.1. Tehniskās palīdzības darbības	333
16.2. Valsts lauku tīkls	335
16.2.1. Organizāciju un institūciju saraksts, kas iesaistītas lauku attīstībā un veidos daļu no valsts lauku tīkla.....	335
16.2.2. Valsts lauku tīkla izveidošanas procedūra un grafiks	335
16.2.3. Valsts lauku tīkla darbību (uzdevumu) saraksts	336
16.2.4. Valsts lauku tīkla finansēšana.....	336
1.Pielikums. Latvijas rajonu administratīvo centru pilsētas	337
2.Pielikums. Novadu teritoriālās vienības - pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 5000	338
3.pielikums. Lauku attīstības programmas iepriekšējā (ex-ante) novērtējuma galvenie ieteikumi un Zemkopības ministrijas komentāri	339
4. Pielikums. Iepriekšējo programmēšanas periodu pieredze	347
5.Pielikums. Kartes.....	356

6.Pielikums. Teritorijas ar paaugstinātu ugunsbīstamību Valsts civilās aizsardzības plānā	359
7.Pielikums. Teritoriju saraksts, kuras saskaņā ar Padomes 1999.gada 17.maija Regulas Nr.1257/1999 19.pantu ir noteiktas kā Latvijas mazāk labvēlīgie apvidi (turpmāk - MLA).....	360
8. Pielikums. Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju – Natura 2000 saraksts	367
9.pielikums. Minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas nacionālos tiesību aktos	374
10.Pielikums. Savstarpējās atbilstības un nacionālās likumdošanas prasības un saistības pasākumā „Agrovides maksājumi”	377
11.pielikums. Apraksts par Natura 2000 maksājumu aprēķinu	386
12.pielikums. Apraksts par Agrovides maksājumu aprēķinu metodoloģiju, agronomiskajiem un zootehniskajiem pieņēmumiem	390
13.pielikums. Apraksts par Natura 2000 maksājumu meža īpašniekiem aprēķinu	452
14.Pielikums Sociālekonomiskie partneri.....	457
15.Pielikums. Uzraudzības komitejas sastāvs	459
16.Pielikums. Normatīvo aktu saraksts, kas attiecināms uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām:.....	461
17. pielikums Sākotnējā stāvokļa rādītāji, kas saistīti ar mērķiem.....	469

1. Lauku attīstības programmas nosaukums

1. Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gads.

2. Dalībvalsts un tās administratīvā teritorija

2.1. PROGRAMMAS APTVERTĀ ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA

2. Atbilstoši Padomes 2005.gada 20.septembra Regulai (EK) Nr. 1698/2005 Latvija sagatavo un iesniedz vienu Lauku attīstības programmu, kas nosedz visu Latvijas ģeogrāfisko teritoriju.

2.2. REĢIONI, KAS KLASIFICĒTI KĀ „KONVERGENCES” MĒRĶA REĢIONI

3. Visa Latvijas teritorija atbilst Konverģences mērķiem, tādēļ šajā Lauku attīstības programmā tiek ietverta visa Latvijas teritorija kā viens reģions. Latvijai šī ir vienīgā Lauku attīstības programma, kuru ievieš saskaņā ar Padomes 2005.gada 20.septembra Regulu (EK) Nr.1698/2005.

3. Situācijas analīze, ņemot vērā stiprās un vājās puses, to izmantošanai/pārvarēšanai izvēlētā stratēģija un *Ex-ante* novērtējums

3.1. SITUĀCIJAS ANALĪZE, ŅEMOT VĒRĀ STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES

3.1.1. Vispārējā sociāli ekonomiskā situācija ģeogrāfiskajā teritorijā

3.1.1.1 Teritorija

4. Latvija ir neatkarīga un suverēna republika Eiropas ziemeļaustrumos, viena no trijām Baltijas valstīm Baltijas jūras austrumu krastā. Latvijas robežas garums pavisam ir 1866 km. Valsts sauszemes robežas garums ar Igauniju ziemeļos ir 343 km, ar Krieviju austrumos – 276 km, ar Baltkrieviju dienvidaustrumos – 161 km un Lietuvu dienvidos – 588 km. Savukārt jūras robežas garums ir 498 km.
5. Latvijas teritorijas platība ir 64 589 km², no tās iekšējie ūdeņi aizņem 2543 km² un sauszeme 62 046 km², t.sk. lauksaimniecības zeme 24 710 km², mežs 29 503 km²; kopējā aizsargājamā platība ir 10 523 km².¹
6. Lai izpildītu Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 26.maija Regulu (EK) Nr.1059/2003 par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi, tika noteikts NUTS piemērojums Latvijas administratīvi teritoriālajam iedalījumam, kā rezultātā tika noteikti seši statistiskie reģioni (1.attēls): Rīgas reģions, Pierīgas reģions, Vidzemes reģions, Kurzemes reģions, Latgales reģions un Zemgales reģions.

1.attēls. Latvijas Republikas statistiskie reģioni

¹ Avots: CSP. Latvijas statistikas gada grāmata 2006. – 7.lpp.

7. Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu (spēkā esošs no 2002.gada 23.aprīļa), Latvijā ir izveidoti pieci plānošanas reģioni – Kurzemes plānošanas reģions, Latgales plānošanas reģions, Rīgas plānošanas reģions, Vidzemes plānošanas reģions un Zemgales plānošanas reģions. Plānošanas reģiona teritorijas saskaņā ar pašvaldību iesniegtajiem priekšlikumiem nosaka Ministru kabineta 2003.gada 25.marta noteikumi Nr. 133 „Noteikumi par plānošanas reģiona teritorijām”. Plānošanas reģiona kompetence ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu darbību.

2.attēls. Plānošanas reģionu teritorijas

8. Likums „Par Latvijas Republikas administratīvo teritoriju izveidošanu un apdzīvoto vietu statusa noteikšanu” (spēkā esošs no 1991.gada 6.jūnija) nosaka, ka Latvijas Republika iedalās šādās administratīvajās teritorijās:
- rajonos;
 - republikas pilsētās.
9. Savukārt, Latvijas rajonus iedala šādās administratīvajās teritorijās:
- rajonu pilsētās;
 - pagastos;
 - novados.
10. Saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” (spēkā esošs no 1994.gada 9.jūnija), Latvijā ir divu veidu pašvaldības: vietējās pašvaldības - pilsētu, novadu un pagastu pašvaldības; rajonu pašvaldības. 2007.gada novembrī Latvijā ir 26 rajonu pašvaldības un 526 vietējās pašvaldības, t.sk., 52 rajonu pilsētas un 7 republikas nozīmes pilsētas, 36 novadi un 431 pagasti.

11. Latvijas apdzīvoto vietu tīklā ir aptuveni 74 000 apdzīvoto vietu². Saskaņā ar normatīvajiem aktiem, apdzīvotās vietas iedalās pilsētās un lauku apdzīvotajās vietās (ciemi, viensētas).
12. 100 deputātu lielo Latvijas parlamentu – Saeimu ievēl tiešās proporcionālās vēlēšanās reizi četros gados. Prezidentu ievēl Saeima atsevišķās vēlēšanās arī reizi četros gados. Prezidents izvēlas premjerministru (Ministru prezidentu), kuru kopā ar viņa kabinetu (Ministru kabinetu) apstiprina Saeima. 2004.gada 29.martā Latvija kļuva par NATO dalībvalsti, bet 2004.gada 1.maijā – par Eiropas Savienības dalībvalsti.

Administratīvi teritoriālā reforma

13. Saskaņā ar Administratīvi teritoriālās reformas likumu, līdz 2009.gada vietējo pašvaldību vēlēšanām noslēgsies vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā reforma, un Latvijā vietējo pašvaldību līmenī darbosies novadu un republikas pilsētu pašvaldības.
14. Pilsētas un pagasti, kas apvienojas novadā, iegūst novada teritoriālās vienības statusu un saglabā savu nosaukumu:
 - novada pilsēta (piemēram, Preiļi, Pāvilosta, Ilūkste, Kandava u.c.)
 - novada pagasts (piemēram, Tērvetes, Amatas, Rožkalnu, Sakas u.c.).
15. Administratīvi teritoriālās reformas likums nosaka reformas mērķi:
 1. izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām pašvaldībām;
 2. nodrošināt kvalitatīvu pašvaldību pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem.
16. Apvienojoties un veidojot lielākas administratīvās teritorijas, pašvaldības iegūst šādas priekšrocības:
 1. lielāka pašvaldības finanšu bāze;
 2. palielinās attiecīgās pašvaldības politiskā ietekme;
 3. pašvaldība ar profesionālu personālu spēs pilnībā veikt savus uzdevumus un funkcijas;
 4. infrastruktūras pieejamība novada mērogā ļaus iedzīvotājiem plaši izmantot visus pašvaldības pakalpojumus, kuri jāsniedz pašvaldībai.
17. No 1998. līdz 2007.gada 1.novembrim Administratīvi teritoriālās reformas likumā noteiktajā kārtībā ir izveidoti 36 novadi:

² Apdzīvotā vieta ir teritorija, kurā pastāvīgi dzīvo cilvēki un kurā ir izveidoti materiāli priekšnoteikumi teritorijas apdzīvošanai.

1. apvienojoties izveidoti 23 novadi (46 pagasti un 15 pilsētas);
 2. neapvienojoties izveidoti 13 novadi (10 pagasti un 3 pilsētas ar lauku teritorijām).
18. Lielākais novads pēc iedzīvotāju skaita – Ogres novads ar 29 481 iedzīvotājiem, bet mazākajā pašvaldībā – Kalncempju pagastā – 272 iedzīvotāju.
 19. Vēl par 3 lielu ekonomiski attīstīties spējīgu novadu izveidi lēmušas 49 pašvaldības, un šo iniciatīvu atbalstījis Ministru kabinets, izdo dot noteikumus par Gulbenes, Alūksnes un Daugavpils novadu izveidi. Šie novadi saskaņā ar pašvaldību pieņemtajiem lēmumiem savu darbību uzsāks pēc 2009.gada vietējo pašvaldību vēlēšanām. Ministru kabinets ir pieņēmis lēmumu arī par Alūksnes rajona Apes novada izveidi, kurš savu darbību uzsāks pēc 2009.gada vietējo pašvaldību vēlēšanām.

Lauku teritorija

20. Saskaņā ar administratīvi teritoriālo reformu Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam paredz divus lauku teritorijas definējumus.
21. Līdz 2008.gada 31.decembrim lauku teritorija ir visa Latvijas teritorija, izņemot republikas pilsētas³ un rajonu administratīvo centru pilsētas (skatīt 1.pielikumu). Par lauku teritoriju uzskatāma arī rajonu administratīvo centru pilsētu ar lauku teritorijām lauku teritorija.
22. Sākot ar 2009.gada 1.janvāri lauku teritorija ir visa Latvijas teritorija, izņemot republikas pilsētas⁴ un novadu teritoriālās vienības – pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 (skatīt 2.pielikumu). Par lauku teritoriju uzskatāma arī novadu teritoriālās vienības – pilsētas ar lauku teritorijām ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 – lauku teritorija.

3.1.1.2 Iedzīvotāji

23. Pēdējo gadu laikā (2002-2007) Latvijā ir samazinājies iedzīvotāju skaits par 3 %, saskaņā ar 2007.gada sākuma rādītājiem valstī dzīvo pavisam 2 281 305 iedzīvotāji (1.tabula)⁵, starp kuriem pēc iedzīvotāju nacionālā sastāva ir latvieši 59 %, krievi 28,3 %, baltkrievi 3,7 %, ukraiņi 2,5 %, poļi 2,4 %, lietuvieši 1,4 % un citas tautības 2,7 %.⁶ Lauku teritorijā dzīvo viena trešdaļa valsts iedzīvotāju, kuru skaits 2007.gada sākumā nav samazinājies kopš 2002.gada sākuma, taču salīdzinot ar iepriekšējā gada to pašu periodu, tas ir pieaudzis par 0,1 procentpunktu.

³ Rīga, Daugavpils, Rēzekne, Liepāja, Ventspils, Jelgava, Jūrmala.

⁴ Rīga, Daugavpils, Rēzekne, Liepāja, Ventspils, Jelgava, Jūrmala, Valmiera, Jēkabpils.

⁵ Avots: CSP datu bāze. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits gada sākumā.

⁶ Avots: CSP datu bāze. Pastāvīgo iedzīvotāju nacionālais sastāvs reģionos, republikas pilsētās un rajonos.

1.tabula. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits Latvijas teritorijā

Vieta	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Latvijā	2 345 768	2 331 480	2 319 203	2 306 434	2 294 590	2 281 305
Pilsētās %	67,9	67,8	67,8	68,0	68,0	67,9
Laukos %	32,1	32,2	32,2	32,0	32,0	32,1

24. Sieviešu skaits valstī kopš 2002.gada līdz 2007.gada sākumam ir samazinājies par 3,1 %, bet vīriešu par 2,7 %.⁷ Vīriešu un sieviešu proporcionalitāte no kopējā iedzīvotāju skaita pēdējos trīs gadus (2005-2007) ir bijusi nemainīga: 46,1 % vīriešu un 53,9 % sieviešu.⁸ Analizējot iedzīvotāju sastāvu pa vecuma grupām, redzams (2.tabula), ka zemā dzimstība lielā mērā ir ietekmējusi bērnu un pusaudžu vecumā līdz 14 gadiem īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā. Demogrāfisko novecošanos raksturo gados vecu iedzīvotāju (65 gadi un vecāku) īpatsvara palielināšanās iedzīvotāju kopskaitā. Šīs vecuma grupas īpatsvars laika periodā no 2005.gada pieauga par 1,7 % un par 18,3 % pārsniedza bērnu un pusaudžu vecumā līdz 14 gadiem īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā.⁹

2.tabula. Latvijas iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūra

Vecums	2005		2006		2007	
	Vīrieši (skaits tūkst.)	Sievietes (skaits tūkst.)	Vīrieši (skaits tūkst.)	Sievietes (skaits tūkst.)	Vīrieši (skaits tūkst.)	Sievietes (skaits tūkst.)
0-14	174,6	166,9	168	160,5	162,9	155,6
15-64	763,9	820	763,4	817,1	760,6	812,3
65+	124,4	256,6	125,9	259,7	127,5	262,4

25. Vislielākā iedzīvotāju koncentrācija ir valsts galvaspilsētā Rīgā – apmēram 32 % no iedzīvotāju kopskaita, kas saistīts ar lielākām nodarbinātības un augstāka atalgojuma iespējām. Tāpat lielākais iedzīvotāju skaits ir raksturīgs valsts lielākajām pilsētām – Daugavpilij, Jūrmalai, Jelgavai, Liepājai, Rēzeknei un Ventspilij. Piemēram, Daugavpilī ir gandrīz trīs reizes vairāk iedzīvotāju (108 091) nekā Daugavpils rajonā (39 496).¹⁰
26. Latvijā iedzīvotāju skaits ar katru gadu samazinās, tomēr 2006.gada rādītāji¹¹ atspoguļo, ka Jūrmalā un Jelgavā šis samazinājuma temps ir lēnāks nekā vidēji valstī un atsevišķos gados iedzīvotāju skaits pat nedaudz pieaug. Pieaugums notiek uz migrācijas rēķina, nodrošinot pozitīvu migrācijas

⁷ Avots: CSP datu bāze. Iedzīvotāju sadalījums pēc dzimuma reģionos, republikas pilsētās un rajonos gada sākumā.

⁸ Avots: CSP datu bāze. Vīriešu un sieviešu vecuma struktūra gada sākumā.

⁹ Avots: CSP datu bāze. Iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūra gada sākumā.

¹⁰ Avots: CSP datu bāze. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits reģionos, republikas pilsētās un rajonos gada sākumā. (2007.gads)

¹¹ Avots: CSP datu bāze. Ilgtermiņa migrācija reģionos, republikas pilsētās un rajonos.

saldo gan Jūrmalā (117), gan Jelgavā (163). Valstī kopumā migrācijas saldo bija negatīvs (-2451).

3.1.1.3 Makroekonomiskā situācija

27. 2006.gadā bija vērojama ļoti strauja, bet nesabalansēta Latvijas tautsaimniecības izaugsme. Kāpumu noteica iekšzemes pieprasījuma komponenti – strauji augošais privātais patēriņš un stabili augstais investīciju kāpums. Lai gan ārējais pieprasījums bija samērā spēcīgs, tomēr ar lejupvērstu pārmaiņu tendenci. Iekšzemes kopprodukts (IKP) faktiskajās cenās sasniedza 11,3 miljardi latu (16,1 miljards eiro)¹², reālajam IKP pārsniedzot iepriekšējā gada rādītāju par 11,9%.¹³ Tomēr, pat neskatoties uz šādu pozitīvu attīstību, kad Latvijā IKP faktiskajās cenās ir visaugstākais salīdzinoši ar citām ES dalībvalstīm, tomēr valstī viena iedzīvotāja pilna iztikas minimuma preču un pakalpojumu groza vērtība (116 lati vai 165 eiro) joprojām ir viena no zemākajām Eiropas Savienībā. 2006.gadā Latvijā IKP uz vienu iedzīvotāju PPP sasniedza 51,3 % no ES – 27 vidējā rādītāja¹⁴.
28. Pastāv arī izteiktas ekonomiskās attīstības atšķirības starp Latvijas reģioniem. 2005.gadā Rīgas reģionā veidojās 57,3 % no kopējā IKP, uz vienu iedzīvotāju sasniedzot 7114 latu (10122 eiro), kamēr Latgales reģionā uz vienu iedzīvotāju bija 1910 lati (2718 eiro).¹⁵
29. 2007.gada 1.ceturksnī reālā kopējā pamatkapitāla veidošanas gada pieaugums bija 17,9 %. ES struktūrfondu maksājumi pieauga līdz 2 % no IKP (1,6 % 2006.gadā), to ietekme uz kopējo investīciju apjomu ir samērā ierobežota.¹⁶ Tāpat kā 2006.gadā ekonomikas attīstību joprojām galvenokārt nosaka iekšzemes pieprasījums. 2007.gada 1.ceturksnī lielākās iekšzemes pieprasījuma nozares, proti, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības gada pieaugums bija 15,3 % (sasniedzot 22,1 % no IKP). Ja nekustamā īpašuma, nomas un citas komercdarbības pakalpojumu nozarē bija vērojams pieauguma tempu samazinājums līdz 10,3 % (2006.gadā caurmērā 16 %), būvniecības pieauguma tempi palielinājās līdz 17,1 % (iepriekšējā ceturksnī 13,6 %). Turpretim galvenās eksporta nozares, t.i. apstrādes rūpniecības kāpums bija tikai 2,4 % (tās īpatsvaram sarūkot līdz 10,9% no IKP).¹⁷

¹² Valūtas kurss, Latvijas Banka, 1 LVL=0,702804 EUR, 31.07.2007. (Turpmāk tekstā valūta rēķināta pēc šī paša valūtas kursa.)

¹³ Avots: Latvijas Banka. Latvijas Bankas 2006.gada pārskats. – 13.lpp.

¹⁴ Avots: EUROSTAT. IKP uz vienu iedzīvotāju PPP.

¹⁵ Avots: CSP. Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. Rīgas, 2006. 15.-17.lpp.

¹⁶ Avots: AS „Hansabanka”. Baltijas makroekonomikas apskats, 2007.gada jūlijs. – 11.lpp.

¹⁷ kAvots: AS „Hansabanka”. Baltijas makroekonomikas apskats, 2007.gada jūlijs. – 11.lpp.

30. 2004.gadā inflācijas rādītājs Latvijā¹⁸ bija otrais augstākais starp 25 ES dalībvalstīm, 2005.gadā – visaugstākais jeb attiecīgi 6,2 un 6,9. Savukārt 2006.gadā inflācijas līmenis nedaudz samazinājās, ierindojot Latviju starp 27 ES kā trešo augstāko pēc inflācijas rādītāja – 6,6.¹⁹ 2006.gadā augsto inflācijas līmeni noteica netiešo nodokļu pārmaiņas, administratīvi regulējamo cenu pakāpenisks palielinājums un pārtikas cenu pieaugums, kā arī stabilais iekšzemes pieprasījums, ļaujot saglabāties visai augstai pamatinflācijai (5,1 %), t.sk. straujam neregulējamo pakalpojumu cenu pieaugumam. Patēriņa cenu gada inflācija 2006.gada decembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu bija 6,8 %.²⁰
31. 2006.gadā strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa bija par 23,1 % (3.tabula) lielāka nekā iepriekšējā gadā. Arī reālās algas līmenis palielinājās būtiski – par 15,6 %, neraugoties uz ievērojamo cenu kāpumu. Kopējo algu pieaugumu lielā mērā ietekmēja iepriekšējo gadu un 2006.gada augstā inflācija, kā arī vairāku budžeta iestāžu darbinieku algu palielinājums, piemēram, skolotājiem un ārstiem. 2007.gada sākumā algas palielinājās ievērojami. Vidējā mēneša bruto darba samaksa tautsaimniecībā 2007.gada 1.ceturksnī bija par 13,64 latiem (19,41 eiro) lielāka nekā 2006.gada 4.ceturksnī un par 88,37 latiem (125,74 eiro) lielāka nekā pirms gada.²¹ Neskatoties uz to, ka ekonomiskie rādītāji pastāvīgi uzlabojas, sabiedrības dzīves kvalitātes līmenis joprojām ir zems. Iedzīvotāju ienākumu pieaugums ir ļoti nevienmērīgs. Nabadzīgo iedzīvotāju skaits pamazām pieaug, turklāt ir vērojama nabadzības feminizācija. Saskaņā ar Kopējās sociālās iekļaušanās memorandu 2005.gadā 19 % Latvijas iedzīvotāju bija pakļauti nabadzības riskam. Labklājības ministrijas veiktie pētījumi pierāda, ka salīdzinoši plaša lauku sabiedrība dzīvo arvien pieaugošā nabadzībā un māsaimniecībā iztikas nolūkiem tiek uzturēta naturālā saimniecība. To apliecina arī būtiskā starpība starp valstī noteikto viena iedzīvotāja pilna iztikas minimuma preču un pakalpojuma groza vērtību, kas valstī 2006.gadā tika noteikta 165 latu (235 eiro) apmērā, un vidējo māsaimniecības ienākumu uz vienu lauku iedzīvotāju šajā periodā – 86,36 lati (123 eiro) mēnesī.²²

¹⁸ Avots: EUROSTAT, izteikts patērētāju cenu saskaņotajos indeksos

¹⁹ Avots: EUROSTAT. Inflācijas līmenis.

²⁰ Avots: Latvijas Banka. Latvijas Bankas 2006.gada pārskats. – 11. – 12.lpp.

²¹ Avots: Ekonomikas ministrija. Latvijas tautsaimniecība: makroekonomiskais apskats Nr.2. 2007. – 14.lpp.

²² Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2007. – 8.lpp.

3.tabula Iedzīvotāju naudas ieņēmumi (vidēji mēnesī)²³

	2004		2005		2006	
	LVL	EUR	LVL	EUR	LVL	EUR
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa bruto	211	300	246	350	302	430
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa neto	150	213	176	250	216	307
sabiedriskajā sektorā bruto	243	346	285	406	350	498
sabiedriskajā sektorā neto	173	246	203	289	250	356
privātajā sektorā bruto	192	273	224	319	277	394
privātajā sektorā neto	137	195	161	229	199	283
Sociālās nodrošināšanas iestāžu uzskaitē esošo pensionāru vecuma pensiju vidējais apmērs	71	101	81	115	96	137
Viena iedzīvotāja pilna iztikas minimuma preču un pakalpojumu groza vērtība	99	141	105	149	116	165

32. Latvijā pēdējos gados vērojamā ekonomikas attīstība pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū. Lai gan samazinās iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits palielinās un pieaug nodarbinātības līmenis. Pēdējo sešu gadu laikā (2001-2006) nodarbinātības līmenis ir palielinājies par 8,8 procentpunktiem. 2000.gadā nodarbinātības līmenis Latvijā salīdzinājumā ar ES vidējo bija par 4,9 procentpunktiem zemāks, bet 2005.gadā tas atpalika tikai par 0,5 procentpunktiem, un 2006.gadā tas jau pārsniedz ES vidējo.²⁴

3.1.1.4 Nodarbinātība

33. Nodarbināto skaits Latvijā izteikti pieaug, kamēr iedzīvotāju skaits nepārtraukti samazinās. Kopumā no 2001.gada līdz 2006.gadam pamatdarbā nodarbināto skaits Latvijas iedzīvotāju kopskaitā ir palielinājies par 7,5 procentpunktiem sasniedzot 66,3 % (1,047 miljoni nodarbināto, t.sk. 528,5 tūkstoši sievietes)²⁵.
34. Nodarbinātības pieaugums ir cieši saistīts ar straujo tautsaimniecības attīstību un pieaugošo pieprasījumu pēc darbaspēka, kā arī ar notiekošo nodarbinātības pārstrukturizāciju pārstrādes sektorā. Ārkārtīgi nozīmīgs, darbaspēka trūkumu veicinošs faktors ir darbaspēka izceļošana uz citām ES dalībvalstīm. Par iemesliem²⁶ Latvijas iedzīvotāju emigrācijai uz ārzemēm tiek minēta nepieciešamība pēc atbilstošākas darba samaksas, sociālās

²³ Avots: CSP datu bāze. Iedzīvotāju naudas ieņēmumi (vidēji mēnesī, latos).

²⁴ Avots: Ekonomikas ministrija. Latvijas tautsaimniecība: makroekonomiskais apskats Nr.2. 2007. – 15.lpp.

²⁵ Avots: CSP datu bāze. Ekonomiskās aktivitātes, nodarbinātības līmenis, darba meklētāju īpatsvars.

²⁶ Avots: Vulfsons Č. Vai misija izpildīta? Pārdomas par darba attiecībām un darba vidi Baltijas valstīs. 2007 (Charles Woolfson. Mission Accomplished? Reflections on Labour Relations and Working Environment in the Baltic States. 2007)

garantijas un darba devēja attieksmes. Tiek lēsts, ka valsti pametuši aptuveni 5 % no aktīvā darbaspēka²⁷. Bezdarbnieku skaits kopš 2004.gada ir sarucis par 24 % 2006.gadā (2006.gadā Latvijā bija 68,9 tūkstoši reģistrēto bezdarbnieku).²⁸ Vienlaikus ir pieaudzis arī ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, 1,17 miljoni 2006.gadā (4.tabula) salīdzinājumā ar 1,14 miljoniem 2004.gadā, ko daļēji ir ietekmējusi arī pensionēšanās vecuma paaugstināšana.²⁹

4.tabula Iedzīvotāji pēc ekonomiskās aktivitātes statusa 2006.gadā³⁰

Dzimums	Vecuma grupas, skaits tūkst.						Pavisam, skaits %
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	
Vīriešu	77,6	136,7	136,6	121,9	65,8	20,7	51,4
Sieviešu	50,7	116,8	137,2	132,7	71,3	19,6	48,6
Pavisam	128,3	253,5	273,8	254,6	137,1	40,3	100

35. Pēc 2004.gada ir pieaudzis pašnodarbināto skaits, kas 2006.gadā ir palielinājies par 1,6 procentpunktiem un samazinājies par 0,8 procentpunktiem neapmaksāto personu, kas palīdz citam ģimenes loceklim viņa uzņēmumā, zemnieku saimniecībā, skaits. Pēdējo triju gadu laikā (2004-2006) sieviešu skaits ir straujāk pieaudzis darba devēju statusā (par 0,2 procentpunktiem), tostarp vīriešu skaits tajā pašā nodarbinātības statusā ir samazinājies par 0,1 procentpunktu. Kopumā 2006.gadā darba devēju statusā atrodas 37,3 tūkstoši personu, t.sk. 14 tūkstoši sieviešu.³¹
36. Šī brīža izpratnē par nodarbinātības problēmām prioritātes mainās no vienkāršas jaunu darba vietu radīšanas uz atalgojuma līmeņa paaugstināšanu un pievilcīgu, jaunajos darba tirgus apstākļos konkurētspējīgu darba vietu radīšanu.

3.1.2. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas nozares raksturojums

3.1.2.1 Lauksaimniecības nozares raksturojums

Makroekonomiskā situācija

37. Lauksaimniecības nozarē pievienotā vērtība (PV) pieauga līdz 204,7 miljoniem latu (291,26 miljons eiro) jeb par 6,9 % salīdzinājumā ar

²⁷ Avots: Valsts prezidentes Stratēģiskās analīzes komisijas pētījums, Latvija un darbaspēka kustība: Īrijas piemērs, 2006

²⁸ Avots: CSP datu bāze. Reģistrēto bezdarbnieku skaits gada beigās.

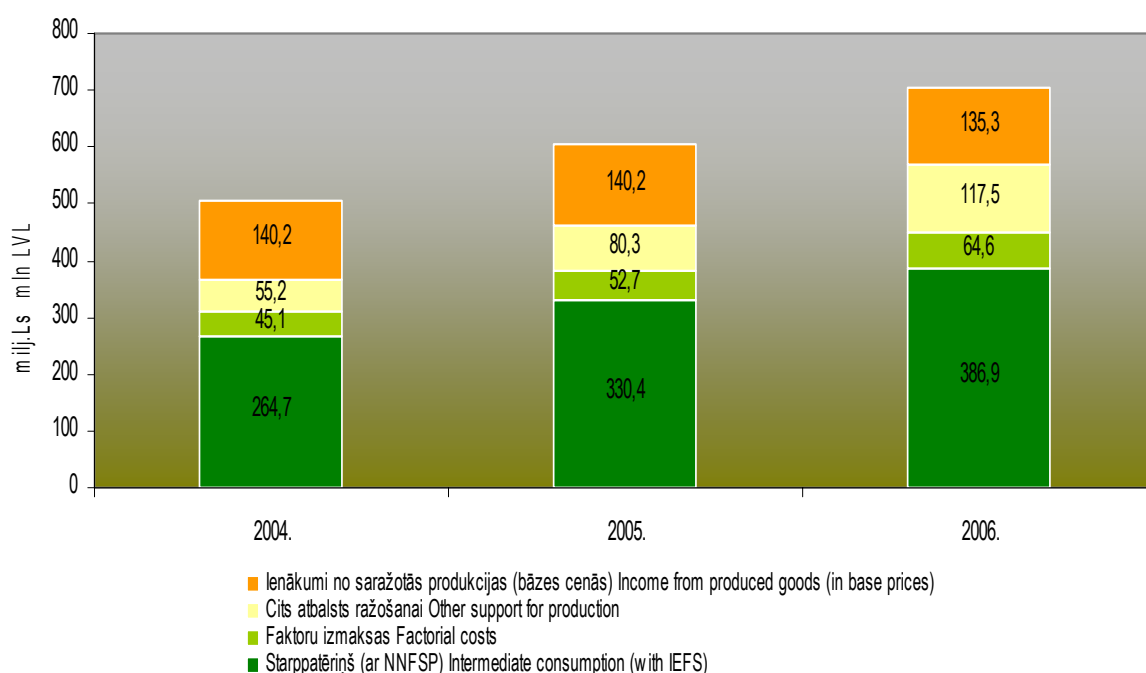
²⁹ Avots: CSP datu bāze. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits.

³⁰ Avots: CSP datu bāze. Iedzīvotāji pēc ekonomiskās aktivitātes statusa sadalījumā pa vecuma grupām un dzimuma.

³¹ Avots: CSP datu bāze. Nodarbinātie iedzīvotāji pēc nodarbinātības statusa un dzimuma.

2004.gadu.³² Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības daļa nacionālajā kopproduktā 2006.gadā bija 3,6 % jeb 354,9 tūkstoši latu (505 tūkstoši eiro). Lauksaimniecības un medniecības daļa nacionālajā kopproduktā 2006.gadā bija 2,3 % jeb 224,91 tūkstotus latu (320 tūkstoši eiro). Kā lauksaimniecībā, medniecībā nodarbināto īpatsvars, tā arī lauksaimniecības un medniecības daļa kopējā IKP samazinās. Taču šī tendence tikai pietuvina Latviju ES vidējam līmenim.³³

38. Ienākumi no lauksaimnieciskās darbības ir atkarīgi ne tikai no saražotās produkcijas vērtības un subsīdijām, bet tos nosaka arī ar ražošanu saistītās izmaksas. 3.attēls parāda lauksaimnieciskās darbības radīto ieņēmumu struktūru – kāda daļa ir starppatēriņš, citas izmaksas, un cik liela daļa ir lauksaimnieku ienākumi.³⁴

3.attēls. Izmaksu apjoms lauksaimniecības sektora ieņēmumos (2004-2006)

39. Ja produkcijas vērtība bāzes cenās 2006.gadā palielinājusies par 12,1 %, tad starppatēriņš audzis straujāk – par 17,1 %. Jāuzsver, ka sākot ar 2005.gadu starppatēriņš tiek rēķināts, ieskaitot tajā arī netieši novērtētos finanšu starpniecības pakalpojumus (NNFSP) – maksājumus, kas tiek netieši ietverti finanšu starpniecīstīcijām samaksātajos procentu maksājumos kā to atlīdzības daļa. Starppatēriņam vidējais cenu pieaugums novērtēts 13,4 %, taču, ja salīdzina ar produkcijas cenām, produkcijas cenu pieaugums spējis kompensēt resursu cenu kāpumu. Cenas palielinājušās visiem

³² Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. – 6.lpp.

³³ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2007. – 6.lpp.

³⁴ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. – 13.lpp.

starppatēriņa posteņiem (izņemot augu aizsardzības līdzekļus, kam fiksēts cenu kritums), bet visvairāk - kurināmajam (+25,7%), lopbarībai (+23,5%), medikamentiem (+22,9%), kā arī degvielai un smērvielām (+12,1%). Pēc 2 gadu pārtraukuma palielinājušās arī elektroenerģijas cenas. Izmantoto starppatēriņa resursu apjoma pieaugums novērtēts par 3,6 %.

40. No lauksaimniecības nozares izlaides vērtības bāzes cenās atņemot starppatēriņa izmaksas, aprēķināta bruto pievienotā vērtība, kas 2006.gadā veidoja 199,9 miljonus latu (284,4 miljoni eiro) – par 3,6 % vairāk nekā 2005.gadā.³⁵ Savukārt lauksaimniecības nozares neto pievienotā vērtība faktorizmaksās palielinājusies krietni ievērojamāk (+15,3%), sasniedzot 260,1 miljonu latu (370,1 miljons eiro). Tas saistīts ar nozīmīgo cita atbalsta pieaugumu ražošanai (+46 %), kas ir lielāks nekā ražošanas nodokļu (+4 %) un pamatlīdzekļu patēriņa (+22 %) kāpums.
41. No neto pievienotās vērtības faktorizmaksās, atskaitot nomu un kredītprocentu maksājumus, aprēķināti bruto ienākumi no lauksaimniecības darbības 252,7 miljonu latu (360 miljoni eiro) apmērā, kas par 14,6 % pārsniedz iepriekšējā gada līmeni. Savukārt neto ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto bijuši 1782 lati (2536 eiro) gadā jeb 148 lati (211 eiro) mēnesī, kas ir 69 % no vidējās neto darba samaksas valstī. Nominālais ienākumu pieaugums uz vienu nodarbināto sasniedzis 19,4 %. Šie dati liecina arī par to, ka citos sektoros ienākumi auguši straujāk nekā lauksaimniecībā. Turklāt, ņemot vērā augsto iekšzemes kopprodukta deflatoru, reālo ienākumu pieaugums 2006.gadā Latvijā sasniedzis tikai 7,5 %. Tomēr atsevišķu saimniecību ienākumi būtiski atšķiras no vidējiem ienākumiem atkarībā no saimniecību lieluma, specializācijas, dabiskajiem nosacījumiem, ekonomiskās efektivitātes un pieejas tirgiem.
42. Izsakot rādītājus salīdzināmās cenās, aprēķināts, ka 2006.gadā ražošanas apjoma kritums samazinājis ienākumus par 35,3 miljoniem latu (50,2 miljoni eiro), ņemot vērā arī ražošanas resursu cenu pieaugumu. Tikai produkcijas cenu kāpums vien nespētu kompensēt ražošanas apjomu radīto ienākumu zudumu, jo uz cenu rēķina ienākumi palielinājušies par 17,3 miljoniem latu (24,6 miljoni eiro). Galvenā ietekme uz ienākumu pieaugumu bijusi atbalstam – uz subsīdiju pieauguma rēķina ienākumi palielinājušies par 50,2 miljoniem latu (71,4 miljoni eiro).

5.tabula. Lauksaimniecības ienākumu veidošanās svarīgākās pozīcijas (2004-2006) (milj. latu)

Rādītāji	Vērtība bāzes cenās			Izmaiņas (+-),%	
	2004.	2005.	2006.	2005./2004.	2006./2005.
Augkopība	205,0	241,2	271,3	18	12
Graudaugi	78,8	90,4	100,2	15	11

³⁵ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2007. – 13.lpp.

Rapsis	15,0	20,4	20,3	36	0
Cukurbietes	14,3	15,1	12,5	5	-17
Lopbarības kultūras	38,4	41,4	52,7	8	27
Dārzeni	17,8	21,8	26,6	22	22
Kartupeļi	27,3	31,0	41,8	13	35
Augļi un ogas	5,2	11,5	8,7	123	-24
Citi augu produkti	8,3	9,5	8,4	14	-11
Lopkopība	183,1	210,1	242,3	15	15
Piens	89,3	112,0	130,3	26	16
Liellopi	26,3	23,2	27,2	-12	17
Cūkas	35,0	38,2	38,2	9	0
Mājputni	5,9	6,8	14,1	15	106
Olas	17,4	18,3	18,3	5	0
Citi dzīvnieku produkti	9,1	11,4	14,2	26	25
Lauksaimniecības preču izlaide	388,1	451,3	513,6	16	14
t.sk.izlaide ražotāju cenās	347,5	410,8	462,9	18	13
ar produktiem saist. Subsīdijas	40,6	40,5	50,7	0	25
Pakalpojumi	4,7	15,7	15,7	236	0
Neatdalāmās blakusdarbības	57,3	56,4	57,5	-2	2
Lauks. "nozares" izlaide	450,0	523,3	586,8	16	12
Starppatēriņš (ar NNFSP)	264,7	330,4	386,9	25	17
Bruto pievienotā vērtība	185,3	192,9	199,9	4	4
Subsīdijas, nesadalītas pa produktiem	55,2	80,3	117,5	46	46
Ar ražošanu saistītie nodokļi	4,6	5,4	5,6	18	4
Pamatlīdzekļu patēriņš	34,8	42,3	51,7	22	22
Neto pievienotā vērtība (faktorizmaksās)	201,1	225,5	260,1	12	15
Ārējās izmaksas	5,7	5,0	7,3	-13	47
Ienākumi no lauksaimn. darbības	195,4	220,5	252,7	13	15
Nodokļi no ienākuma	12,2	14,3	16,4	18	14
Algoto darbinieku ienākumi	16,2	21,6	24,8	33	15
Ģimenes darbaspēka ienākumi	167,0	184,6	211,6	11	15
Nodarbināto skaits lauksaimniecībā, tūkst. pilnās gada darba vienības	139,6	138,2	132,7	-1	-4
Ienākumi uz vienu pilna laika nodarbināto, Ls gadā	1313	1492	1782	14	19

Nodarbinātība

43. Kopējam nodarbināto skaitam Latvijā ir tendence palielināties, taču lauksaimniecības nozarē nodarbināto īpatsvars katru gadu samazinās. Kopš 2001.gada lauksaimniecībā pamatdarbā nodarbināto īpatsvars (15-74 gadu vecumā) sarucis no 12,3 % līdz 8,1 %, un 2006.gadā tie ir 88 tūkstoši cilvēku.³⁶
44. Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā kopā pamatdarbā nodarbināto īpatsvars (15-74 gadu vecumā) sarucis no 143 tūkstošiem

³⁶ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2007. – 7.lpp.

cilvēku līdz 122 tūkstošiem cilvēku jeb par 14,7 % (2001-2005). Savā lauku saimniecībā ar mērķi saražot produkciju personiskajam patēriņam bija nodarbināti 6,1 tūkstotis cilvēku (0,6 % no nodarbināto kopskaita).³⁷

45. Galvenā ekonomiskā aktivitāte laukos ir lauksaimniecība. Ļoti lēni laukos pieaug nodarbinātība citās nozarēs, jo lauku ekonomikā esošajām pamatnozārēm ir salīdzinoši ierobežotas alternatīvas. Laukos darba meklētāju īpatsvars bija zemāks nekā pilsētās – attiecīgi 6,7 % un 6,9 %. Daļējs izskaidrojums zemākam īpatsvaram laukos varētu būt tas, ka par nodarbinātām tiek uzskatītas arī tās personas, kurām nozīmīgs iztikas avots ir darbs piemājas vai personīgajā saimniecībā tikai savam personiskajam patēriņam. Faktiskais bezdarba līmenis laukos ir būtiski augstāks, jo laukos ir izplatītas dažas slēptās bezdarba formas, piemēram, neapmaksātā darbā iesaistīto ģimenes locekļu īpatsvars laukos, nepilnu darba laiku strādājošo īpatsvars. Būtiska problēma ir bezdarba pieaugums pirmspensijas vecuma (sākot no 50 gadiem) lauku iedzīvotāju vidū.

Investīcijas

46. 2006.gadā nefinanšu investīcijas lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā sasniedza 67,7 miljoni latu (96,3 miljoni eiro), kas veido 3,4 % no kopējām nefinanšu investīcijām valstī un salīdzinājumā ar 2005.gadu tās ir samazinājušās par 17,7 %. 43,8 % no investīcijām tika ieguldītas ēkās (izņemot dzīvojamās), būvēs un celtnēs, 30,7 % - iekārtās un mašīnās, bet tikai 0,5 % – ilgtermiņa nemateriālajos ieguldījumos. Latvijā lielas investīcijas ir nepieciešamas lauku ceļiem, 2006.gadā 2.šķiras ceļu sakārtošanai novadu atbalstam tika izlietoti 3243,16 tūkstoši latu (4614,63 tūkstoši eiro).
47. 2000.gadā veiktā pētījuma rezultāti liecināja par to, ka 92 % no aptaujātajām saimniecībām nebija atbilstošu kūtsmēslu savākšanas iekārtu un glabātuvju³⁸. Lai gan šīs problēmas atrisināšanai zināms ES un valsts atbalsts ir sniegts, tomēr, neskatoties uz to, kūtsmēslu apsaimniekošanas un uzglabāšanas iekārtu trūkums vēl joprojām ir aktuāla problēma. To atspoguļo arī Vides valsts inspekcijas dati: periodā no 2006.gada janvāra līdz augustam, veicot apsekošanu, no 56 saimniecībām 31 saimniecībai nebija kūtsmēslu savākšanas iekārtu un glabātuvju un 2 no tām tās nebija atbilstošas.³⁹

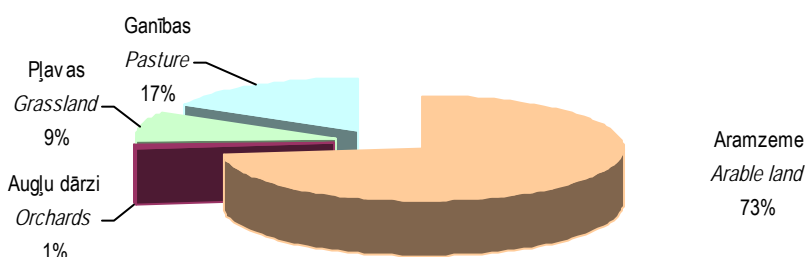
³⁷ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. – 7.lpp.

³⁸ Avots: UNDP (2004) „Creation of Sustainable capacity and accountability for implementation of UN KCP objectives in Latvia”

³⁹ Avots: Vides valsts inspekcijas dati.

Dabas resursu izmantošana

48. Atbilstoši Latvijas Republikas zemes bilancei uz 2006.gada 1.janvāri, lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ) bija 2,46 miljoni ha jeb 38,5% no rajonu kopplatības, t.sk. aramzeme 1,8 miljoni ha jeb 72,9%, augļu dārzi 29 tūkstoši ha jeb 1,2%, pļavas 226 tūkstoši ha jeb 9,2% un ganības 410 tūkstoši ha jeb 16,7% (4.attēls) (2005.gadā aramzemes platība par 2 % vairāk kā 2006.gadā, tajā pašā laikā pļavu un ganību platība samazinājusies par 2 %). Meliorētās LIZ kopplatība ir 1,6 miljoni ha.⁴⁰

4.attēls. Rajonu lauksaimniecībā izmantojamās zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem uz 2006. gada 1.janvāri

49. Saskaņā ar Eiropas Vides aģentūras datiem, ievērojami samazinoties SEG emisijai uz vienu cilvēku, Latvija kopš 1990.gada bija pirmajā vietā Eiropā.⁴¹ Saskaņā ar aģentūras datiem Latvija tiek ierindota otrajā vietā pēc skābes veidojošo vielu emisijas, kā arī pēc dzeramā ūdens patēriņa rādītājiem, trešajā vietā pēc enerģijas patēriņa uz cilvēku, sestajā vietā – sadzīves atkritumu radīšanā. Salīdzinoši nepiesārņotā vide kā lauksaimniecības produktu ražošanai pieejamais resurss ļauj izmantot ilgtspējīgas, vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes un pievienot vērtību lauksaimniecības produktiem.
50. Ņemot vērā Latvijas klimatiskos apstākļus, 38 augsnes auglības balles tiek uzskatīta par minimālo auglības līmeni attiecībā uz lauksaimniecībā izmantojamo zemi, kas izmantojama, lai nodrošinātu komerciāli dzīvotspējīgu lauksaimniecību⁴². Visaugstākais vidējais svērtais augsnes auglības līmenis ir Svitenes pagastā – 67, kamēr Kolkas pagastā – tikai 16.⁴³ Kopumā 57 % Latvijas teritorijas augsnes auglības līmenis ir zemāks par 38 ballēm. Iedzīvotāju blīvuma ziņā Latvija ir viena no visretāk apdzīvotām valstīm Eiropā, jo tās teritorijai ir raksturīgs zems iedzīvotāju blīvums – 36,1 cilvēks uz km². Lauku teritorijas iedzīvotāju ienākumu noteikšanai pašvaldību līmenī labākais pieejamais avots ir iekasētais ienākumu nodoklis attiecībā uz vienu iedzīvotāju. Ņemot vērā būtiskās atšķirības ienākumu ziņā starp republikas nozīmes pilsētām un lauku

⁴⁰ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 16.lpp.

⁴¹ Avots: Eiropas Vides aģentūra. Statuss un perspektīva 2005.

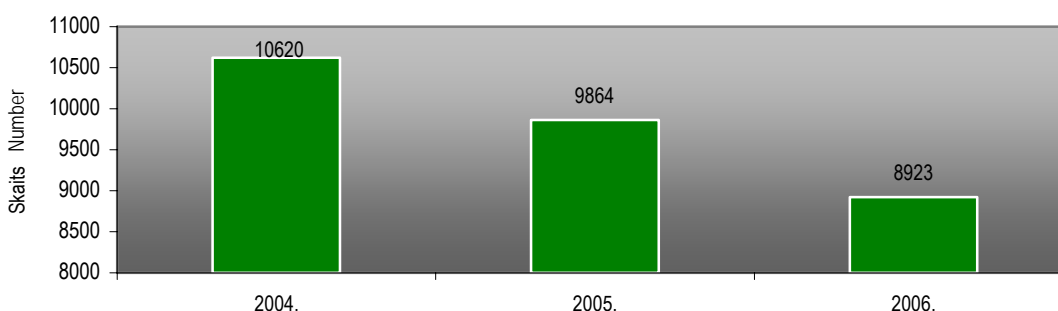
⁴² Avots: A. Boruks, 1996

⁴³ Avots: VZD dati, 2006.gada marts

teritoriju pašvaldībām, gandrīz visā lauku teritorijā ienākumi ir mazāki par 77,5 latu mēnesī uz iedzīvotāju (2005.gadā valstī vidēji bija 109,7 lat⁴⁴). Pamatojoties uz minētajām atšķirībām starp dažādām lauku teritorijām (pagastu līmenī) kā kritērijiem, tika noteiktas mazāk labvēlīgo apvidu teritorijas 2004. – 2006.gada periodam.

Cilvēkresursu attīstība

51. Zemkopības ministrijas padotībā esošā Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU) studējošo skaita ziņā ir trešā lielākā augstskola aiz Latvijas Universitātes un Rīgas Tehniskās universitātes. Tā nodrošina augstāko akadēmisko un profesionālo izglītību šādās jomās: lauksaimniecība, veterinārmedicīna, pārtikas tehnoloģijas, inženierzinātnes, meža zinātnes, lauku sociāli ekonomiskā attīstība, informācijas tehnoloģijas un vides apsaimniekošana.
52. LLU īsteno 73 visu veidu un studiju līmeņu augstākās izglītības studiju programmas, tai skaitā 13 doktora studiju programmas. Visas LLU studiju programmas ir licencētas un akreditētas.
53. Triju gadu laikā diemžēl ir vērojama tendence samazināties pilna un nepilna laika studējošo skaitam. Viens no iemesliem ir lauksaimniecības profesiju salīdzinoši zemais prestižs sabiedrībā, kā arī vidējās izglītības sistēmas trūkumi - eksakto un dabaszinātņu priekšmetu apgūšana pēc izvēles. Valsts finansētajās studiju vietās uzņemto studentu skaits LLU 2006.gadā (5.attēls): 750 – pamatstudijās, 224 – maģistrantūrā. 2006.gadā kopā par valsts finansējumu pamatstudijās studēja 2082, maģistrantūrā - 467 studenti.⁴⁵

5.attēls. LLU studējošo skaits (2004-2006)

54. Pēdējo divu gadu laikā doktorantu skaits īpaši nav mainījies - ap 200 studējošo. 2006. gadā tika aizstāvēti 10 promocijas darbi. Viena no lielākajām problēmām ir augstskolas mācībspēku sastāva atjaunošana un nomaiņa. Mācību un zinātnisko darbu LLU realizē 412 pedagogi, 45% no

⁴⁴ Avots: CSP. Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. Rīgas, 2006. 94.lpp.

⁴⁵ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 27.lpp.

tiem ir vecāki par 50 gadiem, bet no profesoru skaita tikai 11 % ir jaunāki par 50 gadiem.⁴⁶

55. Eiropas lauksaimniecības virzības un garantijas fonda nacionālās programmas „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci” ietvaros 2006.gada 30.jūnijā noslēdzās projekts „Profesionālās apmācības 2004”. Programmas ietvaros 2006.gadā mācījās 2620 klausītāji. Programmas ietvaros 2006.gada 24.maijā tika uzsākts projekts „Profesionālās apmācības 2005-2006”, apgūti 569 818,70 latu (810 783,57 eiro). Programmā mācījās 3107 klausītāji. Apmācības notiek 3 apmācību moduļos: lauksaimniecība, uzņēmējdarbība un mežsaimniecība. 2006.gadā pieprasītākie un apmeklētākie kursi bija Bioloģiskās lauksaimniecības metodes, Ciltsdarbā nodarbināto personu izglītība, Lauksaimniecības pamati, Lauku ekonomikas dažādošana, Grāmatvedība un finanses vadītājam, Privātmežu apsaimniekošana.
56. Lauksaimniekiem un lauku uzņēmējiem ir izveidota konsultāciju un izglītības atbalsta sistēma – Lauku konsultāciju un izglītības atbalsta centrs (LLKC) — bezpeļņas sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras īpašnieki ir valsts (99 %) un Latvijas Zemnieku federācija (1 %). LLKC tika izveidota kā zemnieku un lauku uzņēmēju mācību un konsultāciju institūcija. Tai ir 26 rajonu filiāles, kas piedāvā konsultācijas visās galvenajās lauksaimniecības nozarēs un lauku attīstības jautājumos. LLKC nodarbina 370 strādājošos.
57. Lai veicinātu lauku attīstību, paaugstinātu lauku uzņēmēju profesionālās un ekonomiskās zināšanas, nodrošinātu konsultāciju un mācību organizāciju visos Latvijas rajonos LLKC 2006.gadā:
 1. organizēja 1624 mācību seminārus zemniekiem un lauku uzņēmējiem, kuros piedalījās 23 331 klausītājs;
 2. sniedza 63 034 bezmaksas konsultācijas lopkopības, augkopības, augu aizsardzības, kopdarbības, nodokļu, grāmatvedības, Kopējās lauksaimniecības politikas, ES atbalsta saņemšanas un citos aktuālos jautājumos.
58. Pārskata periodā darbojās 75 interešu grupas visos Latvijas rajonos, piensaimniecības, cūkkopības, augkopības u. c. nozarēs. Turpinājās darbs pie sabiedriskās aktivitātes veicināšanas 26 pagastu iniciatīvas grupās. Apkopoti un sagatavoti “Bruto seguma aprēķini zemnieku saimniecībām par 2005.gadu”. Aprēķini ir sagatavoti 49 augkopības kultūraugam un 20

⁴⁶ Avots: Turpat – 28.lpp.

lopu grupām, 3 akvakultūrām. Regulāri izdots LLKC informatīvais biļetens “Lauku Lapa” 66 560 eksemplāros.

59. LLKC turpināja nacionālās programmas „Lauksaimnieku konsultāciju un saimniecību paplašināšanās pakalpojumu dienestu izveidošana” projekta “Lauku saimniecību konsultatīvās sistēmas izveide” ieviešanu. Tā kopējais finansējums ir 2 151 756 lati (3 061 690,3 eiro). Projekta mērķis ir palielināt LLKC kapacitāti, lai pielāgotu saimniecību lauksaimniecisko darbību Eiropas Kopienas prasību standartiem attiecībā uz vides aizsardzību, higiēnu un dzīvnieku labturību, kā arī labu lauksaimniecības praksi un izveidotu Latvijā “Savstarpējās atbilstības” konsultatīvo sistēmu.

6.tabula. LLKC aktivitātes (2004-2006)

Aktivitātes	2004	2005	2006
Sniegto bezmaksas konsultāciju skaits	40000	36000	60000
Lauksaimniekiem paredzēto informatīvo materiālu sagatavošana, autorloksnes	33	22	30
Interesu grupu skaits, gab.	97	75	75
Tālākizglītības semināri, klausītārstundas	60 000	80 000	30 000
Kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi, dienas	45 000 *	320	320

*- klausītārstundas

60. Pagājušajā gadā LLKC sasniedza 68 % pašfinansēšanās līmeni. LLKC ieņēmumi sasniedza 4,1 miljons latu (5,83 miljoni eiro). Tas parāda lauksaimnieku augošo vēlmi izmantot LLKC pakalpojumus un uzņēmuma darbības nostiprināšanos lauku uzņēmējdarbības konsultāciju jomā.
61. Sadarbojoties ministrijai, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centram un Latvijas Pašvaldību savienībai, turpināja darbu Lauku konsultatīvā un informācijas apmaiņas sistēma. LLKC koordinēja un metodiski vadīja pašvaldību speciālistu darbu lauku attīstības veicināšanai darbu 510 pašvaldībās.⁴⁷

Risku vadība

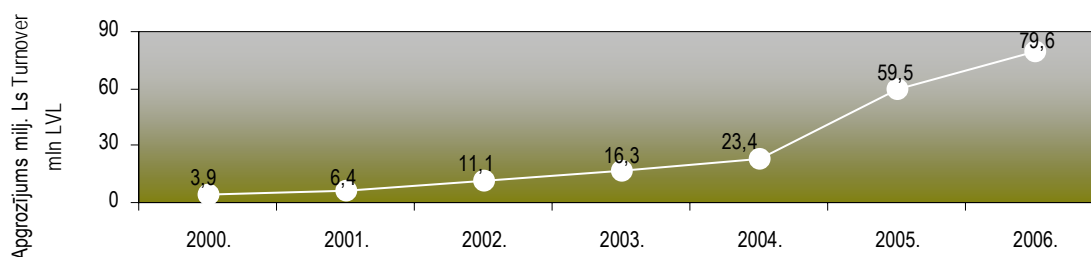
62. Dabas katastrofu radīto zaudējumu risku mazināšanas nodrošinājums lauksaimniecībā ir vājš. Biežāk sastopamie riski Latvijā ir sausums, plūdi, salna un krusa. Lauksaimniecības risku apdrošināšana ir ļoti specifiska, jo daudzi no riskiem ir saistīti ar neparedzamiem dabas apstākļiem, kuru radītos tiešos un izrietošos zaudējumus nav iespējams prognozēt. Tie ir iemesli, kādēļ privātā apdrošināšanas sistēma nedarbojas lauksaimniecības jomā.⁴⁸

⁴⁷ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 27.-29.lpp.

⁴⁸ Avots: LVAE un SIA EDO Consult projekts „Iespējas un risinājumi lauksaimnieciskās apdrošināšanas sistēmas izveidei Latvijā, 2005.

Kooperācijas veicināšana un lauksaimnieku pašpārvalde

63. Kooperatīva galvenais uzdevums ir veicināt un meklēt jaunu noieta tirgu biedru saražotās lauksaimniecības produkcijas realizācijai gan vietējā, gan ES mēroga tirgū, kā arī rūpēties par biedru konkurētspējas un labklājības paaugstināšanu. Pateicoties labvēlīgai valsts atbalsta politikai, sākot ar 2000.gadu Latvijā sāka veidoties konkurētspējīgas pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības. Pēdējo gadu laikā vērojama kooperatīvo sabiedrību attīstība (12.attēls). Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību apgrozījums 2006.gada laikā ir pieaudzis no 59,5 līdz 79,6 miljoniem latu (no 84,7 līdz 113,3 miljoniem eiro).

6.attēls. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību apgrozījuma pieaugums

64. 2006.gadā valstī darbojās 77 lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības. Lielākais to skaits ir piena un graudu nozarēs. Biedru skaits Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvos 2006.gadā sasniedza 7430, jeb par 290 biedriem vairāk nekā 2005.gadā.
65. Jautājumos, kas saistīti ar lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības un atbalsta politikas plānošanu, Zemkopības ministrijas galvenais sadarbības partneris ir biedrība „Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija” (turpmāk - LLKA), kuras mērķis ir radīt labvēlīgu vidi lauksaimnieku kooperācijas attīstībai Latvijā, kā arī veicināt un nodrošināt lauksaimnieku stabilitāti un modernizāciju. Biedrībā apvienojušās 63 lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības.⁴⁹
66. Efektīvu informācijas apmaiņu starp lauksaimnieku institūcijām un Zemkopības ministriju veic 2000.gadā izveidotā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome (turpmāk – LO SP), kura ir dažādu valsts mēroga lauksaimniecības ražošanas un produkcijas pārstrādes nevalstisko organizāciju apvienojoša konsultatīva institūcija. Viens no LO SP, uzdevumiem ir veicināt lauksaimnieku organizāciju diskusijas ar Zemkopības ministriju un citām valsts institūcijām aktuālajos lauksaimniecības jautājumos. LO SP pārstāvji var piedalīties normatīvo aktu

⁴⁹ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 88.-89.lpp

izstrādes darba grupās, kā arī virzīt priekšlikumus izmaiņām lauksaimniecības darbības regulējumos. Vismaz reizi mēnesī ražotājiem ir iespējams sanākt kopā, lai pārrunātu aktuālos jautājumus ar zemkopības ministru. Šobrīd LOSP apvieno 47 ražotāju organizācijas, tai skaitā 5 daudznozaru organizācijas, 34 nozaru asociācijas un 8 asociētos biedrus.

67. Kopš 2002. gada aprīļa ar Zviedrijas Zemnieku federācijas un Zemkopības ministrijas atbalstu tika izveidots LOSP Briseles birojs, kas nodrošina regulāru kontaktu uzturēšanu un informācijas apmaiņu ar COPA/COGECA un iespēju robežās ar Eiropas Komisijas amatpersonām, ES dalībvalstu lauksaimnieku nevalstisko organizāciju pārstāvniecībām un to vadītājiem.
68. Lai nodrošinātu diskusijas ar pārtikas ražotājiem un atsevišķām to organizācijām, Zemkopības ministrija kopš 2003.gada ir noslēgusi sadarbības līgumu ar Latvijas Pārtikas uzņēmumu federāciju. Līgums paredz kopīgi veikt un organizēt pārtikas aprites politikas izstrādāšanu un nozares perspektīvo attīstību.
69. Lai nodrošinātu lauksaimnieku iesaistīšanos lēmumu pieņemšanas procesos ne tikai pēc to profesionālās piederības, bet arī pēc teritoriālā principa, ir izvēsta rajonu lauksaimnieku apvienību darbība ar mērķi nodrošināt tiešu informācijas apmaiņu starp lauku iedzīvotājiem, ministriju un LOSP, kā arī rajona, valsts un pašvaldību institūcijām. 2006.gadā Latvijā darbojās 23 rajonu lauksaimnieku apvienības.
70. Gan kooperatīvu, gan nevalstisko organizāciju atbalsts kopumā ir veicinājis arvien lielākas lauku iedzīvotāju daļas iesaistīšanos dažādu jautājumu risināšanā un paaugstinājis to informētības līmeni par ES lauksaimniecības politiku un Latvijas integrāciju tajā.⁵⁰

Piena un piena produktu ražošana

71. Piensaimniecība ir viena no lauksaimniecības pamatnozarēm Latvijā. Piensaimniecība Latvijā veido ap 25 % no lauksaimnieciskās ražošanas.
72. 2006.gadā saražotas 815 072 tonnas piena, no tā govs piens 812 133 tonnas. Vidējais izslaukums 2006.gadā sasniedza 4492 kg/govs, kas ir par 3 % vairāk nekā 2005.gadā. Līdz ar to, var uzskatīt, ka ražošanas efektivitātes ziņā 2006.gadā nozarē notikusi izaugsme. No izslauktā piena daudzuma lopbarībai izlietas 115 685 tonnas, uzturam patērētas 100 554 tonnas nepārstrādāta piena. Pārdotā pārstrādei neapstrādāta piena apjoms 2006.gadā bija 593 514 tonnas, savukārt pārdošanai tiešā tirdzniecībā pārstrādātas 2164 tonnas piena, t. sk. krējuma ražošanai izlietojot 963 tonnas, siera ražošanai – 265 tonnas, sviesta ražošanai – 130 tonnas.

⁵⁰ Avots: Turpat – 90.lpp.

Ieņēmumi no pārdotā piena bija 99,1 miljons latu (141 miljoni eiro), kas ir par 12,4 miljoniem latu (17,64 miljoni eiro) vairāk salīdzinājumā ar pagājušo gadu. Ieņēmumi no pārdošanai pārstrādātā piena bija 880,49 tūkstoši latu (1,25 miljoni eiro).

73. Piena ražošanas apjomi turpina pieaugt, tomēr, salīdzinot ar iepriekšējo gadu rādītājiem, 2006.gadā pieaugums bijis mazāks – saražots tikai par 0,5 % vairāk piena nekā 2005.gadā.
74. Tomēr nozares izaugsmē noteicošais faktors ir tirgus iespējas un attīstība. Ik gadus pieaug pārstrādes uzņēmumiem pārdotā piena īpatsvars, kas 2006.gadā bija 73 % no iegūtā piena daudzuma, pārsniedzot 2005.gada iepirkumu par 18,4 %, bet salīdzinot ar 2004.gadu – par 24,2 %. Šādu tendenci izraisīja gan piena iepirkuma cenu pieaugums, gan ražošanas un pārstrādes koncentrācija, sekmīgi attīstoties noteiktu piena produktu ražošanai.
75. Pozitīvi attīstās arī piena produktu importa un eksporta attiecība. Latvijā 2006.gadā eksportētā piena un piena produktu daudzums pieauga 2,3 reizes, vērtība – 1,6 reizes salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Importēta piena un piena produktu daudzums pieauga 2,4 reizes, vērtība – 1,5 reizes salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Tas ir saistīts gan ar ārējās tirdzniecības attīstību, gan ar ražošanas palielināšanu.
76. Racionāli izmantojot pieejamos resursus, t.i. dažādus projektus piena lopkopības attīstībā, pilnveidojot efektīvu esošo ražošanas struktūru un atbalstot mērķtiecīgas investīcijas ražot konkurētspējīgu produkciju ir veicināta ražotā piena kvalitātes uzlabošanās, piena produktu ražošanas apjomu palielināšanās, radot pievienoto vērtību lauksaimniecības produktiem, veicinot produktu pārstrādi un tirdzniecību izmantojot jaunu produktu, procesu un tehnoloģiju attīstību, kā arī veicina piena produktu eksportu.

Gaļas ražošana

77. Gaļas ražošanas mērķis ir nodrošināt iekšējā tirgus vajadzības pēc kvalitatīvas gaļas un ražot konkurētspējīgu produkciju, kā arī veicināt gaļas produktu ražošanu eksportam. Lai sasniegtu šos mērķus ir nepieciešams palielināt ražošanu, radot pievienoto vērtību lauksaimniecības produktiem, veicinot produktu pārstrādi un tirdzniecību izmantojot jaunu produktu, procesu un tehnoloģiju attīstību.
78. 2006.gadā saražots 37,45 tūkstoši, tonnas cūkgaļas, tas ir par 4,02 % mazāk nekā iepriekšējā gadā, savukārt tās patēriņš bija 74,30 tūkstoši tonnas. Latvijā tradicionāli cūkgaļas patēriņš, salīdzinot ar liellopu gaļas patēriņu ir ievērojami lielāks.
79. 2006.gadā liellopu gaļas saražots 20,68 tūkstoši tonnas, bet tās patēriņš bija 26,52 tūkst. tonnas, kas salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir palielinājies par 3

%. Analizējot statistikas datus, var secināt, ka liellopu gaļas ražošana valstī ir stabila, bet ir nelieli ražošanas apjomi.

80. Cūkgaļas un liellopu gaļas sektorā notiek strukturālas pārmaiņas, tātad nozarei ir tendence attīstīties, gan tirdzniecībā starp dalībvalstīm, gan eksportam uz trešajām valstīm.
81. Putnu gaļas pieprasījums ir lielāks nekā piedāvājums. Saražotās gaļas apjoms 2006.gadā bija 20,608 tūkst. t putnu gaļas. Tās ražošana palielinājusies par 19,7 % salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet tās īpatsvars kopējā saražotās gaļas apjomā pieaudzis līdz 27 %. Kopā patērētās putnu gaļas un tās produktu apjomi bija 56,31 tūkst., tonnas. Saražotās putnu gaļas apjomi gan dzīvsvārā, gan kautsvārā katru gadu turpina pieaugt, līdz ar to arī eksportētās putnu gaļas daudzums pieaug.
82. 2006.gadā saražotas 551 293 milj. olu, kas ir par 2,34 % vairāk kā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā. Gan dējējvistu skaits, gan iegūto olu skaits ir palielinājies. Ieņēmumi no pārdotajām olām ir pieauguši par apmēram 11 %. Saražoto olu un olu produktu daudzums kopš 2005.gada ir palielinājies par 1,2 %, imports ir pieaudzis par 93,5 % un eksports ir pieaudzis par 20,7 %. Olu un olu produktu patēriņš ir par 1,3 % mazāks nekā saražotais apjoms.
83. Aitkopības un kazkopības nozaru patreizējais mērķis ir saglabāt ģenētisko dažādību, ganāmpulka atjaunošanu un iekšējā tirgus nodrošināšana ar kvalitatīvu produkciju. Kopējais saražotās aitu un kazu gaļas apjoms (kautsvārā) 2006.gadā bija 439 tonnas, kas ir par 3 % vairāk nekā 2005.gadā, no kurām 383 tonnas bija aitu gaļa un 56 tonnas kazu gaļa. Latvijā kazas audzē piena ieguvei un gaļā patērē izbrāķētās kazas. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2006.gadā saimniecībās tika izslauktas 2939 tonnas kazas piena, kas salīdzinot ar iepriekšējo gadu (3517 tonnas piena) ir samazinājies 16,44 %. Kazu piena pārdošanas apjoms ir palielinājies par 0,44 %, kas liecina par pieaugošu pieprasījumu pēc kazas piena un piena produktu tirgū. Kazu piens tiek izmantots kazu siera ražošanā. Aitkopības nozares attīstība ir atkarīga no ES un valsts atbalsta, bez tā nozare šobrīd nav rentabla un nav spējīga attīstīties. Latvijā aitas tiek audzētas gaļas pārstrādei un vilnas ieguvei.

Biškopība

84. Latvijas biškopji ražo medu un biškopības produktus. Latvijā ir saražots 1 383 311 kg medus. Iegūtā medus daudzums, salīdzinot ar 2005.gadu ir palielinājies par 51 %, bet pārdotā medus daudzums pārskata periodā ir palielinājies par 44 %. No visiem biškopības produktiem lielākais īpatsvars ir medum 92 %, vasks un ziedputekšņi 4 % un propoliss 0,2 %. Biškopības attīstību kavē medus imports par ļoti zemām cenām.

Dārzeņu ražošana

85. Dārzeņu audzēšanai ir piemērota visa Latvijas teritorija, bet saimniecību specializāciju nosaka noieta tirgus vietas atrašanās, pamatā pilsētu tuvumā. Dārzeņu platības 2006.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu, ir palielinājušās par 0,9 % un aizņem 1,2 % no kopējās lauksaimniecības kultūraugu sējumu platībām. 2006.gadā 11 % no dārzeņu kopražas tika saražota segtajās platībās un 89 % no visas no dārzeņu kopražas tika izaudzēta atklātā lauka platībās (7.tabula)⁵¹. 2006.gadā dārzeņu kopražā sastādīja 174 449 t, kas ir par 1 % mazāk kā 2004.gadā. Dārzeņi galvenokārt tiek audzēti svaigam patēriņam, un tikai neliela daļa no saražotās produkcijas tiek pārstrādāta (skābēti, sautēti kāposti un skābēti gurķi) uz vietas saimniecībās.

7.tabula. Dārzeņu ražošanas visu veidu saimniecībās (2004 -2006)

	2004	2005	2006
Atklātā lauka platība tūkst.ha	13,5	12,9	13,4
Segtā lauka platības, ha tai skaitā:	144,3	116,3	155,3
stikla siltumnīcu	36,1	35,7	33,8
plēves siltumnīcu	108,2	80,6	121,5

86. Pēdējos gados uzsākta atsevišķu saimniecību modernizācija, taču jaunas ražošanas tehnikas, it īpaši sevišķi glabātavu un irigācijas iekārtu skaits vēl ir nepietiekams, lai nodrošinātu stabilu ražu un kvalitatīvu ražošanu.
87. Lielākā daļa no saražotajiem dārzeņiem tiek realizēti svaigā veidā, un tikai neliela daļa tiek pārstrādāta, taču pārstrādes uzņēmumu skaits un to modernizācijas pakāpe ir nepietiekama, lai varētu efektīvi nodrošināt iedzīvotājus ar kvalitatīvu pārstrādātu dārzeņu produkciju ar lielāku pievienoto vērtību.

Augļu ražošana

88. Šobrīd galvenokārt augļkopības produkcija tiek audzēta mazos 1-3 ha dārzos, kas ir viens no šīs nozares vājajiem punktiem. 2006.gadā augļu koku un ogulāju stādījumu platības, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājās par 2,2 %, bet kopražā samazinājās par 16 % jeb par 8,8 tūkst. tonnām (8.tabula). Kopražas un vidējās ražības samazinājums ir skaidrojams ar 2006.gada sezonas nelabvēlīgajiem laika apstākļiem.

8.tabula. Augļu un ogu kopražā un ražība (2004-2006)

	Kopražā, tonnas			Vidējā ražība cnt/ ha		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Augļi un ogas kopā:	17836	55039	46266	13,4	40,9	33,7
Āboli	6918	37524	33898	8,3	44,1	35,9

⁵¹ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 126.lpp

Bumbieri	644	2006	1307	9,9	24	17,7
Smiltsērķšķi	19	29	50	1,8	6,4	5,3
Cidonijas	170	459	132	25,3	18,1	30,8
Plūmes	1055	2445	1520	14,5	25,1	20,9
Ķirši	953	1863	1551	11,0	20,7	20,4
Jānogas, upenes	3898	5186	4910	30,2	58,2	43,8
Ērkšķogas	597	826	434	93,3	91,7	63,0
Aronijas	97	224	135	15,4	32,4	16,2
Avenes	208	464	145	8,1	26,4	10,7
Zemenes	3277	4013	2184	35,9	57,7	41,3

89. Uzsākta sadarbība ar citu ES valstu pārstrādes uzņēmumiem, piedāvājot saldētas upenes, jānogas, smiltsērķšķus, dzērvenes, kā arī ābolu sulas koncentrātus. Pēdējos gados Latvijas augļkopības zinātnieki aktīvi strādā pie funkcionāli aktīvās pārtikas, pārtikas piedevu un farmaceitisko preparātu izstrādi no smiltsērķšķiem, dzērvenēm, krūmcidonijām un upenēm. Attīstot šo augļkopības produktu pārstrādi varētu veicināt specifisku nišas produktu radīšanu.
90. Augļkopības nozares vājā vieta ir specializētās audzēšanas tehnikas un ierīču (mazjaudas traktortehnikas, miglojamās ierīces, irigācijas/pretsalnu sistēmu), šķirošanas līniju, kā arī modernu (ULO tipa – zema skābekļa satura) glabātuvju trūkums. Lielākie produkcijas zudumi ir uzglabāšanas laikā, līdz ar to pārstrādes uzņēmumi netiek nodrošināti ar pietiekamu izejvielu daudzumu un tie nespēj attīstīties.

Linu ražošana

91. Linu nozare ir vienīgā tradicionālā dabīgo šķiedru ražotāja Latvijā un piemēroti agroklimatiskie apstākļi visā valsts teritorijā. Latvijā pēdējos gadus sējumu platības pakāpeniski samazinās, tādēļ linu ražotājiem tiek maksāti salīdzinoši lieli atbalsta maksājumi, tomēr tas nav stimulējis sējas platību palielināšanos. 2006.gadā linu sējumu platības, salīdzinot ar 2005.gadu, ir samazinājušās par 31,2 %,
92. Eļļas linu kopraža 2006.gadā bija 0,53 tūkstoši tonnu, kas palielinājās par 120,8 tūkstošiem tonnu salīdzinājumā ar 2004.gadu (0,24 tūkstoši tonnu). Šķiedras linu sēklu kopraža 2006.gadu salīdzinot ar 2004.gadu ir samazinājusies par 42,8 % (9.tabula).

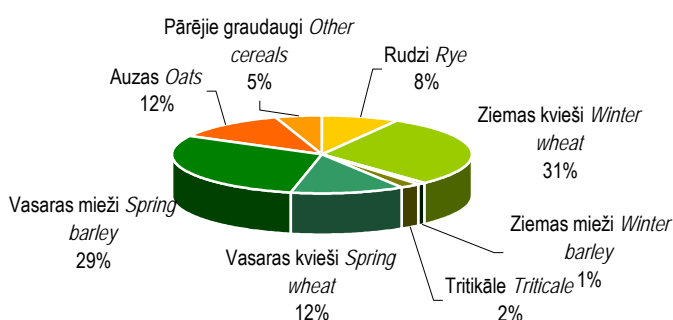
9.tabula. Linu ražošanas rādītāji (2004-2006)

Gads	Sējumu platība (tūkst.ha)	Realizētie linu stiebrīņi (tūkst. t)	Linu stiebrīņu ražība (t/ha)	Šķiedras linu sēklas kopraža (tūkst. t)	Šķiedras linu sēklas ražība (t/ha)
2004	2,4	7871,85	2,57	0,33	0,16
2005	2,2	5381,90	2,33	0,5	0,36
2006	1,5	1583,18	1,58	0,2	0,35

93. Latvijā linu nozares pašreizējais stāvoklis norāda uz atbalsta sistēmas maiņas nepieciešamību, stimulējot augstas ražas, kvalitātes un kooperācijas attīstību, pārstrādes uzņēmumos pārsvarā ir tikai novecojušas tehnoloģiskās iekārtas, kas neveicina augstas kvalitātes linšķiedru ražošanu. Šobrīd galvenokārt linu audzēšanas saimniecībām nav modernas specializētās linu tehnikas, līdz ar to darbi netiek veikti savlaicīgi, kā dēļ cieš raža un stiebriņu kvalitāte, daudzās saimniecībās linu sagatavošanai joprojām izmanto roku darbu.

Graudu ražošana

94. Graudaugu audzēšanai atkarībā no augšņu īpatnībām piemērota visa valsts teritorija, bet augstākās vai tuvas augstākajām ražām no ha iegūst Zemgales reģionā. Taču katrā reģionā ir iespējams izvēlēties tādu graudaugu sugu/šķirni, kuru ar labiem panākumiem var audzēt atbilstošā klimatiskā un augšņu zonā. Graudkopība ir nozīmīgākā augkopības nozare Latvijā.
95. 2006.gadā graudaugi aizņēma 511,8 tūkst. ha jeb 45,6 % no sējumu kopplatības. 2006.gadā tika iesēts par 80,5 tūkst. ha vairāk nekā 2004.gadā (7.attēls). Lai arī 2006.gadā laika apstākļu ietekmē ražība bija zema, graudaugu kopražā salīdzinājumā ar 2004.gadu palielinājās ziemājiem - par 9,9 % un vasarājiem - par 7,4 %.

7.attēls. Graudaugu sējumu struktūra (2006)

96. Iekšējā tirgus ietvaros graudu pārstrādes nozarei ir augsta tirgus spēku koncentrācijas pakāpe, tomēr gan katra atsevišķā graudu pārstrādātāja, gan visas nozares kopumā ražošanas apjomi ir niecīgi un nespēj ietekmēt tirgus attīstību. Graudu sektorā produktu vērtības veidošanās ķēdē vērojama spēcīga horizontālā graudu resursu ražotāju kooperāciju graudu apstrādes posmā, risinot graudu savākšanas, apstrādes un loģistikas jautājumu. Kopumā produktu vērtības veidošanās ķēde graudu sektorā vērtējama kā vāji attīstīta, jo vāji attīstīta uz patēriņu orientēta graudu resursu ražošana.
97. Graudu sektoram ir būtiska ietekme uz citu lauksaimniecības sektoru attīstību, īpaši uz cūkkopību, kur lopbarībā apjoma izteiksmē graudi ir nozīmīgākā sastāvdaļa. Graudkopības nozares attīstīšanai ir nepieciešams vērēt uzmanību uz ražošanas modernizāciju un graudaugu ražības paaugstināšanu.

Kartupeļu ražošana

98. Kartupeļu audzēšana kā lauksaimniecības nozare veido 5,5 % no lauksaimniecības galaprodukta kopējās vērtības. Starp citām augkopības nozarēm, kartupeļu audzēšana ir pēc kārtas trešā nozīmīgākā lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanā lauksaimniecības sektora kopējās pievienotās vērtības radīšanai. Kartupeļu platībām un kopražai ir tendence samazināties. 2006.gada kartupeļu platības bijušas 45,1 tūkst. ha, kas par 7,8 % samazinājusies salīdzinot ar 2004.gadu, savukārt kopražs 2006.gadā bijusi 550,9 tūkst. t (10.tabula), tā samazinājusies par 14,1 % attiecībā pret 2004.gadu. 2006.gadā no kopējās platības lielāko daļu ražas izmanto pārtikai un lopbarībai, ap 2000 ha pārstrādei cietē un čipsos, 300 ha sertificētas sēklas ieguvei.

10.tabula. Kartupeļu ražošanas rādītāji (2004-2006)

	2004	2005	2006
Platība tūkst.ha	48,9	45,1	45,1
Kopražs tūkst. t	628,4	658,2	550,9
Ražība cnt/ha	128,5	145,9	122,2

99. Kartupeļu audzēšanas vājā vieta ir moderno tehnoloģiju trūkums, kā arī lielais nestandarta produkcijas iznākums. Nepieciešams izveidot speciālās kartupeļu glabātavas.

Lopbarības augi

100. Lopbarības kultūraugu kopražs ir stabilizējies, jo stabilizējies ir lauksaimniecības dzīvnieku skaits un pieprasījums pēc lopbarības. Sakarā ar to, tiek prognozēts piena un gaļas liellopu ražošanas pieaugums, kā arī zālāju platību struktūras izmaiņas un ražības palielināšanās, balstoties uz intensīvākas saimniekošanas nepieciešamību. Lopbarības zaļbarības kultūru platības 2006.gadā sasniegušas 440, 7 tūkst.ha, kas ir par 39 % vairāk kā 2004.gadā.
101. Tomēr, vēl joprojām ir vērojama salīdzinoši zema lopbarības augu vidējā ražība no ha, kā arī lopbarība netiek pietiekami kvalitatīvi sagatavota. Lopbarības augu audzēšanā, kvalitatīvas lopbarības sagatavošanā, kā arī inovatīvu produktu ražošanā, nākotnē ir nepieciešams pielietot modernākas tehnoloģijas un iekārtas.

Lopkopība

102. Piena lopkopībā tiek izmanto ap 840 tūkst.ha zemes jeb ap 50 % no kopējās faktiski izmantotās lauksaimniecības zemes. Piensaimniecības sektorā jau vairākus gadus norisinās strukturālas pārmaiņas. Lielā mērā to veicina valsts un ES piešķirtais atbalsts. Ražotāji piesaista investīcijas ganāmpulku atjaunošanā (ieviešot produktīvākas, noturīgākas šķirnes), saimniecību modernizēšanā un paplašināšanā, kas rada iespēju attīstīties piena sektoram.

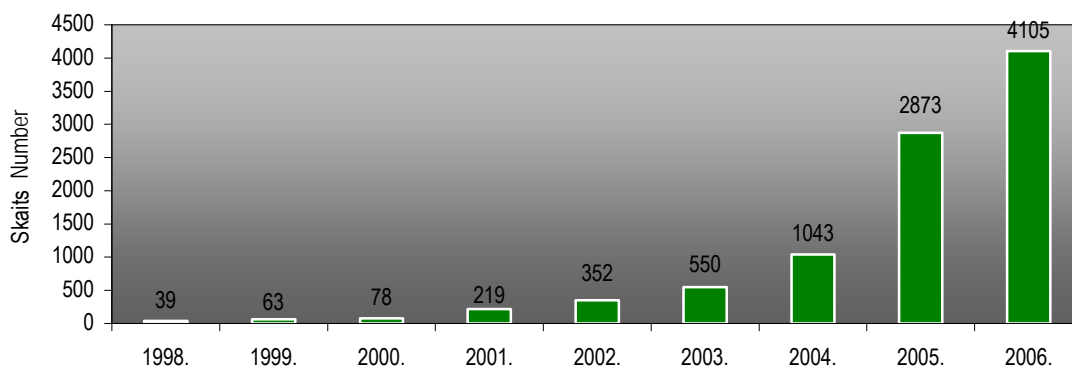
103. Latvijas piensaimniecībā pēdējos gados vērojamas pieauguma tendences, ko izraisa gan piena, gan piena produktu ražošanas koncentrēšanās un pārstrukturēšanās, kas savukārt ļauj veikt investīcijas, palielināt piena iepirkuma cenu, kāpināt ražošanas apjomus un produktivitāti. Piena ražošana Latvijā 2006.gadā, salīdzinot ar 2005.gadu, ir palielinājusies par 0,6 %, kas saistāms ar slaucamo govju ražības pieaugumu (par 2,9 %).
104. Neskatoties uz pēdējo gadu pozitīvajām tendencēm, piensaimniecības sektors vēl arvien ir diezgan sadrumstalots – apmēram 90 % visu piena ražošanas saimniecību ir mazas (līdz 5 govīm) un šajās saimniecībās atrodas ap 37 % no slaucamo govju kopskaita. Tikai ap 27 % govju atrodas saimniecībās ar govju skaitu virs 50 govīm ganāmpulkā. Nelielajām saimniecībām ir augstas izmaksas uz saražoto produkta vienību, kas izriet no:
1. lielām neproduktīvām izmaksām, kas saistītas ar salīdzinoši zemiem izslaukumiem (vidējais izslaukums 2006.gadā sasniedza 4492 kg no govīm, 2005.gadā izslaukums bija 4364 kg no govīm, kas bija par 30% mazāk nekā vidēji Eiropas Savienībā);
 2. augstām lopbarības izmaksām (nesabalansētas lopbarības struktūras, neefektīvas lopbarības ražošanas, nepietiekami attīstīta ģenētiskā potenciāla dēļ);
 3. salīdzinoši liela darba patēriņa (sadrumsalota, nepietiekami mehanizētas ražošanas dēļ).
105. Līdz ar to nozares attīstību un potenciālo iespēju izmantošanu kavē augstas ražošanas, pārstrādes un pārdošanas izmaksas, nepietiekama produktu kvalitāte, apgrozāmo un investīciju līdzekļu trūkums saimniecību pārstrukturēšanai un modernizācijai.
106. Latvijā gaļu ražojošām nozarēm galvenais mērķis ir nozares stabilizēšana un produkcijas konkurētspējas veicināšana tirgū, izmantojot ģenētiski augstvērtīgu vaislas materiālu un pazeminot produkcijas pašizmaksu.
107. Cūkkopības nozarē vēl joprojām notiek strukturālas izmaiņas un ražošana koncentrējas lielākajās saimniecībās. Kopumā salīdzinot 2006. ar 2005.gadu dzīvnieku skaits saimniecībās, kurās ir no 400 līdz 999 cūkām ir palielinājies par 0,6 %, savukārt saimniecībās ar 2000 cūkām ir palielinājies par 1,6 %. 2006.gadā salīdzinot ar iepriekšējo gadu cūku kopējais skaits ir samazinājies par 3,6 %. Tajā pašā laikā par 32,3 % ir samazinājies saimniecību skaits, kurās tiek turētas sivēnmātes, bet kopējais sivēnmāšu skaits ir palielinājies par 0,7 %.
108. Pēdējos gados, Latvijā palielinās gaļas šķirņu liellopu un to krustojumu ar piena šķirnēm skaits, liellopu sektoram izveidojas priekšnosacījums konkurences palielināšanai Eiropas Savienības tirgū. Joprojām 70 % no visām Latvijas liellopu saimniecībām audzē līdz pieciem dzīvniekiem ganāmpulkā. Savukārt saimniecības ar 50 un vairāk dzīvniekiem veido tikai

aptuveni 1 % no kopējā saimniecību skaita, bet tajās audzē ap 30 % no visiem Latvijas gaļas liellopiem.

109. Specializēto gaļas šķirņu un to krustojumu skaits Latvijā uz 2006.gada beigām bija 17 583 liellopi. Pēc Lauksaimniecības datu centra 2006.gada datiem, Latvijā ganāmpulkos ir ap 8200 zīdītājgovju (gan tīršķirnes, gan gaļas krustojumu liellopi) un ap 8000 dažāda vecuma telītes.
110. Lielāko tirgus produkcijas daļu nodrošina uzņēmumi izmantojot intensīvās tehnoloģijas. Ražošanas jaudas ir noslogotas par 100 %.
111. Par galveno virzienu aitkopībā ir kļuvusi gaļas ražošana. Aitkopības un kazkopības nozares mērķis ir saglabāt ģenētisko dažādību, kvalitatīvu ganāmpulku izveidošana un produkcijas pārstrādes un realizācijas attīstība. 2006.gadā aitu un kazu skaits, salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir samazinājies, aitu skaits samazinājies par 0,7 % (2005.g. – 41600, 2006.g. – 41300) un par 4,1 % - kazu skaits (2005.g. – 14900, 2006.g. – 14300). 2006.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir pieaudzis aitu māšu skaits par 2,3 %, bet samazinājies kazu māšu skaits par 9,1 %.
112. Kopējais saražotās aitu un kazu gaļas apjoms (kautmasā) 2006.gadā bija 439 tonnas, kas ir par 2,6 % vairāk nekā 2005.gadā, no kurām 383 tonnas bija aitu gaļa un 56 tonnas kazu gaļa.
113. Par limitējošiem faktoriem potenciālo iespēju izmantošanai nozarēs pašlaik uzskatāmi – nepietiekamas investīcijas ražošanas telpu un iekārtu modernizācijā, produkcijas iekšējā tirgus ierobežotība un neapgūts ārējais tirgus, nepietiekoši attīstīta kooperācija, brīvā preču kustība pēc iestājas ES.

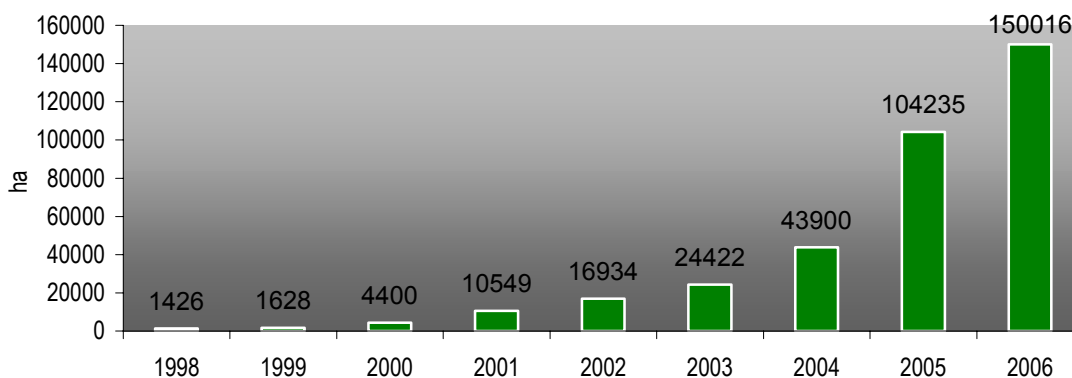
Bioloģiskā lauksaimniecība

114. Bioloģiskās lauksaimniecības saimniecību skaits turpināja pieaugt arī 2006. gadā, lai gan pieauguma tempi ir mazinājušies. 2006. gada beigās Latvijā bija 4105 sertificētas saimniecības, kas nodarbojās ar bioloģisko lauksaimniecību. No tām vairāk nekā 1000 bija bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumi, ap 1800 saimniecības bija saņēmušas sertifikātu par pārejas periodu uz bioloģisko saimniekošanu un ap 1200 saimniecības sākušas pārejas periodu.

8.attēls. *Bioloģiskās lauksaimniecības saimniecību skaits (1998-2006)*

115. 2006. gadā palielinājušās arī sertificētās lauksaimniecības platības, tās sasniedza 6% no visas lauksaimniecībā izmantojamās zemes jeb 150 016 ha.

9.attēls. *Sertificēto saimniecību skaits un platības Latvijā (1998-2006)*

KLP reformas ietekme

116. Tiešo maksājumu atdalīšanas pakāpe varētu iespaidot zemnieku motivāciju pārtraukt konkrētas lauksaimniecības produkcijas ražošanu un, saglabājot zemi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī, pretendēt uz tiešajiem maksājumiem un mazāk labvēlīgo apvidu maksājumiem, izvēloties laukos citus nodarbinātības veidus, nekā mēģināt ražot produkciju salīdzinoši neefektīvas lauksaimniecības ražošanas apstākļos
117. Pilnīga tiešā atbalsta atdalīšana no ražošanas pēc būtības var veicināt zemes iesaistīšanu lauksaimnieciskā apritē, kā arī dot papildu iespējas visiem lauksaimniekiem pretendēt uz subsīdiju saņemšanu, neatkarīgi no tā, ko un cik viņi ražo.

3.1.2.2 Lauksaimniecības stāvokļa novērtējuma kopsavilkums

Stiprās puses

118. Atalgojuma pieaugums nozarē strādājošajiem.

119. Laukos darba meklētāju īpatsvars bija zemāks nekā pilsētās, kā arī, salīdzinoši ar iepriekšējo gadu rādītājiem, pieaug nodarbināto skaits lauku teritorijās.
120. Gandrīz puse no investīcijām tika ieguldītas ēkās (izņemot dzīvojamās), būvēs un celtnēs, bet trešdaļa – iekārtās un mašīnās.
121. Plašas lauksaimniecībai piemērotas zemes platības.
122. Ievērojami kapitālieguldījumi tehnikas un iekārtu iegādē, izmantojot tam nepieciešamo un piešķirto valsts un Eiropas Savienības atbalstu.
123. Nosacīti zemas darbaspēka izmaksas.
124. Nosacīti nepiesārņota vide kā lauksaimniecības produktu ražošanai pieejams resurss.
125. Strauji pieaugoša lauksaimniecības bruto pievienotā vērtība. Darba ražīguma palielināšanās.
126. Bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumu kooperācijas strauja attīstība.
127. Lauksaimniekiem izveidota konsultāciju un izglītības atbalsta sistēmas izveidošana lauksaimniekiem.

Vājās puses

128. Straujāk palielinās starppatēriņš, nekā produkcijas vērtība bāzes cenās.
129. Nozarē strādājošo skaita samazināšanās.
130. Ražošanas apjoma kritums samazinājis ienākumus, ņemot vērā arī ražošanas resursu cenu pieaugumu. Galvenā ietekme uz ienākumu pieaugumu bijusi atbalstam – uz subsīdiju pieauguma rēķina.
131. Minimāls investīciju ieguldījums ir bijis ilgtermiņa nemateriālajos ieguldījumos, tāpat vēl ir nepieciešamas lielas investīcijas lauku ceļu sakārtošanai.
132. Atbilstoši vides aizsardzības prasībām vēl nav aprīkotas visas lauksaimniecības būves un iekārtas.
133. Trūkst speciālu pārtikas glabātuvju.
134. Sadrumstalota ražošanas struktūra, kas konkurē iekšējā tirgū un ir maz orientēta uz eksportu. Sadrumstalotās struktūras sekas ir zems darba ražīgums, salīdzinot ar attīstītajām valstīm, un zemāks, nekā citos sektoros.
135. Mazas ilgtermiņa investīcijas (salīdzinoši ar īstermiņa investīcijām).
136. Būtiskas teritoriālas lauksaimniecības apstākļu atšķirības.
137. Liels nodarbināto īpatsvars, kuram nav augstākās izglītības lauksaimniecībā, un nepietiekamas šīs nozares uzņēmumos strādājošo zināšanas konkurētspējīgu un efektīvu saimniekošanas sistēmu izveidei.

138. Ievērojams gados vecu cilvēku nodarbinātības skaits lauksaimniecībā, līdz ar to ir zema uzņēmējdarbības attīstības iniciatīva.
139. Nepietiekams apdrošināšanas pakalpojumu līmenis dabas katastrofu radīto zaudējumu kompensācijai.

Iespējas

140. Valsts ekonomikas izaugsme nodrošina attīstības iespējas.
141. Pieprasījuma paaugstināšanās pēc atjaunojamās enerģijas resursiem.
142. Potenciāli augsts pieprasījums pēc lauksaimniecības produktiem.

Draudi

143. Lielas atbalsta apjoma atšķirības ES tirgū, kas kropļo konkurenci un nerada iespēju valstij izmantot savas konkurētspējas priekšrocības.
144. Lieli no ražošanas atdalītie platību maksājumi, kas paaugstina zemes kā ražošanas faktora cenu.
145. Iespējamās kopējās lauksaimniecības politikas izmaiņas Pasaules Tirdzniecības organizāciju sarunu rezultātā.

Potenciālās attīstības novērtējums 2007. – 2013.gadam

146. Efektīvu, uz tirgu orientētu ekonomisko vienību attīstība turpmākajos septiņos gados var 1,5 reizes palielināt lauksaimniecības pamatproduktu ražošanu un no tās atkarīgo pārtikas pārstrādi. Paredzams, ka lauksaimniecības un mežsaimniecības izaugsme var palielināties 1,4 reizes, tādējādi divkārtīgi palielinot pievienotās vērtības apjomu. Kopējā lauksaimnieciskās ražošanas struktūrā vismaz divas reizes palielināsies tirgum ražojošo lauksaimniecības produkcijas ražotāju īpatsvars, sasniedzot ne mazāk kā 2/3 no visa sektora pievienotās vērtības. Pieminētā attīstība saistībā ar nodarbināto skaita samazināšanos lauksaimniecībā vismaz par 50 % septiņu gadu laikā nodrošinās vismaz četrkārtu darbaspēka efektivitātes pieaugumu.⁵²

⁵² Avots: LVAEI – uz dažādiem pētījumiem balsfītas ekspertu prognozes

3.1.2.3 Meža nozares raksturojums

Makroekonomiskā situācija

147. Latvija ir viena no relatīvi mežainākajām valstīm Eiropā – 45,7 % no valsts teritorijas klāj meži, un to platība ir 2,95 miljoni ha jeb vidēji 1,23 ha meža uz katru iedzīvotāju, kas ir 4,5 reizes vairāk nekā vidēji Eiropā. 2006.gada 1.janvārī Latvijas mežaudžu krāja bija 569 miljoni m³ un aprēķinātais ikgadējais tekošais pieaugums – 16,3 miljoni m³ gadā. Meža platība (mežs ir ekosistēma visās tā attīstības stadijās, un tajā dominē koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz septiņus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainagu projekcija ir vismaz 20 procenti no mežaudzes aizņemtās platības) kopš 1935.gada palielinājusies 1,7 reizes, savukārt mežaudžu krāja pieaugusi 3,3 reizes. Saskaņā ar Meža valsts reģistra datiem, pēdējo desmit gadu laikā meža platība palielinājusies vidēji par 7,4 tūkstoši ha gadā. Dažādu iemeslu dēļ Meža valsts reģistra dati neatspoguļo reālo meža platību valstī, it īpaši tas attiecas uz mežaudzēm, kas izveidojušās dabiski aizaugot lauksaimniecībā neizmantojamām zemēm. Lai iegūtu ticamu informāciju par Latvijas meža resursiem, 2004.gadā ir uzsākta meža statistiskā inventarizācija, kuras metodika atšķiras no līdz šim Latvijā pielietotās meža inventarizācijas sistēmas – informācija par meža resursiem tiek iegūta pamatojoties uz precīziem mērījumiem parauglaukumos. Saskaņā ar līdz šim apkopotajiem meža statistiskās inventarizācijas datiem (pilns meža inventarizācijas cikls – 5 gadi - noslēgsies 2009.gadā), meža platība Latvijā ir 3305 tūkstoši ha un mežainums attiecīgi – 51,2%, mežaudžu krāja – 662,25 milj. m³, bet kopējais ikgadējais koksnes krājas pieaugums – 27.17 milj. m³.
148. Meži dod būtisku ieguldījumu kopējā Latvijas tautsaimniecības ilgtspējīgā attīstībā: nodrošina izejvielas atjaunojamiem un videi draudzīgiem produktiem, tiem ir svarīga loma ekonomiskās labklājības (īpaši lauku teritorijās), bioloģiskās daudzveidības, globālā oglekļa cikla un ūdens līmeņa uzturēšanā, vides, aizsargājošo, sociālo un rekreācijas pakalpojumu nodrošināšanā, Latvijas ainavas veidošanā, kultūrvēsturiskās vides un iedzīvotāju veselības saglabāšanā.

149. Meža nozare (mežsaimniecība un mežrūpniecība) Latvijas IKP dod 7,5 % lielu ieguldījumu un nodarbina ap 7 % no tautsaimniecībā strādājošajiem⁵³.
150. Meža nozarē ir kvalificēta darbaspēka trūkums un nepietiekamas zināšanas meža apsaimniekošanā un produktu realizācijā. Meža īpašnieku procentuālais sadalījums atkarībā no izglītības līmeņa ir šāds: augstākā – 15,5 %, vidējā – 53,8 %, pamata – 20 %, nav pamata – 9,8 %⁵⁴.
151. 10 valsts rajonos koksnes un tās izstrādājumu ražošana ir kļuvusi par galveno rūpniecības nozari. Mežrūpniecība tūlīt aiz pārtikas rūpniecības ir otra lielākā rūpniecības nozare ar apmēram 20 % no rūpniecības pievienotās vērtības.
152. Meža nozare, ieskaitot mežrūpniecību, dod būtisku ieguldījumu pozitīvas ārējās tirdzniecības bilances veidošanā. Citu iemeslu starpā to var izskaidrot arī ar Latvijas ģeogrāfisko stāvokli pie Baltijas jūras. No kopējā eksporta apjoma meža nozares produkcijas devums 2005.gadā bija 28,8 % jeb 831,9 miljoni latu (1183,7 miljoni eiro), savukārt imports veidoja tikai 6 % jeb 245,5 miljoni latu (349,3 miljoni eiro).
153. Kopējā mežrūpniecības saražotās produkcijas devumā dominē koksnes pirmapstrādes sektors, kas veido 62 %. Lielākā daļa jeb 90 % komersantu ir mazie un vidējie komersanti ar nodarbināto skaitu, kas mazāks par 50. Lauku teritorijā izvietoti galvenokārt mazie vai mikro pirmapstrādes produkcijas, galvenokārt zāgmateriālu ražotāji ar zemu konkurētspēju. Tālākapstrādes īpatsvars pēdējo piecu gadu laikā pieaudzis par 5 %.
154. Konkurences pieaugums uz koksnes resursiem un tam sekojošs apaļkoksnes cenu pieaugums, kā arī darbaspēka, energoresursu cenu sadārdzinājums veicina komersantu skaita samazināšanos, jo liela daļa mežrūpnieku strādā bez peļņas vai pat ar zaudējumiem, kam seko zāgēšanas jaudu koncentrācija un pakāpenisku darba vietu samazināšanās laukos.
155. Zemes reformas rezultātā izveidojies šāds meža īpašumu tiesību sadalījums: valstij piederošie meži – 51 %, privāto meža īpašnieku un tiesisko valdītāju pārziņā atrodas 45,1 %, bet pašvaldības

⁵³ Avots: Latvijas meža nozare, 2005.

⁵⁴ Avots: Valsts Meža dienesta 2001. gadā veiktā aptauja sadarbībā ar Eiropas Integrācijas institūta Socioloģijas katedru

apsaimnieko 3,7 % no mežu kopējās platības valstī. Privātie meži kopā aizņem 1,23 milj. ha, tie sadalīti apmēram 160 tūkstoši īpašumu vai valdījumu. Privātie meža īpašumi ir relatīvi nelieli – to vidējā platība ir 7,5 ha, 64 % no kopējā īpašumu skaita ir mazāki par 5 ha⁵⁵ Meža īpašumu sadrumstalotā struktūra un reālas privāto meža īpašnieku kooperācijas trūkums būtiski ierobežo ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas īstenošanas iespējas, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

156. Mežsaimniecībā finanšu līdzekļu aprites cikla garums, kas būtiski atšķiras no citu nozaru aprites cikliem, meža īpašumu sadrumstalotība, kā arī privāto meža īpašnieku nepietiekamas zināšanas un pieredzes trūkums ilgtspējīgai meža apsaimniekošanai ir galvenie faktori, kas kavē investēšanu mežsaimnieciskajos pasākumos privātajos mežos – savlaicīgā un kvalitatīvā meža atjaunošanā, jaunaudžu kopšanā, meža infrastruktūras uzturēšanā un paplašināšanā, kā arī pasākumos mežaudžu kvalitātes uzlabošanai – koku atzarošanā, sugu sastāva optimizācijā, reproduktīvā materiāla ģenētiskās kvalitātes uzlabošanā u.c. Piemēram, jaunaudžu kopšana valsts mežos ik gadus tiek veikta apmēram 25 000 ha platībā, savukārt pārējo īpašnieku mežos tā veikta tikai apmēram 4 000 ha platībā. Tikai 10 % no kopējā īpašnieku skaita ir aktīvi meža apsaimniekotāji, bet aptuveni 10 % mežu vispār neapsaimnieko.⁵⁶
157. Zinātniskās izpētes un meža nozares sadarbība zinātņu ietilpīgās ražošanas veicināšanā šobrīd ir jāvērtē kā vāja, lai arī ir iestrādes praktiski visos galvenajos meža un koksnes izmantošanas izpētes virzienos: mežkopība, koku fizioloģija un ģenētika, meža nekoksnes produkti, meža veselība un apkārtējā vide, rūpniecisko koku izpēte, koksnes pirolīzes produkti, koksnes ķīmiskais sastāvs un tā izmaiņas papīrmasas (celulozes) iegūšanas procesā, šo šķiedru sastāvs un īpašības. Nozares konkurētspējas palielināšana un tautsaimniecības attīstība kopumā nav iespējama bez aktīvas sadarbības starp zinātni un nozari zinātniski pamatotas ražošanas attīstībā.
158. Latvijas meža infrastruktūras (ceļi, meliorācijas sistēmas) kvalitāte un kvantitatīvie rādītāji ievērojami atpaliek no ES – 15 veco dalībvalstu līmeņa. Investīcijas meža infrastruktūras uzturēšanai pašreiz tiek veiktas galvenokārt tikai valsts mežos un atsevišķos

⁵⁵ Avots: Meža un ar mežiem saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes, apstiprinātas Ministru kabinetā 2006. gada 4. aprīlī

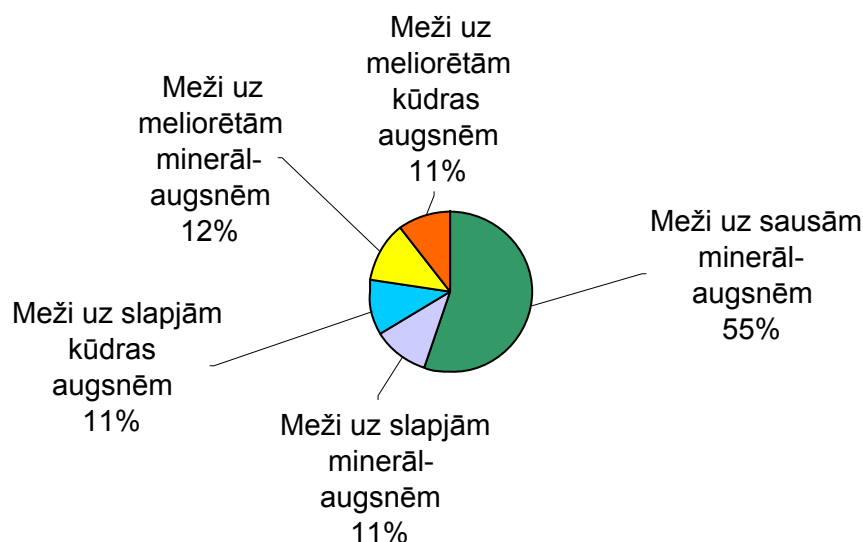
⁵⁶ Avots: Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes, apstiprinātas Ministru kabinetā 2006. gada 4. aprīlī

lielos meža īpašumos. Meža ceļu blīvums privātajos mežos ir vairāk nekā trīs reizes mazāks, salīdzinot ar citām attīstītajām Eiropas valstīm. Tas ievērojami palielina meža darbu izmaksas, apgrūtina ugunsgrēku dzēšanu un samazina Latvijas mežsaimniecības produkcijas konkurētspēju Eiropas tirgū. Lai palielinātu meža produktivitāti, kā arī uzlabotu pieejamību, aptuveni 25 % meža platību ir veikta hidrotehniskā meliorācija, tomēr liela daļa infrastruktūras ir bojāta vai nolietojusies – grāvju remonts nepieciešams aptuveni 20 000 km kopgarumā, būvju rekonstrukcija – apmēram 12 000 ha platībā, bet pilnīga nosusināšanas sistēmu atjaunošana – aptuveni 50 000 ha platībā. Mežu hidrotehnisko meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un atjaunošanu plāno un veikt atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai vides aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas jomā.

159. Ievērojamus zaudējumus mežsaimniecībai rada arī vēja un uguns postījumi. 2005.gada 9.janvāra vētra skāra gandrīz 400 tūkst. ha meža. 16309,5 ha mežaudžu atzītas par bojātām un augtspēju zaudējušām, t.sk. valsts mežos – 4 764,6 ha (29,2 %) un citu lietotāju mežos – 11 544,9 ha (70,8 %). Lielākajai daļai mazo meža īpašnieku trūkst līdzekļu pilnīgai vētras seku likvidēšanai un meža atjaunošanai.
160. Pēdējo 10 gadu periodā vidēji katru gadu izceļas 850 meža ugunsgrēki. Diemžēl kopumā ugunsgrēku skaitam un izdegušajai kopplatībai ir tendence palielināties, kas 2006.gadā sauso un vējaino laika apstākļu ietekmē, ir sasniegusi rekordlielus apmērus – vairāk kā 2000 ha, ko veicina kūlas dedzināšana lauksaimniecībā neizmantojamās zemēs, kā arī novecojusi uguns dzēšanas tehnika, uguns novērošanas infrastruktūra un preventīvo pasākumu nepietiekamība.
161. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 48.panta 2.daļu, kurā teikts, ka ugunsgrēku preventīvie pasākumi attiecas uz mežiem, ko dalībvalstis **saskaņā ar saviem meža aizsardzības plāniem** ir klasificējušas kā tādas, kuros ir liela vai vidēja mežu ugunsgrēku izcelšanās iespējamība, Latvija Valsts civilās aizsardzības plānā ir atzīmējusi teritorijas, kurās atrodas vidējas vai paaugstinātas ugunsbīstamības meži (skat. 7.pielikumu). Latvijā meža ugunsbīstamība ir atkarīga no meža augšanas apstākļu tipa, mežaudzes vecuma, koku sugas, zemsegas, paaugas, pameža un pielūzņojuma. Mežus pēc to ugunsbīstamības iedala piecās klasēs, no kurām pirmās trīs tiek klasificētas ar paaugstinātu vai vidēju ugunsbīstamību:

- I KLASE - visas skujkoku jaunaudzēs un priežu audzēs sila augšanas apstākļu tipos (ugunsbīstamība paaugstināta);
- II KLASE - priežu audzēs mētrājā un lapu koku audzēs sila augšanas apstākļu tipos (ugunsbīstamība augsta);
- III KLASE - egļu un lapu koku audzēs mētrājā, priežu un egļu audzēs damakšņa un vēra augšanas apstākļu tipos, priežu audzēs mitrās, nosusinātās minerālaugsnēs un nosusinātās kūdras augsnēs, sūnu purvi (ugunsbīstamība vidēja).

162. Meža augšanas apstākļu tips ir meža tipoloģijas pamatvienība (10.attēls). Meža augšanas apstākļu tips apvieno meža ekosistēmas ar līdzīgu uzbūvi un darbību pieaugušās valdošās koku sugas mežaudzēs un līdzīgu atjaunošanās gaitu pēc kokaudzēs novākšanas vai nopostīšanas. Visi meži Latvijā tiek iedalīti piecās meža augšanas apstākļu tipu grupās un 24 dažādos meža augšanas apstākļu tipos.

10.attēls. Meža augšanas apstākļu tipu grupu īpatsvars

163. Meža augšanas apstākļu tipi ir šādi:

Meža augšanas apstākļu tipu grupa	Meža augšanas apstākļu tipi
1 Meži uz sausām minerālaugsnēm	Sils (Cladinoso – callunosa)
	Mētrājs (Vacciniosa)
	Lāns (Myrtillosa)

	Damaksnis (Hilocomiosa)
	Vēris (Oxalidosa)
	Gārša (Aegopodiosa)
2 Meži uz slapjām minerālaugsnēm	Grīnis (Callunoso – sphagnosa)
	Slapjais mētrājs (Vaccinoso – sphagnosa)
	Slapjais damaksnis (Myrtilloso- sphagnosa)
	Slapjais vēris (Myrtilloso- politrichosa)
	Slapjā gārša (Driopteriosa)
3 Meži uz slapjām kūdras augsnēm	Purvājs (Sphagnosa)
	Niedrājs (Caricoso – phragmitosa)
	Dumbrājs (Driopterioso caricosa)
	Liekņa (Filipendulosa)
4 Meži uz meliorētām minerālaugsnēm	Viršu ārenis (Callunosa – mel.)
	Mētru ārenis (Vacciniosa – mel.)
	Šaurlapju ārenis (Myrtillosa- mel.)
	Platlapju ārenis (Mercurialiosa)
5 Meži uz meliorētām kūdras augsnēm	Viršu kūdrenis (Callunosa – turf mel.)
	Mētru kūdrenis (Vacciniosa - turf mel.)
	Šaurlapju kūdrenis (Myrtillosa- turf mel.)
	Platlapju kūdrenis (Oxalidosa - turf mel.)

Nodarbinātība

164. Mežsaimniecībā nodarbināto skaits kopš 2000.gada ir pieaudzis, sasniedzot 35 tūkst. cilvēku jeb 3,4 % no nodarbināto iedzīvotāju vidējā skaita. Mežrūpniecībā ir nodarbināti 47 tūkstoši cilvēku.

Investīcijas

165. Ražošanas procesā tiek izmantotas novecojušas tehnoloģijas, un mežrūpniecībā ir zems darba ražīgums: bruto pievienotā vērtība uz vienu vidēji gadā mežsaimniecības nozarē strādājošo faktiskajās cenās 2004.gadā bija 2948,7, bet 2005.gadā – 3279,4⁵⁷. Ieviest modernas tehnoloģijas un attīstīt jaunus produktus spēj galvenokārt tikai lielie komersanti.

166. Ņemot vērā Latvijas iekšējā tirgus mazo ietilpību, mežrūpniecības tālākapstrādes produkcijas (koksnes iepakojums, namdaru un galdniecības izstrādājumi, mēbeļu plātnes, mēbeles un to detaļas, koka iepakojums u.c.) galvenais noieta tirgus ir ārpus Latvijas, bet

⁵⁷ Avots: CSP ikmēneša biļeteni „Mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi”

atšķirībā no zāgmateriāliem tālākapstrādes produkcijas vietu eksporta tirgū iekarot ir salīdzinoši grūtāk.

Cilvēkresursu attīstība

167. Pēdējā desmitgadē meža nozare ir kļuvusi par vienu no visaktīvākajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm, galvenokārt veiksmīgi konkurējot ārējā tirgū ar salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produkciju. Tālākai attīstībai jāorientējas uz iespējami augstākas pievienotās vērtības radīšanu, jaunu produktu un noieta tirgu apgūšanu. Līdz ar to aug nepieciešamība pēc kvalificēta darbaspēka⁵⁸. Atsevišķās jomās izglītības iestādes nenodrošina pietiekamas zināšanas par ražošanā izmantojamajām metodēm, tehnoloģijām un iekārtām, netradicionālām meža un meža produktu izmantošanas iespējām, trūkst izpratnes par starpnozaru koordināciju un partnerību. Meža īpašnieku zināšanas ietekmē meža apsaimniekošanas aktivitātes. Tikai 8 % meža īpašnieku vai to ģimenes locekļiem ir mežsaimnieciskā izglītība, bet 67 % aptaujāto norādījuši, ka nepieciešamās zināšanas ieguvuši praksē. Tas nozīmē, ka katram ceturtajam meža īpašniekam nav pieredzes un zināšanas meža apsaimniekošanā. 60 % no īpašniekiem, kuriem ir zināšanas, norādīja, ka labprāt tās papildinātu, savukārt 40 % no īpašniekiem, kuriem nav zināšanu, izteica vēlmi tās iegūt⁵⁹.
168. Joprojām privāto mežu īpašniekiem un sabiedrībai kopumā ir nepietiekamas zināšanas un izpratne par meža atjaunošanas, kopšanas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nozīmi un ekonomiski dzīvotspējīgas mežsaimniecības pamatprincipiem ikvienā mežā. Īpašniekiem nav pietiekamas informācijas un zināšanu par pieejamo Eiropas Savienības atbalstu. Salīdzinot ar lauksaimniecību, nav izveidota vienota konsultāciju un mācību infrastruktūra.

⁵⁸ Avots: Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes, apstiprinātas Ministru kabinetā 2006. gada 4. aprīlī

⁵⁹ Avots: Valsts Meža dienesta 2001. gadā veiktā aptauja sadarbībā ar Eiropas Integrācijas institūta Socioloģijas katedru

3.1.2.4 Meža nozares stāvokļa novērtējuma kopsavilkums

Stiprās puses

169. Lieli koksnes un zemju resursi mežrūpniecības attīstībai un komercdarbības veikšanai.
170. Latvijas klimatiskie apstākļi un izeja uz Baltijas jūru ir labvēlīgi apstākļi meža nozares un meža produkcijas eksporta attīstībai.
171. Ir iestrādes praktiski visos galvenajos meža un koksnes izmantošanas izpētes virzienos.

Vājās puses

172. Mazi privāto mežu īpašumi, sadrumstalotas un nelielas koksnes pirmapstrādes saimnieciskās vienības apgrūtina iespējas iekļauties augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanas ķēdē un sadarboties ar liela apjoma ražotājiem un nemotivē investīcijām meža vērtības saglabāšanai un produktivitātes nodrošināšanai nākotnē.
173. Privātajiem meža īpašniekiem ir nepietiekamas zināšanas meža apsaimniekošanā un produktu realizācijā.
174. Nav meža nozares konsultāciju un mācību infrastruktūras.
175. Mežrūpniecībā ir zems darba ražīgums un ražošanas procesā izmanto novecojošas tehnoloģijas.
176. Nepietiekams meža ceļu blīvums un nolietotojušās meliorācijas sistēmas.
177. Novecojusi ugunsdzēsšanas tehnika, ugunsgrēku signalizācijas infrastruktūra un nepietiekami ar to saistītie profilakses pasākumi.
178. Nepietiekama zinātnes un meža nozares sadarbība ar zinātniekiem ražošanas atbalstam.
179. Latvijā pēdējo desmit gadu laikā nav palielinājusies enerģētiskās koksnes izmantošanas efektivitāte un nepietiekami tiek izmantots koksnes blakusproduktu potenciāls.

Iespējas

180. Pieejami lauksaimniecībā neizmantotās zemes resursi, kuru, ieaudzējot mežu, iespējams izmantot meža platību palielināšanai.

Draudi

181. Kompensāciju trūkums privātajiem meža īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās, tai skaitā NATURA 2000 teritorijas, kā arī privāto meža īpašnieku nepietiekamās zināšanas par meža ekoloģisko funkciju nodrošināšanu aizsargājamās dabas teritorijās.

Potenciālās attīstības novērtējums 2007.-2013.gadam

182. Latvijā ir potenciāls ilgspējīgas attīstības un lauku teritoriju nodarbinātības veicināšanai, pilnveidojot meža sektoru un virzot to uz dabas vērtību saglabāšanu un augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanu, tādējādi nodrošinot ieguldījumu nodarbinātībā, ienākumu palielināšanā un dabas vērtību saglabāšanā lauku apvidos.

3.1.2.5 Pārtikas nozares konkurētspēja

Makroekonomiskā situācija

183. Pārtikas produktu un dzērienu ražošana ieņem ievērojamu vietu Latvijas apstrādes rūpniecībā. 2005.gadā tā veidoja 30,9 % no visas apstrādes rūpniecībā saražotās produkcijas vērtības, kas gan ir par 6,6 % mazāk nekā 2000.gadā, taču joprojām pārtikas produktu un dzērienu ražošana ir vadošā nozare apstrādes rūpniecības produkcijas izlaides struktūrā.⁶⁰
184. 2006.gadā nozares IKP pievienotā vērtība bija 238 miljoni latu (338,7 eiro), salīdzinot ar 2005.gadu tā palielinājās par 9,9 %.
185. Latvijā uz 2006.gada 1.janvāri pavisam bija 1772 reģistrētie pārtikas ražošanas uzņēmumi⁶¹:
- 1) dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzņēmumi – 442 no tiem gaļas ieguves un gaļas pārstrādes – 210, piena savākšanas un pārstrādes - 60, olu savākšanas, šķīrošanas un iepakšanas - 18, zvejas produktu apstrādes (uzņēmumi un kuģi) – 110;
 - 2) augu izcelsmes produktu ražošanas un iepakšanas uzņēmumi pavisam 1330, no tiem augļu, dārzeņu un pārējo augu izcelsmes apstrāde, pārstrāde un iepakšana – 706, labības

⁶⁰ Avots: CSP „Latvija 2007. galvenie statistikas rādītāji”

⁶¹ Avots: Pārtikas veterinārais dienests.

apstrādes un pārstrādes – 59, maizes un miltu izstrādājumu ražošana – 366, dzērienu ražošana – 58, jaukto produktu ražošana un iepakošana – 51, dzeramā ūdens ražošana un iepakošana – 44, cukura un tā produktu ražošana un iepakošana – 26 un pārējie.

186. Pārtikas produktu un dzērienu ražošanas struktūrā Latvijā nozīmīgākās ir gaļas pārstrāde, piena produktu pārstrāde un graudu pārstrādē, kas attiecīgi veido 27 %, 21 % un 15 % no kopējā pārtikas un dzērienu ražošanas apjoma vērtības izteiksmē.
187. Laika posmā no 2004. līdz 2006.gadam kopējais saražotu pārtikas produktu apjoms pārstrādes uzņēmumos ir pieaudzis par 23,5 %, bet realizācijas vērtība par 29,2 %. Visstraujāk ir attīstījusies gaļas pārstrāde, kur produkcijas apjoms palielinājies par trešdaļu, savukārt realizācijas vērtība pat par 52,3 %, sasniedzot 182,8 miljoni latu (260,1 miljons eiro).
188. Ražošanas apjoma pieaugums vērojams arī piena pārstrādē – par 16,5 %, toties realizācijas vērtība pieaugusi tikai par 7,8 %. Straujš realizācijas vērtības palielinājums vērojams miltu un to produktu, kā arī augļu un dārzeņu pārstrādē. Miltu produktu ražošanas apjomam pieaugot tikai par 12,2 %, realizācijas vērtība ir palielinājusies par 52 %, savukārt augļu un dārzeņu produktiem pie tāda paša ražošanas apjoma pieauguma realizācijas vērtība ir augusi pat par 79,5 %.
189. Pretēja tendence vērojama dzērienu ražošanā, jo saražots tika par 43,1 % vairāk, bet realizācija ir pat nedaudz samazinājusies – par 1,4 %.
190. Pārtikas produkti galvenokārt tiek realizēti pārtikas mazumtirdzniecības ķēžu veikalos. 4 lielāko pārtikas mazumtirdzniecības tīklu īpatsvars Latvijā arvien palielinās (2005.gadā salīdzinājumā ar 2003.gadu par vairāk nekā 10 %).⁶² Kā konstatēts Konkurences padomes veiktajā lietu izpētē – lielajiem mazumtirdzniecības tīkliem piemītošā vara bieži vien tiek izmantota, lai iegūtu būtiski zemākas iepirkuma cenas no saviem piegādātājiem (pārtikas ražotājiem). Apmēram 80 % no nozarē saražotā tiek patērēts vietējā tirgū, pārējais tiek eksportēts.⁶³

⁶² Pētījums „Competition in Baltic Grocery Retail Markets

⁶³ Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību: 2006

191. Latvijas pārtikas rūpniecības lielākajās nozarēs vērojama tirgus spēku koncentrēšanās 4 līdz 10 lielākajos pārstrādes uzņēmumos.⁶⁴ 2006.gadā 4 lielāko (ņemot vērā realizācijas apjomus) piena pārstrādes uzņēmumu īpatsvars bija 60 % 10 lielāko – 80 %. 4 lielāko graudu malšanas produktu un gatavās lopbarības ražošanas pārstrādes uzņēmumu tirgus daļa bija 60 %, 10 lielāko – 90 %. 4 lielāko gaļas pārstrādes uzņēmumu tirgus daļa bija 25 %, 10 lielāko – 52 %. 4 lielāko zivju pārstrādes uzņēmumu tirgus daļa bija 30 %, 10 lielāko – 48 %. Jāpiebilst, ka uzņēmumu koncentrācijas rādītāji salīdzinājumā ar 2005.gadu ir pieauguši par 0,5-3 % (izņemot graudu pārstrādi, kur 10 lielāko uzņēmumu īpatsvars 2006.gadā ir palielinājies par 6 %) .Tas ļauj šiem uzņēmumiem arī turpmāk paaugstināt ražošanas efektivitāti, kā arī investēt ražošanas tehnoloģiskā procesa modernizācijā un vides jautājumu risināšanā. Par šo procesu liecina nefinanšu investīciju dinamika pārtikas sektorā Latvijā. Kopš 2001.gada ir vērojams straujš investīciju apjoma pieaugums. Piemēram, 2005.gadā Latvijas pārtikas sektorā nefinanšu investīciju apjoms ir palielinājies par 14 % salīdzinājumā ar 2004.gadu. Taču neskatoties uz to, ka Latvijā notiek uzņēmumu koncentrēšanas process, Eiropas Savienības kontekstā šo uzņēmumu ražošanas jaudas ir nelielas un līdz ar to ir grūti konkurēt vienotajā tirgū.
192. Latvijas lauksaimniecības produktu un pārtikas eksporta apjomi ik gadus pieaug, 2006.gadā sasniedzot 453 miljonus latu (644,6 miljoni eiro). Galvenie pārtikas un lauksaimniecības preču eksporta tirgi ir Lietuva, Igaunija un Krievija⁶⁵, nozīmīgākie eksporta produkti ir bezalkoholiskie un alkoholiskie dzērieni, piena produkti. Tomēr kopējā pārtikas sektora ārējās tirdzniecības bilance Latvijai arvien ir negatīva galvenokārt tādēļ, ka eksporta un arī kopumā pārtikas sektora struktūrā dominē zemas pievienotas vērtības produkti. Uzņēmumu sadarbība eksporta produktu attīstīšanā, jaunu inovatīvu produktu izstrāde un ražošana varētu sekmēt Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta apjoma straujāku pieaugumu, kā arī stabilizētu tirgus pozīcijas gan iekšējā, gan arī ārējā tirgū.
193. Kopumā pārtikas sektorā Latvijā ir vērojamas vertikālās un horizontālās integrācijas pazīmes, kad vienā īpašniekā tiek īstenotas vairākas produktu vērtības veidošanās stadijas un sākusies ķēdes

⁶⁴ Avots: CSP.

⁶⁵ Avots: CSP.

dalībnieku kooperācija izejvielu piegādes posmā. Šo procesu būtu nepieciešams turpināt, jo tā ir viena no iespējām kā veicināt pārtikas uzņēmumu attīstību samazinot izmaksu slogu.

194. Palielinoties pirkjspējai un dzīves standartiem, patērētāji arvien vairāk iegādājas augstas kvalitātes, kā arī bioloģiski ražotus produktus. Neskatoties uz to, ka bioloģiski ražotās lauksaimniecības produkcijas apjoms arvien pieaug, esošie ražošanas apjomi, kā arī pārstrādes un pārdošanas sistēmu attīstība nespēj apmierināt patērētāju pieprasījumu, kas tuvākajos gados arvien pieaugs. Bez tam bioloģiskās lauksaimniecības produktiem ir jākļūst pieejamākiem pilsētu iedzīvotājiem, īpaši Rīgā, kur patērētāju pirkjspēja ir vislielākā. Tas uzskatāmi liecina, ka Latvijā ir neaizpildīta tirgus niša bioloģiski ražotas pārtikas jomā.
195. 2006.gadā ar bioloģiskās lauksaimniecības produktu pārstrādi nodarbojās 14 pārstrādes uzņēmumi: 2 maizes ceptuves, 2 augkopības produkcijas pārstrādes uzņēmumi, 2 augļu un ogu pārstrādes un fasēšanas uzņēmumi, 1 medus pārstrādes uzņēmums, 3 kautuves, 2 piena pārstrādes uzņēmumi, 2 tējas ražotnes.
196. Pašlaik Latvijā notiek darbs pie nacionālo kvalitātes shēmu izstrādes. Uzņēmumu iesaistīšanās shēmas produktu ražošanā palielinātu produktu pievienoto vērtību un stabilizētu to pozīcijas tirgū.
197. Lauksaimniecības un pārtikas produktu konkurētspēju uzlabo valsts atbalstītie veicināšanas pasākumi, ieskaitot piedalīšanos valsts mēroga un starptautiskās izstādēs, ražotāju izglītošanas un dažādos tirgdarbības pasākumos. Šajā jomā galveno lomu spēlē Mārketinga padome (Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu ražotāju brīvprātīga sabiedrisko organizāciju apvienība). Latvijā tiek ieviestas divas 2006.gadā Eiropas Komisijas apstiprinātas lauksaimniecības un pārtikas produktu veicināšanas programmas.

Nodarbinātība

198. Pārtikas ražošanas uzņēmumi 2006.gadā nodrošināja darbu 3,6 % no kopējā Latvijas tautsaimniecībā nodarbināto cilvēku skaita, kas ir par 0,5 % vairāk nekā 2005.gadā. Attiecinot nozarē strādājošo skaita pieaugumu pret produkcijas realizācijas pieaugumu var secināt, ka ir pieaudzis darba ražīgums nozarē. Par šādu tendenci liecina arī produkcijas izlaides rādītājs uz vienu darbinieku, kas 2005.gadā salīdzinājumā ar 2000.gadu ir pieaudzis gandrīz divas reizes – attiecīgi no 14,9 tūkstošiem latu (21,2 tūkstoši eiro) līdz 26,2 tūkstošiem latu (37,3 tūkstoši eiro). Tajā pašā laikā jāsecina, ka

salīdzinājumā ar citiem apstrādes rūpniecības veidiem Latvijā produkcijas izlaides uz vienu darbinieku pārtikas produktu un dzērienu ražošanas sektorā bija viens no lēnākajiem.⁶⁶

3.1.2.6 Pārtikas nozares stāvokļa novērtējuma kopsavilkums

Stiprās puses

199. Pieaugusi nozares produktu konkurētspēja Eiropas tirgū, par ko liecina eksporta pieaugums.
200. Pārtikas uzņēmumi ir veikuši jaudu koncentrāciju lielākos uzņēmumos.
201. Pieaugusi pārtikas nozares saražotā vērtība.
202. Pieaug pieprasījums pēc augstākas pievienotās vērtības produktiem.
203. Izveidota un darbojās tirgus veicināšanas sistēma kā sekmēt pārtikas produktu konkurētspēju.
204. Tiek veidota nacionālā kvalitātes shēma.
205. Blakusproduktu pārstrāde biogāzei, siltumam un elektroenerģijai kas rada pievienoto vērtību, veicina enerģijas resursu autonomiju un neatkarību, tiek iegūts kvalitatīvs mēslojums un mazina slimību (cilvēku un dzīvnieku) izplatības draudus.

Vājās puses

206. Samazinājusies pārtikas un dzērienu ražošanas daļa apstrādes rūpniecības produkcijas izlaides struktūrā.
207. Eiropas mērogiem nelieli pārtikas pārstrādes apjomi, kas apdraud sektora konkurētspēju nākotnē. (Sadrumstalota pārstrāde).
208. Nepietiekoši attīstīta horizontālā (pārstrādes uzņēmumiem savā starpā) un vertikālā integrācija (starp pārstrādes uzņēmumiem un lauksaimniecības produkcijas ražotājiem).
209. Nepietiekams darba ražīguma tempa pieaugums pārtikas uzņēmumos, ražošanas procesā izmantojot novecojušas tehnoloģijas.
210. Zemas pievienotās vērtības pārtikas produktu dominējošs īpatsvars eksportā un sektorā kopumā.

⁶⁶Avots: CSP datu bāze „Rūpniecība”

211. Vāji attīstīta sadarbība augstākas pievienotas vērtības un inovatīvu produktu ražošanā.
212. Kvalificētu speciālistu trūkums.

Iespējas

213. Valsts ekonomikas izaugsme nodrošina attīstības iespējas.
214. Pieaugošs pieprasījums pēc jauniem produktiem ar augstāku pievienoto vērtību.
215. Latvijā ir neizpildīta niša bioloģiski ražoto pārstrādēs produktu jomā.

Draudi

216. Samazinoties uzņēmumu konkurētspējai iekšējā un ārējā tirgū un ņemot vērā mazumtirdzniecības ķēžu pieaugošo spiedienu iespējama uzņēmumu slēgšana

Potenciālās attīstības novērtējums 2007. – 2013.gadam

217. Plaša patēriņa pārtikas produktu ražotājiem ir labas ilglaicīgas attīstības perspektīvas, ja vien viņi spēs nodrošināt konkurētspēju Eiropas mēroga tirgū, tajā pašā laikā būtu nepieciešams celt pārtikas produktu pievienoto vērtību īpaši eksportā, ņemot vērā, ka augstas pievienotās vērtības pārtikas pārstrādes produktiem, ieskaitot bioloģisko pārtiku, ir augsts attīstības potenciāls.

3.1.3. Vide un zemes apsaimniekošana

3.1.3.1 Bioloģiskā daudzveidība

Sugas un biotopi

218. Latvijas dabas vide ir bagāta ar Eiropas nozīmes aizsargājamiem biotopiem. Latvijā konstatētas 18 047 dzīvnieku, 5396 augu un aptuveni 4000 sēņu sugu. Zinātnieki uzskata, ka aptuveni 907 sugas (3,3 % no kopējā sugu skaita) ir retas un apdraudētas. Visās organismu grupās nozīmīgu daļu no kopējā sugu skaita veido sugas, kuru dzīvesvieta ir saistīta ar laukiem. No pasaulē apdraudētajām sugām Latvijā ir sastopamas sešas zīdītāju sugas, piecas putnu sugas un divas zivju sugas (IUCN Red Data List, 1996). Vēsā klimata dēļ abinieku un rāpuļu sugu skaits nav liels. Gandrīz puse no to sugām ir ierakstītas Latvijas Sarkanajā grāmatā.
219. Latvijas faunai pieder 62 zīdītāju sugas. Lielais vairums Latvijas zīdītāju (63%) apdzīvo meža biotopus, aptuveni 24% sugu saistītas galvenokārt ar kultūrainavu - parkiem u.c., vai arī ar atklātām ūdenstilpēm. Ar atklātu ainavu biotopiem saistītas tikai piecas sugas (piem., svītrainās klaidoņpeles *Apodemus agrarius*, pelēkie zaķi *Lepus europaeus*), bet tipiskas sinantropas ir trīs sugas - mājas peles *Mus musculus*, pelēkā un melnā žurka (*Rattus norvegicus* un *Rattus rattus*).
220. Latvijas putnu fauna ir samērā bagāta, pateicoties teritorijas ģeogrāfiskajam stāvoklim un ligzdošanai, atpūtai un barības ieguvei noderīgo biotopu daudzveidībai. Latvijā ligzdo 223 putnu sugas, starp tām arī daudzas citur pasaulē ļoti reti sastopamas sugas, piem., jūras ērgļi *Haliaeetus albicilla*, čūskērgļi *Circaetus gallicus*, melnie stārķi *Ciconia nigra*. No Latvijā sastopamajām putnu sugām 152 ir minētas Eiropas Savienības Putnu direktīvā, un gandrīz visas sugas (99%) - 1979. gada Bernes konvencijas "Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu" pielikumos.
221. Latvijā tiek aizsargāti 206 ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, 89 dendroloģiskie stādījumi un 60 alejas. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmu veido 4 dabas rezervāti, 274 dabas liegumi, 42 dabas parki, 4 nacionālie parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, kā arī 1 biosfēras rezervāts. Īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās vislielāko platību aizņem meži (49 %) un lauksaimniecības zeme (24 %), savukārt 12 % – ūdeņi, 14 % – purvi un 1 % – citi biotopi. Aptuveni 95 % no visām īpaši aizsargājamām

dabas teritorijām ir noteiktas par Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas teritorijām – NATURA 2000.⁶⁷

222. Kaut arī augstvērtīgas dabas lauksaimniecības zemju definīcija juridiski neeksistē, visaugstākā vides vērtība ir NATURA 2000 teritorijās esošajām lauksaimniecības zemēm un bioloģiski vērtīgajiem zālājiem. NATURA 2000 teritoriju platība ir ap 784 tūkstošiem ha jeb 11,9 % no teritorijas. Šajās teritorijās 24 % ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopi un citi zālāji, kuriem nepieciešama apsaimniekošana un kas ir nozīmīgi griezes un mazā ērgļa populāciju uzturēšanai, NATURA 2000 vietās kopā aizņem 63 025 ha, no kuriem 14 146 ha vērtīgo zālāju biotopu NATURA 2000 teritorijās ir vajadzīgi biotopu atjaunošanas pasākumi. Šajās teritorijās ir sastopami Eiropas Savienības un nacionālās nozīmes biotopi un sugas (79/409/EEK, 92/43/EEK), kuru uzturēšanā un saglabāšanā liela nozīme ir ekstensīvai lauksaimnieciskai darbībai. Videi draudzīga saimniekošana NATURA 2000 lauksaimniecības zemēs ir pamats daudzu aizsargājamu, retu un izzūdošu sugu eksistences nodrošināšanai. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai nepieciešams attīstīt bioloģisko un vidi saudzējošu lauksaimniecību, tādējādi nodrošinot agrovides resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Šo vērtību uzturēšana ir apdraudēta, ja netiek turpināta lauksaimnieciskā darbība, bet izmaiņas lauksaimnieciskajā darbībā savukārt var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.
223. NATURA 2000 teritoriju dabas aizsardzības plāni (apsaimniekošanas plāni Biotopu Direktīvas 6.panta izpratnē) parasti tiek veidoti zināmam laika periodam (parasti 7 – 15 gadiem), un tos apstiprina vides ministrs. Dabas aizsardzības plāns nosaka dabas aizsardzības un citas svarīgas aktivitātes, kā arī teritorijas sadalījumu zonās atkarībā no aizsardzības un pārvaldības prasībām. Dabas aizsardzības plāni ir saistoši visu līmeņu teritoriālajai plānošanai un tās pārvaldībai. 2006.gada beigās Latvijā ir 336 NATURA 2000 teritorijas. Attiecībā uz 103 no šīm teritorijām ir izstrādāti un apstiprināti dabas aizsardzības plāni. 30 NATURA 2000 teritorijām dabas aizsardzības plāni vēl tiek izstrādāti.
224. Dabas aizsardzības pārvalde nodrošina vienotas dabas aizsardzības politikas realizēšanu Latvijā. Galvenās Dabas aizsardzības pārvaldes funkcijas ir koordinēt īpaši aizsargāmo teritoriju pārvaldīšanu;

⁶⁷ Avots: Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.

organizēt dabas aizsardzības plānu izstrādi un veicina to ieviešanu; uzkrāt un apkopot informāciju par pētnieciskiem pasākumiem īpaši aizsargājamās teritorijās; veikt uzraudzības institūcijas funkcijas; īstenot starptautisko projektu īstenošanu dabas aizsardzības jomā. Informāciju par īpaši aizsargājamām teritorijām var iegūt arī Valsts vides dienestā, pašvaldībās, īpaši aizsargājamo teritoriju administrācijās.

Lauksaimniecības zemes

225. Pēdējās desmitgadēs ekstensīvi izmantotajām lauksaimniecības zemēm plašās teritorijās ar dabiski atšķirīgajiem reljefa un hidroloģiskajiem apstākļiem ir svarīga loma bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanā. Atbilstoši Latvijas Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai, galvenā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas prioritāte ir dabisko pļavu aizsardzība. Īpaši vērtīgas ir palieņu pļavas. Pļavās ir sastopamas aptuveni 40 % aizsargājamo augu sugu. Piekrastes pļavas ir tādu reto putnu sugu ļoti svarīgi biotopi, kā parastais šņibītis (*Calidris alpina*), pļavas tilbīte (*Tringa totanus*), melnā puskuitala (*Limosa limosa*) un gugatnis (*Philomachus pugnax*). Vissvarīgākie pļavu kompleksi atrodas ap Papes un Liepājas ezeru, Kalnciemā, Daugavgrīvā, Lubānas zemienē, Daugavas, Ventas, Gaujas un citu upju ielejās un Randu pļavās.
226. Lauksaimnieciskās darbības zemā intensitātē perifērijā labvēlīgi iespaido bioloģisko daudzveidību, taču lielas ir neizmantotās LIZ platības, kas aizaug ar nezālēm un krūmiem. Samazinās to pļavu augu sugu izplatība, kurām nepieciešama pastāvīga noganīšana, īpaši mitrajās un slapjajās pļavās un ganībās, kurās zāles pļaušana ar tehniku nav iespējama un platību nav nepieciešams lietot kā ganības. Pļavas, līdztiskus aizaugšanai vai transformācijai aramzemē vai daudzgadīgos zālājos, apdraud arī iespējamā apmežošana to zemās ražības dēļ.
227. 2005.gadā apmēram 13,8 % no lauksaimniecībā izmantojamās zemes (340,4 tūkstoši ha) aizņēma neizmantotā lauksaimniecības zeme, ieskaitot atmatu (1995.gadā – 11 %), kas izraisa augsnes auglības un kvalitātes pazemināšanos, zemes aizaugšanu ar krūmiem, nezālēm un invazīvajām augu sugām. Zeme, kurā notiek pārpurvošanās un aizaugšana ar mazvērtīgiem krūmiem, 2004.gadā

sasnēgusi 51,9 tūkstoši ha. No dabas aizsardzības viedokļa lauksaimniecības zemju aizaugšana nav vēlama, jo izzūd daudzi vērtīgi biotopi.⁶⁸

228. Bioloģiski vērtīgās pļavas atrodas 32 521 ha platībā. 2005. un 2006.gadā uzsāktā Latvijas Dabas fonda projekta „Jaunu bioloģiski vērtīgu zālāju noteikšana”, kura ietvaros tika izsludināta lauksaimnieku pieteikšanās pļavu apsekošanai, ietekmē šīs platības varētu palielināties. 2006.gadā tika apsaimniekoti 28 025 ha jeb 86 % no kopējās bioloģiski vērtīgo zālāju platības. Pieteikumu skaits 2004. – 2006. gada Latvijas Lauku attīstības plānā agrovides pasākumos 2006.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu, ir pieaudzis 8 reizes. 2006.gadā apstiprināto agrovides pieteikumu bija 16 136 jeb 7,8 % no visiem platību maksājumu pieteikumiem.
229. Bioloģiski vērtīgos zālājus ietekmē divu veidu degradācija – aizaugšana ar krūmiem un lauksaimniecības intensifikācija (mēslojums (organisks, neorganisks), sēšana, biežā pļaušana, lopu skaita palielināšana ganībās). Lauksaimniecībai intensificējoties, daļa pļavu tiek pamestas, jo ir mazražīgas. Pļavā, kuru vairs neapsaimnieko, uzkrājas sausā zāle jeb kūla, mainās mikroklimats, gaismas intensitāte, mitrums.
230. Lauksaimniecības zemes Latvijā ir starptautiski nozīmīgs biotops migrējošiem putniem, īpaši dzērvēm un zosīm. Līdz šim valstī kopumā reģistrētas ap 150 caurceļojošiem putniem nozīmīgas teritorijas lauksaimniecības zemēs, 15 no tām iekļautas Eiropas starptautiski putniem nozīmīgo vietu sarakstā. Šīs teritorijas ir aizsargājamas atbilstoši Bonnas Konvencijai, ko Latvija ratificējusi 1999. gadā. Migrējošos putnus nelabvēlīgi ietekmē graudaugu sējumu platību samazināšanās vietās, kas piemērotas šo putnu atpūtai, kā arī lauku fragmentācija, ceļmalām un grāvjiem aizaugot ar krūmiem.
231. Pēdējo desmit gadu laikā lauku ainavai raksturīgo savvaļas putnu populācijas Latvijā ir īslaicīgi nostabilizējušās vai pat nedaudz pieaugušas. Lauku putnu populācijas indekss 2003.gadā bija 96,7. Savvaļas putnu populācijas pieaugums skaidrojams galvenokārt ar lielajām atmatu platībām, kā arī minerālmēslu un augu aizsardzības ķīmisko līdzekļu pielietojuma zemo līmeni līdz 2001.gadam. Šobrīd Latvija ir viena no dabas un īpaši putnu daudzveidības ziņā bagātākajām Eiropas Savienības valstīm. Piemēram, Latvijā ligzdo

⁶⁸ Avots: : LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2005,

vienas no lielākajām populācijām šādām īpaši aizsargājamām sugām⁶⁹ Eiropā, kā griezei *Crex crex* (26000–38000 pāru) – 24,5 % Eiropas Savienībā ligzdojošo griežu), baltajam stārķim *Ciconia ciconia* (9500–10500 pāru) – 9,2 % Eiropas Savienības populācijas šai sugai), mazajam ērglim *Aquila pomarina* (2848–5180 pāru) – 46,1127 % no visas Eiropas Savienības populācijas, ormanītim *Porzana porzana* (500–1000 pāru) – 6,3 % un ķikutam *Gallinago media* (200–300 pāru) – 8,5%).⁷⁰

232. Lauku attīstības programmai ir liela nozīme putnu aizsardzības jomā, jo ievērojamas īpaši aizsargājamo putnu sugu populācijas valstī sastopamas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai NATURA 2000 vietu tīkla (90 % griežu, 91 % mazo ērgļu un 93 % balto stārķu pāru ligzdo ārpus NATURA 2000 teritorijām⁷¹).
233. Eiropas lauku putnu indikators⁷² (periodam no 1995. līdz 2005.gadam – 10 sugas) uzrāda stabilu pieaugošu tendenci līdz 2001.gadam, pārsniedzot indeksa atzīmi 1,4 attiecībā pret 1995.gadu, taču turpmāk ir negatīvs, pēdējo četru gadu laikā pastāvīgi samazinoties un tuvojoties atskaites vērtībai „1,0”⁷³ un ir uzskatāms par labvēlīgu, jo nav mazāks par vienu.
234. Mazos mitrājus lauksaimniecības zemēs apdraud nosusināšana, jo vairums intensīvo apsaimniekotāju vēlas izmantot visu savas saimniecības platību. Problēma ir arī mazo mitrāju aizaugšana ar krūmiem. Vairumā gadījumu nelielu krūmu puduru klātbūtne ir bioloģisko daudzveidību veicinošs apstāklis, tomēr mitrājos ar pietiekošu klaja ūdens platību ūdensputnu ligzdošanai (parasti - vairāk kā 0,5 ha) krūmu klātbūtne izslēdz iespēju šeit ligzdot retajiem bridējputniem un citiem ūdensputniem.
235. Dabisko bioloģisko daudzveidību apdraud arī dažādas invazīvās sugas, kas rada nozīmīgu bioloģisko piesārņojumu. Tomēr informācija par invazīvajām sugām pieejama tikai atsevišķu novērojumu (piemēram, rotans, signālvēzis) vai pētījumu (Sosnovska latvānis) veidā. Latvijā Sosnovska latvāni izplatījušies

⁶⁹ Padomes direktīva 79/409/EEK

⁷⁰ Avots: Eiropas putni: Populāciju novērtējums, tendences un aizsardzības statuss, 2004; Latvijas putnu ligzdošanas atlās (2000–2004) Sugu izplatības kartes.

⁷¹ Avots: Projekta „Emerald” dati (2004).

⁷² Klasifikācija tiek veikta saskaņā ar Eiropas Putnu uzskaišu padomes ieteikto metodiku, Pannekoek, van Strien 2003, Gregory et al. 2005

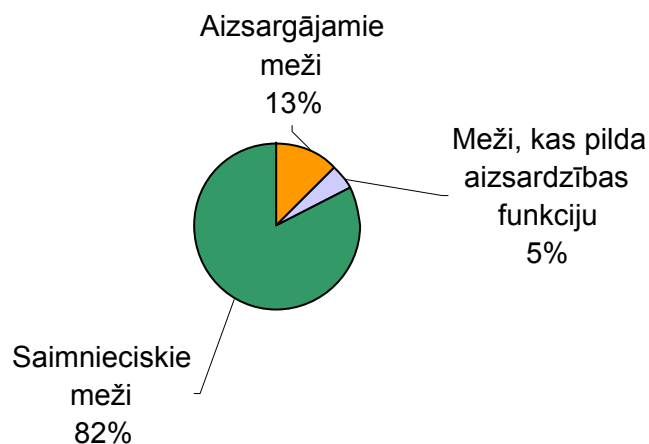
⁷³ Avots: A. Auniņš, J. Priednieks 2006. Nacionālie un pārnacionālie indikatori bioloģiskās daudzveidības novērtēšanai lauksaimniecības zemēs. LU Bioloģijas konference, Zooloģijas un dzīvnieku ekoloģijas sekcija.

vairāk nekā 12 000 ha platībā. Madonas rajonā ar Sosnovska latvāņiem aizauguši vairāk nekā 10 000 ha, kas ir aptuveni 85% no kopējās Sosnovska latvāņu aizņemtās platības Latvijā. Pamazām uzsākta Sosnovska latvāņu sistemātiska iznīcināšana – lauksaimnieki, kuru saimniecībās izplatījies Sosnovska latvānis, 2006.gada vasarā varēja pretendēt uz atbalsta saņemšanu.

236. Latvija, ratificējot 1995.gadā Riodežaneiro parakstīto konvenciju par bioloģisko daudzveidību, uzņēmusies lauksaimniecības ģenētisko resursu saglabāšanas darbības. Latvijā ir svarīgi uzlabot esošo ganāmpulka produktivitāti un ieviest jaunas, modernas šķirnes, bet vienlīdz svarīgi ir arī saglabāt vietējos lauksaimniecības dzīvnieku (govju šķirnes – Latvijas zilā un Latvijas brūnā, cūku šķirni – Latvijas baltā u.c.) un augu ģenētiskos resursus ar to raksturīgākajām iezīmēm.

Meži

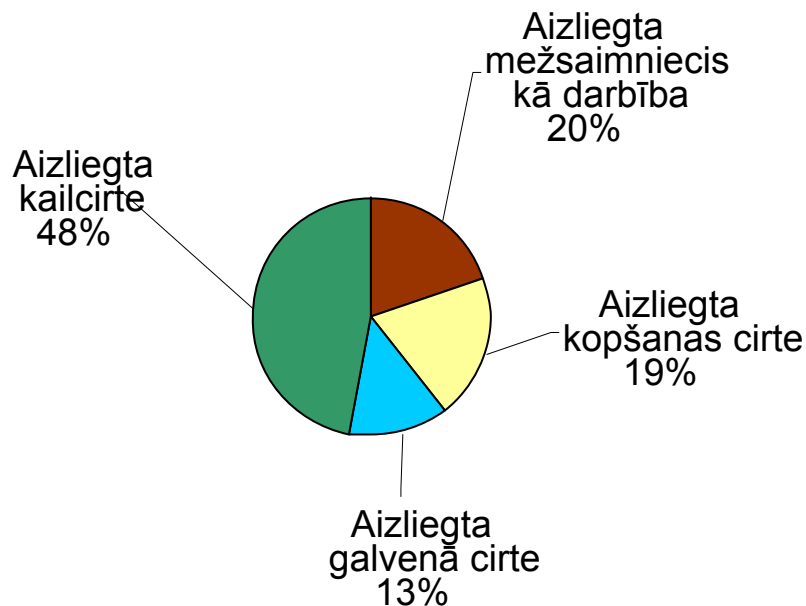
237. Latvijas mežaudzes pārsvarā veido trīs koku sugas – priede, egle un bērzs, kuru audzes kopā aizņem 87% no visas meža platības un veido 92% no kopējās mežaudžu krājas. Valsts mežos skuju koku audzes aizņem 69% no visu audžu platībām, bet privātajos mežos šis īpatsvars ir 43%, un ir lielāks lapu koku audžu īpatsvars – bērzu, baltalksni un apsi. Pēdējos 3 - 4 gados izteikta ir tendence transformēt lauksaimniecībā izmantojamās zemes par mežu zemēm, tādējādi palielinās mežaudžu platības.
238. Meža bioloģiskā daudzveidība ir meža produktivitātes atjaunošanās un dzīvotspējas pamats, un ilgtspējīgas apsaimniekošanas priekšnoteikums. Visās organismu grupās, par kurām ir pieejama informācija, ar mežu saistīti 17 – 84 % aizsargājamo sugu. Pēc situācijas uz 2007.gada 1.aprīli pēc Meža valsts reģistra datiem dažāda veida aizsargājami meži veido 523,5 tūkstošus ha, jeb 17,7 % no kopējās meža platības. Tai skaitā meži, kas pilda aizsargājošas funkcijas – 142,3 tūkst. ha jeb 27,2 % no aizsargājamiem mežiem.

11.attēls. Aizsargājamo mežu īpatsvars

239. Atbilstoši Eiropas Savienības direktīvām⁷⁴ noteiktas 336 NATURA 2000 teritorijas (Natura 2000 teritoriju karte 6.pielikumā un Natura 2000 teritoriju saraksts 9.pielikumā) ar kopējo meža platību 325,5 tūkst.ha (11,3 % no kopējās mežu platības), kuros ir atšķirīgi aizsardzības un apsaimniekošanas režīmi – no minimāliem ierobežojumiem aizsargājamo ainavu apvidos līdz pat pilnīgam saimnieciskās darbības aizliegumam dabas rezervātos. Tas rada papildu izmaksas, ko ne vienmēr var finansēt no saimnieciskajiem ienākumiem. Trūkst kompensāciju sistēmas, kas kompensētu mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu dēļ neiegūtos ienākumus, lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un privātās mežsaimniecības ekonomisko dzīvotspēju. Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi attiecas uz 11,8 % no kopējās meža platības, un sadalījums pa ierobežojumu veidiem ir šāds

⁷⁴ Padomes 1979.gada 2.apriļa Direktīva 79/409/EEC par savvaļas putnu aizsardzību; Padomes 1993.gada 21.maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.

12.attēls. Saimnieciskās darbības ierobežojumu veidi

240. Mežu var ieaudzēt neizmantotās lauksaimniecības zemēs, vispirmām kārtām atjaunojot mežu ekosistēmu tās vēsturiski tipiskajās vietās un perspektīvā atklātajās ainavās izveidojot mežu ekosistēmu koridorus atklātajās ainavās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas uzlabošanai. Tomēr apmežošanu NATURA 2000 teritorijās vai teritorijās ar augstu dabas un lauksaimniecības vērtību, kā arī mitrainēs veic saskaņā ar šo teritoriju apsaimniekošanas nosacījumiem. Kopējā atjaunojamo Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamo meža biotopu platība – 5 594 ha, mežu biotopu un mežu sugu dzīvotņu uzturēšanas pasākumi būs nepieciešami 10 077 ha lielā platībā. Meža ieaudzēšanas un kvalitatīvas atjaunošanas rezultātā palielināsies arī CO₂ piesaiste, kas dos ieguldījumu Kioto protokola mērķu sasniegšanai un mežrūpniecības un enerģētikas nodrošinājumam ar izejvielām nākotnē.

Purvi

241. Purvi ir nozīmīga Latvijas ainavas sastāvdaļa un sastopami visā Latvijas teritorijā. Tie aizņem tikai 4,9 % no Latvijas teritorijas, bet tiem ir liela nozīme dabas daudzveidības saglabāšanā. Tajos ir bagāta augu un dzīvnieku valsts, sastop daudzas retas augu un dzīvnieku sugas, kā arī Eiropas nozīmes biotopus. Purvi ir nozīmīgi kā Latvijas kūdras resurss: kūdras atradnes aizņem 10,4% valsts teritorijas, tās klāj purvi, kā arī meži. Kūdras ieguves lauku platība veido 0,4 % no valsts teritorijas. Purvus apdraud to izmantošana kūdras ieguvei, nosusināšana, eutrofikācija un atsevišķos gadījumos arī ugunsgrēki. Tiek izmainīts purva hidroloģiskais režīms, bet purva sākotnējo stāvokli, kā arī purvā augošo dabisko veģetāciju atjaunot nav iespējams.

Iekšzemes ūdeņi, jūra un piekraste

242. Latvijā ir 140 ezeri (lielāki par 1 km²) un 12 400 upes ar kopējo garumu 38 000 km. 777 upes ir garākas par 10 km. Lielākā, jo īpaši ūdensputnu sugu, daudzveidība ir sastopama sekļajās piekrastes lagūnās, piemēram, Papes, Liepājas, Engures, Kaņiera un Babītes ezeros. Engures ezers un tā apkārtnē ir viena ar sugām visbagātākajām Latvijas teritorijām. Tur aug 800 ziedaugu un paparžaugu sugu, no kurām 40 ir aizsargājamas. Vismaz 30 retās putnu sugas, kuras ir apdraudētas citur Eiropā, ligzdo Engures ezera tuvumā. Lubānas ezers un zemiene tiek uzskatīta par vienu no vissvarīgākajiem iekšzemes mitrāju kompleksiem Baltijas valstīs, kurā, īpaši migrācijas laikā, koncentrējas liels skaits putnu. Latvija ir starp tām Baltijas jūras reģiona valstīm, kur ir saglabātas lašu nārstošanas vietas upēs. Salacas upe ir lielākā dabiskā lašu nārstošanas vieta Austrumbaltijā. Latvijas upēs dzīvo apmēram 26 000 bebru un gandrīz 5 000 ūdru.
243. Jūras krasta kopgarums Latvijā ir ap 496 km. Pašreizējais jūras krasts ir samērā jauns veidojums (divi līdz daži tūkstoši gadu), kas radies, atkāpjoties Litorīnas jūrai. Protams, ka vairāk vai mazāk piekrastes biotopi ir attīstījušies cilvēka darbības ietekmē (zvejniecība, mežsaimniecība, lopkopība un zemkopība, militārā darbība u.c.). Aptuveni 90 % no krasta veido dabiski biotopi, pārējā daļa ir apbūvēta (ostas, dzīvojamās mājas) vai citādi pārveidota. Taču, neraugoties uz to, Baltijas jūras piekrastei Latvijā raksturīga liela sugu un dabisko biotopu daudzveidība.
244. Baltijas jūra izceļas citu sāļā ūdens baseinu vidū ar savu relatīvi zemo sāļumu, kas nosaka šeit sastopamo sugu skaitu. Skaitliski ir maz ūdens organismu sugu, kas piemērojušās dzīvei iesālā ūdenī. Latvijas jūras teritorija aptver divas salīdzinoši atšķirīgas ekosistēmas - Baltijas jūras austrumu daļu un Rīgas līci (izņemot tā ziemeļu daļu). Baltijas jūrā ūdens sāļums ir lielāks (ap 7 PSV - praktiskā sāļuma vienības) nekā Rīgas līcī (ap 5 PSV), tāpēc arī lielāka sugu daudzveidība.
245. Par lielāko draudu ekosistēmai tiek uzskatīta *eutrofikācija* - barības vielu koncentrācijas pieaugums ūdenī, kas izraisa izmaiņas ekosistēmās. Draudus ekosistēmai var radīt arī citas cilvēka darbības - ostu labiekārtošana bez iepriekšējas ūdens vides izpētes, grunts un atkritumu izgāšana jūrā, neadekvāta zvejniecības intensitāte, naftas produktu izplūdes.

3.1.3.2 Augsne

246. Augsne ir nozīmīgs vides komponents un viens no nozīmīgākajiem atjaunojamiem Latvijas dabas resursiem. Augsne ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka zemes lietojumveidu diferenciāciju, kā arī augu seku maiņu lauksaimniecībā izmantojamās zemēs. Lauksaimniecībā izmantojamās zemēs dominē velēnu podzolaugšnes, kas kopā ar velēnu podzolētām virspusēji glejotām augsnēm aizņem 54% no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Tomēr tām raksturīgs diezgan izteikts skābums. Saskaņā ar valsts akciju sabiedrības „Agroķīmisko pētījumu centrs” datiem, aptuveni 20 % no šīm augsnēm skābuma līmenis ir augtāks par $pHKCl < 5,6$, kā rezultātā ar lauksaimniecību saistīta darbība ir iespējama tikai pēc to kaļķošanas. Kopumā augsnes skābuma optimizācija būtu nepieciešama aptuveni 1,034 miljonu ha apjomā. Visauglīgākās augsnes (velēnu karbonātaugšnes un brūnaugšnes) Latvijā izplatītas Zemgales līdzenumā.
247. Augšņu degradācija ir viena no galvenajām lauksaimniecības radītām vides problēmām. Latvijā ir novērojami augsnes degradācijas procesi, kurus izraisa augsnes paskābināšanās, organisko un augu barības vielu samazināšanās augsnē, erozijas un citi procesi. To veicinājusi vienveidīga augmaiņa un organiskā mēslojuma trūkums (laika posmā 1990.-1997.gados samazinājums par 73%). Nepareiza agrotehnika, reljefa īpatnības, augu maiņas neievērošana un zaļo platību trūkums veicina eroziju lauksaimniecības zemēs. Latvijā ir novērojami divi erozijas veidi: ūdens erozija un vēja erozija. Lielu vienlaidus lauku izveidošana ir veicinājusi augsnēs vēja un ūdens eroziju, kā arī augu barības vielu samazināšanos. Vidējais organiskās vielas saturs augsnēs ir 1,83 %. Pēdējo gadu novērojumu periodā minerālaugšņu organiskās vielas saturs ir samazinājies 25 % platību. Augšņu platībās ar zemu organisko vielu saturu nepieciešams veikt pasākumus to uzlabošanai – kūdrošanu, palielināt organiskā mēslojuma lietošanu (ievērojot to lietošanas ierobežojumus), zaļmēslojuma un daudzgadīgo zālāju audzēšanu. Turklāt Laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumos ietverta prasība augus vai augu atliekas un rugājus iestrādāt augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību.
248. Vēja erozijas apdraudēta aramzeme veido 230 000 ha jeb 9,3 %. Tomēr nozīmīgāka Latvijā, ievērojot lielās pauguraino zemju platības un palielinātu nokrišņu daudzumu, ir ūdens erozija – augsnes virskārtas daļēja nonešana ar nokrišņu ūdeņiem pa pauguru nogāzēm uz leju, kuras ietekmētā aramzeme aizņem 380 000 ha jeb

15,4 % no Latvijas aramzemes.⁷⁵ Noskalošanās intensitāte atkarīga no nogāzes slīpuma, garuma un formas, no nogāzes saposmējuma un viļņveidības, kā arī augšņu mehāniskā sastāva. Galvenais faktors ir nogāzes slīpums (jo stāvāka nogāze, jo izteiktāka erozija). Ūdens erozijas izplatība valstī ir ļoti nevienmērīga, tā ļoti nelielos apmēros novērojama Latvijas centrālā daļā, bet izteikta ūdens erozijas ietekme novērojama Vidzemes Centrālajā augstienē un Latvijas austrumdaļā. Smilšainās un organiskās (kūdrāju), augsnes, kuras tiek izmantotas lauksaimniecības kultūru ražošanai, kā arī rajonus pie Baltijas jūras, apdraud vēja erozija – vējam paceļot augsni un aiznesot pa gaisu lielākā vai mazākā attālumā. Vēja erozija Latvijā novērojama galvenokārt pavasaros, kad vēl nav sazēlušī stādījumi. Tā izpaužas plašos līdzenumos, kuri ir atklāti vēja iedarbībai viena vai vairāku kilometru garumā un kuros ir smilts augsnes (galvenokārt Rīgas, Ventspils un Liepājas rajonos, kā arī Zemgalē, kur padomju laikā izveidoti lieli lauku masīvi).⁷⁶

249. Negatīvu ietekmi uz augsni rada ietekme no piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām. Par piesārņojuma avotiem jāuzskata atkritumu izgāztuves, dažādi bijušie un esošie rūpnieciskie objekti, ekoloģisko avāriju vietas, vietas ar nesprāgušo munīciju, bijušo kolhozu un padomju saimniecību minerālmēsļu noliktavas, bijušās un esošās degvielas uzpildes stacijas, nerekultivētās derīgo izrakteņu ieguves vietas, kokapstrādes cehi un zāģskaidu izgāztuves un tml. Kopumā valstī ir identificētas vairāk par 500 sadzīves atkritumu izgāztuvēm, ko laika posmā līdz 2009. gadam paredzēts slēgt, jo pašlaik paralēli noris jaunu, vides aizsardzības standartiem atbilstošu reģionālo izgāztuvju būvniecība un atkritumu apsaimniekošanas sistēmu ieviešana.
250. Tikpat svarīgs jautājums ir augsnes aizsardzība no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem. Saskaņā ar Nitrātu direktīvu,⁷⁷ **2004.gada maijā tika apstiprināta Rīcības programma īpaši jūtīgām teritorijām**, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem.

⁷⁶ Avots: Boruks A. Dabas apstākļi un to ietekme uz agrovidi Latvijā, 2004.

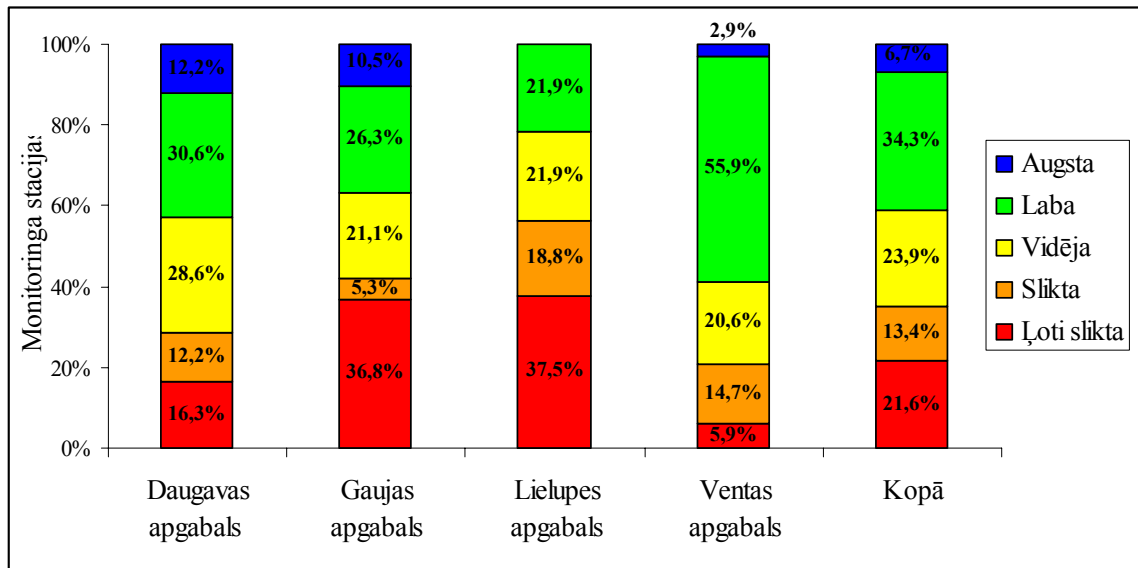
⁷⁷ Eiropas Savienības 1991. gada 12. decembra direktīva (91/676/EEC) (turpmāk – Nitrātu direktīva) ir pieņemta, lai noteiktu prasības un ierobežojumus ūdeņu aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem.

Savukārt Labas lauksaimniecības prakses nosacījumi (turpmāk – LLPN) tika izstrādāti 1998. – 1999.gadā. Tas ir plašs praktisku padomu, rekomendāciju un likumu apkopojums, kas aptver galvenās lauksaimnieciskās darbības sfēras un izpildāmi pēc brīvprātības principa visā Latvijas teritorijā.

3.1.3.3 Ūdens resursi un to kvalitāte

251. Virszemes ūdeņi, ko veido vairāk kā divpadsmit tūkstoši upju un strautu (tai skaitā, gandrīz astoņi simti upju, kas garākas par 10 km), vairāk kā trīs tūkstoši ezeri un mākslīgās ūdenstilpes (tai skaitā, aptuveni deviņi simti, ar platību lielāku par 10 ha), aizņem 3,7 % no valsts teritorijas.
252. Pazemes saldūdeņu dabiskie pieejamie resursi ir aptuveni 1,4 miljoni m³/diennaktī, kas 3 reizes pārsniedz pašreizējo kopējo pazemes ūdens ieguvu ūdensapgādes vajadzībām. Dabiskā saldūdens atjaunošanās pārsniedz to ieguvu, taču grūtības rada nevienmērīgais resursu un patērētāju izvietojums valsts teritorijā. Latvijai ir pietiekami pazemes ūdeņu krājumi, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzeramo ūdeni. Centralizētai ūdens apgādei galvenokārt izmanto artēziskos ūdeņus, bet viensētās un nelielās apdzīvotās vietās plaši izmanto gruntsūdeņus.
253. Pazemes ūdeņu piesārņojums ir konstatēts atsevišķās vietās, kur notikusi rūpniecisko atkritumu uzglabāšana tam nepiemērotos apstākļos, it īpaši rūpnieciskajās teritorijās, Rīgas un Liepājs ostās, bijušajās aerodromu teritorijās un pie naftas bāzēm. Tam ir minimāla negatīva ietekme uz vides kvalitāti lauku teritorijās, tomēr piesārņotās vietas nepieciešams likvidēt vai lokalizēt.
254. Saskaņā ar 2006.gadā veikto Latvijas virszemes ūdeņu monitoringu, labai un augstai ekoloģiskai kvalitātei, kas ir sasniedzamais ES Ūdens pamatdirektīvas mērķis 2015. gadā, atbilst 40 % ūdensobjektu. Šis skaitlis gan ir mazāks kā 2005. gadā (48 %) un 2004. gadā (43 %), jo ir ievērojami palielinājies monitorēto upju un ezeru skaits. Kopumā vislabākā virszemes ūdens ekoloģiskā kvalitāte 2006. gadā ir bijusi Ventas apgabalā, kur 59 % monitoringa staciju uzrādīja augstu vai labu kvalitāti. Savukārt 56 % no Lielupes apgabala monitoringa vietām uzrādīja sliktu vai ļoti sliktu ekoloģisko kvalitāti. Procentuāli Latvijā vislielāko sliktas un pat ļoti

sliktas ekoloģiskās kvalitātes ūdensobjektu skaitu nosaka lauksaimniecības ietekme Lielupes baseina teritorijā⁷⁸

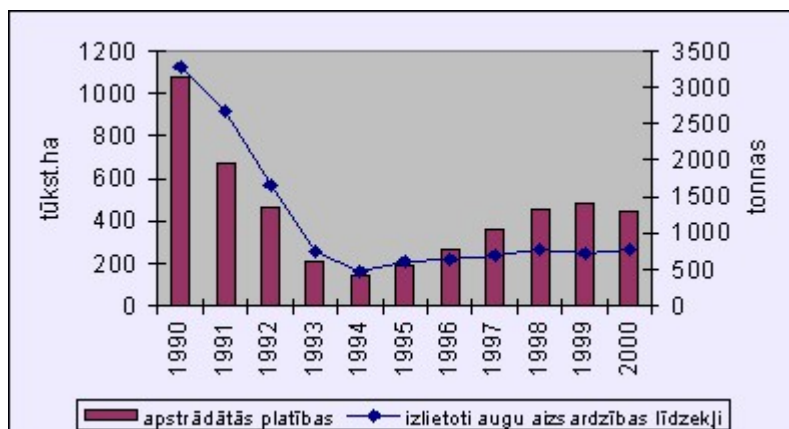
13.attēls. Kopsavilkums par virszemes ūdeņu ekoloģisko kvalitāti monitoringa stacijās Latvijas upju baseinu apgabalos 2006.gadā

255. Pamatojoties uz monitoringa datiem, Latvijā pašlaik ir noteiktas īpaši jutīgās teritorijas Lielupes un Daugavas baseinā – Bauskas, Dobeles, Jelgavas un Rīgas rajonā (izņemot Jūrmalu un Rīgas pilsētu). Kopumā īpaši jutīgā teritorija aizņem 8160,5 km², kur 312 072 hektāru ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme (15 % no kopējā LIZ Latvijā). 2004.gadā īpaši jutīgo teritoriju upēs gada vidējā nitrātu slāpekļa (N/NO₃) koncentrācija bija 0,8 – 6,4 mg/l – zem kritiskās N/NO₃ koncentrācijas (11,3 mg/l). Īpaši jutīgajās teritorijās, tajās vietās, kur ir intensīva lauksaimniecība, lielākais konstatētais ūdeņu piesārņojums bija 38 mg/l, kas arī nepārsniedz Nitrātu direktīvā noteikto nitrātu koncentrācijas robežvērtību 50 mg/l. Ņemot vērā pakāpenisku pāreju uz intensīvākām saimniekošanas metodēm, nākotnē lauksaimniecība var apdraudēt iekšējo ūdeņu un Rīgas jūras līča ūdeņu kvalitāti un tādēļ šajās zonās ir jāpilda saskaņā ar direktīvas prasībām izstrādātās darbības programmas, kurās iekļauti obligātie pasākumi. Lai samazinātu lauksaimnieciskās darbības izraisīto nitrātu emisiju, Rīcības programmā paredzēti pasākumi esošo kūtsmēsļu krātuvju

⁷⁸Avots: Latvijas virszemes ūdeņu pārskats 2006, Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra.

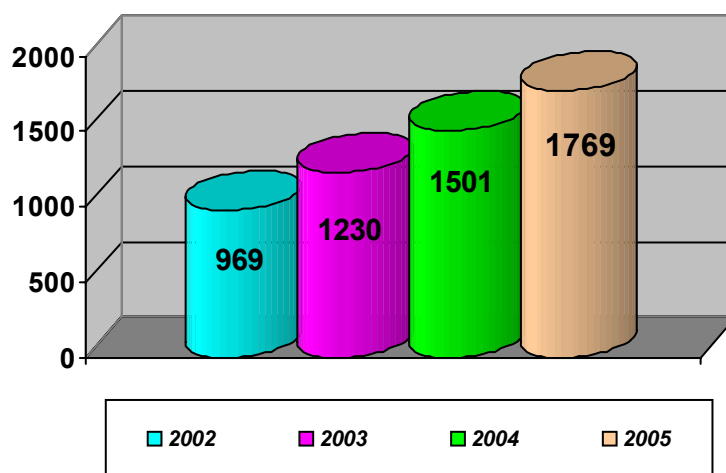
sakārtošanai un jaunu izbūvei atbilstoši vides prasībām, paredzot tādu tilpumu, lai nodrošinātu savāktā mēslojuma apjoma uzkrāšanu pakaišu kūtsmēsļu krātuvēs vismaz sešus mēnešus, bet šķidrmēsļu un vircas krātuvēs – septiņus mēnešus, organisko mēsļu un minerālmēsļu slēgta tipa uzglabāšanai, kā arī to pareizai iestrādei augsnē atbilstoši konkrētajiem meteoroloģiskajiem apstākļiem u.c. pasākumi. Īpaši jutīgās teritorijas paplašināšanas iespēja tiks izvērtēta 2008.gadā rudenī, kad būs noslēdzies patreizējās Rīcības programmas četru gadu periods, ņemot vērā „Īpaši jutīgo teritoriju monitoringa programmas rezultātus”

256. Lauksaimniecība ir būtisks, bet ne vienīgais ūdens piesārņojuma avots ar nitrātiem, lielāko ūdeņu piesārņojumu rada komunālie notekūdeņi, kas ieplūst upēs un ezeros, it īpaši apdzīvotās vietās, kur ir novecojušas notekūdeņu ūdens attīrīšanas iekārtas. Šāda veida piesārņojums ir raksturīgs upju posmos, kas atrodas lejpus apdzīvotām vietām.
257. Piesārņojums no punktveida avotiem rada nozīmīgu slodzi uz virszemes un pazemes ūdeņiem visos lielākajos Latvijas upju baseinos. Punktveida piesārņojuma dēļ pastāv risks, ka līdz 2015.gada beigām, kā to paredz Ūdens apsaimniekošanas likums un Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 23.oktobra Direktīva 2000/60/EC, kas nosaka sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (turpmāk – ūdens pamatdirektīva), labu ūdens kvalitāti nevarēs nodrošināt 54 upju ūdens objektos un 33 ezeru ūdens objektos. Ar komunālajiem notekūdeņiem virszemes ūdens objektos nonāk ievērojama daļa ražošanas notekūdeņu. No kopējā valstī novadīto notekūdeņu apjoma ap 60 % veido pilsētu un apdzīvoto vietu komunālo notekūdeņu izplūdes. Komunālo notekūdeņu attīrīšanas komersantiem ir grūtības ievērot noteiktos normatīvus emisijai vidē, jo ražošanas komersanti tiem nodod notekūdeņus ar lielu piesārņojuma koncentrāciju. Lielāko organisko vielu un biogēno elementu (slāpekļa un fosfora) slodzi rada lauksaimniecības produktu pārstrādes komersanti, ostu darbība un citu nozaru rūpniecības komersanti.
258. Augu aizsardzības līdzekļos, kurus lieto kopš 1993. gada ir ievērojami palielinājusies darbīgās vielas koncentrācija, salīdzinot ar tiem, ko lietoja astoņdesmitajos gados. Tāpēc salīdzinot ar 1990. gadu ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošana ir ievērojami samazinājusies. Līdz ar izlietoto augu aizsardzības līdzekļu daudzuma samazināšanos, ir samazinājušās arī apstrādātas platības (skat.14.attēlu).

14.attēls. Ar augu aizsardzības līdzekļiem apstrādātās platības un izlietoti ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi⁷⁹

259. Līdz ar ekonomiskās situācijas stabilizēšanos pēc ļoti liela krituma 90.gadu vidū laika periodā no 2002. līdz 2005.gadam ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu pārdošanas apjomi ik gadu kopumā Latvijā ir pieauguši vidēji par 266 tonnām (skat. 15. attēlu).

15.attēls. 2002. -2005. gadā Latvijā pārdoto ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu apjomi, t⁸⁰

260. Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas pieaugums pēdējos gados nav uzskatāms par negatīvu tendenci, bet skaidrojams ar izmaiņām lauksaimniecības kultūru sējumu struktūrā un augu sekā, kā arī ar apstrādās aramzemes (graudaugu un rapša sējumu platību) pieaugumu. Lai veicinātu ražības un arī kopražas pieaugumu ir palielinājusies minerālmēsli lietošana, t.sk. slāpekļa minerālmēsli.

⁷⁹ Latvijas Vides pārskats 2001

⁸⁰ Valsts Augu aizsardzības dienests

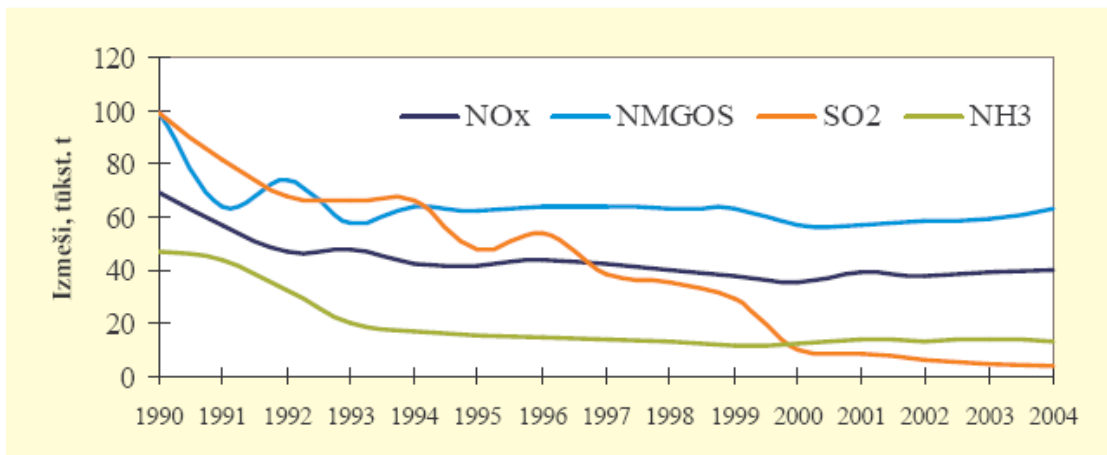
Ņemot vērā, ka liellopu skaits, tai skaitā slaucamo govju skaits samazinās, tad samazinās arī iegūto kūtsmēsļu apjomi, kas izraisa nepieciešamību vairāk izmantot minerālmēslojumu. Rapša sējumu pasargāšanai no kaitēkļiem plaši tiek lietoti insekticīdi, bet rudens periodā vasaras rapša sējumu sagatavošanai tiek lietoti glifosāta tipa preparāti. Tāpat ziemāju sējumos uzsākts lietot arī herbicīdus, kas agrāk netika lietoti (ja aiz rapša sējuma seko ziemāji, tad rapša iznīcināšanai ziemāju sējumos rudenī lieto herbicīdus). Bet vasarāju sējumos arī uzsākts lietot preparātus pret veldres veidošanos un fungicīdus, ko agrāk lietoja maz vai praktiski nemaz. Turklāt, kā arī viens no nezāļu iznīcināšanas paņēmieniem augsnes sagatavošanas periodā ir glifosāta tipa preparātu lietošana.

3.1.3.4 Gaisa kvalitāte un klimata pārmaiņas

261. Klimata pārmaiņu ietekmē Latvijā, kā arī visā pasaulē, ir vērojama gaisa temperatūras paaugstināšanās. Gada vidējās gaisa temperatūras palielinājums pēdējos 100 gados Latvijā ir ap 1 °C, Straujākais temperatūras kāpums novērots 20.gadsimta otrajā pusē. Latvijas gaisa temperatūras instrumentālo novērojumu vēsturē 20.gadsimta pēdējā desmitgade bijusi vissiltākā. Gadā visstraujāko temperatūras pieaugumu novēro ziemā un pavasarī. Vasarā un rudenī temperatūras izmaiņas ir salīdzinoši mazākas – vasarām pārsvarā ir tendence kļūt mazliet siltākām, rudenim – mazliet vēsākiem.⁸¹ Veģetācijas periods Latvijā vidēji pagarinājies par 8 dienām. Kā viena no klimata pārmaiņu iezīmēm ir fakts, ka palielinās ekstremālo dabas parādību biežums un intensitāte. Speciālisti uzskata, ka nākotnē siltumnīcefekta ietekmē saīsināsies sniega segas periods, pagarināsies augu veģetācijas periods, upēm veidosies citāda caurtece un izmainīsies nokrišņu sadalījums.
262. Gaisa piesārņojuma jomā Latvijā laika periodā no 1990.gada līdz 2003.gadam kopējā sēra dioksīda emisija ir samazinājusies par 92 %, oglekļa dioksīda – 60 %, metāna – 49 %, vienvērtīgā slāpekļa oksīda – 61 %, slāpekļa oksīda – 47 %, oglekļa oksīda – 44 %, nemetāna gaistošo organisko savienojumu – 34 %. Straujais sēra dioksīda izmešu samazinājums saistīts ar akmeņogļu un smagās šķidrās degvielas patēriņa samazināšanos, aizvietojo ar videi draudzīgāku resursu – dabasgāzes un biomasas izmantošanu enerģijas ražošanā,

⁸¹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības indikatoru pārskats 2006, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, Rīga 2007

kā arī ieviešot likumdošanas prasības attiecībā uz sēra saturu šķidrajā kurināmajā.

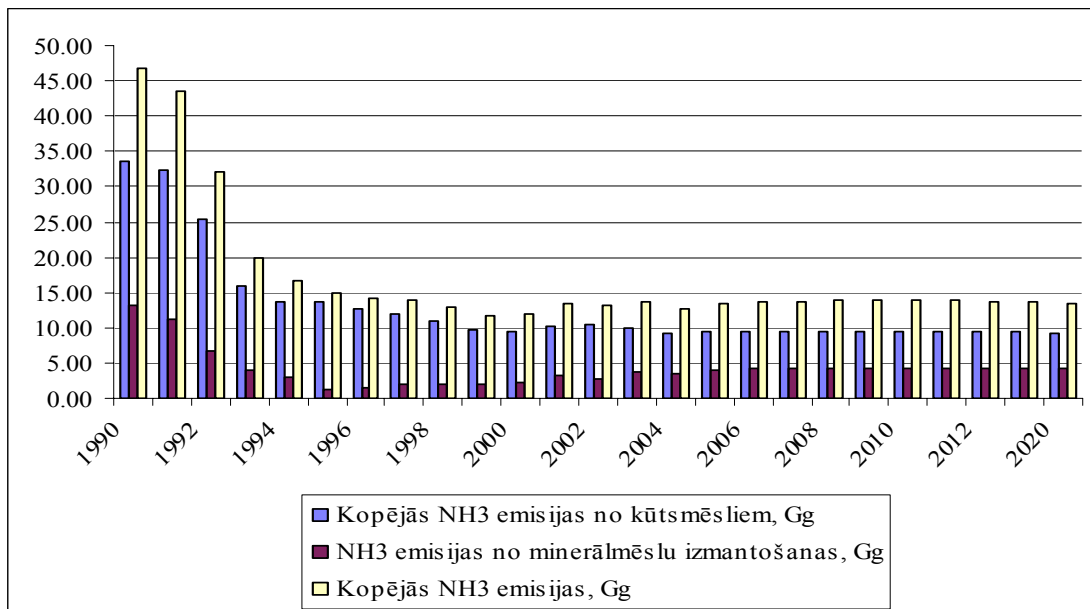

16. attēls Sēra dioksīda (SO₂), slāpekļa oksīdu (NO_x), nemetāna gaistošo organisko savienojumu (NMGOS) un amonjaka (NH₃) izmeši, tūkst. t⁸²

263. Lai arī viens no galvenajiem amonjaka emisiju avotiem Latvijā ir lauksaimniecība, tomēr tās radītajiem izmešiem ir tendence samazināties. 2001.gadā šis līmenis bija 11,61 kt NH₃/ gadā, kas ir par 31 % mazāk kā 1990.gadā. Amonjaka izmešu samazinājums saistīts ar mājlopu skaita samazinājumu, turklāt kopš deviņdesmito gadu sākuma augsnē iestrādātā organiskā mēslojuma daudzums ir nepārtraukti samazinājies. 2001.gadā lauksaimniecības zemēs tika iestrādāts tikai 3 % no 1990.gadā iestrādātā organiskā mēslojuma daudzuma. Tiek prognozēts, ka amonjaka emisijas līmenis varētu palielināties, tomēr tas nesasnies laika periodam pēc 2010.gada noteikto maksimāli pieļaujamo līmeni – 44 kt/g⁸³. Minēto pieaugumu varētu izraisīt tādi faktori kā lauksaimnieciskās darbības intensifikācija, sevišķi lopkopības produkcijas ražošanas jomā.

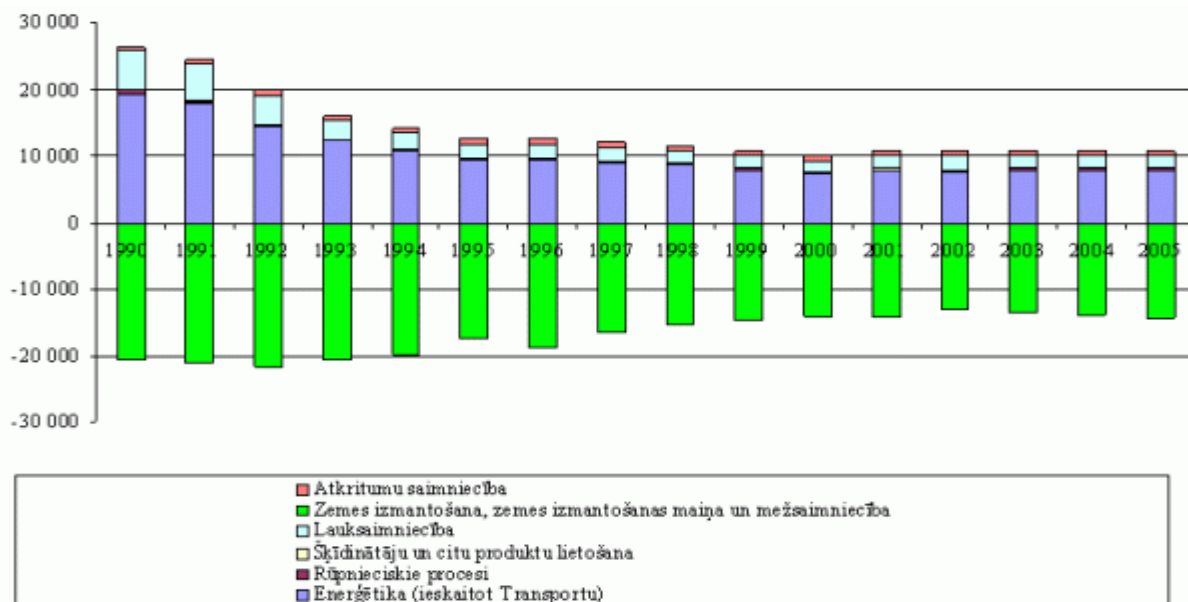
⁸² Latvijas ilgtspējīgas attīstības indikators pārskats 2006, Latvijas Vides, ģeoloģijas un metroloģijas aģentūra, Rīga, 2007.

⁸³ Avots: Vides ministrija, Darbības programma valstsvalstsvalstsvalstsPar pasākumiem Valsts kopējo emisiju gaisā samazināšanai.

17.attēls. NH3 emisijas no lauksaimniecības 1990. – 2020. gadam⁸⁴

264. Laika posmā no 1990. – 2000. gadam ir ievērojami samazinājušās SEG emisijas, jo Latvijā notika tautsaimniecības pārorientēšanās no centralizēti plānotas ekonomikas uz tirgus ekonomiku, kas ietekmēja visas nozares. Sākot no 2001. gada, ir vērojams kopējais emisiju pieaugums. 2005. gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot LULUCF⁸⁵, samazinājās par 59 %, salīdzinot ar bāzes gadu (1990). Savukārt 2005. gada emisijas salīdzinot ar 2004. gadu ir pieaugušas par 1,5 %, ko ir ietekmējusi valsts ekonomiskā izaugsme.⁸⁶

⁸⁴ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra

⁸⁵ Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

⁸⁶ 2007.gadā iesniegtās SEG inventarizācijas kopsavilkums, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra.

18.attēls. Latvijas SEG emisijas pa sektoriem 1990 – 2005 (Gg CO2 ekvivalenti)⁸⁷

265. Enerģētika, ieskaitot transporta nozari ir vislielākais SEG emisiju avots un rada 72,3% no kopējām 2005. gada emisijām. Lai gan pēdējos gados emisijas ir nostabilizējušās, tam ir tendence pieaugt. Emisiju pieaugums lielā mērā izskaidrojams ar to, ka palielinās transportlīdzekļu skaits un dabasgāzes sadedzināšana gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā. Dabasgāzes izmantošanas pieaugums skaidrojams arī ar kurināmā veida nomainīšanu no šķidrājiem un cietajiem kurināmā veidiem uz dabasgāzi, ko ir ietekmējusi tās cena un vieglā pieejamība, kā arī lielāko uzņēmumu iesaistīšanās Eiropas Emisiju Tirdzniecības Sistēmā. Arī rūpniecības intensīvā attīstība ir ietekmējusi emisiju pieaugumu no Enerģētikas sektora.⁸⁸
266. Lauksaimniecība ir otrais svarīgākais SEG emisiju avots ar apmēram 18% emisijām no kopējām Latvijas emisijām. Salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas 2005. gadā ir samazinājušās par 68% Latvijas tautsaimniecības pārstrukturēšanās rezultātā un ražošanas samazināšanās lauku saimniecībās, kā arī lielsaimniecību sadalīšanās rezultātā. Emisiju palielināšanos vai samazināšanos ietekmē mājlopu skaita svārstības, kā arī pielietoto minerālmēsļu daudzums.
267. Latvijā ir lielas mežu un lauksaimniecības zemju platības, kurās augu fotosintēzes procesā tiek piesaistīts oglekļa dioksīds. Ja ņem vērā šo oglekļa dioksīda piesaisti, tad pēdējos gados piesaiste ir lielāka nekā emisijas. Salīdzinot ar 1990.gadu, piesaiste uz 2005.gadu ir samazinājusies par 30 %, kas saistīts ar koksnes resursu ieguves palielināšanos, turklāt šajos aprēķinos izmantots konstants mežaudžu krājas pieaugums. Piesaistes aprēķinus būtiski ietekmē izmantojamo datu kvalitāte un ticamība, taču šobrīd nav pieejami precīzi dati par mežaudžu pieaugumu. Izmantojot Meža statistiskās inventarizācijā iegūtos datus, tai skaitā precīzāku mežaudžu krājas

⁸⁷ 2007.gadā iesniegtās SEG inventarizācijas kopsavilkums, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra.

⁸⁸ 2007.gadā iesniegtās SEG inventarizācijas kopsavilkums, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra

pieaugumu, CO₂ bilances aprēķinos (skat. 147.rindkopu), attiecīgie rādītāji varētu būtiski atšķirties..

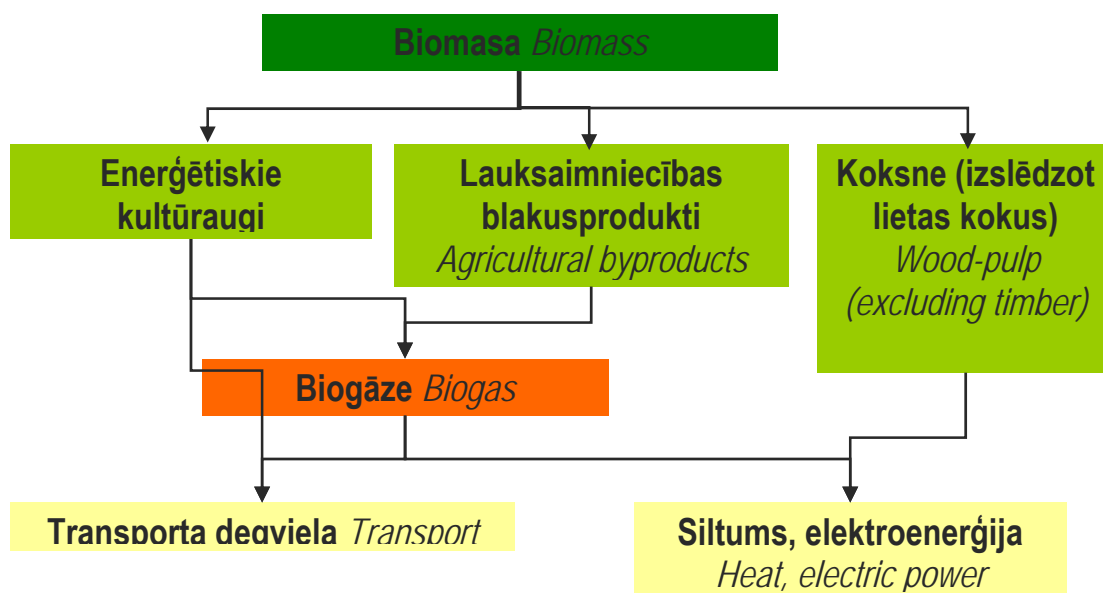
268. Siltumnīcu efekta gāzu emisijas prognozes liecina, ka, realizējot pašreizējo klimata pārmaiņu samazināšanas politiku lielākajās siltumnīcu efekta gāzu emisiju radošajās nozarēs – enerģētikā, transportā, lauksaimniecībā (atbalstot investīcijas kūtsmēslu krātuvju sakārtošanai vai izveidošanai) un atkritumu saimniecībā, Latvija spēs izpildīt ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolā noteiktās emisiju samazināšanas saistības 2008. – 2012.gadā.
269. Lauku attīstības plāna 2004.–2006.gadam pasākuma „Standartu sasniegšana” aktivitātē „Kūtsmēslu krātuvju būvniecība īpaši jutīgajās teritorijās” līdz 2006. gada beigām bija pieteikušās 314 saimniecības par kopējo summu 10 352 623 EUR.

3.1.3.5 Atjaunojamie energoresursi⁸⁹

270. Atjaunojamo energoresursu izmantošana ir viens no ilgtspējīgas lauku attīstības pamatnosacījumiem. Pirmkārt, tas ietekmē lauku ekonomiku – reģionālo attīstību, rada neatkarību no energoresursu importa, veicina lauku uzņēmējdarbības dažādošanu. Atjaunojamie energoresursi labvēlīgi ietekmē sociālo situāciju laukos – rada jaunas darbavietas un veicina lauku iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. Bez tam nevaram aizmirst pašu svarīgāko – klimata pārmaiņu samazināšanu, ietekmi uz ainavu, ietekmi uz biotopiem un sugām.
271. Attēlā (19.attēls) redzams, ka Latvijā transporta degvielu iespējams iegūt gan no enerģētiskajiem kultūraugiem, gan lauksaimniecības blakusproduktiem. Siltumenerģiju un elektroenerģiju iegūst no lauksaimniecības blakusproduktiem, enerģētiskajiem kultūraugiem un koksnes.⁹⁰

⁸⁹ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 146.-149.lpp

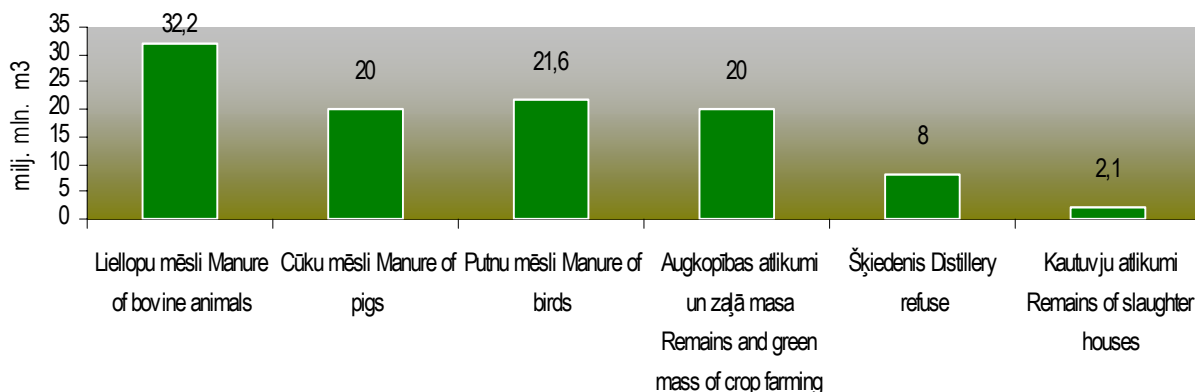
⁹⁰ Avots: LR Zemkopības ministrija. Latvijas lauksaimniecība un lauki. Rīga, 2006. 145.-146.lpp.

19.attēls. Atjaunojamie energoresursi

272. Biodegvielai ir vairākas priekšrocības salīdzinājumā ar fosilo degvielu: nodrošina valsts enerģētisko neatkarību, rada papildu darbavietas, mazāk piesārņo dabu, ražošanai izmanto atjaunojamus resursus un, to lietojot, mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas un to izraisītās klimata pārmaiņas. Saražotās biodegvielas īpatsvars fosilās degvielas tirgū 2006.gadā ir 1,13 %, bet Latvijā realizēts ir tikai 0,22 %. Tas izskaidrojams ar lielākās biodegvielas daļas eksportē Latvijas tirgū tiek realizēta tikai neliela daļa. Mazais realizācijas daudzums ir izskaidrojams arī ar to, ka ir tikai dažas degvielas uzpildes stacijas, kuras tirgo biodīzeļdegvielu.
273. Latvijā pieejama 5 %, 30 % un 100 % biodīzeļdegviela uz rapša bāzes, ko apzīmē – B5, B30 un B100, tā apzīmējot procentuālo piejaukumu dīzeļdegvielai. Latvijā biodīzeļdegvielu 2006.gadā saražoja no aptuveni 62 000 tonnu rapša sēklas, kas ir 51 % no izaudzētā rapša. Biodīzeļdegvielu Latvijā 2006.gadā ražoja trīs uzņēmumi un tīru rapšu eļļu, ko Latvijā izmanto kā biodegvielu – viens uzņēmums.
274. Bioetanolu Latvijā iegūst no graudiem – kviešiem, tritikāles un rudziem. 2006.gadā valsts finansiāli atbalstāmā bioetanola kvota bija 11 392 000 litri. Latvijā iespējams iegādāties benzīnu ar 5 % un 85 % bioetanola piejaukumu. 2006.gadā SIA „Jaunpagasts Plus”, kurš no 2005.gada ražo bioetanolu, ir pārstrādājis 29,2 tūkstoši tonnu graudu, tai skaitā rudzus – 5 400 t, kviešus – 17 000 t un tritikāli – 6 800 t un saražojis 9000 tonnas bioetanola.

275. Pēdējā laikā straujais energoresursu cenu kāpums ir padarījis biogāzi par vienu no visperspektīvākajiem energoresursiem no enerģētiskā viedokļa. Biogāzes ražošanas tālākai attīstībai Latvijā Vides ministrija izstrādā Biogāzes ražošanas un izmantošanas attīstības programmu 2007.-2011.gadam. Programmas mērķis ir attīstīt biogāzes kā atjaunojamās enerģijas avota ražošanu un izmantošanu Latvijā, vienlaicīgi risinot ražošanas, apstrādes un pārstrādes procesu radīto bioloģiski noārdāmo blakusproduktu apsaimniekošanas jautājumus un mazinot augsnes, ūdeņu, un gaisa piesārņojuma risku. Latvijā pašlaik darbojas trīs biogāzes koģenerācijas iekārtas: SIA „Rīgas ūdens” bioloģiskās attīrīšanas stacijā „Daugavgrīva”, kas biogāzes iegūšanai izmanto aktīvās dūņas, atkritumu poligons „Getliņi”, kā arī Liepājas rajona sadzīves atkritumu apsaimniekotājs biogāzi iegūst no atkritumu sadalāmās frakcijas. Kopumā Latvijā, izmantojot biogāzi, iegūst ap 1 % no visas atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas. Biogāzes ieguves potenciāls Latvijā parādīts 20.attēlā. Liellopu, cūku un putnu mēslu daudzums ir noteicošais biogāzes iegūšanā, tas veido 74,8 miljoni m³ gadā. Iespējams izmantot arī pārstrādes blakusproduktus – kā šķiedeni (spirta rūpniecībā) un kautuvju atkritumus.

20.attēls. *Biogāzes ražošanas potenciāls Latvijā (milj.m³/gadā)*

276. Latvijā ir arī liels līdz šim neizmanto to mežistrādes atlieku, ceļu un grāvju apauguma, celmu un mizu potenciāls. Kopumā Latvijā netiek izmantoti aptuveni 5 miljoni kubikmetru kurināmās koksnes, no kuras varētu saražot apmēram 24 PJ, jeb 6,7 GWh siltumenerģijas gadā. Lai gan Latvijā pašlaik jau darbojas vairākas koksnes koģenerācijas iekārtas gan elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai, biomasas koģenerācijas attīstībai mūsu valstī ir ievērojams potenciāls. Rūpnīcu, pilsētu un ciematu apkuri var aprīkot ar koģenerācijas sistēmām, kuru ražošanas iekārtās tiek izmantoti vairāki kurināmā veidi, piemēram, dabas gāze un koksne vai ogles un koksne. Šādas kurināmā kombinācijas var ievērojami uzlabot enerģijas ekonomiju un vides kvalitāti. Siltumu un elektroenerģiju Latvijā iegūst arī no salmu, graudu, daudzgadīgo zālāju siena u.c. dedzināšanas.

3.1.3.6 Dzīvnieku labturība

277. Eiropas Savienība plānotos pasākumus lauksaimniecības dzīvnieku aizsardzības un labturības jomā ir definējusi „Kopienas rīcības plāns dzīvnieku aizsardzībai un labturībai 2006.-2010.gadā”, kur paredz uzlabot dzīvnieku aizsardzības un labturības esošos minimālos standartus, ieviest standartizētus dzīvnieku labturības rādītājus un turpināt atbalstīt un ierosināt turpmākas starptautiskās iniciatīvas, lai panāktu lielāku vienprātību dzīvnieku labturības jautājumā.
278. Latvija ir nodrošinājusi valsts uzraudzību **vispārīgo** lauksaimniecības dzīvnieku aizsardzības un labturības normu

ievērošanā⁹¹ un **specifisko** dzīvnieku aizsardzības un labturības prasību ievērošanā⁹² (teļu, cūku un dējējvistu labturības prasības). Bez tam Latvijā ir noteiktas augstākas dzīvnieku aizsardzības un labturības prasības, kā to prasa Eiropas Padomes 1976.gada 10.marta Eiropas Konvencija par lauksaimniecības dzīvnieku aizsardzību, ierobežotās platībās turēto savvaļas dzīvnieku sugu turēšanas prasības, kā arī prasības dzīvu zivju tirdzniecībai mazumtirdzniecības vietās.

279. Normatīvos aktos noteikto prasību izpildes uzraudzību veic Pārtikas un veterinārais dienests (PVD). PVD, veicot uzraudzību sūdzību gadījumos, visvairāk neatbilstību tiek konstatētas dzīvnieku turēšanas apstākļu neatbilstības. Lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs ir konstatēti gadījumi, kad netiek veikta uzskaitē par slimiem, ārstētiem un kritušajiem dzīvniekiem, novietnes un iekārtas nav pietiekoši tīras, neatbilstošs apgaismojums. Lai novērstu konstatētās neatbilstības tiek noteikti neatbilstību novēršanas termiņi un piemēroti sodi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Tomēr kopumā lauksaimnieki ievēro dzīvnieku labturības prasības (2006.gadā neatbilstības vispārīgām labturības prasībām konstatētas 13 % no kopējā novietņu skaita), kā arī noteiktajos termiņos novērš konstatētos trūkumus.

3.1.3.7 Vides un zemes apsaimniekošanas stāvokļa novērtējuma kopsavilkums

Stiprās puses

280. Lauku dabas vide ir bagāta ar aizsargājamiem biotopiem.
281. Lauksaimnieciskajai darbībai ir liela nozīme NATURA 2000 teritoriju pārvaldībā un aizsardzībā.
282. Bioloģiski vērtīgie zālāji ir svarīga bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas vide, kas īpaši saistīta ar lauksaimniecisko darbību.
283. Pieejami atjaunojamie energoresursi (mežizstrādes un kokapstrādes blakusprodukti, lauksaimniecības biomasu u.c.).

⁹¹ Nacionālajos normatīvajos aktos pārņemtas Direktīvas 98/58/EK, Lēmuma 2006/778/EK, Direktīvas 93/119/EK, Regulas 1/2005, Regulas 1255/97, Regulas 639/2003, Lēmuma 2001/298/EEK, Regulas 1040/2003 prasības.

⁹² Nacionālajos normatīvajos aktos pārņemtas Direktīvas 91/629/EEK, Direktīvas 91/630/EEK, Direktīvas 2001/88/EK, Direktīvas 2001/93/EK, Direktīvas 1999/74/EK, Direktīvas 2002/4/EK prasības.

Vājās puses

284. Intensīvas lauksaimniecības ietekmē notiek augšņu degradācija.
285. Trūkst finansējuma īpaši aizsargājamo mežu biotopu apsaimniekošanai un aizsardzībai; bioloģiskās daudzveidības saglabāšana nākotnē ir apdraudēta (ieskaitot NATURA 2000 teritorijas), jo nav mežsaimniecības konsultāciju sistēmas.
286. No lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatības 13,8 % netiek izmantoti, samazinot bioloģisko daudzveidību un atklātu, Latvijai raksturīgu lauku ainavu.
287. Nepietiekami un mazefektīvi izmanto atjaunojamus resursus enerģētikā un siltumapgādē.

Iespējas

288. Lauksaimnieki aktīvi izmanto agrovides atbalsta programmas un ievēro rekomendācijas ūdens, augsnes un citu resursu racionālai izmantošanai un aizsardzībai un ievēro ūdens, augsnes un citu resursu racionālas izmantošanas rekomendācijas.

Draudi

289. Neveicinot vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes, nākotnē lauksaimniecības radītais piesārņojums varētu pārsniegt pieļaujamās robežas īpaši jutīgajās teritorijās.
290. Vietējo šķirņu izmantošanas īpatsvara samazināšanās, apdraudot lauksaimniecības augu un dzīvnieku genofondu, un lauksaimniecības bioloģisko daudzveidību.
291. Ekstensīvās lauksaimniecības platību samazinājums, platību aizaugšanas vai intensīvas lauksaimniecības platību pieauguma rezultātā pasliktina vides, tai skaitā bioloģiskās daudzveidības stāvokli.

Potenciālās attīstības novērtējums 2007. – 2013.gadam

292. Lauksaimniecības produkcijas ražošana un lauksaimniecības pakalpojumu nodrošināšana var veicināt tradicionālās atklātās lauku ainavas saglabāšanu un nodrošināt līdzsvaru starp ekonomiskajām, sociālajām un vides interesēm. Tādēļ nepiesārņotas vides potenciālu var izmantot augstas kvalitātes atpūtas pakalpojumu nodrošināšanā un augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā.

3.1.4. Lauku ekonomika un dzīves kvalitāte

3.1.4.1 Cilvēkresursu attīstība

293. Lauku teritorijā 2007.gada sākumā dzīvoja aptuveni trešdaļa no valsts iedzīvotājiem jeb 32,1 %⁹³. Kopā laukos dzīvo 731 183 iedzīvotāji⁹⁴, no tiem vecumā 18 – 40 gadiem bija 240 001, tas ir 33 %.⁹⁵ Ņemot vērā lielo iedzīvotāju koncentrāciju Rīgas tuvumā, iedzīvotāju blīvums lauku teritorijās ir 18,6 cilvēki uz km² (2003.gadā valstī vidēji bija 36,1 cilvēks uz km²), kas, nodrošinot plašāku dzīves telpu, ir viena no lauku teritorijas kā dzīves vietas priekšrocībām. No otras puses, tas uzskatāms par ierobežojošu faktoru, jo nosaka augstas infrastruktūras ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju.

3.1.4.2 Dzīves telpas kvalitāte

294. Pēdējo piecu gadu laikā sliktā stāvoklī esošo autoceļu posmu īpatsvars valsts autoceļu tīklā vidēji pieaudzis par 10 %, un kopumā autoceļu stāvoklis turpina pasliktināties. 2004.gadā valstī sabrukuma stāvoklī bija 44 % autoceļu ar melno segumu un 32 % ar grants segumu. Tas ierobežo lauku teritorijas iedzīvotāju mobilitāti un uzņēmējdarbības attīstību.
295. Pakalpojumu sniedzēju īpatsvars lauku teritorijā⁹⁶ ir tikai nedaudz lielāks par ceturto daļu (27 %) no valsts kopējā rādītāja.
296. Lauku teritorijā ir samērā vienmērīgs kultūras institūciju pārklājums (lauku teritorijā ir 72 % tautas namu, 77 % pašvaldību publisko bibliotēku, 36 % valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu, 60 % muzeju, 87 % kultūrizglītības iestāžu un tajos darbojas 60 % no pašdarbībā iesaistīto dalībnieku skaita), kas rada pamatu kvalitatīvu kultūras pakalpojumu pieejamībai lauku teritorijas iedzīvotājiem atbilstoši minimālā kultūras pakalpojuma groza prasībām. Vairāk nekā 50 % Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka tieši kultūrvēsturiskie objekti un kultūras notikumi ir viens no dzīves telpu ietekmējošiem, piesaistošiem faktoriem⁹⁷. Taču kultūras pakalpojumu pieejamību kavē novecojusī kultūras iestāžu infrastruktūra un kultūrvēsturiskā mantojuma sliktais stāvoklis (piemēram, tikai 31 % gadījumu valsts

⁹³ Avots: CSP. Latvijas statistikas gadagrāmata 2006. Rīgas, 2006. 43.lpp.

⁹⁴ Avots: CSP datu bāze. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits gada sākumā.

⁹⁵ Avots: CSP „Demogrāfija 2006”

⁹⁶ Avots: CSP, „Latvijas reģioni skaitļos”, vērtējot NACE G...P sektorā

⁹⁷ Latvija. Valsts attīstības pārskats 2004/2005: Reģionālā līmeņa kapacitāte Galv, rev. Aija Zobena. Rīga: UNDP, LU Sociālās un politiskās pētniecības institūts, 2005.

aizsargājamo kultūras pieminekļu tehniskais stāvoklis vērtējams kā labs). Iedzīvotājiem, īpaši jauniešiem, trūkst piemērotu un kvalitatīvu kultūras pakalpojumu.

297. Lauku teritorijas rajonu pievilcību veicina bagātīgs kultūrvēsturiskais mantojums, tradīcijas un joprojām sastopamā seno arodu prasme. Investīcijas kultūras infrastruktūrā, t.sk. kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un kultūras pakalpojumos nodrošina minimālo kultūras pakalpojumu grozu lauku teritorijas rajonos. Kultūras resursu prasmīga izmantošana veicina ilgtspējīgu attīstību. Neattīstīta kultūrvide ir viens no faktoriem, kas motivē ekonomiski aktīvo sabiedrības daļu pārcelties uz pievilcīgāku dzīves vidi, savukārt kvalitatīva kultūrvide nodrošina pamatu arī ekonomiskajai un sociālajai aktivitātei lauku teritorijas rajonos, veicinot nodarbinātības, uzņēmējdarbības, izglītības, iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitātes uzlabošanos.
298. Lauku teritorija salīdzinājumā ar pilsētām ir daudz sliktāk nodrošināta ar telefona un interneta sakariem, jo pilsētās vidēji uz 100 mājsaimniecībām ir 22 datori, bet lauku teritorijā – 10 datori, interneta pieslēgums ir 1,4 % mājsaimniecību lauku teritorijā un 6,9 % mājsaimniecību pilsētās. Interneta pieejamība lauku teritorijās, salīdzinot ar pilsētām, 2003.gadā bija 24 %.
299. Jaunās informācijas tehnoloģijas paver lielisku iespēju lauku tūrismam⁹⁸ un cita veida nelauksaimnieciskās darbības attīstībai. To kavē interneta pieslēgumu pieejamības trūkums lauku teritorijās (izmanto tikai 11 %, salīdzinot ar 29 % pilsētās; tikai 16 % no kopējā lietotāju skaita ir lauku teritorijās) un lauku teritorijās esošo uzņēmēju prasmju paaugstināšana šo sistēmu izmantošanai.

3.1.4.3 Nodarbinātība un materiālā labklājība

300. Kaut gan valstī kopumā ekonomiski aktīvo uzņēmēju un komercsabiedrību skaits palielinās, 72 % uzņēmēju ir septiņās republikas pilsētās, kur ekonomiski aktīvo uzņēmēju skaits 2004.gadā bija 32,5 salīdzinot ar 12,3 pārējā teritorijā. Iedzīvotāju struktūrā lauku teritorijā ir ļoti liels ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars – 41,3 % salīdzinājumā ar 35,6 % pilsētās.

⁹⁸ Avots: 1st European Congress on Rural Tourism, organized by EuroGites - European Federation of Farm en Village Tourism from Friday Oct. 3 - Oct 5, 2003 at Jaén (Andalusia/Spain).

301. Laukos kopš 2004.gada darba meklētāju īpatsvars ir samazinājies par 1,6 procentpunktiem 2006.gadā, taču pilsētās šis īpatsvars ir krities straujāk (4,4 procentpunktiem).⁹⁹
302. Lauku teritorijās nodarbinātības līmenis laika periodā no 2004.gada līdz 2007.gada 1.ceturksnim¹⁰⁰ ir pieaudzis par 15,7 tūkstošiem nodarbināto, t.sk. 7,4 tūkstoši sievietes (11.tabula).

11.tabula. Lauku teritorijās nodarbināto iedzīvotāju skaita sadalījums pa dzimumiem un vecuma grupām, tūkst. cilv.

vecums	2004			2005			2006			2007 (1.ceturksnis)		
	kopā	vīr.	siev.	kopā	vīr.	siev.	kopā	vīr.	siev.	kopā	vīr.	siev.
15-24	33.2	22.2	10.9	38.1	24.1	14.0	40.1	27.4	12.8	42.4	26.5	15.9
25-34	73.0	43.0	30.0	71.7	41.9	29.8	67.0	38.5	28.5	73.2	45.9	27.3
35-44	82.3	43.0	39.3	81.2	44.0	37.3	83.6	44.5	39.1	78.9	40.9	38.0
45-54	69.9	36.6	33.3	70.4	37.1	33.3	73.0	37.9	35.1	76.4	40.7	35.7
55-64	36.0	19.9	16.1	35.2	18.6	16.6	39.4	20.8	18.6	36.3	18.5	17.8
65-74	9.8	4.3	5.6	10.4	5.4	5.0	13.0	6.5	6.5	12.8	5.0	7.7
15-74	304.2	169.1	135.1	307.0	171.0	136.0	316.2	175.6	140.6	319.9	177.4	142.5

303. Latvijas ekonomikā ir izteiktas uzņēmējdarbības aktivitāšu, nodarbinātības reģionālās atšķirības. Laika periodā no 1999.gada līdz 2004.gadam ekonomiski aktīvo uzņēmēju un komercsabiedrību skaits Rīgas reģionā ir palielinājies par 11 uzņēmējiem uz 1000 iedzīvotājiem, bet Kurzemes un Vidzemes plānošanas reģionos – tikai 2, Zemgales – 1,8, bet Latgales plānošanas reģionā – 1,6. Latgalei raksturīgs visnelabvēlīgāko sociālo un ekonomisko faktoru kopumu salīdzinājums ar reģioniem citās jaunajās Eiropas Savienības dalībvalstīs – lauksaimniecībā nodarbināto īpatsvars (4 reizes lielāks), IKP uz iedzīvotāju (1,8 reizes mazāks) un bezdarbs (2,2 reizes lielāks)¹⁰¹. Lauku teritorijā atrodas 75 % no nelabvēlīgām ģimenēm (2004.gadā – 13 066). Šī iemesla dēļ uzņēmējiem lauku teritorijā ir grūtības atrast darbiniekus, kuri spētu kvalitatīvi un atbildīgi veikt darbu.
304. Lauku teritorijas iedzīvotāju nodarbinātības struktūrā dominē primārās nozares – lauksaimniecība, medniecība, mežsaimniecība, tajās 2004.gadā nodarbināti 36,4 % no visiem nodarbinātajiem lauku teritorijas iedzīvotājiem. Valstī kopumā šajās nozarēs vidēji 2004.gadā bija nodarbināti 13 % no kopējā nodarbināto skaita.

⁹⁹ Avots: CSP datu bāze. Ekonomiskās aktivitātes, nodarbinātības līmenis, darba meklētāju īpatsvars Latvijas reģionos.

¹⁰⁰ Avots: CSP Darba apsekojums.

¹⁰¹ Typology Of Rural Areas in The Central And Eastern European EU New Member States, Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe, 2004

Lauku teritorijā pakalpojumu nozarēs ir nodarbināts 41 % nodarbināto, bet rūpniecībā – 21,7 %¹⁰². Lauksaimniecība pamazām zaudē savu lomu kopējā nodarbinātības struktūrā – kopš 2001.gada lauksaimniecībā pamatdarbā nodarbināto īpatsvars (15 – 74 gadu vecumā) kopējā nodarbināto struktūrā ir sarucis no 12,3 % līdz 9,5 %¹⁰³. Šī tendence turpināsies, paaugstinoties ražošanas efektivitātei lauksaimniecībā. Vienlaicīgi to lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku īpatsvars, kuriem ir ieņēmumi no blakus nodarbošanās, turpina pieaugt: 2005.gadā bija 8,34%, bet 2003.gadā 6,2%¹⁰⁴.

305. Ienākumu atšķirība, neattīstīta dzīves vide, dažādu pakalpojumu, t.sk. kultūras¹⁰⁵ nepieejamība un to sliktā kvalitāte, kā arī lielākas dzīves un personīgās izaugsmes iespējas urbanizētajās teritorijās veicina jauniešu migrāciju uz lielākajām pilsētām. Lauku teritorijas kļuvušas mazapdzīvotas. 1999.gada sākumā Latvijas lauku teritorijās dzīvoja 760 tūkstoši, bet 2004.gada sākumā – 746 tūkstoši iedzīvotāju¹⁰⁶. No tiem 566 tūkstoši darbaspējīgā vecumā, no kuriem ekonomiski aktīvi bija 332 tūkstoši (59 %). Savukārt, Latvijai pievienojoties Eiropas Savienībai, uzsākās darbaspēka (ne tikai jauniešu) migrācija uz citām Eiropas Savienības valstīm. Pēc aptuveniem aprēķiniem 2005.gada beigās aptuveni 2 % no Latvijas iedzīvotājiem (ap 50 tūkst.) strādāja citās Eiropas Savienības valstīs – galvenokārt Īrijā un Lielbritānijā¹⁰⁷. Šo cilvēku atgriešanās var dot pozitīvus impulsus arī lauku teritorijas ekonomikas attīstībai, ienesot jaunas zināšanas un prasmes, kā arī finansiālos resursus.

3.1.4.4 Tūrisms

306. Kopš 2000.gada ir būtiski palielinājies lauku tūrisma naktsmītņu un to gultasvietu skaits, attiecīgi 1,9 un 2,8 reizes.¹⁰⁸ 2000.gadā ir būtiski palielinājies lauku tūrisma naktsmītņu un to gultasvietu skaits, attiecīgi 1,9 un 2,8 reizes. Ārvalstu tūristu pavadīto gultas nakšu skaits 2005.gadā lauku teritorijā pieaudzis par 30 %.

¹⁰² Neskaitot ieguves rūpniecību un karjeru izstrādi (NACE C)

¹⁰³ Avots: LR ZM Latvijas lauksaimniecība un lauki 2005.gads

¹⁰⁴ LR ZM aprēķini atbilstoši CSP 2003. un 2005. gada Struktūras apsekojuma datiem

¹⁰⁵ Avots: Valsts prezidentes Stratēģiskās analīzes komisijas pētījums „Latvija un brīva darbaspēka kustība: Īrijas piemērs”, 2006.

¹⁰⁶ Avots: LR ZM Latvijas lauksaimniecība un lauki 2005.gads.

¹⁰⁷ Avots: LR Ekonomikas ministrijas un Latvijas Universitātes novērtējumi (nav publicēti)

¹⁰⁸ Avots: „Lauku Ceļotājs”

307. 70 % no visiem tūristiem lauku teritorijā atpūtušies vasaras mēnešos. Vidējais viesu uzturēšanās ilgums lauku teritorijas naktsmītnēs: vietējie tūristi – 1,4 diennaktis, ārvalstu tūristi – 3,25 diennaktis. Lielākā daļa respondentu (77 %) atzīst, ka viena no iecienītākajām nodarbēm, atpūšoties lauku teritorijā, tiem ir dabas baudīšana – pastaigas pa dabas takām, dzīvnieku un augu vērošana, kam seko aktīvā atpūta (63 %) – braucieni ar velosipēdiem, laivām, sporta spēles u.c. 20 % respondentu lauku brīvdienu laikā labprāt iegādājas arī lauku produktus – pārtiku, amatniecības izstrādājumus u.c. Iepazīt lauku dzīvi, apskatot kā strādā amatnieki, kā audzē dzīvniekus un kā top pārtikas produkti, savu brīvdienu laikā vēlas 12 % respondentu. Nepietiekams ir arī aktīvas atpūtas inventāra nodrošinājums lauku mājās: laivas, velosipēdi, makšķerēšanas nodrošinājums, ūdens sporta, ziemas sporta – distanču slēpošana, slidošanas piederumi, velo maršruti, takas un peldvietas utt.¹⁰⁹ Aktīvās atpūtas un citu pakalpojumu piedāvājums lauku naktsmītnēs, kā arī labiekārtotas apkārtējās teritorijas varētu palielināt uzturēšanās ilgumu un pagarināt tūrisma sezonu.
308. Esošā tūrisma infrastruktūra neapmierina tūristu prasības kvalitātes jomā – katru istabu izīrēt atsevišķi tūristiem kļūst arvien grūtāk, jo katra istaba nav aprīkota ar labierīcībām. Vairāk kā puse lauku tūristu priekšroku dod naktsmītnēm, kas piedāvā ēdināšanas pakalpojumus, un lielākā daļa uzskata, ka viskvalitatīvākie un drošākie pārtikas produkti ir tie, kas pirkti tieši no lauku saimnieka. Diemžēl lauku māju virtuves vairs neatbilst izvirzītajām prasībām, tāpēc nav iespējams piedāvāt ēdināšanas pakalpojumu viesiem.¹¹⁰

3.1.4.5 Vietējās rīcības grupas un LEADER +

309. Nacionālo un bilateriālas sadarbības programmu rezultātā Latvijas lauku teritorijās ir īstenota virkne vietējās iniciatīvas un cilvēkresursu attīstības aktivitāšu. Tās ir radījušas pamatu izpratnei par augšupējo pieeju un veidojušas pieredzi par darbu partnerībā vietējā un reģionālā līmenī. Līdzšinējās aktivitātēs nozīmīgākās iesaistītās institūcijas bija Zemkopības ministrija, Reģionu attīstības aģentūras, vietējās pašvaldības un NVO.
310. Nozīmīga un daudzveidīga pieredze iegūta sekojošās programmās un projektos:

¹⁰⁹ Avots: „Lauku ceļotājs” aptauja

1) Phare projekts „Atbalsts lauku ekonomikas dažādošanai” (1998 – 1999) nodrošināja tehnisko atbalstu, publicitātes aktivitātes, mācības un investīcijas lauku ekonomikas dažādošanai. Rezultātā tika izstrādāti lauku attīstības plāni 5 pilotteritorijās, novadīti 20 mācību kursi un semināri par lauku ekonomikas dažādošanas jautājumiem, veidojot jaunas uzņēmējdarbības aktivitātes un radot alternatīvus ienākumus un nodarbinātību nelauksaimnieciskajā sektorā.

2) Apvienotās Karalistes valdības atbalstītajā projektā „Baltijas valstu lauku partnerības programma ilgtspējīgai lauku kopienu attīstībai” (2000 – 2003) gūtā pieredze deva nozīmīgu ieguldījumu zināšanu un kapacitātes paplašināšanai dažādos līmeņos, veidojot integrētas pieejas modeļus vietējai attīstībai. Programmas ietvaros Latgalē tika izveidotas trīs partnerības (darbojas pēc līdzīgiem principiem kā vietējās rīcības grupas), tika apmācīti 40 kopienu koordinatori, tika atbalstīti un īstenoti 82 vietējās iniciatīvas projekti un programmas.

3) Iegūtās zināšanas un pieredzi pārņēma projekts „Lauku partnerības vietējo problēmu risināšanai Baltijas jūras reģionā” (2004 – 2005), kuru finansiāli atbalstīja 2002.g. Baltijas jūras pārrobežu sadarbības programmas PHARE Mazo projektu fonds. Projekta ietvaros tika izveidotas 5 partnerības Zemgalē un nodrošināta iespēja apmācīt 20 kopienu koordinatorus. Projekts palīdzēja uzsākt 3 vietējās attīstības stratēģiju izstrādi izmantojot augšupējo pieeju un attīstīt sadarbību un pieredzes apmaiņu ar partneriem Zviedrijā un Somijā.

4) Zemkopības ministrija sadarbībā ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru ir atbalstījušas pagastu iniciatīvas grupu veidošanas un aktivizēšanas pasākumus, kas dod iespēju gūt pieredzi vietējās iniciatīvas nozīmīgajai lomai lauku attīstībā (2002 – 2006). Šajās pasākumos tika iekļautas mācības par vietējo vajadzību izvērtēšanu un mazo projektu īstenošanu. Rezultātā tika apmācītas vairāk kā 60 pagastu iniciatīvu grupas.

5) Lai veicinātu lauku ekonomikas dažādošanu un uzņēmējdarbības iniciatīvu attīstību Zemkopības ministrija īstenoja Nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības atbalsta programmu (NUAP) (2002 – 2004). Programmas ietvaros tika piešķirti aizdevumi un granti nelauksaimnieciskās

uzņēmējdarbības projektiem, nodrošināts konsultatīvais atbalsts un palīdzība projektu izstrādē un īstenošanā.

6) Augšupējās pieejas iedzīvināšanā nozīmīgu ieguldījumu ir devusi Baltijas Amerikas Partnerattiecību programmas finansētā Kopienų filantropijas programma (kopš 2001). Programmas mērķis bija stiprināt sadarbību vietējā līmenī starp uzņēmējiem, pašvaldībām un nevalstiskajām organizācijām pilotteritorijās – Talsos, Lielvārdē, Alūksnē, Valmierā un Madonā. Programma atbalstīja iedzīvotāju forumus, stratēģiskās plānošanas, sadarbības veidošanas un citas mācības vietējās iniciatīvas grupām, kuras īsteno projektus saistībā ar kopienu fondu veidošanu, brīvprātīgā darba aktivizēšanu, uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanu u.tml.

311. Vienotā programmdokumenta 1.mērķa programmas 2004.-2006.gadam 4.6. pasākums „Vietējo rīcību attīstība (iniciatīvas „LEADER +” veida pasākums) tika paredzēts lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību vietējā līmenī lauku apvidos, palielinot vietējo iedzīvotāju un institūciju kapacitāti (prasmes un iemaņas), lai izveidotu LEADER + pieeju, rastu jaunus un labākus veidus, kā atrisināt ieilgušas un grūti atrisināmas problēmas un izmantot iespējas, izdarīt secinājumus par nākotnes lauku attīstības turpmākās politikas virzieniem un gūt labāku priekšstatu par augšupējo pieeju.
312. Pasākuma specifiskie mērķi bija:
 - 1) vietējā līmenī veidot kapacitāti un efektīvas pārvaldīšanas prasmes, kas nodrošinās LEADER + veida pieejas attīstību vietējās attīstības kontekstā;
 - 2) veicināt lauku kopienu iesaistīšanos vietējās lauku attīstības stratēģijas izstrādē un īstenošanā;
 - 3) veidot vietējās rīcības grupas, kuras īsteno vietējās lauku attīstības stratēģijas un projektus.
313. 2006.gada nogalē Zemkopības ministrija atlasīja 28 partnerības, kas atbilst vietējās rīcības grupas kritērijiem.
314. 11 no atlasītajām VRG iesaistījās mācībās un saņēma metodisko atbalstu, kura rezultātā tiks izstrādātas vietējās attīstības stratēģijas 2007.-2013.gadam.
315. 17 no atlasītajām VRG izstrādāja integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas, kas atbilst visiem kvalitātes kritērijiem, un saņēma finansējumu šo stratēģiju īstenošanai līdz 30.06.2008.

316. 28 vietējās rīcības grupas aptver 83 % no VRG veidošanas kritērijiem atbilstošās Latvijas teritorijas. Šo VRG darbības teritorijā ir 724 243 iedzīvotāji, kas sastāda 71 % no VRG veidošanas nosacījumiem atbilstošās Latvijas teritorijā dzīvojošajiem un 32 % no Latvijas iedzīvotājiem.

3.1.4.6 Lauku ekonomika un dzīves kvalitāte stāvokļa novērtējuma kopsavilkums

Stiprās puses

317. Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu (lauku muižas, krogi, baznīcas, pilskalni, dzirnavas, klētis, rijas, tīklu būdas, muzeji, piemiņas vietas u.c.), tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm un amatniecību (podnieki, akmens, koka, metāla apstrādes meistari u.c.), vietējiem dialektiem un mutvārdu daiļradi, sadzīves tradīcijām un māksliniecisko jaunradi veido nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai.
318. Augsta vietējo iedzīvotāju iniciatīva.
319. Lauku teritorijā ir vienmērīgs kultūras institūciju pārklājums.
320. Izveidotas vietējās rīcības grupas, ar mērķi veicināt savas teritorijas attīstību.

Vājās puses

321. Zema ekonomiskā aktivitāte lauku teritorijā.
322. Kvalificēta darbaspēka trūkums.
323. Zemais iedzīvotāju blīvums lauku teritorijā nosaka augstas infrastruktūras ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju.
324. Lauku teritorijā ir nolietojušies un ļoti sliktas kvalitātes ceļi.
325. Nepietiekams nodrošinājums ar telekomunikāciju pakalpojumiem un internetu.
326. Vāji attīstīts pakalpojumu sektors.
327. Viens no galvenajiem dzīves kvalitātes rādītājiem – ienākumu līmenis – lauku teritorijā ir gandrīz par trešdaļu zemāks nekā pilsētas māsaimniecībās.
328. Darbaspēka aizplūšana no lauku teritorijām.

329. Izteiktas uzņēmējdarbības aktivitāšu, nodarbinātības reģionālās atšķirības un atšķirības starp lauku teritoriju un pilsētām.
330. Nepietiekami attīstīta tūrismā izmantojamā infrastruktūra un inventārs, lai nodrošinātu papildu sporta, dabas tūrisma, kultūras tūrisma un aktīvā tūrisma aktivitātes.
331. Pakalpojuma kvalitāte tūrisma mītnēs (sevišķi labierīcību un ēdināšanas jomā) nespēj apmierināt augošās petērētāju prasības.
332. Lielākā daļa kultūras mantojuma resursu ir sliktā vai neapmierinošā stāvoklī.

Iespējas

333. Valstī, palielinoties iedzīvotāju labklājības līmenim, palielinās sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā dzīves un rekreācijas telpas kvalitātes.
334. Kultūras institūciju sniegtie pakalpojumi veicina lauku teritorijas iedzīvotāju dzīves un darba vides kvalitāti, attīsta cilvēkresursus un to konkurētspēju, sekmē darbavietu saglabāšanos un rašanos, kā arī stimulē investīciju piesaisti lauku teritorijai.

Draudi

335. Palielinās lauku teritorijas iedzīvotāju migrācija uz pilsētām.

Potenciālās attīstības novērtējums 2007. – 2013.gadam

336. Apvidos, kur tas ir sociālekonomiski lietderīgi, ir potenciāls radīt lauku iedzīvotājiem dzīves apstākļus, kas nodrošinātu ilgtspējīgu un atbilstošu labklājību un apdzīvotību lauku teritorijās.

3.1.5. SVID kopsavilkums

Stiprās puses

337. Plašas lauksaimniecībai piemērotas zemes platības. Nosacīti nepiesārņota vide kā lauksaimniecības produktu ražošanai pieejams resurss. Lauku dabas vide ir bagāta ar aizsargājamiem biotopiem. Bioloģiski vērtīgie zālāji ir svarīga bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas vide, kas īpaši saistīta ar ekstensīvu lauksaimniecisko darbību. Ekstensīvai lauksaimnieciskajai darbībai ir liela nozīme NATURA 2000 teritoriju pārvaldībā un aizsardzībā, Natura 2000 teritorijas ir potenciāli nozīmīgas arī ekonomiski (piemēram, ilgtspējīga tūrisma attīstībā).
338. Izveidota un darbojās tirgus veicināšanas sistēma kā sekmēt pārtikas produktu konkurētspēju. Bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības uzņēmumu kooperācijas strauja attīstība. Strauji pieaugoša lauksaimniecības bruto pievienotā vērtība.
339. Lieli koksnes un zemju resursi mežrūpniecības attīstībai un komercdarbības veikšanai. Ir iestrādes praktiski visos galvenajos meža un koksnes izmantošanas izpētes virzienos. Latvijas klimatiskie apstākļi un izeja uz Baltijas jūru ir labvēlīgi apstākļi meža nozares un meža produkcijas eksporta attīstībai.
340. Blakusproduktu pārstrāde biogāzei, siltumam un elektroenerģijai kas rada pievienoto vērtību, veicina enerģijas resursu autonomiju un neatkarību, tiek iegūts kvalitatīvs mēslojums un mazina slimību (cilvēku un dzīvnieku) izplatības draudus. Pieejami atjaunojamie energoresursi (mežizstrādes un kokapstrādes blakusprodukti, lauksaimniecības biomasa u.c.).
341. Laukos darba meklētāju īpatsvars bija zemāks nekā pilsētās, kā arī, salīdzinoši ar iepriekšējo gadu rādītājiem, pieaug nodarbināto skaits lauku teritorijās. Lauksaimniekiem izveidota konsultāciju un izglītības atbalsta sistēmas izveidošana lauksaimniekiem.
342. Augsta vietējo iedzīvotāju iniciatīva. Izveidotas vietējās rīcības grupas, ar mērķi veicināt savas teritorijas attīstību.
343. Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu (lauku muižas, krogi, baznīcas, pilskalni, dzirnavas, klētis, rijas, tīklu būdas, muzeji, piemiņas vietas u.c.), tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm un amatniecību (podnieki, akmens, koka, metāla apstrādes meistari

u.c.), vietējiem dialektiem un mutvārdu daiļradi, sadzīves tradīcijām un māksliniecisko jaunradi veido nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai. Lauku teritorijā ir vienmērīgs kultūras institūciju pārklājums.

Vājās puses

344. Minimāls investīciju ieguldījums ir bijis ilgtermiņa nemateriālajos ieguldījumos, tāpat vēl ir nepieciešamas lielas investīcijas lauku ceļu sakārtošanai. Nepietiekams meža ceļu blīvums un nolietojušās meliorācijas sistēmas. Trūkst speciālu pārtikas glabātuvju. Novecojusi ugunsdzēsšanas tehnika, ugunsgrēku signalizācijas infrastruktūra un nepietiekami ar to saistītie profilakses pasākumi.
345. Mazi privāto mežu īpašumi, sadrumstalotas un nelielas koksnes pirmapstrādes saimnieciskās vienības apgrūtina iespējas iekļauties augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanas ķēdē un sadarboties ar liela apjoma ražotājiem un nemotivē investīcijām meža vērtības saglabāšanai un produktivitātes nodrošināšanai nākotnē.
346. Nepietiekoši attīstīta horizontālā (pārstrādes uzņēmumiem savā starpā) un vertikālā integrācija (starp pārstrādes uzņēmumiem un lauksaimniecības produkcijas ražotājiem). Eiropas mērogiem nelieli pārtikas pārstrādes apjomi, kas apdraud sektora konkurētspēju nākotnē (sadrumstalota pārstrāde). Nepietiekams darba ražīguma tempa pieaugums pārtikas uzņēmumos, ražošanas procesā izmantojot novecojušas tehnoloģijas. Zemas pievienotas vērtības pārtikas produktu dominējošs īpatsvars eksportā un sektorā kopumā. Straujāk palielinās starppatēriņš, nekā produkcijas vērtība bāzes cenās.
347. Būtiskas teritoriālas lauksaimniecības apstākļu atšķirības. Intensīvas lauksaimniecības ietekmē notiek augšņu degradācija. No lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatības 13,8 % netiek izmantoti, samazinot bioloģisko daudzveidību un atklātu, Latvijai raksturīgu lauku ainavu. Trūkst finansējuma īpaši aizsargājamo mežu biotopu apsaimniekošanai un aizsardzībai; bioloģiskās daudzveidības saglabāšana nākotnē ir apdraudēta (ieskaitot NATURA 2000 teritorijas), jo nav mežsaimniecības konsultāciju sistēmas.
348. Nepietiekami un mazefektīvi izmanto atjaunojamos resursus enerģētikā un siltumapgādē.

349. Darbaspēka aizplūšana no lauku teritorijām. Zemais iedzīvotāju blīvums lauku teritorijā nosaka augstas infrastruktūras ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju. Viens no galvenajiem dzīves kvalitātes rādītājiem – ienākumu līmenis – lauku teritorijā ir gandrīz par trešdaļu zemāks nekā pilsētas māsaimniecībās. Izteiktas uzņēmējdarbības aktivitāšu, nodarbinātības reģionālās atšķirības un atšķirības starp lauku teritoriju un pilsētām.
350. Liels nodarbināto īpatsvars, kuram nav augstākās izglītības lauksaimniecībā, un nepietiekamas šīs nozares uzņēmumos strādājošo zināšanas konkurētspējīgu un efektīvu saimniekošanas sistēmu izveidei. Kvalificētu speciālistu trūkums. Ievērojams gados vecu cilvēku nodarbinātības skaits lauksaimniecībā, līdz ar to ir zema uzņēmējdarbības attīstības iniciatīva.
351. Privātajiem meža īpašniekiem ir nepietiekamas zināšanas meža apsaimniekošanā un produktu realizācijā. Nepietiekama zinātnes un meža nozares sadarbība ar zinātniekiem ražošanas atbalstam. Mežrūpniecībā ir zems darba ražīgums un ražošanas procesā izmanto novecojošas tehnoloģijas.
352. Vāji attīstīts pakalpojumu sektors. Pakalpojuma kvalitāte tūrisma mītnēs (sevišķi labierīcību un ēdināšanas jomā) nespēj apmierināt augošās patērētāju prasības. Nepietiekami attīstīta tūrismā izmantojamā infrastruktūra un inventārs, lai nodrošinātu papildu sporta, dabas tūrisma, kultūras tūrisma un aktīvā tūrisma aktivitātes. Lielākā daļa kultūras mantojuma resursu ir sliktā vai neapmierinošā stāvoklī.

Iespējas

353. Valsts ekonomikas izaugsme nodrošina attīstības iespējas.
354. Potenciāli augsts pieprasījums pēc lauksaimniecības produktiem un pēc jauniem produktiem ar augstāku pievienoto vērtību. Latvijā ir neizpildīta niša bioloģiski ražoto pārstrādēs produktu jomā.
355. Lauksaimnieki aktīvi izmanto agrovīdes atbalsta programmas un ievēro rekomendācijas ūdens, augsnes un citu resursu racionālai izmantošanai un aizsardzībai un ievēro ūdens, augsnes un citu resursu racionālas izmantošanas rekomendācijas.
356. Pieejami lauksaimniecībā neizmantotās zemes resursi, kuru, ieaudzējot mežu, iespējams izmantot meža platību palielināšanai.
357. Pieprasījuma paaugstināšanās pēc atjaunojamās enerģijas resursiem.

358. Kultūras institūciju sniegtie pakalpojumi veicina lauku teritorijas iedzīvotāju dzīves un darba vides kvalitāti, attīsta cilvēkresursus un to konkurētspēju, sekmē darbavietu saglabāšanos un rašanos, kā arī stimulē investīciju piesaisti lauku teritorijai.

Draudi

359. Lielas atbalsta apjoma atšķirības ES tirgū, kas kropļo konkurenci un nerada iespēju valstij izmantot savas konkurētspējas priekšrocības.
360. Iespējamās kopējās lauksaimniecības politikas izmaiņas Pasaules Tirdzniecības organizāciju sarunu rezultātā.
361. Lieli no ražošanas atdalītie platību maksājumi, kas paaugstina zemes kā ražošanas faktora cenu.
362. Kompensāciju trūkums privātajiem meža īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās, tai skaitā NATURA 2000 teritorijas, kā arī privāto meža īpašnieku nepietiekamās zināšanas par meža ekoloģisko funkciju nodrošināšanu aizsargājamās dabas teritorijās.
363. Neveicinot vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes, nākotnē lauksaimniecības radītais piesārņojums varētu pārsniegt pieļaujamās robežas īpaši jutīgajās teritorijās.
364. Samazinoties uzņēmumu konkurētspējai iekšējā un ārējā tirgū un ņemot vērā mazumtirdzniecības ķēžu pieaugošo spiedienu iespējama uzņēmumu slēgšana.
365. Ekstensīvās lauksaimniecības platību samazinājums, platību aizaugšanas vai intensīvas lauksaimniecības platību pieauguma rezultātā pasliktina vides, tai skaitā bioloģiskās daudzveidības stāvokli.
366. Palielinās lauku teritorijas iedzīvotāju migrācija uz pilsētām.

3.2. STIPRO PUŠU IZMANTOŠANA UN VĀJO PUŠU PĀRVĒRTĒŠANAI IZVĒLĒTĀ STRATĒGIJA

367. Galvenie punkti attiecībā uz stratēģijas finansējuma sadalījumu vajadzību nodrošināšanai ir šādi:

- 1) lai apmierinātu vajadzības pēc lauksaimniecības restrukturizācijas, 50 % no 1.ass finansējuma tiek novirzīti lauksaimniecības sektora restrukturizācijai un modernizācijai. Augstā proporcija ir izskaidrojama arī ar to, ka šīm vajadzībām, izņemot šo un KLP pirmo pīlāru, nav paredzēts neviens sabiedriskā finansējuma fonds;
- 2) lai nodrošinātu politikas līdzsvarotu, secīgu nepārtrauktību, nepieciešams nodrošināt pakāpenisku pāreju no ienākumu atbalsta uz aktivitāšu atbalstu, kā agrovīdes pasākumiem. To var nodrošināt, novirzot 30 % uz 2. asi;
- 3) 3.asij jānovirza 20 % no finansējuma, lai nodrošinātu veiksmīgu nelauksaimniecisko ekonomisko un lauku teritoriju dzīves kvalitātes vajadzību apmierināšanu no ELFLA fonda;
- 4) No kopējā ELFLA finansējuma 4.asij tiks rezervēti 2,5 %, ar kuru atbalstu būs nepieciešamas sekmēt vietējās iniciatīvas.

3.2.1. 1. ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības sektora konkurētspējas veicināšana

368. Ražošanas un pārstrādes tehnoloģiskā attīstība, pievienotās vērtības paaugstināšana un būtisku preču ražojošo saimniecību lomas palielināšana:

- 1) veicinot pētniecības jaunāko atziņu ieviešanu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībā augstas kvalitātes produktu iegūšanai ar augstu pievienoto vērtību no vietējām saražotajām izejvielām;
- 2) ņemot vērā to, ka arvien pieaugošo vides aizsardzības prasību ietekmē palielinās ražošanas izmaksas, resursus taupošu, vairākkārtēju izmantošanu veicinošu un dabai kaitīgo izmešu apjomu mazinošu ražošanas tehnoloģiju ieviešana, īpaši dzīvnieku izcelsmes produkcijas ražošanas ķēdēs un neatjaunojamu vai grūti atjaunojamu dabas resursu patēriņā – īpaši ūdens un enerģijas;
- 3) īpaši veicinot tādu investīciju projektu īstenošanu, kuri sniedz atdevi ilgākā laika posmā;
- 4) atbalstot pasākumus ārējo tirgu apgūšanas kompetenču paaugstinā-

- šanai, īpaši produktiem ar augstāku pievienoto vērtību;
- 5) atbalstot biomasas ražošanu enerģijai un nepārtikas rūpniecībai;
 - 6) veicinot daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizāciju par uzņēmumiem, kas orientēti uz tirgu;
 - 7) atbalstot jaunus zemniekus un gadus vecāku cilvēku pārvaldītu saimniecību nodošanu jaunāku saimnieku pārvaldījumā;
 - 8) palielinot mežu ekonomisko vērtību un uzlabojot meža zemes infrastruktūru.
369. Bioloģiskās un integrētās lauksaimniecības sistēmu attīstība attīstot bioloģiskās un integrētās lauksaimniecības produktu pārstrādi un tirgu.
370. Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumu vides infrastruktūrās uzlabošanā.
371. Būtiski uzlabojot lauksaimniecības nozarē saražoto blakusproduktu otrreizējās izmantošanas procesus, tai skaitā ieviešot minēto blakusproduktu pārstrādi biogāzē un citos izmantojamos produktos, it īpaši ņemot vērā vides prasībām neatbilstošas kūtsmēsļu apsaimniekošanas gadījumus, kas ražošanas intensitātes palielināšanās apstākļos ir potenciāls avots ūdens piesārņojumam ar biogēnām vielām, kā arī siltumnīcu efekta gāzu emisijas riska avots.
372. Lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošo zināšanu un prasmju vairošana, kas ietvers:
- 1) Lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumos strādājošo prasmju apguve darbam ar moderno tehnoloģiju, izmantošana pievienotās vērtības palielināšanā;
 - 2) Lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumu vadītāju zināšanu uzlabošana par uzņēmumu vadību;
 - 3) Lauksaimniecības konsultāciju pakalpojumu attīstība;
 - 4) Mežsaimniecības konsultāciju pakalpojumu radīšana un attīstība;
 - 5) Arodapmācības un informācijas pasākumi lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.
373. Ražotāju grupu attīstība (kooperācija), lai uzlabotu atsevišķo lauksaimniecības uzņēmumu konkurētspēju, nepieciešams atbalstīt ražotāju grupas, kuru mērķis ir savu ražošanas izmaksu samazināšana un ienākumu palielināšana un stabilizēšana.

3.2.2. 2. ass. Vides un lauku ainavas uzlabošana

374. Vides un lauku ainavas uzlabošanai jāveicina trīs Eiropas Savienības līmeņa prioritārās sfēras: bioloģiskā daudzveidība un ekoloģiski vērtīgu lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmu un tradicionālo lauksaimniecības ainavu saglabāšana, ūdens, kā arī klimata pārmaiņas.

Vides un lauku ainavas uzlabošana

375. Atbalsts vidi saudzējošas ražošanas metožu pielietošanai, kuru mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, ilgpējīga dabas resursu apsaimniekošana (piemēram, augsnes auglības uzlabošana, erozijas un augsnes skābuma mazināšana), augstāka produktu kvalitāte un piesārņojuma ar nitrātiem un fosforu difūzā piesārņojuma samazināšana un īpaši:
- a) jāizsargā un jābagātina dabas resursus un ainavas lauku apvidos un jāsekmē Putnu un Biotopu direktīvu prasību izpilde, jāpalīdz apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos līdz 2010.gadam, jā saglabā bioloģiskā daudzveidība un ekoloģiski vērtīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmas;
 - b) jāpalīdz sasniegt Ūdens pamatdirektīvas mērķus;
 - c) Vietējās izcelsmes ģenētisko resursu – nozīmīgāko šķirņu lauksaimniecības vaislas dzīvnieku saglabāšana, aizsargāšana un pavairošana, atbalstot no valsts atbalsta.

Atbalsts lauksaimnieciskai darbībai mazāk labvēlīgos apvidos

376. Šīs stratēģijas darbības sākumā, turpinot 2004. – 2006.gadā aizsākto atbalstu lauksaimniecībai mazāk labvēlīgos apvidos tajās vietās un tādā apmērā, lai būtu ievēroti objektīvie apstākļi un lauku attīstībai pieejamie finanšu resursi un to izmantošanas lietderība, veicināt ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstību harmonijā ar vides un lauku ainavas saglabāšanu.

Meža zemju un neizmantotās lauksaimniecības zemes vērtības paaugstināšana

377. Atbalstīt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībai, kā arī citiem izmantošanas virzieniem nepiemērotās un nevajadzīgās, bet mežam izmantojamās zemēs, ievērojot teritoriju attīstības plānus un perspektīvo zonējumu to ietvaros, kā arī aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas plānus un nepieciešamību saglabāt augstas dabas vērtības lauksaimniecības teritorijas. Apmežošana neattiecas uz NATURA 2000 teritorijām, ja tā nav paredzēta

teritorijas apsaimniekošanas plānā, vai augstvērtīgām dabas teritorijām, vai teritorijām ar augstu lauksaimniecības potenciālu, kā arī mitrzemēm.

- 378. Atjaunot mežsaimniecības ražošanas potenciālu dabas katastrofu radīto bojājumu vietās un ieviešot preventīvus pasākumus bojājumu mazināšanai.
- 379. Nodrošināt meža vides maksājumus.
- 380. Veikt ieguldījumus mežā, kas ceļ attiecīgās teritorijas mežu vai meža zemes infrastruktūras vērtību, ievērojot vides aizsardzības prasības, un veicina Kioto protokola mērķa sasniegšanu attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu, palielinot meža vērtību un palielinot tā platības.

NATURA 2000 teritoriju apsaimniekošana un saglabāšana

- 381. Nodrošināt kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem saistībā ar NATURA 2000 gan lauksaimniecības zemēs, gan meža zemēs.

3.2.3. 3. ass. Lauku dzīves kvalitātes un ekonomikas dažādošanas veicināšana

Uzņēmējdarbības dažādošana un attīstība lauku teritorijās

- 382. Atbalstīt nelauksaimnieciskās komercdarbības uzsākšanu un attīstību mikrouzņēmumos, īpaši saimniecībās, kuras lauksaimniecisko darbību nomaina ar cita veida ražošanu, prioritāri atbalstot nelauksaimniecisko komercdarbību lauku teritorijās.
- 383. Lauku tūrismā atbalstīt tādas mikrouzņēmumu aktivitātes, kas ir saskaņotas ar vietējām stratēģijām, īpaši veicot ieguldījumus tādu lauku tūrisma aktivitāšu attīstībā, kuru mērķis ir saglabāt un tālāk attīstīt lauksaimniecības un kultūrvēsturisko mantojumu lauku teritorijā. Esošajās maza izmēra mītnēs uzlabot viesu telpu un pakalpojumu kvalitāti, veicināt aktivitāšu daudzveidību.

Lauku infrastruktūras uzlabošana

- 384. Atbalstīt lauku teritorijās esošo ceļu, ielu un pievadceļu būvniecību vai rekonstrukciju.
- 385. Izveidot un uzlabot vietējo iniciatīvas grupu pulcēšanās vietas un atbalstīt tādas aktivitātes, kuru mērķis ir lauku iedzīvotāju komercdarbības uzsākšana, biznesa projektu sagatavošana un atbilstoša apmācība; pamatpakalpojumu pieejamība.
- 386. Atbalstīt nelielu ar lauksaimniecību un mežsaimniecību saistīto kultūrvēsturisko objektu atjaunošanu lauku teritorijā.

387. Atbalstīt apsaimniekošanas un aizsardzības plānu izstrādi NATURA 2000 teritorijās.

Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem

388. Atbalsts pamatpakalpojumiem ekonomikai un iedzīvotājiem, ieskaitot kultūras un atpūtas aktivitātes attiecībā uz teritorijas daļu, kurā tiek īstenota vietējās rīcības grupas vietējās attīstības stratēģija un ar to saistītas maza apjoma infrastruktūras izveide, t.sk. jauna būvniecība un rekonstrukcija.
389. Pakalpojumu kvalitātes uzlabošana un to pieejamība lauku iedzīvotājiem.
390. Atbalsts sabiedriskajām aktivitātēm un atbilstošajai maza apjoma infrastruktūrai, kas veicina vērtības pievienošanu vietējo ražotāju produktiem, iespējami labāku dabas un/vai kultūras resursu aizsardzību, informācijas tehnoloģiju (IT) izmantošanu.

3.2.4. 4. ass. LEADER

Vietējās attīstības stratēģiju īstenošana

391. LEADER pieejas izmantošanu lauku attīstības nodrošināšanā, sekmējot vietējo rīcības grupu darbību, uzlabojot lauku attīstības līdzekļu ieguldīšanu atbilstoši lauku iedzīvotāju vajadzībām, mobilizējot un piesaistot laukos esošo attīstības potenciālu.
392. Vietējās rīcības grupas izstrādā savām darbības teritorijām vietējās attīstības stratēģijas un atbilstoši tajās noteiktajām atbalsta jomām, īsteno piemērotākos Latvijas Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam plānotos 3.ass pasākumus.
393. LEADER pieejas ietvaros Latvijas lauku teritoriju attīstību veicinās pašu iedzīvotāju iniciatīva.

Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība

394. Sadarbības veicināšana gan starp vietējām rīcības grupām Latvijas teritorijas robežās, gan plašākā mērogā veicinās vietējām rīcības grupām kvalitatīvu pieredzes nodošanu un iegūšanu, aktuālu problēmu risināšanā, kā arī jaunu un inovatīvu sadarbības ideju ieviešanu.

Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana un vietējās attīstības stratēģijas atjaunošana

395. Aktivitātes vietējo līderu un vietējo rīcības grupu pārstāvju kapacitātes celšanai.

396. Attiecīgās teritorijas kvalitatīva izpēte, ko izmanto par pamatu vietējās lauku attīstības prioritāšu noteikšanai un sabiedrības informēšana.

3.3. IEPRIEKŠĒJAIS (EX-ANTE) NOVĒRTĒJUMS

397. Lauku attīstības programmas iepriekšējo (ex-ante) novērtējumu ir veikusi AS „Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola” (RSEBAA) pēc Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas pasūtījuma. Tā sākotnējā versija sastāda daļu no Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam kā atsevišķs pielikums.
398. Programmas iepriekšējā (ex-ante) novērtējuma galvenie ieteikumi un Zemkopības ministrijas komentāri pievienoti 3.pielikumā.

3.3.1. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

399. Programmai veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN), ko veica pieaicinātie speciālisti un konsultanti. SIVN ir veikts atbilstoši Direktīvām 2001/42/EC un 92/43/EEC, Latvijas Republikas likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām.
400. Veicot SIVN, kā arī ņemot vērā nacionālās likumdošanas prasības, tika vērtēta ar dokumentu īstenošanu saistītā potenciālā ietekme uz tādiem vides resursiem un faktoriem kā bioloģiskā daudzveidība, mežu resursi, ūdens kvalitāte, gaisa kvalitāte, ietekme uz klimata pārmaiņām, augsne, zemes dzīļu resursi, ainava un kultūrvēsturiskais mantojums. Tika ņemtas vērā arī dažādas sociālekonomiskās tendences, kas ietekmē lauku teritoriju attīstību, it īpaši stratēģijā ietvertos sektorus – lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un dzīves kvalitātes paaugstināšanu lauku teritorijās.
401. SIVN Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2007.gada 12.janvārī. Sanāksmes laikā izteiktie ieteikumi tika ņemti vērā Vides pārskata pilnveidošanā. Tāpat Vides pārskata sagatavošanas procesā tika ņemti vērā nevalstisko organizāciju ieteikumi, kuri tika izteikti neformālo konsultāciju laikā ar Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas un Vides konsultatīvās padomes pārstāvjiem, kā arī programmas izstrādes procesā paustie Latvijas Dabas fonda, Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Latvijas Entomoloģijas biedrības un Lauku ceļotājs viedokļi un komentāri.
402. Programmas projekta izstrādes laikā uzklauti visu sociālekonomisko partneru, arī vides un dabas aizsardzības organizāciju, viedokļi un priekšlikumi. Tie iespēju robežās izvērtēti un iestrādāti programmā, ņemot vērā, ka daļa no tiem ir savstarpēji pretrunīgi vai to ieviešana radītu nozīmīgas administrēšanas izmaksas, kā arī ņemot vērā Komisijas 2006.gada 15.decembra Regulas Nr.1974/2006 48.pantā noteikto, ka visiem lauku attīstības pasākumiem, kurus dalībvalsts īsteno, ir jābūt pārbaudāmiem un kontrolējamiem.

403. Būtiskākie vides un dabas aizsardzības nevalstisko organizāciju iebildumi attiecas uz 2.asij paredzēto finansējumu un līdzekļu piešķiršanu šo pasākumu īstenošanai:
404. *Lauksaimniecības zemju un lauksaimniecībā neizmantojamu zemju apmežošana.* Nākamajā plānošanas periodā plānots atbalstīt pasākumu „Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana”, jo meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantotajā zemē ir racionāla zemes izmantošana un tā palīdz sasniegt noteiktos mērķus Latvijas Meža politikā un Eiropas mežu ministru konferences rezolūcijās. Mežam ir nozīmīga loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, globālā oglekļa cikla līdzsvara nodrošināšanā, ūdeņu aizsardzībā, augsnes erozijas, plūdu un citu dabisko apdraudējumu novēršanā. Tādejādi iespējams nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veidojot meža ekosistēmu koridorus atklātajās ainavās un atjaunot meža ekosistēmām vēsturiski raksturīgās vērtības, vietās, kur ir mainīts zemes izmantošanas veids. Meža ieaudzēšana netiek atbalstīta lauksaimniecībā neizmantotajā zemē, kura iekļauta Natura 2000 teritorijā un šīs teritorijas apsaimniekošanas plāns to neparedz, zemē ar citādu augstu dabas vērtību un mitrzemē.
405. Vēl nenosusinātu platību nosusināšana lauksaimniecības un meža zemēs; Meliorācijas sistēmu (ieskaitot polderus) atjaunošana un uzlabošana, meža ceļu būve, renovācija un rekonstrukcija Natura 2000 teritorijās un citās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Pasākumā „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” ietverti ierobežojumi attiecībā uz Natura 2000 teritorijām un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kurās netiek atbalstīta meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija.
406. *Dabisko traucējumu – vēja, uguns, kaitēkļu masveidā savairošanās radīto seku likvidēšana.* Dabisko traucējumu radīto seku likvidēšana tiek atbalstīta pasākumā „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana” privātos meža zemes un pašvaldību īpašumus. Dabas katastrofu radītos postījumus nav iespējams paredzēt, tomēr, ja tādas notiek, nepieciešams sniegt savlaicīgu palīdzību meža īpašniekiem, lai pēc iespējas īsākā laika periodā atjaunotu meža ekoloģisko, sociālo un ekonomisko vērtību.
407. Galvenie Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Latvijas Dabas fonda un Latvijas Entomoloģijas biedrības ieteikumi, ņemot vērā visu dokumentu izstrādes periodu, ir bijuši:
408. Programmas izstrādes periodā izteikti ieteikumi bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanai, piemērot trīs pļaušanas uzsākšanas datumus, nesamazināt atbalsta apjomu, iekļaut bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošanas pasākumu, lauku blokos iekļaut kokus vai koku grupas, kuru vainagu projekcijā tiek

- plauts vai ganīts, pieļaujot visā lauka platībā līdz 10 % krūmu, akmeņu kaudzes, mitras ieplakas. Attiecībā uz bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošanas pasākumu, kuras ietvaros tiktu atjaunotas bioloģiski vērtīgākās un pašlaik aizaugošās palieņu pļavu teritorijas, jāņem vērā nosacījums, ka platība, kas 2003.gada 30.jūnijā nav bijusi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī, bet tagad attīrītas no kokiem un krūmiem, nav tiesīgas uz platību maksājumiem. Tāpat par atbalsttiesīgām nav uzskatāmas platības, kurās koku skaits uz hektāra pārsniedz normatīvos aktos noteikto koku blīvumu, izņēmums ir ilggadīgie stādījumi. Gadījumos, kad laukā atrodas elementi, kas nav atbalsttiesīgi (ēkas, krūmi, dīķi, dūksnāji) un to platība ir vienāda vai lielāka par 0,01 ha, tos uzmēra un platību atņēma no atbalsttiesīgās platības.
409. Sarunās ar vides un dabas aizsardzības nevalstisko organizāciju pārstāvjiem panākta vienošanās diferencēt atbalsta maksājumu par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu divās grupās atkarībā no apsaimniekošanas sarežģītības. Vairumā gadījumu bioloģiski vērtīgie zālāji atrodas upju palienēs vai citās grūti sasniedzamās vietās, kur to uzturēšana ir apgrūtināta, tādejādi radot lauksaimniekiem lielākas apsaimniekošanas izmaksas, kuras nepieciešams kompensēt.
410. Atbalstīt meža vides pasākumus, piemēram, mākslīgi veidotu mežaudžu sastāvu un struktūru tuvināšanu dabiskos apstākļos iespējamai situācijai un biotopu fragmentācijas novēršanai. Programmā atbalstīts pasākums „Meža vides maksājumi”, kura ietvaros plānots atbalstīt iepriekš minētās aktivitātes. Ņemot vērā pasākuma specifiku un nepieciešamo papildus sagatavošanos tā ieviešanai, pasākuma īstenošana plānota 2010.gadā.
411. Lai samazinātu noteci no LIZ, visiem maksājumu saņēmējiem kā obligātu prasību iekļaut virszemes ūdensobjektu un tīrumu buferjoslu veidošanu. Lielākā daļā 2.ass pasākumu obligātās prasības, kas jāievēro, lai pretendētu uz šo pasākumu atbalstu, noteiktas Regulas 1782/2003 4. un 5.pantā un III un IV pielikumā (savstarpējās atbilstības prasības). Turklāt dalībvalsts var noteikt papildus prasības, kas noteiktas nacionālos normatīvos aktos, tomēr neviens nacionālais normatīvais akts neparedz lauksaimniekam obligātu virszemes ūdensobjektu un tīrumu buferjoslu veidošanu.
412. *Natura 2000 maksājumus piešķirt par reāliem lauksaimnieciskās darbības ierobežojumiem.* Ieteikums ņemts vērā, atbalsts pasākumā „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” tiek sniegts par reāliem lauksaimnieciskās darbības ierobežojumiem pastāvīgo pļavu un ganību platībās.
413. Pasākumā „Mazāk labvēlīgie apvidi” neattiecināt nosacījumu par minimālā lopu blīvumu uz tām teritorijām, kas atrodas Natura 2000 teritorijās un BVZ platībās. Priekšlikums ņemts vērā, minimālā lopu blīvuma nosacījums netiek

attiecināts uz platībām, kas atrodas Natura 2000 teritorijā un bioloģiski vērtīgo zālāju platībās.

414. Balstoties uz veikto novērtējumu, neatkarīgie eksperti secinājuši, ka programma kopumā atbilst starptautiskajiem un nacionālajiem vides politikas mērķiem un tiešā veidā neparedz pasākumus, kas būtu pretrunā ar Latvijai saistošo starptautisko konvenciju prasībām, ES stratēģijām un nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentos iekļautajiem mērķiem.

3.4. IEPRIEKŠĒJĀ PROGRAMMU PLĀNOŠANAS LAIKA POSMA IETEKME UN CITA INFORMĀCIJA

415. Lai nodrošinātu Eiropas Savienības līdzekļu pieejamību Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstības sekmēšanai, līdz šim ir izstrādāti un ieviesti trīs plānošanas dokumenti: SAPARD¹¹¹ Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstības programma, Vienotais programmdokuments un Lauku attīstības plāns 2004. – 2006.gadam (skat. arī 4.pielikumu).
416. Atšķirībā no pēdējiem diviem minētajiem dokumentiem, Latvijai kā Eiropas Savienības kandidātvalstij, sākot ar 2000.gadu bija pieejams strukturāls finansiālais atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai. SAPARD (*Special Action Programme for Agriculture and Rural Development*) finansējums bija pieejams laika posmam no 2000.gada līdz 2006.gadam. Šī dokumenta izstrāde notika Zemkopības ministrijas vadībā.
417. Vienotajā programmdokumentā jeb Latvijas Attīstības plānā 2004. – 2006.gadam tika noteikta Latvijas valdības stratēģija un prioritātes sociālekonomisko apstākļu izlīdzināšanai, izmantojot ES struktūrfondu finansējumu. Vienotajā programmdokumentā iekļautās prioritātes lauku teritorijas, lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares attīstībai saņēma atbalstu no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda virzības daļas.
418. Lauku attīstības plāna 2004. – 2006.gadam īstenošanas mērķis bija paaugstināt lauku saimniecību ienākumu līmeni, attīstīt un paaugstināt ražošanas efektivitāti lauku saimniecībās, ievērojot vides prasības, un dažādot lauku ekonomiskās aktivitātes un ienākumus un saglabāt lauku apdzīvotību. Minētā mērķa sasniegšanai izstrādātos pasākumus un to apakšpasākumus līdzfinansēja Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda garantiju daļa.

3.4.1. SAPARD

3.4.1.1 SAPARD programmas rezultāti

419. **Apakšprogramma 1.1 “Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija”** Apakšprogrammas ietvaros ieviešot modernizētas un energoresursus taupošas ražošanas tehnoloģijas, ir samazinājušās lauksaimniecības produkcijas ražošanas izmaksas. Šie pasākumi ir palielinājuši lauksaimniecības produkcijas vērtību un uzlabojuši lauksaimnieciskās ražošanas efektivitāti, veicinot racionālu saimniecību

¹¹¹ Speciālā iestāšanās programma lauksaimniecības un lauku attīstībai.

struktūru izveidi, veicinājuši vides saglabāšanu, samazinot vides piesārņojumu no mājlopu mītnēm, kā arī pašmāju izejvielu piegāžu pilnveidošanu pārstrādes ražotnēm, tādējādi paaugstinot pārstrādes rūpniecības ražīgumu un produkcijas kvalitāti atbilstoši *acquis communautaire*.

420. Nozīmīgākie sasniegumi ir redzami piena sektorā. Kā galvenais skaidrojums ir nacionālās ražošanas tradīcijas. Piena produktu ražošana Latvijā ļoti nozīmīga. Arī lauksaimniecības produktu eksporta struktūrā piena produkti ieņem vadošu pozīciju. Šie pieminētie nosacījumi veicina konkurētspēju un investīciju piesaisti. Nozīmīgs ir arī graudu sektora sasniegums. Skaidrojums izaugsmei ir līdzīgs kā piena sektorā. Graudi ir Latvijas lauksaimniecības produktu viena no eksportspējīgākajām precēm, kas veicina konkurētspēju un investīciju piesaisti. Arī augļu un dārzeņu sektorā ir būtiski sasniegumi. Tas skaidrojams ar ražošanas rādītāju pieaugumu zemo bāzes līmeni. Lai arī programmas ietvaros rādītāji uzrāda būtisku pieaugumu, augļu un dārzeņu sektora ražošanas apjomi joprojām nespēj nodrošināt pašpatēriņa līmeni.
421. Nelielā izaugsme rādītājos: „Darbinieku skaits ar uzlabotiem apstākļiem” skaidrojams ar ieguldījumu veidiem. 93 % ieguldījumi ir tehnikas un iekārtu modernizācijā, kas veicina ražīguma pieaugumu, bet vienlaicīgi būtiski nepalielinot tehnikas/iekārtu apkalpojošā personāla skaitu. Rādītāju „Dzīvnieku skaits ar uzlabotiem apstākļiem” ietekmē fakts, ka investīcijas fermu būvniecībā un modernizācijā ir darbietilpīgs process, kura īstenošanai nepieciešami lieli paša lauksaimnieka ieguldījumi.
422. **Apakšprogramma 1.2. “Lauksaimniecības zemju apmežošana”** Apakšprogrammas ietvaros uzlabojot lauku vides labiekārtošanu un dažādību un paaugstinot pamesto zemju vērtību un kokrūpniecības izejvielas apjomu ir apmežoti 3969 ha meža zemēs transformētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes fizisko personu saimniecībās. 252 lauksaimniecības uzņēmumi ir ieguvuši alternatīvu ienākumu avotu no apmežošanas, vairojot darba iespējas laukos.
423. **Apakšprogramma 2.1. “Lauksaimniecības un zivsaimniecības produkcijas pārstrādes un marketinga pilnveidošana”** Apakšprogrammas ietvaros ir veicināta pārstrādes nozares pārstrukturizēšana un koncentrēšana, kā arī pārstrādes uzņēmumu produktivitātes uzlabošana un pārdotās produkcijas vērtības palielināšana, pārstrādājot ES normām atbilstošu produkciju. Lai veicinātu higiēnas, kvalitātes, dzīvnieku labturības un ietekmes uz vidi uzlabošanu un pārraudzību, apakšprogrammas rezultātā izveidots nozīmīgs skaits ES normām atbilstoši pārstrādes uzņēmumi. Iespējas produkcijas realizācijā veicina strauju investīciju piesaisti. Būtiska loma ir arī Latvijas iestāšanās procesiem ES, kas ir papildus stimul/nepieciešamība pilnveidot uzņēmumus atbilstoši ES kvalitātes un sanitārajām prasībām.

424. **Apakšprogramma 3.1. „Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākuma avotus”** Apakšprogrammas ietvaros īstenoti vairāki būtiski pasākumi lai palielinātu un dažādotu nodarbinātību laukos, palielinātu nodarbinātības iespējas ārpus tradicionālās lauksaimniecības un veicinātu atjaunojamu energoresursu enerģijas izmantošanu tādējādi mazinot bezdarbu, palielinot lauku iedzīvotāju ienākumus un alternatīvo ienākumu veidu un nodarbinātības iespējas. Labi rādītāji sasniegti alternatīvā kurināmā ražošanā. Tas saistīts ar vispārējo tautsaimniecības pārkārtošanos, pievēršot lielāku uzmanību vides prasībām, kā arī dzīvojamā fonda (privātmāju) strauju pieaugumu. Tā kā koplietošanas infrastruktūra (gāze) jaunizveidotajos ciematos bieži vien ir mazattīstīta, tad individuālo siltumpunktu (individuālā apkure) izplatība pieaug. Pieaug arī pieprasījums pēc alternatīvā kurināmā.
425. **Apakšprogramma 4.1. “Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana”** Apakšprogrammas pasākumu ietvaros uzlaboti zemnieku saimniecību un citu lauku uzņēmumu pievadceļi, uzlabota lauku uzņēmumu apgāde ar tekošu ūdeni, izveidoti sakaru centri un izbūvētas elektrolīnijas. Pašvaldībām aktīvi izmantoja piedāvāto iespēju, īpaši aktuāli bija ceļu izbūve un uzlabošana.
426. Lauku attīstības plāna īstenošanas gaitā tika paaugstināts lauku saimniecību ienākumu līmenis, attīstīta un paaugstināta ražošanas efektivitāte lauku saimniecībās, ievērojot vides prasības, un dažādotas lauku ekonomiskās aktivitātes un ienākumi, kā arī saglabāts un pieaudzis lauku teritorijās dzīvojošo skaits.

3.4.1.2 SAPARD programmas uzraudzība un novērtēšana

427. SAPARD programmas ieviešanas laikā ir bijuši pieci ikgadējie progresa ziņojumi un šobrīd tiek gatavots noslēguma ziņojums. Ikgadējos progresa ziņojumos paustie vērtējumi ir objektīvi, norādot apakšprogrammu īstenošanas procesā pilnībā nenasniegtos mērķus un apakšprogrammu izstrādes gaitā nenasniegtos, savulaik plānotos optimistiskos rezultātus.
428. Viens no būtiskākajiem ieteikumiem, kuru esam ņēmuši vērā, izstrādājot turpmākos plānošanas dokumentus, ir precīzi un pamatoti izstrādāta SVID analīze, uz kuras galvenokārt pamatojoties tiek izvēlēti atbalsta pasākumi.
429. SAPARD programmas uzraudzību veica Zemkopības ministrijas izveidota SAPARD programmas uzraudzības komiteja, kuras sastāvā tika iekļauti gan Zemkopības ministrijas pārstāvji, gan arī sociālekonomiskie partneri no citām valsts pārvaldes institūcijām un organizācijām.
430. Attiecībā uz SAPARD programmu ir veikti divi novērtējumi – Ex-ante un Mid-term, un Ex-post ir izstrādes procesā. Izvērtējot apakšprogrammu efektivitāti, tika izdarīti secinājumi, ka ir nepieciešams dot iespēju plašākam potenciālo atbalsta saņēmēju lokam pretendēt uz atbalstu apakšprogrammu ietvaros. Šāds ieteikums pamatojams ar to, ka paplašinot atbalsta pretendentu

loku būtu iespējams nodrošināt apakšprogrammu ietvaros pieejamā finansējuma efektīvāku apgūšanu.

3.4.2. Vienotais programmdokuments

431. Vienotais programmdokuments aptver piecas prioritātes, kur 4. prioritāti „Lauksaimniecības un zivsaimniecības veicināšana” finansiāli veicināja Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantijas fonds un Zivsaimniecības vadības finanšu instruments. Prioritātes mērķi bija lauksaimniecības un lauku attīstības veicināšana un ilgtspējīgas zivsaimniecības attīstības veicināšana.

3.4.2.1 Vienotā programmdokumenta 4.prioritātes rezultāti

432. **4.1.pasākums „Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos”** Meliorācijas sistēmu rekonstrukcija vai būvniecība ir veikta mazā apjomā salīdzinoši mazā pieteikumu skaita dēļ, tā rezultātā lielā daļā lauksaimniecībā izmantojamās zemēs novērojams nepietiekams augsnes mitruma regulējums. Ēku un būvju rekonstrukcijai nepieciešams papildus finansējumu, jo izmaksu sadārdzinājuma dēļ pietiekamu finansējumu var saņemt neliels skaits projektu iesniedzēju.
433. **4.2.pasākuma „Atbalsts jaunajiem zemniekiem”** ietekmē mazliet samazinājusies lauksaimniecībā nodarbināto migrācija uz pilsētām, iesaistot uzņēmējdarbībā lauksaimniecībā gados jaunus lauksaimniekus un sekmējot gados vecāku lauksaimniecības uzņēmumu īpašnieku pensionēšanos.
434. **4.3.pasākumā „Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana”** atbalstu saņēma pārstrādes uzņēmumi iekšējās kvalitātes kontroles un kvalitātes vadības sistēmas ieviešanai.
435. **4.4.pasākuma „Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana”** īstenošanas rezultātā kopumā ir radīti priekšnosacījumi tālākai ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstībai.
436. **4.5.pasākumam „Mežsaimniecības attīstība”** bija nozīmīga loma mežsaimniecības nozares attīstībā, jo Latvijas meži pilda sabiedrībai nozīmīgas ekoloģiskās, sociālās un ekonomiskās funkcijas un dod būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības un vides saglabāšanā. Privāto mežu un meža zemju ilgtspējīga apsaimniekošana būs apdraudēta, ja netiks piesaistītas investīcijas meža ekonomiskās, ekoloģiskās vai sociālās vērtības uzlabošanai: samazināsies meža ekonomiskais potenciāls, radīsies reāli draudi meža resursu ilgtspējīgai pieejamībai, mežaudžu produktivitātei un kvalitātei, kā arī meža nozares un valsts tautsaimniecības attīstībai nākotnē. Ar investīcijām meža vērtības celšanā tiks turpmāk veicināta ilgtspējīgu lauku attīstība. 4.5.1.aktivitātē „Lauksaimniecībā neizmantojamo zemju platību apmežošana” īstenošanas efektivitāti negatīvi ietekmēja kokaugu stādāmā materiāla deficīts tirgū, tomēr projektu skaita ziņā tā bija otra populārākā aktivitāte, un tika

izlietots viss pieejamais izlietojums šajā aktivtātē 4.5.2. aktivitātes „Ieguldījumi mežos ar mērķi uzlabot to ekonomisko, ekoloģisko vai sociālo vērtību” ieviešana nesasniedza cerētos rezultātus, jo ceļa būvniecības izmaksas 2004. – 2006.gada plānošanas perioda laikā dramatiski pieauga, kas neļāva pilnībā sasniegt noteikto sasniedzamo rādītāju. 4.5.3. aktivitātes „Mežu īpašnieku apvienību izveidošana” rezultātā izveidojās vairākas mežu īpašnieku apvienības, kuru rīcība sekmēja to dalībnieku zināšanas un savstarpējās pieredzes apmaiņu, meža ekonomiskās vērtības celšanu netiešā veidā. Svarīgs faktors – meža īpašnieku apvienības paver iespēju pārstāvēt kopējās intereses tirgū. 4.5.4. aktivitātes „Ieguldījumi mežizstrādes, koksnes pirmapstrādes un tirdzniecības uzlabošanā un racionalizācijā” rezultātā tika ieviestas kvalitatīvas un augstākā līmeņa mežizstrādes, meža augsnes sagatavošanas un koksnes pirmapstrādes tehnikas. 4.5.5. aktivitāte „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās, attiecīgu ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana” sekmēja ugunsgrēku izpostītās mežu platību atjaunošanu. 4.5.6. aktivitātes „Atbalsts mazvērtīgu mežaudžu vai koku sugu nomaiņai, lai paaugstinātu bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko vērtību” rezultātā tika uzlabotas vairākas mežaudzes, tomēr meža īpašniekiem trūkstošo zināšanu dēļ, aktivtātē atsaucība bija minimāla.

437. **4.6. pasākums “Vietējo rīcību attīstība (iniciatīvas "LEADER+" veida pasākums)”** ir sekmējies vietējās sabiedrības saliedēšanos valsts lauku teritorijā, lai rastu alternatīvu risinājumu vietējo jautājumu risināšanai. Aktivitāte 4.6.1. „Prasmju iegūšana” tika īstenota kā Nacionālās programmas projekts, bet aktivitāte 4.6.2. „Integrētas lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas” – kā atklāts projektu iesniegumu konkurss. Minēto aktivitāšu rezultātā tika veicināta vietējo iedzīvotāju kapacitāte projektu izstrādē ES finansējuma apguvei. Papildus tam vietējās rīcības grupas izstrādāja integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas, kuru izstrādes procesa rezultātā tika apzinātas vietējās teritorijas iedzīvotāju vajadzības un noteiktas prioritātes sekmīgai teritorijas attīstībai.
438. **4.7. pasākuma “Apmācības”** rezultātā tika veicināta lauksaimnieku un mežsaimnieku kompetenču paaugstināšana un pārkvalifikācija, kas deva ieguldījumu nodarbinātības paaugstināšanai lauku teritorijās. 4.7.1. aktivitāte „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci”, kas tika īstenota Nacionālās programmas ietvaros. Tā rezultātā tika realizēti projekti „Profesionālās apmācības 2004” un „Profesionālās apmācības 2005-2006”, kurās aktīvi piedalījās vairāki tūkstoši personu.
439. Kopumā VPD noteiktās pasākumu aktivitātes ir efektīvas, tomēr, no pašvaldību viedokļa netika aptvertas tādas aktuālas vajadzības, kā, piemēram,

- bijušo militāro teritoriju sakārtošana, kultūrvēsturisko objektu atjaunošana tūrisma ekonomiskā potenciāla paaugstināšanai un uzņēmējdarbības veicinošie pasākumi.
440. VPD aktivitāšu finansējums ir atstājis pozitīvu ietekmi uz Latvijas, kā viena ES plānošanas reģiona, konkurētspējas paaugstināšanos un deva ieguldījumu attīstītas infrastruktūras attīstībā un pievilcīgas dzīves vides izveidē valstī kopumā, tomēr, kā rāda piesaistīto investīciju īpatsvars prioritātēs teritoriālas ietekmes projektiem reģionu griezumā, sociālekonomiskā attīstības līmeņa atšķirības starp plānošanas reģioniem būtiski nemazinās.
441. Sakārtota publiskā – vides, transporta, IKT, izglītības, sociālā, kultūrvēsturiskā un tūrisma – infrastruktūra rada pamatu šo jomu tālākai attīstībai un Latvijas sociāli ekonomiskajai izaugsmei. Vienīgais priekšnoteikums ir izveidotās infrastruktūras kvalitāte un līdz ar to arī dzīvotspēja, kā arī tās turpmāka uzturēšana un izmantošana sākotnēji paredzētajiem mērķiem.
442. Investīcijas uzņēmējdarbībā īstermiņā veicināja finansējumu saņēmušo uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšanu Eiropas mērogā, taču ilgtermiņā konkurētspēja būs atkarīga no šo uzņēmumu attīstības stratēģijas īstenošanas gan attiecībā uz ražošanas iekārtu tālāku modernizāciju, gan jaunu noieta tirgu meklējumiem, gan arī kvalificēta darbaspēka nodarbināšanu. Investīcijas modernā ražošanas infrastruktūrā ne vienmēr radīja jaunas darba vietas, bet tieši otrādi – optimizēja iesaistāmo darbinieku skaitu.
443. Apmācīto cilvēkresursu atdevi lielā mērā noteica piedāvātās nodarbinātības iespējas un pieejamās publiskās infrastruktūras kvalitāte. Līdz ar šo divu priekšnoteikumu neizpildīšanos var veicināt cilvēkresursu migrāciju gan uz attīstītajiem Latvijas centriem, gan arī citām ES dalībvalstīm.

3.4.2.2 Vienotā programmdokumenta 4.prioritātes uzraudzība un novērtēšana

444. Vienotā programmdokumenta uzraudzības ietvaros ir izstrādāti trīs ieviešanas ziņojumi.
445. Viens no ieteikumiem, kas tika pausts ziņojumos, bija izstrādāt specifiskus atlases kritērijus atbalsta pretendentiem, tādā veidā sekmējot sīvāku konkurenci starp perspektīvākajiem projektiem un iesaistot gados jaunākus cilvēkus. Lai gan plānotie rezultāti tika sasniegti lēnāk un ilgākā posmā nekā bija sākotnēji plānots, tomēr aktivitāšu skaitu nebija nepieciešams palielināt.
446. Vienotā programmdokumenta īstenošanas gaitu uzraudzīja speciāli izveidota Eiropas Savienības struktūrfondu uzraudzības komiteja.
447. Lai nodrošinātu struktūrfondu piešķirtā finansējuma efektīvu izmantošanu, ES fondu vadošā iestāde veic tematisko izvērtēšanu.

3.4.3. Lauku attīstības plāns 2004. – 2006.gadam

448. 2006.gads Lauku attīstības plāna ieviešanā ir uzskatāms par veiksmīgu, jo turpinājās 2004. un 2005.gadā atvērto Lauku attīstības plāna pasākumu ieviešana, kā arī tika ieviests jauns apakšpasākums „Erozijas ierobežošana” pasākuma „Agrovide” ietvaros.

3.4.3.1 Lauku attīstības plāna 2004. – 2006.gadam rezultāti

449. **Pasākuma “Agrovide”** apakšpasākums „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” atbalstīja bioloģisko produktu ražotājus un lauksaimniekus, kas pārgāja uz bioloģisko produktu ražošanu, tāda veidā sekmējot un attīstot bioloģisko produktu ražošanu. Apakšpasākums „Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” sekmēja vietējās izcelsmes nozīmīgo lauksaimniecības dzīvnieku šķirņu audzēšanu un saglabāšanu. Apakšpasākuma „Buferjoslu ierīkošana” īstenošana īpaši jutīgā teritorijā, izveidojot gar virszemes ūdens objektiem un tīrumos zālāja buferjoslas, samazināja augu barības vielu noteci no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Apakšpasākums „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” sniedza atbalstu lauku saimniecībām bioloģiski vērtīgu zālāju uzturēšanā, veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Apakšpasākumā „Erozijas ierobežošana”, atbalstot veģetācijas noklāto platību proporciju palielināšanos lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, tika veicināta erozijas procesu samazināšanās un augu barības vielu saglabāšanās augsnēs.
450. **Pasākuma „Mazāk labvēlīgie apvidi un apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā”** ietvaros lauksaimnieki saņēma atbalstu, kas kompensēja lauksaimniecības produkcijas ražotāju papildu izdevumus un neiegūtos ienākumus, kas saistīti ar lauksaimnieciskai darbībai nelabvēlīgiem apstākļiem attiecīgajā teritorijā. Savukārt lauksaimnieki, kuru lauksaimniecībā izmantojamā zeme atradās īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, saņēma atbalstu par saimnieciskās darbības ierobežojumiem šajās teritorijās, kas veicināja šo teritoriju apsaimniekošanu.
451. **Pasākums „Priekšlaicīgā pensionēšanās”** deva iespēju gados veciem saimniecību īpašniekiem, kuri nevēlas vai dažādu iemeslu dēļ nespēj turpināt un attīstīt saimniecisko darbību, nodot savu saimniecību vai tās daļu citam saimniekam, saņemot priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu. Vienlaicīgi šim saimniekam bija iespējas paturēt zināmus resursus, piemēram, zemi pārtikas ražošanai savas ģimenes vajadzībām. Šādu atbalstu varēja saņemt arī strādnieki. Pasākumā sniegtās iespējas stimulēja lauku saimniecību attīstību, nomainot un uzlabojot to menedžmentu, nodrošinot ar pensiju gados vecākus lauksaimniekus.
452. **Pasākums „Atbalsts ražotāju grupām”** veicināja jaunu ražotāju grupu veidošanos un jau esošo attīstību, nodrošinot iespējas ražotāju grupu biedriem

saražoto produkciju pārdot kopīgi, uzlabot produkcijas kvalitāti, saņemt augstākas realizācijas cenas par saražoto produkciju. Sniedzot atbalstu ražotāju grupām, tiek risinātas mazo un vidējo zemnieku saimniecību ekonomiskās un sociālās problēmas. Pateicoties labvēlīgajai atbalsta politikai ražotāju grupām, zemnieki ir sapratuši, ka tikai strādājot kopā var sasniegt labākus rezultātus.

453. **Pasākuma „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai”** rezultātā tika veicināta daļēji naturālo saimniecību darbības pārstrukturizēšanu, attīstot komerciālu un konkurētspējīgu saimniecisko darbību. Pasākumā sniegtais atbalsts sekmēja straujās iedzīvotāju depopulācijas samazināšanos lauku teritorijās.
454. **Pasākumā „Standartu sasniegšana”** tika veicināta kūtsmēslu krātuvju būvniecība lauku saimniecībās, kuras atradās vides īpaši jutīgajā teritorijā vai kuras bija saņēmušas atļauju A kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai. Šī pasākuma ietvaros tika atbalstīta piena slaukšanas un piena dzesēšanas aprīkojuma iegāde, tādā veidā sekmējot attīstību tām saimniecībām, kurās ražo kazas pienu. Pasākuma atbalsts sekmēja ES standartu sasniegšanu lauku saimniecībās vides aizsardzības, cilvēku, dzīvnieku un augu aizsardzības un dzīvnieku labturības jomā.
455. **Pasākuma „Tehniskā palīdzība”** atbalsta saņēmēji bija Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienests. Lielākā daļa šo līdzekļu tika izmantoti nepieciešamo konsultantu lauku attīstības jomā nolīgšanai. Konsultantu pieredze un darbs palīdzēja apzināt lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē valsts reģionālās atšķirības, kuras kavē sekmīgu lauku attīstību, tādā veidā ietekmējot arī valsts ekonomisko un tautsaimniecisko situāciju. Balstoties uz noskaidrotajām vajadzībām un trūkumiem, tika veikti grozījumi pasākumos iepriekšējā periodā, kā arī sagatavoti priekšlikumi par nepieciešamajiem pasākumiem un to aktivitātēm nākamajam periodam. Ņemot vērā, ka lauku teritorijas vēl joprojām nav atbilstoši aprīkotas ar telekomunikāciju un IT tehnoloģijām, pasākuma ietvaros tika veikti vairāki publicitātes pasākumi, kuru rezultātā visa aktuālā informācija tika iespiesta laikrakstos un bukletos.

3.4.3.2 Lauku attīstības plāna 2004. – 2006.gadam uzraudzība un novērtēšana

456. Lai izanalizētu faktisko situāciju Latvijas laukos un novērtētu izvēlēto prioritāšu gaidāmo ietekmi, pirms Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam ieviešanas uzsākšanas, 2003.gadā tika sagatavots Ex-ante novērtējums. Jau plāna ieviešanas gaitā, tam ir izstrādāti trīs ikgadējie progresā ziņojumi, kuros tā prioritāšu un mērķu īstenošanā sasniegtais ir atspoguļots kvantitatīvos rādītājos. Tāpat ikgadējos progresā ziņojumos ir iekļauta informācija par darbībām, ko veikusi pārvaldības iestāde un Uzraudzības komiteja, kuru

uzdevums bija nodrošināt kvalitatīvu un efektīvu plāna ieviešanu. Ar Uzraudzības komitejas saskaņojumu tika veikti nepieciešamie grozījumi Lauku attīstības plānā 2004. – 2006.gadam.

3.4.4. Nacionālā atbalsta ietekme

457. Lai sekmētu lauksaimniecības un lauku attīstību, kā arī paaugstinātu dzīves līmeni lauku teritorijas iedzīvotājiem, papildus Eiropas Savienības atbalstam valsts laika periodā no 2002.gada līdz 2007.gadam nodrošināja nacionālo atbalstu lauksaimniecībai 2,5% no valsts gada pamatbudžeta.
458. 2004.gadā Latvija pievienojās Eiropas Savienībai un līdz ar to nacionālo maksājumu sistēma tika pakāpeniski tuvināta Eiropas Savienības lauksaimniecības atbalsta maksājumu sistēmai un kopienas pamatnostādņem attiecībā uz valsts atbalstu lauksaimniecības nozarē.
459. **Subsīdiju programmas „Atbalsts lauksaimniecības un meža zemes ielabošanai”** mērķis bija atbalstīt augšņu agroķīmisko izpēti, valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu būvniecību, viena īpašuma un koplietošanas meliorācijas sistēmu rekonstrukciju, kas veicināja kvalitatīvas un konkurētspējīgas augkopības produkcijas ražošanu, kā arī veicināja lauksaimniecībā izmantojamās zemes produktivitāti un efektīvu apsaimniekošanu.
460. No **subsīdiju programmas „Atbalsts lopkopības attīstībai”** līdzekļiem tika nodrošināta augstvērtīgu vaislas dzīvnieku izmantošana, lai saglabātu un uzlabotu lauksaimniecībā izmantojamo dzīvnieku genofondu. Valsts atbalsta ietvaros tika atbalstīta ciltsdarba dokumentu izstrādāšana, starptautiskas nozīmes dzīvnieku audzēšanas pasākumu organizēšana. Ar subsīdiju palīdzību tika nodrošināta pārtikā neizmantojamo dzīvnieku blakusproduktu iznīcināšana, lai nepieļautu cilvēku un dzīvnieku inficēšanos, kā arī patogēno mikroorganismu nokļūšanu un izplatīšanos vidē.
461. **Subsīdiju programma „Atbalsts augkopības attīstībai”** nodrošināja augkopības nozaru ražošanas efektivitātes kāpumu, kas tika panākts atbalstot augu ģenētisko resursu kolekciju saglabāšanu, izpēti un vietējo selekcijas šķirņu izlases sēklas kvalitātes celšanu. Izmantojot atbalstu tika sekmēta vidi saudzējošu audzēšanas tehnoloģiju ieviešana dārzenkopībā un augļkopībā.
462. **Subsīdiju programma „Atbalsts izglītībai, zinātnei un informācijas izplatīšanai”** veicināja izglītošanu un informēšanu lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības jomā, kā arī veicināja lauksaimnieciskās ražošanas un jaunāko zinātnisko metožu sasaisti.
463. **Subsīdiju programmas „Atbalsts lauksaimniecības nozaru riska samazināšanai”** mērķis bija atbalstīt Latvijas un ārvalstu kopprojektus, kuri ir nozīmīgi lauku, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības

nozares attīstībai, tika nodrošināta Latvijas sekmīga iekļaušanās Eiropas Savienībā.

464. **Subsīdiju programma „Atbalsts investīciju veicināšanai lauksaimniecībā”** veicināja racionālas un efektīvas lauksaimnieciskās ražošanas attīstību, samazinot produkcijas ražošanas izmaksas un ieviešot modernas ražošanas tehnoloģijas.
465. Subsīdiju programmas „Atbalsts lauku un lauksaimnieku biedrību un nodibinājumu un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstībai” ietvaros lauku un lauksaimnieku biedrības un nodibinājumi tika iesaistīti dažādu valstiski svarīgu lēmumu pieņemšanas procesā, tika nodrošināta informācijas aprīte starp valsts pārvaldes iestādēm, Eiropas Savienības institūcijām un lauksaimniekiem. Pasākuma rezultātā tika stimulēta jaunu kooperatīvu veidošana, kā arī sekmēta esošo kooperatīvu attīstība.
466. **Subsīdiju programma „Atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai”** veicināja bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanu, pirmapstrādi, pārstrādi un realizāciju, kā arī veicināja bioloģiskās lauksaimniecības produktu pieejamību tirgū.
467. **Subsīdiju programmas „Atbalsts tirgus veicināšanai”** ietvaros tika piešķirts atbalsts uzņēmumu atbalstam ārējo tirgu apgūšanai un programmas ietvaros tika organizēti Latvijas kopstendi daudzās starptautiskās pārtikas izstādēs.
468. **Subsīdiju programmas „Atbalsts lauksaimniecības nozaru riska samazināšanai”** pasākuma rezultātā tika nodrošināts preventīvo pasākumu atbalsts, lai nepieļautu bīstamu augu slimību izplatīšanos, kā arī atbalsts apdrošināšanas polišu iegādei.
469. **Subsīdiju programma „Atbalsts Eiropas Savienības nosacījumu ieviešanai”** ietvēra sevī valsts pagaidu atbalstu cūkkopības, aitkopības, sēklkopības, linkopības un biškopības nozarei, kā arī īpašu pasākumu ieviešanai attiecībā uz piena kvotu. Šīs programmas ietvaros tika nodrošināta arī bezmaksas piena piegāde pirmskolas izglītības iestādēm un skolām.

4. Izvēlēto prioritāšu pamatojums un gaidāmā ietekme saskaņā ar iepriekšējo novērtēšanu

4.1. IZVĒLĒTO PRIORITĀŠU PAMATOJUMS

470. Ņemot vērā situācijas raksturojumā atspoguļotās stiprās un vājās puses, iespējas un draudus, Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plānā 2007.-2013.gadam (turpmāk – Stratēģija) identificētas galvenās vajadzības, kas ir jārisina ņemot vērā stratēģisko virsmērķi - pārticis cilvēks ilgtspējīgi apdzīvotos Latvijas laukos.
471. Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plāns ir izstrādāts saskaņā ar Latvijas Nacionālās attīstības plānu 2007. - 2013.gadam, kas nosaka valsts attīstības stratēģiskais mērķi - izglītība un zināšanas tautsaimniecības izaugsmei un tehnoloģiskai izcilībai, kā arī prioritātes tā sasniegšanai:
- izglītots un radošs cilvēks;
 - uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība;
 - zinātnes un pētniecības attīstība.
472. Stratēģija tiek īstenota ar Latvijas lauku attīstības programmu 2007.-2013.gadam. Programma atbilst Lisabonas un Gēteborgas stratēģijas mērķiem un Padomes Lēmumam par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2006/144/EK), veicinot Stratēģijā minēto mērķu sasniegšanu atbilstoši situācijai valstī. Programmā ietvertie pasākumi virzīti arī uz Eiropas Savienības Meža rīcībās plānā ietverto mērķu sasniegšanu.
473. **1.ass** mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumu konkurētspēju, atbalstot to pārstrukturizēšanu, attīstību un inovāciju, kā arī paaugstināt iedzīvotāju profesionālo kvalifikāciju un zināšanas, nodrošinot nepieciešamo konsultāciju pakalpojumu pieejamību.
474. Ņemot vērā situācijas analīzes raksturojumu Latvijā lauksaimniecības sektora konkurētspējas paaugstināšanai nepieciešams attīstīt tirgum orientētas ražošanas vienības; modernizēt novecojušās darba mašīnas un ēkas, īpašu uzmanību veltot ilgtermiņa investīcijām un ar vides aizsardzību saistītām investīcijām; novecojušās saimniecību īpašnieku struktūras uzlabošanai nepieciešams veicināt gados jaunu saimnieku ienākšanu lauksaimniecības biznesā; savukārt pārtikas ražošanas sektora pievienotās vērtības palielināšanai nepieciešams attīstīt lauksaimniecības produkcijas mārketinga un patērētāju informēšanas sistēmas, kā arī sekmēt modernāku tehnoloģiju ieviešanu lauksaimniecības produktu pārstrādes, loģistikas un pārdošanas ķēdēs.

475. Lauksaimniecības pievienotās vērtības paaugstināšanai un cilvēku pieprasījuma pēc ar vidi saudzējošiem paņēmieniem audzētas veselīgas pārtikas apmierināšanai, jo īpaši reģionos, kur šobrīd nav koncentrēti nozīmīgākie ražošanas apjomi, nepieciešams atbalsts lauksaimniecības produkcijas, t.sk., bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanas pēcaudzēšanas procesu (novākšana, pirmapstrāde, kaušana, ilgtermiņa uzglabāšana, apstrāde, pārstrāde) tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai.
476. Ass atbalsts veicinās ražotāju sadarbības (kooperācijas) sistēmu attīstību visās lauku ekonomikas jomās tirgus spēka palielināšanai, efektīvāku ražošanas procesu ieviešanai, un pieejamības ražošanas resursiem uzlabošanai.
477. 1.asī tiek īstenoti šādi pasākumi (iekavās pasākuma kods):
- arodapmācības un informācijas pasākumi (111)
 - atbalsts jauniešiem lauksaimniekiem (112)
 - priekšlaicīgā pensionēšanās (113)
 - lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana (114)
 - apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana (115) - detalizēts pasākuma apraksts tiks iesniegts Komisijai apstiprināšanai pirms tā ieviešanas
 - lauku saimniecību modernizācija (121)
 - mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana (122)
 - lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (124)
 - infrastruktūras, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (125)
 - atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai (141)
 - ražotāju grupas (142)
478. 1.ass pasākumiem novirzīti 50 % no ELFLA finansējuma, ņemot vērā, ka šīm vajadzībām, izņemot ELFLA un KLP pirmo pīlāru, nav paredzēts neviens sabiedriskā finansējuma fonds. Nozīmīgākā ass finansējuma daļa novirzīta pasākumam „Lauku saimniecību modernizācija”
479. **2.ass** pasākumi veicina vides un lauku ainavas uzlabošanu, atbalstot pasākumus lauku teritorijas dabas vērtību, pievilcīgas ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.

480. Lauksaimniecībai un mežsaimniecībai ir būtiska ietekme uz vidi, tāpēc nepieciešams atbalstīt brīvprātīgu agrovides saistību uzņemšanos, veicinot vidi saudzējošu lauksaimniecības metožu izmantošanu lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanā, kā arī atbalsts, kas kompensētu neiegūtos ienākumus, kas rodas no saimnieciskās darbības ierobežojumiem Natura 2000 teritorijās vai teritorijās ar nelabvēlīgiem dabas apstākļiem. Iesaistot lauksaimniecības un meža nozares produkcijas ražošanā lauksaimniecībā mazefektīvi izmantotās zemes, tiktu veicināta lauku ainaviskās vides uzlabošana un dabas vērtību saglabāšana.
481. 2.asī tiek īstenoti šādi pasākumi (iekavās pasākuma kods):
- Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas (212);
 - Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK (213);
 - Agrovides maksājumi (214);
 - Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana (223);
 - Natura 2000 maksājumi (224);
 - Meža vides maksājumi (225) – detalizēts pasākuma apraksts tiks iesniegts Komisijai apstiprināšanai pirms tā ieviešanas;
 - Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu darbību ieviešana (226).
482. 2.ass pasākumiem novirzīti 30 % no ELFLA finansējuma, lai nodrošinātu politikas līdzsvarotu, secīgu nepārtrauktību, nodrošinot pakāpenisku pāreju no ienākumu atbalsta uz aktivitāšu atbalstu. 41,5 % no ass kopējā finansējuma novirzīti pasākumam „Agrovides maksājumi”, atbalstot vidi saudzējošu lauksaimniecības metožu izmantošanu lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanā, tādejādi veicinot ES līmeņa mērķu sasniegšanu bioloģiskās daudzveidības un ūdens kvalitātes uzlabošanā, kā arī klimata pārmaiņu samazināšanā. 37,7 % ass finansējuma novirzīti pasākumam „Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas”, veicinot lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanu, saglabājot atklātu lauku ainavu.
483. **3.ass** mērķis ir veicināt dzīves kvalitātes uzlabošanu lauku apvidos, atbalstot vietējā līmeņa ceļu un vietējām iniciatīvas grupām nepieciešamās infrastruktūras attīstību, dažādot ekonomiskās aktivitātes, kā arī saglabāt un attīstīt lauku teritorijas kultūras mantojumu.

484. Ņemot vērā lauksaimniecības intensifikāciju un ražošanas koncentrāciju, atbalsts 3.ass ietvaros tiks sniegts lauku teritorijas iedzīvotājiem alternatīvu ienākumu avotu radīšanai, īpaši mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai; no mazefektīvajām pašpatēriņa saimniecībām atkarīgo lauku iedzīvotāju ekonomiskās labklājības paaugstināšanai, veicinot to saimniekošanas apjomu izaugsmi vai pārprofilēšanos; lauku teritorijās pieejamā darbaspēka efektīvākai izmantošanai, veicinot jaunu darbavietu rašanos papildus lauksaimniecības un meža nozarēm, uzlabojot cilvēku zināšanas un prasmes, tādejādi sekmējot cilvēku spēju adaptēties citām nodarbēm; atbalstot lauku tūrisma aktivitāšu attīstību. Atbalsts pasākumu ietvaros veicinās lauku teritoriju infrastruktūras attīstību komercdarbības un sociālās vides uzlabošanai; lauku kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību, īpaši tāda, kas saistīts ar lauksaimniecību un meža nozari.
485. 3.asī tiek īstenoti šādi pasākumi (iekavās pasākuma kods):
- atbalsts mikrouzņēmumu izveidošanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu) (312(311));
 - tūrisma aktivitāšu veicināšana (313);
 - pamatpakalpojumi ekonomikai un lauku iedzīvotājiem (321);
 - ciematu atjaunošana un attīstība (322);
 - lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana (323).
486. Aptuveni 30 % no ELFLA finansējuma novirzīti 3.ass pasākumiem, nodrošinot nelauksaimniecisko un nemežsaimniecisko ekonomisko un lauku teritoriju dzīves kvalitātes vajadzību apmierināšanu no ELFLA fonda. Būtiskākais atbalsts ass ietvaros tiks sniegts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai un ciematu atjaunošanai un attīstībai.
487. **4.ass** mērķis ir nodrošināt veiksmīgu lauku attīstības programmas ieviešanu, izmantojot LEADER pieeju, veicinot vietējo rīcības grupu darbību, sadarbību un līdzdalību pasākumu īstenošanā, tādejādi uzlabojot uz vietējām vajadzībām balstītus pārvaldības mehānismus vietējā līmenī un pilnveidojot ilgtspējīgas attīstības potenciālu lauku teritorijās.
488. Īstenojot vietējās attīstības stratēģijas, vietējās rīcības grupas izmantos 3.ass pasākumus. No kopējā ELFLA finansējuma 4.asij tiks rezervēti 2,5 %, ar kuru atbalstu būs nepieciešamas sekmēt vietējās iniciatīvas.

4.2. GAIDĀMĀ IETEKME, KAS IZRIET NO IEPRIEKŠĒJĀ (EX-ANTE) NOVĒRTĒJUMA

Valsts un lauku teritorijas ekonomika

489. Ņemot vērā to, ka IKP statistika tieši par lauku teritoriju nav pieejama, ir indikatīvi aprēķināta Programmas pasākumu potenciālā ietekme uz teritoriju ārpus valsts nozīmes pilsētām. Saskaņā ar aprēķiniem, septiņu gadu periodā Programmas pasākumiem papildus ir jāpalielina minētās teritorijas IKP par aptuveni 8%, kas ir vidēji aptuveni 1,1% gadā. Savukārt valsts IKP pateicoties realizējamiem pasākumiem septiņu gadu periodā varētu pieaugt par aptuveni 4,2% vai 0,6% gadā.

Lauksaimniecība

490. Ievērojami lielāku attīstības impulsu Programmas pasākumi dos lauksaimniecības nozarei. Ņemot vērā ieplānoto investīciju apjomu, septiņu gadu periodā, Programmai papildus ir jāstimulē lauksaimniecības attīstība, palielinot nozares pievienoto vērtību par aptuveni 52%, kas ir vidēji papildus 6,1% gadā. Darba produktivitātei uz vienu nozarē nodarbināto septiņu gadu periodā papildus jāpalielinās par vidēji 1678 EUR, kas ir aptuveni 66% pieaugums pie pašreizējās bāzes.

Mežsaimniecība

491. Programmas ietekme uz meža nozari ir paredzama kā nozares IKP palielinoša par vidēji 1,2% gadā, kas ir papildus 8,5% septiņu gadu periodā. Realizējamo pasākumu ietekmē darba produktivitāte šajā laika periodā varētu pieaugt par aptuveni 546 EUR, kas ir papildus 13% pie pašreizējās bāzes vērtības.

Nodarbinātība

492. Pateicoties Programmas ietvaros realizējamiem pasākumiem, laukos varētu tikt izveidotas 6,2 tūkst. jaunas darbavietas. Tomēr vienlaikus realizējamo pasākumu rezultātā (veicinot strukturālas pārmaiņas lauksaimniecībā) lauksaimniecībā nodarbināto skaits salīdzinājumā ar bāzi varētu samazināties par apmēram 8,5 tūkst. Tādējādi kopumā Programmas pasākumu ietekmē nodarbināto skaits laukos varētu samazināties par apmēram 2,3 tūkst.

Ienākumu līmenis

493. Sakara ar produktivitātes līmeņa pieaugumu, palielināsies arī atalgojuma līmenis. Programmas ietvaros realizējamo pasākumu rezultātā lauku iedzīvotāju vidējais gada atalgojuma līmenis līdz 2013.gadam varētu

palielināties par aptuveni 600 EUR, t.sk lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošiem par aptuveni 1400 EUR.

Dabas vērtības, bioloģiskā daudzveidība, pievilcīgas ainavas

494. Plānoto pasākumu rezultātā papildus par aptuveni 305 tūkst. hektāriem varētu palielināties zemes platības, kuru apsaimniekošanā tiek izmantotas no zemes un apkārtējās vides piesārņojuma viedokļa dabu saudzējošas apsaimniekošanas metodes. Papildus tam par aptuveni 83 tūkst. hektāriem attiecībā pret bāzi pieaugs (par 20 tūkstošiem palielināsies un par 63 tūkstošiem nesamazināsies) no ainaviska viedokļa pievilcīgas (apsaimniekotas) zemes platības. Kaut arī novērtējuma veikšanas brīdī attiecībā uz bioloģisko daudzveidību nebija pieejamas pietiekami uzticamas datu rindas par vispārējo tendenci, tomēr konsultējoties ar nozaru speciālistiem, ir secināts, ka ar ieviešamiem pasākumiem varētu palielināt bioloģisko daudzveidību (tiek vērtēts kā lauku putnu populācijas indekss) par 6%p. attiecībā pret bāzi, kurai pēdējā laikā ir tendence samazināties.

No Stratēģijas plāna mērķu viedokļa

495. Analizējot Programmas pasākumu ietekmi no stratēģijas vispārējo mērķu viedokļa, jāatzīmē, ka Programma liela mērā ir orientēta uz lauku iedzīvotāju ienākumu līmeņa pieaugumu, kas ir vērtējams pozitīvi. Taču Programmā ļoti maza uzmanība ir pievērsta nodarbinātības jautājumam, ko var vērtēt kā lielu risku no teritorijas ilgtspējīgas apdzīvotības viedokļa. *Ex-ante* novērtējuma ietvaros veikto konsultāciju laikā ir izskanējis viedoklis, ka līdz 2013.gadam lauksaimniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto skaits varētu samazināties par 20-40 tūkst. Ņemot vērā to, ka valstī (it īpaši Rīgā) pēdējos gados ir iezīmējusies darbaspēka trūkuma problēma, un vienlaikus lauku iedzīvotājiem veidojas arvien lielākas darba iespējas ārpus valsts robežām (abi šie jautājumi nebija aktuāli vēl pirms 3 gadiem), šo cilvēku noturēšana laukos varētu būt liels izaicinājums politikas veidotājiem. No Stratēģijas plānā definētā lauku teritorijas ilgtspējīgas apdzīvotības mērķa viedokļa Programmā nodarbinātības jautājumiem ir pievērsta neproporcionāli maza uzmanība. Faktiski no trim iepriekš definētajiem stratēģiskajiem mērķiem – Palielināt lauku iedzīvotāju ienākumu līmeni, Palielināt nodarbinātības līmeni lauku apvidū un Saglabāt lauku teritorijas apdzīvotības līmeni, Programma dod izteikti saskatāmo efektu tikai pirmajam, attiecībā uz nodarbinātību tiek sasniegts pretējais efekts un kā rezultātā ieguldījums ilgtspējīgai apdzīvotībai ir tikai daļējs.

5. Informācija par asīm, katrai asij paredzētiem pasākumiem un to apraksts

5.1. VISPĀRĒJAS PRASĪBAS

496. Informāciju par pasākumiem skatīt 5.3. – 5.6. nodaļā.

5.2. PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ VISIEM VAI VAIRĀKIEM PASĀKUMIEM

Saistības, kas turpinās no iepriekšējā perioda

497. Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam pasākumu „Agrovide”, „Priekšlaicīgā pensionēšanās”, „Atbalsts ražotāju grupām”, „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai” un „Standartu sasniegšana” ietvaros uzņemtās saistības tiks finansētas no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai.

Pasākums	Sabiedriskā finansējuma izmaksas iepriekšējā periodā uzņemtajām saistībām, EUR
Agrovide	90 000 000
Priekšlaicīgā pensionēšanās	28 500 000
Atbalsts ražotāju grupām	1 200 000
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai	14 000 000
Standartu sasniegšana	1 000 000
Kopā	134 700 000

498. Atbilstoši Komisijas Regulas Nr. 1320/2006 11.pantā noteiktajam (jebkura šāda pārveide neapšaubāmi ir par labu videi vai pašreizējās saistības tiek ievērojami pastiprinātas) lauksaimnieki, kas uzņēmušies saistības 2004 – 2006.gadā, brīvprātīgi var pāriet uz jaunām agrovides apakšpasākumu saistībām 2008.gada iesniegumu iesniegšanas procesā. Tas neuzliek pienākumu atmaksāt iepriekš saņemto atbalstu. Lauksaimnieki var arī turpināt sākotnējās saistības, kamēr tās ir spēkā, saskaņā ar Latvijas Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam nosacījumiem.

499. Maksājumi, kas attiecas uz agrovides atbalstu 2004. – 2006.gadā uzņemtām saistībām turpinās arī 2007.-2013.gada programmēšanas periodā.

Apstiprinājums par ietekmes uz vidi novērtējumu

500. Ietekmes uz vidi novērtējums, ja to paredz normatīvie akti. Latvijā spēkā esošā likumdošana attiecībā uz **ietekmes uz vidi novērtēšanu**, piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli un rūpniecisko avāriju riska novērtēšanu un riska samazināšanu ir saskaņā ar attiecīgajām ES direktīvām - Padomes direktīvu Nr.85/337/EEC par sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi

novērtējumu un Padomes direktīvu Nr.97/11/EC, kura groza direktīvu Nr.85/337/EEC par sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, Padomes direktīvu Nr.96/61/EEC par piesārņojuma integrētu novērtēšanu un kontroli, Padomes direktīvu Nr. 96/82/EC par tādu smagu negadījumu briesmu pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas.

501. Ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts saskaņā ar 1998. gada 14. oktobrī pieņemtā likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un 1998. gada 24. novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 445 "Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja nolikums" prasībām. 1999. gada 15. jūnijā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 213 "Kārtība, kādā vērtējama ietekme uz vidi", kas precīzi reglamentē likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noteikto prasību izpildes mehānismu. Tādējādi Latvijā esošā likumdošana ir saskaņota ar atbilstošajām ES direktīvām - Eiropas Padomes 1985. gada 27. jūnija direktīvu 85/337/EEC "Par sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu" un Padomes 1997. gada 3. marta direktīvu 97/11/EC, kura groza direktīvu 85/337/EEC "Par sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu";
502. Jebkurai paredzētajai darbībai, kas var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums, ņemot vērā teritorijas aizsardzības mērķus un izvērtējot arī paredzēto darbību kopīgo ietekmi. Ja paredzētā darbība negatīvi ietekmē attiecīgo Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), to atļauj veikt tikai tādos gadījumos, kad šī darbība ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tā ietver kompensējošu pasākumu nodrošināšanu Eiropas nozīmes dabas aizsargājamo teritoriju (*Natura 2000*) tīklam.

Apstiprinājums par valsts atbalsta procedūru piemērošanu

503. Nosakot atbalsta saņemšanas nosacījumus Regulas (EK) Nr.1698/2005 25. un 52.pantā paredzēto pasākumu ieviešanai, kā arī veicot darbības minētās regulas 28. un 29.pantā paredzēto pasākumu ietvaros, ir ievērotas valsts atbalsta piešķiršanas procedūras, noteiktie kritēriji un kopējā valsts atbalsta maksimālā robeža.

Apstiprinājums par savstarpējās atbilstības prasībām

504. Savstarpējā atbilstība ir prasību kopums, kas lauksaimniekiem ir jāievēro, lai varētu saņemt tiešos maksājumus un pretendēt uz sekojošiem 2.ass „Vides un lauku ainavas uzlabošana” pasākumiem: „Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem, kas nav kalnu teritorijas”, „*Natura 2000* maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK”, „Agrovides

maksājumi”, „Natura 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)”, „Meža vides maksājumi”.

505. Savstarpējā atbilstība ietver laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumus, kā arī obligātās pārvaldes prasības vides, dzīvnieku identifikācijas un reģistrēšanas jomā; sabiedrības, dzīvnieku un augu veselības aizsardzības un dzīvnieku labturības jomā.
506. Savstarpējās atbilstības prasības, kas ietekmē vairāku lauku attīstības pasākumu īstenošanu, ir identiskas Komisijas regulas Nr.1782/2003 4. un 5.pantā un III un IV pielikumā paredzētajām. Šobrīd Latvijā piemēro Vienoto platību maksājumu shēmu. Atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 51.pantā noteiktajam atbalsta saņēmējam par obligāto prasību neievērošanu piemēro atbalsta maksājuma samazinājumu vai to nepiešķir.

Pierādījums par aprēķinu saskaņību un ticamību

507. Lai pamatotu un apstiprinātu lauku attīstības pasākumos „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK”, „Agrovīdēs maksājumi”, „Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana”, „Natura 2000 maksājumi” un „Meža vides maksājumi” paredzēto atbalsta maksājumu aprēķinu atbilstību un pareizību saskaņā ar Komisijas regulas Nr. 1974/2006 48.panta 2.punktā noteikto, ir jāveic atbilstoša ekspertīze. Ekspertīzi veic Zemkopības ministrija, kas ir neatkarīga no aprēķinu veicēja.
508. Aprēķinus pasākumiem „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK”, „Agrovīdēs maksājumi” veica SIA „Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs”. Atbalsta maksājumu aprēķinos izmantoti SIA „Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs” sagatavotais saimniecību bruto segums, Centrālās statistikas pārvaldes dati

Saistība ar Kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta instrumentiem

509. Administratīvās procedūras nodrošina, ka atbalsts dažādošanas pasākumam no restrukturizācijas fonda saskaņā ar Padomes regulu (EK) Nr.3320/2006, ar ko nosaka pagaidu shēmu cukura rūpniecības restrukturizācijai Kopienā un groza regulu (EK) Nr. 1290/2005 par Kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, nepārklāsies ar atbalstu šīs programmas ietvaros. Administratīvās procedūras arī nodrošina, ka Eiropas kopienas Kopējā Tirgus Organizācijas sniegtais atbalsts augļu un dārzeņu pārstrādes jomā nepārklāsies ar atbalstu šīs programmas ietvaros.

Pamatlīdzekļu neaizvietošanas definīcija

510. Izmantojot lauku attīstības pasākumu atbalstu nav pieļaujama saimniecības esošo pamatlīdzekļu aizvietošana.

511. Par pamatlīdzekļu aizvietošanu neuzskata:

1) traktortehnikas un aprīkojuma iegādes gadījumā, ja iegādātā traktortehnika un aprīkojums papildina saimniecībā esošo traktortehnikas un aprīkojuma parku, saglabājot esošās traktortehnikas un aprīkojuma vienības, vai iegādātās traktortehnikas un aprīkojuma jauda ir vismaz par 25 % lielāka nekā no saimniecības izejošās traktortehnikas un aprīkojuma jauda;

2) iekārtu iegādes gadījumā, ja iegādātās iekārtas ražošanas jauda ir vismaz par 25 % lielāka nekā no saimniecības izejošās iekārtas ražošanas jauda vai iegādātā iekārta tiek iegādāta papildus esošām iekārtām, vai tā būtiski maina ražošanas vai tehnoloģiju raksturu;

3) jaunbūvi un rekonstrukciju.

Pārskatīšanas klauzula

512. Ja programmēšanas perioda laikā tiek grozīti vai apstiprināti Kopienas tiesību akti, var tikt pārskatīti pasākumi un atbalsta saņemšanas nosacījumi.

5.3. 1. ASS. LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽSAIMNIECĪBAS NOZARES KONKURĒTSPĒJAS UZLABOŠANA

513. 1.ass mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumu konkurētspēju, atbalstot to pārstrukturizēšanu, attīstību un inovāciju, kā arī paaugstināt iedzīvotāju profesionālo kvalifikāciju un zināšanas, nodrošinot nepieciešamo konsultāciju pakalpojumu pieejamību.
514. Ņemot vērā situācijas analīzes raksturojumu Latvijā lauksaimniecības sektora konkurētspējas paaugstināšanai nepieciešams attīstīt tirgum orientētas ražošanas vienības; modernizēt novecojušās darba mašīnas un ēkas, īpašu uzmanību veltot ilgtermiņa investīcijām un ar vides aizsardzību saistītām investīcijām; novecojušās saimniecību īpašnieku struktūras uzlabošanai nepieciešams veicināt gados jaunu saimnieku ienākšanu lauksaimniecības biznesā; savukārt pārtikas ražošanas sektora pievienotās vērtības palielināšanai nepieciešams attīstīt lauksaimniecības produkcijas mārketinga un patērētāju informēšanas sistēmas, kā arī sekmēt modernāku tehnoloģiju ieviešanu lauksaimniecības produktu pārstrādes, loģistikas un pārdošanas ķēdēs.
515. Lauksaimniecības pievienotās vērtības paaugstināšanai un cilvēku pieprasījuma pēc ar vidi saudzējošiem paņēmieniem audzētas veselīgas pārtikas apmierināšanai, jo īpaši reģionos, kur šobrīd nav koncentrēti nozīmīgākie ražošanas apjomi, nepieciešams atbalsts lauksaimniecības produkcijas, t.sk., bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanas pēcaudzēšanas procesu (novākšana, pirmapstrāde, kaušana, ilgtermiņa uzglabāšana, apstrāde, pārstrāde) tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai.
516. Ass atbalsts veicinās ražotāju sadarbības (kooperācijas) sistēmu attīstību visās lauku ekonomikas jomās tirgus spēka palielināšanai, efektīvāku ražošanas procesu ieviešanai, un pieejamības ražošanas resursiem uzlabošanai.
517. 1.ass pasākumiem novirzīti 50 % no ELFLA finansējuma, ņemot vērā, ka šīm vajadzībām, izņemot ELFLA un KLP pirmo pīlāru, nav paredzēts neviens sabiedriskā finansējuma fonds. Nozīmīgākā ass finansējuma daļa novirzīta pasākumam „Lauku saimniecību modernizācija”.

Pasākums 111: Arodapmācības un informācijas pasākumi

Pasākuma juridiskais pamats

518. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta a) punkta i) apakšpunkts un 21.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.1.1.1.punkts.

Pamatojums

519. 2001. gada lauksaimniecības skaitīšanas rezultāti liecina, ka tikai 21,4% saimniecību vadītājiem ir augstākā vai profesionālā lauksaimnieciskā izglītība. Rezultātā zemais lauksaimniecībā strādājošo izglītības līmenis negatīvi ietekmē nozares konkurētspēju. Zemā atalgojuma dēļ jaunatne un jau esošie speciālisti ar augtāku izglītību izvēlas strādāt citās tautsaimniecības nozarēs. Nozarē strādājošo vadošo darbinieku nepietiekamā izglītība kavē inovāciju un modernu tehnoloģiju ienākšanu nozarē, tādējādi mazinot nozares spēju konkurēt ar savu produkciju starptautiskajā tirgū.
520. Lai pārvarētu augstākminētās problēmas un veicinātu lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas pārstrādes nozares konkurētspēju ir nepieciešams nodrošināt apmācību iespējas. Turklāt, apmācībai ir jābūt sasniedzamai visā Latvijas teritorijā. Sniedzot apmācību, jāņem vērā nozaru attīstības iespējas vai attiecīgā reģiona īpatnības, kā arī ražošanas attīstības tendences un inovācijas pasaulē, tādējādi sekmējot Latvijas lauksaimnieku konkurētspēju ES un pasaules ražotāju vidū.
521. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas pārstrādes nozares attīstībai nepieciešams paaugstināt zināšanu līmeni par tehniski konkurētspējīgu un ekonomiski efektīvu lauksaimniecības produktu ražošanu, veicināt izpratni par lauksaimniecības vides aspektiem un nodrošināt videi draudzīgu lauksaimniecības pozīciju uzlabošanu, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu veicinošu saimniekošanas metožu pielietošanu, jauno informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pielietošanu, produktu kvalitātes un pievienotās vērtības paaugstināšanu un Kopējās lauksaimniecības politikas savstarpējās atbilstības prasību ievērošanu.
522. Uz pasākuma nepieciešamību norāda arī Latvijas lauku attīstības stratēģijā 2007. - 2013. gadam definētais 1. darbības virziens - Lauku cilvēka spēju attīstība.

Pasākuma mērķis

523. Nodrošināt pieejamu arodapmācību un informācijas iegūšanu, kas veidotu izpratni par lauksaimniecības vides aspektiem un nodrošinātu videi draudzīgu

lauksaimniecības pozīciju uzlabošanas, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu veicinošu saimniekošanas metožu pielietošanu, kā arī zinātnes atziņu un jaunas prakses pielietojamību personām, kas iesaistītas lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas pārstrādes nozaru darbībā.

Aktivitātes

524. Šī pasākuma ietvaros tiek finansēti informatīvi pasākumi un apmācības moduļu/tēmu īstenošana iedzīvotāju profesionālo (t.sk. teorētiskās un praktiskās) iemaņu un kompetences paaugstināšanai konkurētspējīgu un ekonomiski efektīvu lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu ražošanas, videi saudzējošu tehnoloģiju pielietošanas, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu veicinošu saimniekošanas metožu pielietošanas, jauno informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pielietošanas, produktu kvalitātes un pievienotās vērtības paaugstināšanas un savstarpējās atbilstības prasību ievērošanas jomā;
525. Apmācību un informācijas aktivitātes tiks organizētas atbilstoši nozaru vajadzībām (lauksaimniecība, mežsaimniecība un pārtikas pārstrāde), atbilstoši nepieciešamo zināšanu līmenim (vispārējs līmenis, ekspertu līmenis un apmācību pasniedzēju līmenis). Apmācību un informācijas aktivitātes ietvers mācību kursus, seminārus, demonstrācijas projektus, mācību materiālu sagatavošanu un izplatīšanu un citas aktivitātes.

Pasākuma īstenošanas vieta

526. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, lai nodrošinātu apmācību pieejamību un kvalitāti.

Atbalsta saņēmēji

527. Tiešie labuma saņēmēji ir lauksaimniecības, pārtikas pārstrādes (izņemot zivsaimniecības produktus) vai mežsaimniecības nozarēs strādājošie un meža īpašnieki, kas izmanto apmācību un informatīvos pakalpojumus. Atbalsta saņēmēji ir juridiskas personas, kuras iegūst tiesības sniegt apmācību un informatīvos pakalpojumus pasākuma ietvaros veiktā konkursa kārtībā.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

528. Juridisko personu iesniegtie projekti apmācību un informatīvos pakalpojumu realizēšanai tiek izvērtēti saskaņā ar veikto iepirkuma procedūru un tām ir jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- 1) pakalpojuma ietvaros tiek realizēti mācības kursi, semināri, demonstrācijas projekti, mācību materiālu sagatavošana un to pieejamības

nodrošināšana, informācijas pasākumi un lauksaimnieku pieredzes apmaiņa atbilstoši iepirkuma tehniskajā aprakstā noteiktajiem nosacījumiem;

2) paredzamā pieaugušo apmācības moduļa un informatīvo pakalpojumu tēmas saturs ir atbilstošs Zemkopības ministrijas apstiprinātājai tēmai saistībā ar lauksaimniecību, uzņēmējdarbību, mežsaimniecību un pārtikas pārstrādi;

3) ir nodrošināta kvalitatīva sniegtā pakalpojuma pieejamība atbilstoši Zemkopības ministrijas noteiktajām prasībām attiecībā uz kvalificētiem pasniedzējiem un materiālo bāzi un ir nodrošināta pielāgotība atšķirīgām lauksaimnieku interesēm un zināšanu līmeņiem.

Atbalsta veids, apjoms

529. Atbalsts tiek sniegts līdz 100 % no attiecināmām izmaksām. Atbalsta periodā saņēmējs var iesniegt vairākus projektus. Pretendents/atbalsta saņēmējs projekta ietvaros var īstenot vienlaicīgi vairākus apmācības moduļus/tēmas un sniegt informatīvos pasākumus, projektā izdalot finanšu piedāvājumu par katru atsevišķi.

Attaisnotās izmaksas

530. Par tām tiek uzskatītas visas izmaksas, kas saistītas ar sniegtā pakalpojuma izpildi, t.i. ar speciālistu darba apmaksu, darba izpildei nepieciešamo līgumu slēgšanu par pakalpojumu un materiālu piegādēm, komandējumiem, nodokļiem un nodevām, kā arī nepieciešamo atļauju saņemšanu no trešajām personām, transporta pakalpojumiem, uzturēšanās izdevumi u.c. maksājumi, kas nepieciešami pakalpojuma pilnīgai un kvalitatīvai izpildei.

Ierobežojumi

531. Atbalsts netiek piešķirts teorētisku vai praktisku mācību kursu organizēšanai, kas ir daļa no vidējā vai augstākā līmeņa lauksaimniecības, uzņēmējdarbības vai mežsaimniecības formālās izglītības programmām.

Saistība ar citiem pasākumiem

532. Atbalsta pretendents, kas saņem atbalstu citu Lauku attīstības programmas pasākumu ietvaros, var izmantot pasākuma „Arodapmācības un informācijas pasākumi” piedāvātās iespējas.

ELFLA (Eiropas)	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas	Pasākums,	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi,	Nošķirtība

lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	dokuments	aktivitāte	finansējuma saņēmēji	
Arodapmācības un informācijas pasākumi (ESF, EZF) ¹¹²	ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1.pasākuma „Nodarbinātība” 1.aktivitāte „Darbaspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk. nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi”	<p>Aktivitātes mērķis ir nodrošināt uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju, tādējādi arī sekmējot darbaspēka ražīguma pieaugumu tautsaimniecībā, kā arī paaugstināt bezdarbnieku un darba meklētāju kvalifikāciju, konkurētspēju un iesaistīšanos darba tirgū.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir uzņēmumi, profesionālās asociācijas, iestādes, kuras izstrādā un īsteno darba tirgus politiku.</p>	ELFLA pasākums nepārklāsies ar ESF un EZF pasākumiem, ko nodrošinās atšķirīgie atbalsta saņēmēji un izglītības joma. ELFLA atbalsts paredzēts lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas pārstrādes nozares profesionālajām apmācībām un grupām. ESF – izglītības iespējas visām sabiedrības grupām dažādās jomās. EZF – kopīgas rīcības projekti profesionālām apmācībām zivsaimniecībā.
		2.1.pasākuma „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība” 1.aktivitāte „Profesionālās izglītības sistēmas attīstība, kvalitātes, atbilstības un pievilcības uzlabošana”	<p>Aktivitātes mērķis ir veicināt profesionālās izglītības programmās studējošo jauniešu īpatsvara pieaugumu un iegūtās profesionālās kvalifikācijas atbilstību darba tirgus prasībām, pilnveidojot nacionālo kvalifikāciju sistēmu, profesiju standartus, profesionālās izglītības programmas un eksamināciju, uzlabojot profesionālās izglītības programmu pievilcību un īstenošanas kvalitāti, paaugstinot profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu un prakses vadītāju kompetenci un nodrošinot kvalifikācijas prasībām atbilstošu praktisko mācību pieejamību, kā arī uzlabojot profesionālajā izglītībā iesaistīto pušu, tai skaitā sociālo partneru, kapacitāti un sadarbību.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir Izglītības un zinātnes ministrija, Profesionālās izglītības administrācija, sociālo partneru organizācijas, kam deleģētas tiesības darboties nacionālā līmenī; augstākās izglītības institūcijas, kas īsteno profesionālās izglītības pedagogu izglītošanas programmas; profesionālās izglītības iestādes un koledžas, darba devēju organizācijas vai profesionālās organizācijas.</p>	

¹¹² Atsauce aiz iekavām norāda fondu, ar kuru noteikta demarkācija vai papildinātība

		<p>2.2.pasākuma „Mūžizglītības attīstība un mūžizglītībā iesaistīto institūciju rīcībspējas un sadarbības uzlabošana” 2.aktivitāte „Profesionālās orientācijas un karjeras izglītības attīstība, profesionāli orientētās izglītības attīstība”</p>	<p>Aktivitātes mērķis ir attīstīt profesionālās orientācijas un karjeras izglītības sistēmu, izveidojot profesionālās orientācijas atbalsta institūcijas izglītības sistēmā, nodrošinot konsultāciju pieejamību, īpaši reģionos, kā arī veicinot jauniešu iesaistīšanos profesionāli orientētā izglītībā un pasākumos.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir valsts pārvaldes iestāde, kurai normatīvajos aktos noteiktas funkcijas karjeras attīstības atbalsta sistēmas ieviešanas koordinēšanā nacionālā līmenī; valsts pārvaldes iestāde, kurai normatīvajos aktos noteiktas funkcijas interešu izglītības un audzināšanas darba sistēmas attīstībā nacionālā līmenī; valsts pārvaldes iestādes, institūcijas un kapitālsabiedrības, kas veic valsts pārvaldes funkcijas; pašvaldības; izglītības iestādes; citas Latvijas Republikā reģistrētas juridiskas personas.</p>	
<p>EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”</p>	<p>1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” 4.pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” 3. aktivitāte „Profesionālā apmācība ”</p>	<p>1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” 4.pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” 3. aktivitāte „Profesionālā apmācība ”</p>	<p>Pasākuma mērķis ir sekmēt zvejniecības konkurētspēju, veicinot kvalificētu un darba tirgus prasībām atbilstošu speciālistu sagatavošanu katrā no sektora darbības jomām, sniedzot iespējas paaugstināt profesionālās prasmes, attīstīt un papildināt zināšanas speciālistiem, kas turpinās darbu zvejniecībā, tādējādi nodrošinot nozari ar kvalificētu darbaspēku.</p>	
	<p>2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 1.pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” 2.aktivitāte „Profesionālā apmācība”</p>	<p>2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 1.pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” 2.aktivitāte „Profesionālā apmācība”</p>	<p>Pasākuma mērķis ir modernizēt akvakultūras uzņēmumus un uzlabot to vispārējo darbību, attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes, attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanu, ieviest akvakultūras metodes, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi.</p>	
	<p>2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde</p>	<p>2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde</p>	<p>Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem, darba drošības un darba ražīguma palielināšana, negatīvas ietekmes uz vidi mazināšana, produktu kvalitātes nodrošināšana, tai skaitā kaitīgu vielu samazināšana zivju produktos, jaunu produktu ražošana un blakusproduktu un atkritumu izmantošana.</p>	

		un mārketingš” 5.pasākuma „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketingš” 2.aktivitāte „Profesionālā apmācība”	
		3.prioritārā virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” 1.pasākuma „Kopīgas rīcības pasākumi” 2.aktivitāti „Profesionālo iemaņu, partnerattiecību, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšana”	Pasākuma mērķis ir atbalstīt kopējas ieinteresētības pasākumus zivsaimniecības nozarē, kuru ieviešanas rezultāts ir nozīmīgs un pieejams plašākam zivsaimniecības nozares pārstāvju lokam, salīdzinot ar pasākumiem, ko parasti savu interesu realizācijai veic privātzņēmumi, tādejādi sekmējot vienlaicīgu plašākam zivsaimniecības nozares pārstāvju lokam nozīmīgu jautājumu risināšanu.

Finanšu resursi

533. Kopējais finansējums – 10 154 752 EUR

534. Sabiedriskais finansējums - 10 154 752 EUR

Sasniedzamie rādītāji

535. Atbilstoši pasākuma ietvaros noteiktajiem nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Apmācībās piedalījušos skaits	21 000
	- t.sk. sievietes	10 500
	Apmācību dienu skaits	6 570
Rezultātu	Apmācīto skaits, kas sekmīgi beiguši apmācību kursu	16 800
	- t.sk. sievietes	8 400

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Apmācāmo īpatsvars pa apmācību moduļiem, %:	
	Lauksaimniecība	60
	Pārtikas nozare	20
	Mežsaimniecība	10
	Saimnieciskā (ekonomiskā) nodrošinājuma bloks	10

Pasākums 112: Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem

Pasākuma juridiskais pamats

536. Pasākums Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta a) punkta ii) apakšpunkts un 22.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 13.pants, un 2.pielikuma 5.3.1.1.2.punkts.

Pamatojums

537. Kaut gan valstī kopumā ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits palielinās, 72 % komersantu ir septiņās republikas pilsētās, kur ekonomiski aktīvo komersantu skaits 2004.gadā bija 32,5 %, salīdzinot ar 12,3 % pārējā teritorijā. Nozares zemā konkurētspēja neveicina jaunu speciālistu ienākšanu nozares darba tirgū, tādējādi Latvijas lauksaimniecībai raksturīgs augsts gados vecāku cilvēku nodarbinātības īpatsvars. 40,3 % lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku - vadītāju (neskaitot grupu saimniecību īpašniekus) vecuma struktūrā 2005.gadā bija vecāki par 60 gadiem ^[113]. Papildus informācija par nodarbināto vecuma struktūru sniegta 3.1.1.4. nodaļā „Nodarbinātība”.
538. Lai veicinātu saimniecību vecuma struktūras uzlabošanu, nepieciešams motivēt jauniešus pārņemt lauku saimniecības savā īpašumā. Piesaistot personas jaunākas par 40 gadiem, lai veidotu jaunas lauku saimniecības vai pārņemtu jau esošās, tiktu piesaistīts lauksaimniecības nozarei nepieciešamais darbaspēks ar jaunām zināšanām un prasmēm. Jauno īpašnieku vadības prasmes sekmēs jaunu ideju izmantošanu, lauku saimniecību efektivitātes un nozares konkurētspējas pieaugumu, kā arī ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.

Pasākuma mērķis

539. Sekmēt gados jaunu cilvēku iesaistīšanos pastāvīgās lauksaimniecības aktivitātēs, kas veicinātu ekonomiski dzīvotspējīgu saimniecību dibināšanu un līdztekus tam nodrošinātu darbaspēka atjaunošanu lauksaimniecības sektorā.

¹¹³ Avots: CSP „2005.gada lauku saimniecību struktūras apsekojums”

Aktivitāte

540. Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi ar mērķi ražot lauksaimniecības produkciju.
541. Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi ir jaunas saimniecības izveidošana vai esošas saimniecības pārņemšana savā īpašumā, ko veic jaunais lauksaimnieks.

Pasākuma īstenošanas vieta

542. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

543. Atbalstu pasākuma ietvaros saņem jaunais lauksaimnieks.
544. Jaunais lauksaimnieks ir:
- 1) fiziska persona, kura dibina lauksaimniecības uzņēmumu pirmo reizi;
 - 2) jaunāks par 40 gadiem un vismaz 18 gadu vecs atbalsta iesnieguma iesniegšanas brīdī;
 - 3) būs vai ir lauksaimniecības uzņēmuma vienīgais īpašnieks vai vismaz 51 % kapitāla daļu turētājs;
 - 4) ieguvis augstāko vai profesionālo vidējo lauksaimniecisko izglītību atbilstoši Zemkopības ministrijas izstrādātajam profesionālo kvalifikāciju sarakstam vai uzsācis mācības lauksaimnieciskās izglītības iegūšanai, kuras tiks pabeigtas 36 mēnešu laikā, lai iegūtu nepieciešamās profesionālās prasmes un kompetences.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

545. Pretendents iesniedz lauksaimniecības uzņēmuma attīstības plānu, kurā norāda:
- a) sākotnējo situāciju uzņēmumā un konkrētus atskaites punktus un mērķus uzņēmuma darbības attīstībai;
 - b) nepieciešamās investīcijas (jaunajiem lauksaimniekiem, kas veic investīcijas, lai sasniegtu atbilstību spēkā esošajiem Kopienas standartiem, atvieglojuma laikposms, kurā jāpasniedz atbilstība standartiem nedrīkst pārsniegt 36 mēnešus no saimnieciskās darbības uzsākšanas dienas;
 - c) plānotās saimnieciskās darbības finanšu analīzi.

- 546. Pārņemot esošu saimniecību, jāpārņem visa pilnībā.
- 547. Atsevišķu lēmumu par atbalsta piešķiršanu jaunajam lauksaimniekam pieņem ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc lauksaimniecības uzņēmuma dibināšanas.
- 548. Apņemas veikt saimniecisko darbību jaundibinātajā uzņēmumā vismaz 5 gadus un šajā laikā nodrošināt ražošanas palielinājumu.
- 549. Jaundibinātais uzņēmums ir jaunā lauksaimnieka pamatdarba vieta, no kuras gūst lielāko daļu ienākumu.
- 550. Jaunajam lauksaimniekam veicot lauksaimniecisko darbību jāievēro nacionālos normatīvos aktos noteiktās prasības attiecīgajā jomā.
- 551. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Atbalsta veids, apjoms

- 552. Atbalsts pasākuma ietvaros paredzēts kā kompensācija, lai segtu izdevumus, kas saistīti ar saimniecības dibināšanu.
- 553. Attaisnotie izdevumi vienam pretendētājam nepārsniedz 50 000 EUR atkarībā no ieguldījumiem jaunizveidotajā saimniecībā. Kompensācija no veiktajām investīcijām ir 80%. Kopējā atbalsta summa vienam pretendētājam nepārsniedz 40 000 EUR.
- 554. Kompensācija 40 % apmērā no kopējās atbalsta summas ir izmaksājama pēc pretendenta apstiprināšanas atbalsta saņemšanai. Pēc projekta iesniegumā paredzēto aktivitāšu veikšanas tiek izmaksāti atlikušie 60%.
- 555. Projekta realizācijas termiņš nevar būt garāks kā 36 mēneši no projekta apstiprināšanas brīža, bet ne vēlāk kā 2015. gada 31. augusts.
- 556. Pēc 3 gadiem, skaitot no apstiprinājuma brīža, tiek pārskatīta uzņēmuma atbilstība attīstības plānam attiecībā uz:
 - 1) projekta iesniegumā izvirzīto mērķu, atskaites punktu sasniegšanu;
 - 2) nepieciešamajām profesionālām prasmēm un kompetenci.
- 557. Ja uzņēmuma attīstības plānā minētie rādītāji 3 gadu laikā netiek sasniegti, saņemtais atbalsts jāatmaksā.

Saistība ar citiem pasākumiem

- 558. Nav papildinātība ar struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzfinansētiem pasākumiem

559. Jaunais lauksaimnieks var pretendēt uz atbalstu citos Lauku attīstības programmas pasākumos atbilstoši to nosacījumiem.
560. Pasākumā „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem” atbalsta saņēmējiem ir priekšrocības saņemt atbalstu, ja saimniecība tiek pārņemta, t.i. tiek pārņemta saimniecība, kas tiek nodota Lauku attīstības programmas pasākuma „Priekšlaicīgā pensionēšanās” ietvaros.

Finanšu resursi

561. Kopējais finansējums – 32 448 045 EUR
562. Sabiedriskais finansējums - 25 958 436 EUR

Sasniedzamie rādītāji

563. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits	868
	- t.sk. sievietes	200
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	32 448 045
Rezultātu	Bruto pievienotās vērtības pieaugums atbalstītajās saimniecībās, EUR	6 700 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	14 900 000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	86

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Rezultātu	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits, kuri nodarbojas ar bioloģisko lauksaimniecību	200

Pasākums 113: Priekšlaicīgā pensionēšanās

Pasākuma juridiskais pamats

564. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta a) punkta iii) apakšpunkts un 23.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 14.pants un 2.pielikuma 5.3.1.1.3.punkts.

Pamatojums

565. Latvijas lauksaimniecībai raksturīgs augsts gados vecāku cilvēku nodarbinātības īpatsvars. 60,8 % no lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku - vadītāju (neskaitot grupu saimniecību īpašniekus) vecuma struktūrā 2005.gadā bija vecāki par 50 gadiem¹¹⁴. Neskatoties uz pieejamajām apmācību iespējām un finansiālo atbalstu saimniecību attīstībai, lielākā daļa gados vecu lauksaimnieku neizrāda interesi par jaunu ražošanas tehnoloģiju apgūšanu, par saimnieciskās darbības dažādošanu, nav pietiekami aktīvi, lai sekotu tirgus tendencēm un meklētu jaunus produkcijas noieta tirgus. Tāpēc laukos esošie ražošanas resursi netiek pilnībā izmantoti, pasīva saimniekošana negatīvi ietekmē arī teritorijas kopējo ekonomisko un sociālo attīstību.
566. Pasākums “Priekšlaicīgā pensionēšanās” rada iespēju gados veciem saimniecību īpašniekiem, kuri nevēlas vai dažādu iemeslu dēļ nespēj turpināt un attīstīt saimniecisko darbību, atdot, pārdot vai dāvināt savu saimniecību vai tās daļu citam, saņemot priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu un paturot zināmus resursus pārtikas ražošanai savam un ģimenes pašpatēriņam.

Pasākuma mērķis

567. Veicināt lauku saimniecību pārņemšanu un attīstību, nomainot un uzlabojot to menedžmentu, iesaistot jaunus un ekonomiski aktīvus cilvēkus.

Aktivitātes

568. Lauksaimnieku (lauku saimniecību īpašnieku) priekšlaicīgā pensionēšanās.

Pasākuma īstenošanas vieta

569. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo atsevišķi lauksaimniecības uzņēmumi ir izvietoti arī pilsētās, piemēram, dārzniecības.

¹¹⁴ Avots: CSP „2005.gada lauku saimniecību struktūras apsekojums”

Atbalsta saņēmēji

570. Šī pasākuma ietvaros priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu var saņemt fiziska persona – saimniecības atdevējs.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

571. Saimniecības atdevējam jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- 1) viņš/viņa ir vismaz 55 gadus vecs un nav vēl sasniedzis valsts vecuma pensijai atbilstošo vecumu saimniecības atdošanas brīdī;
- 2) vidējie ieņēmumi no saimnieciskās darbības 4 iepriekšējo noslēgto gadu periodā (ieskaitot subsīdijas - LR un ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai) nav mazāki par 10 000 EUR (saskaņā ar attiecīgajā noslēgtajā gadā Valsts ieņēmumu dienestā deklarēto), un saimnieciskās darbības ieņēmumu lielākā daļa ir gūta no lauksaimnieciskās darbības;
- 3) par savu saimniecisko darbību pēdējos 4 gados ir atskaitījis Valsts ieņēmumu dienestam (VID), par atskaites brīdi ņemot iesnieguma iesniegšanas laiku;
- 4) pilnībā pārtrauc komerciālo lauksaimniecisko darbību;
- 5) drīkst turpināt nekomerciālu lauksaimniecisko darbību un izmantot ēkas;
- 6) ir nodarbojies lauksaimniecisko darbību 10 gadus pirms saimniecības atdošanas.

572. Saimniecības pārņēmējs- cita fiziska vai juridiska persona, kura nopērk vai saņem dāvinājumā atdevēja saimniecību, ir:

- 1) jaunais lauksaimnieks, kas aizstāj atdevēju un uzsāk saimniekošanu kā jaunais lauksaimnieks saskaņā ar Padomes Regulas Nr.1698/2005 22.pantu, vai;
- 2) lauksaimnieks, kas jaunāks par 40 gadiem, vai cits privāttiesību subjekts, kuras īpašnieks nav saimniecības atdevējs, un kas pārņem saimniecību, lai palielinātu savējo.

Saimniecības pārņēmējs:

- 1) izstrādā uzņēmējdarbības plānu, kurā ir parādīta nodotās saimniecības tālāka attīstība un paredzēta nodotās saimniecības ekonomiskā dzīvotspēja nākamo trīs gadu laikā pēc iesnieguma apstiprināšanas;
- 2) ieguvis augstāko vai profesionālo vidējo lauksaimniecisko izglītību atbilstoši Zemkopības ministrijas izstrādātajam profesionālo kvalifikāciju

sarakstam vai uzsācis mācības lauksaimnieciskās izglītības iegūšanai, kuras tiks pabeigtas 36 mēnešu laikā, lai iegūtu nepieciešamās profesionālās prasmes un kompetences;

3) apņemas veikt saimniecisko darbību atdotajā saimniecībā vismaz 5 gadus.

573. Ekonomiskās dzīvotspējas kritērijs ir saimniecības pozitīvas naudas plūsmas nodrošināšana un pārņemtās saimniecības (saimniecības daļas) neto apgrozījuma (saimnieciskās darbības ieņēmumu) pieaugums trīs gadu laikā pēc iesnieguma apstiprināšanas vismaz par 10 %, ja iepriekšējā noslēgtā gada neto apgrozījums (ieņēmumi no saimnieciskās darbības) ir līdz EUR 15000, 7 %, ja no EUR 15000 līdz 72000, un 5 % - virs EUR 72000.

Atbalsta veids, apjoms

574. Maksimālais atbalsta apjoms vienam atbalsta saņēmējam ir līdz 6000 EUR gadā.
575. Atbalsta apjomu aprēķina, pamatojoties uz saimniecības atdoto lauksaimniecībā izmantojamo zemes platību un saimniecības atdotajām liellopu vienībām.
576. Pensiju var saņemt līdz 15 gadiem no lēmuma - apstiprinājuma brīža, bet ne ilgāk kā līdz 70 gadu vecuma sasniegšanai saimniecības atdevējam.
577. Ja saimniecību nodod vairākas personas, tad kopējais atbalsta apjoms nepārsniedz vienas pensijas apmēru.
578. Ja saimniecības atdevējs, priekšlaicīgās pensijas saņēmējs, sāk saņemt valsts vecuma pensiju, tad priekšlaicīgās pensijas apmērs tiek samazināts par valsts vecuma pensijas apmēru.
579. Iespēja nodot zemi struktūrai, kas apņemas to vēlāk nodot citam lietojam netiek paredzēta.

Ierobežojumi

580. Par nekomerciālo lauksaimniecisko darbību, kuru saimniecības atdevējs turpina veikt, nepiešķir atbalstu Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros.

Saistība ar citiem pasākumiem

581. Saimniecību pārņēmējiem netiek ierobežotas iespējas pretendēt uz atbalstu citos lauku attīstības programmas pasākumos atbilstoši to nosacījumiem.
582. Personai, kas pārņem pasākuma „Priekšlaicīgā pensionēšanās” ietvaros nodoto saimniecību, ir priekšrocības saņemt atbalstu Lauku attīstības programmas pasākumā „Atbalsts jaunažiem lauksaimniekiem”.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Priekšlaicīga pensionēšanās (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”.	1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” 4.pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” 2.aktivitāte „Pirmstermiņa pensionēšanās”	Pasākuma mērķis ir piedāvāt iespēju priekšlaicīgi pensionēties gados veciem zvejniekiem, kuri strādājuši uz kuģiem, kas nodoti sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības.	ELFLA un EZF pasākuma pārklāšanās nenotiks, ko nodrošinās atšķirīgie atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākumā atbalsta saņēmēji ir lauksaimnieki, EZF – zvejnieki.

Ieviešanas laiks

583. Pasākuma ieviešanas laiks ir 2008., 2009., 2010.gads.

Finanšu resursi

584. Kopējais finansējums – 18 859 333 EUR (bez pārejošām saistībām)

585. Sabiedriskais finansējums - 18 859 333 EUR

Pārejas nosacījumi

586. Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam pasākuma „Priekšlaicīgā pensionēšanās” ietvaros uzņemtās saistības tiks finansētas no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai.

587. Sabiedriskā finansējuma izmaksas iepriekšējā periodā uzņemtajām saistībām – 28 500 000 EUR.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Priekšlaicīgi pensionējušos saimniecību atdevēju skaits	600
	- t.sk. sievietes	200

	Nodotā LIZ, ha	38 000
Rezultātu	Bruto pievienotās vērtības pieaugums atbalstītajās saimniecībās, EUR	4 631 336
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	10 299 539
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	59

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Rezultātu	Saimniecību skaits, kur saimniekošana esošajā saimniecībā turpinās pēc tās pārņemšanas	400

Pasākums 114: Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana

Pasākuma juridiskais pamats

588. Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 20.panta a) punkta iv) apakšpunkts, 24.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 15.pants un 2.pielikuma 5.3.1.1.4.punkts.

Pamatojums

589. Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā strauji palielinājies lauksaimniecisko un mežsaimniecisko darbību un lauku attīstību reglamentējošo tiesību aktu apjoms, kā arī būtiski izmainījušās izvirzītās prasības un pieejamie atbalsta mehānismi. Lauku iedzīvotājiem ir nepieciešama palīdzība, lai tie varētu orientēties notiekošajās prasību izmaiņās. Lai palīdzētu lauksaimniekiem un mežsaimniekiem izpildīt prasības attiecībā uz vides aizsardzību, higiēnu, dzīvnieku labturību un labiem lauksaimniecības un vides apstākļiem, darba drošību un citiem jautājumiem, 2004-2006. gadu periodā tika novirzīts ES atbalsts konsultatīvās pakalpojumu sistēmas izveidei.
590. Izmantojot iepriekšējā programmēšanas perioda atbalstu tika palielināta SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” kapacitāte un veikta konsultantu apmācība, izstrādāta mācību programma konsultantu apmācībai par saimniecības pārvaldības prasībām, lai pielāgotu saimniecību lauksaimniecisko darbību Eiropas Kopienas prasību standartiem attiecībā uz vides aizsardzību, higiēnu un dzīvnieku labturību un labu lauksaimniecības praksi, izstrādātu datorprogrammas saimniecību pārvaldībai, agrovides un lopbarības nodrošinājuma plānošanai un nodrošinātu informācijas pieejamību lauksaimniekiem ekonomiski dzīvotspējīgu saimniecību attīstībai.
591. Konsultāciju pamatmērķis ir lauksaimnieku un mežsaimnieku informētība par Kopienas tiesiskajos aktos noteiktajām prasībām un šo prasību ievērošana ražošanā un lauksaimniecības, mežsaimniecības zemes apsaimniekošanā. Minimālais prasību apjoms, ko ir jāievēro saimnieciskā darbībā ir noteikts Regulas (EK) Nr.1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumos. “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra” pieredze liecina, ka, palielinoties interesentu skaitam, ir pieaugusi nepieciešamība pēc informācijas katras aktīvās lauku saimniecību līmenī. Bez tam lauksaimniecības atbalsta shēmām pievienojas līdz šim neaktīvie lauku iedzīvotāju slāņi, kuriem finanšu trūkuma dēļ līdz šim kursu pieejamība bija ierobežota.
592. Šajā periodā tiks veidota arī konsultatīvā sistēma privātajiem meža īpašniekiem. Tomēr būtiska finansējuma daļa tiks novirzīta, lai veicinātu

konsultāciju pakalpojumu izmantošanu. Konsultāciju pamatmērķis mežsaimniekiem ir veicināt privāto mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, nodrošinot meža īpašniekiem kvalitatīvus konsultāciju pakalpojumus meža apsaimniekošanas jautājumos. Jaunajā programmēšanas periodā, apgūstot jauno ES un valsts atbalsta finansējums meža apsaimniekošanā, meža īpašniekiem ļoti nozīmīgas būs stabilas zināšanas.

Pasākuma mērķis

593. Atbalsta mērķis ir palīdzēt uzlabot lauksaimniecisko ražošanu un identificēt nepieciešamos uzlabojumus, ņemot vērā ES tiesību aktos noteiktās prasības, un veicināt ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, tai skaitā privāto mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu..

Aktivitātes

594. Atbalstu piešķir:

- 1) lai palīdzētu lauksaimniekiem segt izmaksas, kas rodas, izmantojot konsultāciju pakalpojumus saistībā ar Regulā (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā noteikto prasību ievērošanu saimnieciskajā darbībā;
- 2) lai uzlabotu meža īpašnieku vispārējo darbību mežu apsaimniekošanas jautājumos, izmantojot konsultācijas.

Pasākumu īstenošanas vieta

595. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo konsultāciju saņemšana var notikt arī pilsētās.

Atbalsta saņēmēji

596. Lauksaimnieciskā darbībā iesaistīta fiziska vai juridiska persona, kura izmanto konsultāciju sniegšanai atzītas organizācijas konsultantu pakalpojumus. Organizācijas atzīšanai ir jābūt saistībā ar organizācijas iespēju nodrošināt atbalsta saņēmējiem kvalitatīvas un detalizētas konsultācijas par Regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā noteikto prasību ievērošanu saimnieciskajā darbībā visā programmēšanas periodā.
597. Meža īpašnieks var saņemt atzītu organizāciju konsultantu pakalpojumus par meža apsaimniekošanas jautājumiem.

598. Tiks izstrādāti nacionālie normatīvie akti, kuros tiks noteikta procedūra konsultantu atzīšanai ar mērķi, lai mežsaimnieki un lauksaimnieki saņemtu kvalitatīvas konsultācijas.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

599. Attiecībā uz lauksaimniecisko darbību: atbalsta saņēmējs ir noslēdzis līgumu ar attiecīgo konsultāciju sniegšanai atzītu organizāciju par konsultāciju kopuma saņemšanu viena programmēšanas perioda ietvaros saistība ar tiem jautājumiem, kas skar Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā noteikto prasību un darba drošības standartu ievērošanu saimnieciskajā darbībā. Noslēgtais līgums ietver un paredz konsultāciju sniegšanas apjomu un grafiku, konsultanta saimniecības apmeklējumu skaitu, konsultācijas apmaksu grafiku un konsultanta vai tā organizācijas saistības pret atbalsta saņēmēju par sniegto konsultāciju kvalitāti.
600. Priekšroka tiek dota tiem lauksaimniekiem, kas saņem vairāk kā EUR 15 000 tiešo maksājumu gadā.
601. Attiecībā uz mežsaimniecisko darbību: atbalsta saņēmējs noslēdz līgumu ar konsultāciju sniegšanai atzītu organizāciju par konsultāciju saņemšanu viena programmēšanas perioda ietvaros saistībā ar meža apsaimniekošanas jautājumiem.

Atbalsta veids, apjoms

602. Atbalsta saņēmējs var saņemt daļēju kompensāciju par pakalpojuma izmantošanu saistība ar pasākuma nosacījumiem. Kompensācijas apjoms vienam atbalsta saņēmējam visā programmēšanas periodā var būt līdz 60 %, bet nepārsniedzot 1000 EUR no kopējas konsultācijas izmaksu summas, neatkarīgi no tā, vai konsultācijas izmanto tikai lauksaimniekiem paredzētās konsultācijas, vai arī abās nozarēs vienlaicīgi. Kompensācijas pieprasījumu skaits netiek ierobežots.

Ierobežojumi

603. Atbalsta saņēmējs nedrīkst pretendēt uz atbalstu no citiem atbalsta pasākumiem par šajā pasākumā atbalstāmajām konsultācijām. Atbalsta saņēmējs noslēgta līguma ietvaros var saņemt konsultāciju izmaksu kompensāciju tikai vienu reizi par attiecīgo jautājumu.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana (ESF)	ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1.pasākuma „Nodarbinātība” 1.aktivitāte „Darbspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk. nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi”	Aktivitātes mērķis ir nodrošināt uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju, tādējādi arī sekmējot darbaspēka ražīguma pieaugumu tautsaimniecībā, kā arī paaugstināt bezdarbnieku un darba meklētāju kvalifikāciju, konkurētspēju un iesaistīšanos darba tirgū. Finansējuma saņēmēji ir uzņēmumi, profesionālās asociācijas, iestādes, kuras izstrādā un īsteno darba tirgus politiku.	ELFLA atbalsts paredzēts konkrētām nozarēm: lauksaimniecībai un mežsaimniecībai. ESF – atbalsts darbaspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšanai tirgū. Atšķirtība no ESF pasākumiem, ELFLA ietvaros atbalsts nav paredzēts bezdarbniekiem.

Finanšu resursi

604. Kopējais finansējums – 21 443 753 EUR

605. Sabiedriskais finansējums – 12 866 253 EUR

Sasniedzamie rādītāji

606. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto lauksaimnieku skaits	5 768
	Atbalstīto meža īpašnieku skaits	5 768
Rezultātu	Bruto pievienotās vērtības pieaugums atbalstītajās lauku saimniecībās, EUR	800 000

Ietekmes	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	19
----------	---	----

Papildus rādītāji

	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto lauksaimnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	2000
	Atbalstīto meža īpašnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	2000

Pasākums 121: Lauku saimniecību modernizācija

Pasākuma juridiskais pamats

607. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta b) punkta i) apakšpunkts un 26.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 17.pants un 2.pielikuma 5.3.1.2.1.punkts.

Pamatojums

608. Lauksaimniecībai raksturīgs investīciju trūkums, zema produktivitāte, un novecojušu iekārtu izmantošana Trūkst jaunu ražošanas tehnoloģiju izmantošana praksē. Salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu, šajā periodā vērojama lauksaimnieciskās ražošanas intensifikācija, tāpēc, lai veicinātu līdzsvarotas lauku attīstības politikas īstenošanu, nepieciešams veikt ar vides aizsardzību saistītas investīcijas, kas veicinās Nitrātu direktīvas un Ūdens pamatdirektīvas mērķu sasniegšanu. Lai novērstu apdraudējumu videi, visām attaisnotajām investīcijām saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem tiks veikts ietekmes uz vidi novērtējums
609. Izvērtējot iepriekšējos gadus ir būtiski palielinājušies saimniecību ieguldījumi pamatlīdzekļos (ražošanas ēkās, būvēs, iekārtās un mašīnās)¹¹⁵. 2004. gadā saimniecību investīcijas pamatlīdzekļos sasniedza Ls 39,1 milj., kas ir 82% no kopējām investīcijām lauksaimniecībā un kas ir 2,3 reizes vairāk nekā ieguldījumi pamatlīdzekļos 2003. gadā. Lai gan kopumā, pateicoties Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansējumam ir palielinājušies saimniecību tehnoloģiskā modernizācija, tomēr vēl joprojām 89% no traktoriem un 91% no labības kombainiem ir vecāki par 10 gadiem, kas par vismaz divām reizēm pārsniedz amortizācijas laiku. Maz investēts ilgtermiņa investīcijās ēkās un būvēs (salīdzinoši ar īstermiņa investīcijām tehnikā un iekārtās) – 2004.gadā piesakoties struktūrfondu finansējumam tikai 22% bija projekti ar mērķi rekonstruēt vai no jauna būvēt lauksaimniecības būves¹¹⁶, bet pārējie projekti īstenoti mašīnu un pārvietojamo iekārtu iegādei.
-

Pasākuma mērķis

610. Pasākuma mērķis ir modernizēt lauksaimniecības uzņēmumus, lai uzlabotu to ekonomiskās darbības rādītājus, konkurētspēju, paaugstinātu lauksaimniecības produktu kvalitāti un saimniecību diversifikāciju lauksaimniecības jomā, veicinātu augstāku dzīvnieku labturības, darba drošības un vides standartu ieviešanu, piemēram, atbalstot kanalizācijas izveides un notekūdeņu attīrīšanas projektus, mazināt lauksaimniecības uzņēmumu ietekmi uz vidi, piemēram, modernizējot mēsļu savākšanas sistēmas, atbalstot kvalitatīvas un precīzas minerālmēsļu izkliedes un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas tehnikas, kā arī augsnes struktūru saudzējošas augsnes apstrādes tehnikas iegādi. Šajā programmēšanas periodā īpaši tiks veicinātas ilgtermiņa investīcijas, kas kalpo ilgāk par 5 gadiem, kas pamatā ir būves.

Aktivitātes

611. Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes:

1) investīcijas jaunu iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzētas lauksaimniecības produktu ražošanai, t.sk. pašu saražotās produkcijas iepakojana (vismaz 50 %), piemēram:

- 1.1) jaunu ražošanas pamatlīdzekļu (tehnikas, iekārtu un aprīkojuma, t.sk. datoru programmatūru) iegāde;
- 1.2) lauksaimniecības traktortehnika;
- 1.3) augsnes apstrādes tehnika un iekārtas, tai skaitā akmeņu novākšanas tehnika un iekārtas;
- 1.4) sējas tehnika un iekārtas;
- 1.5) ražas novākšanas tehnika un iekārtas, tai skaitā lopbarības novākšanas un smalcināšanas tehnika un iekārtas;
- 1.6) sējumu, stādījumu kopšanas tehnika un iekārtas, tai skaitā mēslošanas, augu aizsardzības iekārtas un tehnika;
- 1.7) kravu celšanas, kraušanas un specializētā transportēšanas tehnika un iekārtas;
- 1.8) lauksaimniecības produkcijas pirmapstrādes un uzglabāšanas tehnika un iekārtas, tai skaitā aukstuma tehnika un iekārtas, uzglabāšanas un saldēšanas kameras;
- 1.9) sēklas un stādmateriālu apstrādes tehnika un iekārtas;
- 1.10) datorizētā ražošanas procesa vadības un kontroles tehnika un iekārtas (ieskaitot programnodrošinājumu), tai skaitā mobilie un stacionārie svāri;

- 1.11) tehnika un iekārtas, kas nepieciešamas dzīvnieku turēšanai, t.sk. fermu un ganību aprīkojums, dzirdināšanas, barošanas, dzīvnieku fiksēšanas un kopšanas tehnika un iekārtas;
- 1.12) fermu mehanizācijas tehnika un iekārtas, tai skaitā kūtsmēslu krātuvju mehanizācijas iekārtas un tehnika;
- 1.13) piena slaukšanas un dzesēšanas tehnika un iekārtas;
- 1.14) laboratorijas un kvalitātes kontroles veikšanas tehnika un iekārtas;
- 1.15) tehnisko apkopju un remonta staciju tehnika un iekārtas, tai skaitā mazgāšanas, dezinfekcijas tehnika un iekārtas;
- 1.16) enerģētiskās iekārtas un tehnika, tai skaitā apkures un vēdināšanas tehnika un iekārtas;
- 1.17) ūdensapgādes un kanalizācijas, notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un tehnika;
- 1.18) laistīšanas tehnika un iekārtas;
- 1.19) siltumnīcu tehnika un iekārtas;
- 1.20) specializētā tehnoloģiskā tehnika un iekārtas, kas nepieciešamas projektā noteikto mērķu sasniegšanai;
- 1.21) cita tehnika un iekārtas, kas nepieciešamas projektā noteikto mērķu sasniegšanai,

2) lauksaimniecības produktu ražošanas būvju jauna būvniecība, rekonstrukcija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde.

- 612. Iesniegtie projekti tiks izvērtēti pēc objektīviem atbalsta pretendentu un projektu raksturojošiem kritērijiem, tādiem kā atbalsta pretendenta izglītība, iepriekš saņemtais atbalsta apjoms un būvprojekta esamība. Papildus priekšrocības, apstiprinot projektus, tiks dotas projektiem, kas samazina dabas apstākļu ietekmi un riskus lauksaimniecībā piemēram, laistīšanas sistēmu izveide augļudārzos un dārzu audzēšanas platībās, lai novērstu sausuma un salnu nelabvēlīgo ietekmi uz ražu.
- 613. Netieši tiks veicinātas investīcijas ilgtermiņa līdzekļos, ko nodrošinās atbalsta intensitātes diferenciācija atkarībā no veiktās aktivitātes.
- 614. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Pasākuma īstenošanas vieta

- 615. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo atsevišķi lauksaimniecības uzņēmumi ir izvietoti arī pilsētās, piemēram, dārzniecības.

Atbalsta saņēmēji

616. Šī pasākuma ietvaros atbalsta saņēmēji ir juridiskas vai fiziskas personas, kas ražo Eiropas Kopienas Dabīgās Dabības līguma I pielikumā minēto lauksaimniecības produkciju, vai arī atbilstīga lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība. Lauksaimniecības produktu ražošana neietver tādu dzīvnieku audzēšanu, kas nav minēti Latvijas Republikas Ciltsdarba likumā.

Atbalsta veids, apjoms

617. Atbalsta intensitāte tiek noteikta līdz 40%, papildus atbalsta intensitāte tiek palielināta investīcijām mazāk labvēlīgos apvidos līdz 45%. Atbalsta intensitāte tiek diferencēta atkarībā no investīciju veida – būvniecība vai tehnikas un iekārtu iegāde, augstāku atbalsta intensitāti piešķirot projektiem, kas iekļauj būvniecību. Atbalsta intensitāte investīcijām nelabvēlīgu dabas apstākļu ietekmes preventīvu pasākumu īstenošanai palielina līdz 40 % un līdz 45 % MLA.
618. Programmēšanas periodā vienam atbalsta saņēmējam kopējā attiecināmo izdevumu kopsumma ir līdz 2 000 000 EUR atkarībā no saimniecības lieluma un atbalsta pretendenta veida.
619. Atbalstāmās izmaksas ir arī vispārējās izmaksas, t.sk. arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patentu un licenču saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8 % no projekta attiecināmo investīciju izmaksām.
620. Valsts var paredzēt papildus finansējumu investīcijām lauksaimniecības uzņēmumos atbilstoši šī pasākuma nosacījumiem par ko informē Komisiju.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

621. Atbalsta saņemšanas vispārīgie kritēriji:
- 1) uzlabo uzņēmuma vispārējo darbību;
 - 2) investīcijām jāatbilst Kopienas standartiem, kurus piemēro attiecīgajām investīcijām;
 - 3) ja investīcijas veic, lai sasniegtu atbalstu Kopienas standartiem, atbalstu var piešķirt tikai tām investīcijām, ko veic, lai sasniegtu atbilstību nesekmīgiem Kopienas standartiem. Tādā gadījumā var piešķirt atvieglojuma laikposmu, nepārsniedzot 36 mēnešus no datuma, kad standarts lauku saimniecībai kļūst saistošs, lai sasniegtu atbilstību šim standartam;
 - 4) jauniejiem lauksaimniekiem, kas veic investīcijas, lai sasniegtu atbilstību

spēkā esošajiem Kopienas standartiem, atvieglojuma laikposms, kurā jāsasniedz atbilstība standartiem nedrīkst pārsniegt 36 mēnešus no saimnieciskās darbības uzsākšanas dienas;

5) nav pieļaujama atbalsta pretendenta esošo pamatlīdzekļu aizvietošana (neaizvietošanas definīcija sniegta 5.2. nodaļā);

6) atbalsta pretendents ir jāuzrāda ekonomiskā dzīvotspēja. Ekonomiskās dzīvotspējas rādītājus atkarībā no projekta attiecināmo izmaksu summas nosaka pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” ieviešanas normatīvajos aktos;

7) atbalsta pretendents ir jāiesniedz biznesa plāns.

Saistība ar citiem pasākumiem

622. Pārklāšanās nenotiks arī ar Lauku attīstības programmas pasākumu „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”, jo savukārt šī pasākuma ietvaros ir plānots ieguldīt investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos Eiropas kopienas Dabināšanas līguma I pielikumā minētās lauksaimniecības produkcijas pārstrādei. Pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” ietvaros atbalstu var saņemt arī tie, kas veiksmīgi uzsākuši saimniekošanu pasākuma „Atbalsts jauniekiem” ietvaros.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Lauku saimniecību modernizācija (ERAF, EZF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazi komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmās teritorijās.	Demarkācija starp ELFLA, ERAF un EZF – ražotās produkcijas veids. ELFLA atbalsta Eiropas Kopienas Dabināšanas līguma I pielikumā minēto lauksaimniecības, izņemot zivsaimniecības, produkcijas ražošanu., EZF – zvejas un akvakultūras
	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketingš” 5.pasākums	Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem; darba drošības un darba ražīguma palielināšana; negatīvas ietekmes uz vidi mazināšana; produktu kvalitātes nodrošināšana, tai skaitā kaitīgu vielu samazināšana zivju produktos; jaunu produktu ražošana un blakusproduktu un atkritumu izmantošana.	

		„Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un marketings”	apstrāde un to blakusproduktu pārstrāde. ERAF – citas nozares, izņemot lauksaimniecību un zivsaimniecību
--	--	--	--

Finanšu resursi

623. Kopējais finansējums – 796 458 068 EUR
 624. Sabiedriskais finansējums – 318 583 227 EUR
 625. Papildu valsts finansējums – 63 716 644 EUR

Sasniedzamie rādītāji

626. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto lauku saimniecību skaits	1 929
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	910 237 792
Rezultātu	Saimniecību skaits, kuras ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	2 800
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	268 200 000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	1 412

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto saimniecību skaits, kurām programmēšanas periodā saņemtā atbalsta attiecināmo izmaksu kopsumma pārsniedz 600 000 EUR	100
Rezultātu	Jaunbūvēto vai atjaunoto ēku grīdas platība, m ²	500 000

Pasākums 122: Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana

Pasākuma juridiskais pamats

627. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta b) apakšpunkta ii) punkts un 27.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 18.pants un 2.pielikuma 5.3.1.2.2.punkts.

Pamatojums

628. Meža ekonomiskās vērtības pieguma nodrošināšana ir cieši saistīta jaunaudžu kopšanu, kas būtībā ir ilgtermiņa investīciju veids mežā. Kopjot jaunaudzes, jāveido tāds koku skaits un sugu sastāvs, kas nodrošina augstvērtīgas audzes atbilstoši meža apsaimniekošanas mērķim un meža augšanas apstākļu tipam. Bieži vien meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs nav ieinteresēts vai nevar atļauties ieguldīt līdzekļus par jaunaudžu hektāra izkopšanu, turklāt investēto līdzekļu atdevi viņš redzēs tikai pēc 20 gadiem, bet ieguvumu galvenajā cirtē tikai pēc 60 - 80 gadiem. Kaut arī katru gadu izkopto jaunaudžu platība palielinās, 2004.gadā privātajos un pašvaldību mežos tika izkoptas tikai 4805,2 ha jaunaudžu, 2005.gadā – 6000 ha, kas ir aptuveni 10 % no nepieciešamā apjoma.
629. Valsts īpašumā ir 50,2% (1481715,9 ha) meža, savukārt, pārējie meži atrodas pašvaldību un privāto meža īpašnieku īpašumā. Valsts mežiem atbalsts netiek paredzēts.
630. Pasākuma aktivitātes minimāli ietekmē mežus aizsargājamās teritorijās, jo aizsargājamās teritorijās noteikti būtiski koku ciršanas ierobežojumi, kas izslēdz atbalsta nosacījumiem atbilstošu platību veidošanos. ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām viens no mērķiem attiecībā uz mežsaimniecību ir CO2 piesaiste. Nacionālais vides politikas plāna 2004. – 2008. gadam viens no politikas mērķiem sadaļā Vide un mežsaimniecība ir palielināt oglekļa dioksīda piesaisti, atbalstot lauksaimnieciski neizmanto to zemju apmežošanu un veicināt pārdomātus pasākumus mežaudžu produktivitātes paaugstināšanai.
631. Papildus atbalstam jaunaudžu kopšanai, lietderīgi atbalstīt arī mazvērtīgu un neproduktīvu mežaudžu aizstāšanu ar mērķtiecīgi izveidotām produktīvām audzēm, samazinot mazvērtīgu un neproduktīvu mežaudžu platību. Tādā veidā tiks paaugstināta meža ražība un kvalitāte, līdz ar to paaugstinot arī meža ekonomisko vērtību. Neproduktīvas mežaudzes definētas nacionālajos normatīvajos aktos, noteikta arī kārtība kādā mežaudze tiek atzīta par neproduktīvu. Bez tam normatīvais akts, kas regulē šo jautājumu, nosaka, ka atsevišķās teritorijās, piemēram, aizsargājamās zonās gar ūdeņiem un īpaši

aizsargājamās dabas teritorijās, mežaudzes nav atzīstamas par neproduktīvām. Atbalsts veicinās kvalitatīvāku un produktīvāku mežaudžu veidošanos, nākotnē palielinot arī atjaunojamā dabas resursa – koksnes apjomu kopumā. Lai veicinātu meža ekonomiskās vērtības palielināšanu, nepieciešams veicināt investīcijas piesaisti tehnikas, instrumentu, aprīkojuma un iekārtu iegādei jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai. Meža atjaunošana pēc galvenās cirtes veikšanas pasākuma ietvaros netiek atbalstīta.

632. Meža apsaimniekošanas prasības normatīvajos aktos iestrādātas ņemot vērā trešajā (Lisabonas) Ministru konferencē par meža aizsardzību Eiropā pieņemto rezolūciju „Viseiropas ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas kritēriji, indikatori un operatīvā līmeņa vadlīnijas”. Bez tam meža īpašniekam obligāta ir meža inventarizācija, kas ir pamats informācijas iegūšanai par mežu un pamatnosacījums, lai mežā veiktu saimniecisko darbību. Līdz ar to iepriekš minētās prasības uzskatāmas par ekvivalentu meža apsaimniekošanas plānam. Šī pasākuma ietvaros viens no atbalsta saņemšanas nosacījumiem ir izstrādāts pasākuma ietvaros atbalstāmo meža platību apsaimniekošanas plāns.

Pasākuma mērķis

633. Paaugstināt meža ekonomisko vērtību, uzturot ilgtspējīgu apsaimniekošanu un meža daudzfunkcionālo lomu.

Aktivitātes

634. Šī pasākuma ietvaros paredzētas šādas aktivitātes:

1) investīcijas mežā, lai paaugstinātu meža ekonomisko vērtību:

- jaunaudžu kopšana (sastāva kopšana mākslīgi un dabiski atjaunotās mežaudzēs);

- mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai (ietver mazvērtīgu mežaudžu nomaiņu un neproduktīvu mežaudžu aizstāšanu ar produktīvām audzēm);

2) jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai piemērota jauna tehnika, instrumenti, aprīkojums un/vai iekārtas.

Pasākuma īstenošanas vieta

635. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

636. Atbalsta saņēmēji ir fiziskas vai juridiskas personas, kuras pamatkapitālā 50% un vairāk ir privātkapitāla daļas un kas ir meža zemes īpašnieks, tai skaitā

pašvaldība, kā arī meža īpašnieku apvienība un kooperatīvs. Atbalsta saņēmēji ir privāto mežu zemes un pašvaldību meža zemes īpašnieki, un to apvienības.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

637. Atbalsta pretendentu īpašumā jābūt jaunaudzēm, mazvērtīgām mežaudzēm vai neproduktīvām mežaudzēm, kas atbilst noteiktajiem kritērijiem.
638. Investīcijas piešķir, pamatojoties uz atbalstāmo meža platību apsaimniekošanas plāniem.
639. Par mazvērtīgu mežaudzi uzskata:
 - 1) ar krūmiem aizaugušu platību, kurā koku sugas sastāda mazāk kā 30% (jaunaudzes);
 - 2) neproduktīvu mežaudzi. Neproduktīva mežaudze definēta nacionālajos normatīvajos aktos un tā ir mežaudze, kuru nav lietderīgi audzēt koksnes krājas nepietiekama pieauguma, koku sugu sastāva vai koku kvalitātes dēļ vai kuras šķērslaukums ir mazāks par kritisko šķērslaukumu.
640. Atbalstu jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai piemērotas jaunas tehnikas, inventāra, aprīkojuma un iekārtu iegādi var saņemt pretendenti, kuru īpašumā ir atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošas meža platības ar kopējo platību vismaz 3 ha.

Atbalsta veids, apjoms

641. Pasākuma ietvaros tiek atbalstīti projekti, kuros paredzēts veikt investīcijas jaunaudžu kopšanā un/vai mazvērtīgu mežaudžu nomaiņā. Atbalsta intensitāte 50%.
642. Pasākuma aktivitātēm piemērotas jaunas tehnikas, instrumentu, aprīkojuma un/vai iekārtu iegādei kopējais attiecināmo izmaksu apjoms ir līdz 10 000 EUR vienam atbalsta pretendētājam visā plānošanas periodā. Projekta minimālais apjoms – 1000 EUR. Atbalsta intensitāte 50 %.
643. Jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai piemērota jaunas tehnika, instrumenti, aprīkojums un/vai iekārtas ietver, piemēram, krūmgriezi, instrumentu zāgripu asināšanai, zāģa ripas, darba apģērbi, darba aizsardzības līdzekļus, degvielas kannas, kravas motociklus u.c.

Ierobežojumi

644. Viens pretendents vienā gadā var pretendēt uz atbalstu pasākuma aktivitātēm piemērotās platībās ne vairāk kā 50 ha.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana (ERAF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Demarkācija starp ELFLA un ERAF – atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākuma ietvaros atbalsta saņēmēji ir privāto mežu zemes un pašvaldību meža zemes īpašnieki, un to apvienības. ERAF – pārējās nozares.

Finanšu resursi

645. Kopējais finansējums – 90 843 334 EUR
646. Sabiedriskais finansējums – 45 421 667 EUR

Sasniedzamie rādītāji

647. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto meža īpašnieku saimniecību skaits, kas saņem atbalstu	7 966
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	90 843 334
Rezultātu	Saimniecību, kuras ievieš jaunas tehnoloģijas vai produktus, skaits	5 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	13 000 000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	200

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstītajiem meža īpašniekiem piederošo mežu kopējā platība, ha	80 000
Rezultātu	Atbalsta rezultātā apkoptās jaunaudzes, ha	20 000
	Atbalsta rezultātā nomainītās mazvērtīgās mežaudzes, ha	20 000

Pasākums 123: Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana

Pasākuma juridiskais pamats

648. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta b) punkta iii) apakšpunkts un 28.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 19.pants un 2.pielikuma 5.3.1.2.3.punkts.

Pamatojums

649. Pārtikas produktu ražošana ir nozīmīgākā nozare Latvijas apstrādes rūpniecībā 2006.gadā, ar augstu attīstības potenciālu.
650. Pārtikas produktu un dzērienu ražošanas struktūrā Latvijā nozīmīgākās ir gaļas pārstrāde, piena produktu pārstrāde un graudu pārstrādē, kas attiecīgi veido 27%, 21% un 15% no kopējā pārtikas un dzērienu ražošanas apjoma vērtības izteiksmē. Piena produkti ir otra nozīmīgākā eksporta prece lauksaimniecības un pārtikas produktu struktūrā - veido 10% no lauksaimniecības un pārtikas produktu vērtības.
651. Latvijā notiek uzņēmumu koncentrēšanas process, taču neskatoties uz to ES vienotā tirgus ietvaros katra atsevišķā Latvijas pārstrādes uzņēmuma tirgus spēks ir niecīgs, tādējādi arī produktu pārstrāde vērtējama kā sadrumstalota ar raksturīgu salīdzinoši nelieliem saražotās produkcijas apjomiem un augstu izmaksu slogu (pret neto apgrozījumu). Līdz ar to ilgtermiņā nepieciešams veikt pasākumus esošās pārstrādes efektivitātes paaugstināšanai (investējot iekārtās, aprīkojumā un būvniecībā), lai palielinātu uzņēmumu konkurētspēju un pozīciju nostiprināšanu vienlaicīgi veicinot uzņēmumu horizontālo un vertikālo integrāciju.
652. Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu eksportam ir tendence palielināties gadu no gadu, tomēr kopējā pārtikas sektora ārējās tirdzniecības bilance Latvijai arvien ir negatīva galvenokārt tādēļ, ka eksporta un arī kopumā pārtikas sektora struktūrā dominē zemas pievienotas vērtības produkti. Uzņēmumu sadarbība eksporta produktu attīstīšanā, jaunu inovatīvu produktu izstrāde un ražošana, kā ražošanas efektivitātes paaugstināšana varētu sekmēt Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta vērtības straujāku pieaugumu, kā arī stabilizētu tirgus pozīcijas gan iekšējā, gan arī ārējā tirgū.

Pasākuma mērķis

653. Lauksaimniecības produktu pārstrādes efektivitātes paaugstināšana un produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošanas veicināšana, eksporta vērtības

palielināšana. Bioloģisko produktu, produktu, kas ražoti no integrētiem lauksaimniecības produktiem, kā arī Latvijas agro klimatiskajiem apstākļiem un tradicionālajām ražošanas metodēm raksturīgu pārstrādāto produktu klāsta pieejamības patērētājiem palielināšana.

Atbalstāmās aktivitātes

654. Šī pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes:

- 1) Investīcijas jaunu iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu pārstrādei (t.sk. iepakošanai un pirmapstrādei);
- 2) Lauksaimniecības produktu pārstrādes būvju jauna būvniecība un rekonstrukcija (t.sk. iepakošanai un pirmapstrādei);
- 3) Investīcijas vides aizsardzības jomā, kas uzlabo uzņēmuma vispārējo darbību.

655. Atbalsts tiek sniegts Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma I pielikumā minēto produktu (izņemot zivsaimniecības produktu) pārstrādei. Gan izejvielām, gan gala produktam jābūt minētam Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma I pielikumā.

656. Prioritārie lauksaimniecības produktu pārstrādes sektori ir gaļas pārstrāde, piena pārstrāde, graudaugu pārstrāde un augļu – dārzeņu pārstrāde, ņemot vērā to īpatsvaru kopējā pārtikas produktu realizācijas apjomā un nozīmi tautsaimniecībā. Prioritāro sektoru projektiem atbalstāmās izmaksas varēs tikt palielinātas pēc atsevišķu, zemāk minētu nosacījumu izpildes (skat. sadaļā atbalsta apjoms). Bez tam maksimālo attiecināmo izmaksu griesti šo sektoru projektiem ir lielāki nekā citos sektoros.

657. Iesniegtie projekti tiks izvērtēti pēc objektīviem atbalsta pretendentu un projektu raksturojošiem kritērijiem, tādiem kā, piemēram, projekta īstenošanas vieta (prioritāte tiks dota projektiem, kas tiks realizēti ārpus Rīgas teritorijas) vai projekta realizācijas rezultātā tiks uzsākta inovatīvu produktu ražošana, vai projekts tiks realizēts bioloģisko produktu pārstrādē utt.

658. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Pasākuma īstenošanas vieta

659. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo uzņēmumi, kas nodarbojas ar Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma I pielikumā minēto produktu pārstrādi atrodas visā Latvijas teritorijā.

Atbalsta saņēmēji

660. Juridiskās personas, kas nodarbojas vai projekta realizācijas rezultātā sāks nodarboties ar Līguma I pielikumā minēto produktu, izņemot zivsaimniecības produktu, pārstrādi un, kas nav nonākuši grūtībās Kopienas pamatnostādņu „Par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai” izpratnē (OV C 244. 1.10.2004. 2.lpp)

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

661. Atbalsta pretendents, lai saņemtu atbalstu jāizpilda šādi nosacījumi:

- 1) atbalsta pretendents ir jāuzrāda ekonomiskā dzīvotspēja, tādējādi uzlabojot uzņēmuma vispārējo darbību. Ekonomiskās dzīvotspējas rādītājus nosaka „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” ieviešanas normatīvajos aktos;
- 2) atbalsta pretendenta plānotajām investīcijām pēc projekta ieviešanas jāatbilst attiecīgajiem Kopienas standartiem.
- 3) plānotajām investīcijām jāuzlabo uzņēmuma vispārējā darbība. Projekta ieviešanas rezultātā palielināsies uzņēmuma ražošanas jaudas jeb arī tiks būtiski mainīts uzņēmuma ražošanas vai tehnoloģiskais raksturs;
- 4) nav pieļaujama atbalsta pretendenta esošo pamatlīdzekļu aizvietošana.

Atbalsta apjoms

662. Atbalsta intensitāte tiek diferencētā atkarībā no uzņēmuma lieluma:

Uzņēmuma lielums	Lieluma noteikšanas kritēriji	Maksimālā atbalsta intensitāte, %
Mikro uzņēmumi	<ul style="list-style-type: none"> • Strādā mazāk kā 10 darbinieki un; • Neto apgrozījums 2 milj. EUR un/vai aktīvu kopsumma nepārsniedz 2 milj. EUR. 	līdz 50%
Mazie uzņēmumi	<ul style="list-style-type: none"> • Strādā mazāk kā 50 darbinieki un; • Neto apgrozījums un/vai aktīvu kopsumma nepārsniedz 10 milj. EUR. 	līdz 50%
Vidējie uzņēmumi	<ul style="list-style-type: none"> • Strādā mazāk kā 250 darbinieki un; • Neto apgrozījums nepārsniedz 50 	līdz 50%

	milj. EUR un / vai bilances (aktīvu) kopsumma. nepārsniedz 43 milj. EUR.	
Pārējie uzņēmumi	<ul style="list-style-type: none"> • Strādā vairāk kā 250 darbinieki un; • Neto apgrozījums pārsniedz 50 milj. EUR. 	līdz 25%

663. Atbalsts netiek piešķirts uzņēmumiem, kuros strādā vairāk kā 750 darbinieki un neto apgrozījums pārsniedz 200 milj. EUR.
664. Maksimālais projektu skaits vienam projekta pieteicējam nav ierobežots, bet projektu attiecināmo izmaksu kopējā summa vienam finansējuma saņēmējam laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam nedrīkst pārsniegt:
- 1) līdz 3 000 000 EUR (pamatbāze) - prioritārajos sektoros esošo pārstrādes uzņēmumu efektivitātes paaugstināšanai bez iespējamiem palielinājumiem un līdz 7 000 000 EUR ņemot vērā 665. punktā noteiktās palielinājuma iespējas;
 - 2) 3 000 000 EUR – piena un gaļas sektoros jaunu pārstrādes uzņēmumu veidošanai;
 - 3) 1 000 000 EUR - pārējos sektoros esošo pārstrādes uzņēmumu efektivitātes paaugstināšanai.
665. Prioritāro sektoru projektiem atbalstāmās izmaksas esošo pārstrādes uzņēmumu efektivitātes uzlabošanai tiks aprēķinātas ņemot vērā uzņēmumā pārstrādāto pamata izejvielu apjomu. Bez tam atbalstāmo izmaksu summa šādiem projektiem varēs tikt palielināta atkarībā no izveduma no Latvijas īpatsvara uzņēmuma realizētajā produkcijā. Tāpat attiecināmās izmaksas būs iespējams palielināt uzņēmumiem, kuri iesaistījušies horizontālās un vertikālās integrācijas procesā.
666. Atbalstāmās izmaksas ir arī vispārējās izmaksas, t.sk. arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patentu un licenču saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8 % no projekta attiecināmo investīciju izmaksām.
667. Pasākuma ietvaros netiek plānots atbalstīt mežsaimniecības sektoru.

Saistība ar citiem pasākumiem

668. Pārklāšanās ar Lauku attīstības programmas pasākumu „Lauku saimniecību modernizācija” nenotiks, jo savukārt šī pasākuma ietvaros ir plānots ieguldīt investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos Eiropas kopienas Dabiskās Dabiskās līguma I pielikumā minētās lauksaimniecības produkcijas ražošanai.

669. Administratīvās procedūras arī nodrošina, ka Eiropas kopienas Kopējā Tirgus Organizācijas sniegtais atbalsts augļu un dārzeņu pārstrādes jomā nepārklāsies ar atbalstu šīs programmas ietvaros.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecī bas fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Lauksaimniecī bas produktu pievienotās vērtības radīšana (ERAF, EZF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarb ība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbība s infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Demarkāciju starp ELFLA, ERAF un EZF nodrošina pārstrādātās produkcijas veids. ELFLA atbalsta Eiropas Kopienas Dibināšanas
	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecīb as fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 5.pasākums „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing”	Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem.	līguma I pielikumā minēto lauksaimniecīb as, izņemot zivsaimniecība s, produkcijas pārstrādi. EZF – zvejas un akvakultūras apstrāde un to blakusproduktu pārstrāde. ERAF – pārējās nozares, izņemot lauksaimniecīb u un zivsaimniecību

Finanšu resursi

670. Kopējais finansējums – 198 666 668 EUR
671. Sabiedriskais finansējums – 79 466 667 EUR

Sasniedzamie rādītāji

672. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto uzņēmumu skaits	73
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	198 666 668
Rezultātu	Uzņēmumi, kuras ievieš jaunas tehnoloģijas vai produktus	50
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	61 500 000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	925

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Rezultātu	Atbalstītie uzņēmumi, kuri uzsāk savas produkcijas eksportu, %	30
	Atbalstītie uzņēmumi, kuri piedalās vertikālajā un horizontālajā integrācijā, %	25

Pasākums 125: Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu

Pasākuma juridiskais pamats

673. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta b) punkta v) apakšpunkts un 30.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.1.2.5.punkts.

Pamatojums

674. Nepietiekama augsnes mitruma regulēšana traucē zemes īpašniekiem efektīvi izmantot galveno ražošanas līdzekli – zemi, pielietojot jaunas tehnoloģijas un samazinot ražošanas izmaksas. Tas visvairāk ietekmē graudkopību un lopkopību. Savukārt, meža infrastruktūra (meža ceļi, caurtekas, grāvji, objekti meža aizsardzības un apsardzes vajadzībām u.c.) nodrošina meža vērtības saglabāšanu un vairošanu.
675. Latvijas dabas un klimatiskajos apstākļos nokrišņu daudzums pārsniedz summāro iztvaikošanu gadā vidēji par 250 mm, bet nokrišņiem bagātos gados pat par 500 mm un vairāk. Latvijā aptuveni 90 % zemju cieš no pārlieta mitruma. Latvijas teritorijā ap 60 % (1,49milj.ha) lauksaimniecībā izmantojamās zemēs (2,47milj.ha) ir izbūvētas nosusināšanas sistēmas, tai skaitā applūstošo zemju mitruma režīma regulēšanai izbūvēti 53 polderi ar kopplatību 50 tūkst ha. Kopš 1993.gada nenotiek jaunu nosusināšanas sistēmu būvniecība. Lielākā daļa nosusināšanas sistēmas ir izbūvētas pirms 20-30 gadiem, un nepieciešama to atjaunošana. Vislielākā riska apstākļos atrodas polderu teritorijas, jo lielākā daļa to hidrotehniskās būves (aizsargdambji, sūkņu stacijas, slūžas) ir pārsniegušas ekspluatācijai paredzēto laiku un ir nepieciešamas to remonts, atjaunošana vai iekārtu nomaiņa. Lai mazinātu pasākuma iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi, nav pieļaujama meliorācijas sistēmu būvniecība, renovācija un rekonstrukcija NATURA 2000 teritorijās un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Nozīmīgās mitrzemes ir iekļautas NATURA 2000 un ĪADT, tādēļ ir novērsta šī pasākuma negatīvā ietekme uz mitrzemēm. Lai novērstu apdraudējumu videi, visām attaisnotajām investīcijām saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem tiks veikta ietekmes uz vidi novērtējums.
676. Meža ceļi un meliorācijas sistēmas ir galvenie meža infrastruktūras elementi. Investīcijas meža infrastruktūras uzturēšanai pašreiz tiek veiktas tikai lielajos meža īpašumos, galvenokārt akciju sabiedrībā „Latvijas valsts meži” (turpmāk – AS „LVM”). Nosusināšanas sistēmu darbību atjaunošana uzskatāma par prioritāru un tāpēc meža zemēs tiek atbalstīta tikai meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija. Veicot investīcijas meža meliorācijā, privātajiem

mežu īpašniekiem jāsniedz priekšrocības finansējuma saņemšanā. Dabas aizsardzības interesēs normatīvajos aktos ir noteikti ierobežojumi meliorācijas darbu izpildei aizsargājamās dabas teritorijās. Saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem, ja meža zemēs tiek rekonstruētas meliorācijas sistēmas vairāk nekā 50 ha platībā, meliorācijas veikšanai nepieciešams arī sākotnējais ietekmes uz vidi izvērtējums.

677. Atbalsts tiks sniegts tām meža meliorācijas sistēmām, kuras būs reģistrētas Meliorācijas kadastrā. Lai veicinātu Meliorācijas kadastra pilnveidošanu, paredzēts segt atbalsta saņēmēja izmaksas, kas saistītas ar meliorācijas sistēmas iekļaušanu Meliorācijas kadastrā.

Mērķis

678. Pasākumam noteikti šādi mērķi:

- 1) uzlabot un izveidot infrastruktūru, kas attiecas uz lauksaimniecības attīstību un pielāgošanu, veicinot fiziskā kapitāla pārstrukturizāciju un nozares konkurētspējas paaugstināšanu;
- 2) uzlabot infrastruktūru, kas attiecas uz meža ražības paaugstināšanu, audzes veselības un kokmateriālu kvalitātes uzlabošanu un mežsaimniecības konkurētspējas paaugstināšanu.

Aktivitātes

679. Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes lauksaimniecības zemēs:

- 1) meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija;
- 2) saimniecības pievadceļu būvniecība vai rekonstrukcija uz lauksaimniecības ražošanas objektu;
- 3) laukumu pie lauksaimniecības ražošanas būvēm būvniecība vai rekonstrukcija;
- 4) ārējo ūdensapgādes un elektroapgādes sistēmu izveidošana / rekonstrukcija.

680. Atbalstāmā aktivitāte meža zemēs:

Meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija.

Pasākuma īstenošanas vieta

681. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

682. Attiecībā uz aktivitātēm lauksaimniecībā izmantojamās zemēs – fiziskas un juridiskas personas (t.sk. komersanti, komercsabiedrības, zemnieku saimniecības, kooperatīvi). Attiecībā uz meliorācijas sistēmu būvniecību, rekonstrukciju un renovāciju – juridiskas personas un pašvaldības.
683. Attiecībā uz meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un renovāciju meža zemēs:
- 1) privātie meža zemju īpašnieki;
 - 2) pašvaldības vai pašvaldību meža zemju apsaimniekotāji;
 - 3) A/S „Latvijas valsts meži”, ja projekts tiek realizēts kopīgi ar vienu vai vairākiem privāto mežu zemju īpašniekiem vai pašvaldību.

Atbalsta veids, apjoms

684. Attiecībā uz aktivitātēm lauksaimniecībā izmantojamās zemēs:
- 1) Meliorācijas kadastrā reģistrētu privāto un koplietošanas meliorācijas sistēmu rekonstrukcijai un renovācijai visiem atbalsta pretendentiem atbalsta intensitāte ir 75% apmērā no atbalstāmo izmaksu summas, pašvaldībām tiek noteikta atbalsta intensitāte 75 % apmērā, valsts komercsabiedrībām tiek noteikta atbalsta intensitāte 100% apmērā, bet pārējo aktivitāšu atbalsta pretendentiem 40 % apmērā no atbalstāmo izmaksu summas.
 - 2) Maksimālais projektu skaits vienam projekta pieteicējam nav ierobežots, bet projektu attiecināmo izmaksu kopējā summa vienam finansējuma saņēmējam laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam nedrīkst pārsniegt 100 000 EUR (izņemot valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un renovāciju).
685. Attiecībā uz meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un renovāciju meža zemēs:
- 1) Privātajām, pašvaldības un valsts meža zemes meliorācijas sistēmām, kas reģistrētas meliorācijas reģistrā, sabiedriskā līdzfinansējuma apjoms ir līdz 75% no attiecināmo izmaksu apjoma;
 - 2) Maksimālais projektu skaits vienam projekta pieteicējam nav ierobežots, bet projektu attiecināmo izmaksu kopējā summa vienam finansējuma saņēmējam laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam nepārsniedz 100 000 EUR (šis nosacījums neattiecas uz valsts meža zemes meliorācijas sistēmām);
 - 3) Ja projekts paredz koplietošanas meliorācijas sistēmu rekonstrukciju vai renovāciju ar A/S „Latvijas valsts meži” un/vai pašvaldības līdzdalību, attiecināmo izmaksu apjoms laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam nepārsniedz 200 000 EUR.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

686. Atbalsta saņemšanas kritēriji attiecībā uz lauksaimniecībā izmantojamām zemēm:

- 1) investīcijām jāatbilst Kopienas standartiem, kurus piemēro attiecīgajām investīcijām;
- 2) atbalsta pretendenta jāpierāda neto apgrozījums no lauksaimnieciskās ražošanas vismaz LVL 10 000 gadā (neattiecas uz pašvaldībām un valsts komercsabiedrībām);
- 3) projektu par koplietošanas meliorācijas sistēmām var iesniegt/realizēt viens no meliorācijas sistēmas īpašniekiem (lietotājiem), rakstiski saskaņojot to ar pārējiem koplietošanas meliorācijas sistēmas īpašniekiem (lietotājiem).

687. Atbalsta saņemšanas kritēriji attiecībā uz meža zemēm:

- 1) projektu par koplietošanas meliorācijas sistēmām var iesniegt/realizēt viens no meliorācijas sistēmas īpašniekiem (lietotājiem), rakstiski saskaņojot to ar pārējiem koplietošanas meliorācijas sistēmas īpašniekiem (lietotājiem);
- 2) tehniskais projekts jā sagatavo ne ilgāk kā viena gada laikā pēc līguma noslēgšanas ar Lauku atbalsta dienestu;
- 3) saskaņā ar rekonstrukcijas vai renovācijas tehnisko projektu iespējama arī meliorācijas objektam pieguloša meža ceļa būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija;
- 4) ja projekts tiek realizēts sadarbībā ar A/S „Latvijas valsts meži” un/ vai pašvaldību, ieguldījumam privātās meža zemes meliorācijas sistēmā jābūt vismaz 30% apmērā no projekta attiecināmajām izmaksām).

688. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Ierobežojumi

689. Par attiecīgo veicamo darbu atbalsta saņēmējs nevar pretendēt uz atbalstu citos ES līdzfinansētos projektos un nacionālās atbalsta programmās.

690. Dabisko ūdensteču renovācija (bagarēšana) nosusināšanas sistēmu atjaunošanai netiek atbalstīta.

691. Meža ceļa būvniecības, rekonstrukcijas vai renovācijas gadījumā netiek atbalstīti asfalta vai asfaltbetona seguma ceļi.

692. Meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija netiek atbalstīta NATURA 2000 teritorijās un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ĪADT), izņemot, ja to paredz ĪADT dabas aizsardzības plāns.

Saistība ar citiem pasākumiem

693. Lai novērstu iespējamo pārklāšanos ar pasākumu „Lauku saimniecību modernizācija” attiecībā uz laukumu, elektroapgādes/ūdensapgādes sistēmu izveidošanu/rekonstrukciju, šīs aktivitātes ir paredzētas tikai kā atsevišķas darbības pie jau uzbūvētiem/esošiem lauksaimniecības objektiem, kur projekta ietvaros netiek paredzēti citi būvniecības, rekonstrukcijas darbi.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (ERAF un KF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Atšķirībā no ERAF un KF pasākumu īstenošanas teritorijām, ELFLA pasākuma atbalsta aktivitātes paredzēts realizēt lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēs. ELFLA atbalsts paredzēts konkrētām nozarēm: lauksaimniecībai un mežsaimniecībai.
	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”	3.2.1.pasākums „Pieejamības un transporta sistēmas attīstība”	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts 1.šķiras valsts autoceļu maršrutu sakārtošanai, tranzītielu sakārtošanai pilsētās, satiksmes drošības uzlabojumiem apdzīvotās teritorijās un mazo ostu infrastruktūras uzlabošanai.	

Finanšu resursi

694. Kopējais finansējums – 85 051 060 EUR

695. Sabiedriskais finansējums – 34 020 424 EUR

Sasniedzamie rādītāji

696. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto darbību skaits	847
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	85 051 060
Rezultātu	Bruto pievienotās vērtības pieaugums atbalstītajās saimniecībās (lauksaimniecība), EUR	3 000 000
	Bruto pievienotās vērtības pieaugums atbalstītajās saimniecībās (mežsaimniecība), EUR	2 000 000
Ietekmes	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas (lauksaimniecība), EUR/nodarb.	61
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas (mežsaimniecība), EUR/nodarb.	60

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Uzbūvēto saimniecību pievadceļu platība, m ²	500 000
	Uzbūvēto vai rekonstruēto laukumu platība pie lauksaimniecības būvēm, m ²	60 000
	Izveidoto polderu platība, ha	50 000
	Izveidoto vai rekonstruēto ārējās ūdensapgādes sistēmu garums, km	3 000
	Izveidoto vai rekonstruēto elektroapgādes sistēmu garums, km	2 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS (lauksaimniecība), EUR	5 900 000
	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS (mežsaimniecība), EUR	3 900 000

Pasākums 141: Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai

Pasākuma juridiskais pamats

697. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta d) punkta i) apakšpunkts, 24.pants un 34.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.1.4.1.punkts.

Pamatojums

698. Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražošanas struktūra ir sadrumstalota. Vērtējot saimniecības pēc to ekonomiskā lieluma, 83,9 % no kopējā saimniecību skaita ietilpst ļoti mazo saimniecību kategorijā (<2 Eiropas lieluma vienības), kas būtībā nodarbojas ar produkcijas ražošanu pašapgādes līmenī. Lai palielinātu uz tirgu orientētu saimniecību īpatsvaru kopējā saimniecību skaitā, jāveicina daļēji naturālo saimniecību darbības restrukturizācija.
699. 58,4 % no kopējā saimniecību skaita 2003.gadā produkciju ražoja pašu patēriņam, nepārdodot neko. Katra trešā saimniecība ir tāda, kas pārdod mazāk nekā pusi no saražotās produkcijas apjoma. Tikai 13,4 % no kopējā skaita ir saimniecības, kas vairāk nekā pusi produkcijas ražo pārdošanai. Atbalsta saņemšanas iespējas šajā pasākumā ļaus kāpināt daļēji naturālo saimniecību jaudu.

Pasākuma mērķis

700. Veicināt daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanu, sekmēt komerciālas un konkurētspējīgas saimnieciskas darbības attīstību.

Aktivitātes

701. Atbalsts tiek piešķirts šādām aktivitātēm:
- 1) iekārtu, tehnikas un aprīkojuma iegāde;
 - 2) ēku būvniecība un rekonstrukcija;
 - 3) nepieciešamo būvmateriālu iegāde;
 - 4) ieguldījumi ilggadīgajos stādījumos.

Pasākuma īstenošanas vieta

702. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

703. Atbalstu saskaņā ar šo pasākumu var saņemt fiziska vai juridiska persona, kura lielu daļu ražo patēriņam, taču daļu no saražotā arī realizē un kura:
- 1) veic saimniecisko darbību un sniedz pārskatu Valsts ieņēmumu dienestam (VID);
 - 2) saimnieciskās darbības apgrozījums, neieskaitot subsīdijas, kas izmaksātas kā valsts vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai, par pēdējo noslēgto gadu ir vismaz 3 000 EUR un nepārsniedz 10 000 EUR;
 - 3) atbalsta saņēmēja dzīvesvieta vai juridiskas personas gadījumā juridiskā adrese ir deklarēta laukos - projekta ieviešanas vietā;
 - 4) atbalsta saņēmēja īpašumā ir lauksaimniecībā izmantojams zemes īpašums; šī prasība neattiecas uz nozarēm, kuru specifika ļauj veikt lauksaimniecisko ražošanu bez zemes īpašuma;
 - 5) ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas veido vismaz 50 % no kopējās saimnieciskās darbības apgrozījuma.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

704. Atbalstu var saņemt, ja ir izstrādāts saimniecības attīstības plāns (iesnieguma forma) pieciem gadiem, kurā:
- 1) atbalsta pretendents jāpierāda, ka saimniecība būs ekonomiski dzīvotspējīga, paredzot pozitīvu saimniecības naudas plūsmu piecu gadu periodā un neto apgrozījuma pieaugumu vismaz par 30 % pirmo trīs gadu laikā;
 - 2) norādītas ziņas par nepieciešamajiem ieguldījumiem;
 - 3) aprakstīti darbības posmi un sasniedzamie mērķi.
705. Pēc trim gadiem tiek pārskatīta atbilstība augstāk minētajam saimniecības attīstības plānam. Ja plānā paredzētie mērķi trīs gadu pārskata termiņā netiek sasniegti, turpmāk atbalsts netiek piešķirts, tomēr saņemtais atbalsts nav jāatmaksā.

Atbalsta veids, apjoms

706. Atbalsts tiek piešķirts kā vienotas likmes summa. Atbalsta maksimālais apjoms saimniecībai ir 1500 EUR gadā, un tas tiek maksāts ne ilgāk kā 5 gadus pēc kārtas.

Ierobežojumi

707. Pretendents uz atbalstu pasākuma ietvaros nevar pieteikties, ja atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai jau ir saņemts 2004.-2006.gada programmēšanas periodā.

Saistība ar citiem pasākumiem

708. Uzlabojot saimniecības ekonomiskos rādītājus pasākumā „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai”, atbalsta saņēmējam ir iespēja pretendēt uz atbalstu Lauku attīstības programmas pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” ietvaros.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai (ERAF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi”	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts biznesa inkubatoru izveidei, ieguldījumiem mazo un vidējo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās, klasteru programmas īstenošanai un augstas pievienotās vērtības investīcijām.	Demarkāciju starp ELFLA un ERAF nodrošina atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākuma ietvaros atbalsta saņēmēji ir lauksaimniecības produkcijas ražotāji. ERAF – pārējās nozares, izņemot lauksaimniecību.

Ieviešanas laiks

709. Pasākuma ieviešanas laiks ir 2008., 2009. gads.

Finanšu resursi

710. Kopējais finansējums – 51 480 333 EUR (bez pārejošām saistībām)

711. Sabiedriskais finansējums – 51 480 333 EUR

Pārejas nosacījumi

712. Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam pasākuma „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai” ietvaros uzņemtās saistības tiks finansētas no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai.
713. Sabiedriskā finansējuma izmaksas iepriekšējā periodā uzņemtajām saistībām – 14 000 000 EUR.

Sasniedzamie rādītāji

714. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto daļēji naturālo saimniecību skaits	2 667
Rezultātu	Saimniecību skaits, kuras uzsāk ražot produkciju tirgum	2 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	3000000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	21

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Jaunbūvēto vai atjaunoto ēku grīdas platība, m ²	5 000
	LIZ atbalstītajās saimniecībās, ha	40 000
	Izveidoto ilggadīgo stādījumu platība, m ²	150 000
	Iegādāto iekārtu un tehnikas vienību skaits	5 000

Pasākums 142: Ražotāju grupas

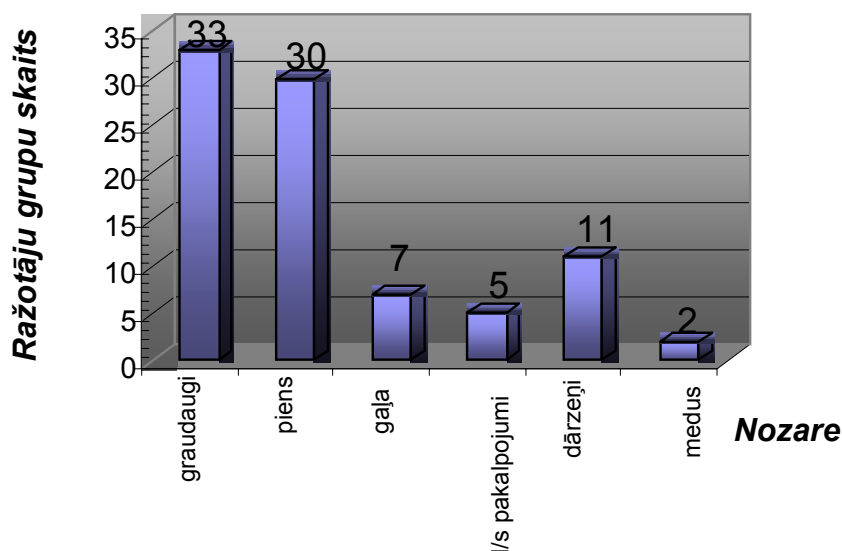
Pasākuma juridiskais pamats

715. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 20.panta d) punkta ii) apakšpunkts un 35.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 23.panta un 2.pielikuma 5.3.1.4.2.punkts.

Pamatojums

716. Ražotāju grupas Latvijā saskaņā ar nacionālo likumdošanu ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības. Šis nosacījums neattiecas uz ražotāju grupām, kuras ieguvušas sākotnējo atzīšanu saskaņā ar noteikumiem par augļu un dārzeņu ražotāju grupu atzīšanas kritērijiem, atzīšanas kārtību, darbības nosacījumiem un darbības kontroli, atbilstoši Padomes 1996.gada 28.oktobra Regulas (EK) Nr.2200/96 par augļu un dārzeņu kopējo tirgus organizāciju prasībām.
717. Ražotāju grupu darbības mērķi ir nodrošināt iespējas tās biedriem uz sadarbības principiem realizēt savā saimniecībā saražoto produkciju, atbalstīt savus biedrus efektīva ražošanas procesa nodrošināšanā, produkcijas realizācijas sagatavošanā (pirmapstrāde, fasēšana, pārstrāde u.c.) un realizācijas procesā, tādējādi samazinot izmaksas gan preces ražošanas procesā, gan tās nogādāšanā līdz patērētājam. Šī prasība nostiprināta nacionālajos normatīvajos aktos.
718. Pateicoties labvēlīgai ES un valsts atbalsta politikai kooperācijas attīstīšanā, līdz 2006.gada beigām (pēc Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas datiem) darbojās 77 sabiedrības, kuras veic saimniecisko darbību Latvijas teritorijā. Ražotāju grupu skaits nozaru griezumā un to apgrozījuma pieaugums parādīts zemāk grafikos.

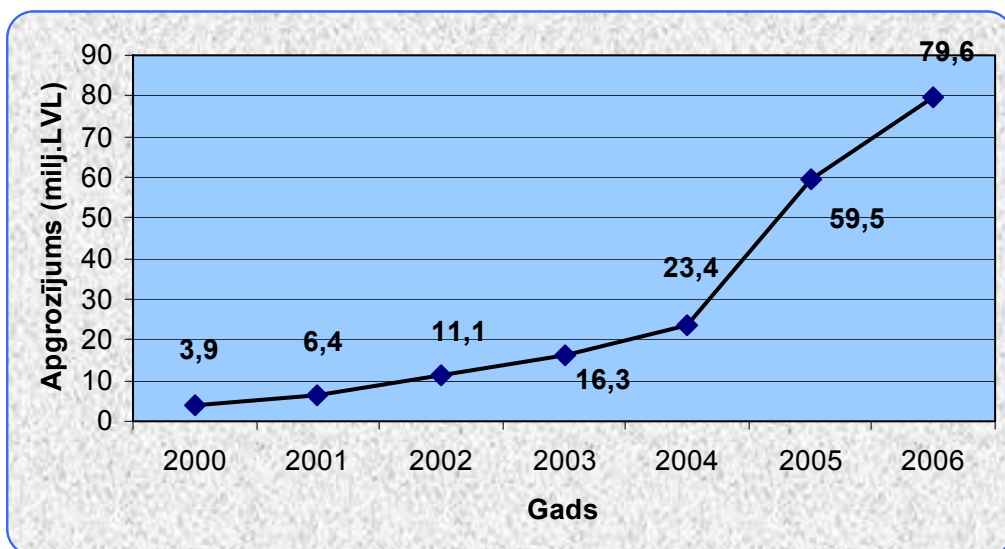
Ražotāju grupu sadalījums pa nozarēm

Ražotāju grupu skaits pa nozarēm

Avots: Latvijas Lauksaimnieku kooperatīvu asociācijas apkopotie dati

Ražotāju grupu apgrozījuma pieaugums

Ražotāju grupu apgrozījuma pieaugums

Avots: Latvijas Lauksaimnieku kooperatīvu asociācijas apkopotie dati

719. Apkopotā informācija par finansiālo atbalstu ražotāju grupām liecina, ka 2004. – 2006.gadā LAP pasākumā „Atbalsts ražotāju grupām” ir sastādījis turpat 1 472 708 latus. No tiem 2004.gadā 266725 lati ir izmaksāti 24 ražotāju grupām, 2005.gadā – 521688 lati izmaksāti 39 ražotāju grupām, bet 2006.gadā 684294 lati – 41 ražotāju grupai. Savukārt izmantojot nacionālo atbalstu, 2006.gadā ražotāju grupām savas darbības attīstīšanai tika izmaksāti 468 188 lati.
720. Lai arī ražotāju grupu biedru skaits ir būtiski audzis no 2380 biedriem 2000.gadā līdz 7430 biedriem 2006.gadā, tomēr joprojām tikai 5.3% no aktīvo saimniecību skaita, kas bija 2006.gadā (138900) ir iesaistījušies ražotāju grupās. Tas norāda uz nepieciešamību atbalstīt ražotāju grupas, lai tās turpinātu attīstīties.

Pasākuma mērķis

721. Šī pasākuma mērķis ir veicināt ražotāju grupu veidošanos un to efektīvu darbību centralizētas pirmapstrādes un mārketinga procesa nodrošināšanai

(t.sk. jaunu noieta tirgu apgūšanā), saražotās produkcijas realizācijai tirgū pēc vienota kvalitātes standarta.

Aktivitāte

722. Ražotāju grupām atbalstāmā aktivitāte ir to administratīvā darbība un saimnieciskā darbība, nodrošinot ražošanas un produktu pielāgošanu tirgus prasībām, kopīgu preču laišanu tirgū, tostarp sagatavošanu pārdošanai, pārdošanas centralizāciju, piegādi vairumtirgotājiem un vienotu noteikumu izstrādi attiecībā uz ražošanas informāciju. Atbalsts tiek noteikts pēc vienotas likmes atkarībā no ražotāju grupas pārdotās tās biedru saražotās lauksaimniecības produkcijas apjoma.

Pasākuma īstenošanas vieta

723. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo, lai gan ražotāju grupu darbība galvenokārt aptver lauku teritoriju, daudzām no tām juridiskā adrese ir pilsētā.

Atbalsta saņēmēji

724. Atbalstu saskaņā ar šo pasākumu var saņemt juridiskas personas, kuras pamatojoties uz nacionālo likumdošanu, atbilst atbalsta saņemšanas kritērijiem. Tiks atbalstītas gan nozaru ražotāju grupas, piemēram, piena un gaļas ražotāju grupas, gan arī specifisku lauksaimniecības produktu ražotāju grupas, piemēram, bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražotāju grupas.

Ražotāju grupu atzīšana

725. Ražotāju grupu atbilstības izvērtēšana atbalsta saņemšanai tiek veikta katru gadu.

726. Ražotāju grupu atbilstību atbalsta saņemšanai, saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem vērtē kompetentās valsts iestādes izveidota komisija, balstoties uz iepriekšējā gada saimnieciskās darbības rādītājiem, un, piemēram, šādiem kritērijiem:

- ražotāju grupas biedriem ar ražotāju grupas starpniecību jārealizē tikai savā saimniecībā saražotā lauksaimniecības produkcija;
- minimālais apgrozījums starp ražotāju grupu un ražotāju grupas biedriem latos;

- minimālais apgrozījums starp ražotāju grupu un ražotāju grupas biedriem, kas nav mazāks par noteikumos noteikto procentu skaitu no ražotāju grupas kopējā apgrozījuma;
- pārpalikuma sadale ražotāju grupas biedriem jāveic proporcionāli ražotāju grupas biedriem sniegto pakalpojumu apjomam
- noteiktu daļu no pārpalikuma līdzekļiem ir jāiegulda ražotāju grupas attīstībā.
- maksimālais ražotāju grupas apgrozījums ar vienu biedru no ražotāju grupas kopējā apgrozījuma;
- minimālais to ražotāju grupas biedru skaits, ar kuriem sabiedrībai ir apgrozījums.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

727. Atbalstu piešķir, lai veicinātu tādu ražotāju grupu administratīvo un saimniecisko darbību, kuru mērķi ir:

- 1) ražotāju, kas ir attiecīgo grupu locekļi, ražošanas un produkcijas pielāgošana tirgus prasībām;
- 2) preču kopīga laišana tirgū, tostarp sagatavošana pārdošanai, pārdošanas centralizācija un piegāde vairumpircējiem;
- 3) vienotu noteikumu izstrāde attiecībā uz ražošanas informāciju, īpašu uzmanību pievēršot ražas novākšanai un pieejamībai.

728. Tiek nodrošināta uzskaitē par biedru saražoto un caur ražotāju grupu realizēto produkcijas apjomu un cenu produkcijas veidiem, kuri tiek atbalstīti Lauku attīstības programmas ietvaros.

Atbalsta veids, apjoms

729. Atbalstu ražotāju grupām aprēķina pamatojoties uz iepriekšējā gadā ražotāju grupas pārdotās biedru saražotās produkcijas apjomu un nepārsniedzot noteiktos robežlielumus. Ja ikgadējā pārdotās ražotāju grupas biedru produkcijas vērtība ir mazāka par 1 000 000 EUR, ikgadējais atbalsta apjoms tiek aprēķināts regresējošā secībā sākot no 5 % (skatīt zemāk esošajā tabulā 1. aili). Ja ikgadējā pārdotās ražotāju grupas biedru produkcijas vērtība ir lielāka par 1 000 000 EUR, tad par to daļu, kas pārsniedz 1 000 000 EUR tiek piemērota ikgadēji regresējoša likme sākot no 2,5 %. (skatīt zemāk esošajā tabulā 2. aili). Kopējais atbalsta apjoms vienai ražotāju grupai nedrīkst

pārsniegt maksimālo noteikto apjomu 1. gadā 100 000 EUR, bet 5. gadā - 50 000 EUR.

730. Ražotāju grupu atbalsta aprēķināšana

Gads	Ikgadējais apjoms < EUR 1 000 000	Ikgadējais apjoms > EUR 1 000 000	Maksimālais atbalsta apjoms EUR
	1.	2.	3.
1. gads	5%	2,5%	100 000
2. gads	5%	2,5%	100 000
3. gads	4%	2,0%	80 000
4. gads	3%	1,5%	60 000
5. gads	2%	1,5%	50 000

731. Atbalstu izmaksā vienu reizi gadā pēc kārtējā gada iesniedzamo dokumentu saņemšanas un apstiprināšanas LAD. Pārsniedzot piešķirto finansējumu apjoma, atbalsts var tikt proporcionāli samazināts visiem atbalsta pretendentiem.

Ierobežojumi

732. Atbalsts neattiecas augļu un dārzeņu ražotāju grupām, kuras ieguvušas sākotnējo atzīšanu saskaņā ar noteikumiem par augļu un dārzeņu ražotāju grupu atzīšanas kritērijiem, atzīšanas kārtību, darbības nosacījumiem un darbības kontroli, tiek finansētas no ELVGF Garantijas daļas (Komisijas Regula (EK) Nr. 1943/2003 (2003. gada 3. novembris), kurā izklāstīti Padomes Regulas (EK) Nr. 2200/96 piemērošanas noteikumi attiecībā uz atbalstu ražotāju organizācijām pēc to sākotnējās atzīšanas).

733. Atbalstu var saņemt ražotāju grupa ne vairāk kā pirmos piecus gadus kopš tās atbilstības izvērtēšanas atbalsta saņemšanai pirmā gada.

734. Lēmums par atbalsta sniegšanu tiek pieņemts katru gadu.

Saistība ar citiem pasākumiem

735. Nav papildinātība ar ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzfinansētiem pasākumiem vai Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā pasākumiem.

736. Augļu un dārzeņu ražotāju grupas, kuras ieguvušas sākotnējo atzīšanu saskaņā ar noteikumiem par augļu un dārzeņu ražotāju grupu atzīšanas kritērijiem, atzīšanas kārtību, darbības nosacījumiem un darbības kontroli, tiek finansētas no ELVGF Garantijas daļas (Komisijas Regula (EK) Nr. 1943/2003 (2003.

gada 3. novembris), kurā izklāstīti Padomes Regulas (EK) Nr. 2200/96 piemērošanas noteikumi attiecībā uz atbalstu ražotāju organizācijām pēc to sākotnējās atzīšanas).

737. Administratīvās procedūras arī nodrošina, ka Eiropas kopienas Kopējā Tirgus Organizācijas sniegtais atbalsts augļu un dārzeņu pārstādes jomā nepārklāsies ar atbalstu šīs programmas ietvaros.

Finanšu resursi

738. Kopējais finansējums – 7 449 685 EUR (bez pārejošām saistībām)
739. Sabiedriskais finansējums – 7 449 685 EUR

Pārejas nosacījumi

740. Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam pasākuma „Atbalsts ražotāju grupām” ietvaros uzņemtās saistības tiks finansētas no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai.
741. Sabiedriskā finansējuma izmaksas iepriekšējā periodā uzņemtajām saistībām – 1 200 000 EUR.

Sasniedzamie rādītāji

742. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto ražotāju grupu skaits	50
	Atbalstīto ražotāju grupu apgrozījums, milj. EUR	31 466 511
Rezultātu	Bruto pievienotā vērtība atbalstītajās ražotāju grupās, EUR	3 400 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	6 700 000
	Bruto pievienotās vērtības uz vienu gadā nodarbināto darbaspēka vienību izmaiņas, EUR/nodarb.	36

5.4. 2.ASS. VIDES UN LAUKU AINAVAS UZLABOŠANA

5.4.1. Pasākumi, kuru mērķis ir lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana

Kopīgais vairākiem pasākumiem

743. 2.ass pasākumu ieviešanas mērķis ir lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana, atbalstot vidi saudzējošu ražošanas metožu pielietošanu, aizsargājot, bagātinot un ilgtspējīgi izmantojot dabas resursus un ainavas lauku apvidos.
744. Veicinot vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes, nākotnē lauksaimniecības radītais piesārņojums samazinātos, nepārsniedzot pieļaujamās robežas īpaši jutīgajās teritorijās. Ekstensīvās lauksaimniecības platību palielinājums, veicinot lauksaimniecībā izmantojamās zemes ekstensīvu apsaimniekošanu, uzlabotu vides un bioloģiskās daudzveidības stāvokli, saglabātu atklātu, Latvijai raksturīgu lauku ainavu, kā arī mazinātu lauksaimniecības ietekmēto augšņu degradāciju. Atbalstot vietējo lauksaimniecības dzīvnieku šķirņu uzturēšanu, tiktu saglabāts lauksaimniecības dzīvnieku genofonds un lauksaimniecības bioloģiskā daudzveidība.
745. Atbalstot vidi saudzējošu lauksaimniecības metožu izmantošanu lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanā, tiek risinātas ES līmeņa prioritātes, piemēram, bioloģiskās daudzveidības un ūdens kvalitātes uzlabošanā, kā arī klimata pārmaiņu samazināšanā.
746. 2.ass pasākumi veicina Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju - Natura 2000 tīkla apsaimniekošanu, kas veicina Gēteborgas saistību izpildi, proti, apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos līdz 2010.gadam, palīdz sasniegt Ūdens pamatdirektīvas mērķus un Kioto protokola mērķus attiecībā uz klimata pārmaiņu samazināšanu.
747. 2.ass prioritāte ir pasākums „Agrovides maksājumi”, kuram novirzīti vairāk kā 40 % no ass kopējā finansējuma, atbalstot bioloģiskās lauksaimniecības un integrētās dārzkopības attīstību, kas būtiski samazina ķīmisko vielu slodzi vidē, salīdzinot ar intensīvo lauksaimniecību; turpinot ekstensīvu bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanu; palielinot augu barības vielu saturu augsnē un mazinot erozijas ietekmi; kā arī no valsts atbalsta sniedzot atbalstu vietējo lauksaimniecības dzīvnieku šķirņu uzturēšanai un veicinot intensīvās lauksaimniecības radītā piesārņojuma samazināšanu īpaši jutīgajā teritorijā, ierīkojot zālāju aizsargjoslas gar upēm, grāvjiem un tūrumiem; tādejādi veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, klimata pārmaiņu samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu.

748. 37 % ass finansējuma novirzīti pasākumam „Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas”, turpinot iepriekšējā plānošanas periodā aizsākto atbalstu lauksaimnieciskai darbībai mazāk labvēlīgos apvidos, kur tā ir apgrūtināta ņemot vērā agroklimatiskos un sociālekonomiskos apstākļus, veicinot lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanu, saglabājot atklātu lauku ainavu.

Pārskatīšanas klauzula

749. Ja saistību perioda laikā tiek grozītas savstarpējās atbilstības prasības, kas noteiktas Regulas (EK) Nr.1782/2003 4. un 5.pantā un III un IV pielikumā, kā arī nacionālajos tiesību aktos noteiktās minimālās mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas un citas obligātās prasības, atbalsta saņēmējs veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu saimniecības atbilstību šīm prasībām. Ja atbalsta saņēmējs nespēj nodrošināt saimniecības atbilstību iepriekš minētām prasībām un ja tas ir norādīts, iesniedzot ikgadējo iesniegumu, uzņemtās saistības pasākumā „Agrovīdes maksājumi” pārtrauc bez iepriekš saņemtā atbalsta atmaksas atbilstoši Komisijas regulas (EK) Nr. 1974/2006 46.pantā noteiktajam.

Minimālās prasības mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu lietošanā un citas obligātās prasības

750. Visiem lauksaimniekiem, kas uzņēmušies brīvprātīgas saistības pasākumā „Agrovīdes maksājumi”, jāievēro minimālās prasības mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu lietošanā un citas obligātās prasības.

Minimālās prasības mēslošanas līdzekļu lietošanā

751. Padomes 1991.gada 12.decembra Direktīvas 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti prasības iestrādātas Ministru kabineta 2001.gada 18.decembra noteikumos Nr. 531 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem”, kas izdoti saskaņā ar likumu „Par piesārņojumu”.
752. Latvijā par īpaši jutīgo teritoriju robežas ir Rīgas, Jelgavas, Bauskas un Dobeles rajona administratīvās teritorijas robežas, izņemot Rīgas un Jūrmalas pilsētas administratīvās teritorijas robežu.
753. Īpaši jutīgām teritorijām izvirzītas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai pret lauksaimnieciskās darbības izraisīto piesārņojumu ar nitrātiem:
- 1) aizliegums izklaidēt organisko mēslojumu laikposmā no 15.novembra līdz 1.martam.

- 2) visa veida mēslojuma (organiskā un minerālmēslojuma) iestrādes ierobežojumi:
 - a) mēslojumu neizkliedē uz sasalušas, pārmitras un ar sniegu klātas augsnes;
 - b) palienēs un plūdu apdraudētajās teritorijās mēslojumu izkliedē tikai pēc iespējamo plūdu sezonas beigām. Minerālmēslus minētajās teritorijās izsēj tikai kultūraugu veģetācijas laikā;
 - c) mēslojumu nogāzēs izkliedē ne tuvāk par 50 m no ūdensteces vai ūdenstilpes krasta līnijas, ja nogāzes slīpums uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi ir lielāks par 10 grādiem;
 - d) mēslojumu nogāzēs izkliedē, ja lauku klāj augu sega vai ja mēslojums nekavējoties tiek iestrādāts tieši augsnē;
 - e) pakaišu kūtsmēslus pēc izkliedēšanas uz aramzemes iestrādā 24 stundu laikā, šķidrmēslus un vircu – 12 stundu laikā.
- 3) kūtsmēslu krātuves tilpumam jānodrošina savāktā mēslojuma apjoma uzkrāšanu pakaišu kūtsmēslu krātuvēs vismaz sešus mēnešus, bet šķidrmēslu un vircas krātuvēs – septiņus mēnešus;
- 4) krātuves pamatni un sienas izbūvē no ūdensnecaurlaidīga materiāla, kas ir izturīgs pret tehnikas ietekmi;
- 5) vircu no cieto kūtsmēslu krātuvēm savāc atsevišķā krātuvē, kuras tilpums nodrošina septiņos mēnešos savāktā apjoma uzkrāšanu;
- 6) šķidrmēslu krātuves var būt slēgta tipa vai nosegtas ar pastāvīgu dabisku vai mākslīgi veidotu segslāni, kas samazina amonjaka un citu gaistošo vielu iztvaikošanu. Peldošais segslānis vai pārsegs nosedz krātuves virsmu nepārtraukti un, ja nepieciešams, tiek papildināts ar jaunu materiālu;
- 7) zemes īpašnieki un lietotāji uzskaita un dokumentē visu veidu iegūtos, iegādātos vai pārdotos organisko mēslu daudzumus un uzskaites dokumentus uzglabā vismaz trīs gadus;
- 8) katrā saimniecībā lauksaimniecībā izmantojamās platībās iestrādātais organiskā mēslojuma daudzums gadā nedrīkst pārsniegt 170 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 1,7 pieļaujamām dzīvnieku vienībām (DVp) uz hektāru. (pirmajos četros rīcības programmas īstenošanas gados pieļaujams organiskā mēslojuma daudzums, kas satur 210 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 2,1 pieļaujamām dzīvnieku vienībām (DVp) uz hektāru);
- 9) mēslojumu neizkliedē vietās, kur tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par aizsargjoslām un par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām;
- 10) rudenī un ziemā vismaz 30 procentos lauksaimniecībā izmantojamās saimniecības zemes pirmajos divos rīcības programmas īstenošanas gados

un vismaz 50 procentos – turpmākajos rīcības programmas īstenošanas gados uztur minimālu kultūraugu veģetāciju.

Minimālās prasības augu aizsardzības līdzekļu lietošanā

754. Padomes 1991.gada 15.jūlija Direktīvas Nr.91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū prasības iestrādātas Augu aizsardzības likumā.
755. Saskaņā ar Augu aizsardzības likumu Latvijā atļauts izplatīt vai lietot tikai Latvijas Republikā reģistrētus augu aizsardzības līdzekļus. Augu aizsardzības līdzekļa iekļaušanu reģistrā apliecina dienesta izsniegta augu aizsardzības līdzekļa reģistrācijas apliecība. Pēc reģistrācijas apliecības derīguma termiņa beigām augu aizsardzības līdzeklis var tikt atkārtoti iekļauts reģistrā, ja to pieprasa reģistrācijas apliecības īpašnieks.
756. Lauku apstrādi ar augu aizsardzības līdzekļiem drīkst veikt tikai augu aizsardzības zināšanu minimumu apguvušas personas, ko apliecina apliecība par augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi.
757. Augu aizsardzības līdzekļu glabāšanas vietai vienmēr jābūt aizslēgtai, lai tai nepieklūtu nepiederošas personas, bērni un dzīvnieki, atsevišķi no pārtikas un lopbarības. Jāievēro augu aizsardzības līdzekļu marķējumā noteiktās prasības (pirms augu aizsardzības līdzekļa iesaiņojuma vai konteina atvēršanas, vienmēr rūpīgi jāizlasa instrukcija un precīzi jāievēro tajā uzrādītie noteikumi). Informācija par iegādāto preparātu un lietoto devu nekavējoties jāieraksta augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas žurnālā.

Lauksaimnieka definīcija

758. Atbalsta saņēmējs pasākumu, kuru mērķis ir ilgtspējīga lauksaimniecības zemes izmantošana, ietvaros ir lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš veic lauksaimniecisko darbību atbilstoši Padomes 2003.gada 29.septembra Regulas Nr.1782/2003 2.panta „c” punktā noteiktajam.

Agrovides saistības

759. Lauksaimnieki var uzņemties brīvprātīgas saistības pasākumā „Agrovides maksājumi”, tādejādi veicinot lauku ainavas ilgtspējīgu attīstību, radot un saglabājot veselīgu un harmonisku dzīves vidi sabiedrībai, dabas un kultūras ainavas.
760. Šādas saistības uzņemas uz pieciem gadiem, katru gadu saņemot atbalsta maksājumu, kas sedz uzņemto saistību dēļ radušos izdevumus un neiegūtos ienākumus.

761. Lai izvairītos no lauksaimnieku pārkompensācijas, saistības par attiecīgo platību var uzņemt tikai vienā no pasākuma „Agrovides maksājumi” apakšpasākumiem (izņemot apakšpasākumus „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” un „Rugāju lauks ziemas periodā”, kas var pārklāties).

Saistību platība, tās paplašināšana

762. Pirmo reizi iesniedzot atbalsta saņemšanas iesniegumu, lauksaimnieks uzņemas brīvprātīgas piecu gadu saistības pasākumā „Agrovides maksājumi”, apsaimniekot atbalstam pieteikto platību atbilstoši apakšpasākumu atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Turpmākos gados, iesniedzot atbalsta saņemšanas iesniegumu, lauksaimnieks apliecina, ka turpina uzņemtās saistības pasākumā „Agrovides maksājumi”.
763. Lauksaimnieks visā saistību periodā var paplašināt saistību platību līdz 20 % no sākotnējām saistībām (platības, kas apstiprinātas pirmajā saistību gadā).
764. Ja saistību platība tiek paplašināta vairāk kā par 20 % no sākotnējām saistībām, sākas jauns piecu gadu saistību periods.

Lauku maiņa saistību periodā

765. Atbilstoši Komisijas Regulas Nr. 1975/2006 10.panta sestajai daļai saistību perioda laikā nedrīkst mainīt lauku, par kuriem uzņemtas saistības, atrašanās vietu, izņemot lauku attīstības programmā īpaši paredzētus gadījumus, t.i. apakšpasākuma „Rugāju lauks ziemas periodā” un „Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” atbalsta saņemšanas nosacījumu izpildi (saistības šajos apakšpasākumos tiek uzņemtas par kopējo saistību platību).

Saistību pārtraukšana

766. Lauksaimnieks var pārtraukt uzņemtās saistības pasākumā „Agrovides maksājumi” pirms saistību perioda beigām, atmaksājot visu iepriekš saņemto atbalstu.
767. Komisijas Regulas Nr. 1974/2006 44.pantā noteiktajos gadījumos iepriekš saņemtais atbalsts nav jāatmaksā, ja saistības tiek pārtrauktas ceturtajā vai piektajā saistību gadā.

Saistību nodošana un pārņemšana

768. Ja atbalsta saņēmēja saimniecība pilnībā vai daļēji tiek nodota citai personai, šī persona var pārņemt atbalsta saņēmēja saistības uz atlikušo saistību periodu. Ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējam jāatmaksā viss iepriekš saņemtais atbalsts (Komisijas Regulas Nr.1974/2006 44.panta pirmais punkts).
769. Ja saistību pārņēmējam nav saistības attiecīgajā apakšpasākumā, tad viņš turpina saistību nodevēja saistības līdz atlikušā saistību perioda beigām.

770. Ja saistību pārņēmējam jau ir saistības attiecīgajā apakšpasākumā, tad viņam sākas jauns saistību periods gan par vecajām, gan par jaunajām saistībām.
771. Saistību nodošana un pārņemšana tiek veikta atsevišķi katra apakšpasākuma ietvaros, neietekmējot citu apakšpasākumu saistību periodu.
772. Ja saistību pārņēmējs pārtrauc saistības, tad viņš atmaksā visu saistību periodā saņemto atbalstu – gan saistību nodevēja, gan saistību pārņēmēja.

2.ass pasākumu sasniedzamo rādītāju kopsavilkums

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Detalizētu indikatoru sarakstu skatīt pie attiecīgā pasākuma	
Papildus iznākuma rādītāji	Saimniecību skaits, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības	19423
	Vidējā to saimniecību zemes platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	23
	Vidējā to saimniecību LIZ platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	18
Rezultāta	Detalizētu indikatoru sarakstu skatīt pie attiecīgā pasākuma	
Ietekmes	No dabas viedokļa vērtīgo lauksaimniecības zemes platību izmaiņas, ha	63 000
	No dabas viedokļa vērtīgo meža zemes platību izmaiņas, ha	830
	Izmaiņas bioloģiskās daudzveidības samazināšanās tendencē (lauku putnu populācijas indekss), %	3
Papildus ietekmes rādītājs	Vidējais organiskās vielas saturs augsnēs, %	2

Pasākums 212: Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas

Pasākuma juridiskais pamats

773. Padomes Regulas Nr.1698/2005 36.panta a) punkta ii) apakšpunkts, 37. un 93.pants, Komisijas Regulas Nr.1974/2006, 2.pielikuma 5.3.2.1.2.punkts.

Pamatojums

774. Latvija atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 93.pantā noteiktajam līdz 2009.gada 31.decembrim turpina īstenot atbalstu mazāk labvēlīgo apvidu teritorijām, kas noteiktas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1257/1999 19.pantu. Ievērojot iepriekšminētās regulas 19.pantā definētos kritērijus, Latvijā par mazāk labvēlīgiem apvidiem noteikti 74,4% no valsts kopējās platības, kurā atrodas 1,81 milj. ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Mazāk labvēlīgo apvidu teritorijā nav veiktas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu.
775. Mazāk labvēlīgo apvidu teritorijas noteiktas ņemot vērā Latvijas agroklimatiskos apstākļus, īpaši augsnes auglību, skābumu un mitrumu, pauguraino reljefu, kā arī klimata ietekmēto īso veģetācijas periodu. Augsne ir viens no nozīmīgākajiem dabas resursiem. Latvijas augsnes pēc savas izcelsmes ir nabadzīgas ar minerālajām augu barības vielām. Galvenās augsnes kvalitātes problēmas izraisa gan nepārdomāta saimnieciskā darbība, gan dabiskie procesi, radot augsnes eroziju, paskābināšanos un organisko vielu samazināšanos, kas nosaka lauksaimniecības produkcijas kvalitāti un ražību. Turklāt, Latvijai raksturīgie klimatiskie apstākļi rada nepieciešamību lopus turēt kūtīs rudens, ziemas un pavasara periodā, kas sadārdzina ražošanas izmaksas lopkopībā. Savukārt, īsais veģetācijas periods ierobežo laikā un sadārdzina izmaksas lopbarības sagatavošanai un uzglabāšanai noliktavās un krātuvēs periodam, kad lopī tiek turēti kūtīs.
776. Sakarā ar zemajiem ienākumiem vai pat zaudējumiem lauksaimniecībā, kurus ietekmē agroklimatiskie apstākļi, mazāk labvēlīgo apvidu teritorijās tiek pārtraukta lauksaimnieciskā darbība, pieaug neapsaimniekotās LIZ platības, degradējas kopējā lauku ainava un novērojama teritoriju depopulācija – ekonomiski aktīvo iedzīvotāju aizbraukšana uz valsts centrālo daļu, rajonu centriem vai citām valstīm. Lai veicinātu lauku ainavas uzturēšanu un ilgtspējīgu lauksaimniecības sistēmu uzturēšanu un attīstību, turpinot izmantot lauksaimniecības zemi, nepieciešams atbalsts lauksaimniekiem, kas saimnieko mazāk labvēlīgo apvidu teritorijās.

777. Atkarībā no augsnes auglības Latvijas MLA tiek grupētas šādi (skat. karti 5.pielikumā):
- 1.kategorijas MLA, kurās atrodas 253 252 ha LIZ;
 - 2.kategorijas MLA, kurās atrodas 812 304 ha LIZ;
 - 3.kategorijas MLA, kurās atrodas 743 847 ha LIZ.
778. Pasākuma īstenošanas uzdevums ir sniegt papildus atbalstu lauksaimniekiem, kas nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību teritorijās ar nelabvēlīgiem dabas apstākļiem.
779. Atbalsts pasākumā par pastāvīgo pļavu un ganību, kā arī aramzemē sēto ilggadīgo zālāju platībām tiek sniegts, ja šajās platībās nodrošināts minimālais lopu blīvums, tādējādi nodrošinot, ka pastāvīgās pļavas un ganības un aramzemē sētie ilggadīgie zālāji tiek apsaimniekoti un atbalsts sasniedz lauksaimniekus, kas nodarbojas ar lauksaimniecisko ražošanu.

Pasākuma mērķis

780. Pasākuma mērķis ir veicināt atklātas lauku ainavas uzturēšanu, nodrošināt un sekmēt ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību, izmantojot videi draudzīgas lauksaimniecības metodes, teritorijās, kurās ir apgrūtināta lauksaimnieciskā darbība.

Atbalstāmās aktivitātes

781. Lauksaimnieciskā darbība apsaimniekotā lauksaimniecībā izmantojamā zemē mazāk labvēlīgajos apvidos.

Pasākuma īstenošanas vieta

782. Pasākuma īstenošanas vieta ir mazāk labvēlīgie apvidi atbilstoši EK regulas Nr.1257/99 19.pantam (teritoriju sarakstu skatīt 7.pielikumā).

Atbalsta saņēmēji

783. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kura apsaimniekotā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība atrodas mazāk labvēlīgo apvidu teritorijā.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

784. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību uz atbalttiesīgās LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0,3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9.pielikumā¹¹⁷;
- 3) turpmākos piecus gadus no pirmā maksājuma saņemšanas apņemas veikt lauksaimniecisko darbību mazāk labvēlīgo apvidu lauksaimniecībā izmantojamā zemē;
- 4) pastāvīgo pļavu un ganību vai aramzemē sēto ilggadīgo zālāju platībā tiek nodrošināts minimālais lopu blīvums vismaz 0.2 liellopu vienības uz 1 atbalttiesīgo hektāru, izņemot Natura 2000 teritorijā un bioloģiski vērtīgos zālajos.

785. Atbalsta saņemšanas nosacījumi ir spēkā līdz 2009.gada beigām un var mainīties pēc mazāk labvēlīgo apvidu teritorijas noteikšanas kritēriju pārskatīšanas.

Atbalsta veids, apjoms

786. Maksājums kompensē lauksaimniecības produkcijas ražotāju papildu izdevumus un neiegūtos ienākumus, kas saistīti ar lauksaimnieciskai darbībai nelabvēlīgiem apstākļiem attiecīgajā teritorijā.

Maksājums EUR/ha			
Kategorija	2007	2008	2009
1. kategorija	33	25	25
2. kategorija	46	40	40
3. kategorija	64	58	58

Ierobežojumi

787. Līdz 2010.gadam atbalsta maksājumus var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu (VPM). Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un

¹¹⁷ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

788. Pasākuma ieviešana tiek uzsākta 2007.gadā.

Finanšu resursi

789. Kopējais finansējums – 137 476 000 EUR

790. Sabiedriskais finansējums - 137 476 000 EUR

Kontrole

791. Atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 51.pantā noteiktajam atbalsta saņēmējam par obligāto prasību neievērošanu piemēro atbalsta maksājuma samazinājumu vai to nepiešķir.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis 2010.gadam
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	69700
	MLA 1.kategorijas teritorijā	6 700
	MLA 2.kategorijas teritorijā	29 500
	MLA 3.kategorijas teritorijā	33 500
	Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība, ha	1 212 000
	MLA 1.kategorijas teritorijā	192 000
	MLA 2.kategorijas teritorijā	576 000
	MLA 3.kategorijas teritorijā	444 000
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības (izvairīšanās no marginalizācijas un zemes pamešanas), ha	1 055 000
	Lauksaimniecībā neizmantotās zemes kopējā platība, ha	320 000

Pasākums 213: NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK

Pasākuma juridiskais pamats

792. Padomes Regulas Nr.1698/2005 36. panta a) punkta iii) apakšpunkts un 38.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 26.pants un 2.pielikuma 5.3.2.1.3.punkts.

Pamatojums

793. Latvijā NATURA 2000 teritoriju platība LR ir ap 784 000 ha jeb 11,9% no valsts teritorijas (skat. karti 5.pielikumā). Lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem 24 % no NATURA 2000 teritorijas. Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopi un citi zālāji, kuriem nepieciešama apsaimniekošana un kas ir nozīmīgi griezes un mazā ērgļa populāciju uzturēšanai, NATURA 2000 vietās kopā aizņem 63 025 ha, no kuriem 14 146 ha vērtīgo zālāju biotopu NATURA 2000 teritorijās ir vajadzīgi biotopu atjaunošanas pasākumi. Šajās teritorijās ir sastopami Eiropas Savienības un nacionālās nozīmes biotopi un sugas, kuru uzturēšanā un saglabāšanā liela nozīme ir ekstenīvai lauksaimnieciskai darbībai. Šo vērtību uzturēšana ir apdraudēta, ja netiek turpināta lauksaimnieciskā darbība, bet izmaiņas lauksaimnieciskajā darbībā savukārt var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. NATURA 2000 teritorijas ir nozīmīgas atpūtas industrijas un tūrisma attīstībai, jo ik gadus pieaug pieprasījums pēc lauku tūrisma pakalpojumiem.
794. Lauksaimniekiem, kuru lauksaimniecībā izmantojamā zeme atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, jāievēro nacionālajos normatīvajos aktos Sugu un biotopu aizsardzības likumā, likumā Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, Ministru kabineta 2003.gada 22.jūlija noteikumos Nr.415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kā arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumos un dabas apsaimniekošanas plānos noteiktās prasības. Saskaņā ar šiem normatīviem aktiem reāli lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti pastāvīgās pļavās un ganībās – tās aizliegts iznīcināt (arī uzrot vai kultivējot). Pārējā lauksaimniecībā izmantojamā zemē (aranzemē) nav reālu lauksaimnieciskās darbības ierobežojumu. Tāpēc nepieciešams sniegt atbalstu tiem lauksaimniekiem, kuru pastāvīgās pļavas un ganības atrodas NATURA 2000 teritorijā, kompensējot izmaksas un neiegūtos ienākumus, ko attiecīgās teritorijās rada nelabvēlīgi faktori, kas saistīti ar Direktīvu 79/409/EEK un 92/43/EEK īstenošanu.

795. Ūdens ir viens no svarīgākajiem vides elementiem, bez kura nav iedomājama dzīvo organismu eksistence. Ūdens pamatdirektīvas 2000/60/EK definētie mērķi tās ieviešanai nodrošina juridisku bāzi un pasākumu kopumu visu virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes uzturēšanai vai uzlabošanai Eiropas Savienībā līdz 2015.gadam.
796. Visa Latvijas teritorija sadalīta četros upju baseinu apgabalos – Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas. Līdz 2009.gada beigām šiem apgabaliem tiks izstrādāti apsaimniekošanas plāni un pasākumu programmas. Teritorijas, atbalstāmās aktivitātes un maksājums, kas kompensētu lauksaimnieka izmaksas un neiegūtos ienākumus saistībā ar Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu attiecīgajās teritorijās, tiks noteikts pēc upju ūdens baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu izstrādes un ieviešanas. Plānotā pasākuma ieviešanas laiks ir 2009.gads.

Pasākuma mērķis

797. Pasākuma mērķis ir nodrošināt videi draudzīgu lauksaimniecisko darbību teritorijās, kurās pastāv saimnieciskās darbības ierobežojumi saistībā ar Direktīvu 79/409/EEK un 92/43/EEK īstenošanu.

Atbalstāmās aktivitātes

798. Ikgadējs kompensācijas maksājums par saimnieciskās darbības ierobežojumiem lauksaimniecībā izmantojamās zemes teritorijās, kurās pastāv saimnieciskās darbības ierobežojumi saistībā ar Direktīvu 79/409/EEK un 92/43/EEK īstenošanu.

Pasākuma īstenošanas vieta

799. Pasākuma īstenošanas vieta ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – pastāvīgās pļavas un ganības¹¹⁸, kuras ir iekļautas Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju - NATURA 2000 sarakstā¹¹⁹ (8.pielikums).

Atbalsta saņēmēji

800. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kura apsaimniekotā platība atrodas pasākuma īstenošanas vietā.

¹¹⁸ Zeme, ko izmanto stiebrzāļu vai cita veida zāles lopbarības audzēšanai dabiskā veidā (pašējā) vai kultivējot (iesējot) un kas nav bijusi iekļauta saimniecības augsekas sistēmā piecus gadus vai ilgāk. Stiebrzāles vai cita veida zāles lopbarībai ir visi stiebrzāļu augi, kas tradicionāli aug dabiskās ganībās vai parasti tiek iekļauti sēklas maisījumos ganībām vai pļavām (neatkarīgi no tā vai tās tiek izmantotas lopu ganīšanai vai nē).

¹¹⁹ Apstiprinātas ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (pieņemts 02.03.1993.)

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

801. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību uz atbalsttiesīgās LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0.3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9.pielikumā.¹²⁰

Teritorijas, kas izraudzītas Direktīvas 79/409/EEK un Direktīvas 92/43/EEK īstenošanai, un obligātās prasības lauksaimniekiem, kuras izriet no nacionālajiem normatīvajiem aktiem

802. Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju (Natura 2000) saraksts sniegts Latvijas Republikas likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam šo teritoriju tīklu ir plānots paplašināt.
803. Lauksaimniekam, kura saimniecība atrodas Natura 2000 teritorijā, jāievēro prasības, kas noteiktas nacionālos normatīvos aktos, īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānos un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumos (16.pielikums).
804. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās saimnieciskā darbība ir vairāk vai mazāk ierobežota atkarībā no teritorijas izveidošanas mērķa. Piemēram, purvā, kam noteikts dabas lieguma režīms purva ekosistēmas aizsardzībai, nedrīkst iegūt kūdru, bet drīkst ogot, medīt, ierīkot dabas takas, vērot putnus. Daudzos dabas liegumos saimniekošanu var turpināt kā līdz šim – kopt tīrumus, pļaut pļavas, ganīt lopus, saudzīgi saimniekot mežā. Attiecībā uz lauksaimniecisko darbību Natura 2000 teritorijā vienīgais ierobežojums ir aizliegums mainīt zemes lietošanas mērķi un pārveidot, bojāt vai iznīcināt pļavas (arī uzarot vai kultivējot).

Apraksts par metodoloģiju un agronomiskajiem pieņēmumiem, kas izmantoti par atskaites punktu aprēķiniem, ar kuriem pamato papildu izmaksas un neiegūtos ienākumus, kas radušies no nelabvēlīgiem faktoriem attiecīgajā

¹²⁰ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

teritorijā saistībā ar Direktīvas 79/409/EEK un Direktīvas 92/43/EEK īstenošanu

805. Atbalsta maksājuma aprēķins veikts, salīdzinot parasto lauksaimniecības praksi teritorijā, kurā nav noteikti lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, ar lauksaimniecības praksi NATURA 2000 teritorijā, kurā nacionālie likumdošanas akti nosaka lauksaimnieciskās darbības ierobežojumus. Saskaņā ar Ministru Kabineta 2003.gada 22.jūlija noteikumiem Nr.415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” īpaši aizsargājamās dabas teritorijās lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti pastāvīgo pļavu un ganību platībās - tās aizliegts iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot), kas nozīmē, ka lauksaimnieks šo platību nevar iekļaut augsekas sistēmā.
806. Detalizēts aprēķinu pamatojums 11. pielikumā.

Atbalsta veids un apjoms

807. Atbalsta maksājums kompensē neiegūtos ieņēmumus un izmaksas saistībā ar lauksaimnieciskai darbībai pastāvošiem dabas apstākļu radītiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, ko paredz nacionālā likumdošana.

Atbalsta apjoms	EUR/ha
Pastāvīgas pļavas un ganības	44

Ierobežojumi

808. Līdz 2010.gadam atbalsta maksājumus var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu (VPM). Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

809. Pasākuma ieviešana attiecībā uz Natura 2000 maksājumiem tiek uzsākta 2007.gadā. Pasākuma ieviešana attiecībā uz maksājumiem, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK plānots ieviest 2009.gadā.

Finanšu resursi

810. Kopējais finansējums – 12 878 250 EUR

811. Sabiedriskais finansējums - 12 878 250 EUR

Pārejas nosacījumi

812. Šajā pasākumā nav nepieciešami pārejas nosacījumi.

Kontrole

813. Atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 51.pantā noteiktajam atbalsta saņēmējam par obligāto prasību neievērošanu piemēro atbalsta maksājuma samazinājumu vai to nepiešķir.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK (ERAF, KF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastrukturā un pakalpojumi”	3.4.1.pasākuma „Vide” 3.4.1.2.aktivitāte „Infrastrukturā izveide Natura 2000 teritorijās”	<p>Aktivitātes mērķis ir saglabāt Latvijas dabas vides kvalitāti atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām, valsts starptautiskajām saistībām un vietējām vajadzībām; novērst esošos un nākotnes draudus dabas vērtībām, vienlaikus nodrošinot maksimāli efektīvu resursu izlietojumu dabas vērtību saglabāšanā un atjaunošanā.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir dabas aizsardzības pārvalde, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrācijas, pašvaldības, pašvaldību apvienības (sadarbības apvienības), valsts iestādes, komercsabiedrības. Finansējuma saņēmēja, ja iesniedzējs ir pašvaldība, administratīvajā teritorijā jāatrodas Natura 2000 teritorijai, kurai paredzēta infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir pašvaldību apvienība (sadarbības apvienība) tajā jāietilpst visām pašvaldībām, kuru teritorijā paredzēta Natura 2000 teritorijas infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir valsts iestādes vai komercsabiedrības, to kompetencē jābūt īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.</p>	ELFLA pasākuma un ERAF un KF pasākuma nepārklāšanos nodrošinās atšķirīgās aktivitātes, to mērķu grupas un dažādie atbalsta saņēmēji.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits NATURA 2000 teritorijās	5 929
	Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība NATURA 2000 teritorijās, ha	68 700
Rezultātu	LIZ platība Natura 2000 teritorijā, kurā zeme tiek efektīvi izmantota, ha	65 300

Pasākums 214: Agrovides maksājumi

Pasākuma juridiskais pamats

814. Padomes Regulas Nr.1698/2005 36. panta a) punkta iv) apakšpunkts un 39.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 27.pants un 2.pielikuma 5.3.2.1.4.punkts.

Pamatojums

815. Lauku attīstības pasākums „Agrovide” tiek īstenots, pamatojoties uz “Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā” definētajiem mērķiem un risinājumiem lauksaimniecības ekosistēmu bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, Kopienas bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, Bioloģiskās lauksaimniecības attīstību, uzraudzību un kontroli saistīto likumdošanu, Eiropas Rīcības plānu attiecībā uz ekoloģiski tīru pārtiku un bioloģisko lauksaimniecību un Nacionālo ģenētisko resursu saglabāšanas programmās izvirzītajiem mērķiem.
816. Agrovides maksājumi veicina lauku teritoriju attīstību un nodrošina sabiedrībai pieejamu vidi un lauku ainavu. Tie mudina lauksaimniekus izvēlēties un pielietot videi draudzīgas saimniekošanas metodes, tādējādi saglabājot savdabīgo lauku ainavu un bioloģisko daudzveidību.
817. Pasākums tika ieviests jau pirmajā programmēšanas periodā no 2004. – 2006.gadam un ieviestās aktivitātes tiek īstenotas arī šajā periodā, tās pārstrukturizējot, ar mērķi paaugstināt atbalsta efektivitāti vides politikas mērķu sasniegšanā. Plānošanas perioda sākumā uzsākts īstenot četrus Agrovides apakšpasākumus lauku attīstības programmas ietvaros, bet divus apakšpasākumus „Buferjoslu ierīkošana” un „Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” turpinot īstenot no valsts atbalsta. Ņemot vērā Agrovides pasākuma nozīmi un lauksaimnieku ieinteresētību videi draudzīgu lauksaimniecības metožu izmantošanā, bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas saglabāšanā, tiks turpināts darbs pie jaunu Agrovides aktivitāšu (apakšpasākumu) ar mērķi aizsargāt lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību arī ārpus zālāju platībām izstrādes un ieviešanas, jaunie apakšpasākumi būs ietverti šajā lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam ieviešanas.
818. Katra valsts ir atbildīga par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu savā teritorijā, t.sk. ģenētiskās daudzveidības līmeni. Latvijas teritorija ES valstu vidū izceļas ar īpašu vides ekoloģisko kvalitāti un daudzveidīgo savvaļas

- populāciju, tādēļ ir politiski atzīts, ka viena no Latvijas lauku attīstības perspektīvām ir cieši saistīta ar šīs vides kvalitātes saglabāšanu un izkopšanu.
819. Agrovide nodrošina savvaļas populāciju eksistencei piemērotu vidi, kas kopā ar cilvēka saimniecisko darbību veido un raksturo lauku ainavu. Ainavas kvalitātes un savvaļas bioloģiskās daudzveidības pastāvēšana ir līdzšinējās saimnieciskās darbības sekas, un tā ir jutīga pret izmaiņām saimnieciskajā darbībā.
820. Agrovides maksājumu mērķis ir veicināt bioloģiskās un vidi saudzējošas lauksaimniecības attīstību, kas rada ievērojami mazāku ķīmisko vielu slodzi videi, salīdzinot ar tradicionālo lauksaimniecību, saglabājot bioloģiskās daudzveidību un nepieļaujot lauku ainavas degradāciju, tādējādi nodrošinot agrovides resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Saimniekojot ar vidi saudzējošām lauksaimniecības metodēm, ierobežojot augu aizsardzības līdzekļu un minerālmēsli lietošanu vai nelietojot tos, tiek nodrošināta ilgtspējīga augstas kvalitātes un veselīgas pārtikas ražošana (nevis maksimālās ražas ieguve), vienlaikus samazinot piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos, gaisā, kā arī saglabājot augsnē augu barības vielas un samazinot erozijas procesus lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.
821. Lai mazinātu augu aizsardzības līdzekļu un minerālmēsli lietošanu, tādējādi samazinot piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos, tiek īstenoti apakšpasākumi „Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana”, „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība” un „Rugāju lauks ziemas periodā”. Augu barības vielu saglabāšanai un erozijas procesu samazināšanai augsnēs tiek īstenoti apakšpasākumi „Rugāju lauks ziemas periodā”, „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, kā arī savvaļas dzīvnieku nodrošināšanai ar pārtiku ziemas periodā tiek īstenoti apakšpasākumi „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” un „Rugāju lauks ziemas periodā”. Siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazināšanai (Latvijai ir vieni no zemākajiem apjomiem starp ES valstīm) tiek īstenoti apakšpasākumi „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos”, „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”.
822. Katra apakšpasākuma aprakstā sniegts pamatojums, definēti mērķi, skaidrota tā ietekme uz vidi, atbalsta saņemšanas nosacījumi, atbalsta maksājuma aprēķina pamatojums un indikatori.

Pasākuma mērķi

823. Pasākuma mērķi ir šādi:

1) sekmēt bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanu, veicinot bioloģiskās lauksaimniecības metožu pielietošanu apsaimniekotajās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībās;

- 2) samazināt augu aizsardzības līdzekļu un mēslošanas līdzekļu lietošanu un sekmēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veicinot integrētās audzēšanas metožu pielietošanu dārzkopībā;
- 3) veicināt bioloģiski daudzveidīgo zālāju saglabāšanu, savvaļas augu, dzīvnieku, putnu populāciju un ainavas uzturēšanu apsaimniekotajās lauksaimniecībā izmantojamās zemes bioloģiski vērtīgo zālāju platībās;
- 4) veicināt augsnes virskārtas aizsardzību pret augsnes degradācijas procesiem, saglabājot augsnēs organiskās vielas un samazinot barības vielu noteci.

Apakšpasākumi

824. Pasākums ietver četrus apakšpasākumus:

- 1) Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība;
- 2) Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana;
- 3) Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos;
- 4) Rugāju lauks ziemas periodā.

Citi pasākumi

825. No valsts atbalsta tiks īstenoti Agrovides apakšpasākumi „Buferjoslu ierīkošana” un „Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana”.
826. Apakšpasākuma „Buferjoslu ierīkošana” ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes, kas saistītas ar zālāju buferjoslu izveidošanu, saglabāšanu un apsaimniekošanu, veicinot videi draudzīgu saimniekošanas metožu ievērošanu un vides aizsardzības prasībām atbilstošu saimniecisko darbību vietās, kur pastāv augsts risks augsnes un ūdens piesārņojumam un nodrošinot vietas savvaļas augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsargāšanai teritorijās ar augstu aramzemes izmantošanas intensitāti. Valsts atbalsts apakšpasākuma īstenošanai tiks nodrošināts visā programmēšanas periodā 2007.-2013.gadam.
827. Apakšpasākuma „Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” ietvaros tiek sniegts atbalsts par vietējās cilmes nozīmīgo šķirņu lauksaimniecības vaislas dzīvnieku, kuri nacionāli un starptautiski ir atzīti kā apdraudētas populācijas, saglabāšanu Latvijas teritorijā.

Apstiprinājums par savstarpējās atbilstības prasībām

828. Savstarpējās atbilstības prasības, kas ietekmē vairāku lauku attīstības pasākumu īstenošanu, ir identiskas Komisijas regulas Nr.1782/2003 4. un 5.pantā un III un IV pielikumā paredzētajām.

Finanšu resursi

829. Kopējais finansējums – 70 063 209 EUR (bez pārejošām saistībām)

830. Sabiedriskais finansējums – 70 063 209 EUR

Pārejas nosacījumi

831. Lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam pasākuma „Agrovide”, ietvaros uzņemtās saistības tiek turpināts finansēt no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai.

832. Sabiedriskais finansējums iepriekšējā periodā uzņemtajām saistībām – 90 000 000 EUR

Kontrole

833. Atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 51.pantā noteiktajam atbalsta saņēmējam par obligāto prasību neievērošanu piemēro atbalsta maksājuma samazinājumu vai to nepiešķir.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Agrovīdes maksājumi (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 2.pasākums „Ūdens vides aizsardzība”	Pasākuma mērķis ir veicināt jaunus akvakultūras veidus, kuros ir iekļauta vides, dabas resursu un ģenētiskās daudzveidības aizsardzība un stiprināšana, kā arī ainavu un akvakultūras zonu tradicionālo iezīmju apsaimniekošana, atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1198/2006 30.panta 2.punkta a) apakšpunktā minētajam.	Demarkāciju starp ELFLA un EZF nodrošinās atšķirīgs zemes izmantošanas veids. ELFLA pasākuma ietvaros tiks maksāts par lauksaimniecībā izmantojamo zemes platību, bet EZF maksājumi paredzēti par nelauksaimniecisko zemes platību un par zemi zem ūdeņiem.

				kura tiek izmantota akvakultūras dzīvnieku audzēšanai.
--	--	--	--	--

Sasniedzamie rādītāji

834. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits:	
	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība	5738
	Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana	2 000
	Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos	5828
	Rugāju lauks ziemas periodā	4000
	Atbalstāmā platība, ha:	
	Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība	207728
	Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana	12 000
	Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos	56000
	Rugāju lauks ziemas periodā	100 000
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības, ha:	
	bioloģiskās daudzveidības uzlabošana	365 728
	augšnes kvalitātes uzlabošana	365 728
	ūdens kvalitātes uzlabošana	365 728

Apakšpasākums 214/1: Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība

Pamatojums

835. Latvijā 1998. gadā bija sertificētas tikai 39 bioloģiskās saimniecības ar 1426 ha platību. 2006. gadā sertificēto saimniecību skaits jau sasniedzis 4105, bet sertificētā platība pieaugusi no 0,2 % līdz 6 % no kopējām lauksaimniecības zemju platībām. Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā, valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības pasākumi veicināja bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanas attīstību. Bioloģisko saimniecību skaits un bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanas platības strauji palielinājušās: 2005.gadā bioloģiskās lauksaimniecības attīstības atbalstu saņēma 2836 lauksaimnieki ar 99 270 ha lauksaimniecības zemju platību.
836. Bioloģiskā ražošana aptver visas lauksaimniecības nozares: graudkopība, dārzenkopība, piena lopkopība un biškopība. Īpaši strauji pieaug gaļas lopkopības un aītkopības produkcijas apjomi.
837. Visi bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas aprites posmi pakļauti kontrolei un uzraudzībai. Kontroles pasākumu īstenošana palielina bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanas izmaksas. Bioloģiskās lauksaimniecības konkurētspējas veicināšanai un neiegūto ienākumu kompensēšanai ir nepieciešams atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražotājiem.
838. Ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apstrādātas lauksaimniecības zemju platības rada būtiski mazāku ķīmisko vielu slodzi vidē, salīdzinot ar intensīvās lauksaimniecības metodēm. Ieviešot bioloģiskajam saimniekošanas veidam atbilstošu zemes apsaimniekošanu, tai skaitā augu maiņu, zemes platībām atbilstošu lauksaimniecības dzīvnieku skaitu un organisko mēslošanas līdzekļu izmantošanu noteiktās nepiesārņojošās normās, samazinās notece no lauksaimniecības platībām un līdz ar to arī biogēno elementu izskalošanās un nonākšana ūdenstecēs un ūdenstilpēs. Nepielietojot ķīmiski sintezētus augu aizsardzības līdzekļus, samazinās pesticīdu atliekas vidē, uzlabojas augsnes kvalitātes rādītāji. Apmierinošs organiskās vielas saturs, augsnes reakcija (pH līmenis) un galveno barības elementu (biogēno vielu) K, N un P optimālas attiecības nodrošina to, ka augsne sniedz labus barošanās apstākļus visiem augiem un dzīvniekiem.

Apakšpasākuma mērķis

839. Apakšpasākuma mērķis ir sekmēt bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanu, veicinot bioloģiskās lauksaimniecības metožu pielietošanu apsaimniekotajās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībās.

Atbalstāmās aktivitātes

840. Apakšpasākuma ietvaros ir paredzēts atbalstīt saimniecības, kuras, apsaimniekojot lauksaimniecībā izmantojamo zemi:

- 1) ražo bioloģiskās lauksaimniecības produktus;
- 2) pāriet uz bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu.

Pasākuma īstenošanas vieta

841. Apakšpasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvija, jo atsevišķu lauksaimniecības uzņēmumu lauksaimniecībā izmantojamā zeme atrodas arī pilsētās, piemēram, dārzniecības.

Atbalsta saņēmēji

842. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš nodarbojas ar bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu vai kurš ir pārejas periodā uz bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

843. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm uz atbalsttiesīgās LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0.3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9.pielikumā ¹²¹;
- 3) uzņemas saistības saimniekot pieteiktajā platībā, atbilstoši atbalsta saņemšanas nosacījumiem, un pieteikt platību atbalsta maksājumam piecus gadus kopš pirmā maksājuma apstiprināšanas gada;
- 4) kurš ražo bioloģiskās lauksaimniecības produkciju atbilstoši 1991.gada 24.jūnija Eiropas Padomes regulas (EEK) Nr. 2092/91 "Par

¹²¹ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

lauksaimniecības produktu bioloģisku ražošanu un attiecīgajām norādēm uz lauksaimniecības produktiem un pārtiku” un tās grozījumu prasībām, ko aplicina Latvijā akreditētas kontroles institūcijas izsniegts sertifikāts.

Atbalsta veids, apjoms

844. Maksājums par platību tiek veikts pēc atbalsta saņēmēja pieteiktajām kultūraugu platībām. Kultūraugi tiek iedalīti šādās grupās:

Nr.p.k.	Kultūraugs	Maksājums EUR/ha
1.	Pastāvīgās pļavas un ganības, nektāraugi	138
2.	Laukaugi (t.sk. tehniskās kultūras), pārējās kultūras uz aramzemes, aramzemē sētie ilggadīgie zālāji un zālāji sēklu ieguvei, papuve	108
3.	Dārzeni (t.sk. garšaugi) un piemājas dārzi	357
4.	Kartupeļi, cietes kartupeļi	318
5.	Augļu koki un ogulāji	419

Apraksts par metodoloģiju un agronomiskajiem pieņēmumiem un parametriem, kas izmantoti kā atskaites punkts aprēķiniem

845. Atbalsta maksājuma aprēķins apakšpasākumā veikts salīdzinot bruto segumus tradicionālajā lauksaimniecības praksē ar bioloģiskajām audzēšanas metodēm. Tradicionālajā (konvencionālā) praksē lauksaimniekam jāizpilda savstarpējās atbilstības prasības un minimālās prasības, kas noteiktas nacionālos normatīvos aktos. Bioloģiskajā lauksaimniecībā lauksaimniekam papildus savstarpējās atbilstības prasībām un minimālām prasībām, kas noteiktas nacionālos normatīvos aktos, jāievēro Regulā (EEK) Nr.2092/91 noteiktās prasības, kas veido papildus izmaksas un neiegūtos ieņēmumus. Piemēram, augu aizsardzībā un mēslošanā var izmantot tikai Regulas (EEK) Nr.2092/91 II pielikumā uzskaitītās vielas. Turklāt pielietojot bioloģiskās lauksaimniecības metodes samazinās kultūraugu ražība. Atbalsta maksājumā ietvertas arī sertifikācijas izmaksas.

846. Atbalsta maksājums sedz tikai tās saistības, kas ir virs savstarpējās atbilstības prasībām un minimālām prasībām, kas noteiktas 10.pielikumā.

847. Detalizēts aprēķinu pamatojums 12. pielikumā.

Ierobežojumi

848. Par attiecīgo platību atbalsta saņēmējs nevar pretendēt uz atbalstu pasākuma “Agrovide” apakšpasākumos „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” un „Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana”.

849. Līdz 2010.gadam atbalstu var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu. Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

850. Apakšpasākuma ieviešana tiek uzsākta 2008. gadā.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits	5738
	Atbalstāmā platība, ha	207728
Rezultātu	Ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apstrādātā LIZ, %	10
	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības, ha:	
	bioloģiskās daudzveidības uzlabošana	207728
	augšnes kvalitātes uzlabošana	207728
	ūdens kvalitātes uzlabošana	207728

Apakšpasākums 214/2: Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana.

Pamatojums

851. Integrētās audzēšanas metodes *inter alia* ir balstītas uz bioloģiskām augu aizsardzības metodēm, kaitēkļu un slimību izplatības uzraudzību un optimālām mēslošanas līdzekļu devām. Pielietojot dārzkopībā integrētās audzēšanas metodes, līdz minimumam tiek samazināta ķimikāliju izmantošana un to nevēlamā blakusiedarbība, nodrošinot vides un cilvēku veselības aizsardzību.
852. Integrētās audzēšanas metodēm ir pozitīva ietekme uz vidi, jo tajā izmanto ievērojami mazāk pesticīdu un mēslošanas līdzekļus, tādējādi, radot mazāku ķīmisko vielu slodzi vidē, salīdzinot ar konvencionālo lauksaimniecību.
853. Pesticīdu lietošana integrētā dārzkopībā balstīta uz kaitēkļu un slimību izplatības uzraudzību jeb monitoringu, samazinot risku videi un veselībai, kas var rasties, lietojot augu aizsardzības līdzekļus. Monitoringa datus izmanto, lai noteiktu smidzināšanas laiku un samazinātu izsmidzināmo augu aizsardzības līdzekļu apjomu. Smidzinājumus kaitēkļu un slimību apkarošanai jāveic tikai, ievērojot to attīstības prognozes un izmantojot tikai integrētai augu aizsardzībai atļautos preparātus. Pēc iespējas kaitēkļus jāiznīcina ar bioloģiskajām metodēm, piemēram, izmantojot feromonu lamatas.
854. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un pat palielināšanai jāizmanto iespējas piesaistīt dabiskos kaitīgo organismu ienaidniekus. Dārza teritorijā un apkārtnē jāiekārto putnu būrīši, laktas vai dabiski piemērotas vietas putnu ligzdošanai.
855. Savukārt mulčas izmantošana dārzkopībā samazina vajadzību lietot herbicīdus un fungicīdus nezāļu un sēņu izraisītu slimību apkarošanai. Samazinās augu barības vielu notece virszemes un pazemes ūdeņos.
856. Veicinot integrēto audzēšanas metožu pielietošanu dārzkopībā, tiek vairotā un saglabāta bioloģiskā daudzveidība gan dārzā, gan tā apkārtnē, samazinot augsnes, ūdens un gaisa piesārņojumu, paaugstinot un saglabājot augsnes auglību, dodot priekšroku dabiskajiem faktoriem augu un augsnes procesu regulēšanā.
857. Latvijā pēdējos gados pakāpeniski palielinājušās augļu koku un ogulāju stādījumu platības 2006.gadā sasniedzot 13 745 ha, no kurām 1537 ha (19,2 % no ražojošām platībām) tika izmantotas integrētās audzēšanas metodes. Dārzeni 2006.gadā tika audzēti 13 436 ha platībā, no kuriem 1915 ha (14,3 %) izmantojot integrētās audzēšanas metodes. Līdz plānošanas perioda beigām

integrētās audzēšanas metodes izmantos aptuveni 80 % ilggadīgo stādījumu platībās un 25 % no visām dārzeņu platībām.

Apakšpasākuma mērķi

858. Apakšpasākuma mērķis ir samazināt augu aizsardzības līdzekļu un mēslošanas līdzekļu lietošanu un sekmēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veicinot integrētās audzēšanas metožu pielietošanu dārzkopībā.

Atbalstāmās aktivitātes

859. Apakšpasākuma ietvaros ir paredzēts atbalstīt lauksaimniekus, kuri, dārzkopības produktu audzēšanā, pielieto integrētās audzēšanas metodes.

Pasākuma īstenošanas vieta

860. Apakšpasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvija, jo atsevišķu lauksaimniecības uzņēmumu lauksaimniecībā izmantojamā zeme atrodas arī pilsētās, piemēram, dārzniecības..

Atbalsta saņēmēji

861. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš veic dārzkopības produktu audzēšanu, izmantojot integrētās audzēšanas metodes.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

862. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību ar integrētās audzēšanas metodēm uz atbalsttiesīgās LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0,3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9. pielikumā¹²²;

¹²² Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

- 3) uzņemas saistības saimniekot pieteiktajā platībā, atbilstoši atbalsta saņemšanas nosacījumiem, un pieteikt platību atbalsta maksājumam piecus gadus kopš pirmā maksājuma apstiprināšanas gada;
- 4) pielieto integrētās audzēšanas metodes, ko apliecina ieraksts Valsts augu aizsardzības dienesta Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā.

Atbalsta veids, apjoms

863. Maksājuma apjoma aprēķins ir balstīts uz neiegūtās peļņas un papildus izmaksu daļu saistībā ar integrētās audzēšanas metožu ievērošanu, kas pārsniedz obligātos standartus, kuri noteikti saskaņā ar Regulas Nr.1782/2003 4. un 5. pantu un III un IV pielikumu.
864. Maksājums par platību tiek veikts pēc atbalsta saņēmēja pieteiktajām kultūraugu platībām. Kultūraugi tiek iedalīti sekojošās grupās:

Npk.	Kultūraugu grupas	Maksājums EUR/ha
1.	Ābeles, bumbieres	390
2.	Ķirši, plūmes, avenes, upenes, jāņogas, mellenes, dzērvenes, zemenes, ērkšķogas, krūmcidonijas	278
3.	Kāposti	24
4.	Ziedkāposti, burkāni, galda bietes, lauka gurķi, sīpoli, ķiploki	70

Apraksts par metodoloģiju un agronomiskajiem pieņēmumiem un parametriem, kas izmantoti kā atskaites punkts aprēķiniem

865. Atbalsta maksājuma aprēķins veikts salīdzinot bruto segumu tradicionālajā lauksaimniecības praksē un ievērojot integrētās audzēšanas metodes. Tradicionālajā (konvencionālā) praksē lauksaimniekam jāizpilda savstarpējās atbilstības prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas nacionālos normatīvos aktos. Integrētājā audzēšanā papildus izmaksas un neiegūtie ieņēmumi veidojas ievērojot integrētās audzēšanas metodes, t.i. augļu koku, ogulāju un dārzeņu audzēšanā, samazinot augu aizsardzības līdzekļu un minerālmēsli izmantošanu, to lietošana tiek balstīta uz mehānisku infekcijas avotu likvidēšanu, kaitēkļu, slimību un nezāļu izplatības uzraudzību (monitoringu). Ilggadīgos stādījumos tiek izmantota mulča, trihogrammas un feromonu slazdi. Visi saimniecībā veiktie darbi un pasākumi, arī kaitēkļu un slimību monitoringa dati tiek reģistrēti. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai jāizmanto iespējas piesaistīt dabiskos kaitīgo organismu ienaidniekus, nodrošinot tiem labvēlīgu vidi, piemēram, izvietojot dārzā putnu būrus un ligzdošanas kastes).

866. Atbalsta maksājums sedz tikai tās saistības, kas ir virs savstarpējās atbilstības prasībām un minimālām prasībām, kas noteiktas 10.pielikumā.
867. Detalizēts aprēķinu pamatojums 12. pielikumā.

Ierobežojumi

868. Par attiecīgo platību atbalsta saņēmējs nevar saņemt vienlaicīgi atbalstu no pasākuma “Agrovide” aktivitātēm „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”, „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” un „Rugāju lauks ziemas periodā”.
869. Atbalstu var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu. Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

870. Apakšpasākuma ieviešana tiek uzsākta 2008.gadā.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits	2000
	Atbalstāmā platība, ha	12 000
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības, ha:	
	bioloģiskās daudzveidības uzlabošana	12 000
	augšnes kvalitātes uzlabošana	12 000
	ūdens kvalitātes uzlabošana	12 000

Apakšpasākums 214/3: Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos

Pamatojums

871. Lauksaimniecībā izmantojamās zemēs zālāji ir sugām bagātākās ekosistēmas. Tradicionālās lauksaimniecības metodes vairāku gadsimtu laikā sekmēja augu un dzīvnieku sugu pielāgošanos regulārai pļaušanai un ganīšanai. Zālāju nozīmi raksturo fakts, ka Latvijas īpaši aizsargājamo augu sarakstā vienu trešdaļu veido augu sugas, kuru izplatība saistīta ar zālāju apsaimniekošanu.
872. Ar ziedaugiem bagātās dabiskās pļavas, kuru apsaimniekošana balstās uz tradicionālajām ekstensīvajām metodēm, ir ļoti nozīmīga lauku putnu dzīves vide. Tajās ir piemērotas un drošas ligzdošanas vietas uz zemes ligzdojošiem putniem, piemēram, ķīvītei *Vanellus vanellus*, kuitalai *Numenius arquata*, dzeltenajai cielvai *Motacilla flava flava*, lauku cīrulim *Alauda arvensis*, pļavu čipstei *Anthus pratensis*, griezei *Crex crex* un paipalai *Coturnix coturnix*. Mitras, periodiski pārplūstošas pļavas apdzīvo mērkaziņa *Gallinago gallinago*, ķikuts *Gallinago media* un pļavu tilbīte *Tringa totanus*.
873. Plašais augu sugu klāsts dabiskajās pļavās nodrošina sēklu barību putniem visu gadu. Dabiski veidojies zelmenis ir droša mājvieta bezmugurkaulniekiem un sīkajiem grauzējiem, kas ietilpst dažāda vecuma putnu ēdienkartē. Pļavu apsaimniekošanā svarīgākais nosacījums ir to vēlā pļauja. Optimālais pļaujas laiks ir pēc 15.jūlija, kad beigusies putnu ligzdošanas sezona un vairumam ziedaugu ir ienākušās sēklas. Taču līdz pat augustam pastāv risks sapļaut jaunus putnus, tāpēc ieteicams izmantot putnus saudzējošas pļaujas metodes – pļaut no lauka centra uz malām vai no vienas lauka malas, kā arī pļaušanas tehnikai pievienot ierīces, kas aizbiedē dzīvniekus un putnus no apstrādājamās platības.^{123 124}
874. Dabisko pļavu apsaimniekošanas metodes, kas veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, ir vēlā pļaušana un ekstensīvā ganīšana. Veicot vēlo pļaušanu, tā tiek veikta pēc 1.augusta. Optimālā ekstensīvās ganīšanas intensitāte, kas nesamazina bioloģisko daudzveidību, ir 0,4 – 0,9 liellopu vienības uz hektāra, turpretī tradicionālā ganīšanas intensitāte lauksaimniecībā ir 1,5 liellopu vienības uz hektāru.

¹²³ Januška I., Kā palīdzēt putniem laukos, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 2004

¹²⁴ Keišs O., Putni palieņu pļavās, LIFE-Daba projekts „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem”

Apakšpasākuma mērķis

875. Apakšpasākuma mērķis ir veicināt bioloģiski daudzveidīgo zālāju saglabāšanu, savvaļas augu, dzīvnieku, putnu populāciju un ainavas uzturēšanu apsaimniekotajās lauksaimniecībā izmantojamās zemes bioloģiski vērtīgo zālāju platībās.

Atbalstāmās aktivitātes

876. Apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes zālāju uzturēšana videi draudzīgā veidā, ekstensīvi noganot vai vēlu pļaujot.

Pasākuma īstenošanas vieta

877. Apakšpasākuma īstenošanas vieta ir nodibinājuma „Latvijas Dabas fonds” noteiktie bioloģiski vērtīgie zālāji (skat. karti 5.pielikumā).

Atbalsta saņēmēji

878. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš veic lauksaimniecisko darbību platībās, kas noteiktas kā bioloģiski vērtīgie zālāji.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

879. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību uz atbalsttiesīgā LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0.3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9.pielikumā¹²⁵;
- 3) uzņemas saistības saimniekot atbalstam pieteiktajā platībā, atbilstoši atbalsta saņemšanas nosacījumiem, un pieteikt platību atbalsta maksājumam piecus gadus kopš pirmā maksājuma apstiprināšanas gada;
- 4) bioloģiski vērtīgo zālāju katru gadu nogana vai pļauj, ievērojot šādus

¹²⁵ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

nosacījumus (atbalsta pretendents var izvēlēties ganīt un/vai pļaut):

- nogana no 0,4 – 0,9 liellopu vienībām uz 1 ha. Ganīšanas intensitāte jāizvēlas atļautajā intervālā un atbilstoši zālāju tipam, atrašanās vietai, klimatiskiem un citiem apstākļiem, nepieļaujot zālāja pārganīšanu;
- nopļauj pēc 1. augusta līdz 15. septembrim, nopļauto zāli novāc un aizved prom no lauka vai sasmalcina;
- ja pļaušanu veic ar tehniku, tā nedrīkst sabojāt augsnes virskārtu;

Atbalsta veids, apjoms

880. Maksājuma apjoms tiek noteikts šāds:

	EUR/ha
Bioloģiski vērtīgs zālājs	123

Apraksts par metodoloģiju un agronomiskajiem pieņēmumiem un parametriem, kas izmantoti kā atskaites punkts aprēķiniem

881. Tradicionālajā lauksaimniecības praksē pļavas un ganības jānopļauj līdz 1.augustam, kā to paredz laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi. Atbalsta maksājums sedz papildus izmaksas un neiegūtos ieņēmumus, kas rodas bioloģiski vērtīgo zālāju pļaujot vēlāk (pēc 1.augusta līdz 15.septembrim) un/vai ganot ekstensīvi salīdzinot ar tradicionālo praksi. Tradicionālajā praksē pļavas pļauj agrāk (maiņa beigās jūnija sākumā), jo tad iespējams iegūt visvērtīgāko lopbarību – no platības vienības iegūst visvairāk sagremojamo barības vielu. Dabīgās pļavās jeb bioloģiski vērtīgos zālajos iegūst mazu ražu un zelmenī ir liels barības vielu ziņā mazvērtīgo augu sugu īpatsvars, tāpēc tās no agronomiskā viedokļa ir mazvērtīgas. Diemžēl tās ir augu sugām visbagātākās un botāniski vērtīgākās pļavas, kuras turklāt atrodas grūti pieejamās un sarežģīti apsaimniekojamās vietās, piemēram, upju palienēs, tāpēc rodas ievērojams papildus izmaksas šo platību apsaimniekošanā, nepieciešams lielāks degvielas un ilgāks laika patēriņš šo platību nopļaušanai. Neiegūtie ieņēmumi veidojas, ņemot vērā, ka nopļautā zāle ir cieta, ar ļoti zemu barības vērtību, līdz ar to tās izmantošana lopbarībā ir ierobežota.
882. Atbalsta maksājums sedz tikai tās saistības, kas ir virs savstarpējās atbilstības prasībām un minimālām prasībām, kas noteiktas 10.pielikumā.
883. Detalizēts aprēķinu pamatojums 12. pielikumā.

Ierobežojumi

884. Par attiecīgo platību atbalsta saņēmējs nevar pretendēt uz atbalstu pasākuma “Agrovide” apakšpasākumā „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”, „Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” un „Rugāju lauks ziemas periodā”.
885. Līdz 2010.gadam atbalstu var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu. Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

886. Apakšpasākuma ieviešana tiek uzsākta 2008. gadā.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits	5828
	Atbalstāmā platība, ha	56 000
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības, ha:	
	bioloģiskās daudzveidības uzlabošana	56 000
	augsnas kvalitātes uzlabošana	56 000
	ūdens kvalitātes uzlabošana	56 000
	Apsaimniekotās platības īpatsvars kopējā bioloģiski vērtīgo zālāju platībā, %	80

Apakšpasākums 214/4: Rugāju lauks ziemas periodā

Pamatojums

887. Augsne ir nozīmīgs vides komponents un viens no nozīmīgākajiem atjaunojamiem Latvijas dabas resursiem. Augsne ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka zemes lietojumveidu diferenciaciju, kā arī augu seku maiņu lauksaimniecībā izmantojamās zemēs. Augsnes agroķīmisko īpašību pamatrādītāji ir: augsnes reakcija, organiskās vielas saturs, nodrošinājums ar augu barības vielām un augsnes adsorbcijas spēja. Šo rādītāju būtiska pasliktināšanās notiek daudz lielākos apmēros nekā uzlabošanās. Augu barības vielu iznese ar noteci no lauksaimniecības zemēm ir dabiska parādība, kas visintensīvāk notiek no oktobra līdz aprīlim. Tā veicina virszemes ūdens ekosistēmu piesārņošanu ar augu barības vielām. Augu barības vielu zudumi daļēji ir atkarīgi no dabiskiem procesiem augsnē un noteces. Galvenokārt mēslošana, kultivēšanas sistēma, mēslošanas laiks un daudzums nosaka barības vielu zuduma pakāpi. Augsnes organiskā viela ir ne tikai augu barības vielu avots, bet tai ir liela ietekme uz augsnes fizikālajiem rādītājiem un adsorbcijas spēju. Vidējais organiskās vielas saturs augsnēs ir 1,83%. Septiņu gadu novērojumu periodā minerālaugšņu organiskās vielas saturs ir samazinājies 25% platību. Augšņu platībās ar zemu organiskās vielas saturu nepieciešams veikt pasākumus to uzlabošanai, tajā skaitā pastiprinātu organiskā mēslojuma lietošanu, kūdrošanu, zaļmēslojuma un daudzgadīgo zālāju audzēšanu. Augu barības vielas nosaka lauksaimniecības produkcijas kvalitāti un ražību. Latvijas augsnes pēc savas izcelsmes ir nabadzīgas ar minerālajām augu barības vielām. Novērojumu periodā (1993.-1999.g.) kustīgā fosfora saturs ir samazinājies 60% platību, kustīgā kālija saturs ir samazinājies 70% platību.
888. Augsnes erozija negatīvi ietekmē augsni, tās fizikālās un agroķīmiskās īpašības un līdz ar to arī lauksaimniecības ražošanu un tās galarezultātu. Latvijā ir sastopama galvenokārt ūdens un vēja erozija. Ievērojamas erodētās un ūdens erozijas apdraudētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības ir Latvijas augstienēs, savukārt vēja erozija izpaužas plašos līdzenumos, kuri ir atklāti vēja iedarbībai un kuros ir smilts augsnes (galvenokārt Rīgas, Ventspils un Liepājas rajonos, kā arī Zemgalē, kur padomju laikā izveidoti lieli lauku masīvi) (skat. karti 5.pielikumā).
889. Neiestrādātu kultūraugu pēcpļaujas atlieku saglabāšana ziemas periodā veicina augsnes virskārtas aizsardzību pret augsnes degradācijas procesiem, saglabā augsnēs organiskās vielas, samazinot barības vielu noteci, kas palielina augsnes buferspēju. Neiestrādātas kultūraugu pēcpļaujas atliekas nodrošina ar barību ziemas periodā savvaļas dzīvniekus. Rugāji ir nozīmīgs barības avots ziemās sēklēdājiem putniem, pelēkām irbēm un citiem

ziemojošiem putniem, kā arī pelēkajam zaķim un kā patvērums daudzām grauzēju sugām, kas ir svarīgs barības avots apdraudētajiem plēsējputniem.

Apakšpasākuma mērķi

890. Šī apakšpasākuma mērķi ir veicināt augsnes virskārtas aizsardzību pret augsnes degradācijas procesiem, saglabājot augsnēs organiskās vielas un samazinot barības vielu noteci lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Atbalstāmās aktivitātes

891. Neiestrādātu kultūraugu pēcpļauju atlieku – rugāju saglabāšana ziemas periodā.

Pasākuma īstenošanas vieta

892. Apakšpasākuma īstenošanas vieta ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes,.

Atbalsta saņēmēji

893. Atbalstu var saņemt lauksaimnieks (fiziska vai juridiska persona), kurš veic lauksaimniecisko darbību.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

894. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:

- 1) veic lauksaimniecisko darbību uz atbalsttiesīgā LIZ vismaz 1 ha platībā, kuru veido lauki, kas nav mazāki par 0,3 ha;
- 2) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības, minimālās mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības un citas obligātās prasības, kas noteiktas programmas 9. pielikumā¹²⁶;
- 3) uzņemas saistības saimniekot atbalstam pieteiktajā platībā, atbilstoši atbalsta saņemšanas nosacījumiem, un pieteikt platību atbalsta maksājumam piecus gadus kopš pirmā maksājuma apstiprināšanas gada;

¹²⁶ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu. Ja prasība tiek piemērota saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantu un III pielikumu, tad tā nav jāpiemēro saskaņā ar programmas 9.pielikumu.

4) pēc ražas novākšanas atstāj laukā neiestrādātas kultūraugu pēcplaujas atliekas – rugājus - līdz nākamā gada 1.martam.

5) rugāju laukā pēc ražas novākšanas aizliegts lietot augu aizsardzības līdzekļus un minerālmēslojumu.

Atbalsta veids, apjoms

895. Atbalsta saņēmēji var saņemt ikgadēju atbalsta maksājumu zaudējumu segšanai lauksaimniecībā izmantojamā zemē par ražošanas struktūras maiņu un neiegūtiem ienākumiem.

Atbalsta apjoms	EUR/ha
Rugāji	87

Apraksts par metodoloģiju un agronomiskajiem pieņēmumiem un parametriem, kas izmantoti kā atskaites punkts aprēķiniem

896. Savstarpējās atbilstības prasībās noteikta prasība augus vai augu atliekas un rugājus iestrādāt augsnē, ko tradicionāli veic rudenī.

897. Atbalsta maksājums sedz papildus izdevumus un neiegūtos ieņēmumus, kas rodas mainot ražošanas struktūru un veicot aršanu pavasarī, kas pēc agronomiskajiem pieņēmumiem samazina ražību par 15 %.

898. Atbalsta maksājums sedz tikai tās saistības, kas ir virs savstarpējās atbilstības prasībām un minimālām prasībām, kas noteiktas 10.pielikumā.

899. Detalizēts aprēķinu pamatojums 12. pielikumā.

Ierobežojumi

900. Par attiecīgo platību atbalsta saņēmējs nevar pretendēt uz atbalstu pasākuma “Agrovide” apakšpasākumā „Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana” un „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos”.

901. Līdz 2010.gadam atbalstu var saņemt tikai par platībām, par kurām ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu. Ņemot vērā, ka VPM ir skaidri definēta administrēšanas sistēma, kas ir pierādījusi savu efektivitāti, tad vadoties pēc drošas finanšu vadības principa arī vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem, tiek piemērotas šīs prasības, kas neierobežo atbalsta saņēmēju loku, bet nodrošina efektīvas kontroles.

Ieviešanas laiks

902. Apakšpasākuma ieviešana tiek uzsākta 2008.gadā.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto īpašumu skaits	4000
	Atbalstāmā platība, ha	100 000
	Atbalstāmā platība Natura 2000 teritorijā	30 000
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības, ha:	
	augšnes kvalitātes uzlabošana	100 000
	ūdens kvalitātes uzlabošana	100 000

5.4.2. Pasākumi, kuru mērķis ir mežsaimniecības zemju ilgtspējīga izmantošana

Pasākums 223: Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana

Pasākuma juridiskais pamats

903. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 36.panta b) punkta iii) apakšpunkts un 45.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 30.pants un 2.pielikuma 5.3.2.2.3.punkts.

Pamatojums

904. Laika posmā no 1990. līdz 1999.gadam, samazinoties lauksaimniecības ražošanas apjomiem un ieviešot modernās tehnoloģijas un palielinot produktivitāti uz vienu ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes, ir palielinājusies lauksaimniecībā neizmantotās zemes platība. Saskaņā ar Valsts zemes dienesta (VZD) datiem no lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopplatības gandrīz piekto daļu - 340,4 tūkst. ha – 2004.gadā aizņēma neizmantotā lauksaimniecībā izmantojamā zeme (1995.gadā – 11%). Neapsaimniekotajās zemēs notiek pārpurvošanās un aizaugšana ar mazvērtīgiem krūmiem, 2004.gadā sasniegusi 51,9 tūkst. ha. Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamā zemē ir racionāla zemes izmantošana un tā ir palīdz sasniegt noteiktos mērķus Latvijas Meža politikā, Latvijas vides politikas plānā un Eiropas mežu ministru konferences rezolūcijās. Mežam ir nozīmīga loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, globālā oglekļa cikla līdzsvara nodrošināšanā, ūdeņu aizsardzībā, augsnes erozijas, plūdu un klimata izmaiņu apdraudējumu novēršanā. Tādejādi iespējams nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu veidojot meža ekosistēmu koridorus atklātajās ainavās un atjaunot meža ekosistēmām vēsturiski raksturīgās vērtības vietās kur ir mainīts zemes izmantošanas veids.
905. Katrs meža ieaudzēšanas projekts tiek izvērtēts atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Veicot meža ieaudzēšanu, nepieciešams saņemt ikreizēju atļauju zemes transformēšanai (zemes lietošanas veida maiņai), ko izsniedz valsts institūcija. Atļaujas saņemšanas procesā iesaistītas arī dabas aizsardzības organizācijas un tiek izvērtēta projekta atbilstība likumam Par ietekmes uz vidi novērtējumu. Zemes transformācijas procesā tiek ņemts vērā arī vietējās pašvaldības teritorijas plānojums, kurā var tikt noteikti papildus ierobežojumi. Aizsargājamām teritorijām ir individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kuri ierobežo transformāciju.
906. Vienlaicīgi meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamā zemē palielinātu lauku galvenā resursa – zemes vērtību, ekonomiski aktīvo

iedzīvotāju nodarbinātību un tālākā perspektīvā - koksnes, kā atjaunojama dabas resursa izmantošanu enerģētikā. Lai gan valstī zemes politikas pamatnostādnes ir izstrādes procesā, ir radīta normatīvo aktu sistēma un ir pieejami finansu instrumenti, kas veicina lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošanu. 2005.gadā tika ieaudzēti 2981 hektāri meža.

Pasākuma mērķis

907. Veicināt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībā neizmantojamā zemē, palielinot zemes efektīvāku izmantošanu, saglabājot bioloģisko daudzveidību un izmantojot lauku ainavas rekreācijas un estētiskās īpašības.

Aktivitātes

908. Šī pasākuma ietvaros paredzēts veikt šādas aktivitātes:

- 1) Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamajā zemē (par lauksaimniecībā neizmantojamām zemēm uzskata zemes ārpus lauku blokiem (zemes, kas ietvertas lauku blokos ir zemes, kas uz 2003.gada 30.jūniju bija labā lauksaimnieciskā stāvoklī);
- 2) Dabiski izaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana uz lauksaimniecībā neizmantojamās zemes.

Pasākuma īstenošanas vieta

909. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

910. Atbalstu var saņemt zemes īpašnieki (fiziskas un privātas juridiskas personas), pašvaldības.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

911. Atbalsta pretendenta īpašumā jābūt lauksaimniecībā neizmantojamai zemei, kuru varēs transformēt par meža zemi pēc projekta realizācijas.
912. Aktivitātē „Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamā zemē” atbalstu saņem par meža ieaudzēšanu zemēs, kuras atrodas ārpus lauku blokiem, kā arī karjeros un krūmāju zemēs.
913. Meža ieaudzēšana pieļaujama arī platībās, kur dabiski izaugusi mežaudze ir līdz 50 % no platības.

914. Aktivitātē „Neizmantojamā lauksaimniecības zemē dabiski izaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana” atbalstu saņem par kopšanu un papildināšanu lauksaimniecībā neizmantojamā zemē dabiski izaugušajās mežaudzēs, kurās koku skaits ir mazāks par minimālo koku skaitu, kas noteikts nacionālajos normatīvajos aktos.
915. Ja mežaudze tiek ieaudzēta zemēs, kas ilgstoši netiek izmantota lauksaimniecībā (lauksaimniecības zemes ārpus lauku blokiem un krūmāji), atbalstu saņem par ieaudzēto mežaudžu ierīkošanu un kopšanu. Ieaudzētās mežaudzes kopšanu atbalsta ne vairāk kā piecus gadus pēc kārtas, ieskaitot ierīkošanas gadu. Atbalstāmais kopšanas reižu skaits, atkarībā no ieaudzējamās mežaudzes sastāva norādīts tabulā. Ja mežaudze tiek ieaudzēta citās zemēs, atbalstu saņem par mežaudžu ierīkošanu.

Atbalsta veids, apjoms

916. Pasākuma aktivitātēs plānotais maksimālais atbalsts apkopots tabulā.

Aktivitātes	Ieaudzējamās mežaudzes sastāvs	Atbalsta apjoms (atbalsta intensitāte ir 70 %)			
		Atbalsts ierīkošanai, EUR/ha	Atbalsts kopšanai gadā, EUR/ha	Kopšanas reižu skaits	Kopā, EUR/ha
Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamā zemē	Skujkoki (priede, egle, lapegle)	530	170	3	1040
	1.grupa - lapu koki (bērzs, apse, hibrīdapse, baltalksnis, melnalksnis, liepa)	530	170	3	1040
	2.grupa - lapu koki (ozols, osis, kļava, saldais ķirsis, dižskābardis)	1300	170	5	2150
	Mistraudzes				
	Skujkoki (50 – 75 %)	900	170	3	1410

	Iepriekšminētās 1.un 2.grupas lapu koku mistraudzes 2.grupas sugu īpatsvars vismaz 50%.	900	170	5	1750
Dabiski izaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana	Dabiski izaugušo mežaudžu kopšana	nav paredzēts	210	3	630
	Dabiski izaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana	nav paredzēts	360	3	1080

917. Pamatojums atbalsta likmēm dots pielikumā.

Ierobežojumi

918. Atbalstu meža izaudzēšanai nepiešķir par:

1) Ziemassvētku kociņu stādījumiem;

2) NATURA 2000 teritorijās un citās aizsargājamās teritorijās, izņemot, ja to paredz aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas plāns.

919. Viens pretendents vienā gadā var pretendēt uz atbalstu aktivitātēm piemērotās platībās ne vairāk kā 50 ha platībā.

920. Izaudzējot mežaudzes ņem vērā nacionālajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, piemēram, meža izaudzēšanu veic ar augšanas apstākļiem piemērotām vietējām meža koku sugām, atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža reproduktīvo materiālu, izaudzējot mežu, saglabā savrup izaugušus kokus un krūmus, koku grupas un rindas un alejas, izaudzējot mežu ūdensteces aizsargjoslā ņem vērā mežaudzes koku sugu sastāva ierobežojumus, augsnes apstrādi neveic tērcēs, pārmitrās vietās, mikroieplakās u.c.

Finanšu resursi

921. Kopējais finansējums – 16 218 160 EUR

922. Sabiedriskais finansējums - 16 218 160 EUR

Sasniedzamie rādītāji

923. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstītās saimniecības	1 491
	Apmežotā platība, ha	14 896

Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības (izvairīšanās no marginalizācijas un zemes pamešanas), ha	17 100
-----------	---	--------

Pasākums 224: NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)

Pasākuma juridiskais pamats

924. Padomes Regulas (EK) Nr. 1689/2005 36.panta b) punkta iv) apakšpunkts un 46.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 30.pants un 2.pielikuma 5.3.2.2.4.punkts.

Pamatojums

925. NATURA 2000 teritoriju tīkla izveidošanas pamatnosacījums ir visā Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība. Šādu sugu un biotopu saraksti ir iekļauti divās ES direktīvās - Padomes Direktīvā par savvaļas putnu aizsardzību (79/409/EEK, 1979. gada 2. aprīlis) un Padomes Direktīvā par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (92/43/EEK, 1992. gada 21. maijs), un to aizsardzība ir obligāta visām ES valstīm.
926. Lai izveidotu NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu Latvijā, trīs gadu laikā (2001. –2004.) tika inventarizētas esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un noteiktas jaunas vietas. Kopā Latvijā noteiktas 336 NATURA 2000 teritorijas, daļā no kurām aizsardzībai un saglabāšanai noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi. Nozīmīga daļa NATURA 2000 teritoriju atrodas meža zemēs, kuru platība ir 426 989 ha (aptuveni 55% no visām Natura 2000 teritorijām Latvijā un aptuveni 14,5% no visiem mežiem Latvijā). Saimnieciskās darbības ierobežojumi meža zemēs noteikti 318 804 ha platībā, tai skaitā 54 173 ha (apmēram 7,1% no visām Natura 2000 teritorijām Latvijā un aptuveni 1,84% no visiem mežiem Latvijā) privāto meža zemju platībās.
927. Aptuveni 17 000 ha privāto mežu aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība vai aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, vai aizliegta galvenā cirte, kas rada ievērojamus zaudējumus neiegūto ienākumu veidā.
928. Latvijā tradicionāli privātā īpašumā ir gan lauksaimniecības, gan meža zemes, un nereti ienākumi no meža tiek izmantoti investīcijām lauksaimniecībā vai kāda cita uzņēmējdarbības veida attīstībai laukos. Tāpēc, izveidojot NATURA 2000 teritorijas un nosakot saimnieciskās darbības ierobežojumus, Latvijas gadījumā būtu ļoti svarīgi kompensēt neiegūtos ienākumus ne tikai lauksaimniecībā, bet arī mežsaimniecībā. Privāto meža zemju kopējā platība, kas ietilpst NATURA 2000 teritorijā, ir 54 173 ha. Šo platību un atbilstošie saimnieciskās darbības ierobežojumi parādīti zemāk tabulā. NATURA 2000

teritorijas ir uzskaitītas likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" pielikumā (skat. karti 5.pielikumā, teritoriju sarakstu 8.pielikumā).

929. ES tiesību akti nosaka, ka pieļaujamā kļūda, nosakot atbalsta platību, nevar pārsniegt 3%, taču Latvijas normatīvie akti nosaka, ka meža reģistrā pieļaujamā kļūda ir 0,1 ha. Tas nozīmē, ka, lai nepieļautu kļūdu lielāku par 3%, vienlaidus atbalsta platībai jābūt lielākai par 3,33 ha, taču Latvijā lielā daļā gadījumu šī atbalsta platība būs mazāka, kas palielina sankciju risku. Tādēļ, izvērtējot administrējošo institūciju kapacitāti, vismaz pirmajā gadā visās NATURA 2000 teritorijās, kas atbilst atbalsta saņemšanas nosacījumiem, plānots izmaksāt vienādu kompensācijas apmēru, pirms tiek atrisināta šī problēma. Var prognozēt, ka diferencētais maksājums tiks ieviests otrās kompensācijas izmaksas laikā.

Saimnieciskās darbības ierobežojumi NATURA 2000 teritorijās par kurām tiks maksāta kompensācija, ha

Saimnieciskās darbības ierobežojuma veids	Privātā meža zeme, ha
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	1 638,80
Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte	8 430,30
Aizliegta galvenā cirte	6 957,30
Aizliegta kailcirte	37 146,40
Kopā	54 173,00

Avots: VMD

930. Pasākums atbilst šādiem nozares politikas dokumentiem:
- 1) ES Meža Rīcības plāns - 2.pasākums: Vides aizsardzība un vides kvalitātes uzlabošana. Mērķis - saglabāt un atbilstoši veicināt meža ekosistēmu bioloģisko daudzveidību, oglekļa dioksīda absorbciju, integritāti, veselību un pielāgošanās spēju dažādos ģeogrāfiskos mērogos: Pamatpasākums Nr. 9. Sekmēt ES mežu aizsardzību.
 - 2) Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes - 1.mērķis: Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta. Ilgtspējīga apsaimniekošana nozīmē meža un meža zemju pārvaldīšanu un izmantošanu tādā veidā un apjomā, kas saglabā to bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanās spēju, dzīvotspēju un to potenciālu īstenot nozīmīgas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas vietējā, nacionālā un globālā līmenī tagad un nākotnē, un kas nerada draudus citām ekosistēmām (*Helsinki rezolūcija*).

Pasākuma mērķis

931. Pasākuma mērķis ir meža bioloģiskās daudzveidības saglabāšana sabiedrības interesēs privātajos un pašvaldību mežos un meža zemēs, kuri atrodas NATURA 2000 teritorijā.

Aktivitātes

932. Kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem privātajos mežos un meža zemēs, kas atrodas NATURA 2000 teritorijā.

Pasākuma īstenošanas vieta

933. Pasākuma īstenošanas vieta ir NATURA 2000 meža zemju teritorijas¹²⁷.

Atbalsta saņēmēji

934. Meža un meža zemes privātie īpašnieki un pašvaldības.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

935. Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja:
- 1) apliecina, ka ievēro nacionālos normatīvos aktos noteiktās prasības par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem NATURA 2000 teritorijā;
 - 2) attiecīgajai teritorijai ir veikta meža inventarizācija;
 - 3) visā saimniecībā ievēro regulas (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā paredzētās obligātās prasības.¹²⁸

Atbalsta veids, apjoms

936. Ikgadējais atbalsta maksājums kompensē neiegūtos ieņēmumus un izmaksas, ko rada saimnieciskās darbības ierobežojumi meža zemēs saistībā ar Direktīvu 79/409/EEK un 92/43/EEK īstenošanu attiecīgajās teritorijās.
937. Atbalsta maksājuma apjoms ir:

¹²⁷ Apstiprinātas ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (pieņemts 02.03.1993.).

¹²⁸ Regulas (EK) Nr.1782/2003 4.pantā un III pielikumā paredzētās obligātās prasības tiks piemērotas saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālo likumdošanu.

1) 60 EUR/ha neatkarīgi no saimnieciskās darbības ierobežojumu veida. Šāda likme piemērojama laikā līdz tiks atrisināts pamatojumā minētais jautājums;

2) diferencēts maksājums atkarībā no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida. Šādas likmes tiks piemērotas pēc pamatojumā minētā jautājuma atrisināšanas:

Saimnieciskās darbības ierobežojuma veids	Atbalsta apjoms, EUR/ha
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	120
Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte	80
Aizliegta galvenā cirte	80
Aizliegta kailcirte	40

938. Atbalsta apjomu var proporcionāli samazināt, ja nepieciešamais atbalsta apjoms ir lielāks par pasākumā pieejamo atbalsta apjomu.

Ierobežojumi

939. Attiecīgajā platībā nacionālā finansējuma kompensējoši maksājumi nedrīkst pārklāties ar Natura 2000 maksājumiem, taču, ja meža zemes īpašnieks saņēmis kompensāciju par kopšanas cirtes aizliegumu, Natura 2000 maksājumu var saņemt pilnā apmērā.

940. Ja meža zemes īpašniekam uzlikti naudas sodi par pārkāpumiem meža apsaimniekošanas jomā, kā arī, ja viņa vainas dēļ videi un mežam nodarīti zaudējumi, šā meža zemes īpašnieka iesniegumu Natura 2000 maksājumu piešķiršanu izskata tikai tad, kad viņš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir samaksājis šos naudas sodus un atlīdzinājis videi un mežam nodarītos zaudējumus.

Ieviešanas laiks

941. Pasākums tiek ieviests no 2008. gada.

Finanšu resursi

942. Kopējais finansējums – 22 186 703 EUR

943. Sabiedriskais finansējums - 22 186 703 EUR

Kontrole

944. Atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1698/2005 51.pantā noteiktajam atbalsta saņēmējam par obligāto prasību neievērošanu piemēro atbalsta maksājuma samazinājumu vai to nepiešķir.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem) (ERAF un KF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programmas „Infrastrukturā un pakalpojumi”	3.4.1.pasākuma „Vide” 3.4.1.2.aktivitāte „Infrastrukturā izveide Natura 2000 teritorijās”	<p>Aktivitātes mērķis ir saglabāt Latvijas dabas vides kvalitāti atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām, valsts starptautiskajām saistībām un vietējām vajadzībām; novērst esošos un nākotnes draudus dabas vērtībām, vienlaikus nodrošinot maksimāli efektīvu resursu izlietojumu dabas vērtību saglabāšanā un atjaunošanā.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir dabas aizsardzības pārvalde, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrācijas, pašvaldības, pašvaldību apvienības (sadarbības apvienības), valsts iestādes, komercsabiedrības. Finansējuma saņēmēja, ja iesniedzējs ir pašvaldība, administratīvajā teritorijā jāatrodas Natura 2000 teritorijai, kurai paredzēta infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir pašvaldību apvienība (sadarbības apvienība) tajā jāietilpst visām pašvaldībām, kuru teritorijā paredzēta Natura 2000 teritorijas infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir valsts iestādes vai komercsabiedrības, to kompetencē jābūt īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.</p>	ELFLA pasākuma nepārklāšanos ar ERAF un KF pasākumiem nodrošinās aktivitātes mērķis un tā teritorija, t.i., ELFLA kompensē saimnieciskās darbības ierobežojumus mežos un meža zemēs, kas iekļautas Natura 2000 teritorijā. ELFLA pasākuma aktivitātes var papildināt ar ERAF aktivitāti, tādā veidā sekmējot starp abiem fondiem sinerģiju.

Sasniedzamie rādītāji

945. Atbilstoši pasākuma nosacījumiem un finansējumam tiek plānoti šādi sniedzamie rādītāji, kas apkopoti zemāk tabulā.

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstu saņēmušo meža īpašnieku skaits NATURA 2000 teritorijā	10 000
	Atbalstītā meža platība NATURA 2000 teritorijā, ha	54 173
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības (Bioloģiskās daudzveidības uzlabošana), ha	46 000

Pasākums 226: Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana

Pasākuma juridiskais pamats

946. Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 36.panta b) punkts vi) apakšpunkts un 48.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 30., 33.pants un 2.pielikuma 5.3.2.2.6.punkts.

Pamatojums

947. Nav iespējams paredzēt dabas katastrofas un to nodarīto postījumu apmērus, tomēr, ja tādas notiek, svarīgi ir sniegt savlaicīgu palīdzību meža īpašniekiem, lai pēc iespējas ātrāk atjaunotu meža ekoloģisko, sociālo un ekonomisko vērtību.
948. Kā liecina VMD informācija par meža ugunsgrēkiem laika posmā no 01.01.2006. līdz 17.08.2006. Latvijas mežos notikuši 1713 ugunsgrēki, kā rezultātā izdeguši 3197,7 ha meža zemes.
949. No Valsts meža dienesta rīcībā esošas informācijas ir redzams, ka visvairāk meža ugunsgrēki ir izcēlušies 2002. gadā, kad to skaits sasniedza 1742. Vismazāk ugunsgrēku izcēlušies 1987. gadā, kad reģistrēti tikai 173 meža ugunsgrēki. Kopumā ugunsgrēku skaitam ir tendencē palielināties un pēdējo 10 gadu periodā vidēji katru gadu izceļas 850 meža ugunsgrēki. Ugunsgrēku skaits atkarīgs no laika apstākļiem. Sezonām ar mazu ugunsgrēku skaitu seko sezonas ar ļoti lielu ugunsgrēku skaitu. Tā piemēram 1991. gadā izcēlās 225 meža ugunsgrēki, bet nākošajā 1992. gadā to skaits sasniedza 1510.
950. Ugunsgrēku atklāšanai tiek izmantoti uguns novērošanas torņi. Gandrīz visi ugunsgrēki tiek atklāti pusstundas laikā no to izcelšanās brīža, un uz ugunsgrēka vietu tiek izsūtīta attiecīgās ugunsdzēsības stacijas automašīna un komanda. Līdz 78% no visiem ugunsgrēkiem tiek atklāti un operatīvi likvidēti tā, ka ugunsgrēkā cietusī platība nepārsniedz 0,5 ha. Tas nozīmē, ka uguns novērošanas torņiem ugunsgrēku atklāšanā ir ļoti liela nozīme un to izmantošana vairakkārt samazina ugunsgrēku radītos zaudējumus. Ar laiku, kā jebkura būve, tie nolietojas, un ir nepieciešama to rekonstrukcija, kā arī jāizvērtē jaunu torņu būvniecības nepieciešamība.
951. Investīcijas tiks veiktas teritorijās, kuras Valsts civilās aizsardzības plānā atzīmētas kā teritorijas, kurās atrodas augstas un vidējas ugunsbīstamības meži. Nacionālie normatīvie akti nosaka pietiekami detālus apsaimniekošanas ierobežojumus Natura 2000 teritorijās, tādēļ šī pasākuma aktivitātes neatstās negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijām.

Pasākuma mērķis

952. Pasākuma mērķi ir:

- 1) Ilgtspējīga meža zemes lietošana, atjaunojot mežsaimniecības ražošanas potenciālu;
- 2) Pilnveidot ugunsdrošības profilaktiskos pasākumus Latvijas mežos, samazinot mežam nodarītos postījumus.

Aktivitātes

953. Pasākuma ietvaros tiks atbalstītas šādas aktivitātes:

- 1) Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās;
- 2) Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana.

Pasākuma īstenošanas vieta

954. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, jo specializēto meža ugunsdzēsības automašīnu novietnes ne vienmēr atradīsies lauku teritorijā.

Atbalsta saņēmēji

955. Aktivitātē „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās” atbalsta saņēmēji ir privātie meža zemes īpašnieki (fiziskas, privātas juridiskas personas) un pašvaldības;
956. Aktivitātē „Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana” atbalsts saņēmējs ir valsts pārvaldes iestādes.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

957. Aktivitāte „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās” - atbalsts paredzēts platībās, par kurām Valsts meža dienests sniedz atzinumu, ka konkrētajā platībā ir bijis ugunsgrēks un/vai dabas katastrofa un šajā platībā veicama meža atjaunošana.
958. Aktivitāte „Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana” - ugunsgrēku preventīvie pasākumi attiecas uz teritorijām, kuras ir iezīmētas Latvijas Civilās aizsardzības plānā (6.pielikums) un kurās atrodas augstas un vidējas ugunsbīstamības meži. Nepieciešamie investīciju veidi tiek noteikti meža apsaimniekošanas plānos (meža aizsardzības plānos).

Atbalsta veids, apjoms

959. Pasākuma ietvaros tiks atbalstītas šādas aktivitātes ar atbalsta apjomu:

1) Aktivitātē „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās” atbalsta likmes par meža atjaunošanu:

Atjaunojamās mežaudzes sastāvs	Atbalsta apjoms			
	Atbalsts ierīkošanai, EUR/ha	Atbalsts kopšanai gadā, EUR/ha	Kopšanas gadu skaits	Kopā, EUR/ha
Skujkoki (priede, egle, lapegle)	530	170	3	1040
1.grupa - lapu koki (bērzs, apse, hibrīdapse, baltalksnis, melnalksnis, liepa)	530	170	3	1040
2.grupa - lapu koki (ozols, osis, kļava, saldaiss ķirsis, dižskābardis)	1300	170	5	2150
Mistraudzes				
Skujkoki (50 - 75%)	900	170	3	1410
Iepriekšminētās 1.un 2.grupas lapu koku mistraudzes 2.grupas sugu īpatsvars vismaz 50%.	900	170	5	1750

2) Aktivitātē „Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana” – atbalstu saņem tikai valsts pārvaldes iestādes 100% apmērā no attaisnotajiem projekta izdevumiem– stacionāru meža ugunsgrēku novērošanas torņu, sakaru iekārtu uzstādīšana vai uzlabošana un aizsardzības infrastruktūras, piemēram, ugunsdrošības joslu ierīkošana, mineralizētās līnijas utt. Projekta apjoms netiek ierobežots.

Finanšu resursi

960. Kopējais finansējums – 16 218 116 EUR

961. Sabiedriskais finansējums - 16 218 116 EUR

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Profilaktisko un atjaunošanas pasākumu skaits	6500
	Atbalstīto cietušo mežu platība, ha	13 000
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	16 218 116
Rezultātu	Platība, kurā veiksmīgi ievēro prasības (izvairīšanās no marginalizācijas un zemes pamešanas), ha	10 400

5.5. 3.ASS. DZĪVES KVALITĀTE LAUKU APVIDOS UN LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA

962. 3.ass mērķis ir dažādot un attīstīt uzņēmējdarbību lauku teritorijā, uzlabot esošo lauku infrastruktūru, lai apturētu ekonomisku un sociālu lejupslīdi un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos.
963. Atbilstoši situācijas analīzes raksturojumam Latvijas lauku teritorijā raksturīga zema ekonomiskā aktivitāte, kvalificēta darbaspēka trūkums, vērojamas izteiktas uzņēmējdarbības aktivitāšu un nodarbinātības reģionālās atšķirības un atšķirības starp lauku teritoriju un pilsētām, lauku mājsaimniecību ienākumu līmenis ir gandrīz par trešdaļu zemāks nekā pilsētu mājsaimniecībās, notiek darbaspēka aizplūšana. Zemais iedzīvotāju blīvums lauku teritorijā nosaka augstas infrastruktūras ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas uz vienu iedzīvotāju. Raksturīgs vāji attīstīts pakalpojumu sektors, zema autoceļu kvalitāte – to segums ir nolietojies, nepietiekams nodrošinājums ar telekomunikāciju pakalpojumiem un internetu. Lielākā daļa kultūras mantojuma resursu ir sliktā vai neapmierinošā stāvoklī.
964. Atbalstot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu, uzņēmējdarbības, lauku tūrisma, iedzīvotājiem nepieciešamo pamatpakalpojumu un infrastruktūras attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu, iespējams ierobežot lauku teritorijā raksturīgos negatīvos ekonomiskos un sociālos procesus, nevienmērīga iedzīvotāju izvietojuma veidošanos un uzlabot šo teritoriālo vienību konkurētspēju.
965. 3.ass pasākumiem novirzīti 20 % no ELFLA finansējuma. Prioritārie pasākumi šīs ass ietvaros, kuri var būtiski veicināt uzņēmējdarbības un dzīves vides attīstību, iedzīvotāju mobilitātes un nodarbinātības pieaugumu lauku teritorijā, ir „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)” un „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem”.

Pasākums 312(311): Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)

966. Šis ir integrēts pasākums.

Pasākuma juridiskais pamats

967. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 52.panta a) punkta i) un ii) apakšpunkts un 53, 54.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 35.pants un 2.pielikuma 5.3.3.3.1.1. un 5.3.3.1.2.punkts.

Pamatojums

968. Mazo lauku saimniecību nespēja attīstīt konkurētspējīgu uz tirgu orientētu ražošanas attīstību veicina potenciālo lauku uzņēmēju vēlmi pārtraukt darbu laukos. Lauksaimnieciskās ražošanas modernizācijas rezultātā ir samazinājies arī lauksaimniecībā nodarbināto skaita īpatsvars no 11,4% 2002.gadā līdz 9,5% 2004.gadā ¹²⁹ un šāda tendence paredzama arī turpmāk. Tādēļ, lai saglabātu lauku apdzīvotību, radītu iespēju uzsākt alternatīvu biznesu, kā arī palielinātu lauku iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti, ir nepieciešams atbalsts alternatīvu uzņēmējdarbības veidu attīstīšanai, kas ietver gan jaunu un esošo mikrouzņēmumu attīstību, gan esošo lauksaimniecības uzņēmumu diversifikāciju.

Pasākuma mērķis

969. Veicināt nelauksaimnieciska rakstura uzņēmējdarbību vai nodarbinātību lauku teritorijā, attīstot alternatīvus ienākumu avotus un ienākumu līmeņa palielināšanos lauku reģionos un atbalstīt uzņēmumus, kuri izveido ražošanu – enerģijas ražošanu no biomasas, kas ir lauksaimniecības vai mežsaimniecības izcelsmes.

Pasākuma īstenošanas vieta

970. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija.

Atbalstītie apakšpasākumi

971. Pasākums paredz šādus apakšpasākumus:

- 1) Atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai;

¹²⁹ Avots: CSP

2) Lauksaimniecības uzņēmumu ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana;

3) Enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas.

Finanšu resursi

972. Kopējais finansējums – 318 433 448 EUR

973. Sabiedriskais finansējums – 127 373 379 EUR

Saistība ar citiem pasākumiem

974. Pasākuma atbalsts nepārklāsies ar Lauku attīstības programmas pasākumu „Tūrisma aktivitāšu veicināšana”, jo pasākuma ietvaros atbalstīto nozaru sarakstā, kuros var īstenot projektus, nav iekļautas pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)” ietvaros atbalstāmās aktivitātes.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecī bas fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecī bu nesaistītu darbību dažādošana) (ERAF, EZF, ESF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdar bība un inovācijas”	2.3.1.pasākums „Uzņēmējdarbība s atbalsta aktivitātes” 2.3.1.1.aktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana”	Aktivitātes mērķis ir iepazīstināt ārvalstu pircējus ar Latvijas preču un pakalpojumu priekšrocībām, sekmēt Latvijas uzņēmumu dalību starptautiskās izstādēs un tirdzniecības misijās vienotos nacionālos standos, kā arī sekmēt Latvijas uzņēmumu iekļaušanos starptautiskajās piegāžu ķēdēs. Galvenokārt ir paredzēts ir paredzēts veicināt augstākas pievienotās vērtības produktus un pakalpojumu noieta tirgu iepazīšanu un apgūšanu.	ELFLA pasākumā ietvaros atbalstu var saņemt komersanti, kas atbilst mikrouzņēmu mu definīcijai, vai fiziska persona jaunu uzņēmumu dibināšanai lauku teritorijā nelauksaimniec iska rakstura uzņēmējdarbīb as (izņemot tūrisma un zivsaimniecība s nozari) attīstībai. ERAF – atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī
		2.3.2.pasākuma „Uzņēmējdarbība s infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	
		2.2.1.pasākuma „Finanšu resursu pieejamība” 2.2.1.1.aktivitāte : „Ieguldījumu	Pirmās aktivitātes mērķis ir nodrošināt mazo un vidējo komersantu pieeju finansējumam komercdarbības uzsākšanai un attīstībai. Otrās aktivitātes mērķis ir sekmēt	

		fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos” un 2.2.1.1.aktivitāte „Stratēģisko investoru piesaiste”	sistēmu mazu un vidēju uzņēmumu tirdzniecībai, tādā veidā palielinot investoriem izejas iespējas.	mikrouzņēmumiem īpaši atbalstāmajā teritorijā (rajonu centri, kurus neatbalsta ELFLA). EZF ietvaros tiek atbalstīta zivsaimniecības nozares pārstāvju ekonomiskās darbības restrukturizēšana, pārorientācija un darbību dažādošana, kas netiek atbalstīta no ELFLA. ESF pasākums atbalstīs konsultācijas par uzņēmējdarbības attīstību, kuras netiks iekļautas ELFLA pasākumā kā atbalstāmās nozares, kas ir noteiktas atbilstoši NACE klasifikatoriem.
EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 3.aktivitāte „Ekonomiskās darbības restrukturēšana, pārorientācija un darbību dažādošana”.	Aktivitātes mērķis ir veicināt nodarbošanās dažādošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.		
ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1. pasākuma „Nodarbinātība” 2. aktivitāte „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai”	Aktivitātes mērķis ir paaugstināt uzņēmējdarbības aktivitāti valstī, īpaši reģionos, attīstot uzņēmējdarbības uzsācēju zināšanas un iemaņas uzņēmējdarbībā, kā arī sniedzot nepieciešamo atbalstu konsultāciju, grantu vai aizdevumu veidā uzņēmējdarbības uzsākšanai.		

Apakšpasākums 312(311)/1: Atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai

Apakšpasākuma mērķis

975. Apakšpasākuma mērķis ir veicināt nelauksaimnieciska rakstura uzņēmējdarbību vai nodarbinātību lauku teritorijā, attīstot alternatīvus ienākumu avotus un ienākumu līmeņa palielināšanos lauku reģionos.

Aktivitātes

976. Apakšpasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes saskaņā ar Komisijas 2001.gada 12.janvāra Regulu (EK) Nr.70/2001 par EK Līguma 87. un 88.panta piemērošanu, sniedzot valsts atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (publicēta "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" L 010, 13.01.2001.):

1) jaunu uzņēmumu radīšana;

2) esošo uzņēmumu attīstība;

3) kurināmā ražošanas no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem esošā uzņēmumā (izņemot biogāzes iegūšanu un tās transformēšanu siltumenerģijā).

977. Iesniegtie projekti tiks izvērtēti pēc objektīviem atbalsta pretendenta un projektu raksturojošiem kritērijiem, tādiem kā atbalsta pretendenta izglītība, projekta īstenošanas vieta un darbības virziens.

Atbalsta saņēmēji

978. Atbalstu apakšpasākuma ietvaros var saņemt fiziska vai juridiska persona, kurai pamatkapitālā ir vairāk nekā 75% privātā kapitāla daļas, kas atbilst mikrouzņēmuma definīcijai saskaņā ar Komisijas 2004.gada 25.februāra Regulas (EK) Nr.364/2004, ar ko groza Regulu (EK) Nr.70/2001, iekļaujot tās darbības jomā atbalstu pētniecībai un attīstībai, I pielikumu, kā arī fiziska persona jauna uzņēmuma radīšanai.

Atbalsta veids, apjoms

979. Atbalsta apjoms tiek noteikts katrai apakšpasākuma aktivitātei. Atbalsta intensitāte var tikt mainīta atkarībā no tirgus attīstības un pieprasījuma attiecīgajā pasākuma īstenošanas teritorijā. Sākotnēji maksimālā atbalsta intensitāte 40 % tiek izmantota visas pasākuma īstenošanas teritorijās.

Atbalstāmā aktivitāte	Maksimālā attiecināmās izmaksu summa	Maksimālā atbalsta intensitāte	Laika periods
Kurināmā ražošana no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem	līdz EUR 350 000	līdz 40%	Visā programmēšanas periodā
Atbalsts uzņēmumu attīstībai	līdz EUR 200 000	līdz 40%	Visā programmēšanas periodā
Atbalsts jaunu uzņēmumu dibināšanai (tikai fiziskām personām)	līdz EUR 100 000	līdz 40%	Visā programmēšanas periodā

980. Atbalsta pretendenti, kuri pretendē uz atbalstu aktivitātē „Esošo uzņēmumu attīstība” var pretendēt arī uz aktivitāti „Kurināmā ražošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem esošā uzņēmumā (izņemot biogāzes iegūšanu un tās transformēšanu siltumenerģijā)”. Atbalsta pretendenti, kuri pretendē uz atbalstu aktivitātē „Jaunu uzņēmumu radīšana” var pretendēt uz aktivitāti „Esošo uzņēmumu attīstība” un/vai „Kurināmā ražošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem esošā uzņēmumā (izņemot biogāzes iegūšanu un tās transformēšanu siltumenerģijā)” vienu gadu pēc iepriekšējā projekta īstenošanas brīža. Pretendējot uz divām aktivitātēm, atbalsta pretendents ir pieejama abu aktivitāšu maksimālo attiecināmo izmaksu summa.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

981. Lai saņemtu atbalstu, atbalsta pretendents sagatavo un iesniedz uzņēmējdarbības attīstības plānu vismaz 3 gadiem.
982. Atbalsta pretendents ir jāuzrāda ekonomiskā dzīvotspēja. Ekonomiskās dzīvotspējas rādītājus atkarībā no aktivitātes nosaka pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)” ieviešanas normatīvajos aktos.
983. Ieviešot projektu, jānodrošina vismaz viens no šādiem nosacījumiem:
- 1) jaunu darba vietu radīšana;
 - 2) esošo darba vietu saglabāšana;
 - 3) uzņēmuma saimnieciskās darbības attīstība un paplašināšana.
984. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Ierobežojumi

985. Apakšpasākuma ietvaros atbalsts tiek sniegts projektiem, kas tiek realizēti kādā no šādām nozarēm (šis nosacījums neattiecas uz aktivitāti „Kurināmā ražošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem esošā uzņēmumā (izņemot biogāzes iegūšanu un tās transformēšanu siltumenerģijā)”):

- 1) pārtikas produktu un dzērienu ražošana, ja gala produkti nav minēti Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma I pielikumā;
- 2) dzīvu dzīvnieku audzēšana, kas nav iekļauti Latvijas Republikas Ciltsdarba likumā;
- 3) apstrādes rūpniecība, izņemot tabakas izstrādājumu ražošana, naftas pārstrādes produktu, koksa un kodoldegvielas ražošana, sprāgstvielu ražošana, metālu ražošana, ieroču un munīciju ražošana, transportlīdzekļu ražošana, nemetāla atkritumu un lūžņu pārstrāde;
- 4) elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde;
- 5) individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonts;
- 6) datorpakalpojumi un ar datoriem saistītas darbības, izņemot datu bāzu un Interneta portālu uzturēšana un ekspluatācija u.tml.;
- 7) dažādi komercpakalpojumi, piemēram, juridiskie, grāmatvedības, auditorpakalpojumi, arhitektūras un projektēšanas pakalpojumi, tehniskās pārbaudes un analīze, ēku tīrīšana, uzkopšana u.tml.;
- 8) veterinārā darbība;
- 9) atkritumu apsaimniekošana, teritorijas tīrīšana;
- 10) individuālo pakalpojumu sniegšana, izņemot fiziskās labsajūtas uzlabošana, astrologu un spirituālistu darbība u.tml.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto mikrouzņēmumu skaits	2 625
	- t.sk. sievietēm piederošie	500
Rezultāta	Kopējais izveidoto darba vietu skaits	6 300
	Nelauksaimnieciskās bruto pievienotās vērtības palielinājums atbalstītajos uzņēmumos, EUR	900 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	25 440 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	3 000

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Kopējais investīciju apjoms, EUR	161 060 069
	Projektu, kuri tiek realizēti MLA teritorijās, skaits	600
	Atbalstīto saimniecību kopējā LIZ platība, ha	1 000
Rezultātu	Jaunie uzņēmumi, kurus dibinājuši vīrieši	600
	Jaunie uzņēmumi, kurus dibinājušas sievietes	200

Apakšpasākums 312(311)/2: Ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana

Mērķis

986. Apakšpasākuma mērķi ir lauksaimniecības darbības dažādošana ar nelauksaimniecības rakstura darbībām, nelauksaimniecības nozaru attīstība un nodarbinātības veicināšana.

Atbalstāmās aktivitātes

987. Atbalsts paredzēts šādās aktivitātēs:

- 1) Lauksaimniecības uzņēmumu ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana;
- 2) Kurināmā ražošana no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem esošā lauksaimniecības uzņēmumā (izņemot biogāzes iegūšanu un tās transformēšanu siltumenerģijā).

988. Iesniegtie projekti tiks izvērtēti pēc objektīviem atbalsta pretendentu un projektu raksturojošiem kritērijiem, tādiem kā atbalsta pretendenta izglītība, projekta īstenošanas vieta un darbības virziens.

Atbalsta saņēmēji

989. Atbalstu apakšpasākuma ietvaros var saņemt fiziskas vai juridiskas personas, kas ražo Eiropas Kopienas dibināšanas līguma I pielikumā minētos lauksaimniecības produktus, saskaņā ar Komisijas Regulas Nr. 1974/2006 35.pantā noteikto.

Atbalsta veids un apjoms

990. Atbalsta apjoms tiek noteikts katrai apakšpasākuma aktivitātei.

Atbalstāmā aktivitāte	Maksimālā attiecināmās izmaksu summa	Maksimālā atbalsta intensitāte	Laika periods
Atbalsts esošiem lauksaimniecības uzņēmumiem dažādošanai	līdz EUR 200 000	līdz 40%	Visā programmēšanas periodā
Kurināmā ražošana no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem	līdz EUR 350 000	līdz 40%	Visā programmēšanas periodā

- 8) veterinārā darbība;
- 9) atkritumu apsaimniekošana, teritorijas tīrīšana;
- 10) individuālo pakalpojumu sniegšana, izņemot fiziskās labsajūtas uzlabošana, astrologu un spirituālistu darbība u.tml.

Sasniedzamie rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalsta saņēmēju skaits	800
	Kopējais investīciju apjoms	107 373 379
Rezultāta	Nelauksaimnieciskās bruto pievienotās vērtības palielinājums atbalstītajos uzņēmumos, EUR	600 000
	Kopējais izveidoto darba vietu skaits	4 200
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	16 960 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	2 000

Apakšpasākums 312(311)/3: Enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas

Apakšpasākuma pamatojums

996. Attīstoties lauksaimnieciskajai ražošanai, ražošanas procesā rodas blakusprodukti, kurus ekonomiski pamatoti ir pārstrādāt enerģijā. Tas papildus risina vides un enerģijas problēmas. Latvijā ir 7 lieli cūku audzēšanas kompleksi, kuros ir virs 10 000 dzīvnieku, un 63 liellopu mītnes ar vismaz 500 dzīvniekiem. Šīs lopu mītnes jau tagad saskaras ar palielinātām izmaksām, lai utilizētu blakusproduktus, piemēram, kūtsmēslus, atbilstoši vides prasībām. Turklāt Latvijā ir lielas platības ar augu biomasu, kuras ir jāapstrādā, lai zemi uzturētu labā lauksaimnieciskā un vides stāvoklī.
997. Latvija ir atbalstījusi šādu dokumentu īstenošanu:
- 1) Eiropas Komisijas Baltā grāmata jeb ziņojums COM(97)599 „Enerģija nākotnei: atjaunojamie enerģijas avoti”;
 - 2) Zaļā grāmata COM(2000)769 par Eiropas stratēģiju drošai energoapgādei;
 - 3) Eiropas Komisijas paziņojumā COM(2004)366 “Par atjaunojamo energoresursu izmantošanu ES”;
 - 4) ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām un šīs konvencijas Kioto protokols par siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju samazināšanu;
 - 5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.septembra Direktīva 2001/77/EK par tādas elektroenerģijas pielietojuma veicināšanu iekšējā elektroenerģijas tirgū, kas ražota izmantojot neizsīkstošos enerģijas avotus.
998. Atbalstot šos dokumentus, Latvija ir uzņēmusies saistības attiecībā uz vides aizsardzību un bioenerģijas ražošanu.

Apakšpasākuma mērķis

999. Atbalstīt uzņēmumus, kuri izveido ražošanu – enerģijas ražošanu no biomasas, kas ir lauksaimniecības vai mežsaimniecības izcelsmes, saražotās enerģijas lietošana paredzēta lietošanai galvenokārt ārpus saimniecības.

Atbalstāmās aktivitātes

1000. Apakšpasākuma ietvaros tiek atbalstītas investīcijas jaunu iekārtu iegādē un būvniecībā, lai nodrošinātu enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un

mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas un lai iegūtu siltumenerģiju un elektroenerģiju.

Apakšpasākuma īstenošanas teritorija

1001. Apakšpasākuma īstenošanas teritorija ir lauku teritorija.

Atbalsta saņēmēji

1002. Juridiskas vai fiziskas personas, kas ražo Eiropas Kopienas Dabiskās Dabības Iegūšanas I pielikumā minēto lauksaimniecības produkciju vai atbilstīga lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, vai to jaundibinātie uzņēmumi, saskaņā ar Komisijas Regulas Nr. 1974/2006 35.pantā noteikto. Apakšpasākuma ietvaros tiek atbalstīti visa lieluma uzņēmumi saskaņā ar regulas (EK) 364/2004 I pielikuma klasifikāciju.

Atbalsta veids un apjoms

1003. Atbalsta intensitāte tiek noteikta līdz 40%, papildus atbalsta intensitāte tiek palielināta investīcijām mazāk labvēlīgos apvidos līdz 45 %.

1004. Atbalsta apjoms vienam atbalsta saņēmējam trīs gadu periodā nepārsniedz 200 000 EUR.

1005. Atbalstāmās izmaksas ir ietvertas arī vispārējās izmaksas, t.sk. arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patentu un licenču saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8 % no projekta attiecināmo investīciju izmaksām.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1006. Atbalsta saņemšanas vispārīgie kritēriji:

1) uzlabo uzņēmuma vispārējo darbību;

2) investīcijām jāatbilst Kopienas standartiem, kurus piemēro attiecīgajām investīcijām;

1007. Atbalsta pretendents ir jāizstrādā un jāiesniedz biznesa plāns.

1008. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Sasniedzamie rezultāti

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto saimniecību skaits	70
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	50 000 000
Rezultātu	Nelauksaimnieciskās bruto pievienotās vērtības palielinājums atbalstītajos uzņēmumos, EUR	1 200 000
	Kopējais izveidoto darba vietu skaits	90
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	6 369 560
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	70

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Projektu, kuri tiek realizēti MLA teritorijās, skaits	35
	Atbalstīto saimniecību kopējā LIZ platība, ha	1 000
	Atbalstītajās saimniecībās pārstrādātā biomasa, t	200 000

Pasākums 313: Tūrisma aktivitāšu veicināšana

Pasākuma juridiskais pamats

1009. Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 52.panta a) punkta iii) apakšpunkts un 55.pants un Komisijas Regulas Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.3.1.3.punkts.

Pamatojums

1010. Lauku tūrisms - tūrisma veids, kura mērķis ir, balstoties uz vietējiem sociāliem, kultūras un dabas resursiem, piedāvāt tūristiem iespēju atpūsties vai izmantot tūristu mītnes lauku teritorijā, kas noteikta kā pasākuma īstenošanas teritorija.
1011. Sakarā ar Latvijas kultūrvēsturiskās un bioloģiski daudzveidīgās vides vienreizību, dažādiem organizētiem atpūtas un izklaides pasākumiem, tūrisma sektora attīstībai ir plašas iespējas valstī, sevišķi laukos. Pieejamais nacionālais un ES līdzfinansējums dažādās programmās ir sekmējis lauku tūrisma uzņēmumu skaita, apjomu un kvalitātes būtisku pieaugumu. Lielu ietekmi uz lauku tūrisma mītnu ekonomisko izaugsmi, īpaši ienākumu pieaugumu atstājusi arī laikā, kad noritēja Latvijas Republikas iestāšanās process ES, veidotā reklāma citās ES dalībvalstīs par Latvijas lauku vidi un apceļošanas iespējām. Asociācija „Lauku ceļotājs” apvieno aptuveni pusi no kopējā ar lauku tūrismu saistīto pakalpojumu sniedzēju skaita Latvijā un šo biedru sniegtās informācijas analīze liecina, ka laikā no 1994.gada līdz 2005.gadam naktsmītnu skaits ir pieaudzis no dažām līdz 332, bet gultas vietu skaits no 20 līdz pat 5243. Pārsvārā tās ir lauku mājas, brīvdienu mājas, viesu mājas, viesnīcas, kempingi, pilis, muižas. Biedru uzņēmumos vidēji vienā lauku mītnē ir nodarbināti 2,2 cilvēki, no kuriem 1,6 ir īpašnieku ģimenes locekļi, kempingos -2,7 cilvēki, bet viesnīcās – pat 9 cilvēki. Ja 2003. gadā tūristi laukos pavadījuši ~197.340 gultas naktsis, tad 2005.gadā šis rādītājs sasniedzis jau 325.330 naktsis. No visām 2005. gadā pavadītajām gultas naktīm 80% sastāda vietējie iedzīvotāji, 20% – ārvalstu tūristi. Īpaši pieaudzis ir ārvalstu tūristu pavadīto gultas nakšu skaits. 70% no visiem tūristiem Latvijas laukos atpūtušies vasaras mēnešos (jūnijā, jūlijā, augustā), kas ir šajā klimata zonā tūrismam vislabvēlīgākā sezona un peļņas laiks. Apkopotie lauku naktsmītnu īpašnieku aptaujas rezultāti jeb provizoriski dati, (pēc Eiropas lauku tūrisma Federācijas „EuroGites” pielietotā novērtēšanas metode) liecina, ka „Lauku ceļotāja” biedru mītnēs 2005. gadā tūristi par nakšņošanu iztērējuši 4 milj. Ls, bet tā kā tās ir ap 40 % no kopējā naktsmītnu skaita Latvijā, tad pieļaujams, ka kopējā iztērētā summa ir vismaz 17,5 milj.Ls. Pieņemot to, ka lauku tūrisma uzņēmumu ir salīdzinoši vairāk nekā apkopotā biedru informācija spēj sniegt, lauku tūrisma kopējais ieguldījums lauku

ekonomikā ir vēl lielāks. Nozares lielākā nozīme ir lauku ekonomikas dažādošanas iespējas laukos, veidojot mazos uzņēmumus, dodot darbu lauku iedzīvotājiem. Lauku tūrisms pozitīvi ietekmē lauku reģionu attīstību, stimulē kultūrvēsturisko objektu un vides uzturēšanu, tradīciju kopšanu, seno arodu un amatu prasmju saglabāšanu un atjaunošanu. Praktiski visi viesu uzņemšanai nepieciešamie resursi un pakalpojumi ir pieejami uz vietas un iegūtie naudas līdzekļi atgriežas reģiona/ teritorijas ekonomiskajā aprīte. Esošā tūrisma infrastruktūra neapmierina tūristu prasības kvalitātes jomā – katru istabu izīrēt atsevišķi tūristiem kļūst arvien grūtāk, jo katra istabā nav aprīkota ar labierīcībām¹³⁰. Vairāk kā puse lauku tūristu priekšroku dod naktsmītnēm, kas piedāvā ēdināšanas pakalpojumus, un lielākā daļa uzskata, ka viskvalitatīvākie un uzticamākie pārtikas produkti ir tie, kas pirkti tieši no lauku saimnieka. Diemžēl lauku māju virtuves vairs neatbilst izvirzītajām prasībām, kā rezultātā nav iespējams piedāvāt ēdināšanas pakalpojumu viesiem.¹³¹

1012. Atbalstam būtu jāsekmē lauku tūrisma pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanās, šo pakalpojumu daudzveidības palielināšanās un jaunu tūrisma produktu rašanās, ņemot vērā apkārtējās vides potenciālu, dabas aizsardzības un ilgtspējīgas saimniekošanas nodrošināšanu. Īpaša nozīme tiek pievērsta privāto investīciju piesaistei darba vietu saglabāšanā vai jaunu darba vietu radīšanā attālākās un mazāk attīstītās lauku teritorijās, kā arī esošās ar lauku tūrismu saistītās uzņēmējdarbības saglabāšanā pasākuma īstenošanas teritorijā kopumā.

Pasākuma mērķis

1013. Šī pasākuma mērķis ir veicināt nelauksaimnieciskās aktivitātes lauku apvidū, attīstot un pilnveidojot lauku tūrismu un ar tūrismu saistītos pakalpojumus un infrastruktūru.

Atbalstāmās aktivitātes

1014. Atbalstītas tiek sekojošas aktivitātes:

- 1) esošo tūrisma mītnu līdz 20 gultasvietām rekonstrukcija;
- 2) esošo tūrisma mītnu ēdināšanas bloka būvniecība un rekonstrukcija nepieciešamā aprīkojuma iegāde;
- 3) kempingu un hosteļu – koplietošanas virtuves, ēdamtelpas, tualetes un dušas jauna būvniecība vai rekonstrukcija, neietverot pirts, saunas

¹³⁰ Avots: „Baltijas valstu lauku tūrisma mārketinga stratēģija 2004.-2010.gadam”, „Lauku ceļotājs”

¹³¹ „Lauku ceļotājs” veiktā klientu aptauja 2005.g.

būvniecību;

4) tūrisma pakalpojumu sniegšanas dažādošana (piemēram, aktīvās atpūtas taku, veloceliņu, zirgu izjāžu laukumu, tiltiņu, peldvietu, distanču slēpošanas trašu, rotaļlaukumu un atrakciju labiekārtošana un izveide, un nepieciešamo iekārtu, aprīkojuma iegāde augstākminētās infrastruktūras kopšanai un uzturēšanai);

5) vides aizsardzības investīcijas lauku tūrisma mītnē – notekūdeņu attīrīšanas sistēmas un nosēdaku izveide un rekonstrukcija, šīfera jumta seguma nomaiņa ar videi draudzīgu materiāla segumu.

Pasākuma īstenošanas teritorija

1015. Pasākuma īstenošanas ir lauku teritorija, izņemot Rīgas rajonu.

Atbalsta saņēmēji

1016. Atbalsta pretendenti šī pasākuma ietvaros ir:

- 1) zemnieku saimniecības;
- 2) fiziskās personas, kuras reģistrējušās kā nodokļu maksātāji;
- 3) komersanti;
- 4) biedrības un nodibinājumi.

Atbalsta veids un apjoms

1017. Atbalsta apjoms tiek noteikts atbilstoši katrai aktivitātei, atbalsta intensitāte tiek diferencēta atkarībā no tā, kurā no trijiem noteiktajiem reģioniem projektu paredzēts realizēt (reģionā, kurā teritorijas attīstības indekss viszemākais, piemērojama maksimālā iespējamā atbalsta intensitāte). Maksimālā atbalstāmo izmaksu summa pasākuma ietvaros ir 375 000 EUR.

Atbalstāmā aktivitāte	Atbalsta intensitāte, %
Esošo tūrisma mītnu līdz 20 gultasvietām rekonstrukcija	30 % - 50% (1.reģionā 30%, 2.reģionā 40%, 3.reģionā 50%)
Esošo tūrisma mītnu ēdināšanas bloka būvniecība un rekonstrukcija nepieciešamā aprīkojuma iegāde;	30 % -50 %, (1.reģionā 30%, 2.reģionā 40%, 3.reģionā 50%), aprīkojumam līdz 30%
Kempingu un hosteļu – koplietošanas virtuves, ēdamtelpas, tualetes un dušas jauna būvniecība vai rekonstrukcija, neietverot pirts, saunas būvniecību;	30 % - 50% (1.reģionā 30%, 2.reģionā 40%, 3.reģionā 50%)

Tūrisma pakalpojumu sniegšanas dažādošana	30 % - 50%, (1.reģionā 30%, 2.reģionā 40%, 3.reģionā 50%), aprīkojumam līdz 30%
Vides aizsardzības investīcijas lauku tūrisma mītnē – notekūdeņu attīrīšanas sistēmas un nosēdaku izveide, šifera jumta seguma nomaiņa ar videi draudzīgu materiāla segumu.	30% -50% (1.reģionā 30%, 2.reģionā 40%, 3.reģionā 50%)

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1018. Atbilstoši pasākuma noteiktajām aktivitātēm atbalsta saņemšanas nosacījumi ir:

- 1) uzņēmumam ir jāuzrāda ekonomiskā dzīvotspēja par pēdējo noslēgto gadu pirms projekta iesniegšanas un nākamo gadu pēc projekta īstenošanas;
- 2) tūristu mītne reģistrēta Tūrisma attīstības valsts aģentūras datu bāzē un atbilst prasībām, kas attiecas uz viesu izmitināšanas un apkalpošanas mītnēm;
- 3) ja pasākuma ietvaros tiks veikta esošās tūrisma mītnes ēdināšanas bloka būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija atbilstoši normatīvajiem aktiem un nepieciešama aprīkojuma iegāde, tā ir jāreģistrē Pārtikas un veterinārajā dienestā.

1019. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Finanšu resursi

1020. Kopējais finansējums – 64 896 090 EUR

1021. Sabiedriskais finansējums – 25 958 436 EUR

Saistība ar citiem pasākumiem

1022. Pasākuma atbalsts nepārklāsies ar Lauku attīstības programmas pasākumu „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)”, jo pasākuma ietvaros atbalstīto nozaru sarakstā, kuros var īstenot projektus, nav iekļautas pasākuma „Tūrisma aktivitāšu veicināšana” ietvaros atbalstāmās aktivitātes.

ELFLA (Eiropas lauksaimniecī bas fonds lauku attīstībai)	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība

pasākumi				
Tūrisma aktivitāšu veicināšana (ERAF, EZF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastrukturā un pakalpojumi”	3.4.2.pasākuma „Tūrisms” 3.4.2.1.aktivitāte „Nacionālās nozīmes tūrisma produkta attīstība”	Aktivitātes mērķis ir veicināt nacionālas nozīmes tūrisma produkta izveidošanu un attīstību Latvijā, nodrošinot tam nepieciešamo infrastruktūru.	Demarkācija ar ERAF un KF – investīciju objekts. ERAF un KF – valsts nozīmes infrastruktūras pielāgošana tūrisma produktu attīstībai. ELFLA pasākuma „Tūrisma aktivitāšu veicināšana” ietvaros atbalsts paredzēts konkrētām darbības aktivitātēm lauku teritorijā, kā arī tiek ierobežots ar noteiktiem rādītājiem: 1) maza apjoma infrastruktūra; 2) gultasvietu skaits tūrisma mītnē vai mītnēs līdz 20 gultasvietām. ELFLA ietvaros netiek paredzēts atbalsts nacionālas nozīmes tūrisma produkta attīstībai.
	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 2.aktivitāte „Ar zivsaimniecību un tūrisma saistītas maza apjoma infrastruktūras un pakalpojumu attīstība”	Aktivitātes mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	Demarkācija ar EZF - teritorija. EZF - nelielas zivsaimniecības kopienas - pašvaldības teritorija, kurā veic zivsaimniecības aktivitātes un kura atrodas zivsaimniecībai nozīmīgajā teritorijā. ELFLA - pārējā lauku teritorija.

Sagaidāmie rezultāti

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto tūrisma aktivitāšu skaits	917
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	64 896 090
Rezultātu	Papildus tūristu vizīšu skaits	50 000
	Bruto izveidoto darbavietu skaits	400
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	3 000 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	200

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto tūrisma aktivitāšu skaits, kuras ietver paplašinātu informācijas un sakaru tehnoloģiju izmantošanu	300
	Kopējais investīciju apjoms vides aizsardzībā, EUR	10 000 000

Pasākums 321: Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem

Pasākuma juridiskais pamats

1023. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 52.panta b) punkta i) apakšpunkts un 56.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.3.2.1.punkts.

Pamatojums

1024. Lauku teritorijās, īpaši tajās, kas ir attālinātas no attīstības centriem, ir vērojama krasa cilvēku skaita samazināšanās, jo dzīves apstākļi šajās teritorijās nedod iespēju pilnvērtīgi apmierināt iedzīvotāju sociāli ekonomiskās pamatvajadzības. Kā iemesls šādai migrācijai tiek minēts pamatpakalpojumu trūkums, nepieejamība vai to neapmierinošā kvalitāte. Tas rada krasi atšķirīgu dzīves kvalitātes līmeni attīstības centros un lauku teritorijās.
1025. Dzīves kvalitātes līmeni nosaka ne tikai sakārtota infrastruktūra un sakopta vide, bet arī sociālais kapitāls, ko veido cilvēku sociālās aktivitātes iespējas. Tomēr bieži vien sociālu un uz sabiedrisku labumu vērstu projektu īstenošanai ir nepietiekams finansiāls atbalsts, jo tas ir ieguldījums ilgtermiņā, kas nenes tūlītējus taustāmus rezultātus, bet veicina attieksmes un rīcības maiņu.
1026. Lauku teritorijās raksturīgā ekonomisko un sociālo apstākļu pasliktināšanās veicina iedzīvotāju migrāciju uz pilsētām un ārvalstīm. Zemā dzīves telpas kvalitāte – kritiskais autoceļu stāvoklis un zemais teritorijas labiekārtojuma līmenis ierobežo lauku teritorijas iedzīvotāju mobilitāti, pakalpojumu pieejamību, izglītošanās un socializēšanās iespējas, uzņēmējdarbības un vietējo iniciatīvu attīstību. 2004.gadā valstī sabrukuma stāvoklī bija 44% autoceļu ar melno segumu un 32% ar grants segumu. Pakalpojumu sniedzēju (komersantu) īpatsvars lauku teritorijā¹³² ir tikai nedaudz lielāks par ceturto daļu (27%) no valsts kopējā rādītāja.
1027. Lai nodrošinātu minēto apstākļu uzlabošanos un saglabātu lauku apdzīvotību, ir nepieciešams atbalsts lauku teritorijas atjaunošanai un attīstībai. Šī apakšpasākuma ietvaros tiek veikta lauku teritoriju apdzīvoto vietu un ar tām teritoriāli saistītu iedzīvotājiem būtisku infrastruktūras elementu sakārtošana vai radīšana.

¹³² Avots: CSP, "Latvijas reģioni skaitļos", vērtējot NACE G...P sektorā

Apakšpasākuma mērķis

1028. Veicināt publiskās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu lauku teritorijās apdzīvotības saglabāšanai.

Atbalstāmās aktivitātes

1029. Apakšpasākuma ietvaros tiek atbalstītas sekojošas aktivitātes:

- 1) pašvaldību ceļu būvniecība vai rekonstrukcija (neietver uzturēšanu);
- 2) vietējas nozīmes saietu namu, brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras objektu būvniecība, rekonstrukcija;
- 3) teritorijas labiekārtošana, kas ir publiski pieejama un tiek veikta, lai nodrošinātu rekreācijas pamatpakalpojumus pašvaldību teritorijās;
- 4) energoapgādes sistēmas ar atjaunojamiem energoresursiem būvniecība vai rekonstrukcija

Apakšpasākuma īstenošanas teritorija

1030. Pasākuma īstenošanas vieta ir lauku teritorija, izņemot Rīgas rajona vietējās pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu virs 5000.

1031. Novadi ar lauku teritoriju un pilsētas ar lauku teritoriju pasākumu drīkst realizēt tikai lauku teritorijā.

Atbalsta saņēmēji

1032. Atbalsta saņēmēji ir pilsētu, novadu vai pagastu pašvaldības, kuras administrē Latvijas lauku teritoriju, kas noteikta kā pasākuma īstenošanas vieta.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1033. Atbalsta saņemšanas nosacījumi:

- 1) pašvaldībai jābūt apstiprinātam pašvaldības attīstības plānam un teritorijas plānojumam;
- 2) pašvaldība pieejamo finansējumu var izmantot jebkurā no pasākumā ietvaros atbalstītājām aktivitātēm. Iesniedzamo projektu skaits netiek ierobežots, bet attiecināmo izmaksu summa nevar pārsniegt šajā pasākumā noteikto maksimālo apmēru;
- 3) pašvaldībai ir pieejami finanšu līdzekļi projekta realizācijai.

1034. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Atbalsta veids un apjoms

1035. 2007.-2013. gadā programmēšanas periodā Lauku attīstības programmas ietvaros pašvaldībai attiecināmo izmaksu summa tiek noteikta līdz 200 000 EUR apmērā un atbalsta intensitāte 75% apmērā.

1036. Pasākuma ietvaros atbalstu var saņemt tikai investīciju izmaksām, kas tieši saistītas ar pasākumā noteikto aktivitāšu īstenošanu.

1037. Atbalstāmās izmaksās ir ietvertas arī vispārējās izmaksas, t.sk. arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patentu un licenču saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8 % no projekta attiecināmo investīciju izmaksām.

1038. Pašvaldībām apvienojoties pēc 01.07.2006 un izveidojot novadus pieejamais finanšu apjoms tiek saglabāts par katras vietējās pašvaldības neizmanto to finansējuma daļu.

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Pašvaldību skaits, kurās tika īstenotas aktivitātes	666
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	124 364 405
Rezultātu	Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	500 000
	Piekļuves pie interneta palielinājums lauku apvidos (cilvēku skaits)	500 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	15 000 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	830

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Uzbūvēto, rekonstruēto, renovēto un aprīkoto saietu namu, brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras objektu skaits	100
	Uzbūvēto, rekonstruēto, renovēto un aprīkoto saietu namu, brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras objektu platība, m ²	30 000
	Atjaunoto pašvaldību ceļu garums, km	300
	Infrastrukturā vienību skaits iniciatīvas grupu sanāksmēm	90
	Energoapgādes sistēmas, kurās izmanto atjaunojamos energoresursus	25

Finanšu resursi

1039. Kopējais finansējums – 124 364 405 EUR

1040. Sabiedriskais finansējums – 93 273 304 EUR

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem (ERAF, KF, EZF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programmas „Infrastrukturā un pakalpojumi”	3.2.1.pasākuma „Pieejamības un transporta sistēmas attīstība” 3.2.1.3.aktivitāte „Satiksmes drošības uzlabojumi apdzīvotās vietās un Rīgā”	Aktivitātes mērķis ir uzlabot satiksmes drošību apdzīvotās vietās, likvidējot „melnos punktus” jeb satiksmes drošībai bīstamās vietas - ne tikai tās, kur ir liels avāriju un bojā gājušo skaits, bet arī potenciāli bīstamās vietas, veicot dažādus transporta infrastruktūras uzlabošanas un satiksmes organizācijas pasākumus, lai ar iespējami mazākiem līdzekļiem panāktu satiksmes drošības līmeņa uzlabošanu. Piemēram, krustojumu pārbūve un energoefektīva ielu apgaismošana, luksoforu uzstādīšana, gājēju celiņu un gājēju pāreju ierīkošana. Finansējuma saņēmēji ir pašvaldības.	ELFLA pasākums nepārklāsies ar ERAF un KF pasākumiem, to veicinās atšķirīgās aktivitātes, kā arī ELFLA pasākumi tiks īstenoti lauku teritorijās.
		3.2.2.pasākuma „IKT infrastruktūra un pakalpojumi” 3.2.2.1.aktivitāte „Publiskās pārvaldes elektronisko pakalpojumu un informācijas sistēmu attīstība”	Aktivitātes mērķis ir efektīvi izmantojot IKT iespējas, uzlabojot publiskās pārvaldes efektivitāti, veicinot publisko pakalpojumu elektronizāciju, attīstību, pieejamību un kvalitāti, attīstot informācijas sistēmas, nodrošinot tehnisko bāzi e-pakalpojumu attīstībai un uzlabojot informācijas apriti, samazināt administratīvo slogu uz iedzīvotājiem un komersantiem, palielināt iespējas iedzīvotājiem iesaistīties sabiedriskajos procesos. Finansējuma saņēmēji ir tiešās valsts pārvaldes iestādes, tām pakļautībā un pārraudzībā esošas institūcijas, plānošanas reģioni.	

		3.4.3.pasākums „Kultūrvides sociālekonomiskā ietekme”. 4.	Pasākuma ietvaros netiks sniegts atbalsts lauku teritorijās , bet gan tiks vērsti uz kultūrvides attīstību (daudzfunkcionālu koncertzāļu tīkla izveide, sociālekonomiski nozīmīgu kultūrvēsturiskā mantojuma objektu atjaunošana, privātīpašumā esošo kultūras pieminekļu saglabāšana un to sociālekonomiskā potenciāla stiprināšana) nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centros. Nozares un precīzas profesijas no ELFLA atbalsta. Atbalsta profskolās visās, bet rekonstrukciju atbalstīs tik tālu, lai darbinātu šīs iekārtas.	
		3.5.2. pasākuma „Energētika” 3.5.2.2.aktivitāte „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība”	Aktivitātes mērķis ir būtiski paaugstināt elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas apjomus no atjaunojamajiem energoresursiem, tādējādi mazinot Latvijas atkarību no primāro enerģijas resursu importa. Finansējuma saņēmēji ir komersanti, pašvaldību komersanti	ELFLA atbalstītās aktivitātes un ERAF un KF atbalstītās aktivitātes nepārklāšanas nodrošinās atšķirīgie: a) atbalsta saņēmēji, t.i., juridiskas vai fiziskas personas, kas ražo EK Dibināšanas līguma I pielikumā minēto lauksaimniecības produkciju, vai atbilstīga lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, b)atšķirīgie energoresursu veidi – lauksaimniecības un mežsaimniecības izcelsmes biomasa.
	Cukura nozares valsts restrukturizācijas programma.	Atbalsts Zemgales plānošanas reģiona pašvaldību ceļu, ielu un ar to saistītās infrastruktūras izbūvei un sakārtošanai Bauskas, Dobeles un Jelgavas rajonos; Liellupes aizsargdambja posmā no dzelzceļa līnijas līdz Rīgas ielai atjaunošanai Jelgavas pilsētā; kā arī pašvaldību ceļu posmu un	No Pagaidu cukura rūpnīcas restrukturizācijas fonda tiek atbalstīti tikai tādi projekti, kuriem ir cieša saikne ar cukura nozares restrukturizāciju.	Ceļu vai ielu posmi un ar tiem saistītā infrastruktūra, kuru rekonstrukcijas un būvniecības darbi būs tikuši finansēti no Pagaidu cukura rūpnīcas restrukturizācijas fonda, nevarēs tikt pieteikti uz atbalstu ELFLA pasākuma „Pamatpakalpojumi iedzīvotājiem un ekonomikai” ietvaros.

		caurteku sakārtošanai Saldus un Liepājas rajonos		
EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārā virziena „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 1.aktivitāte „Ciematu, kuros veic zivsaimniecības darbības, atjaunošana un attīstība”	Aktivitātes mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	Lai nodrošinātu ELFLA un EZF pasākumu nepārklāšanos, vietējām rīcības grupām un zivsaimniecības vietējām rīcības grupām savās vietējās attīstības stratēģijās būs jānorāda demarkācija (nošķirtība) starp aktivitātēm. Vienas un tās pašas darbības nevarēs līdzfinansēt gan no ELFLA, gan no EZF. Attiecībā uz apakšpasākumu „Vietējo pašvaldību sniegto pamatpakalpojumu ekonomikai un iedzīvotājiem attīstība” demarkācija – teritorija: EZF -ciemati, kuros veic zivsaimniecības aktivitātes un kuri atrodas zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās atbilstoši Rīcības programmas zivsaimniecības atbalsta ieviešanai Latvijā 2007 -2013 2.pielikumam; ELFLA -pārējā lauku teritorija.	

Pasākums 323: Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana

Pasākuma juridiskais pamats

1041. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 52.panta b) punkta iii)apakšpunkts un 57.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.3.2.3.punkts.

Pamatojums

1042. Latvijas izdevīgais ģeogrāfiskais stāvoklis, sakopts un pieejams bagātais kultūrvēsturiskais mantojums ir labs priekšnoteikums tūrisma nozares attīstībai valstī, jo pārsvarā tas tiek izmantots kā vietējo un ārzemju tūristu apmeklējuma mērķis. Īpaši nozīme tam ir lauku ekonomikas attīstības veicināšanā, jo šādu objektu esamība tuvākajā apkārtnē ļauj lauku uzņēmējiem piedāvāt naktsmītnes un cita veida pakalpojumus, kas saistīti ar tūrismu. Ir aprēķināts, ka ik gadu Latvijas laukos esošos kultūrvēsturiskos objektus apmeklē vidēji 32 tūkstoši apmeklētāju. Apmeklētāju skaitam ir tendence pieaugt, ko veicina vietējo, īpaši Rīgas, iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanās un citās valstīs dzīvojošo iedzīvotāju informētības līmeņa paaugstināšanās un vēlme iepazīt Latvijas vidi, kultūrvēsturisko mantojumu un tradīcijas. Kultūrvēsturiskā mantojuma stāvoklis valstī kopumā ir kritisks (tikai 31 % valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu tehniskais stāvoklis vērtējams kā labs, 18% – slikts, 47% – apmierinošs, 3% – avārijas stāvoklī un 1.8% objektu daļēji vai pilnīgi gājuši bojā). Daļu no šī mantojuma veido lauksaimniecības, mežsaimniecības, pārstrādes un apstrādes nozares attīstības vēsturiskās liecības un darbības procesa demonstrējumi. Daudziem ar minētajām jomām saistītiem muzejiem ir nepieciešams veikt fasādes remontu, uzlabot iekštelpas atbilstoši drošības un higiēnas prasībām, atjaunot ekspozīcijas un sakārtot ap tiem esošo ainavu.
1043. Lauku kultūras mantojums šī pasākuma ietvaros ir tā kultūrvēsturiskā mantojuma daļa lauku teritorijās, kas saistīta ar senu lauksaimniecisko, mežsaimniecisko darbību un pārstrādes un apstrādes nozarēm - atsevišķas ēkas, ēku grupas ar tām piederošo teritoriju, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda vērtība un, kuru saglabāšana un pieejamības nodrošināšana var veicināt sabiedrības interesi un tūrisma attīstību konkrētajā teritorijā.

Pasākuma mērķis

1044. Šī pasākuma mērķis ir veicināt ar lauksaimniecisko, mežsaimniecisko darbību, pārstrādes un apstrādes nozari saistītā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, atjaunošanu un uzlabošanu, padarot to pieejamu un pievilcīgu iedzīvotājiem un tūristiem.

Aktivitātes

1045. Šī pasākuma ietvaros tiek atbalstīta ar lauksaimniecisko, mežsaimniecisko darbību, pārstrādes un apstrādes nozari saistīta:

1) muzeju darbības attīstība, kas ietver:

(a) ēku renovācija vai piemērošana muzeja funkciju veikšanai;

(b) autentisku, ar lauksaimniecisko un mežsaimniecisko darbību, pārstrādes vai apstrādes nozari saistītu iekārtu, tehnikas, darba rīku u.c. lietu restaurācija vai izgatavošana ekspozīcijas izveidei, pielāgošanai demonstrēšanai darbībā;

(c) muzeja norāžu un informācijas stendu izveide, interneta pieejamības nodrošināšana muzeja telpās;

(d) apkārtējās, tieši pie objekta piederošās teritorijas sakopšana un labiekārtošana.

2) profesionālās izglītības iestāžu pilnveide, ietverot ēkas un pie tās tieši piederošās apkārtējās teritorijas uzlabošanu pieejamības nodrošināšanai un kultūras mantojuma saglabāšanai.

Pasākuma īstenošanas vieta

1046. Pasākuma īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija, izņemot republikas pilsētas

Atbalsta saņēmēji

1047. Atbalsta pretendenti var būt ar lauksaimniecību, mežsaimniecību, pārstrādes un apstrādes nozari saistīti muzeji un profesionālās izglītības iestādes

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1048. Atbalstu var saņemt, ja tiek ievēroti sekojoši nosacījumi:

1) muzeja darbības attīstībai:

(a) muzeja ekspozīcija un darbības mērķis ir saistīti ar lauksaimniecību, mežsaimniecību, pārstrādes vai apstrādes nozari;

(b) muzejs ir saņēmis akreditāciju vai tas tiks akreditēts Ministra Kabineta noteiktajā kārtībā.

2) izglītības iestāde ir:

(a) saistīta ar lauksaimniecības, un mežsaimniecības, pārstrādes vai apstrādes nozaru speciālistu sagatavošanu;

(b) iestāde izvietota ēkā, kas ir valsts vai vietējās nozīmes kultūrvēsturisks arhitektūras piemineklis vai tā ēku kompleksā ietilpstoša būve, kas iekļauta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iestāde un tās apkārtnē ir pieejama sabiedrības apskatei;

(c) iestāde un tās apkārtnē ir pieejama sabiedrības apskatei.

1049. Pasākums tiek īstenots, izmantojot arī LEADER pieeju, tāpēc uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, kas atbilst vietējās rīcības grupas izstrādātajai vietējās attīstības stratēģijai.

Atbalsta veids, apjoms

1050. Projekta ietvaros attiecināmo izmaksu kopsumma vienam atbalsta saņēmējam 2007. – 2013.gada programmēšanas periodā nevar pārsniegt 200 000 EUR. Sabiedriskais līdzfinansējums nepārsniedz 75 % no attiecināmo izmaksu kopsummas, bet valsts un pašvaldības iestādēm var sasniegt 100 %.

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Lauku mantojuma saglabāšana	ERAF un KF līdzfinansētā	3.4.3.pasākuma „Kultūrvides sociālekonomi	Pasākuma ietvaros netiks sniegts atbalsts lauku teritorijās, bet gan tiks vērsts uz kultūrvides attīstību	ELFLA ietvaros atšķirībā no

un attīstība (ERAF un KF)	darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”.	<p>skā ietekme” 3.4.2.1.aktivitāte „Nacionālās un reģionālās nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide”, 3.4.2.2.aktivitāte „Sociālekonomiski nozīmīgu kultūras mantojuma objektu atjaunošana” un 3.4.3.3.aktivitāte „Atbalsts kultūras pieminekļu privātīpašniekiem kultūras pieminekļu saglabāšanā un to sociālekonomiskā potenciāla efektīvā izmantošana”</p>	<p>(daudzfunkcionālu koncertzāļu tīkla izveide, sociālekonomiski nozīmīgu kultūrvēsturiskā mantojuma objektu atjaunošana, privātīpašumā esošo kultūras pieminekļu saglabāšana un to sociālekonomiskā potenciāla stiprināšana) nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centros. 3.4.3.2.aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem, kas atrodas aizsargājamo pieminekļu sarakstā; īpaši atbalstāmi ir objekti, kuru darbībā paredzēts izmantot inovatīvas metodes. Aktivitātes attiecināmās izmaksas: arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un izpēte, projekta sagatavošana, projektēšana, infrastruktūras būvniecība, teritorijas labiekārtošana, t.sk., norāžu izgatavošana un uzstādīšana, aprīkojuma un tehnoloģiju iegāde un modernizēšana, ar projekta ieviešanu vai attīstību saistīti pētījumi, projekta publicitātes nodrošināšana; atbalsta saņēmēji: valsts un pašvaldību institūcijas, reliģiskās organizācijas, nodibinājumi, biedrības, kuru īpašumā un/vai valdījumā ir atbilstoši objekti. Savukārt pasākuma 3.4.3.3.aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts tādu privāto kultūrvēsturiskā mantojuma objektu saglabāšanai un atjaunošanai, kuros tiek nodrošināta šo objektu plaša pieejamība sabiedrībai, tādējādi – kultūras mantojuma ekonomiskai izmantošanai, piesaistot arī privātās investīcijas. Aktivitātes attiecināmās izmaksas: arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un izpēte, projekta sagatavošana, projektēšana, infrastruktūras būvniecība, aprīkojuma un iekārtu iegāde, teritorijas labiekārtošana, t.sk., norāžu izgatavošana un uzstādīšana; atbalsta saņēmēji: fiziskas un juridiskas personas, kuru īpašumā un/vai valdījumā ir kultūras pieminekļi.</p>	<p>ERAF un KF pasākumiem atbalsts tiek sniegts muzejiem, profesionālās izglītības iestādēm, kas saistīti ar lauksaimniecību, mežsaimniecību, pārtikas pārstrādes un apstrādes nozari, turklāt izglītības iestāde izvietota ēkā, kas ir valsts vai vietējās nozīmes kultūrvēsturisks arhitektūras piemineklis vai tā ēku kompleksā ietilpstoša būve, kas iekļauta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iestāde un tās apkārtnē ir pieejama sabiedrības apskatei. ELFLA pasākuma ieviešanas teritorija ir lauku teritorija.</p>
		3.1.1.pasākums „Profesionālās izglītības infrastruktūra” 3.1.1.1.aktivitāte „Mācību	Aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts profesionālās izglītības iestāžu ēku, būvju, infrastruktūras renovācijai, lai nodrošinātu priekšnoteikumus mūsdienīgu sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanai.	

		aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai”		
		3.4.2.pasākums „Tūrisms”.	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļu saglabāšanai, atjaunošanai un infrastruktūras pielāgošanai tūrisma produkta attīstībai.	

Finanšu resursi

1051. Kopējais finansējums – 17 305 589 EUR

1052. Sabiedriskais finansējums – 12 979 192 EUR

Sasniedzamie rādītāji

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Kultūras mantojuma saglabāšanas atbalstītās aktivitātes	63
	Kopējās veiktās investīcijas	17 305 589
Rezultātu	Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	50 000
	Piekļuves pie interneta palielinājums lauku apvidos (cilvēku skaits)	500 000
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	1 000 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	46

Papildus rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Uzlaboto muzeju un profesionālās izglītības iestāžu skaits	50
	To projektu skaits, kuros tiek paredzēts platjoslas interneta pieslēgums	25
	Sakārtotā muzeju un profesionālās izglītības iestāžu ārējā platība, m ²	500 000

5.6. 4.ASS. LEADER PIEEJAS ĪSTENOŠANA

1053. LEADER ir mērķtiecīgas un savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstības veicināšanai. Viens no LEADER pieejas principiem ir augšupējā pieeja, kad iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu risināšanā.
1054. Lai nodrošinātu kopīgu (integrētu) skatījumu uz lauku attīstības jautājumu risināšanas iespējām, pārstāvji no dažādiem sektoriem (ekonomiskie, sociālie un pašvaldību pārstāvji) apvienojas un izveido vietējo rīcības grupu. Vietējai rīcības grupai ir nozīmīga loma aktuālu problēmu risināšanā vietējā teritorijā, izmantojot novatorisku pieeju. Tā izstrādā uz vietējo iedzīvotāju vajadzībām balstītu vietējo attīstības stratēģiju, nosaka teritorijas attīstības prioritātes un sniedz iespēju vietējiem iedzīvotājiem realizēt pašu izstrādātus projektus saskaņotus ar attīstības stratēģiju.
1055. Atšķirībā no iepriekšējā programmēšanas perioda (2004.-2006.g.), kad tika īstenots atsevišķs LEADER+ veida pasākums, Lauku attīstības programmā 2007. – 2013.gadam LEADER pieeja tiek izmantota daudz plašāk.

Vietējās attīstības stratēģijas - iepriekšējā pieredze

1056. Vienotā programmdokumenta 2004.-2006.gadam 4.6.pasākums „Vietējo rīcību attīstība (LEADER+ veida pasākums)” ir devis nozīmīgu atbalstu vietējām iniciatīvām, aktivizējot lauku iedzīvotājus, apmācot un iesaistot tos uz vietējām vajadzībām balstītu integrētu lauku attīstības stratēģiju izstrādē un īstenošanā, kā arī veicinot lauku iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību kopēju vietējās attīstības problēmu risināšanā.
1057. Sabiedriskā finansējuma pieejamība 17 teritorijās, kurās tiek īstenots LEADER+ veida pasākums, ir sekmējusi jaunu iniciatīvu rašanos. Paaugstinājusies lauku iedzīvotāju aktivitāte, sagatavojot un iesniedzot projektus vietējām rīcības grupām (VRG). Tas liecina par pozitīvu pieredzi augšupējās pieejas īstenošanā un efektīvā vietējās teritorijas attīstības prioritāšu izvēlē.
1058. Lai gan konkrētie projektos sasniegtie rezultāti tiks apkopoti pēc 2008.gada 30.jūnija, kad tiks pabeigta integrētās lauku attīstības izmēģinājumu stratēģiju īstenošana 2004.-2006.gadam, tomēr iedzīvotāju aktivitātes līmenis pamato nepieciešamību īstenot LEADER pieeju pēc iespējas visā VRG veidošanas nosacījumiem atbilstošā Latvijas teritorijas daļā.
1059. Nacionālās programmas „Prasmju iegūšana” ietvaros 2006.gadā tika atlasītas 11 grupas, kas atbilst vietējās rīcības grupas kritērijiem. Šīm VRG un to teritorijā esošajām iniciatīvas grupām tiek nodrošinātas mācības un metodiskais atbalsts uz vietējām vajadzībām balstītu attīstības stratēģiju izstrādē, kā arī jautājumos, kas veido teorētisko un praktisko izpratni par LEADER pieeju. Mācības tiek organizētas vietējā mērogā. Kopumā ir apmācīti 480 cilvēki, tai skaitā 411 sievietes.
1060. Vietējo rīcības grupu kapacitāte ir pietiekama, lai sagatavotu vai atjaunotu vietējās attīstības stratēģijas 2007. – 2013.gadam un ieviestu LEADER pieeju lauku attīstības jautājumu risināšanā.

Pasākums 410: Vietējās attīstības stratēģijas. Šīs programmas 4.ass ieviešana.

Pasākuma juridiskais pamats

1061. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 64.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 37. līdz 39.pants un 2.pielikuma 5.3.4.1.punkts.

Pasākuma mērķis

1062. Pasākuma mērķis ir veicināt LEADER pieejas izmantošanu lauku attīstības nodrošināšanā, veicinot vietējo rīcības grupu darbību, uzlabojot lauku attīstības līdzekļu administrēšanu un mobilizējot laukos esošo attīstības potenciālu.
1063. Sniegt atbalstu vietējās attīstības iniciatīvām, kas ir saskaņotas ar Lauku attīstības programmu 2007. – 2013.gadam un iekļautas vietējo rīcības grupu izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās, tādējādi nostiprinot LEADER pieeju, kas uzlabo uz vietējām vajadzībām balstītus pārvaldības mehānismus vietējā līmenī un pilnveido ilgtspējīgas attīstības potenciālu lauku teritorijās.
1064. Šīs programmas 4.ass ietvaros ir iespējams īstenot 1.ass pasākumus 112, 121, 123, 125, 3.ass pasākumus 312(311), 313, 321, 323 un 4.ass pasākumus 410, 411, 413, 421, 431.

Vietējo rīcības grupu atlase un grafiks

1065. **Vietējā rīcības grupa (VRG)** ir vietējo organizāciju un lauku iedzīvotāju apvienība, kas darbojas noteiktā lauku teritorijā ar iedzīvotāju skaitu robežās no 5 līdz 65 tūkstoši, pārstāv šīs teritorijas iedzīvotāju intereses un uz vairākas nozares apvienojoša un šo nozaru vietējo pārstāvju sadarbības rezultātā izstrādātas stratēģijas pamata rūpējas par lauku attīstības jautājumiem vietējā līmenī.
1066. **Vietējās attīstības stratēģija** ir VRG izstrādāts daudznozaru stratēģisks attīstības plāns, kas nosaka un pamato lauku teritorijas attīstības prioritātes un pārmaiņu nepieciešamību.
1067. Vietējās attīstības stratēģijas izstrādē un ieviešanā izmanto uz visu iesaistīto pušu un nozaru sadarbību balstītu integrētu pieeju, kurā aktīvi tiek iesaistīti vietējās rīcības grupas darbības teritorijas iedzīvotāji.
1068. Vietējās attīstības stratēģija ir balstīta uz sociālekonomiskās situācijas un iedzīvotāju vajadzību analīzi, tā ir saskaņota ar citiem teritorijai saistošiem plānošanas dokumentiem, ietver lauku teritorijas attīstības vīziju, mērķus, prioritātes, paredzētās rīcības.
1069. Vietējās attīstības stratēģijas struktūru veido:
- a) Teritorijas sociāli ekonomiskās situācijas un vajadzību analīze, vīzija;
 - b) Rīcības plāns, t.sk. finanšu plāns;

c) Stratēģijas ieviešanas, uzraudzības un izvērtēšanas procedūras.

1070. VRG un to izstrādāto vietējās attīstības stratēģiju atlasī vienlaicīgi veiks vietējās attīstības stratēģiju vērtēšanas komisija.
1071. Vietējās attīstības stratēģiju iesniegumu pieņemšanu izsludina un organizē Lauku atbalsta dienests ne vēlāk kā divus gadus pēc Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam apstiprināšanas.
1072. Lai nodrošinātu konkurenci starp vietējām rīcības grupām, kas izstrādā vietējās attīstības stratēģijas, konkursa kārtībā tiks atbalstītas tikai tās vietējās attīstības stratēģijas, kuras būs viskvalitatīvākās.
1073. Vietējo attīstības stratēģiju atlase tiek veikta vienu reizi plānošanas periodā. Tomēr, lai nodrošinātu LEADER pieejas īstenošanu visās lauku teritorijās, var organizēt papildu vietējās attīstības stratēģiju iesniegumu pieņemšanu.
1074. **VRG atlases procedūra ietver** vietējās attīstības organizāciju atbilstību sekojošiem kritērijiem:
- 1) reģistrēta biedrību un nodibinājumu reģistrā;
 - 2) struktūru veido tādas pārvaldes institūcijas, kuru tiesības, pienākumi un atbildība ir noteikta statūtos vai nolikumā un kuras atbilst vietējās rīcības grupas darbības veidam:
 - a) biedrībām – augstākā lēmēj institūcija, pārstāvju lēmēj institūcija un izpildinstitūcija;
 - b) nodibinājumiem – valde un lēmēj institūcija, kas atbildīga par stratēģijas izstrādi un ieviešanu.
 - 3) izraudzīts administratīvais un finanšu vadītājs, kas ir kvalificēts noteikto uzdevumu veikšanai;
 - 4) grāmatvedība ir atbilstoša LR normatīvajiem aktiem;
 - 5) nav pasludināta par maksātnespējīgu, neatrodas likvidācijas procesā, tās saimnieciskā darbība nav apturēta vai pārtraukta, vai nav uzsākta tiesvedība par darbības izbeigšanu, maksātnespēju vai bankrotu;
 - 6) nav normatīvajos aktos noteikto nodokļu maksājumu un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādu;
 - 7) darbības teritorija ir kompakta un neiekļaujas citas VRG darbības teritorijā;

8) darbības teritorijā:

- a) iedzīvotāju skaits ir no 5000 līdz 65000;
- b) iedzīvotāju īpatsvars no pilsētām, kurās iedzīvotāju skaits ir no 5000 līdz 15000, nepārsniedz 49% no kopējā teritorijas iedzīvotāju skaita;
- c) nav pilsētu, kuru iedzīvotāju skaits pārsniedz 15000.

1075. VRG atbilstība minētajiem kritērijiem pierāda organizācijas spēju izstrādāt un īstenot vietējās attīstības stratēģiju, kuras kvalitāti izvērtē vietējās attīstības stratēģiju vērtēšanas komisija.

1076. Tikai augstāk minētajiem kritērijiem atbilstošās VRG var pretendēt uz atbalstu.

1077. Vietējo rīcības grupu izstrādāto vietējo attīstības stratēģiju atlasei piemēro vairākus kritērijus, pēc kuriem var izvērtēt, vai vietējās attīstības stratēģijā:

- 1) ievēro caurspīdīguma un LEADER pieeju raksturojošās pazīmes, piemēram, augšupējā pieeja – iekļauts izstrādes procesa un iesaistīto pušu (organizāciju) apraksts, kas atspoguļo sadarbību, informācijas izplatību un dažādu interešu grupu līdzdalību vietējās attīstības stratēģijas izstrādē;
- 2) piedāvā atbalstu inovatīviem risinājumiem nodarbinātības veicināšanā un ienākumu iespējas palielināšanā, uzlabojot vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus;
- 3) sekmē ilgtspējīgas attīstības principu ievērošanu, nodrošinot dzimumlīdztiesību un jauniešu iesaistīšanos;
- 4) paredz rīcības plāna ieviešanā daudznozaru sadarbību ar dažādām vietējām organizācijām (piemēram, pašvaldību, Nodarbinātības valsts aģentūru, uzņēmējiem, skolām u.c.), skaidri definējot to lomas sadarbībā;
- 5) skaidri nosaka vietējās attīstības stratēģijas izvērtēšanas, uzraudzības, īstenošanas un administrēšanas procedūras;
- 6) nosaka demarkācijas kritērijus starp ELFLA atbalstītām darbībām un darbībām, ko atbalsta cits Eiropas Savienības finansiālais instruments, ietverot struktūrfondus un Eiropas Zivsaimniecības fondu;
- 7) nosaka (ja nepieciešams) kādā veidā tiek nodrošināta sadarbība starp ELFLA un Eiropas Zivsaimniecības fonda stratēģijām/grupām.

Plānotais VRG skaits

1078. Programmēšanas periodā 2007.-2013.g. tiks atbalstītas vismaz 20 VRG.

VRG lēmējinstiucijas struktūra

1079. VRG lēmējinstiucijai, kas ir atbildīga par vietējās attīstības stratēģijas izstrādi un ieviešanu, jāievēro partnerība, kurā jābūt pārstāvētām lauksaimnieku, lauku sieviešu un jauniešu interesēm.
1080. Ne vairāk kā 50% no tās lēmējinstiucijas veido publisko iestāžu pārstāvji un vismaz 50 % – ekonomiskie un sociālie partneri (tai skaitā nevalstiskās organizācijas).

Plānotā VRG administrētā Latvijas teritorija

1081. LEADER pieeja ir īstenojama visā Latvijas lauku teritorijā, ieskaitot pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits ir no 5000 līdz 15000.
1082. Ņemot vērā to, ka LEADER pieeja tiek izmantota arī Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta apgūšanā, plānots, ka 2007. – 2013.gadā ELFLA atbalstītās vietējās attīstības stratēģijas tiks īstenotas vismaz 85 % VRG veidošanas nosacījumiem atbilstošās Latvijas lauku teritorijas.
1083. VRG izstrādātās vietējās attīstības stratēģijā norādītā teritorija un VRG darbības teritorija nedrīkst pārklāties ar citas VRG vietējās attīstības stratēģijā norādīto teritoriju un VRG darbības teritoriju.

Nosacījumi VRG iekļaušanai VRG administrētajā teritorijā, kas pārsniedz noteikto iedzīvotāju skaitu (5 000 līdz 150 000).

1084. Šādas teritorijas netiek plānots iekļaut VRG administrētajā teritorijā.

VRG aktivitāšu īstenošanas procedūra

1085. Konkursa kārtībā atbalstītās vietējās attīstības stratēģijas tiek ieviestas, īstenojot vietējās attīstības stratēģijas mērķim un rīcībām atbilstošus projektus.
1086. VRG izsludina un organizē projektu iesniegumu pieņemšanu, atbilstoši vietējās attīstības stratēģijā noteiktajam rīcības plānam un ievērojot atklātu projektu iesniegumu konkursu nosacījumus.
1087. VRG izvērtē projektus un atlasa vietējās attīstības stratēģijai atbilstošos projektus, ievērojot Lauku attīstības programmas noteikto

attiecināmo izmaksu atbalsta intensitāti un atbalsta apjomu, kas nepārsniedz atbilstošajos pasākumos noteikto. VRG vietējās attīstības stratēģijā var samazināt projektu atbalsta intensitāti un apjomu.

1088. VRG veic projektu īstenošanas (saturisko) uzraudzību, kā arī projektu finansiālo un īstenošanas virzību, izvērtē projektu un vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas rezultātus, ievērojot uzraudzības un izvērtēšanas procedūras, kas iekļautas atbilstošajā vietējās attīstības stratēģijā.

1089. Lauku atbalsta dienests veic projektu finansējuma izlietojuma uzraudzību.

1090. Projekta iesniegšanas un izvērtēšana (21.attēls):

1 – atbalsta saņēmējs izstrādā projektu atbilstoši vietējās attīstības stratēģijai;

2 – atbalsta saņēmējs iesniedz vietējai rīcības grupai izstrādāto projekta iesniegumu;

3 – vietējā rīcības grupa izvērtē projekta atbilstību stratēģijai ;

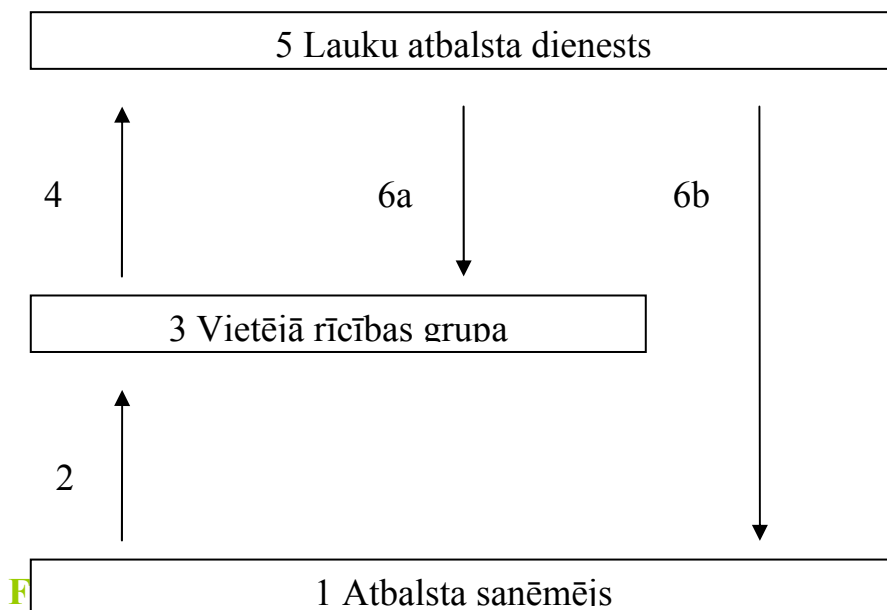
4 – vietējā rīcības grupa stratēģijai atbilstošos projektus un savu atzinumu nosūta Lauku atbalsta dienestam;

5 – Lauku atbalsta dienests vērtē projektu pēc administratīvajiem kritērijiem un atbalsta saņemšanas nosacījumiem;

6a – Lauku atbalsta dienests informē vietējo rīcības grupu par pieņemtajiem lēmumiem;

6b – Lauku atbalsta dienests informē atbalsta saņēmēju par lēmumu, slēdz ar to līgumu par projekta īstenošanu un veic atbalsta maksājumu.

21.Attēls. Projektu iesniegšana un izvērtēšana

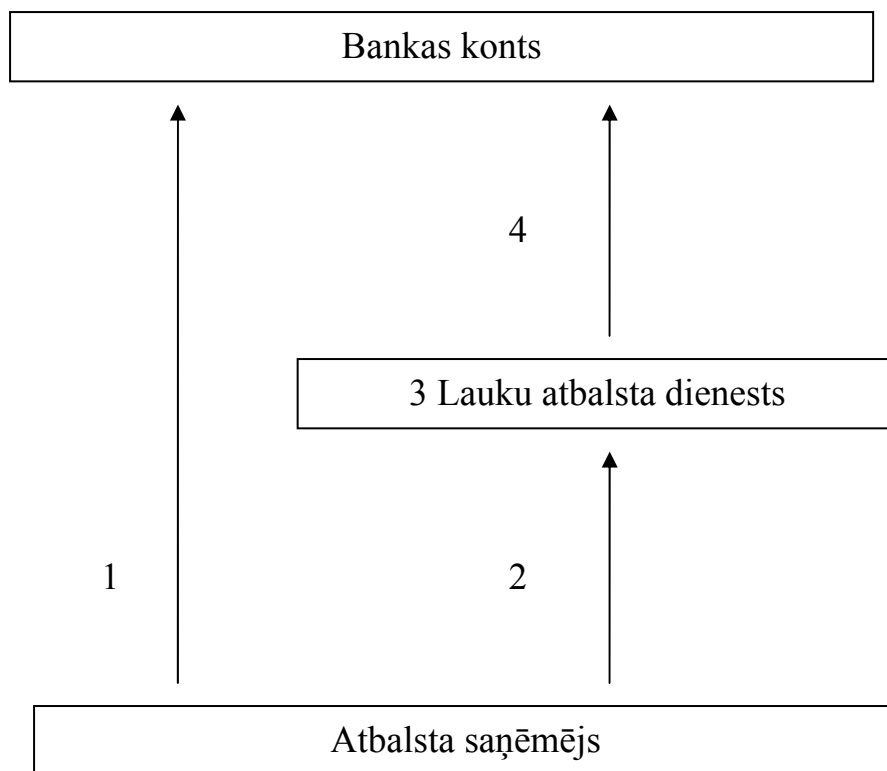
1091. Lauku atbalsta dienests veic atbalsta maksājumus vietējās attīstības stratēģijai atbilstošajiem projektiem, ievērojot, ka attiecināmo izmaksu atbalsta intensitāte un atbalsta apjoms nepārsniedz atbilstošajos pasākumos noteikto, tomēr VRG vietējās attīstības stratēģijā var samazināt atbalsta intensitāti un apjomu.
1092. Lauku atbalsta dienests veic projektu finansējuma izlietojuma uzraudzību.
1093. Atbalsta saņēmējs nodrošina regulāru un precīzu uzskaiti par projekta ietvaros veiktajiem maksājumiem, kā arī nodrošina grāmatvedības uzskaiti.
1094. Sabiedrisko finansējumu piešķir tikai par līgumā ar atbalsta saņēmēju noteiktajām attiecināmajām izmaksām. Ja attiecināmās izmaksas veido tikai daļu no projekta kopējām izmaksām, atbalsta saņēmējs nodrošina visa projekta ieviešanu par saviem līdzekļiem, atbilstoši projekta iesniegumā paredzētajām aktivitātēm un mērķiem.
1095. Vispārējos gadījumos tiek piemērota sekojoša finanšu shēma (22.attēls. Finanšu shēma I):

- 1 – Atbalsta saņēmējs vai viņa pilnvarotais pārstāvis atver bankas kontu;
- 2- Atbalsta saņēmējs pēc projekta vai tā daļas realizācijas iesniedz Lauku atbalsta dienestā maksājuma pieprasījumu, kas ir atbalsta saņēmēja faktiski veikto izdevumu atmaksas pieprasījums.

3 – Lauku atbalsta dienests pārbauda iesniegtā maksājuma pieprasījuma atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;

4 - Lauku atbalsta dienests veic pārskatījumu uz atbalsta saņēmēja kontu un par šo darbību informē VRG.

22. Attēls Finanšu shēma I

1096. Priekšapmaksai tiek piemērota sekojoša finanšu shēma (23.attēls. Finanšu shēma II):

- 1 – Atbalsta saņēmējs atver kontu Valsts kasē;
- 2 – Atbalsta saņēmējs pēc līguma noslēgšanas ar Lauku atbalsta dienestu tam iesniedz no preču piegādātājiem, darbu izpildītājiem vai pakalpojumu sniedzējiem saņemtos rēķinus un tos pamatojošo dokumentu kopijas par darbībām, ko veic projekta īstenošanā;
- 3 – Lauku atbalsta dienests pārbauda dokumentu atbilstību;
- 4 – Lauku atbalsta dienests veic pārskatījumu uz atbalsta saņēmēja kontu Valsts kasē;
- 5 – Atbalsta saņēmējs apmaksā no preču piegādātājiem, darbu izpildītājiem vai pakalpojumu sniedzējiem saņemtos rēķinus;
- 6 – Atbalsta saņēmējs iesniedz maksājuma pieprasījumu Lauku atbalsta dienestā.

23.attēls Finanšu shēma II

Atbalsta veids un atbalsta saņēmēji

1097. Lauku attīstības programmas ietvaros atbalsts ir pieejams gan VRG, kas izveidotas līdz 2007.gadam, gan arī tām VRG, kas izveidosies programmēšanas periodā 2007. -2013.gadā.
1098. Ja uz atbalstu pretendē VRG, kas izveidota līdz 2007.gadam un tā ir saņēmusi finansējumu integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas īstenošanai, tad finansējums vietējās attīstības stratēģijas ieviešanai 2007. – 2013.gadā šai VRG ir pieejams tikai pēc pilnu iepriekšējā periodā uzņemto saistību izbeigšanas.
1099. Atbalsta apjomu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai aprēķina katram vietējās attīstības stratēģijas iesniegumam individuāli.
1100. Attiecināmo izmaksu atbalsta intensitāte un atbalsta apjoms apstiprinātajiem projektiem nepārsniedz atbilstošajos pasākumos noteikto, tomēr VRG vietējās attīstības stratēģijā var samazināt atbalsta intensitāti un apjomu;
1101. Atbalsta saņēmēji ir juridiskas vai fiziskas personas, kuras noteiktas šīs programmas 1. un 3.ass pasākumos.

Demarkācijas kritēriji ar citām vietējām partnerībām, kuras tiek finansētas no ES fondiem

1102. Lauku attīstības programmā 2007. – 2013.gadam minētā LEADER pieeja tiek atbalstīta arī zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, kas noteiktas Zivsaimniecības nozares stratēģiskajā plānā 2007. – 2013.gadam. VRG, kas darbojas minētajās teritorijās un pretendē uz atbalstu no abiem ES fondiem, nodrošina:

- 1) atsevišķas ELFLA un EZF partnerības, pat ja viens pārstāvis pārstāv abas partnerības;
- 2) atsevišķas ELFLA un EZF projektu vērtēšanas komisijas;
- 3) nošķirtu grāmatvedību un atsevišķu finanšu plūsmu.

1103. Lai nodrošinātu ELFLA un EZF finansējumu nošķirtību gadījumos, ja vienā teritorijā izveidojās gan LEADER, gan EZF partnerība, vietējās rīcības grupas tiek veidotas pēc šādas shēmas:

24. attēls

		Vietējā rīcības grupa	
Pārvaldes institūcijas	Lēmējinstiūcija	Augstākā lēmējinstiūcija	
		<u>Pārstāvju lēmējinstiūcija</u>	
		ELFLA LEADER partnerība (ievērojot pašvaldību un sociāli ekonomisko partneru procentuālo attiecību)	EZF partnerība (ievērojot pašvaldību un sociāli ekonomisko partneru procentuālo attiecību)
		ELFLA LEADER projektu vērtēšanas komisija	EZF projektu vērtēšanas komisija
		<u>Izpildinstiūcija</u>	
		administratīvais vadītājs	administratīvais vadītājs
	finanšu vadītājs	finanšu vadītājs	
	Stratēģija		
	Teritorijas sociāli ekonomiskā analīze, vajadzību analīze, vīzija		
	Rīcības plāns ELFLA LEADER	Rīcības plāns EZF	
	stratēģijas ieviešanas un uzraudzības procedūras atbilstoši ELFLA LEADER prasībām	stratēģijas ieviešanas un uzraudzības procedūras atbilstoši EZF prasībām	

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība

attīstībai) pasākumi				
Vietējās attīstības stratēģijas (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākums „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana”	Pasākuma mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu, kā arī nodarbošanās dažādošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās zivsaimniecības rīcības grupas.

Sasniedzamie rezultāti

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto VRG skaits	20
	VRG aptvertā teritorija, km ²	54 900
	Vietējo attīstības stratēģiju ietvaros finansēto projektu skaits	1 250
	Kopējais iedzīvotāju skaits teritorijās, kuras aptver VRG	400 000
Rezultātu	Bruto izveidoto darbavietu skaits	250
	Sekmīgi veikto apmācību skaits	40
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	9 000 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	37

Šīs programmas 4.ass tiks īstenota ar sekojošiem pasākumiem:

Pasākums 411: Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā

Pasākuma pamatojums

1104. Būtiska loma turpmākajai nozaru konkurētspējas attīstībai ir vietējo sociālo un ekonomisko partneru līdzdarbībai mežsaimniecības, lauksaimniecības un pārstrādes nozarēs. Vietējie iedzīvotāji vislabāk pārzina tos apstākļus, kas ir būtiski mežsaimniecības, lauksaimniecības un pārstrādes nozaru tālākai attīstībai katrā konkrētajā teritorijā. Šie būtiskie apstākļi ir iekļauti vietējās attīstības stratēģijās, tādēļ ir nepieciešams nodrošināt līdzekļus vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai arī attiecībā uz mežsaimniecības, lauksaimniecības un pārstrādes nozarēm, kuras joprojām dominē Latvijā.

Pasākuma mērķis

1105. Iesaistīt vietējos iedzīvotājus, lai paaugstinātu lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārstrādes nozares konkurētspēju Latvijas teritorijas daļā, kurā tiek īstenotas vietējo rīcības grupu vietējās attīstības stratēģijas.

Atbalstāmās aktivitātes

1106. Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes, kas iekļautas šīs programmas 1.ass pasākumos 112, 121, 123, 125, ja vietējās attīstības stratēģijās šo nozaru konkurētspējas paaugstināšana ir nepieciešama vietējās teritorijas attīstībai.
1107. Pasākuma ietvaros ir iespējams ieviest citas aktivitātes, kuras veicina 1.ass iepriekšminēto pasākumu aktivitāšu mērķu īstenošanu un kuras sekmē un uzlabo lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārstrādes nozaru konkurētspēju kā tas noteikts šīs programmas 1.asī.
1108. Pasākumu 111, 113, 114, 115, 122, 124, 126, 131, 132, 133, 141 un 142 aktivitātes nav iespējams īstenot ar LEADER pieeju.
1109. Tālākajā darbībā vietējām rīcības grupām izmantojamo aktivitāšu skaits var tikt papildināts.

Pasākuma īstenošanas teritorija

1110. Latvijas teritorijas daļa, kurā tiek īstenota vietējās rīcības grupas vietējā attīstības stratēģija.

Atbalsta saņēmēji

1111. Atbalsta saņēmēji ir noteikti šīs programmas 1.ass pasākumos.

Atbalsta veids un apjoms

1112. Pasākuma ietvaros atbalsta veidu un apjomu nosaka Padomes Regulas Nr. 1698/2005 64.pants un Komisijas 2006.gada 15.decembra Regulas (EK) Nr.1974/2006 1.ass pasākumi.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1113. Atbalsta saņemšanas nosacījumi ir noteikti šīs programmas 1.ass pasākumos.

Finanšu resursi

1114. Kopējais finansējums – 11 712 525 EUR

1115. Sabiedriskais finansējums – 4 685 010 EUR

Sasniedzamie rezultāti

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto projektu skaits	140
	Atbalstīto atbalsta saņēmēju skaits	100
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	11 712 525
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	8 800 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	20

Pasākums 413: Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā

Pasākuma pamatojums

1116. Vienotā programmdokumenta 1.mērķa programmas 2004.-2006.gadam 4.6. pasākuma „Vietējo rīcību attīstība (iniciatīvas „LEADER +” veida pasākums)” ietvaros izstrādātās integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas parāda, ka vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai ir iniciatīva attīstīt pakalpojumus vai uzlabot to kvalitāti. Tomēr vāji attīstītā infrastruktūra, salīdzinoši augstās pakalpojumu sniegšanas izmaksas, zemā iedzīvotāju pirktspēja un līdz šim ierobežotais finansiālais atbalsts ir radījis šķēršļus iedzīvotāju iniciatīvai, kas uzlabotu dzīves kvalitāti teritorijās, kurām ir izstrādāta vietējā attīstības stratēģija. Vairums lauku iedzīvotāju vēl joprojām strādā lauksaimniecībā, kaut arī ekonomiski tas nav ilgtspējīgi, līdz ar to ir jāatbalsta darbību dažādošana lauku teritorijā.

Pasākuma mērķis

1117. Latvijas teritorijas daļā, kurā tiek īstenotas vietējo rīcības grupu vietējās attīstības stratēģijas, veicināt lauku ekonomikas dažādošanu un dzīves kvalitāti, lai nodrošinātu iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu pieejamību, un atbalstīt vietējo iedzīvotāju iniciatīvu, iesaistoties sabiedriskajās aktivitātēs.

Atbalstāmās aktivitātes

1118. Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šīs programmas 3.ass pasākumu 312(311), 313, 321, 323 aktivitātes un sekojošas aktivitātes:

- 1) Inventāra, aprīkojuma un maza apjoma infrastruktūras izveide (t.sk. jauna būvniecība un rekonstrukcija) pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai;
- 2) Inventāra, aprīkojuma un maza apjoma infrastruktūras izveide (t.sk. jauna būvniecība un rekonstrukcija) sabiedrisko aktivitāšu (t.sk. apmācību un interešu klubu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un citu brīvā laikā pavadīšanas aktivitāšu) dažādošanai;
- 3) citas 3.ass pasākumu aktivitātes, kuru mērķis ir veicināt dzīves kvalitāti ar LEADER pieeju.

1119. Maza apjoma infrastruktūra ir infrastruktūra, kuru pārsvarā izmanto vietējie iedzīvotāji.
1120. Tālākajā darbībā vietējām rīcības grupām izmantojamo aktivitāšu skaits var tikt papildināts.

Pasākuma īstenošanas teritorija

1121. Latvijas teritorijas daļa, kurā tiek īstenota vietējās rīcības grupas vietējā attīstības stratēģija.

Atbalsta saņēmēji

1122. Pirmās, otrās un trešās aktivitātes ietvaros atbalsta saņēmējs ir juridiska vai fiziska persona, kas darbojas vietējās rīcības grupas teritorijā.
1123. Attiecībā uz 3.ass pasākumiem atbalsta saņēmēji ir noteikti šīs programmas 3.ass pasākumos.

Atbalsta veids un apjoms

1124. Pirmās, otrās un trešās aktivitātes ietvaros viena atbalstāmā projekta attaisnojamo izdevumu summa nepārsniedz 20000 EUR.
1125. Atbalsta intensitāte tiek noteikta katram atbalsta saņēmējam.

Atbalsta saņēmējs	Atbalsta intensitāte
Biedrības un nodibinājumi	Līdz 90%
Pašvaldības	līdz 75%
Juridiskas personas un fiziskas personas	līdz 50%

1126. Pirmās, otrās un trešās aktivitātes ietvaros atbalstītas tiek šādas izmaksas:

- 1) investīciju izmaksas (tai skaitā, pamatlīdzekļu iegāde, jaunu ēku un būvju celtniecība, kā arī esošo rekonstrukcija un labiekārtošana);
- 2) citas izmaksas, kas saistītas ar projekta ieviešanu, piemēram, materiāli, nomas maksa, sniegtie pakalpojumi, uzturēšanas izmaksas u.tml., taču ne ilgāk kā vienu gadu no projekta realizācijas sākuma;
- 3) atbalstāmās izmaksas ir arī vispārējās izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu un/vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8 % no projekta attiecināmo investīciju izmaksām,

t.sk. arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patentu un licenču saņemšanas izmaksas.

1127. Trešās aktivitātes ietvaros atbalsta veidu un apjomu nosaka Padomes Regulas Nr.1698/2005 64.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 3.ass pasākumi.

Atbalsta saņemšanas nosacījumi

1128. Pasākuma ietvaros ir jāievēro atbalsta saņemšanas nosacījumi saskaņā ar Komisijas 2006.gada 15.decembra Regulas (EK) Nr.1974/2006 ar ko sīki paredz izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr.1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 3.ass pasākumiem.

Finanšu resursi

1129. Kopējais finansējums – 24 986 725 EUR
1130. Sabiedriskais finansējums – 18 740 044 EUR

Sasniedzamie rezultāti

Pamatrādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto projektu skaits	812
	Atbalstīto atbalsta saņēmēju skaits	500
	Kopējais investīciju apjoms, EUR	24 986 725
Ietekmes	Neto papildus pievienotā vērtība pēc PPS, EUR	8 800 000
	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	20

Pasākums 421: Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība

Pasākuma juridiskais pamats

1131. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 65.pants un Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 2.pielikuma 5.3.4.2.punkts.

Pamatojums

1132. Viens no ilgtspējīgas un uz panākumiem orientētas vietējās attīstības nosacījumiem ir pozitīvo pārmaiņu pamanīšana, kas pamudina sabiedrību jauninājumiem un jauniem problēmu risinājumiem. Šāda pozitīvo pārmaiņu pamanīšana ir iespējama nododot savas darbības pieredzi citiem, iegūstot līdzīgu problēmu risinājumu pieredzi citviet, kā arī apvienojot dažādas pieredzes kopīgu problēmrisinājumu meklēšanā. Iepriekšējās darbības pieredze liecina, ka tieši pieredzes apmaiņas rezultātā gūtā informācija un zināšanas sniedz lielāko efektu jaunu pieeju meklēšanā un īstenošanā.
1133. Atbalsts sadarbības projektiem nacionālā un starptautiskā līmenī veicinās vietējām rīcības grupām (VRG) kvalitatīvu pieredzes nodošanu un iegūšanu vietējiem iedzīvotājiem aktuālu problēmu risināšanā, kā arī jaunu un inovatīvu sadarbības ideju īstenošanā lauku teritorijās. Tādā veidā sekmējot uzņēmējdarbības attīstību un nodarbinātības iespējas lauku teritorijās, un sasniegtu vietējās attīstības stratēģijā izvirzīto mērķi un veidotu pievienoto vērtību sadarbībā iekļautajām teritorijām.
1134. Lai palielinātu sadarbības projektu nozīmi lauku teritoriju attīstībā, atbalstītajiem projektiem ir jāveicina 1. un 3.ass mērķu sasniegšana.

Aktivitātes

1135. Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes:

- 1) Starpteritoriālā sadarbība starp vietējām rīcības grupām nacionālajā līmenī;
- 2) Starpvalstu sadarbība starp vietējām rīcības grupām Eiropas Savienības dalībvalstīs un teritorijās, kurās darbojas organizācijas, kas īsteno LEADER pieeju līdzīgas aktivitātes.

Procedūra un grafiks starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektiem

1136. Starpteritoriālo un starpvalstu sadarbības projektu atlasīšanu un vērtēšanu organizē Lauku atbalsta dienests.
1137. Sadarbības projektu vērtēšana tiek veikta divas reizes gadā.

1138. Uz atbalstu var pieteikties VRG, kuras īsteno vietējās attīstības stratēģijas Lauku attīstības programmas 2007. – 2013.gadam ietvaros.
1139. Starpteritoriālie sadarbības projekti ir balstīti uz partneru savstarpējās sadarbības vienošanos, kurā ir noteikta koordinējošā VRG.
1140. Koordinējošā VRG:
- 1) iesniedz projekta iesniegumu Lauku atbalsta dienestā;
 - 2) veic maksājuma pieprasījumus un sniedz atskaites par atbalsta izlietojumu Lauku atbalsta dienestam.
1141. Starpvalstu sadarbības projektos ir iesaistīts vismaz viens partneris ārpus Latvijas teritorijas.
1142. Starpvalstu sadarbības projekta iesniegums tiek iesniegts katrā projektā iesaistītajā valstī.
1143. Ja no Latvijas puses projektā tiek iesaistītas vairākas VRG, tad tiek piemērota Latvijas starpteritoriālās sadarbības projektu iesniegšanas un īstenošanas procedūra.

Kritēriji starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektiem

1144. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektos:
- 1) ir nepieciešami vismaz divi partneri;
 - 2) ir noteiktas kopīgas darbības projekta iesniegumā;
 - 3) ir noteikti katra projekta partnera pienākumi.
1145. VRG nevar saņemt atbalstu par vienām un tām pašām sadarbības projekta aktivitātēm no citiem Eiropas Savienības finanšu avotiem un valsts budžeta.
1146. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu izvērtēšanai piemēro vairākus kritērijus, pēc kuriem var izvērtēt, vai:
- 1) projekts veicina vietējās attīstības stratēģijas īstenošanu;
 - 2) projektā paredzamās aktivitātes ir aktuālas, pamatotas un nodrošinās projekta mērķu sasniegšanu;
 - 3) projekts paaugstina VRG kapacitāti, prasmes un iemaņas;
 - 4) projekts veicina sadarbības veidošanos ar citām Latvijas vietējām rīcības grupām vai vietējām rīcības grupām Eiropas Savienības dalībvalstīs un teritorijās, kurās darbojas organizācijas, kas īsteno LEADER pieejai līdzīgas aktivitātes;
 - 5) iesniegtā izmaksu tāme ir detalizēta un pamatota;

6) paredzētās izmaksas ir atbilstošas sasniedzamajiem rezultātiem;

7) projekts veicina 1. un 3.ass mērķu sasniegšanu.

1147. Prioritāte tiks piešķirt projektiem, kuriem tiks nodrošināts partneru līdzfinansējums.

Atbalsta veids un apjoms

1148. Atbalsta apjomu un finansēšanas kārtību nosaka Ministru Kabineta noteikumos noteiktajā kārtībā.

1149. Atbalsta intensitāte līdz 100%.

1150. Atbalstītas tiek šādas izmaksas:

1) pirmo kontaktu veidošanas izmaksas (tehniskais atbalsts pirmās vizītes un projekta sagatavošanai, piemēram, ceļa izdevumi, komandējuma izdevumi),

2) kopīgu darbību īstenošanas izmaksas (piemēram, izstāžu rīkošana, semināri, u.c.),

3) kopīgi izveidotu struktūru uzturēšanas izmaksas,

4) atbalsts aktivizēšanas pasākumiem,

5) projekta publicitātes izmaksas,

6) vispārējās izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu un/vai ieviešanu un kas nepārsniedz 10% no kopējām attiecināmām izmaksām.

Finanšu resursi

1151. Kopējais finansējums – 3 253 480 EUR

1152. Sabiedriskais finansējums – 3 253 480 EUR

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecī bas fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Starpteritoriāl ā un starpvalstu sadarbība (EZF)	EZF līdzfinansētais „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecīb as fonda	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 3.pasākums	Pasākuma mērķis ir ar nacionāla un starptautiska līmeņa sadarbības projektu starpniecību veicināt ZVRG kvalitatīvu pieredzes nodošanu un iegūšanu vietējiem iedzīvotājiem aktuālu problēmu risināšanā, kā arī jaunu un inovatīvu sadarbības ideju īstenošanā	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās

	atbalsta ieviešanai Latvijā”	„Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība”	zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, tādā veidā sekmējot uzņēmējdarbības attīstību un nodarbinātības iespējas zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, kā arī sekmējot vietējās attīstības stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanu.	zivsaimniecības s rīcības grupas.
--	------------------------------------	--	---	---

Rezultatīvie rādītāji

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Atbalstīto sadarbības projektu skaits	160
	VRG, kuras sadarbojas, skaits	20
	Bruto izveidoto darbavietu skaits	30
Ietekmes	Neto papildus izveidoto darbavietu skaits pilnā darbalaika ekvivalentā	10

Pasākums 431: Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana

Pasākuma juridiskais pamats

1153. Padomes Regulas (EK) Nr.1698/2005 63. (c) pants un Komisijas Regulas (EK) Nr.1974/2006 2.pielikuma 5.3.4.3. punkts..

Pasākuma mērķis

1154. Sekmēt efektīvu VRG darbību vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā un nodrošināt atbalstu vietējās attīstības stratēģijas atjaunošanā, tādējādi veicinot lauku attīstības procesa nepārtrauktību.

Atbalstāmās aktivitātes

1155. Atbalstītas tiek šādas aktivitātes:

- 1) attiecīgās teritorijas pētījumi;
- 2) pasākumi, kas sniedz informāciju par attiecīgo teritoriju un vietējo attīstības stratēģiju;
- 3) vietējās attīstības stratēģijas sagatavošanā un īstenošanā iesaistīto VRG personu mācības;
- 4) publicitātes un pieredzes apmaiņas pasākumi, vietējo līderu mācības;
- 5) VRG darbības nodrošināšana, vietējo attīstības stratēģiju administratīvās izmaksas.

1156. Izdevumi, kas saistīti ar VRG darbības nodrošināšanu šī pasākuma ieviešanai nevar pārsniegt 20 % no kopējā vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai piešķirtā finansējuma apjoma. Šī pasākuma 1. - 4.aktivitātes īstenošanai maksimāli pieejamā summa ir 2 928 132 EUR. Šī pasākuma ES finansējuma daļa būs 80 % no tā kopējā sabiedriskā finansējuma.

1157. Sastādot budžetu VRG darbības nodrošināšanai, VRG nedrīkst pārsniegt katrai pasākuma aktivitātei noteikto limitu (skat. zemāk tabulā).

1158. Orientējoši paredzami izdevumi, ko plānots izmantot prasmju ieguvei un aktivizēšanai un vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai sadalās tabulā noteiktajā proporcijā.

Aktivitāte	Aktivitātei paredzamais finansējums no attiecīgās VRG šī pasākuma budžeta
------------	---

Vietējo attīstības stratēģiju administrēšana	50 %
Attiecīgās teritorijas pētījumi	10 %
Informēšanas pasākumi par vietējo attīstības stratēģiju	10 %
Vietējas attīstības stratēģijas sagatavošanā un īstenošanā iesaistīto VRG personu mācības	10 %
Publicitātes pasākumi un vietējo līderu mācības, veicināšanas pasākumi	20 %

Finanšu resursi

1159. Kopējais finansējums – 5 856 264 EUR

1160. Sabiedriskais finansējums – 5 856 264 EUR

Saistība ar citiem pasākumiem

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Vietējās rīcības grupas nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana (ESF, EZF)	EZF līdzfinansētās „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 2.pasākums „ZVRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritoriju aktivizēšana”	Pasākuma mērķis ir sekmēt efektīvu ZVRG darbību vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā, apgūstot nepieciešamās prasmes, kā arī teritorijas aktivizēšanu, tādējādi veicinot zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju attīstības procesa nepārtrauktību.	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās zivsaimniecības rīcības grupas.
	ESF līdzfinansētās darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātības”	5.2.pasākuma „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” 2.aktivitāte „Sociālo partneru, nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitātes stiprināšana”	Aktivitātes mērķis ir veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī, panākt aktīvu un kvalitatīvu nevalstiskā sektora līdzdalību lēmumu pieņemšanas	ELFLA un ESF pasākumi nepārklāsies, jo tās VRG, kuras saņems atbalstu darbības nodrošināšanai, prasmju apguvei un teritorijas aktivizēšanai no ELFLA vai no EZF, nevarēs saņemt atbalstu

			<p>procesā un publisko pakalpojumu sniegšanā, kā arī stiprinātu nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitāti ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu ieviešanā.</p> <p>Finansējuma saņēmēji ir LBAS, LDDK, nevalstiskās organizācijas, plānošanas reģioni, novadu un republikas pilsētu pašvaldības.</p>	no ESF.
--	--	--	--	---------

Sasniedzamie rezultāti

Rādītāja veids	Rādītājs	Mērķis
Iznākuma	Prasmju ieguves un aktivizēšanas projektu skaits	60
	Dalībnieku skaits aktivitātēs	25 000
Rezultātu	Personu skaits, kas saņēmušas apliecinājumu par mācību beigšanu	600

6. Finanšu plāns

6.1. IKGADĒJAIS ELFLA BUDŽETS

Reģiona tips \ Gads	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	KOPĀ
Konverģences reģioni	152 867 493	147 768 241	142 542 483	147 766 381	148 781 700	150 188 774	151 198 432	1 041 113 504
EAFRD kopā	152 867 493	147 768 241	142 542 483	147 766 381	148 781 700	150 188 774	151 198 432	1 041 113 504

6.2. FINANŠU PLĀNS ASU SADALĪJUMĀ

Ais	Sabiedriskais ieguldījums			Papildus finansējums (1)
	Sabiedriskais ieguldījums kopā	EAFRD ieguldījuma likme (%)	EAFRD summa	
1. ass	648 960 777	75%	486 720 583	-
2. ass	365 040 438	80%	292 032 350	-
3. ass	259 584 311	75%	194 688 233	-
4. ass	32 534 798	80%	26 027 838	-
Tehniskā palīdzība	55 526 000	75%	41 644 500	-
Kopā:	1 361 646 323	-	1 041 113 504	-

7. Indikatīvs finanšu sadalījums Lauku attīstības programmas pasākumiem

Pasākums / Ass	Saīsināts nosaukums	EAFDR ieguldījums	Sabiedriskais finansējums	Privātais finansējums	Kopējais programmas finansējums
111	Arodapmācības un informācijas pasākumi	7 616 064	10 154 752	0	10 154 752
112	Atbalsts jauniem lauksaimniekiem	19 468 827	25 958 436	6 489 609	32 448 045
113	Priekšlaicīga pensionēšanās	35 519 500	47 359 333	0	47 359 333
114	Konsultāciju pakalpojumu izmantošana	9 649 690	12 866 253	8 577 502	21 443 755
115	Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	0	0	0	0
121	Lauku saimniecību modernizācija	238 937 420	318 583 227	477 874 841	796 458 068
122	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	34 066 250	45 421 667	45 421 667	90 843 334
123	Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotā vērtība	59 600 000	79 466 667	119 200 001	198 666 668
124	Jaunie produkti, procesi un tehnoloģijas	0	0	0	0
125	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	25 515 318	34 020 424	51 030 636	85 051 060
126	Dabas postījumu novēršana / atjaunošana	0	0	0	0
131	To standartu ievērošana, kas pamatojas uz Kopienas tiesību aktiem	750 000	1 000 000	0	1 000 000
132	Lauksaimnieku piedalīšanās pārtikas kvalitātes shēmās	0	0	0	0
133	informācijas un reklāmas aktivitātes	0	0	0	0
141	Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija	49 110 250	65 480 333	0	65 480 333
142	Ražotāju grupas	6 487 264	8 649 685	0	8 649 685
1. ass kopā		486 720 583	648 960 777	708 594 256	1 357 555 033
Konkurētspēja					
211	Maksājumi par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem kalnu teritorijās	0	0	0	0
212	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)	109 980 800	137 476 000	0	137 476 000
213	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK	10 302 600	12 878 250	0	12 878 250
214	Agrovīdes maksājumi	128 050 567	160 063 209	0	160 063 209
215	Dzīvnieku labturības maksājumi	0	0	0	0
216	Neienesīgās investīcijas lauksaimniecībā	0	0	0	0
221	Lauksaimniecības zemes pirmreizēja apmežošana	0	0	0	0
222	Agromežu sistēmas uz lauksaimniecības zemes	0	0	0	0
223	Nelauksaimniecības zemes pirmreizēja apmežošana	12 974 528	16 218 160	0	16 218 160
224	Natura 2000 maksājumi mežiem	17 749 362	22 186 703	0	22 186 703
225	Meža vides maksājumi	0	0	0	0
226	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	12 974 493	16 218 116	0	16 218 116
227	Neienesīgās investīcijas mežos	0	0	0	0
2. ass kopā		292 032 350	365 040 438	0	365 040 438
Vides un lauku ainavas uzlabošana					
311	Nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošana	0	0	0	0
312	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	95 530 034	127 373 379	191 060 069	318 433 448
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	19 468 827	25 958 436	38 937 654	64 896 090
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	69 954 978	93 273 304	31 091 101	124 364 405
322	Ciematų atjaunošana un attīstība	0	0	0	0

323 Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana		9 734 394	12 979 192	4 326 397	17 305 589
331 Apmācība un informācija		0	0	0	0
341 Prasmju ieguve, aktivizēšanas pasākumi un īstenošana		0	0	0	0
3. ass kopā	Dažādošana un dzīves kvalitāte	194 688 233	259 584 311	265 415 221	524 999 532
411 Konkurētspēja		3 748 008	4 685 010	7 027 515	11 712 525
412 Vietējo stratēģiju īstenošana		0	0	0	0
413 Dzīves kvalitāte / dažādošana		14 992 035	18 740 044	6 246 681	24 986 725
421 Sadarbība		2 602 784	3 253 480	0	3 253 480
431 Tekošās izmaksas, prasmju apguve, īstenošana		4 685 011	5 856 264	0	5 856 264
4. ass kopā	„Leaderis”	26 027 838	32 534 798	13 274 196	45 808 994
511	Tehniskā palīdzība	41 644 500	55 526 000	0	55 526 000
PAVISAM KOPĀ		1 041 113 504	1 361 646 323	987 283 673	2 348 929 996

8. Papildu valsts finansējums lauku attīstības pasākumiem pa asīm

1161. Papildu valsts finansējums (Regulas (EK) Nr.1698/2005 16(f) pants)

	Viss periods no 2009 - 2013, EUR
1.ass	
Pasākums 121 ¹³³	63 716 644
Kopā	63 716 644

133 Papildus valsts finansējums sastāda 10% no pasākuma sabiedriskā finansējuma visam programmēšanas periodam.

9. Konkurences izvērtēšana

Lauku attīstības programmas pasākumi, uz kuriem attiecas Līguma 36.pants.

Pasākuma kods	Atbalsta shēmas nosaukums	Norāde par shēmas likumību	Atbalsta shēmas darbības ilgums
121	Lauku saimniecību modernizācija	Komisijas Regulas (EK) Nr. 794/2004 attiecīgais pielikums pievienots Lauku attīstības programmai	2007-2013

1162. Papildus nacionālais atbalsts paredzēts pasākumam 121 „Lauku saimniecību modernizācija”

Lauku attīstības programmas pasākumi, uz kuriem neattiecas Līguma 36.pants.

1163. Tabulā ir iekļautas programmas, kas ietver valsts atbalsta elementus.

Pasākuma kods	Atbalsta shēmas nosaukums	Norāde par shēmas likumību	Atbalsta shēmas darbības ilgums
312	Atbalsts mikrouzņēmumu veidošanai un attīstībai	XS 153/07 (JO C222, 22.09.2007, p.15)	2007-2008
		Atbalsts tiks piešķirts atbilstoši Komisijas 2001. gada 12. janvāra Regulas (EK) Nr. 70/2001 par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu, sniedzot valsts atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas grozīta ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 364/2004 (2004. gada 25. februāris) nosacījumiem. (OJ L 63, 28.02.2004, p. 22)	2009-2013

		Regula (EK) Nr. 1998/2006 (2006. gada 15. decembris) par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu <i>de minimis</i> atbalstam nosacījumiem (JO L379, 28.12.2006, p.5-10)	
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	Atbalsts tiks piešķirts atbilstoši Komisijas Regula (EK) Nr. 1998/2006 (2006. gada 15. decembris) par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu <i>de minimis</i> atbalstam nosacījumiem (JO L379, 28.12.2006, p.5-10)	2007-2013
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	Atbalsts tiks piešķirts atbilstoši Komisijas Regula (EK) Nr. 1998/2006 (2006. gada 15. decembris) par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu <i>de minimis</i> atbalstam nosacījumiem (JO L379, 28.12.2006, p.5-10)	2007-2013
323	Lauku mantojuma saglabāšana	Atbalsts tiks piešķirts atbilstoši Komisijas Regula (EK) Nr. 1998/2006 (2006. gada 15. decembris) par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu <i>de minimis</i> atbalstam nosacījumiem (JO L379, 28.12.2006, p.5-10)	2007-2013

1164. Par ikvienu iepriekš uzskaitīto shēmu piemērošanas gadījumu, par kuru tiek prasīts atsevišķs paziņojums saskaņā ar noteikumiem par valsts atbalstu vai saskaņā ar nosacījumiem un saistībām, kas paredzētas attiecīgajā lēmumā par valsts atbalsta apstiprināšanu, paziņos individuāli saskaņā ar Līguma 88. panta 3. punktu.

10. Informācija par papildinātību ar pasākumiem, kurus finansē ar citiem KLP instrumentiem, Kohēzijas politikas ietvaros un Eiropas zivsaimniecības fondu

10.1. NOVĒRTĒJUMS UN LĪDZEKĻI PAPILDINĀTĪBAI AR KOPIENAS DARBĪBĀM, POLITIKU UN PRIORITĀTĒM, AR SOCIĀLI EKONOMISKĀS KOHĒZIJAS MĒRĶIEM UN EZF

1165. Lauku attīstības programmas izstrādes gaitā ir nodrošināta sasaiste ar citām Kopienas politikām: reģionālo politiku, kopējo zivsaimniecības politiku u.c. Papildinātības nodrošināšana ir noteikta ar citiem Eiropas Savienības fondiem (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Zivsaimniecības fonds).
1166. ELFLA līdzfinansētās programmas „Lauku attīstības programma 2007. – 2013.gadam” sasaisti ar citu ES fondu līdzfinansētajiem plānošanas dokumentiem noteica par pamatu ņemot pasākumu aktivitātes, atbalstāmās nozares, atbalsta saņēmējus un īstenošanas teritorijas. Sīkāku informāciju skatīt tabulā.

Kopsavilkums ELFLA papildinātībai un demarkācijai ar ERAF, KF, ESF, EZF

ELFLA (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) pasākumi	Demarkācija un papildinātība			
	Plānošanas dokuments	Pasākums, aktivitāte	Pasākumu un to aktivitāšu mērķi, finansējuma saņēmēji	Nošķirtība
Arodapmācības un informācijas pasākumi (ESF, EZF) ¹³⁴	ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1.pasākuma „Nodarbinātība” 1.aktivitāte „Darbaspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk. nodarbināto	Aktivitātes mērķis ir nodrošināt uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju, tādējādi arī sekmējot darbaspēka ražīguma pieaugumu tautsaimniecībā, kā arī paaugstināt bezdarbnieku un darba meklētāju kvalifikāciju, konkurētspēju un iesaistīšanos darba tirgū.	ELFLA pasākums nepārklāsies ar ESF un EZF pasākumiem, ko nodrošinās atšķirīgie atbalsta saņēmēji un

¹³⁴ Atsauce aiz iekavām norāda fondu, ar kuru noteikta demarkācija vai papildinātība

		pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi”	Finansējuma saņēmēji ir uzņēmumi, profesionālās asociācijas, iestādes, kuras izstrādā un īsteno darba tirgus politiku.	izglītības joma. ELFLA atbalsts paredzēts lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas pārstrādes nozares profesionālajām apmācībām un grupām. ESF – izglītības iespējas visām sabiedrības grupām dažādās jomās. EZF – kopīgas rīcības projekti profesionālām apmācībām zivsaimniecībā.
		2.1.pasākuma „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība” 1.aktivitāte „Profesionālās izglītības sistēmas attīstība, kvalitātes, atbilstības un pievilcības uzlabošana”	Aktivitātes mērķis ir veicināt profesionālās izglītības programmās studējošo jauniešu īpatsvara pieaugumu un iegūtās profesionālās kvalifikācijas atbilstību darba tirgus prasībām, pilnveidojot nacionālo kvalifikāciju sistēmu, profesiju standartus, profesionālās izglītības programmas un eksamināciju, uzlabojot profesionālās izglītības programmu pievilcību un īstenošanas kvalitāti, paaugstinot profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu un prakses vadītāju kompetenci un nodrošinot kvalifikācijas prasībām atbilstošu praktisko mācību pieejamību, kā arī uzlabojot profesionālajā izglītībā iesaistīto pušu, tai skaitā sociālo partneru, kapacitāti un sadarbību. Finansējuma saņēmēji ir Izglītības un zinātnes ministrija, Profesionālās izglītības administrācija, sociālo partneru organizācijas, kam deleģētas tiesības darboties nacionālā līmenī; augstākās izglītības institūcijas, kas īsteno profesionālās izglītības pedagogu izglītošanas programmas; profesionālās izglītības iestādes un koledžas, darba devēju organizācijas vai profesionālās organizācijas.	
		2.2.pasākuma „Mūžizglītības attīstība un mūžizglītībā iesaistīto institūciju rīcības spējas un sadarbības uzlabošana” 2.aktivitāte „Profesionālās orientācijas un karjeras izglītības attīstība, profesionāli orientētās izglītības attīstība”	Aktivitātes mērķis ir attīstīt profesionālās orientācijas un karjeras izglītības sistēmu, izveidojot profesionālās orientācijas atbalsta institūcijas izglītības sistēmā, nodrošinot konsultāciju pieejamību, īpaši reģionos, kā arī veicinot jauniešu iesaistīšanos profesionāli orientētā izglītībā un pasākumos. Finansējuma saņēmēji ir valsts pārvaldes iestāde, kurai normatīvajos aktos noteiktas funkcijas karjeras attīstības atbalsta sistēmas ieviešanas koordinēšanā nacionālā līmenī; valsts pārvaldes iestāde, kurai normatīvajos aktos noteiktas funkcijas interešu izglītības un audzināšanas darba sistēmas attīstībā nacionālā līmenī; valsts pārvaldes iestādes, institūcijas un kapitālsabiedrības, kas veic valsts pārvaldes funkcijas; pašvaldības; izglītības iestādes; citas Latvijas Republikā reģistrētas juridiskas personas.	

EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” 4.pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” 3. aktivitāte „Profesionālā apmācība ”	<p>Pasākuma mērķis ir sekmēt zvejniecības konkurētspēju, veicinot kvalificētu un darba tirgus prasībām atbilstošu speciālistu sagatavošanu katrā no sektora darbības jomām, sniedzot iespējas paaugstināt profesionālās prasmes, attīstīt un papildināt zināšanas speciālistiem, kas turpinās darbu zvejniecībā, tādējādi nodrošinot nozari ar kvalificētu darbaspēku.</p> <p>Pasākuma mērķis ir modernizēt akvakultūras uzņēmumus un uzlabot to vispārējo darbību, attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes, attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanu, ieviest akvakultūras metodes, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi.</p>
	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 1.pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” 2.aktivitāte „Profesionālā apmācība”	<p>Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem, darba drošības un darba ražīguma palielināšana, negatīvas ietekmes uz vidi mazināšana, produktu kvalitātes nodrošināšana, tai skaitā kaitīgu vielu samazināšana zivju produktos, jaunu produktu ražošana un blakusproduktu un atkritumu izmantošana.</p>
	3.prioritārā virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” 1.pasākuma „Kopīgas rīcības pasākumi” 2.aktivitāti „Profesionālo iemaņu, partnerattiecību, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšana”	<p>Pasākuma mērķis ir atbalstīt kopējas ieinteresētības pasākumus zivsaimniecības nozarē, kuru ieviešanas rezultāts ir nozīmīgs un pieejams plašākam zivsaimniecības nozares pārstāvju lokam, salīdzinot ar pasākumiem, ko parasti savu interešu realizācijai veic privātuzņēmumi, tādējādi sekmējot vienlaicīgu plašākam zivsaimniecības nozares pārstāvju lokam nozīmīgu jautājumu risināšanu.</p>

Atbalsts jaunaļiem lauksaimniekiem	-			
Priekšlaicīga pensionēšanās (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”.	1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” 4.pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” 2.aktivitāte „Pirmstermiņa pensionēšanās”	Pasākuma mērķis ir piedāvāt iespēju priekšlaicīgi pensionēties gados veciem zvejniekiem, kuri strādājuši uz kuģiem, kas nodoti sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības.	ELFLA un EZF pasākuma pārklāšanās nenotiks, ko nodrošinās atšķirīgie atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākumā atbalsta saņēmēji ir lauksaimnieki, EZF – zvejnieki.
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana (ESF)	ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1.pasākuma „Nodarbinātība” 1.aktivitāte „Darbaspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana darba tirgū, t.sk. nodarbināto pārkvalifikācija un aktīvie nodarbinātības pasākumi”	Aktivitātes mērķis ir nodrošināt uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju, tādējādi arī sekmējot darbaspēka ražīguma pieaugumu tautsaimniecībā, kā arī paaugstināt bezdarbnieku un darba meklētāju kvalifikāciju, konkurētspēju un iesaistīšanos darba tirgū. Finansējuma saņēmēji ir uzņēmumi, profesionālās asociācijas, iestādes, kuras izstrādā un īsteno darba tirgus politiku.	ELFLA atbalsts paredzēts konkrētām nozarēm: lauksaimniecībai un mežsaimniecībai. ESF – atbalsts darbaspējas vecuma iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšanai tirgū. Atšķirībā no ESF pasākumiem, ELFLA ietvaros atbalsts nav paredzēts bezdarbniekiem.
Lauku saimniecību modernizācija (ERAF, EZF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Demarkācija starp ELFLA, ERAF un EZF – ražotās produkcijas veids. ELFLA atbalsta Eiropas Kopienas Dabīgās Ieguvuma I pielikumā minēto lauksaimniecības,
	EZF līdzfinansētā	2.prioritārā virziena	Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju	

	„Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	„Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 5.pasākums „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un marketings”	produktiem; darba drošības un darba ražīguma palielināšana; negatīvas ietekmes uz vidi mazināšana; produktu kvalitātes nodrošināšana, tai skaitā kaitīgu vielu samazināšana zivju produktos; jaunu produktu ražošana un blakusproduktu un atkritumu izmantošana.	izņemt zivsaimniecības, produkcijas ražošanu., EZF – zvejas un akvakultūras apstrāde un to blakusproduktu pārstrāde. ERAF – citas nozares, izņemt lauksaimniecību un zivsaimniecību
Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana (ERAF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Demarkācija starp ELFLA un ERAF – atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākuma ietvaros atbalsta saņēmēji ir privāto mežu zemes un pašvaldību meža zemes īpašnieki, un to apvienības. ERAF – pārējās nozares.
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (ERAF, EZF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Demarkāciju starp ELFLA, ERAF un EZF nodrošina pārstrādātās produkcijas veids. ELFLA atbalsta Eiropas Kopienas Dībināšanas līguma I pielikumā minēto

	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketingš” 5.pasākums „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketingš”	Pasākuma mērķis ir pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem.	lauksaimniecības, izņemot zivsaimniecības, produkcijas pārstrādi. EZF – zvejas un akvakultūras apstrāde un to blakusproduktu pārstrāde. ERAF – pārējās nozares, izņemot lauksaimniecību un zivsaimniecību.
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (ERAF un KF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās.	Atšķirībā no ERAF un KF pasākumu īstenošanas teritorijām, ELFLA pasākuma atbalsta aktivitātes paredzēts realizēt lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēs.
	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”	3.2.1.pasākums „Pieejamības un transporta sistēmas attīstība”	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts 1.šķiras valsts autoceļu maršrutu sakārtošanai, tranzītielu sakārtošanai pilsētās, satiksmes drošības uzlabojumiem apdzīvotās teritorijās un mazo ostu infrastruktūras uzlabošanai.	ELFLA atbalsts paredzēts konkrētām nozarēm: lauksaimniecībai un mežsaimniecībai.
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai (ERAF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	3.2.pasākums „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi”	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts biznesa inkubatoru izveidei, ieguldījumiem mazo un vidējo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās, klasteru programmas īstenošanai un augstas pievienotās vērtības investīcijām.	Demarkāciju starp ELFLA un ERAF nodrošina atbalsta saņēmēji. ELFLA pasākuma ietvaros atbalsta saņēmēji ir lauksaimniecības produkcijas ražotāji. ERAF – pārējās nozares, izņemot lauksaimniecību.
Ražotāju grupas	-			

Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas	-			
NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK (ERAF, KF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”	3.4.1.pasākuma „Vide” 3.4.1.2.aktivitāte „Infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir saglabāt Latvijas dabas vides kvalitāti atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām, valsts starptautiskajām saistībām un vietējām vajadzībām; novērst esošos un nākotnes draudus dabas vērtībām, vienlaikus nodrošinot maksimāli efektīvu resursu izlietojumu dabas vērtību saglabāšanā un atjaunošanā. Finansējuma saņēmēji ir dabas aizsardzības pārvalde, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrācijas, pašvaldības, pašvaldību apvienības (sadarbības apvienības), valsts iestādes, komercsabiedrības. Finansējuma saņēmēja, ja iesniedzējs ir pašvaldība, administratīvajā teritorijā jāatrodas Natura 2000 teritorijai, kurai paredzēta infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir pašvaldību apvienība (sadarbības apvienība) tajā jāietilpst visām pašvaldībām, kuru teritorijā paredzēta Natura 2000 teritorijas infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir valsts iestādes vai komercsabiedrības, to kompetencē jābūt īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.	ELFLA pasākuma un ERAF un KF pasākuma nepārklāšanos nodrošinās atšķirīgās aktivitātes, to mērķu grupas un dažādie atbalsta saņēmēji.
Agrovīdes maksājumi (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” 2.pasākums „Ūdens vides aizsardzība”	Pasākuma mērķis ir veicināt jaunus akvakultūras veidus, kuros ir iekļauta vides, dabas resursu un ģenētiskās daudzveidības aizsardzība un stiprināšana, kā arī ainavu un akvakultūras zonu tradicionālo iezīmju apsaimniekošana, atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1198/2006 30.panta 2.punkta a) apakšpunktā minētajam.	Demarkāciju starp ELFLA un EZF nodrošinās atšķirīgs zemes izmantošanas veids. ELFLA pasākuma ietvaros tiks maksāts par lauksaimniecībā izmantojamo zemes platību, bet EZF maksājumi paredzēti par nelauksaimniecisko zemes platību un par zemi zem ūdeņiem, kura

				tiek izmantota akvakultūras dzīvnieku audzēšanai.
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizēja apmežošana	-			
NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem) (ERAF un KF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi”	3.4.1.pasākuma „Vide” 3.4.1.2.aktivitāte „Infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir saglabāt Latvijas dabas vides kvalitāti atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām, valsts starptautiskajām saistībām un vietējām vajadzībām; novērst esošos un nākotnes draudus dabas vērtībām, vienlaikus nodrošinot maksimāli efektīvu resursu izlietojumu dabas vērtību saglabāšanā un atjaunošanā. Finansējuma saņēmēji ir dabas aizsardzības pārvalde, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrācijas, pašvaldības, pašvaldību apvienības (sadarbības apvienības), valsts iestādes, komercsabiedrības. Finansējuma saņēmēja, ja iesniedzējs ir pašvaldība, administratīvajā teritorijā jāatrodas Natura 2000 teritorijai, kurai paredzēta infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir pašvaldību apvienība (sadarbības apvienība) tajā jāietilpst visām pašvaldībām, kuru teritorijā paredzēta Natura 2000 teritorijas infrastruktūras izveide. Ja finansējuma saņēmējs ir valsts iestādes vai komercsabiedrības, to kompetencē jābūt īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.	ELFLA pasākuma nepārklāšanos ar ERAF un KF pasākumiem nodrošinās aktivitātes mērķis un tā teritorija, t.i., ELFLA kompensē saimnieciskās darbības ierobežojumus mežos un meža zemēs, kas iekļautas Natura 2000 teritorijā. ELFLA pasākuma aktivitātes var papildināt ar ERAF aktivitāti, tādā veidā sekmējot starp abiem fondiem sinerģiju.
Meža vides maksājumi	-			
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana	-			
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ERAF, EZF, ESF)	ERAF līdzfinansētā darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”	2.3.1.pasākums „Uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātes” 2.3.1.1.aktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana”	Aktivitātes mērķis ir iepazīstināt ārvalstu pircējus ar Latvijas preču un pakalpojumu priekšrocībām, sekmēt Latvijas uzņēmumu dalību starptautiskās izstādēs un tirdzniecības misijās vienotos nacionālos standos, kā arī sekmēt Latvijas uzņēmumu iekļaušanos starptautiskajās piegāžu ķēdēs. Galvenokārt ir paredzēts ir paredzēts veicināt augstākas pievienotās vērtības produktus un pakalpojumu noieta tirgu iepazīšanu un apgūšanu.	ELFLA pasākumā ietvaros atbalstu var saņemt komersanti, kas atbilst mikrouzņēmumu definīcijai, vai fiziska persona jaunu uzņēmumu dibināšanai

		2.3.2.pasākuma „Uzņēmējdarbības infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojumi” 2.3.2.2.aktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem mikro un maziem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās”	Aktivitātes mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmās teritorijās. Finansējuma saņēmēji ir mikro un mazie komersanti, kas darbojas īpaši atbalstāmās teritorijās.	lauku teritorijā nelauksaimnieciska rakstura uzņēmējdarbības (izņemot tūrismu un zivsaimniecības nozari) attīstībai. ERAF – atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī mikrouzņēmumiem īpaši atbalstāmajā teritorijā (rajonu centri, kurus neatbalsta ELFLA). EZF ietvaros tiek atbalstīta zivsaimniecības nozares pārstāvju ekonomiskās darbības
		2.2.1.pasākuma „Finanšu resursu pieejamība” 2.2.1.1.aktivitāte : Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos” un 2.2.1.1.aktivitāte „Stratēģisko investoru piesaiste”	Pirmās aktivitātes mērķis ir nodrošināt mazo un vidējo komersantu pieeju finansējumam komercdarbības uzsākšanai un attīstībai. Otrās aktivitātes mērķis ir sekmēt sistēmu mazu un vidēju uzņēmumu tirdzniecībai, tādā veidā palielinot investoriem izejas iespējas.	restrukturizēšana, pārorientācija un darbību dažādošana, kas netiek atbalstīta no ELFLA. ESF pasākums atbalstīs konsultācijas par uzņēmējdarbības attīstību, kuras netiks iekļautas ELFLA pasākumā kā atbalstāmās nozares, kas ir noteiktas atbilstoši NACE klasifikatoriem.
	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 3.aktivitāte „Ekonomiskās darbības restrukturēšana, pārorientācija un darbību dažādošana”	Aktivitātes mērķis ir veicināt nodarbošanās dažādošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	restrukturizēšana, pārorientācija un darbību dažādošana, kas netiek atbalstīta no ELFLA. ESF pasākums atbalstīs konsultācijas par uzņēmējdarbības attīstību, kuras netiks iekļautas ELFLA pasākumā kā atbalstāmās nozares, kas ir noteiktas atbilstoši NACE klasifikatoriem.
	ESF līdzfinansētā darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	3.1. pasākuma „Nodarbinātība” 2. aktivitāte „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai”	Aktivitātes mērķis ir paaugstināt uzņēmējdarbības aktivitāti valstī, īpaši reģionos, attīstot uzņēmējdarbības uzsācēju zināšanas un iemaņas uzņēmējdarbībā, kā arī sniedzot nepieciešamo atbalstu konsultāciju, grantu vai aizdevumu veidā uzņēmējdarbības uzsākšanai.	restrukturizēšana, pārorientācija un darbību dažādošana, kas netiek atbalstīta no ELFLA. ESF pasākums atbalstīs konsultācijas par uzņēmējdarbības attīstību, kuras netiks iekļautas ELFLA pasākumā kā atbalstāmās nozares, kas ir noteiktas atbilstoši NACE klasifikatoriem.
Tūrisma aktivitāšu veicināšana (ERAF, EZF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma	3.4.2.pasākuma „Tūrisms” 3.4.2.1.aktivitāte „Nacionālās nozīmes	Aktivitātes mērķis ir veicināt nacionālas nozīmes tūrisma produkta izveidošanu un attīstību Latvijā, nodrošinot tam nepieciešamo infrastruktūru.	Demarkācija ar ERAF un KF – investīciju objekts.

	„Infrastruktūra un pakalpojumi”	tūrisma produkta attīstība”		ERAF un KF – valsts nozīmes infrastruktūras pielāgošana tūrisma produktu attīstībai. ELFLA pasākuma „Tūrisma aktivitāšu veicināšana” ietvaros atbalsts paredzēts konkrētām darbības aktivitātēm lauku teritorijā, kā arī tiek ierobežots ar noteiktiem rādītājiem: 1) maza apjoma infrastruktūra; 2) gultasvietu skaits tūrisma mītnē vai mītnēs līdz 20 gultasvietām. ELFLA ietvaros netiek paredzēts atbalsts nacionālas nozīmes tūrisma produkta attīstībai. Demarkācija ar EZF – teritorija: EZF - nelielas zivsaimniecības kopienas - pašvaldības teritorija, kurā veic zivsaimniecības aktivitātes un kura atrodas zivsaimniecībai nozīmīgajā teritorijā. ELFLA: pārējā lauku teritorija.
	EZF līdzfinansētā „Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 2.aktivitāte „Ar zivsaimniecību un tūrisma saistītas infrastruktūras un pakalpojumu attīstība”	Aktivitātes mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	
Pamatpakalpojumi ekonomikai un	ERAF un KF līdzfinansētā darbības	3.2.1.pasākuma „Pieejamības un transporta	Aktivitātes mērķis ir uzlabot satiksmes drošību apdzīvotās vietās, likvidējot „melnos punktus” jeb satiksmes drošībai	ELFLA pasākums nepārkļāsies ar ERAF

iedzīvotājiem (ERAF, KF, EZF)	programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi”	sistēmas attīstība” 3.2.1.3.aktivitāte „Satiksmes drošības uzlabojumi apdzīvotās vietās un Rīgā”	bīstamās vietas - ne tikai tās, kur ir liels avāriju un bojā gājušo skaits, bet arī potenciāli bīstamās vietas, veicot dažādus transporta infrastruktūras uzlabošanas un satiksmes organizācijas pasākumus, lai ar iespējami mazākiem līdzekļiem panāktu satiksmes drošības līmeņa uzlabošanu. Piemēram, krustojumu pārbūve un energoefektīva ielu apgaismošana, luksoforu uzstādīšana, gājēju celiņu un gājēju pāreju ierīkošana. Finansējuma saņēmēji ir pašvaldības.	un KF pasākumiem, to veicinās atšķirīgās aktivitātes, kā arī ELFLA pasākumi tiks īstenoti lauku teritorijās.
		3.2.2.pasākuma „IKT infrastruktūra un pakalpojumi” 3.2.2.1.aktivitāte „Publiskās pārvaldes elektronisko pakalpojumu un informācijas sistēmu attīstība”	Aktivitātes mērķis ir efektīvi izmantojot IKT iespējas, uzlabojot publiskās pārvaldes efektivitāti, veicinot publisko pakalpojumu elektronizāciju, attīstību, pieejamību un kvalitāti, attīstot informācijas sistēmas, nodrošinot tehnisko bāzi e-pakalpojumu attīstībai un uzlabojot informācijas apriti, samazināt administratīvo slogu uz iedzīvotājiem un komersantiem, palielināt iespējas iedzīvotājiem iesaistīties sabiedriskajos procesos. Finansējuma saņēmēji ir tiešās valsts pārvaldes iestādes, tām pakļautībā un pārraudzībā esošas institūcijas, plānošanas reģioni.	
		3.4.3.pasākums „Kultūrvides sociālekonomiskā ietekme”.	Pasākuma ietvaros netiks sniegts atbalsts lauku teritorijās , bet gan tiks vērsts uz kultūrvides attīstību (daudzfunkcionālu koncertzāļu tīkla izveide, sociālekonomiski nozīmīgu kultūrvēsturiskā mantojuma objektu atjaunošana, privātpašumā esošo kultūras pieminekļu saglabāšana un to sociālekonomiskā potenciāla stiprināšana) nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centros. Nozares un precīzas profesijas no ELFLA atbalsta. Atbalsta profskolās visās, bet rekonstrukciju atbalstīs tik tālu, lai darbinātu šīs iekārtas.	
		3.5.2. pasākuma „Energētika” 3.5.2.2.aktivitāte „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība”	Aktivitātes mērķis ir būtiski paaugstināt elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas apjomus no atjaunojamajiem energoresursiem, tādējādi mazinot Latvijas atkarību no primāro enerģijas resursu importa. Finansējuma saņēmēji ir komersanti, pašvaldību komersanti	ELFLA atbalstītās aktivitātes un ERAF un KF atbalstītās aktivitātes nepārklāšanos nodrošinās atšķirīgie: a) atbalsta saņēmēji, t.i., juridiskas vai fiziskas personas, kas ražo EK Dibināšanas līguma I pielikumā minēto lauksaimniecības

				produkciju, vai atbilstīga lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, b)atšķirīgie energoresursu veidi – lauksaimniecības un mežsaimniecības izcelsmes biomasa.
	Cukura nozares valsts restrukturizācijas programma.	Atbalsts Zemgales plānošanas reģiona pašvaldību ceļu, ielu un ar to saistītās infrastruktūras izbūvei un sakārtošanai Bauskas, Dobeles un Jelgavas rajonos; Lielupes aizsargdambja posmā no dzelzceļa līnijas līdz Rīgas ielai atjaunošanai Jelgavas pilsētā; kā arī pašvaldību ceļu posmu un caurteku sakārtošanai Saldus un Liepājas rajonos	No Pagaidu cukura rūpnīcas restrukturizācijas fonda tiek atbalstīti tikai tādi projekti, kuriem ir cieša saikne ar cukura nozares restrukturizāciju.	Ceļu vai ielu posmi un ar tiem saistītā infrastruktūra, kuru rekonstrukcijas un būvniecības darbi būs tikuši finansēti no Pagaidu cukura rūpnīcas restrukturizācijas fonda, nevarēs tikt pieteikti uz atbalstu ELFLA pasākuma „Pamatpakalpojumi iedzīvotājiem un ekonomikai” ietvaros.

	<p>EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”</p>	<p>4.prioritārā virziena „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākuma „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana” 1.aktivitāte „Ciematu, kuros veic zivsaimniecības darbības, atjaunošana un attīstība”</p>	<p>Aktivitātes mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un pievilcības saglabāšanai.</p>	<p>Lai nodrošinātu ELFLA un EZF pasākumu nepārklāšanos, vietējām rīcības grupām un zivsaimniecības vietējām rīcības grupām savās vietējās attīstības stratēģijās būs jānorāda demarkācija (nošķirtība) starp aktivitātēm. Vienas un tās pašas darbības nevarēs līdzfinansēt gan no ELFLA, gan no EZF.</p> <p>Attiecībā uz apakšpasākumu „Vietējo pašvaldību sniegto pamatpakalpojumu ekonomikai un iedzīvotājiem attīstība” demarkācija – teritorija: EZF - ciemati, kuros veic zivsaimniecības aktivitātes un kuri atrodas zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās atbilstoši Rīcības programmas zivsaimniecības atbalsta ieviešanai Latvijā 2007-2013 2.pielikumam; ELFLA -pārējā lauku teritorija.</p>
--	---	--	---	---

Lauku mantojuma saglabāšana un attīstība (ERAF un KF)	ERAF un KF līdzfinansētā darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”.	3.4.3.pasākuma „Kultūrvides sociālekonomiskā ietekme” 3.4.2.1.aktivitāte „Nacionālās un reģionālās nozīmes daudzfunkcionālu centru izveide”, 3.4.2.2.aktivitāte „Sociālekonomiski nozīmīgu kultūras mantojuma objektu atjaunošana” un 3.4.3.3.aktivitāte „Atbalsts kultūras pieminekļu privātpašniekiem kultūras pieminekļu saglabāšanā un to sociālekonomiskā potenciāla efektīvā izmantošana”	<p>Pasākuma ietvaros netiks sniegts atbalsts lauku teritorijās, bet gan tiks vērsts uz kultūrvides attīstību (daudzfunkcionālu koncertzāļu tīkla izveide, sociālekonomiski nozīmīgu kultūrvēsturiskā mantojuma objektu atjaunošana, privātpašumā esošo kultūras pieminekļu saglabāšana un to sociālekonomiskā potenciāla stiprināšana) nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centros.</p> <p>3.4.3.2.aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem, kas atrodas aizsargājamo pieminekļu sarakstā; īpaši atbalstāmi ir objekti, kuru darbībā paredzēts izmantot inovatīvas metodes.</p> <p>Aktivitātes attiecināmās izmaksas: arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un izpēte, projekta sagatavošana, projektēšana, infrastruktūras būvniecība, teritorijas labiekārtošana, t.sk., norāžu izgatavošana un uzstādīšana, aprīkojuma un tehnoloģiju iegāde un modernizēšana, ar projekta ieviešanu vai attīstību saistīti pētījumi, projekta publicitātes nodrošināšana; atbalsta saņēmēji: valsts un pašvaldību institūcijas, reliģiskās organizācijas, nodibinājumi, biedrības, kuru īpašumā un/vai valdījumā ir atbilstoši objekti. Savukārt pasākuma 3.4.3.3.aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts tādu privāto kultūrvēsturiskā mantojuma objektu saglabāšanai un atjaunošanai, kuros tiek nodrošināta šo objektu plaša pieejamība sabiedrībai, tādējādi – kultūras mantojuma ekonomiskai izmantošanai, piesaistot arī privātās investīcijas.</p> <p>Aktivitātes attiecināmās izmaksas: arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un izpēte, projekta sagatavošana, projektēšana, infrastruktūras būvniecība, aprīkojuma un iekārtu iegāde, teritorijas labiekārtošana, t.sk., norāžu izgatavošana un uzstādīšana; atbalsta saņēmēji: fiziskas un juridiskas personas, kuru īpašumā un/vai valdījumā ir kultūras pieminekļi.</p>	ELFLA ietvaros atšķirībā no ERAF un KF pasākumiem atbalsts tiek sniegts muzejiem, profesionālās izglītības iestādēm, kas saistīti ar lauksaimniecību, mežsaimniecību, pārtikas pārstrādes un apstrādes nozari, turklāt izglītības iestāde izvietota ēkā, kas ir valsts vai vietējās nozīmes kultūrvēsturisks arhitektūras piemineklis vai tā ēku kompleksā ietilpstoša būve, kas iekļauta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iestāde un tās apkārtnē ir pieejama sabiedrības apskatei. ELFLA pasākuma ieviešanas teritorija ir lauku teritorija.
		3.1.1.pasākumsa „Profesionālās izglītības infrastruktūra”	Aktivitātes ietvaros paredzēts atbalsts profesionālās izglītības iestāžu ēku, būvju, infrastruktūras renovācijai, lai nodrošinātu priekšnoteikumus mūsdienīgu sākotnējās profesionālās izglītības	

		3.1.1.1.aktivitāte „Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai”	programmu īstenošanai.	
		3.4.2.pasākums „Tūrisms”.	Pasākuma ietvaros paredzēts atbalsts valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļu saglabāšanai, atjaunošanai un infrastruktūras pielāgošanai tūrisma produkta attīstībai.	
Vietējās attīstības stratēģijas (EZF)	EZF līdzfinansētā „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 1. pasākums „Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana”	Pasākuma mērķis ir veicināt sociālās infrastruktūras, kā arī maza mēroga ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu, kā arī nodarbošanās dažādošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās apdzīvotības un to pievilcības saglabāšanai.	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās zivsaimniecības rīcības grupas.
Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība (EZF)	EZF līdzfinansētais „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 3.pasākums „Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”	Pasākuma mērķis ir ar nacionāla un starptautiska līmeņa sadarbības projektu starpniecību veicināt ZVRG kvalitatīvu pieredzes nodošanu un iegūšanu vietējiem iedzīvotājiem aktuālu problēmu risināšanā, kā arī jaunu un inovatīvu sadarbības ideju īstenošanā zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, tādā veidā sekmējot uzņēmējdarbības attīstību un nodarbinātības iespējas zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, kā arī sekmējot vietējās attīstības stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanu.	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās zivsaimniecības rīcības grupas.
Vietējās rīcības grupas nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana (ESF, EZF)	EZF līdzfinansētās „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā”	4.prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” 2.pasākums „ZVRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritoriju aktivizēšana”	Pasākuma mērķis ir sekmēt efektīvu ZVRG darbību vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā, apgūstot nepieciešamās prasmes, kā arī teritorijas aktivizēšanu, tādējādi veicinot zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju attīstības procesa nepārtrauktību.	ELFLA un EZF pasākumi nepārklāsies, jo ELFLA pasākums neatbalsta vietējās zivsaimniecības rīcības grupas.
	ESF līdzfinansētās darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātības”	5.2.pasākuma „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” 2.aktivitāte „Sociālo partneru, nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitātes stiprināšana”	Aktivitātes mērķis ir veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī, panākt aktīvu un kvalitatīvu nevalstiskā sektora līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā un publisko pakalpojumu sniegšanā, kā arī stiprinātu nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitāti ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu ieviešanā. Finansējuma saņēmēji ir LBAS, LDDK, nevalstiskās	ELFLA un ESF pasākumi nepārklāsies, jo tās VRG, kuras saņems atbalstu darbības nodrošināšanai, prasmju apguvei un teritorijas aktivizēšanai no ELFLA vai no EZF, nevarēs

			organizācijas, plānošanas reģioni, novadu un republikas pilsētu pašvaldības.	saņemt atbalstu no ESF.
--	--	--	--	-------------------------

10.2. NOVĒRTĒJUMS UN LĪDZEKĻI PAPILDINĀTĪBAI AR PASĀKUMIEM, KO FINANSĒ ELGF VAI CITI INSTRUMENTI

1167. Latvijas lauku attīstības programmu papildinās KLP tiešmaksājumu piemērošanas nosacījumu kopums, īpaši lauku vides aizsardzības prasību izpildes izmaksu sloga mazināšanas, lauksaimniecības zemju izmantošanas potenciāla saglabāšanas un tirgorientētas produkcijas ražošanas jomā. Papildinātība un saikne ar citām valsts un Kopienas politikām ilustrē papildinātību ar Kopējo lauksaimniecības politiku.

10.3. ROBEŽKRITĒRIJI PASĀKUMIEM UN AKTIVITĀTĒM, KURAS VAR FINANSĒT ARĪ NO CITIEM KOPIENAS ATBALSTA INSTRUMENTIEM

1168. Latvijā nav ieviestas Regulas 1974/2006 1.pielikumā minētās tiešo maksājumu atbalsta shēmas, kas noteiktas Regulā 1782/2003, jo tās ir atbalsta shēmas.

1169. Latvijā tiek īstenota vienotā platību maksājuma shēma (noteikta Regulā 1782/2003 143b.pantā). Shēmas pamatā ir vienotais platības maksājums, ko var saņemt par lauksaimniecībā izmantojamo zemi, kas uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī neatkarīgi no tā, vai uz tās notiek lauksaimnieciskā ražošana vai nē. Šīs shēmas ietvaros tiek atļauts ieviest papildu valsts tiešos maksājumus (saskaņā ar Regulu 1782/2003 143c.pantu), kas ir atsevišķi maksājumi konkrētu lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas virzienu stimulēšanai.

1170. Lauksaimniekiem ir pieejami sešu veidu papildu valsts tiešie maksājumi:

- 1) par liellopiem un aitu mātēm;
- 2) par realizēto piena tonnu kvotas ietvaros;
- 3) par zālāja un lina sēklām;
- 4) par kartupeļu cieti;
- 5) par laukaugu platībām;
- 6) par lopbarības platībām.

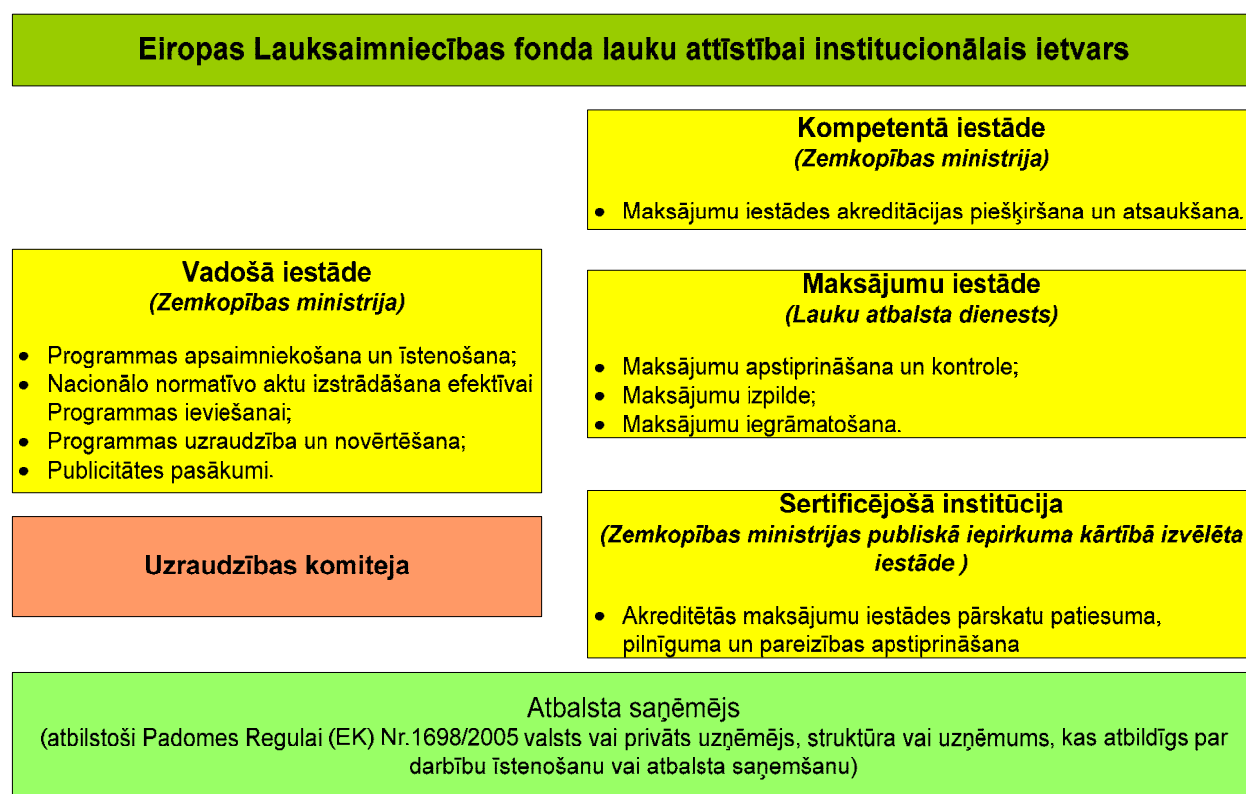
1171. Papildu valsts tiešais maksājums par liellopiem un aitu mātēm ietver trīs atbalsta veidus: par nokautiem vai eksportētiem liellopiem, par zīdītājgovīm un potenciālajām zīdītājgovīm, par aitu mātēm.

10.4. KRITĒRIJI VIETĒJĀM ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJĀM, KURAS ĪSTENO SASKAŅĀ AR ĒIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS FONDU UN SADARBĪBAS IETVAROS AR CITIEM STRUKTURĀLAJIEM FONDIEM

1172. Gan ELFLA 3. ass, gan EZF 4. ass ietvaros tiek paredzēts atbalsts vietējās attīstības stratēģijām (ieskaitot tūrisma aktivitātes un diversifikācijas aktivitātes) LEADER grupās attiecīgajā teritorijā. Tādēļ Lauku attīstības programmā tiks definēti sīki izstrādāti noteikumi papildinātības nodrošināšanai un nevajadzīgu birokrātisku procedūru novēršanai.

11. Lauku attīstības programmas vadības un ieviešanas institūcijas

1173. Lai nodrošinātu Kopienas finanšu interešu aizsardzību un efektīvu Lauku attīstības programmas ieviešanu programmēšanas periodā no 2007. līdz 2013.gadam, atbilstošu Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 74. panta prasībām Lauku attīstības programmai tiek norādīta vadošā iestāde, akreditēta maksājumu aģentūra un sertificējošā iestāde, kā arī izveidota vadības un kontroles sistēma, kas paredz skaidru funkciju sadali un nošķiršanu minētajām iestādēm.

11.1. VADOŠĀ IESTĀDE

1174. Saskaņā ar 2005. gada 20. septembra Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 75. pantu, par Programmas efektīvu un pareizu apsaimniekošanu un īstenošanu ir atbildīga LR Zemkopības ministrija. Zemkopības ministrija par vadošo iestādi noteikta saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr.267 „Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda administrēšanas kārtība”.

1175. Vadošās iestādes funkcijas nosacīti iedalāmas četrās grupās:

- Vadība un kontrole;
 - Informēšana;
 - Uzraudzība;
 - Novērtēšana.
1176. Vadības un kontroles funkcijas ir tieši vērstas uz Programmas efektīvu ieviešanu, kas ietver galvenokārt atbalsta saņemšanas nosacījumu un darbību atlases kritēriju noteikšanu un pārskatīšanu, atbalsta administrēšanas kārtības izstrādāšanu, kā arī iepriekšminēto vadības un kontroles elementu iestrādāšanu Programmā un nacionālajos normatīvajos aktos.
1177. Informēšanas funkcijas vērstas uz sabiedrības un Programmas ieviešanā iesaistīto institūciju nodrošināšanu ar tiem nepieciešamo un tiesību aktos noteikto informāciju. Turklāt, šo funkciju ietvaros tiek nodrošināta arī informācijas apriete starp Programmas administrēšanā iesaistītajām institūcijām un Eiropas Komisiju.
1178. Uzraudzības un novērtēšanas funkciju īstenošanas rezultātā Vadošajai iestādei sadarbībā ar Uzraudzības komiteju un Programmas novērtētājiem ir jānodrošina Programmas ieviešanas efektivitāte. Pamatojoties uz uzraudzības un novērtēšanas rezultātiem, Vadošajai iestādei ir jāizvērtē nepieciešamība pārskatīt Programmu, jo īpaši izvēlēto atbalsta pasākumu klāstu, atbalsta saņemšanas nosacījumus un darbību atlases kritērijus.
1179. Lai īstenotu Vadošās iestādes funkcijas, Zemkopības ministrija:
- 1) nodrošina, ka finansējamās darbības izraugās saskaņā ar Lauku attīstības programmai piemērotiem kritērijiem;
 - 2) nodrošina, ka darbojas sistēma, lai uzraudzībai un novērtēšanai piemērotā, datorizētā formā fiksētu un saglabātu statistikas informāciju par Lauku attīstības programmas īstenošanu;
 - 3) nodrošina, ka saņēmēji un citas struktūras, kas iesaistītas Lauku attīstības programmas īstenošanas darbībās ir informētas par saviem pienākumiem, ko uzliek piešķirtais atbalsts, un uztur atsevišķu grāmatvedības sistēmu vai attiecīgu norēķinu kodu visām darbībām un apzinās prasības attiecībā un datu sniegšanu vadošajai iestādei un iznākumu un rezultātu uzskaiti;
 - 4) nodrošina, ka Lauku attīstības programmas novērtēšanu veic noteiktajos termiņos un novērtēšanā ir ievērota vienota uzraudzības un novērtēšanas sistēma, un iegūtos novērtējumus iesniedz attiecīgajām valsts iestādēm un Komisijai;
 - 5) pārrauga pasākumu īstenošanas procedūru izstrādi un ieviešanu Lauku

atbalsta dienestā (turpmāk - LAD);

6) sagatavo vai apkopo no citām organizācijām iesniegtos grozījumus un papildinājumus, lai iesniegtu tos Uzraudzības komitejā un Eiropas Komisijā;

7) pilda Lauku attīstības programmas Uzraudzības komitejas sekretariāta funkcijas un informē sabiedrību un Programmas administrēšanā iesaistītās institūcijas par Uzraudzības Komitejas vai Eiropas Komisijas lēmumiem;

8) Lauku attīstības programmas īstenošanas laikā piesaista ekspertus programmas pasākumu pilnveidošanai, saskaņotības un nepārklāšanās principa ievērošanas nolūkā nodrošina nepārtrauktu ES struktūrfondu un Eiropas Zivsaimniecības fonda apgūšanas vajadzībām izstrādāto programmu pārskatīšanu, pārrauga lauku attīstības programmas īstenošanas pastāvīgu uzraudzības veikšanu, kā arī ir atbildīga par tehniskās palīdzības finansiālo līdzekļu apsaimniekošanu.

1180. Atsevišķu Vadošās iestādes funkciju īstenošanu Zemkopības ministrija uzdevusi Lauku atbalsta dienestam kā akreditētai Maksājumu aģentūrai. Svarīgākās no tām:

1) pārliecināšanās, ka Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansētās darbības tiek faktiski veiktas un ka tas notiek pareizi;

2) pārkāpumu novēršana un apkarošana;

3) summu, kas zaudētas pārkāpumu vai nolaidības dēļ, atgūšana.

1181. Lai nodrošinātu iepriekšminēto funkciju izpildi, Zemkopības ministrija nacionālajos normatīvajos aktos ir paredzējusi tiesību normas, kas nosaka, ka Lauku atbalsta dienests izvērtē atbalsta saņēmēja veikto izdevumu atbilstību un pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu. Tāpat normatīvie akti paredz Lauku atbalsta dienesta atbildību par Komisijas regulas Nr.1848/2006 3. un 5.pantā minēto ziņošanu.

11.2. MAKSĀJUMU AĢENTŪRA

1182. Maksājumu aģentūras funkcijas saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr.267 „Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda administrēšanas kārtība” veic Zemkopības ministrijas pārraudzībā esošais un ES līdzfinansēto pasākumu administrēšanai akreditētais Lauku atbalsta dienests (LAD).

1183. Lauku atbalsta dienests:

- 1) nodrošina Lauku attīstības programmas pasākumu administrēšanu, kas ietver pieteikumu (projektu) atbalsta saņemšanai pieņemšana un izvērtēšana, lēmuma par finansējuma piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt pieņemšana un atbalstu izmaksāšana un uzskaiti;
- 2) nodrošina kontroli par atbalsta nosacījumu izpildi un nepieciešamības gadījumā piemēro sankcijas;
- 3) nodrošina norēķinu sistēmas darbību un norēķinu uzskaiti;
- 4) izstrādā Plāna īstenošanas procedūras, iesniedzamo iesniegumu veidlapas, informatīvos materiālus, kas domāti atbalsta pretendentu uzaicinājumam pretendēt uz atbalstu, kā arī pārējos papildus dokumentus, kas nepieciešami atbalsta administrēšanai, kontrolei un sankciju piemērošanai;
- 5) atskaitās Zemkopības ministrijai, Uzraudzības komitejai, Komisijai par finansiālo līdzekļu izmantošanu, kā arī informē sabiedrību. Ja nepieciešams, LAD sagatavo priekšlikumus Zemkopības ministrijai par nepieciešamajām izmaiņām pasākumu administrēšanas, kontroles vai uzraudzības mehānismā, kā arī, ja nepieciešams risina neskaidros jautājumus;
- 6) nodrošina un uztur kopēju informācijas sistēmu centrālās un reģionālo pārvalžu darbam, kas kalpo Lauku attīstības programmas pasākumu īstenošanas procedūru (t.sk. veikto grozījumu) vienāgai interpretācijai, datu bāzes uzturēšanai un informācijas apmaiņai;
- 7) saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1290/2005 8. panta 1. punkta c) apakšpunktu un atbilstoši Kompetentās iestādes deleģējumam, katru gadu iesniedz Komisijai apstiprinātu izdevumu deklarāciju, kas tiek izmantota arī kā maksājuma pieprasījums, kā arī visu attiecīgo papildus informāciju.

11.3. SERTIFICĒJOŠĀ IESTĀDE

1184. Atbilstoši Padomes 2005.gada 20.septembra Regulas (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 74.panta 2.punkta c) apakšpunktā noteiktajam, maksājumu aģentūras – Lauku atbalsta dienesta - akreditācijas uzraudzību un ikgadējās kontu sertifikācijas pārskata sagatavošanu veic sertificējoša iestāde. Sertificējošo iestādi izvēlas vadošā iestāde publiskā iepirkuma kārtībā, piesaistot neatkarīgu auditorfirmu.

1185. Sertifikācijas auditu veic atbilstoši Padomes 2005.gada 21.jūnija Regulas (EK) Nr. 1290/2005 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu 7.panta un Komisijas 2006.gada 21.jūnija Regulas (EK) Nr. 885/2006, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 attiecībā uz maksājumu aģentūru un citu struktūru akreditāciju un ELGF un ELFLA grāmatojumu noskaidrošanu, 5. panta 2., 3., 4. punkta prasībām.
1186. Sertifikācijas audita mērķis ir sniegt apstiprinājumu un viedokli Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai Kompetentajai iestādei par Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai maksājumu aģentūras pārskatu patiesumu, pilnīgumu un pareizību, ņemot vērā izveidotās vadības un kontroles sistēmas.

11.4. KOMPETENTĀ IESTĀDE

1187. Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai kompetentās iestādes funkcijas - maksājumu iestādes akreditācijas piešķiršanu un atsaukšanu - atbilstoši Komisijas 2006.gada 21.jūnija Regulas Nr.885/2006, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr.1290/2005 attiecībā uz maksājumu aģentūru un citu struktūru akreditāciju un ELGF un ELFLA grāmatojumu noskaidrošanu, 1.panta 2., 3. un 4.punktam veic Zemkopības ministrija.
1188. Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai kompetentās iestādes funkcijas ir:
- Nodrošināt maksājumu aģentūras akreditācijas piešķiršanu, atsaukšanu, uzraudzību un Eiropas Komisijas informēšanu;
 - Nodrošināt sertificējošās iestādes izvēli publiskā iepirkuma kārtībā;
 - Nodrošināt visu normatīvo aktu pieņemšanu, kā arī jebkurus citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai efektīvi aizsargātu Kopienas finanšu intereses;
 - Nodrošināt uzraudzību par efektīvas vadības un kontroles sistēmas, kas ietver pārskatu apstiprināšanu un deklarāciju par pārskatu ticamību, ieviešanu un uzraudzību par Eiropas Komisijas finansēto programmu vadības sistēmām Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas lauksaimniecības garantiju fonda ietvaros;
 - Nodrošināt Eiropas Komisiju ar nepieciešamo informāciju saskaņā ar Eiropas Savienības un nacionālajos normatīvajos aktos noteikto.

12. Uzraudzības un novērtēšanas sistēmu apraksts, kā arī paredzamais uzraudzības komitejas sastāvs

1189. Atbilstoši Padomes 2005.gada 20.septembra Regulas (EK) 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 80.pantam Latvijā sadarbībā ar Eiropas Komisiju jāizveido vienota uzraudzības un novērtēšanas sistēma. Sistēmai ir jākonkretizē ierobežots uzraudzības un novērtēšanas rādītāju skaits, kas piemērojams katrai programmai.
1190. Līdz Lauku attīstības programmas administrēšanas uzsākšanai, katram atbalsta pasākumam tiek izvēlēti noteikti iznākuma, rezultatīvie un ietekmes rādītāji, atbilstoši kuriem Programmas īstenošanas laikā visa programmēšana perioda ietvaros būtu iespējams novērtēt Programmas ieviešanas efektivitāti, nodrošinot analīzes iespējas līdz pat pasākumu aktivitāšu līmenim. Informācija par uzraudzības un novērtēšanas sistēmas ietvaros veiktā analīze tiks izmantota gan ikgadējos progresa ziņojumos, gan vidus termiņa un paveiktā novērtējumos, kā arī sniegta Uzraudzības komitejai un plašākai sabiedrībai.
1191. Zemkopības ministrijas pienākums ir nodrošināt, ka darbojas sistēma, lai uzraudzībai un novērtēšanai piemērotā, datorizētā formā fiksētu un saglabātu informāciju par programmas īstenošanu.

Uzraudzība

1192. Regulas (EK) Nr.1698/2006 75.panta 1.punkta b) apakšpunktā minētās informācijas apkopošanai ir izveidota Lauku attīstības programmas informatīvā sistēma 2007.-2013.gadam (turpmāk - IS), kas ietver arī finanšu un statistikas datu apkopošanu par Lauku attīstības programmas īstenošanu.
1193. Atbildīgā iestāde par IS izveidošanu, uzturēšanu un informācijas apkopošanu ir Lauku atbalsta dienests.
1194. IS aptver šādas funkcionālās sfēras – projektu iesniegumu administrēšanas process (projektu iesniegumu apstrāde, atbalsta aprēķinu veikšana), atskaišu sagatavošana.
1195. Atbilstoši vienotajai uzraudzības un novērtēšanas sistēmai, IS ietver arī Vadošās iestādes izveidoto ietekmes un rezultatīvo rādītāju sistēmu.
1196. IS akumulētos datus Vadošā iestāde izmanto Lauku attīstības programmas ieviešanas analīzei, Uzraudzības komitejas informēšanai, kā arī Regulas (EK) Nr.1698/2006 82.pantā minēto ziņojumu sagatavošanā.

1197. Uzraudzība ietver arī iepriekš noteiktu un saskaņotu finanšu un rezultātu rādītāju apkopošanu, izvērtēšanu un ziņojumu sagatavošanu iesniegšanai Eiropas Komisijā un sabiedrības informēšanai, ko veic Vadošā iestāde.
1198. IS uzticamību Lauku attīstības programmas īstenošanā apliecina Lauku atbalsta dienesta kā maksājumu iestādes akreditācija.

Ikgadējie progressa ziņojumi

1199. Atbilstoši Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 82.pantam Zemkopības ministrijai, kā Vadošajai iestādei, jānodrošina Ikgadējā progressa ziņojuma par programmas īstenošanu izstrāde un, pēc apstiprināšanas Uzraudzības komitejā, nosūtīšana Komisijai. Ziņojumā jāiekļauj sekojoši elementi:
- 1) visas pārmaiņas vispārējos apstākļos, kas tieši ietekmē programmas īstenošanas apstākļus, kā arī visas pārmaiņas Kopienas un attiecīgas valsts politikā, kas skar ELFLA un citu finanšu instrumentu savstarpējo atbilstību;
 - 2) programmas attīstība saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz tiešajiem un rezultatīvajiem rādītājiem;
 - 3) programmas finansiālā īstenošana, katram pasākumam pievienojot paziņojumu par atbalsta saņēmējiem izmaksātiem izdevumiem; ja programma aptver reģionus, uz ko attiecas Konverģences mērķis, tādus izdevumus norāda atsevišķi;
 - 4) kopsavilkums par notiekošām novērtēšanas aktivitātēm saskaņā ar 86. panta 3. punktu;
 - 5) vadošās iestādes un uzraudzības komitejas veiktie pasākumi, lai nodrošinātu programmas īstenošanas kvalitāti un efektivitāti, jo īpaši:
 - (a) uzraudzības un novērtēšanas pasākumi;
 - (b) lielāko programmas apsaimniekošanas problēmu kopsavilkums un visi veiktie pasākumi, tostarp atbildot uz piezīmēm saskaņā ar 83. pantu;
 - (c) tehniskās palīdzības izmantošana;
 - (d) pasākumi, ko veic, lai nodrošinātu to, ka informāciju par programmu izplata saskaņā ar 76. pantu.
 - 6) paziņojums par atbilstību Kopienas politikai saistībā ar atbalstu, tostarp norādot uz konstatētām problēmām un to novēršanai pieņemtajiem pasākumiem;
 - 7) attiecīgā gadījumā tāda atbalsta atkārtota izmantošana, kas atgūts saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1290/2005 33. pantu.

1200. Pirmais ziņojums jāgatavo 2008.gadā. Ziņojums par iepriekšējo kalendāro gadu jāiesniedz Komisijai līdz 30.jūnijam. Pēdējais progressa ziņojums jānosūta Komisijai ne vēlāk kā līdz 2016.gada 30.jūnijam.

Kopsavilkuma ziņojumi

1201. Atbilstoši Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 13.pantam Latvijai jāiesniedz Komisijai kopsavilkuma ziņojumi, kuros izklāstīts Latvijas Lauku attīstības stratēģijas plāna un mērķu īstenošanā sasniegtais un tās ieguldījums Kopienas stratēģisko pamatnostādņu sasniegšanā.
1202. Kopsavilkuma ziņojumos apkopo iepriekšējo gadu Ikgadējos progressa ziņojumos ietvertu informāciju, jo īpaši aprakstot:
- 1) lauku attīstības programmu sasniegumus un rezultātus attiecībā pret valsts stratēģijas plānā noteiktajiem rādītājiem;
 - 2) katras programmas nepārtraukto novērtēšanas aktivitāšu rezultātus.
1203. Kopsavilkuma ziņojums jāgatavo un jāiesniedz Komisijā pirmo reizi 2010.gadā un ne vēlāk kā katra otrā gada 1. oktobrī.
1204. Pēdējo kopsavilkuma ziņojumu iesniedz ne vēlāk kā 2014. gada 1. oktobrī.

Novērtēšana

1205. Atbilstoši Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 84.pantam Lauku attīstības programmai jāveic iepriekšējā, vidus un paveiktā novērtēšana. Novērtēšanas mērķis ir uzlabot lauku attīstības programmu īstenošanas kvalitāti un efektivitāti, novērtējot ietekmi uz Kopienas stratēģiskajām pamatnostādņēm, Latvijas raksturīgajām problēmām, ņemot vērā ilgtspējīgas attīstības prasības un ietekmi uz vidi, un to, kā ievērotas attiecīgos Kopienas tiesību aktos ietvertās prasības.
1206. Novērtēšanas metodes un standarti piemērojami saskaņā ar Vienoto uzraudzības un novērtēšanas sistēmu, kas izveidota un ieviesta sadarbībā ar Eiropas Komisiju.
1207. Novērtēšanas organizē Zemkopības ministrija, nodrošinot nepieciešamos finanšu resursus, organizē nepieciešamo uzraudzības un citu novērtēšanai nepieciešamo datu iegūvi. Novērtēšanas veic neatkarīgi vērtētāji, par kuru piesaistīšanu atbildīga Zemkopības ministrija.

Iepriekšējā (Ex-ante) novērtēšana

1208. Saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 85.pantu, Zemkopības ministrija noslēdza līgumu ar neatkarīga iepriekšējā novērtējuma veikšanu.

1209. To ir veikusi AS „Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola (RSEBAA) pēc Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas pasūtījuma. Darbs pie novērtējuma tika uzsākts 2006.gada 20.jūnijā un novērtējuma ziņojuma gala variants Zemkopības ministrijai iesniegts 2006.gada 7.spetembrī.
1210. Novērtējums tika veikts par pamatu ņemot Latvijas Lauku attīstības valsts stratēģijas plāna projektu 2007.-2013.gadam (13.06.2006. versija) un Latvijas Lauku attīstības Programmas projektu 2007.-2013.gadam (14.06.2006. versija).
1211. Iepriekšējais novērtējums un Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums ir pievienoti Programmai.
1212. Iepriekšējā novērtējuma kopsavilkums ar attiecīgām norādēm uz uzlabojumiem, kas veikti Programmā, ir pievienots 3. pielikumā.

Vidus termiņa (Mid-term) novērtējums

1213. Saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 86.pantu, Zemkopības ministrija 2010.gadā nodrošina vidus termiņa novērtējuma ziņojuma izstrādi, kurā analizēta resursu izmantošanas pakāpe, ELFLA programmēšanas efektivitāte, tā sociālekonomiskā ietekme un ietekme uz Kopienas prioritātēm iekļaujot rekomendācijas programmas pasākumu un to īstenošanas kvalitātes uzlabošanai.

Paveiktā (Ex-post) novērtējums

1214. Saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr. 1698/2005 85.pantu, Zemkopības ministrija 2015. gadā nodrošina vidus termiņa novērtējuma ziņojuma izstrādi, kurā analizēta resursu izmantošanas pakāpe, ELFLA programmēšanas efektivitāte, tā sociālekonomiskā ietekme un ietekme uz Kopienas prioritātēm norāda faktorus, kas palīdzējuši programmas veiksmīgi īstenot vai neļāvuši to darīt, ietverot to, kas attiecas uz ilgtspējību.

12.1. PLĀNOTAIS UZRAUDZĪBAS KOMITEJAS SASTĀVS

1215. Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr.1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 77.pantu un saskaņā ar to izdotiem Latvijas normatīviem aktiem Lauku attīstības programmas uzraudzības komiteja tiek izveidota vēlākais trīs mēnešus pēc lēmuma par programmas pieņemšanu.
1216. Uzraudzības komiteju vada vadošās iestādes pārstāvis. Uzraudzības komitejā iekļauti pārstāvji no vadošās iestādes, maksājumu iestādes, plānošanas

reģionu padomēm, Latvijas Pašvaldību savienības, lauksaimniecības nevalstiskām organizācijām, vides nevalstiskajām organizācijām, institūcijām, kas tieši saistītas ar programmas ieviešanu un citām valsts pārvaldes institūcijām, kuru kompetences jomas saistītas ar programmas ieviešanu (tādas kā Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Vides ministrija, Ekonomikas ministrija, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Finanšu ministrija). Uzraudzības komitejas darbā novērotāju statusā piedalās arī Eiropas Komisijas un starptautisko finanšu institūciju pārstāvji. Pilnu Uzraudzības komitejas locekļu sarakstu skatīt 15.pielikumā.

12.2. UZRAUDZĪBAS KOMITEJAS FUNKCIJAS

1217. Uzraudzības komitejas galvenās funkcijas ir šādas:

- 1) sniegt priekšlikumus Vadošajai iestādei par Programmas ietvaros finansējamo darbību izvēles kritērijiem;
- 2) balstoties uz Vadošās iestādes iesniegtajiem dokumentiem, pārskatīt Programmas mērķu sasniegšanā gūtos panākumus;
- 3) analizēt Programmas īstenošanas rezultātus - jo īpaši to mērķu sasniegšanu, kas noteikti katrai asij, un nepārtrauktos novērtējumus;
- 4) izskatīt un apstiprināt gada progresa ziņojumus un pēdējo progresa ziņojumu, pirms to nosūtīšanas Eiropas Komisijai;
- 5) izstrādāt priekšlikumus Programmas īstenošanai, lai veicinātu Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai mērķu sasniegšanu, kā arī lai uzlabotu tās vadību, tostarp finanšu apsaimniekošanu;
- 6) izskatīt un apstiprināt visus Vadošās iestādes priekšlikumus grozīt Komisijas lēmumu par Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ieguldījumu;
- 7) uzraudzīt Programmas Komunikācijas stratēģijas ieviešanu;
- 8) sniegt Komitejas viedokli ikgadējā ziņojumā.

1218. Programmas ieviešanas gaitā koordinācija starp Eiropas Savienības struktūrfondiem, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fondu, no kuriem pēdējie trīs ir Zemkopības ministrijas pārziņā, tiks nodrošināta, struktūrfondu vadošās iestādes pārstāvim ar padomdevēja tiesībām piedaloties Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam uzraudzības komitejā, kā arī Zemkopības ministrijas pārstāvim ar padomdevēja tiesībām piedaloties struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu uzraudzības komitejā.

1219. Papildus koordinācijas mehānisms starp iepriekš minētajiem fondiem tiks nodrošināts nacionālo normatīvo aktu izstrādes un apstiprināšana gaitā. Ministru kabineta noteikumi, kas tiks izstrādāti katram Lauku attīstības programmas atbalsta pasākumam, pirms to apstiprināšanas Ministru kabinetā, tiks saskaņoti ar citām ministrijām, kas atbildīgas par struktūrfondu un Kohēzijas fonda pasākumu īstenošanu, un Zemkopības ministrijas Zivsaimniecības atbalsta nodaļu, kas atbildīga par Eiropas Zivsaimniecības fonda pasākumu īstenošanu. Iepriekšminētie noteikumi tiks saskaņoti arī ar sociālajiem partneriem, kā to paredz Latvijas Republikā noteiktā Ministru kabinetā izskatāmo normatīvo aktu projektu iesniegšanas, virzības un izskatīšanas kārtība.

13. Sabiedrības informēšanas nodrošināšana

13.1. DARBĪBAS SOCIĀLO PARTNERU INFORMĒŠANAI PAR LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMU

1220. Sabiedrības informēšanai par Lauku attīstības programmas (LAP) pasākumiem Zemkopības ministrija (ZM) 2007. - 2013. gadā īsteno komunikācijas stratēģiju, kuras sākumposmā tiks skaidrota 2007.-2013. gada izvēlētā lauku attīstības stratēģija un programmas, kas ir LAP sastāvdaļas, pasākumu būtība, īstenošanas mehānismi, kontrole un potenciālo atbalsta saņēmēju finansiālais ieguvums, iesaistoties katrā pasākumā, kā arī izmaiņas nacionālā atbalsta politikā finansētajos pasākumos. Informāciju sabiedrība saņems Lauku atbalsta dienesta (LAD) reģionālajās pārvaldēs, ar masu saziņas līdzekļu starpniecību, darba un apmācību semināros reģionos, dažādās konsultāciju organizācijās, pašvaldībās, aģentūrās un ar citu sadarbības partneru starpniecību.
1221. ZM informēs sabiedrību par lauku attīstības stratēģijas un programmas galvenajiem mērķiem, uzdevumiem un rezultātiem, ieskicēs nākošā programmēšanas perioda mērķus un iespējamo katra plānotā pasākuma attīstību. Lai potenciālie atbalsta saņēmējiem būtu iespējams izmantot atbalstu jau sākot ar 2007.gadu, kā arī plāna īstenošanai piešķirtās finanses būtu izmantotas efektīvi, jau tagad tiek atbalstīta konsultāciju dienestu aktīva darbība reģionos. Šie dienesti:
- 1) izvērtē ekonomisko ieguvumu, nosaka iespējamās problēmas un nodrošina risinājumu atbalsta pretendenta saimniecības/ uzņēmuma attīstīšanas sekmēšanai;
 - 2) informē par normatīvajiem aktiem, saistībām un to neizpildes sekām katra plāna pasākuma ietvaros;
 - 3) atbalsta pieejamību citos pasākumos, kurus līdzfinansē citi ES fondi vai kuri tiek finansēti tikai no nacionālā budžeta;
 - 4) konsultē par citiem jautājumiem, kas saistīti ar katra interesenta un potenciālā atbalsta saņēmēja iespēju novērtēšanu un izmantošanu 2007-2013. gada periodā.
1222. ZM interneta mājas lapā www.zm.gov.lv ir brīvi pieejama visa informācija, kas saistīta ar normatīvajiem aktiem, atbalsta politiku un finansējumu. Jebkuram interesentam mājas lapā interaktīvi ir iespēja izteikties, sniegt priekšlikumus, ziņot par problēmām, piedalīties diskusijā. Lielākais nacionālā līmeņa periodiskais izdevums lauku iedzīvotājiem "Latvijas Avīze", kā arī citi

laikraksti un žurnāli – gan centrālie, gan reģionālie - regulāri publicē informāciju par šo plānu.

1223. Lauku attīstības programmas un stratēģijas skaidrošanai pagastos tiks organizētas īpašas paraugakcijas, kurās piedalās zemkopības ministrs un ministrijas vadošie speciālisti, lai informētu par šī plāna būtību un mērķiem politiskā līmenī. Paraugakciju organizēšanā piedalās pašvaldības un rajonu lauksaimnieku apvienības. Plāna plaša skaidrošana notiks arī ikgadējās ZM reģionālajās konferencēs visos Latvijas novados (katru gadu 4 pasākumi jūlijā un augustā).
1224. Operatīvo informāciju par pieteikšanās termiņiem uz atbalstu LAP pasākumu ietvaros lauksaimnieki regulāri saņems mobilajos tālruņos kā SMS pakalpojumu. Ik darba dienu būs iespēja uzdot jautājumus un izteikt viedokli par dažādām tēmām, tai skaitā LAP, piezvanot uz ministrijas „karsto tālruni”, kas darbojas katru darba dienu. Uz jautājumiem atbildes sagatavos ministrijas speciālisti, un tās tiks nosūtītas interesentam divu darba dienu laikā.
1225. ZM un Latvijas Pašvaldību savienības sadarbības ietvaros regulāri tiks organizēti semināri pagastu speciālistiem ar mērķi informēt par jaunumiem un izmaiņām likumdošanā, pieteikšanās termiņiem un citām LAP aktualitātēm. Tāpat LAP programmu pieteikšanās kritēriji regulāri tiks skaidroti Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) organizētajos semināros un konsultācijās visos Latvijas pagastos.
1226. LAP programmu realizācijas gaita un finansējuma izmantojums arī tiks apspriests sabiedrisko organizāciju, tai skaitā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes (LOSP), sanāsmēs, kurās piedalās gan zemkopības ministrs, gan ministrijas un tās padotības iestāžu speciālisti.
1227. Visā laika periodā - no 2007. gada līdz 2013. gada beigām – īpaša uzmanība tiks pievērsta atbalsta pretendentu apmācīšanai, konsultēšanai un informēšanas par papildus iespējām, grozījumiem pasākumu procedūru elementos, ja tādi ir akceptēti plāna pasākumu īstenošanas efektivitātes paaugstināšanai. Vienlaikus joprojām sabiedrības saņems informāciju par plāna pasākumu īstenošanas gaitu un jaunu pretendentu piesaistīšanu un konsultēšanu atbalsta saņemšanai.
1228. Veicot plāna īstenošanas starpposma novērtēšanu, ZM informēs sabiedrību par plāna īstenošanas gaitu, reāli sasniegtajiem rezultātiem plāna īstenošanas procesam noslēdzoties 2013. gadā.
1229. Valsts lauku tīkla viens no galvenajiem mērķiem būs sabiedrības informēšana par lauku attīstības pasākumu lomu un nozīmi.

13.2. DARBĪBAS ATBALSTA SAŅĒMĒJU INFORMĒŠANAI PAR KOPIENAS IEGULDĪJUMA APJOMU

1230. Zemkopības ministrijas mājas lapā (<http://www.zm.gov.lv>) ir brīvi pieejama informācija, kas atspoguļo Kopienas ieguldījuma apjomu programmā. Ziņas par Kopienas finansējumu ir atrodamas arī Finanšu ministrijas ES fondu interneta lapā (<http://www.esfondi.lv>).
1231. Lai nodrošinātu atklātības principu ievērošanu, kā arī ES tiesību aktos paredzēto prasību izpildi, Lauku atbalsta dienests Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā trīs mēnešu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par atbalsta piešķiršanu savā mājas lapā publicēs informāciju par visiem atbalsta saņēmējiem, norādot to vārdu vai juridiskas personas gadījumā – nosaukumu un reģistrācijas numuru, Lauku atbalsta dienesta reģionālo lauksaimniecības pārvaldi, kurā saņemts pieteikums par atbalstu, kā arī atbalsta apmēru.

13.3. DARBĪBAS SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANAI PAR KOPIENAS LOMU PROGRAMMĀS UN TO REZULTĀTIEM

1232. Zemkopības ministrijas mājas lapā (<http://www.zm.gov.lv>) ir brīvi pieejama visa aktuālā informācija, kas saistīta ar Kopienas tiesību aktiem un atbalsta politiku. Katram sabiedrības loceklim ar šīs mājas lapas palīdzību ir iespēja izteikties, dot priekšlikumus, ziņot par problēmām, piedalīties diskusijā. Zemkopības ministrijas Preses un sabiedrisko attiecību nodaļa regulāri sniedz informāciju par Kopienas lomu programmās un to rezultātiem lielākajam nacionālā līmeņa periodiskajam izdevumam lauku iedzīvotājiem "Latvijas Avīzei" un citiem laikrakstiem un žurnāliem. Ar informāciju par Kopienas programmu rezultātiem var iepazīties Lauku atbalsta dienesta mājas lapā (www.lad.gov.lv).

14. Sociālie partneri un sadarbība ar sociālajiem partneriem

1233. Saskaņā ar Padomes 2005. gada 20. septembra Regulu (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 76.panta prasībām „Informācija un informācijas izplatīšana” dalībvalstij sabiedrībai jāsniedz un jāizplata informācija par valsts stratēģijas plānu, lauku attīstības programmu un Kopienas ieguldījumu.

14.1. PARTNERI, KURI IZRAUDZĪTI APSPIEŠANĀS NOLŪKOS

1234. Atbilstoši Padomes 2005. gada 20. septembra Regulu (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 6. panta prasībām, formulējot plāna īstenošanas stratēģiju un izvirzot īstenojamus pasākumus, Zemkopības ministrija konsultējās ar Eiropas Komisiju un sadarbības partneriem Eiropas Savienībā, sadarbības partneriem Latvijā (skatīt 14.pielikumu „Sociālekonomiskie partneri”) gan politikas veidošanas līmenī, gan administratīvā, gan nevalstisko organizāciju un potenciālo atbalsta izmantotāju līmenī.
1235. Visi konsultāciju procesa rezultāti tika ņemti par pamatu valsts stratēģijas plāna sagatavošanā un Programmas izstrādāšanā.
1236. Valsts stratēģijas plāna izstrādes procesā tika iesaistīti ekonomiskie un sociālie partneri, kompetentās reģionālās un vietējās iestādes, kā arī citas valsts pārvaldes iestādes. Tika izveidota vadības grupa lauku attīstības programmēšanas dokumenta 2007. – 2013.gadam izstrādei, kas tika sasaukta 4 reizes.
1237. Programmas pasākumu īstenošanas mehānisma izveidei darbojās 26 darba grupas, no kurām 6 bija par pasākumiem, kas saistīti ar meža nozari, 15 darba grupas pasākumu līmenī un 5 bija pasākuma “Agrovide” apakšpasākumu līmenī. Katrā no grupām bija iesaistīti specifisko jautājumu eksperti, politikas veidotāji un lēmumu pieņēmēji nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, pasākumus administrējošās un ekspertīzes institūciju pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji un sabiedrība. Katra darba grupa strādāja pie viena Programmas pasākuma (“Agrovides” pasākumā - pie apakšpasākuma) un viena horizontālā līmeņa grupa - pie visu pasākumu administrēšanas procesa pilnveidošanas. Periodā starp darba grupu tikšanās reizēm, iesaistītie pārstāvji konsultējās ar citiem nozaru speciālistiem, tādējādi aptverot arvien plašāku sabiedrību.
1238. Pēc Programmas pirmā projekta izstrādes, tas tika publicēts sabiedriskai apspriešanai. Visi saņemtie priekšlikumi tika apkopoti, izvērtēti un iekļauti Programmā. Programmas pirmais projekts tika iesniegts Ex-ante novērtēšanai un pēc tās sagatavotie priekšlikumi iestrādāti Programmā (skatīt

3. pielikumu). Dokuments tika nosūtīts Ministru kabinetam un pēc tā akceptēšanas nosūtīts Komisijai.
1239. "Agovides" pasākums ir izstrādāts ciešā sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām. Jau sagatavojot SAPARD un „Latvijas lauku attīstības plāna 2004.-2006.gadam” ietvaros ieviešamo agrovīdes pasākumu, lielu ieguldījumu veica Latvijas Dabas fonds, radot pamatu turpmākai programmēšanai saskaņā ar Lauku attīstības programmu.
1240. Pasākumi ir pārrunāti ar lauksaimnieku organizāciju un vides organizāciju pārstāvjiem, piemēram, Lauksaimnieku organizāciju sadarbību padomi, Latvijas dabas fondu, Latvijas Ornitoloģijas biedrību, Pasaules dabas fondu, Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības organizāciju apvienību u.tml.
1241. Programmas īstenošanas laikā sociālajiem partneriem ir visnozīmīgākā loma, pamatojoties uz šādiem uzdevumiem:
- 1) savas kompetences ietvaros iesaistīties un palīdzēt LAD un ZM efektīvāk īstenot programmas mērķus, savas kompetences ietvaros iesaistīties programmas īstenošanas procesā;
 - 2) palīdzēt informēt un konsultēt lauku iedzīvotājus (atšķirīgas mērķa auditorijas) par atbalsta pieejamību vai grozījumiem;
 - 3) pārstāvēt atšķirīgu mērķa grupu intereses lēmumu pieņemšanas procesā (īpaši Programmas Uzraudzības komitejā);
 - 4) savstarpēji sadarbojoties un iesaistot plašāku sabiedrību, apkopot priekšlikumus par uzlabojumiem vai nepilnību likvidēšanu pasākumu īstenošanas mehānismā un turpmāk informēt sabiedrību par iespējamiem grozījumiem pasākumu īstenošanā;
 - 5) nodrošināt lauku iedzīvotāju apmācību un konsultēšanu pretendēšanā uz atbalstu, tā efektīvākā izmantošanā un atskaišu sniegšanā par atbalsta izmantošanu.
1242. Programmai tika veikts arī stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN), ko veica pieaicinātie speciālisti un konsultanti. SIVN tika veikts atbilstoši Direktīvām 2001/42/EC un 92/43/EEC, Latvijas Republikas likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” prasībām. Balstoties uz veikto novērtējumu, neatkarīgie eksperti secinājuši, ka programma kopumā atbilst starptautiskajiem un nacionālajiem vides politikas mērķiem un tiešā veidā neparedz pasākumus, kas būtu pretrunā ar Latvijai saistošo starptautisko konvenciju prasībām, ES stratēģijām un nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentos iekļautajiem mērķiem.

14.2. APSPRIEŠANĀS REZULTĀTI

1243. Kopš 2006.gada marta katru mēnesi programmas projekts tika apspriests kopā ar dažādiem sociālekonomiskajiem partneriem. Programmas projekts bija pieejams Zemkopības ministrijas mājas lapā. Apspriešanas gaitā tika saņemts vairāk nekā 200 priekšlikumu no dažādām organizācijām. Sabalansējot dabas un vides organizāciju intereses un lauksaimnieku vai mežsaimnieku intereses, plānotajos atbalsta pasākumos tikuši rasti kompromisa varianti (skatīt 1.tabulu).
1244. Pēdējās vadības grupas lauku attīstības programmēšanas dokumenta 2007. – 2013.gadam izstrādei sēdēs tika izlemti sekojoši jautājumi:
- 1) pasākumā „Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana” iestrādāt nosacījumus, kas novērstu dabas daudzveidībai nozīmīgo atklātās ainavas platību apmežošanu;
 - 2) pasākumā „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” ierobežot nosusināšanas atbalstīšanu Natura 2000 teritorijās, izņemot, ja tas paredzēts Dabas aizsardzības plānā.
 - 3) atbalsta pasākumā ”Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai” netiks pieļauta iespēja pretendēt uz atbalstu, ja to iepriekš jau saņēmuši pretendenta ģimenes locekļi un pirmās pakāpes radnieki.
 - 4) pasākumā „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem” projektu īstenotājiem ražošanas palielinājums būs jādemonstrē pēc tādiem pašiem nosacījumiem kā pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija”.
 - 5) pasākuma „Agrovide” apakšpasākumos „Buferjoslu ierīkošana” un „Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” finansēt no valsts atbalsta.
 - 6) apakšpasākumā „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” ekstensīvai noganīšanai intervāls 0,5-1,0 liellopu vienības uz ha tiek mainīts uz 0,4-0,9 liellopu vienībām uz ha.
 - 7) pasākumā „Lauksaimniecības produktu pievienotas vērtības palielināšana” noteikt, ka piena un gaļas pārstrāde ir sektori, kuriem nepieciešama īpaša pieeja - esošo uzņēmumu jaudu optimizācija, atbalsta limitus rēķinot pēc pārstrādātajiem apjomiem, eksporta apjoma, uzņēmuma strukturizācijas.
 - 8) pasākumā „Ražotāju grupas” atbalstu sniegt visiem sektoriem, izņemot graudkopību un piena lopkopību.

1. tabula. Sociālekonomisko partneru priekšlikumi

Nr.p.k.	Vides / dabas aizsardzības organizācija	Dabas un vides organizāciju priekšlikums	Lauksaimnieku vai cita organizācija (izņemot vides)	Lauksaimnieku organizāciju priekšlikums	LAP iestrādātais variants	LAP pasākums
1.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	Izmantojot ES finansējumu, nav veicināma lauksaimniecības zemju un lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošana	Latvijas Kokrūpniecības federācija Asociācija "Latvijas privātie meži"	ELFLA finansējums meža nozarei ir nepietiekošs, ņemot vērā nozares nozīmīgo lomu Latvijas lauku ekonomikā un tās tālākajā attīstībā. Saglabāt Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam aktivitāti "Lauksaimniecībā neizmantojamo zemju pirmreizēja apmežošana" aktivitāšu sarakstā paredzētajā apjomā. Dokumenti, kas nosaka pasākuma nepieciešamību: - ES Padomes regula (EK) Nr.1698/2005; - Latvijas Meža politika, kas nosaka veicināt lauksaimnieciski un citādi neizmantojamo zemju apmežošana, izmantojot valsts rīcībā esošos veicināšanas mehānismus; - Eiropas mežu ministru konferenču rezolūcijas.	Pasākuma mērķis veicināt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībā neizmantojamā zemē, palielinot zemes efektīvāku izmantošanu, saglabājot bioloģisko daudzveidību un izmantojot lauku ainavas rekreācijas un estētiskās īpašības. Atbalstīt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībai, kā arī citiem izmantošanas virzieniem nepiemērotās un nevajadzīgās, bet mežam izmantojamās zemēs, ievērojot teritoriju attīstības plānus un perspektīvo zonējumu to ietvaros, kā arī aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas plānus un nepieciešamību saglabāt augstas dabas vērtības lauksaimniecības teritorijas. Apmežošana NATURA 2000 teritorijās vai augstvērtīgās dabas teritorijās, vai teritorijās ar augstu lauksaimniecības potenciālu, kā arī mitrzemēs pieļaujama saskaņā ar šo teritoriju apsaimniekošanas nosacījumiem.	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizēja apmežošana

2.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	Izmantojot ES finansējumu, nav veicināma dabisko traucējumu - vēja, uguns, kaitēkļu masveida savairošanās radīto seku likvidēšana.	Latvijas Kokrūpniecības federācija	ELFLA finansējums meža nozarei ir nepietiekošs, ņemot vērā nozares nozīmīgo lomu Latvijas lauku ekonomikā un tās tālākajā attīstībā.	Atjaunot mežsaimniecības ražošanas potenciālu dabas katastrofu radīto bojājumu vietās un ieviešot preventīvus pasākumus bojājumu mazināšanai.	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana
3.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	Nav pieļaujama atbalsta sniegšana jaunu, vēl nenosusinātu platību nosusināšana ne lauksaimniecības, ne meža zemēs. Maksājumi piešķirami par hidroloģiskā režīma atjaunošanu - meliorācijas seku likvidēšana (iztaisnoto upju līkumošana, grāvju aizbēršana vai aizsprostošana).	Zemnieku Saeima	Iekļaut atbalstāmajās aktivitātēs juridisko personu meliorācijas sistēmu sakārtošanu un darbības uzturēšanu; Pasākumā neiekļaut valsts un pašvaldību nozīmes meliorācijas sistēmas;	Meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija netiek atbalstīta Natura 2000 teritorijās un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Atbalstu pasākumā aktivitātē meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija lauksaimniecības zemēs var saņemt arī pašvaldības. Par meliorācijas sistēmu rekonstrukciju vai renovāciju meža zemēs atbalstu var saņemt arī pašvaldības vai pašvaldību meža zemju apsaimniekotāji, kā arī A/S „Latvijas valsts meži”, ja projekts tiek realizēts kopīgi ar vienu vai vairākiem privāto meža zemju īpašniekiem vai pašvaldību.	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu
4.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	Pieteikšanos uz visa veida maksājumiem, veicot BVZ apsaimniekošanu plaujot, nedrīkst ierobežot ar lopu skaitu saimniecībā.	LSA	Jānosaka kontrolskaitļi un konkrēti atbalsta nosacījumi katram „Agrovides” maksājumu pasākumam;	Atbalsta saņēmējs var saņemt atbalstu, ja: (...) pretendējot uz atbalstu aktivitātē „ekstensīvā lopkopība”, bioloģiski vērtīgo zālāju nogana no 0.4-0,9 liellopu vienībām uz 1 ha;	Agrovide

5.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	BVZ pļaušanas termiņi – piemērojami trīs pļaušanas uzsākšanas datumi (1. tab.) - 15. jūnijs, 15. jūlijs un 15. augusts. Samaksa tiek diferencēta par nopļautās zāles izvākšanu vai smalcināšanu (par smalcināšanu mazāka nekā par izvākšanu). (tabulu skatīt vēstulē)	Zemnieku Saeima	Par bioloģiski vērtīgiem zālājiem. Vēlās pļaušanas gadījumā, aicinām paredzēt zāles novākšanu, neiekļaujot zāles sasmalcināšanas iespēju. Tas veicinātu sugu daudzveidības saglabāšanos platībās.	Pretendējot uz atbalstu aktivitātē „zālāju vēlā pļaušana”, bioloģiski vērtīgo zālāju nopļauj no 1. augusta līdz 15. septembrim, nopļauto zāli novāc un aizved prom no lauka vai sasmalcina.	Agrovide
6.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	Atšķirībā no iepriekšējā LAP Natura 2000 maksājumus nedrīkst piešķirt par jebkuru LIZ jebkurā Natura 2000 teritorijā. Turpmāk maksājums piešķirams tikai par reāliem lauksaimnieciskās darbības ierobežojumiem un maksājuma apjoms diferencējams atbilstoši darbības ierobežojumu apmēram. Pirmais solis – nemaksāt par aramzemēm, ja nav īpašu ierobežojumu.	LOSP	Pasākuma „NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar direktīvu 2000/60/EK” ietvaros būtu jāmaksā tikai ilggadīgo zālāju, pastāvīgo pļavu un ganību platībām.	Atbalsta maksājums kompensē neiegūtos ieņēmumus un izmaksas saistībā ar lauksaimnieciskai darbībai pastāvošiem dabas apstākļu radītiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, ko paredz nacionālā likumdošana. Atbalstu pasākumā var saņemt tikai par pastāvīgo pļavu un ganību platībām.	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK

7.	Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Entomoloģijas biedrība	EROZIJAS IEROBEŽOŠANA Iesakām neuzsākt šo pasākumu, jo nav pietiekami skaidri izvērtēta tā ietekme uz kopējām finansēm.	Zemnieku Saeima	Par vēja erozijas ierobežošanas pasākumu. Aicinām noteikt atšķirīgus maksājumus par rugainēm, zālājiem un sētajām starpkultūrām, jo ir atšķirīgas to uzturēšanas izmaksas un ietekme.	Pārskatīta pasākuma "Agrovide"apakšpasākuma "Erozijas ierobežošana" mērķa teritorija. Atbalsts tiks sniegts par rugāju saglabāšanu aramzemē ziemas periodā.	Agrovide
----	--	--	-----------------	---	---	----------

15. Vīriešu un sieviešu līdztiesība un nediskriminācija

15.1. DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS NODROŠINĀŠANA

1245. Latvijā sieviešu īpatsvars ir ievērojami lielāks šādās nozarēs – veselība un sociālā aprūpe, izglītība, apdrošināšana un pensiju finansēšana, neskaitot obligāto sociālo apdrošināšanu, mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība, viesnīcas un restorāni. Vairāk sieviešu nekā vīriešu strādā arī tādās nozarēs kā pasta un sakari, atpūta, kultūra, sports, finanšu starpniecība.
1246. Turpretī vismazāk sieviešu strādā būvniecībā un zvejniecībā, aptuveni ceturtdaļa strādājošo ir sievietes mežsaimniecībā, ieguves rūpniecībā, transporta jomā (neskaitot dzelzceļu, gaisa un ūdens transportu, kā arī transporta palīgozāres), elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādē.
1247. Aptuveni vienāds skaits sieviešu un vīriešu strādā valsts pārvaldē un aizsardzībā, zinātnē un pētniecībā, lauksaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un nekustamo īpašumu jomā.
1248. Secinot pēc vairākiem pētījumiem, valstī sievietēm svarīgi ir, izvēloties darba vietu un veicot darba pienākumus, darba alga. Salīdzinot vīriešu un sieviešu atalgojumu dažādās nozarēs, sievietes vidēji saņem 81,7 % no vīriešu atalgojuma. Gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā vislielākās atalgojuma atšķirības starp sievietēm un vīriešiem ir profesiju pamatgrupās ar augstāko prasmju līmeni – vadītāju un speciālistu vidū.¹³⁵
1249. Lai izvairītos no dzimumu diskriminējošas rīcības Lauku attīstības programmas pasākumu īstenošanas laikā, tiek ievērota 2001.gada 16.oktobra Ministru kabineta sēdē apstiprinātā koncepcija dzimumu līdztiesības īstenošanai. Tās mērķis ir veicināt dzimumu līdztiesības jautājumu efektīvu, integrētu un koordinētu risināšanu.
1250. Tiek piemērota dzimumu līdztiesības integrētā pieeja, t.i., dzimumu līdztiesība kā princips tiek ņemts vērā visos politikas, programmu, administratīvu un finanšu aktivitāšu posmos, gan izstrādē, gan īstenošanā, gan vērtēšanā. Paredzēts nodrošināt abu dzimumu pārstāvniecību, tādējādi nodrošinot pasākumu atbilstību sieviešu un vīriešu dažādajām vajadzībām, interesēm un iespējām. Nevienā no aktivitātēm netiks pasliktināta kāda dzimuma situācija.
1251. LAP pasākumu projektu izstrādē un vērtēšanā tiks ievērotas Labklājības ministrijas izstrādātās Vadlīnijas dzimumu līdztiesības principu ievērošanai

¹³⁵ Avots: Eiropas Kopienas iniciatīvas EQUAL projekts „Atvērtu darba tirgu sievietēm”. Pētījums par faktoriem, kas nosaka sieviešu iespējas iesaistīties darba tirgū. –Rīga, 2005. – 5.lpp.

Eiropas Savienības struktūrfondu projektu pieteicējiem un izvērtētājiem, lai radītu gan sievietēm, gan vīriešiem vienādas iespējas piedalīties ES struktūrfondu atbalstīto projektu iniciēšanas un ieviešanas procesā.

1252. LAP pasākumos ir noteikts, ka abiem dzimumiem ir vienlīdzīgas iespējas pretendēt un saņemt atbalstu visos pasākumos, ja viņi spēj izpildīt katrā pasākumā noteiktos nosacījumus un atbilst atbalsta saņēmēja kritērijam.
1253. LAP pasākumu projekta pieteikuma veidlapās, kas ir neatņemama daļa no projektu izstrādes un vērtēšanas, iekļautais jautājums par dzimumu nav iekļauts projektu vērtēšanas nolūkos, bet gan nepieciešams turpmākajai datu apstrādei, analīzei un apkopošanai.
1254. LAP pasākumos ir noteikts, ka abiem dzimumiem ir vienlīdzīgas iespējas pretendēt un saņemt atbalstu visos pasākumos, ja viņi spēj izpildīt katrā pasākumā noteiktos nosacījumus un atbilst atbalsta saņēmēja kritērijam (izglītība u.c.).
1255. Informācijas kampaņu attiecībā uz visiem šīs programmas pasākumiem mērķis būs nodrošināt informācijas pieejamību abiem dzimumiem.

15.2. INTEGRĀCIJAS POLITIKA LATVIJĀ

1256. Saeima ratificējot Eiropas Padomes Vispārējās nacionālo minoritāšu aizsardzības konvenciju, pieņēma arī divas deklarācijas, kurās paziņots, ka konvencijas 10.panta otro daļu un 11.panta trešo daļu, kas reglamentē atsevišķas minoritāšu valodu pielietojuma sfēras, Latvija uzskata par saistošām, ciktāl tas nav pretrunā ar Satversmi un citiem Latvijas Republikā spēkā esošiem normatīvajiem aktiem, kas nosaka valsts valodas pielietojumu. Konvencijas ratifikāciju atzinīgi novērtējušas gan augstas Eiropas Padomes un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas amatpersonas, gan arī citas valstis. Ratifikācijas pozitīvs novērtējums izteikts gan divpusēji, gan arī daudzpusēji starptautiskajās organizācijās.

15.2.1. Valoda

1257. Sabiedrības integrācija notiek, veiksmīgi sadarbojoties Latvijai ar starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām. Latvija ir ratificējusi vairākus svarīgus cilvēktiesību dokumentus un, gatavojot likumprojektus, konsultējusies ar starptautisko cilvēktiesību ekspertiem. Tas ir palīdzējis panākt Latvijas likumdošanas un prakses pilnīgu atbilstību starptautiskajiem standartiem.
1258. Latvijā ir izteikti daudznacionāla sabiedrība. Latvieši dzīvo un strādā kopā ar daudzām mazākumtautībām, no kurām dažas Latvijā ir dzīvojušas jau gadsimtiem ilgi. Šīs kopienas ir izveidojušas savas kultūras identitāti, kuru Latvijas valsts palīdz saglabāt. Pastāvīga dažādo etnisko kopienu integrācija ir būtisks priekšnoteikums valsts turpmākajai stabilitātei un labklājībai.

1259. Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas viens no galvenajiem valodas politikas mērķiem ir veicināt latviešu valodas apguvi un lietojumu kā vienu no svarīgākajiem sabiedrības integrācijas līdzekļiem. Zemais latviešu valodas zināšanu līmenis veido šķērsli integrācijai, daļēji samazinot nepilsoņu iespējas un vēlmi iegūt Latvijas pilsonību, ierobežojot saziņas spēju ar valsts struktūrām un līdzdarbošanos sabiedriskās un politiskās norisēs.
1260. Sākot ar 2004.gada septembri mācību priekšmetu skaits, kas valsts un pašvaldību vispārējās izglītības mācību iestādēs tiek pasniegti latviešu valodā, palielinājās no trīs uz pieciem. Līdz pat 40 % no visiem mācību priekšmetiem joprojām tiek mācīti mazākumtautību valodās.

15.2.2. Pilsonība

1261. Pilsonība ir viena no ciešākajām saiknēm starp indivīdu un valsti, kurā viņš vai viņa dzīvo. Ar 1995.gadā pieņemto Pilsonības likumu un citiem atbilstošiem likumdošanas aktiem Latvija nodrošina taisnīgu un objektīvu pilsonības iegūšanu. Statistikas dati uz 2007.gada sākumu liecina, ka 81,2 % Latvijas iedzīvotāju ir Latvijas pilsoņi, un praktiski visi Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji var kļūt par tās pilsoņiem. Bērniem, kas dzimuši pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, pilsonība tiek piešķirta automātiski.
1262. LAP pasākumu projektu pieteikumu veidlapās, kas ir neatņemama daļa no projektu izstrādes un vērtēšanas, nav iekļauti jautājumi, kas būtu paredzēti, lai noteiktu projekta iesniedzēja pilsonību vai tā reliģisko piederību.

16. Tehniskā palīdzība

16.1. TEHNISKĀS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS

1263. Saskaņā ar 2005. gada 20. septembra Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 66.panta 2.punktu lauku attīstības programmdokumenta atbalstam drīkst finansēt sagatavošanas, apsaimniekošanas, uzraudzības, novērtēšanas, informācijas un kontroles pasākumus, lai sasniegtu plānotos rezultātus. Šim nolūkam tiek piešķirts finansiāls atbalsts nepieciešamo pētījumu veikšanai, demonstrēšanas projektu īstenošanai, apmācībām un semināriem, programmdokumenta izstrādē un uzraudzībā iesaistīto darbinieku tehniskā aprīkojuma nodrošināšanai, kā arī kopumā programmdokumenta īstenošanas tehniskai palīdzībai.
1264. Tehniskā palīdzība ir nepieciešama, lai atbalstītu ELFLA finansēto pasākumu vadībā iesaistītās institūcijas. Tā ietvaros tiks segtas programmas tiešās vadības izmaksas.
1265. Tehniskās palīdzības mērķis – atbalstīt efektīvu un atbilstošu programmas sagatavošanu, apsaimniekošanu, uzraudzību, novērtēšanu, kā arī informācijas un kontroles pasākumus, lai sasniegtu plānotos rezultātus.

Sagatavošanas darbības.

1266. Atbalstāmās aktivitātes – projektu apstiprināšana, t.sk. par lauksaimniecības ietekmi uz vidi izmaksas, kas saistītas ar LAP izstrādi un nepieciešamo grozījumu sagatavošanu, LAP vadībā un administrēšanā iesaistīto institūciju vadības, administrēšanas kontroles sistēmu izstrāde, ieviešana un uzturēšana.

Vadības darbības

1267. Atbalstāmā aktivitāte – projektu apstiprināšana un izmaksas, kas saistītas ar Vadošās iestādes un Maksājumu iestādes darbību (t.sk. (institucionālās kapacitātes celšana (darba samaksa, nepieciešamais aprīkojums un tehnika)). telpu iekārtošana un aprīkošana)

Uzraudzības darbības.

1268. Atbalstāmā aktivitāte – projektu uzraudzība un kontrole un izmaksas, kas saistītas ar LAP ieviešanas uzraudzību un Uzraudzības komitejas darbību, izmaksas, kas saistītas ar datorizētas uzraudzības informācijas sistēmas izveidi un attīstību, tai skaitā samaksa ekspertiem un institucionālās kapacitātes celšana (darba samaksa, nepieciešamais aprīkojums un tehnika).

Novērtēšanas darbības

1269. Atbalstāmā aktivitāte – projektu izvērtēšana izmaksas, kas saistītas ar LAP nepārtraukto novērtēšanu, vidēja termiņa novērtējumu, kā arī citiem nepieciešamiem novērtēšanas pasākumiem (institucionālās kapacitātes celšana (darba samaksa, nepieciešamais aprīkojums un tehnika)).

Informācijas darbības

1270. Atbalstāmās aktivitātes – pētījumi, semināri, publicitātes un informācijas pasākumi.

Kontroles darbības

1271. Atbalstāmās aktivitātes – izmaksas saistītas ar atbalsta pretendentu iesniegumu izvērtēšanu, auditiem un pārbaudēm uz vietas (t.sk. izmaksas saistītas ar transportu un nepieciešamā aprīkojuma iegāde pārbaūžu veikšanai).

1272. Visas uzskaitītās Tehniskās palīdzības darbības iekļauj darba samaksu un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kā arī nepieciešamo informācijas sistēmu izstrādi un informācijas tehnoloģiju iegādi un uzstādīšanu..

1273. Tehniskā palīdzība iekļauj izmaksas, kas saistītas ar:

1) neatkarīgo ekspertu, ekspertu grupu, konsultantu un sadarbības partneru darbības finansēšanu, ja tas ir nepieciešams programmdokumenta vai tā noteiktu pasākumu īstenošanas pilnveidošanai, uzraudzībai un administrēšanai;

2) programmdokumenta un tā pasākumu īstenošanas nepārtrauktu uzraudzības procesu, veicot nepieciešamos darbus riska un kvalitātes sistēmu ieviešanai, informācijas sistēmu pilnveidošanai, veicot statistisko datu apkopošanu, lauku teritoriju apsekošanu, kvalitatīvu analīzi un novērtējumu, ziņojuma sagatavošanu par plāna efektivitāti, finansēšanu, sabiedrības informēšanas vajadzībām u.c.;

3) programmdokumenta izstrādē iesaistīto darbinieku zināšanu un prasmju pilnveidošanu, pieredzes apmaiņu, radot darba videi visus nepieciešamos apstākļus, lai sekmīgi ieviestu, uzraudzītu un administrētu Latvijas lauku attīstības programmdokumentu.

16.2. VALSTS LAUKU TĪKLS

16.2.1. Organizāciju un institūciju saraksts, kas iesaistītas lauku attīstībā un veidos daļu no valsts lauku tīkla

1274. Tīklā iesaistīto organizāciju un institūciju saraksts tiek strukturizēts pēc to atbildības līmeņa, pārstāvētām nozarēm un tīkla darbības jomām. Tiek noteikti četri līmeņi, kur tīkla vadošais līmenis ir tīkla Sadarbības Padome.
1275. Tīkla darbības nozares/sfēras ir šādas:
- 1) valsts pārvaldes/ministrijas (ZM, RAPLM, VidM, LM, EM) un to pārraudzībā esošās institūcijas un organizācijas;
 - 2) lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares organizācijas un institūcijas;
 - 3) teritoriju pārvaldes institūcijas: vietējās pašvaldības, rajonu un reģionu padomes;
 - 4) izglītības, apmācības, konsultācijas, pētniecības organizācijas un institūcijas;
 - 5) tūrisma nozares organizācijas un institūcijas;
 - 6) LEADER pasākuma īstenošanā iesaistītas organizācijas;
 - 7) amatniecības un citu komercpakalpojumu nozares organizācijas un institūcijas;
 - 8) citas organizācijas un institūcijas, kas tiešā veidā ietekmē lauku attīstību.

16.2.2. Valsts lauku tīkla izveidošanas procedūra un grafiks

1276. Līdz 2008.gada sākumam tiek:
- 1) izveidota Tīkla struktūra:
 - (a) izveidots organizāciju un institūciju sadarbības tīkls;
 - (b) izveidots tīkla sekretariāts;
 - (c) izveidota Tīkla padome.
 - 2) noteiktas Tīkla organizāciju sadarbības jomas un izveidotas darba grupas atbilstoši jomām un atbildības līmeņiem.
 - 3) izveidots darba un finanšu koordinācijas mehānisms.
1277. Līdz 2008.gada vidum Sekretariāts sadarbībā ar tīklā iesaistītajām organizācijām un institūcijām izstrādā Tīkla darbības Rīcības programmu un to apstiprina Tīkla Padomē.

16.2.3. Valsts lauku tīkla darbību (uzdevumu) saraksts

1278. Tīkla darbību nodrošina, koordinē un kontrolē tīkla sekretariāts, kura funkcijas ir:

- 1) tīkla sadarbības izveidošana un attīstība gan nacionālā, gan ES līmenī;
- 2) aktuālās informācijas apkopošana un novērtēšana, informācijas izplatības nodrošināšanas koordinēšana;
- 3) politikas rekomendāciju apkopošana un izstrāde;
- 4) tīkla kopējās un atsevišķu tīkla jomas/pārstāvēto nozaru/atbildības līmeņa organizāciju darbības efektivitātes novērtēšana saistībā ar tīkla darbības uzdevumiem, mērķiem un finanšu pārvaldību;
- 5) ar lauku attīstību/LAP īstenošanas izvērtēšanu, tīkla darbības pārklāto jomu un ar lauku iedzīvotāju/uzņēmumu vajadzībām saistīto pētījumu veikšanas koordinēšana.

1279. Tīkla darbība tiek īstenota, balstoties uz Tīkla Padomes apstiprinātā daudzgadīgā Tīkla darbības Rīcības programmā. Tā ietver:

- 1) tīkla darbības finansiālo pamatu, infrastruktūras izdevumus;
- 2) tīkla darbības pasākumu plānu un to finansēšanas kārtību, apjomus saistībā ar veicamajiem pasākumiem un aktivitātēm:
 - a) labas pārņemamas prakses un informācijas pieejamības nodrošināšanas procesu;
 - b) pieredzes un prasmju apmaiņas organizēšanu;
 - c) mācību programmu
 - d) informācijas sagatavošanu un pētījumus (vietējā tīkla un ES Lauku tīkla sadarbības un darbības efektivitātes pilnveidošanai);
 - e) starptautiskās dalības un sadarbības procesa nodrošināšanu.

16.2.4. Valsts lauku tīkla finansēšana

1280. Tīkla darbības izveidošanas, uzturēšanas un Tīkla darbības Rīcības programmas kopējais finansējums līdz 2013.gadam ir 10 milj EUR, kas sadalās šādi:

Izmaksu postenis	Vienam gadam EUR	Kopā 7 gadiem EUR
Sekretariāta administrēšanas izmaksas	357 142	2 500 000
Valsts lauku tīkla darbības plāns	1 071 428	7 500 000
Kopā	1 428 570	10 000 000

1. PIELIKUMS. LATVIJAS RAJONU ADMINISTRATĪVO CENTRU PILSĒTAS

Aizkraukle
Alūksne
Balvi
Bauska
Cēsis
Daugavpils
Dobeles
Gulbene
Jēkabpils
Jelgava
Krāslava
Kuldīga
Liepāja
Limbaži,
Ludza
Madona
Ogre
Preiļi
Rēzekne
Rīga
Saldus
Talsi
Tukums
Valka
Valmiera
Ventspils

2. PIELIKUMS. NOVADU TERITORIĀLĀS VIENĪBAS - PILSĒTAS AR IEDZĪVOTĀJU SKAITU VIRS 5000

Nr.p.k.	Veidojamā novada provizoriskais nosaukums¹³⁶	Novadu veidojošā administratīvā teritorija – pilsēta ar iedz.sk. virs 5 000	Iedzīvotāju skaits 01.01.2007. (CSP dati)
1	Alūksnes novads	Alūksnes pilsēta	9 203
2	Balvu novads	Balvu pilsēta	8030
3	Bauskas novads	Bauskas pilsēta	10212
4	Cēsu novads	Cēsu pilsēta	18 258
5	Dobeles novads	Dobeles pilsēta	11133
6	Gulbenes novads	Gulbenes pilsēta	9 242
7	Kuldīgas novads	Kuldīgas pilsēta	13010
8	Aizputes novads	Aizputes pilsēta	5380
9	Limbažu novads	Limbažu pilsēta	8666
10	Salacgrīvas novads	Salacgrīvas pilsēta ar lauku teritoriju	5847
11	Ludzas novads	Ludzas pilsēta	9875
12	Madonas novads	Madonas pilsēta	9125
13	Olaines novads	Olaines pilsēta	12765
14	Saulkrastu novads	Saulkrastu pilsēta ar lauku teritoriju	5924
15	Baldones novads	Baldones pilsēta ar lauku teritoriju	5330
16	Saldus novads	Saldus pilsēta	12489
17	Talsu novads	Talsu pilsēta	11399
18	Tukuma novads	Tukuma pilsēta	19829
19	Valkas novads	Valkas pilsēta	6337
20	Smiltenes novads	Smiltenes pilsēta	5911

¹³⁶ Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 4.septembra noteikumiem „Noteikumi par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālo iedalījumu”.

3. PIELIKUMS. LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS IEPRIEKŠĒJĀ (EX-ANTE) NOVĒRTĒJUMA GALVENIE IETEIKUMI UN ZEMKOPIBAS MINISTRIJAS KOMENTĀRI

N.p.k.	Iepriekšējā novērtētāja secinājums vai ieteikums	Komentāri un uzlabojumi
1.	<p>Vienlaikus ir nopietni jāizvērtē atsevišķu pasākumu lietderīgums no stratēģijā definēto mērķu viedokļa. Novērtējuma rezultātā Ekspertu grupa ir izveidojusi Programmā paredzēto pasākumu trīs grupas, izvērtējot to ieviešanas nepieciešamību un lietderību definēto mērķu sasniegšanai un vajadzību apmierināšanai, iespējamo efektivitāti, ilgtspējību un ar pasākuma realizāciju saistītos riskus.</p> <p>Pirmajā grupā ir pasākumi, par kuriem Ekspertu grupa ir pārliecinājusies, ka to ieviešana ir nepieciešama, lietderīga, efektīva un kuru ieviešanā ir iegūta vislabākā pieredze iepriekšējā periodā un tādējādi potenciāli vismazākie paredzami ieviešanas riski.</p> <p>Otrajā Programmas pasākumu grupā ir pasākumi, kuri būtu realizējami, bet tie prasa dažāda līmeņa uzlabojumus vai izšķiršanos par to realizācijai iespējami labākajiem finanšu avotiem un to apjomu.</p> <p>Trešajā grupā ir atstāti Programmas pasākumi, kuru ieviešanas lietderība, efektivitāte un mērķu sasniegšana ir diskutējama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana (1.4. pasākums), jo atbalsts paredzēts institūcijas izveidei, nevis pakalpojumu sniegšanai, ir apšaubāma šādas institūcijas pastāvēšana bez atbalsta. Konsultāciju un apmācību pakalpojumu sniegšana varētu būt viena no intelektuālās uzņēmējdarbības iespējam laukos. 	<p>Pasākumu pamatojumi ir papildināti atbilstoši atbalstāmajām aktivitātēm, kā arī veikti uzlabojumi atbalsta saņemšanas nosacījumos.</p> <p>Atsevišķos rajonos valstī ir pieejami privātie meža apsaimniekošanas un konsultāciju uzņēmumi, kuri sniedz noteiktas sfēras (galvenokārt ar biznesa pakalpojumu realizāciju saistītos) pakalpojumus, bet netiek piedāvāti mērķtiecīgi pasākumi un pakalpojumi meža īpašnieku visaptverošā informēšanā un apmācības jomā. Tomēr šobrīd valstī plašāko apmācību, konsultāciju pakalpojumu klāstu un ar to saistītās darbības privātā meža</p>

		<p>apsaimniekošanas jautājumos visas valsts teritorijā nodrošina Valsts meža dienests (VMD). VMD darbinieki ar meža īpašnieku konsultēšanu jau nodarbojas kopš 2000. gada, šajā laika periodā ir uzkrāta pieredze, iemaņas, zināšanas un iestrādes (izveidotas apmācību takas un demonstrējumu objekti dabā, izdoti periodiskie informatīvie izdevumi) sekmīgai konsultāciju darba veikšanai. Pašreizējā situācijā, kad Latvijā meža īpašnieku informēšanu, konsultēšanu un apmācību visas valsts līmenī galvenokārt veic Valsts meža dienests (šobrīd VMD Konsultāciju pakalpojumu centrs) un privāto uzņēmumu aktivitāte šajā jomā jau daudzus gadus ir ļoti zema, atbalsta finansējumu visefektīvāk iespējams izmantot to pilnā apjomā novirzot jau eksistējošas konsultāciju pakalpojumu sistēmas paplašināšanai un pilnveidošanai. Tas nodrošinātu jau sistēmā esošās pieredzes turpmāku efektīvu izmantošanu, to vēl mērķtiecīgi papildinot ar aktuālām zināšanām. Atbalsta finansējumu sadalot starp vairākiem konsultāciju pakalpojumu sniedzējiem, pastāv bažas, ka galvenokārt tiks attīstīti ekonomiski izdevīgi pakalpojumi, maz vēršot uzmanību uz sabiedrības un meža īpašnieku interesēm nepieciešamo, bet ekonomiski neizdevīgo konsultāciju pakalpojumu – informēšana, apmācības u.c. ieviešanu.</p>
	- Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības	Saskaņā ar VMD informāciju par 2005.gadu,

	<p>attīstību un pielāgošanu (1.8. pasākums) (attiecībā uz mežsaimniecības infrastruktūru), jo nav pietiekošs pamatojums pasākuma ieviešanai.</p>	<p>pārējo (privāto un pašvaldību) mežu platības ir 1 468 551 ha. No šīm platībām meliorēti ir 285 648 ha (āreņu un kūdreņu meža augšanas apstākļu tipu kopējā platība pārējos mežos). Proporcija starp rekonstruējamo un nerekonstruējamo platību valsts un pārējo mežos ir līdzīga (61% apmērā no visām platībām nepieciešams rekonstruēt vai renovēt), līdz ar to var pieņemt, ka pārējos mežos rekonstruējamās vai renovējamās platības ir apmēram 175,5 tūkst ha. Pieņemot, ka 1 km grāvja ietekmē 13 ha lielu platību, rekonstruējamo grāvju kopgarums privātajos mežos ir apmēram 13 500 km.</p> <p>Līdz ar to, ja meliorāciju veic tikai privātie īpašnieki un pašvaldības, tad par 12 milj.sabiedriskā finansējuma (aptuveni tik daudz līdzekļu varētu tikt novirzīti meža meliorācijas pasākumam) un plus vēl atbalsta saņēmēju finansējumu var rekonstruēt 4 559 km grāvju jeb 34% no rekonstruējamo grāvju garuma. No pārējo mežu meliorētajām platībām tie ir 20,75%.</p> <p>Ar šādu finansējumu varētu veikt meliorācijas rekonstrukciju apmēram 60 000 – 70 000 ha lielā platībā. Ņemot vērā to, ka meliorētās un nemeliorētās platībās koksnes ražība atšķiras vairāk nekā divas reizes, tad šāds pasākums var dot būtisku ieguldījumu nozares attīstībā. Ja pieņemam, ka uz vienu ha ražība palielinās par 100 m³, kuru vidējā cena ir Ls 40, tad naudas izteiksmē tie ir 60 000*100*40=240 milj.Ls.</p>
--	--	---

		<p>Attiecībā uz nesakārtoto meža meliorācijas sistēmu uzskaiti – šāda atbalsta sniegšana reizē būtu arī labs stimuls meža īpašniekiem, lai tie veiktu darbības, kas ļautu iekļaut informāciju par viņu īpašumā esošajām meliorācijas sistēmām meliorācijas kadastrā.</p>
	<p>- Mazāk labvēlīgie apvidi (1.11. pasākums) – nav ilgtspējīgs pasākums, veicina galvenokārt ienākumu pieaugumu. Konceptuāli pasākums varētu būt lietderīgs, jo ir nepieciešams uzturēt lauksaimniecības zemi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī un saglabāt pievilcīgas ainavas. Bet tas ir pamatnosacījums arī Vienotā platību maksājuma saņemšanai.</p>	<p>Pasākumā „Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas” atbalsts tiek sniegts par lauksaimniecisko darbību mazāk labvēlīgos apvidos. Pasākuma atbalsta maksājums kompensē lauksaimnieku papildu izdevumus un neiegūtos ienākumus, kas saistīti ar lauksaimnieciskai ražošanai nelabvēlīgiem apstākļiem attiecīgajā teritorijā. Turpretī Vienoto platību maksājumu var saņemt par lauksaimniecībā izmantojamo zemi, kas uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī neatkarīgi no tā, vai uz tās notiek lauksaimnieciskā ražošana vai nē. Ņemot vērā, ka, atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 19.pantā noteiktajiem kritērijiem, Latvijā par lauksaimnieciskai ražošanai mazāk labvēlīgiem apvidiem noteikti 74,4 % valsts teritorijas, ir būtiski sniegt atbalstu lauksaimniekiem, lai saglabātu lauksaimniecisko darbību šajās teritorijās, vienlaikus veicinot atklātas lauku ainavas uzturēšanu.</p>
	<p>- Lauku mantojuma saglabāšana (1.20. pasākums) – atbalsta saņēmēju grupa ir neliela, ir nepieciešams papildus novērtējums, izanalizējot šādu</p>	<p>Lauku attīstības programmas 2007. – 2013.gadam pasākuma „Lauku mantojuma</p>

	investīciju lietderību.	<p>saglabāšana un atjaunošana” atbalsta saņēmēju grupa ir pietiekami liela un nozīmīga, lai īstenojot pasākumu panāktu nopietnu ieguldījumu ar lauku dzīvi saistītā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un sakārtošanā visā tā daudzveidībā.</p> <p>Paredzēts, ka uz atbalsta saņemšanu varēs pretendēt ap 45 lauku apvidū izvietoti un akreditēti valsts, pašvaldības un autonomi muzeji un 8 profesionālās vidējās izglītības iestādes, kuras izvietotas kultūrvēsturiskos arhitektūras pieminekļos un kuras paredzēts pakāpeniski veidot par specializētiem lauksaimniecības un ar to saistīto nozaru izglītības centriem. Ņemot vērā augstāk nosaukto atbalsta pretendentu ģeogrāfisko izvietojumu, ir pamats domāt, ka atbalsta saņēmēji valsts teritorijā izvietosies vienmērīgi un veicinās visu reģionu attīstību.</p>
	<p>- Priekšlaicīgā pensionēšanās - lauksaimniecībā nodarbināto vecumstruktūras problēma valsts līmenī nav starp aktuālākajām lauksaimniecības attīstību bremsējošām problēmām un šis atbalsta pasākums skar nelielu atbalsta saņēmēju loku.</p>	<p>Pavisam trešdaļa no valsts iedzīvotājiem dzīvo lauku teritorijā, kur galvenā ekonomiskā aktivitāte ir lauksaimniecība. Kā viena no pazīmēm, kas raksturo nodarbinātību Latvijas lauksaimniecībā, ir augsts gados vecāku cilvēku nodarbinātības īpatsvars (60,8 % no lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku – vadītāju, neskaitot grupu saimniecību īpašniekus vecuma struktūrā, 2005.gadā bija vecāki par 50 gadiem). Lielākā daļa gados vecu lauksaimnieku neizrāda interesi par jaunu ražošanas</p>

		<p>tehnoloģiju apgūšanu vai par saimnieciskās darbības dažādošanu, turpmāk kavējot lauksaimniecības kā tautsaimniecības nozares attīstību. Bieži vien gados vecāki lauksaimnieki ir atzinuši, ka vēlētos nodot savu saimniecību vai tās daļu citam saimniekam, kurš attīstītu lauku saimniecību un nomainītu un uzlabotu tās menedžmentu. Tādā veidā tiktu iesaistīti gados jaunāki cilvēki lauksaimniecībā un palielinātos iedzīvotāju skaitu lauku teritorijā.</p> <p>Papildus tam gados vecāki lauksaimnieki tiktu nodrošināti ar pensiju, kas turpmākos gadus mazliet palielinātu ienākumus lauku teritorijā, uzlabojot esošo ekonomisko situāciju.</p>
2.	<p>Analizējot Programmas pasākumu ietekmi no stratēģijas vispārējo mērķu viedokļa, secināts, ka Programma lielā mērā ir orientēta uz lauku iedzīvotāju ienākumu līmeņa pieaugumu, kas ir vērtējams pozitīvi. Taču Programmā maza uzmanība ir pievērsta nodarbinātības jautājumam. Pēc Ekspertu grupas viedokļa to var vērtēt kā zināmu risku no teritorijas ilgtspējīgas apdzīvotības viedokļa – īpaši teritorijās, kuras ir vismazāk pievilcīgas no lauksaimniecības viedokļa un atrodas tālāk no aglomerācijas centriem.</p>	<p>Kā 1.ass, tā 3.ass pasākumu ietvaros papildus labvēlīgāku projektu atlases kritēriju (ņemot vērā teritoriju attīstības indeksu) un atbalsta saņemšanas nosacījumu veidā (papildus atbalsts MLA) tiks atbalstītas aktivitātes mazāk labvēlīgās un atpalikušās teritorijās.</p>
3.	<p>Par Programmas ieviešanu Ekspertu grupa ir pārliecinājusies, ka šajā jomā notiek aktīvs darbs, tomēr iesaka sagatavot precīzu veicamo darbu laika grafīku, lai Zemkopības ministrija apzinātu visu nepieciešamo normatīvo aktu izstrādi, it sevišķi par izmaiņām Lauku atbalsta dienesta likumā un citos likumos, nodrošinot attiecīgo normatīvo aktu savlaicīgu izstrādi un virzību attiecīgajās institūcijās apstiprināšanai, prioritāti piešķirot normatīvajiem aktiem, kas saistīti ar Maksājumu aģentūras akreditāciju.</p>	<p>2007.gada aprīlī Valdībā tika apstiprināti normatīvie akti, kas nosaka ELFLA administrēšanas kārtību, t.sk., tā vadībā iesaistītās institūcijas un to funkciju sadalījumu, kā arī ELFLA atbalsta administrēšanas kārtību, kas nosaka vispārējus nosacījumus atbalsta pretendentu reģistrācijai, pārbaudēm, neatbilstoši veikto izmaksu atgūšanai un atbalsta saņēmēju publiskošanai. Tāpat Valdībā ir apstiprināti arī pirmie</p>

		<p>normatīvie akti, kas nosaka ELFLA atbalsta piešķiršanas kārtību, t.sk., atbalsta saņemšanas nosacījumus, vērtēšanas kritērijus utt. Iepriekšminēto normatīvo aktu apstiprināšana nodrošināja iespēju jau aprīlī uzsākt Lauku atbalsta dienesta (Maksājumu aģentūras) pirmsakreditācijas auditu.</p> <p>Vienlaicīgi ar ārējo normatīvo aktu, kas saistoši, piemēram, atbalsta pretendentiem, sagatavošanu, notiek arī iekšējo normatīvo aktu izstrāde, kas nodrošinās ELFLA vadībā iesaistīto institūciju efektīvu sadarbību un ES tiesību aktos noteikto funkciju īstenošanu.</p>
4.	<p>Ir nepieciešams rast risinājumu, lai jau ar 2006.gada valsts budžeta finansējumu uzsāktu nepieciešamos sagatavošanas darbus LAD informācijas sistēmu papildināšanai un uzlabošanai.</p>	<p>Attiecīgs finansējuma pieprasījums iesniegts 2008, 2009 un 2010.g. finansējamo prioritāšu ietvaros un atkarībā no piešķirtā finansējuma apjoma tiks attiecīgā tempā un mērā īstenoti Programmas pasākumi.</p>
5.	<p>Par uzraudzības un novērtēšanas sistēmu ir secināts, ka Zemkopības ministrijai visdrīzākajā laikā būtu ieteicams precīzi definēt visus nepieciešamos rādītājus, ņemot vērā uzkrāto SAPARD programmas, LAP un VPD 2004.-2006.gadam pieredzi uzraudzības un novērtēšanas rādītāju izstrādē un to praktiskā pielietošanā gada, progresa, vidējā termiņa ziņojumu sagatavošanā. Savukārt Lauku atbalsta dienestam nepieciešams iekļaut definētos rādītājus atbalsta pretendentiem paredzētajos projektu pieteikumu, atskaišu un citos dokumentos, sniedzot skaidrojumus, ja tādi nepieciešami, vienotas sapratnes radīšanai par konkrētajiem rādītājiem, kā arī nodrošināt informācijas sistēmas izstrādi, papildināšanu un uzlabošanu šo rādītāju uzkrāšanai.</p>	<p>Lauku attīstības programmas līmenī katram atbalsta pasākumam ir nodefinēti noteikti uzraudzības rādītāji, tomēr, lai nodrošinātu pilnīgākas atbalsta efektivitātes novērtēšanas iespējas, papildus šiem rādītājiem katram atbalsta pasākumam tiek paredzēti arī papildus rādītāju kopums.</p> <p>Līdz ELFLA atbalsta administrēšanas uzsākšanai tiks nodefinēti un iekļauti informācijas sistēmā visi uzraudzības un novērtēšanas sistēmas darbības nodrošināšanai nepieciešamie rādītāji.</p> <p>Uz šo brīdi nodefinētie rādītāji atsevišķiem ELFLA atbalsta pasākumiem jau ir iekļauti</p>

		pieteikumu formās atbalsta pretendentiem un tiek iekļauti informācijas sistēmā.
--	--	---

4. PIELIKUMS. IEPRIEKŠĒJO PROGRAMMĒŠANAS PERIODU PIEREDZE

ELFLA (2007.-2013.)	Aktivitātes	Iepriekšējo programmēšanas periodu pieredze
(111) Arodapmācības un informācijas pasākumi	<p>* Apmācības moduļu/tēmu īstenošana iedzīvotāju profesionālo (t.sk. teorētiskās un praktiskās) iemaņu un kompetences paaugstināšanai</p> <p>* Informatīvi pasākumi, kas saistīti ar apmācību moduļu/tēmu realizāciju un/vai lauku iedzīvotāju informētības paaugstināšanu</p>	<p>-SAPARD pavadošais pasākums 1 "Apmācības"</p> <p>Latvija bija viena no divām valstīm, kas bija akreditējusi pavadošo pasākumu „Apmācības”, tomēr 2002. un 2003.gadā netika iesniegts neviens projekts. Viens no iemesliem bija tas, ka apmācību organizētājs no projekta īstenošanas negūst nekādus ienākumus. Papildus tam SAPARD programmas nosacījumi pieļāva tikai konkrētus izdevumu veidus, kas savukārt nozīmēja to, ka no SAPARD nevarēja pilnā apmērā segt projektu īstenošanas izmaksas. Pēc izmaiņām SAPARD programmā, kad par atbalsta saņēmēju tika noteikta Zemkopības ministrija, 2004.gadā tika apstiprināti un realizēti 3 projekti¹. Visos projektos kopā veikta apmācība 210 dienas, kopējās izmaksas LVL 8417, kopējais kursu ilgums 5050 cilvēkstundas, vidēji 1 c-st. izmaksas LVL 1,67^{9,21}.</p> <p>-Apmācības (VPD)</p> <p>Nacionālajā programmā „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimnieciskajā un mežsaimnieciskajā darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci” apstiprināti un tiek realizēti 2 projekti² „Profesionālās apmācības 2004.gadā” un „Profesionālās apmācības 2005.-2006.gadā”, kopējais finansējums LVL 1597,3 tūkstoši. Abu projektu ietvaros paredzēts apmācīt 7176 cilvēkus un kopējais kursu ilgums 450 000 cilvēkstundas, vidēji 1 c-st. izmaksas plānotas LVL 3,55²¹. Otrais projekts turpinās arī 2007.g.- LVL 574710 un 2008.gadā LVL 319284. Nacionālo programmu īsteno Zemkopības ministrija.</p>
(112) Atbalsts jauniešiem lauksaimniekiem	<p>* Jaunas saimniecības izveidošana un/vai esošas saimniecības pārņemšana savā īpašumā, ko veic jaunais lauksaimnieks.</p>	<p>- Atbalsts jauniešiem zemiņiem (VPD)</p> <p>Saņemti 326 projekti, 300 apstiprināti, 293 realizēti, vidējais apstiprināto projektu sabiedriskais finansējums LVL 15936 ir tuvs maksimāli atļautajai summai (25000 EUR)², pieprasījums bija lielāks kā paredzētais finansējums, jo izdevīgi nosacījumi – sabiedriskā finansējuma likme – līdz 100 %. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³.</p>
(115) Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izmantošana	<p>* Konsultāciju pakalpojumi saistībā ar Regulā (EK) Nr. 1782/2003 4. un 5. pantā un III un IV pielikumā noteikto prasību ievērošanu saimnieciskajā darbībā.</p>	<p>Pieredze šādas aktivitātes ieviešanā nav.</p> <p>Tomēr sistēma ir izveidota, izmantojot VPD „Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšanas pasākuma” aktivitāti „Lauksaimnieku konsultāciju un saimniecību pakalpojuma dienesta izveidošana”², atbalsta saņēmējs LLKC, Nacionālās programmas finansējums- LVL 2151,2 tūkstoši.</p>

	<p>* Uzlabot lauksaimnieku un mežsaimnieku saimniecību vispārējo darbību, izmantojot konsultācijas</p>	<p>Pieredze šādu pasākumu ieviešanā nav.</p> <p>Lai gan pieredzes sniegt atbalstītu konsultāciju pakalpojumiem nav, iepriekšējā periodā atbalsts konsultāciju izdevumiem tika ietverts iepriekšējā perioda investīciju pasākumos kā attiecināmās izmaksas.</p>
(114) Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	<p>* Atbalsts Valsts meža dienesta meža īpašnieku konsultāciju un apmācību centra izveidei un pasākumiem konsultāciju sistēmas attīstībai</p>	<p>Pieredze šādu pasākumu ieviešanā nav..</p> <p>Tomēr šo funkciju - informēt un konsultēt meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām, veic VMD⁴, sniedzot maksas pakalpojumus saskaņā ar 2006.gada 17.janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.555.</p> <p>Līdzīga aktivitāte iepriekšējos gados bija Latvijas lauksaimniecības konsultāciju centra izveide (LKKC).</p>
(121) Lauku saimniecību modernizācija	<p>* Investīcijas jaunu iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai;</p> <p>* Lauksaimniecības produktu ražošanas būvju jaunbūve, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde</p>	<p>- Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos (VPD)</p> <p>Iesniegti 778 projekti, 714 apstiprināti, realizēti 686, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 47401², projektu attiecināmo izdevumu kopsumma vienam struktūrfondu finansējuma saņēmējam laika periodā no 2004. līdz 2006.gadam nevar pārsniegt 800 000 EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50-65 % no projekta attiecināmiem izdevumiem⁶. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³. Lauksaimnieku vidū populārs pasākums. Pārsvārā veikti ieguldījumi lauksaimniecības tehnikas iegādē.</p> <p>- Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija (SAPARD)</p> <p>Iesniegti 903 projekti, 808 apstiprināti, realizēti 803, vidējais projekta lielums LVL 65296⁷, programmas darbības laikā vairākkārtīgi mainīti nosacījumi, lai atvieglotu atbalsta saņemšanas nosacījumus un apgūtu paredzēto finansējumu, jo 2002.gadā atbalsta pretendentu aktivitāte bija nepietiekoša. 2003.gadā mainīts projekta lielums no 180 000 EUR uz 1,5 milj.EUR, atceļot arī projektu skaita ierobežojumu (ne vairāk kā 3 projekti vienam atbalsta saņēmējam), mainīta uzņēmumu ekonomiskās dzīvotspējas formula tādējādi, lai varētu kvalificēties pēc iespējas vairāk pretendentu. Sabiedriskā finansējuma likme nedrīkst pārsniegt 45 - 50% no kopējās projekta attaisnoto izdevumu summas⁸. Pārsvārā veikti ieguldījumi lauksaimniecības tehnikas iegādē, izlietojot 92,8 % no kopējā finansējuma, ēku celtniecībai izlietoti 6,3 %, lopu iegādei – 0,9 %⁹.</p> <p>-Nacionālās subsīdijas</p> <p>Labvēlīgāki atbalsta saņemšanas nosacījumi, mazāka līdzfinansējuma likme (25-35% atšķirības dažādos gados)¹⁰,¹¹, vienkāršota procedūra atbalsta saņemšanai, lauksaimnieku vidū populārs pasākums un iegūta laba pieredze.</p>
(122) Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	<p>* Jaunaudžu kopšana (mākslīgi un dabiski atjaunotās)</p>	<p>- Lauksaimniecības zemju apmežošana (SAPARD)</p> <p>Varētu būt līdzīgs pasākums, jo bija paredzēta ne tikai pamesto lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana, bet arī apmežoto platību kopšana pirmos piecus gadus pēc stādījumu ierīkošanas.</p>

		<p>Šīs apakšprogrammas ietvaros tika iesniegti 292 projekti, 281 apstiprināts, realizēti 251, vidējais projekta lielums LVL 12443⁷, apmežoti 3969 ha⁹. Maksimāli atļautā apmežojamā platība – 50 ha vienam atbalsta saņēmējam gadā. Gan mežu stādīšanai, gan kopšanai paredzētas standarta likmes par ha atkarībā no koku skaita un iestādīto koku sugas⁸.</p> <p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte „Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošana”. Līdzīga, jo ir paredzēta ne tikai mežaudzes ieaudzēšana, bet arī tās kopšana un aizsardzība divus gadus, ieskaitot tās pieņemšanas gadu un dabiski ieaugušo mežaudžu kopšana un aizsardzība divus gadus¹³.</p> <p>Kopumā populārs pasākums, iesniegti 472 projekti, 372 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 4072². Finansējums vienam pretendētājam kopā nepārsniedz 50 ha mežaudzes ieaudzēšanai un kopšanai vienā gadā, meža ieaudzēšanas likme 400 EUR/ha, ieaudzētās mežaudzes un dabiski ieaugušo mežaudžu kopšanas un aizsardzības izmaksas 140 EUR/ha gadā¹³.</p>
	* Mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai	<p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte “Atbalsts mazvērtīgo mežaudžu vai koku sugu nomaiņai, lai paaugstinātu bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko vērtību”.</p> <p>Aktivitāte nav populāra. Finansējums vienam pretendētājam kopā nepārsniedz 50 ha mežaudzes uzlabošanai vienā mežaudžu gadā, uzlabošanas likme 350 EUR/ha¹³.</p>
	* Neproduktīvu mežaudžu aizstāšanu ar mērķtiecīgi izveidotām produktīvām audzēm	Pieredzes šādas aktivitātes ieviešanā nav.
	* Jaunaudžu kopšanai paredzēta jauna tehnika, instrumenti, aprīkojums un /vai iekārtas	<p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD) aktivitāte “Ieguldījumi mežizstrādes, koksnes pirmapstrādes un tirdzniecības uzlabošanā un racionalizācijā”.</p> <p>Kopumā populārs pasākums, iesniegti 175 projekti, 138 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 14693².</p> <p>Aktivitāte paredz finansēt investīcijas uzņēmējdarbībā meža zemes īpašniekiem (fiziskām un juridiskām personām un pašvaldībām) un to apvienībām. Sabiedriskais finansējums nepārsniedz 50% no attiecināmo izmaksu kopsummas. Maksimālā attiecināmo izmaksu summa uz vienu struktūrfondu finansējuma saņēmēju nepārsniedz 50 000 EUR VPD darbības periodā¹³.</p>
(123) Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās	* Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un	<p>- Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana (VPD)</p> <p>Iesniegti 40 projekti, 32 apstiprināti, 25 realizēti pilnīgi vai daļēji, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 663028 vienam projektam², maksimālā paredzētā projektu summa 6 milj.EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50 % no projekta attiecināmiem izdevumiem¹⁴. Pasākuma darbība apturēta 20.08.2004.(finansējums izsmelts 4</p>

vērtības palielināšana	<p>uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu pārstrādei;</p> <p>* Lauksaimniecības produktu pārstrādes būvju jaunbūve, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde</p>	<p>pieteikšanās kārtās)³, pēc tam atvērts uz 1 kārtu šauri specifiskās pārstrādes jomās. Pārstrādes uzņēmumu vidū populārs pasākums, iegūta laba pieredze.</p> <p>- Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrādes un marketinga pilnveidošana (SAPARD)</p> <p>Iesniegts 141 projekts, 105 apstiprināti, realizēti 96, vidējais projekta lielums LVL 498652⁷. No 105 apstiprinātajiem projektiem 67 % gadījumu veikti ieguldījumi tehnoloģiskajās iekārtās, 33 % -ēku būvniecībā un rekonstrukcijā⁹. Sākotnēji bija noteikti ierobežojumi vienam atbalsta pretendētājam atkarībā no nozares 500 – 4000 tūkst.EUR, vēlāk ierobežojumi tika atcelti, sabiedriskā finansējuma likme - 50% no kopējās projekta attaisnoto izdevumu summas⁸. Pārstrādes uzņēmumu vidū populārs pasākums, iegūta laba pieredze.</p>
(125) Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	<p>* pašvaldību un privātās meliorācijas sistēmu sakārtošana un darbības uzlabošana</p>	<p>- Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana (VPD)</p> <p>Darbojās tikai attiecībā uz valsts meliorācijas sistēmām kopā ar aktivitāti „Skābo augšņu kalķošana”.</p> <p>Iesniegti 83 projekti, 77 apstiprināti, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 47035 vienam projektam², populārs pasākums, jo atbalsta pretendents –LAD, kurš atbild par valsts meliorācijas sistēmu apsaimniekošanu.</p> <p>- Nacionālās subsīdijas</p> <p>Laba pieredze par privāto zemju īpašnieku meliorācijas sistēmu rekonstrukciju un renovāciju. Tomēr interese par šo pasākumu samazinās, jo atbalsta likme ir samazinājusies no 80 % 2001.gadā līdz 40 % 2006.gadā^{10, 11}.</p>
	<p>* Pievadceļu un laukumu izbūve vai rekonstrukcija uz/pie lauksaimniecības ražošanas objektiem</p>	<p>- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD)</p> <p>Iesniegti 173 projekti, 150 apstiprināti, realizēti 142, vidējais projekta lielums LVL 56692⁷.</p> <p>Apakšprogramma paredzēja lauku pašvaldību, uzņēmumu/uzņēmējsabiedrību un māju autoceļu un ielu uzlabošanu, ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošanu un uzlabošanu, lauku sakaru centru izveidi un pilnveidošanu, hidrotehnisko būvju rekonstrukciju un modernizāciju polderos, lauku mājsaimniecību elektroapgādi. Sākotnēji tika noteikti ierobežojumi vienam atbalsta pretendētājam EUR 100000, 2003.gadā tie tika atcelti, sabiedriskā finansējuma likme - ienākumus nenesošiem projektiem – privātajiem uzņēmējiem – līdz 75 %, bet pašvaldībām - līdz 90 %⁸.</p> <p>No kopējā projektu skaita 107 projekti jeb 62 % iesniegti ceļu būvei un rekonstrukcijai, 92 no tiem apstiprināti, 87 realizētajos projektos izbūvēti 467 km ceļa⁹.</p>
	<p>* Ūdensapgādes / elektroapgādes sistēmu izveidošana / rekonstrukcija</p>	<p>- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD)</p> <p>No kopējā projektu skaita 48 projekti jeb 28 % ir ūdens apgādes uzlabošanai, no tiem 42 apstiprināti, 38 realizētajos projektos uzlabojusies ūdensapgāde 405 saimniecībās⁹.</p>

(141) Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	* Iekārtu un aprīkojumu iegāde, ēku būvniecība, rekonstrukcija un atjaunošana, nepieciešamo būvmateriālu iegāde, ieguldījumi lopos un ilggadīgajos stādījumos	<p>- Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijai (LAP)</p> <p>Pasākums darbojas no 2004.gada 1.oktobra līdz 2006.gada 7.jūlijam, 8 pieteikšanās kārtās iesniegti 16063 projekti, 13592 apstiprināti, 702 noraidīti, 1769 atrodas vērtēšanas procesā¹⁵. Salīdzinoši vienkārša iesniedzamo dokumentu pakete, minimālas prasības atbalsta saņēmējiem, atbalsts 1000 EUR gadā ne vairāk kā piecus gadus. Pēc trešā gada tiks pārbaudīta nosacījumu izpilde. Atļauta arī apgrozāmo līdzekļu iegāde¹⁶, tādējādi pasākums ietver arī ražošanas izmaksu segšanu.</p>
(142) Ražotāju grupas	* Ražotāju grupām atbalstāmā aktivitāte ir to administratīvā darbība un saimnieciskā darbība, nodrošinot ražošanas un produktu pielāgošanu tirgus prasībām un kopīgu preču laišanu tirgū	<p>- Atbalsts ražotāju grupām (LAP)</p> <p>2005.gadā ir notikušas 2 pieteikšanās kārtas, iesniegti 64 projekti, apstiprināti 63, kopā izmaksāti LVL 788413, vidēji vienam projektam LVL 12515¹⁵. 2006.gadā izsludināta viena pieteikšanās kārta, kura noslēdzās 22.maijā, iesniegts 41 projekts, notiek to vērtēšana²¹. Atbalstu saņem ZM atzītas ražotāju grupas savas darbības izmaksu segšanai¹⁷. Pieredze izmantojama pilnībā.</p>
(212) Mazāk labvēlīgie apvidi	* Lauksaimnieciskās darbības atbalsts mazāk labvēlīgajos apvidos	<p>- Mazāk labvēlīgie apvidi (LAP)</p> <p>Ir paredzēti 3 kategoriju mazāk labvēlīgie apvidi, likme par 1 ha 33 - 64 EUR/ha, iesniegumu atbalsta saņemšanai iesniedz reizē ar VPM pieteikumu un atbalstu saņem par platībām, kas kvalificējas VPM ar dažādiem papildus nosacījumiem, kas paredzēti LAP¹⁸. Pasākums ir darbojies 2 gadus – 2004. un 2005.gadā, bet tā kā tas ir veicinājis tikai zāles nopļaušanu attiecīgajās teritorijās, nevis lauksaimnieciskās produkcijas ražošanu, tad 2005.gadā ir izmainīti nosacījumi, paredzot maksājumu par platībām, kas pārsniedz 30 ha, ja ir nodrošināts minimālais lopu blīvums, kas ir vismaz 0,20 dzīvnieku vienības uz 1 MLA atbalstam pieteikto pastāvīgo pļavu un ganību vai aramzeme sēto ilggadīgo zālāju hektāru. Šī apņemšanās nav saistoša, ja MLA atbalstam pieteiktas pastāvīgās pļavas un ganības vai aramzeme sētie ilggadīgie zālāji tiek izmantoti lopbarības ražošanai vai biškopība nektāra vākšanai.</p> <p>Par 2004.gadu izmaksāti 40,6 milj.EUR, par 2005.gadu -50,9 milj.EUR. Uz šo atbalstu 2005.gadā iesniegti 64409 iesniegumi un pieteikti 1009 060 ha, 2006.gadā iesniegti 66622 pieteikumi un pieteikti atbalstam 1086 353 ha²¹.</p>
(213) NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas ir saistīti ar direktīvu 2000/60/EKK	* Atbalsts videi draudzīgai lauksaimnieciskai darbībai teritorijās, kurās pastāv saimnieciskās darbības ierobežojumi saistībā ar Direktīvu 79/409/EEK; 92/43/EEK un 2000/60/EK	<p>- Apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā (LAP)</p> <p>Pasākums ieviests pirmo reizi 2005.gadā, iesniegti 6780 pieteikumi, atbalstam pieteikti 68960 ha, kopā izmaksāti EUR 2013 420, vidēji vienam pieteikumam – EUR 297, 2006.gadā saņemti 7778 pieteikumi ar kopējo platību 82520 ha²¹.</p>

	Īstenošanu	
(214) Agrovide	<ul style="list-style-type: none"> * Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība (BLA) * Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos (BDUZ) * Buferjoslu ierīkošana (BI) * Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana (LDZGRS) * Erozijas ierobežošana (EI) 	<p>- Agrovide (LAP)</p> <p>Pasākums ir darbojies no 2004.gada. 2004.gadā izmaksāti 4,4 milj.LVL²², 2005.gadā 10,6 milj.LVL 6598 atbalsta saņēmējiem²¹.</p> <p>Iesniegto pieteikumu skaits 2005.g. – BL 2842 (platība 101914 ha), BDUZ 2461 (platība 20163 ha), BI 249 (306km), LDZGRS – 508 (1277 nosacītās dzīvnieku vienības)²¹.</p> <p>BLA – atbalsta apjoms uz 1 ha ir tik augsts, ka stimulē saimniecību pāreju uz šo saimniekošanas veidu, strauji pieaug pieteikumu skaits – no 1061 pieteikuma 2004.gadā uz 4070 pieteikumiem 2006.gadā, un platības - palielinājušās attiecīgi no 41434 ha uz 147728 ha (3,6 reizes)²¹.</p> <p>BI - mazais pieteikumu skaits sadārdzina administrēšanas izmaksas.</p> <p>EI – jauns pasākums – paredzēts ieviest 2006.gada nogalē, tāpēc šobrīd nav pieredzes!</p> <p>Administrēšana, izmantojot IAKS, izņemot LDGRS. Pieredze izmantojama pilnībā.</p>
(223) Lauksaimniecībā neizmantotās zemes pirmreizējā apmežošana	* Meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantotajā zemē	<p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD)</p> <p>(skatīt komentāru pie 1.6.pasākuma)</p> <p>- Lauksaimniecības zemju apmežošana (SAPARD)</p> <p>(skatīt komentāru pie 1.6.pasākuma)</p> <p>Nepieciešams definēt, kas ir lauksaimniecībā neizmantojamā zeme.</p> <p>Risks – platības nav atspoguļotas Lauku reģistra ĢIS, nepieciešams izstrādāt jaunu administrēšanas sistēmu.</p>
	* Dabiski ieaugušo mežaudžu kopšana un papildināšana	<p>Nebija.</p> <p>Risks – platības nav atspoguļotas Lauku reģistra ĢIS, nepieciešams izstrādāt jaunu administrēšanas sistēmu.</p>
(224) NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	* Atbalsts videi draudzīgai darbībai meža zemju NATURA 2000 teritorijās	<p>Pieredzes šāda pasākumu un aktivitāšu ieviešanā nav.</p> <p>Platības nav atspoguļotas Lauku reģistrā (ĢIS). Nepieciešams veikt administrēšanu, izmantojot IAKS, lai nodrošinātu nepārklāšanos ar platību maksājumiem par apsaimniekoto LIZ.</p>
(226) Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	* Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās, ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana	<p>- Mežsaimniecības attīstība (VPD)</p> <p>aktivitāte “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un/vai dabas katastrofu radīto postījumu vietās”.</p> <p>Aktivitāte nav populāra. Tāpēc, lai efektīvāk izmantotu aktivitātei paredzēto finansējumu, tas ir kopīgs ar aktivitāti „Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošana”¹³, skatīt informāciju par projektiem – pie 1.6.pasākuma. Meža atjaunošanas likme 420 EUR/ha¹³.</p>

(312) Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	* Jaunu uzņēmumu radīšana un esošo uzņēmumu attīstība	<p>- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD)</p> <p>Šīs apakšprogrammas ietvaros ir vairāki atbalsta pasākumi - tehnisko pakalpojumu sniegšana, lauku tūrisms, amatniecība, netradicionālā lauksaimniecība, alternatīvā kurināmā ražošana⁸. Sākotnēji bija noteikts atbalstāmā projekta lielums EUR 100 000, pēc tam to palielināja līdz EUR 180000 un maksimāli 3 projekti vienam atbalsta pretendētājam, 2003.gadā šos ierobežojumus atcēla un veica citas izmaiņas, lai varētu kvalificēties pēc iespējas vairāk atbalsta pretendentu. Vienīgā apakšprogramma, kur atbalsta saņēmēji varēja būt fiziskās personas ar mērķi nodibināt jaunu uzņēmumu, tādējādi šī apakšprogramma bija salīdzinoši populāra.</p> <p>Kopā apakšprogrammā tika iesniegti 586 projekti, 442 apstiprināti, 391 realizēts, vidējais projekta lielums LVL 89729⁷.</p>
	* Enerģijas ražošanas no biomasas veicināšana	Pieredzes šādas aktivitātes ieviešanā nav.
	* Kurināma ražošana no lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem veicināšana	<p>- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD)</p> <p>Šajā apakšpasākumā iesniegti 30 projekti jeb 5 % no kopējā skaita, 27 apstiprināti, 25 realizētajos projektos radītas 202 jaunas darba vietas, 435 saglabātas esošās un kopējā jauda 33899 tonnas kurināmā⁹.</p>
(322) Ciematu atjaunošana un attīstība	* Pagasta teritorijās esošo ceļu un ielu, pievadceļu rekonstrukcija vai renovācija	<p>- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD)</p> <p>Skatīt pasākumu (125) Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu.</p>
	* Vietējo iniciatīvas grupu pulcēšanās vietu, saietu namu un līdzīgu (brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras) objektu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija un aprīkošana	<p>- Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana (SAPARD)</p> <p>Skatīt komentāru pie 1.8.pasākuma.</p> <p>Šajā apakšpasākumā iesniegti 10 projekti jeb 6 % no kopējā skaita, 9 apstiprināti, 9 realizētie projekti ir ietekmējuši 352 uzņēmumus⁹.</p>
	* Teritorijas labiekārtošana	Pieredzes šādas aktivitātes ieviešanā nav.
	* Energoapgādes sistēmas ar atjaunojamiem energoresursiem būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija	Pieredzes šādas aktivitātes ieviešanā nav.

(313) Tūrisma aktivitāšu veicināšana	<p>* Tūrisma mītnu rekonstrukcija vai renovācija orientētā uz tualetē, dušām un ēdināšanas blokiem;</p> <p>* Tūrisma pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras izveide un uzturēšana;</p> <p>* Investīcijas vides jautājumu risināšanai lauku saistītā ar tūrisma mītnēm</p>	<p>- Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus (SAPARD) (skatīt iepriekšējo komentāru pie 1.17.pasākuma)</p> <p>Šajā apakšpasākumā iesniegti 319 projekti jeb 54 % no kopējā skaita, 219 apstiprināti, vidējais projekta lielums LVL 109106. 177 realizētajos projektos ierīkotas apmešanās vietas 1801 tūristam, uzlaboti apstākļi 455, apkalpoti gadā 185470 tūristi ⁹.</p> <p>-Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana (VPD) aktivitāte "Lauku tūrisma un amatniecības veicināšana".</p> <p>Šajā aktivitātē iesniegti 336 projekti jeb 60 % no kopējā projektu skaita šajā pasākumā, apstiprināti 98, vidējais sabiedriskā finansējuma lielums LVL 35508 ².</p> <p>Projektu attiecināmo izdevumu kopsumma vienam struktūrfondu finansējuma saņēmējam laika periodā no 2004. līdz 2006.gadam nevar pārsniegt 540 000 EUR, sabiedriskā atbalsta intensitāte – 50% no projekta attiecināmiem izdevumiem ²³. Pasākuma darbība apturēta 03.09.2004.(finansējums izsmelts 4 pieteikšanās kārtās)³. Populārs pasākums.</p>
(323) Lauku mantojuma saglabāšana	<p>* Ar lauksaimnieciskās, mežsaimnieciskās, zivsaimniecības vai pārstrādes nozari saistītu muzeju darbības attīstība</p>	<p>Pieredzes šāda pasākuma un aktivitāters ieviešanā nav</p>
Priekšlaicīgā pensionēšanās	<p>* Nav pieejams apraksts uz novērtēšanas brīdi</p>	<p>-Priekšlaicīgā pensionēšanās (LAP)</p> <p>Iesniegti 394 projekti, pieteiktā summa - 1 789 524 LVL gadā * 15 gadi = apmēram 27 milj.LVL Pārsvārā visi piesakās uz 15 gadiem. Šobrīd apmēram 30-40 cilvēkiem nebūs pensija 15 gadus (30 no tiem tāpēc, ka viņi ir pieteikušies uz maksimālo pensiju, līdz ar to viņi pensiju var saņemt tikai 10 gadus)²¹. Prognozēto saistību apjoms būtiski var ietekmēt nākošā programmēšanas perioda finanses.</p>
Leader	<p>* Nav pieejams apraksts uz novērtēšanas brīdi</p>	<p>-Vietējo rīcību attīstība (VPD)</p> <p>Apstiprināta 1 Nacionālā programma, kuru realizē ZM, kopējais finansējums LVL 1389641 ².Paredzētās aktivitātes – padziļināta sistēmas analīze, interneta portāla izveide, mācību programmu izstrāde un realizācija, eksperimentāla attīstības stratēģijas īstenošana vietējām rīcības grupām. Praktiskas pieredzes uz 01.07.2006. vēl nav.</p>
Tehniskā palīdzība	<p>* Sagatavošanas, apsaimniekošanas, uzraudzības, novērtēšanas, informācijas un kontroles</p>	<p>-SAPARD pavadošais pasākums 2 "Tehniskā palīdzība"</p> <p>Iesniegti, apstiprināti un realizēti 5 projekti, sabiedriskais finansējums LVL 116146. Pasākumi -Uzraudzības komiteju darbības organizēšana un nodrošināšana – 4 projekti, to finansējums LVL 4866, veikts SAPARD</p>

	pasākumi	<p>programmas vidēja termiņa novērtējums – LVL 111280⁹.</p> <p>-Tehniskā palīdzība (VPD)</p> <p>Uz 01.07.2006. tiek izmantots ERAF finansējums, pieredze ir pietiekoša, tiek finansēti publicitātes pasākumi, informācijas sistēmu izstrādes un uzturēšanas izdevumi, darbinieku darba algas u.c. izmaksas saistītas ar to funkciju veikšanu u.t.t.. Tomēr ir problēmas administrēšanā, jo pilnībā jānodala gan darbinieki attiecīgo funkciju veikšanai, gan izmaksas, kas praktiski nav tik vienkārši²¹.</p> <p>-Tehniskā palīdzība (LAP)</p> <p>Uz 01.07.2006. ir apstiprinātas LAP pasākuma "Tehniskā palīdzība" izmaksas, kuras ir deklarētas EK-842 314 LVL. Tehniskā palīdzība tiek izlietota ZM un LAD aktivitātēm, kuras ir plānots īstenot. Atbilstoši finanšu plānam katrai iestādei ir pieejami līdzekļi, kurus viņi izlieto un pēc tam, kad attiecīgā aktivitāte ir pilnīgi vai daļēji realizēta, tiek iesniegta atskaite, kura kalpo par pamatu tam, ka izmaksas, kas ir attiecināmas uz šo pasākumu, tiek deklarētas izdevumu deklarācijā Eiropas Komisijai²¹.</p>
--	----------	---

¹ <http://www.zm.gov.lv/index.php?sadala=504&id=1224>, 11.lpp.

² <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1039>

³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1084>

⁴ <http://www.vmd.gov.lv/?sadala=1&PHPSESSID=10f6c6e567b87e3f66b033b1084bafb0>

⁵ <http://www.vmd.gov.lv/?sadala=298>

⁶ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1041>

⁷ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=146>

⁸ <http://www.zm.gov.lv/index.php?sadala=339&id=958>

⁹ SAPARD pārraudzības un izvērtēšanas informācija uz 01.01.2006., LAD sagatavota informācija.

¹⁰ <http://www.zm.gov.lv/?sadala=338>

¹¹ <http://www.lad.gov.lv/index.php?s=144>

¹² Valsts aģentūras „Latvijas Valsts augļkopības institūta” apkopotie dati 2006.gadā ZM finansēta projekta „Latvijas lauksaimniecības nozares un zinātnes attīstības stratēģija” ietvaros.

¹³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1038>

¹⁴ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1045>

¹⁵ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1120>

¹⁶ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=458>

¹⁷ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=457>

¹⁸ <http://www.zm.gov.lv/?sadala=496>

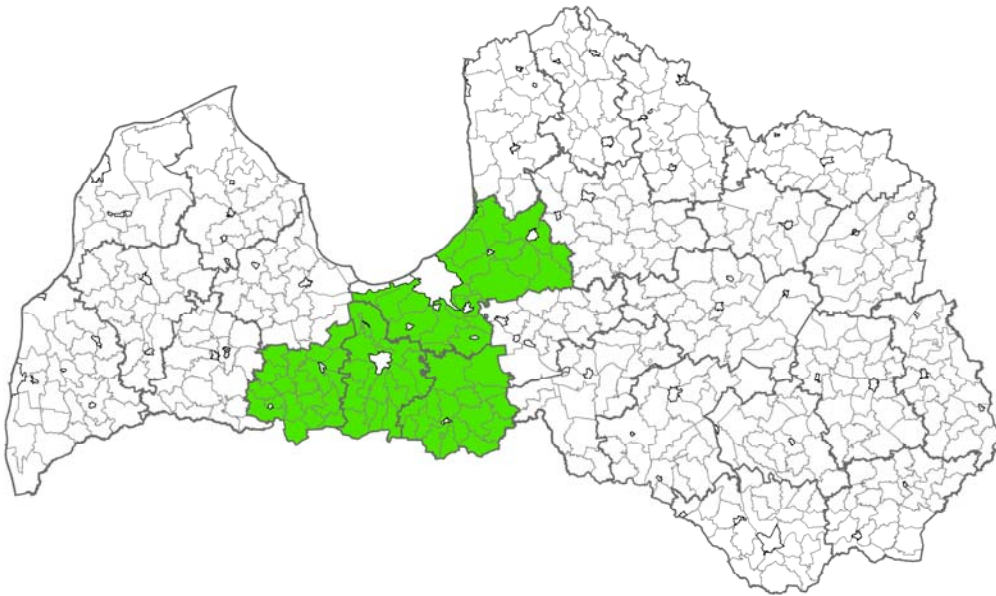
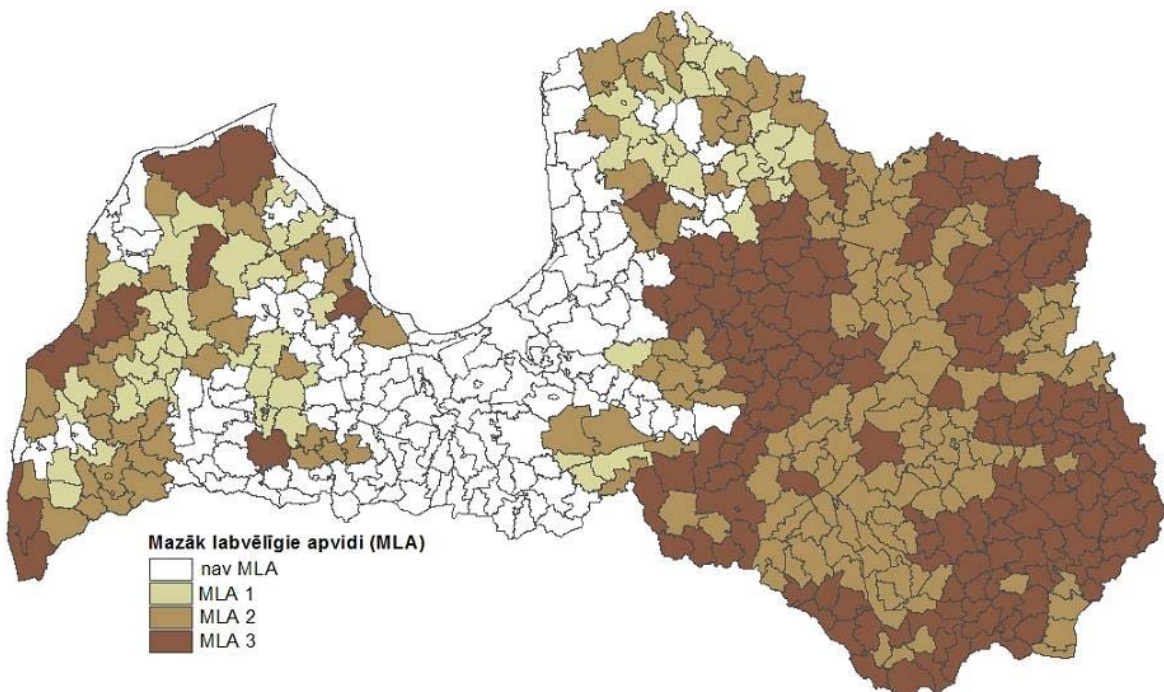
¹⁹ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=982>

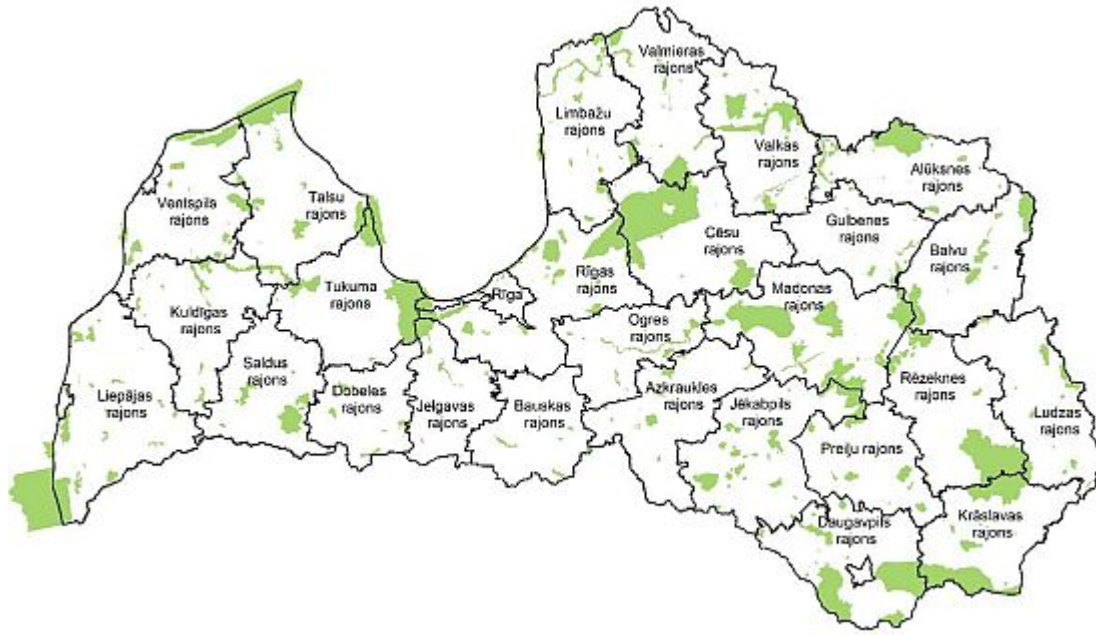
²⁰ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1242>

²¹ LAD operatīvā informācija, 2006.g.

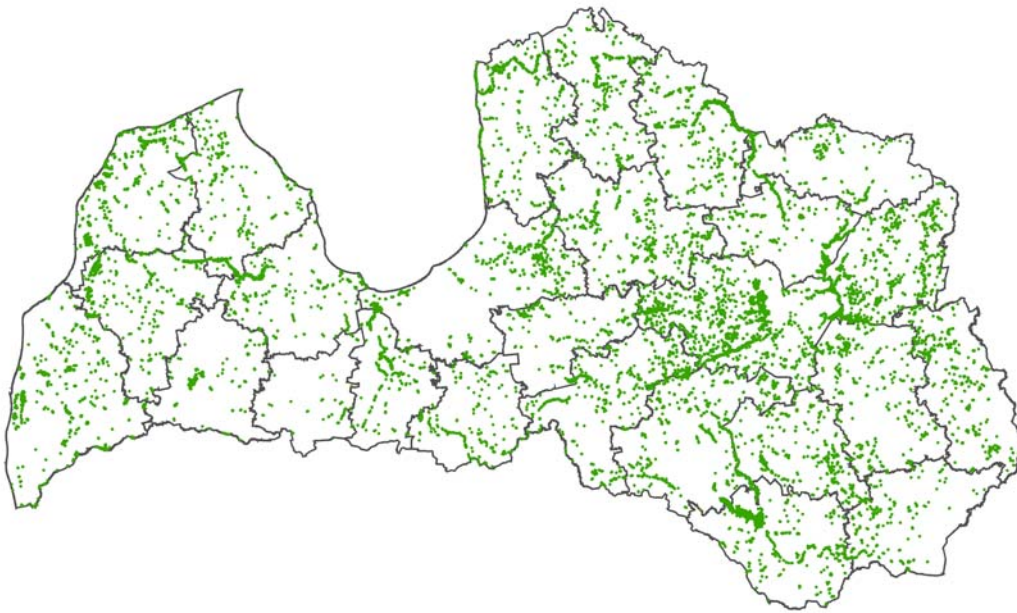
²² <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1255>

²³ <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=1043>

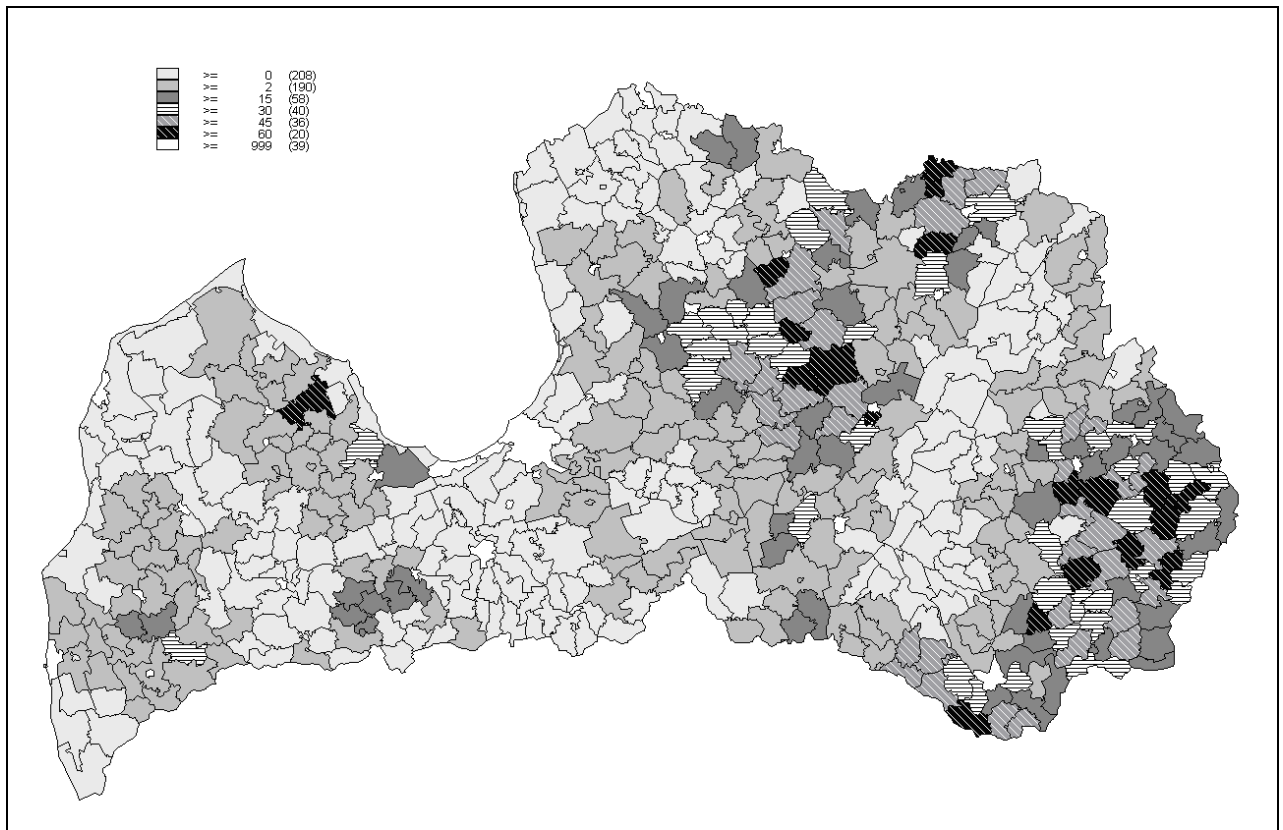
5. PIELIKUMS. KARTES**1.karte** Īpaši jutīgā teritorija**2.karte** Mazāk labvēlīgie apvidi

3.karte Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas – Natura 2000 teritorija

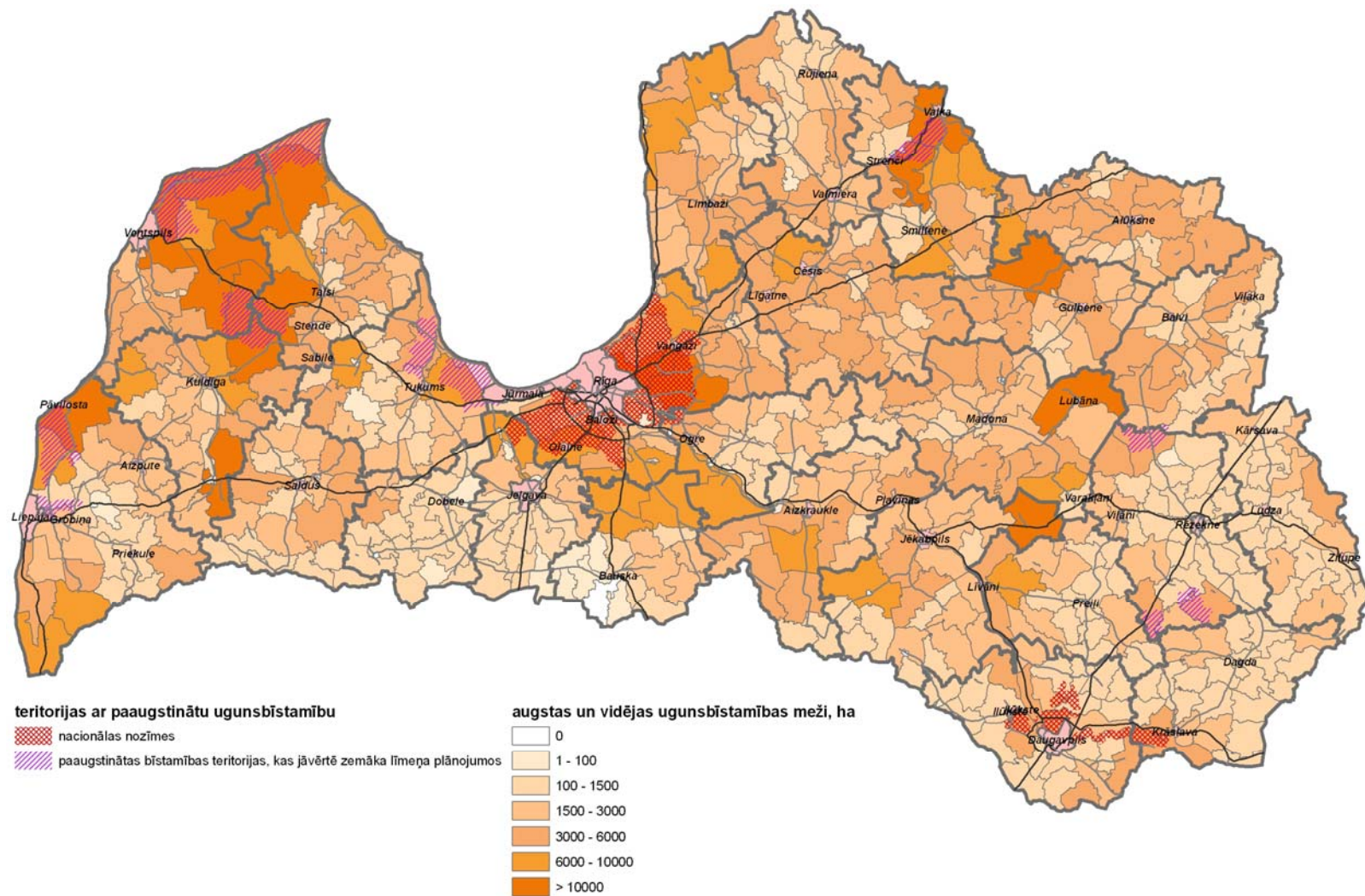

4.karte Bioloģiski vērtīgie zālāji

5.karte Erodēto un erozijai pakļauto aramzemju īpatsvars pagastu teritorijās, % (Boruks A. (2004))

6. PIELIKUMS. TERITORIJAS AR PAAUGSTINĀTU UGUNSBĪSTAMĪBU VALSTS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNĀ

7.PIELIKUMS. TERITORIJU SARAKSTS, KURAS SASKAŅĀ AR PADOMES 1999.GADA 17.MAJA REGULAS NR.1257/1999 19.PANTU IR NOTEIKTAS KĀ LATVIJAS MAZĀK LABVĒLĪGIE APVIDI (TURPMĀK - MLA)¹³⁷

MLA 1.kategorija

Kods	Pašvaldība	Rajons
329000	Valles pagasts	Aizkraukles rajons
404400	Bārbeles pagasts	Bauskas rajons
408400	Stelpes pagasts	Bauskas rajons
427600	Raunas pagasts	Cēsu rajons
620100	Kuldīga	Kuldīgas rajons
626000	Kurmāles pagasts	Kuldīgas rajons
626400	Laidu pagasts	Kuldīgas rajons
627200	Padures pagasts	Kuldīgas rajons
627400	Pelču pagasts	Kuldīgas rajons
627800	Raņķu pagasts	Kuldīgas rajons
628400	Rumbas pagasts	Kuldīgas rajons
629000	Snēpeles pagasts	Kuldīgas rajons
629200	Turlavas pagasts	Kuldīgas rajons
640500	Aizpute	Liepājas rajons
644400	Bārtas pagasts	Liepājas rajons
644600	Bunkas pagasts	Liepājas rajons
644800	Cīravas pagasts	Liepājas rajons
645000	Dunalkas pagasts	Liepājas rajons
645600	Gaviezes pagasts	Liepājas rajons
646800	Kazdangas pagasts	Liepājas rajons
660700	Aloja ar lauku teritoriju	Limbažu rajons
664800	Brīvzemnieku pagasts	Limbažu rajons
665200	Katvaru pagasts	Limbažu rajons
748800	Suntažu pagasts	Ogres rajons
840500	Brocēnu novads	Saldus rajons
845200	Gaiķu pagasts	Saldus rajons
848800	Šķēdes pagasts	Saldus rajons
880100	Talsi	Talsu rajons
881700	Valdemārpils ar lauku teritoriju	Talsu rajons
885400	Ģibuļu pagasts	Talsu rajons
886800	Laidzes pagasts	Talsu rajons
887200	Lībagu pagasts	Talsu rajons
887400	Lubes pagasts	Talsu rajons
888600	Strazdes pagasts	Talsu rajons
889400	Vandzenes pagasts	Talsu rajons
907400	Pūres pagasts	Tukuma rajons
908800	Vānes pagasts	Tukuma rajons
909000	Viesatu pagasts	Tukuma rajons
941300	Seda ar lauku teritoriju	Valkas rajons
941500	Smiltene	Valkas rajons
941700	Strenči	Valkas rajons
947600	Plāņu pagasts	Valkas rajons
948000	Smiltenes pagasts	Valkas rajons
948400	Trikātas pagasts	Valkas rajons
949200	Vijciema pagasts	Valkas rajons
961100	Mazsalaca ar lauku teritoriju	Valmieras rajons
961500	Rūjiena	Valmieras rajons
964400	Bērzaines pagasts	Valmieras rajons
964600	Brenģu pagasts	Valmieras rajons

¹³⁷ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2004.gada 30.novembra noteikumiem Nr.1002 „Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments „Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004. – 2006.gadam””

965200	Dikļu pagasts	Valmieras rajons
965800	Jeru pagasts	Valmieras rajons
966400	Kocēnu pagasts	Valmieras rajons
966600	Ķoņu pagasts	Valmieras rajons
966800	Lodes pagasts	Valmieras rajons
967200	Naukšēnu pagasts	Valmieras rajons
969200	Vecates pagasts	Valmieras rajons
969600	Zilākalna pagasts	Valmieras rajons
986000	Puzes pagasts	Ventspils rajons
987000	Ugāles pagasts	Ventspils rajons
989000	Ziru pagasts	Ventspils rajons

MLA 2.kategorija

Kods	Pašvaldība	Rajons
210000	Rēzekne	
324600	Bebru pagasts	Aizkraukles rajons
326200	Kurmenes pagasts	Aizkraukles rajons
328000	Sērenes pagasts	Aizkraukles rajons
329600	Zalves pagasts	Aizkraukles rajons
360500	Ape ar lauku teritoriju	Alūksnes rajons
364400	Annas pagasts	Alūksnes rajons
364800	Gaujienas pagasts	Alūksnes rajons
365200	Ilzenes pagasts	Alūksnes rajons
365800	Jaunannas pagasts	Alūksnes rajons
367200	Malienas pagasts	Alūksnes rajons
368400	Trāpenes pagasts	Alūksnes rajons
369000	Virešu pagasts	Alūksnes rajons
384400	Baltinavas pagasts	Balvu rajons
385200	Briežuciema pagasts	Balvu rajons
386600	Lazdulejas pagasts	Balvu rajons
388200	Šķilbēnu pagasts	Balvu rajons
388600	Tilžas pagasts	Balvu rajons
409400	Vecumnieku pagasts	Bauskas rajons
427400	Raiskuma pagasts	Cēsu rajons
428200	Straupes pagasts	Cēsu rajons
445200	Dubnas pagasts	Daugavpils rajons
445400	Dvietes pagasts	Daugavpils rajons
446000	Kalkūnes pagasts	Daugavpils rajons
446200	Kalupes pagasts	Daugavpils rajons
446400	Laucesas pagasts	Daugavpils rajons
446800	Līksnas pagasts	Daugavpils rajons
447000	Maļinovas pagasts	Daugavpils rajons
447600	Nīcgales pagasts	Daugavpils rajons
449200	Tabores pagasts	Daugavpils rajons
449400	Vaboles pagasts	Daugavpils rajons
449800	Višķu pagasts	Daugavpils rajons
466400	Īles pagasts	Dobeles rajons
467600	Lielauces pagasts	Dobeles rajons
468000	Naudītes pagasts	Dobeles rajons
469800	Zebrenes pagasts	Dobeles rajons
500100	Gulbene	Gulbenes rajons
504800	Daukstu pagasts	Gulbenes rajons
505600	Galgauskas pagasts	Gulbenes rajons
506000	Jaungulbenes pagasts	Gulbenes rajons
506400	Lejasciema pagasts	Gulbenes rajons
507200	Lizuma pagasts	Gulbenes rajons
507600	Līgo pagasts	Gulbenes rajons
508800	Stāmerienas pagasts	Gulbenes rajons
509000	Stradu pagasts	Gulbenes rajons
509400	Tirzas pagasts	Gulbenes rajons
560100	Jēkabpils	Jēkabpils rajons
560500	Aknīste ar lauku teritoriju	Jēkabpils rajons
564400	Asares pagasts	Jēkabpils rajons

565200	Dignājas pagasts	Jēkabpils rajons
565400	Dunavas pagasts	Jēkabpils rajons
566200	Gārsenes pagasts	Jēkabpils rajons
566600	Kalna pagasts	Jēkabpils rajons
566800	Krustpils pagasts	Jēkabpils rajons
567000	Kūku pagasts	Jēkabpils rajons
567400	Leimaņu pagasts	Jēkabpils rajons
567600	Mežāres pagasts	Jēkabpils rajons
568200	Rubenes pagasts	Jēkabpils rajons
568600	Salas pagasts	Jēkabpils rajons
568800	Saukas pagasts	Jēkabpils rajons
569400	Variešu pagasts	Jēkabpils rajons
569600	Vīpes pagasts	Jēkabpils rajons
569800	Zasas pagasts	Jēkabpils rajons
604600	Asūnes pagasts	Krāslavas rajons
604800	Aulejas pagasts	Krāslavas rajons
606200	Indras pagasts	Krāslavas rajons
608400	Piedrujas pagasts	Krāslavas rajons
608600	Robežnieku pagasts	Krāslavas rajons
625000	Gudenieku pagasts	Kuldīgas rajons
625400	Īvandes pagasts	Kuldīgas rajons
625800	Kabiles pagasts	Kuldīgas rajons
626800	Nīkrāces pagasts	Kuldīgas rajons
628000	Rendas pagasts	Kuldīgas rajons
628200	Rudbāržu pagasts	Kuldīgas rajons
629600	Vārmes pagasts	Kuldīgas rajons
641500	Priekule	Liepājas rajons
644200	Aizputes pagasts	Liepājas rajons
645200	Dunikas pagasts	Liepājas rajons
645400	Embūtes pagasts	Liepājas rajons
645800	Gramzdas pagasts	Liepājas rajons
646400	Kalētu pagasts	Liepājas rajons
646600	Kalvenes pagasts	Liepājas rajons
647200	Lažas pagasts	Liepājas rajons
647600	Medzes pagasts	Liepājas rajons
648000	Otaņķu pagasts	Liepājas rajons
648200	Priekules pagasts	Liepājas rajons
649200	Vaiņodes pagasts	Liepājas rajons
649400	Vecpils pagasts	Liepājas rajons
649600	Vērgales pagasts	Liepājas rajons
649800	Virgas pagasts	Liepājas rajons
661700	Staicele ar lauku teritoriju	Limbažu rajons
666800	Pāles pagasts	Limbažu rajons
668000	Umurgas pagasts	Limbažu rajons
680900	Kārsava	Ludzas rajons
685400	Goliševas pagasts	Ludzas rajons
686800	Malnavas pagasts	Ludzas rajons
688800	Pureņu pagasts	Ludzas rajons
689400	Salnavas pagasts	Ludzas rajons
700700	Cesvaine ar lauku teritoriju	Madonas rajons
701300	Lubāna	Madonas rajons
701700	Varakļāni	Madonas rajons
704400	Barkavas pagasts	Madonas rajons
705000	Dzelzavas pagasts	Madonas rajons
705800	Indrānu pagasts	Madonas rajons
707000	Ļaudonas pagasts	Madonas rajons
707600	Mētrienas pagasts	Madonas rajons
707800	Murmastienes pagasts	Madonas rajons
708200	Ošupes pagasts	Madonas rajons
709400	Varakļānu pagasts	Madonas rajons
744400	Birzgales pagasts	Ogres rajons
745200	Krapes pagasts	Ogres rajons
745600	Ķeipenes pagasts	Ogres rajons
746000	Lauberes pagasts	Ogres rajons
746800	Madlienas pagasts	Ogres rajons
747600	Meņģeles pagasts	Ogres rajons
749200	Taurupes pagasts	Ogres rajons

761100	Līvānu novads	Preiļu rajons
764800	Galēnu pagasts	Preiļu rajons
765200	Jersikas pagasts	Preiļu rajons
766200	Riebiņu pagasts	Preiļu rajons
766800	Rudzātu pagasts	Preiļu rajons
767400	Saunas pagasts	Preiļu rajons
767600	Silajāņu pagasts	Preiļu rajons
767800	Stļukalna pagasts	Preiļu rajons
768000	Stabulnieku pagasts	Preiļu rajons
768200	Sutru pagasts	Preiļu rajons
769200	Vārkavas novads	Preiļu rajons
769400	Vārkavas pagasts	Preiļu rajons
781700	Viļāni	Rēzeknes rajons
784800	Dekšāres pagasts	Rēzeknes rajons
785400	Gaigalavas pagasts	Rēzeknes rajons
785600	Griškāņu pagasts	Rēzeknes rajons
787500	Nautrēnu pagasts	Rēzeknes rajons
787800	Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes rajons
788200	Rikavas pagasts	Rēzeknes rajons
788600	Sakstagala pagasts	Rēzeknes rajons
788800	Silmalas pagasts	Rēzeknes rajons
789000	Sokolku pagasts	Rēzeknes rajons
789800	Viļāņu pagasts	Rēzeknes rajons
885800	Īves pagasts	Talsu rajons
886400	Ķūļciema pagasts	Talsu rajons
887000	Laucienes pagasts	Talsu rajons
889200	Valdgales pagasts	Talsu rajons
908200	Smārdes pagasts	Tukuma rajons
909200	Zantes pagasts	Tukuma rajons
909600	Zentenes pagasts	Tukuma rajons
940100	Valka	Valkas rajons
944400	Bilskas pagasts	Valkas rajons
944600	Blomes pagasts	Valkas rajons
945200	Ērgemes pagasts	Valkas rajons
945400	Ēveles pagasts	Valkas rajons
946200	Jērcēnu pagasts	Valkas rajons
946600	Kārķu pagasts	Valkas rajons
947400	Palsmanes pagasts	Valkas rajons
948800	Valkas pagasts	Valkas rajons
949000	Variņu pagasts	Valkas rajons
949600	Zvārtavas pagasts	Valkas rajons
965600	Ipiķu pagasts	Valmieras rajons
966200	Kauguru pagasts	Valmieras rajons
967600	Ramatas pagasts	Valmieras rajons
967800	Rencēnu pagasts	Valmieras rajons
968200	Sēļu pagasts	Valmieras rajons
968400	Skaņkalnes pagasts	Valmieras rajons
969400	Vilpulkas pagasts	Valmieras rajons
985000	Jūrkalnes pagasts	Ventspils rajons
985600	Popes pagasts	Ventspils rajons
987800	Užavas pagasts	Ventspils rajons
989400	Zlēku pagasts	Ventspils rajons

MLA 3. kategorija

Kods	Pašvaldība	Rajons
50000	Daugavpils	
321300	Pļaviņas	Aizkraukles rajons
324200	Aiviekstes pagasts	Aizkraukles rajons

325000	Daudzeses pagasts	Aizkraukles rajons
325400	Iršu pagasts	Aizkraukles rajons
325800	Klintaines pagasts	Aizkraukles rajons
326600	Mazzalves pagasts	Aizkraukles rajons
327000	Neretas pagasts	Aizkraukles rajons
327400	Pilskalna pagasts	Aizkraukles rajons
327800	Seces pagasts	Aizkraukles rajons
328400	Staburaga pagasts	Aizkraukles rajons
328600	Sunākstes pagasts	Aizkraukles rajons
329200	Vietalvas pagasts	Aizkraukles rajons
360100	Alūksne	Alūksnes rajons
364200	Alsviķu pagasts	Alūksnes rajons
365600	Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes rajons
366000	Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes rajons
366400	Kalnecmpju pagasts	Alūksnes rajons
366800	Liepna pagasts	Alūksnes rajons
367400	Mālpupes pagasts	Alūksnes rajons
367600	Mārkalna pagasts	Alūksnes rajons
368000	Pededzes pagasts	Alūksnes rajons
368800	Veclaicenes pagasts	Alūksnes rajons
369400	Zeltiņu pagasts	Alūksnes rajons
369600	Ziemera pagasts	Alūksnes rajons
380100	Balvi	Balvu rajons
381500	Viļaka	Balvu rajons
384600	Balvu pagasts	Balvu rajons
384800	Bērzkalnes pagasts	Balvu rajons
385000	Bērzpils pagasts	Balvu rajons
385600	Krišjāņu pagasts	Balvu rajons
385800	Kubuļu pagasts	Balvu rajons
386000	Kupravas pagasts	Balvu rajons
386400	Lazdukalna pagasts	Balvu rajons
387000	Medņevas pagasts	Balvu rajons
387400	Rugāju pagasts	Balvu rajons
387800	Susāju pagasts	Balvu rajons
389000	Vectilžas pagasts	Balvu rajons
389200	Vecumu pagasts	Balvu rajons
389400	Vīksnas pagasts	Balvu rajons
389800	Žīguru pagasts	Balvu rajons
424200	Amatas novads	Cēsu rajons
424800	Drustu pagasts	Cēsu rajons
425000	Dzērbenes pagasts	Cēsu rajons
425400	Inešu pagasts	Cēsu rajons
425600	Jaunpiebalgas pagasts	Cēsu rajons
425800	Kaives pagasts	Cēsu rajons
426800	Nītaures pagasts	Cēsu rajons
427800	Skujenes pagasts	Cēsu rajons
428000	Stalbes pagasts	Cēsu rajons
428600	Taures pagasts	Cēsu rajons
429000	Vaives pagasts	Cēsu rajons
429200	Vecpiebalgas pagasts	Cēsu rajons
429400	Veselavas pagasts	Cēsu rajons
429600	Zaubes pagasts	Cēsu rajons
429800	Zosēnu pagasts	Cēsu rajons
440700	Ilūkste	Daugavpils rajons
441500	Subate ar lauku teritoriju	Daugavpils rajons
444200	Ambeļu pagasts	Daugavpils rajons
444400	Bebrenes pagasts	Daugavpils rajons
444600	Bīķernieku pagasts	Daugavpils rajons
445000	Demenes pagasts	Daugavpils rajons
445600	Eglaines pagasts	Daugavpils rajons
447200	Medumu pagasts	Daugavpils rajons
447400	Naujenes pagasts	Daugavpils rajons
448000	Pilskalna pagasts	Daugavpils rajons
448400	Salienas pagasts	Daugavpils rajons
448600	Skrudalienas pagasts	Daugavpils rajons
448800	Sventes pagasts	Daugavpils rajons
449000	Šēderes pagasts	Daugavpils rajons

449600	Vecsalienas pagasts	Daugavpils rajons
504400	Beļavas pagasts	Gulbenes rajons
505200	Druvienas pagasts	Gulbenes rajons
506800	Litenes pagasts	Gulbenes rajons
508400	Rankas pagasts	Gulbenes rajons
561500	Viesīte ar lauku teritoriju	Jēkabpils rajons
564600	Atašienes pagasts	Jēkabpils rajons
564800	Ābeļu pagasts	Jēkabpils rajons
565800	Elkšņu pagasts	Jēkabpils rajons
568000	Rites pagasts	Jēkabpils rajons
569000	Sēlpils pagasts	Jēkabpils rajons
600100	Krāslavas novads	Krāslavas rajons
600900	Dagda	Krāslavas rajons
604200	Andrupenes pagasts	Krāslavas rajons
604400	Andzeļu pagasts	Krāslavas rajons
605000	Bērziņu pagasts	Krāslavas rajons
605400	Dagdas pagasts	Krāslavas rajons
605600	Ezernieku pagasts	Krāslavas rajons
605800	Grāveru pagasts	Krāslavas rajons
606400	Izvaltas pagasts	Krāslavas rajons
606800	Kalniešu pagasts	Krāslavas rajons
607000	Kaplavas pagasts	Krāslavas rajons
607200	Kastuļinas pagasts	Krāslavas rajons
607400	Kombuļu pagasts	Krāslavas rajons
607600	Konstantinovas pagasts	Krāslavas rajons
608000	Ķepovas pagasts	Krāslavas rajons
608800	Skaistas pagasts	Krāslavas rajons
609000	Svariņu pagasts	Krāslavas rajons
609200	Šķaunes pagasts	Krāslavas rajons
609400	Šķeltovas pagasts	Krāslavas rajons
609600	Ūdrīšu pagasts	Krāslavas rajons
624200	Alsungas pagasts	Kuldīgas rajons
624600	Ēdoles pagasts	Kuldīgas rajons
641300	Pāvilosta	Liepājas rajons
647800	Nīcas pagasts	Liepājas rajons
648400	Rucavas pagasts	Liepājas rajons
648600	Sakas pagasts	Liepājas rajons
680100	Ludza	Ludzas rajons
681800	Zilupes novads	Ludzas rajons
684400	Blontu pagasts	Ludzas rajons
684600	Brīģu pagasts	Ludzas rajons
684800	Ciblas novads	Ludzas rajons
685000	Cirmas pagasts	Ludzas rajons
685800	Isnaudas pagasts	Ludzas rajons
686000	Istras pagasts	Ludzas rajons
686400	Lauderu pagasts	Ludzas rajons
687000	Mežvidu pagasts	Ludzas rajons
687200	Mērdzenes pagasts	Ludzas rajons
687800	Nirzas pagasts	Ludzas rajons
688000	Ņukšas pagasts	Ludzas rajons
688400	Pasienes pagasts	Ludzas rajons
688600	Pīldas pagasts	Ludzas rajons
689000	Pušmucovas pagasts	Ludzas rajons
689200	Rundēnu pagasts	Ludzas rajons
689800	Zvirgzdenes pagasts	Ludzas rajons
700100	Madona	Madonas rajons
704200	Aronas pagasts	Madonas rajons
704600	Bērzaunes pagasts	Madonas rajons
705400	Ērgļu pagasts	Madonas rajons
706000	Jumurdas pagasts	Madonas rajons
706200	Kalsnavas pagasts	Madonas rajons
706600	Lazdonas pagasts	Madonas rajons
706800	Liezēres pagasts	Madonas rajons
707400	Mārcienas pagasts	Madonas rajons
708600	Praulienas pagasts	Madonas rajons
709000	Sarkaņu pagasts	Madonas rajons
709200	Sausnējas pagasts	Madonas rajons

709600	Vestienas pagasts	Madonas rajons
747200	Mazozolu pagasts	Ogres rajons
760100	Preiļu novads	Preiļu rajons
764200	Aglonas pagasts	Preiļu rajons
765600	Pelēču pagasts	Preiļu rajons
767000	Rušonas pagasts	Preiļu rajons
784200	Audriņu pagasts	Rēzeknes rajons
784400	Bērzgales pagasts	Rēzeknes rajons
784600	Čornajas pagasts	Rēzeknes rajons
785000	Dricānu pagasts	Rēzeknes rajons
785200	Feimaņu pagasts	Rēzeknes rajons
785800	Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes rajons
786000	Kantinieku pagasts	Rēzeknes rajons
786200	Kaunatas pagasts	Rēzeknes rajons
786600	Lendžu pagasts	Rēzeknes rajons
786800	Lūznavas pagasts	Rēzeknes rajons
787000	Maltas pagasts	Rēzeknes rajons
787200	Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes rajons
787400	Nagļu pagasts	Rēzeknes rajons
787600	Ozolaines pagasts	Rēzeknes rajons
788000	Pušas pagasts	Rēzeknes rajons
789200	Stoļerovas pagasts	Rēzeknes rajons
789400	Stružānu pagasts	Rēzeknes rajons
789600	Vērēmu pagasts	Rēzeknes rajons
801666	Mores pagasts	Cēsu rajons
849800	Zvārdes pagasts	Saldus rajons
885000	Dundagas pagasts	Talsu rajons
907800	Sēmes pagasts	Tukuma rajons
944800	Brantu pagasts	Valkas rajons
945800	Grundzāles pagasts	Valkas rajons
947000	Launkalnes pagasts	Valkas rajons
984400	Ances pagasts	Ventspils rajons
987400	Usmas pagasts	Ventspils rajons

8. PIELIKUMS. EIROPAS NOZĪMES AIZSARGĀJAMO DABAS TERITORIJU – NATURA 2000 SARAKSTS¹³⁸

A - teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai;

B - teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai;

C - teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai;

Nr.	Veids	Vietas kods	Vietas nosaukums
1.	C	LV0000110	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zona "Augstroze"
2.	C	LV0000120	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zona "Vidusburtnieks"
3.	C	LV0000130	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zona "Ziemeļu purvi"
4.	B	LV0100200	Moricālas dabas rezervāts
5.	B	LV0100300	Grīņu dabas rezervāts
6.	C	LV0100400	Krustkalnu dabas rezervāts
7.	C	LV0100500	Teiču dabas rezervāts
8.	C	LV0200100	Gaujas Nacionālais parks
9.	C	LV0200200	Ķemeru nacionālais parks
10.	C	LV0200300	Slīteres nacionālais parks
11.	B	LV0300100	dabas parks "Daugavas ieleja"
12.	C	LV0300400	dabas parks "Silene"
13.	C	LV0300700	dabas parks "Tērvete"
14.	C	LV0300800	dabas parks "Sauka"
15.	B	LV0300900	dabas parks "Dridža ezers"
16.	B	LV0301100	dabas parks "Riežupe"
17.	B	LV0301200	dabas parks "Embūte"
18.	C	LV0301300	dabas parks "Istras pauguraine"
19.	B	LV0301500	dabas parks "Ciriša ezers"
20.	B	LV0301600	dabas parks "Adamovas ezers"
21.	C	LV0301700	dabas parks "Piejūra"
22.	B	LV0301800	dabas parks "Beberbeķi"
23.	B	LV0301900	dabas parks "Dolessala"
24.	B	LV0302000	dabas parks "Talsu pauguraine"
25.	C	LV0302100	dabas parks "Abavas senleja"
26.	C	LV0302200	dabas parks "Salacas ieleja"
27.	C	LV0302800	dabas parks "Engures ezers"
28.	C	LV0302900	dabas parks "Dvietes paliene"
29.	B	LV0303000	dabas parks "Numernes valnis"
30.	B	LV0303100	dabas parks "Cārmaņa ezers"
31.	C	LV0303200	dabas parks "Svētes paliene"
32.	B	LV0303300	dabas parks "Ragakāpa"
33.	C	LV0303400	Rāznas nacionālais parks
34.	C	LV0303500	dabas parks "Pape"
35.	B	LV0303600	dabas parks "Bernāti"
36.	B	LV0303700	dabas parks "Driksnas sils"
37.	B	LV0303800	dabas parks "Pinku ezers"
38.	B	LV0304000	dabas parks "Laukezers"
39.	B	LV0304100	dabas parks "Bauska"

¹³⁸ Saskaņā ar Latvijas Republikas likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.

40.	C	LV0304200	dabas parks "Kuja"
41.	A	LV0304300	dabas parks "Užavas lejtece"
42.	B	LV0304400	dabas parks "Kurjanovas ezers"
43.	B	LV0304500	dabas parks "Ogres ieleja"
44.	C	LV0304800	dabas parks "Vecumu meži"
45.	B	LV0304900	dabas parks "Vilce"
46.	C	LV0305000	dabas parks "Zvārdes meži"
47.	C	LV0305100	dabas parks "Aiviekstes paliene"
48.	B	LV0305200	dabas parks "Ogres Zilie kalni"
49.	B	LV0400400	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Korkuļu sausgultne un pazemes upe"
50.	B	LV0401000	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Kalamecu-Markūzu gravas"
51.	B	LV0401900	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Stiglavas atsegumi"
52.	B	LV0402200	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Skaistkalnes karsta kritenes"
53.	B	LV0402300	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Kulšēnu avots"
54.	B	LV0412900	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Ogres dolomītu krauja"
55.	B	LV0413300	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Ezernieku karsta kritenes"
56.	B	LV0415600	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Zaņas lejtece"
57.	B	LV0415700	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Pavāru atsegumi"
58.	B	LV0500100	dabas liegums "Šķibu purvs"
59.	B	LV0500200	dabas liegums "Gasparsona purvs"
60.	B	LV0500300	dabas liegums "Ellītes purvs"
61.	B	LV0500500	dabas liegums "Dūņezera purvs"
62.	B	LV0500600	dabas liegums "Seržu tīrelis"
63.	B	LV0500700	dabas liegums "Vāveres ezers"
64.	B	LV0500800	dabas liegums "Mazzalvītes purvs"
65.	B	LV0500900	dabas liegums "Indzera ezera salas"
66.	B	LV0501000	dabas liegums "Gaujienas priedes"
67.	B	LV0501100	dabas liegums "Lepuru purvs"
68.	B	LV0501200	dabas liegums "Sloku purvs"
69.	B	LV0501300	dabas liegums "Bejas mežs"
70.	B	LV0501500	dabas liegums "Kupravas liepu audze"
71.	B	LV0501600	dabas liegums "Tetersalas purvs"
72.	B	LV0502100	dabas liegums "Baltais purvs"
73.	C	LV0502200	dabas liegums "Orlovas (Ērgļu) purvs"
74.	B	LV0502300	dabas liegums "Pokratas ezers"
75.	B	LV0502400	dabas liegums "Zodānu purvs"
76.	C	LV0502600	dabas liegums "Stompaku purvi"
77.	B	LV0502800	dabas liegums "Zaļezera purvs"
78.	B	LV0502900	dabas liegums "Īslīce"
79.	B	LV0503000	dabas liegums "Kalēju tīrelis"
80.	B	LV0503300	dabas liegums "Raunas Staburags"
81.	B	LV0504000	dabas liegums "Tīrās sūnas purvs"
82.	B	LV0504300	dabas liegums "Baltmuižas purvs"
83.	B	LV0504400	dabas liegums "Sasaļu mežs"
84.	C	LV0504700	dabas liegums "Vīķu purvs"
85.	B	LV0504800	dabas liegums "Lielais purvs"
86.	B	LV0505200	dabas liegums "Lāču purvs"
87.	B	LV0505400	dabas liegums "Aizdumbles purvs"
88.	B	LV0505500	dabas liegums "Supes purvs"
89.	B	LV0505600	dabas liegums "Nomavas purvs"
90.	B	LV0505700	dabas liegums "Klaucānu un Priekulānu ezeri"

91.	B	LV0505800	dabas liegums "Spulģu purvs"
92.	B	LV0505900	dabas liegums "Kaušņu purvs"
93.	B	LV0506000	dabas liegums "Saltais purvs"
94.	B	LV0506100	dabas liegums "Tīreļu purvs"
95.	B	LV0506200	dabas liegums "Slapjo salu purvs"
96.	B	LV0506300	dabas liegums "Švēriņu purvs"
97.	C	LV0506400	dabas liegums "Gargrodes purvs"
98.	C	LV0506500	dabas liegums "Rožu purvs"
99.	B	LV0506600	dabas liegums "Melnais purvs"
100.	B	LV0507000	dabas liegums "Čertoka ezers (Valnezers)"
101.	B	LV0507100	dabas liegums "Ventas ieleja"
102.	B	LV0507200	dabas liegums "Ventas un Šķerveļa ieleja"
103.	B	LV0507300	dabas liegums "Gaviezes āmuļi"
104.	C	LV0507400	dabas liegums "Brienamais purvs"
105.	B	LV0507600	dabas liegums "Medze"
106.	B	LV0507700	dabas liegums "Nīcas īvju audze"
107.	C	LV0507800	dabas liegums "Liepājas ezers"
108.	B	LV0508000	dabas liegums "Rucavas īvju audze"
109.	C	LV0508100	dabas liegums "Ziemupe"
110.	C	LV0508300	dabas liegums "Dunika"
111.	B	LV0508400	dabas liegums "Purgaiļu purvs"
112.	B	LV0508500	dabas liegums "Dūņezers"
113.	B	LV0508600	dabas liegums "Vidzemes akmeņainā jūrmala"
114.	B	LV0508700	dabas liegums "Dziļezers un Riebezers"
115.	C	LV0509100	dabas liegums "Randu pļavas"
116.	B	LV0509300	dabas liegums "Limšānu purvs"
117.	B	LV0509500	dabas liegums "Dzērves purvs"
118.	C	LV0509600	dabas liegums "Pirtsmeža purvs"
119.	B	LV0509700	dabas liegums "Lielpurvs"
120.	B	LV0509800	dabas liegums "Niedrāju-Pilkas purvs"
121.	B	LV0510000	dabas liegums "Maizezers"
122.	B	LV0510200	dabas liegums "Istras ezers"
123.	C	LV0510300	dabas liegums "Klešniku purvs"
124.	C	LV0510400	dabas liegums "Gulbju un Platpirovas purvs"
125.	C	LV0510600	dabas liegums "Pildas ezers"
126.	B	LV0510700	dabas liegums "Grebļukalns"
127.	B	LV0510800	dabas liegums "Gulbinkas purvs"
128.	B	LV0510900	dabas liegums "Zvirgzdenes ezera salas"
129.	B	LV0511000	dabas liegums "Nesaules kalns"
130.	B	LV0511100	dabas liegums "Barkavas ozolu audze"
131.	B	LV0511300	dabas liegums "Jumurdas ezers"
132.	B	LV0511500	dabas liegums "Seldžu ozolu audze"
133.	B	LV0511600	dabas liegums "Lielsalas purvs"
134.	B	LV0512100	dabas liegums "Rušonu ezera salas"
135.	C	LV0512200	dabas liegums "Lielais Pelečāres purvs"
136.	C	LV0512300	dabas liegums "Ašinieku purvs"
137.	B	LV0512400	dabas liegums "Tīrumnieku purvs"
138.	C	LV0512500	dabas liegums "Salas purvs"
139.	B	LV0512700	dabas liegums "Gaiļukalns"
140.	B	LV0512800	dabas liegums "Mežmuižas avoti"
141.	B	LV0513000	dabas liegums "Lielā Baltezera salas"
142.	C	LV0513100	dabas liegums "Babītes ezers"
143.	B	LV0513400	dabas liegums "Lielie Kangari"
144.	B	LV0513600	dabas liegums "Cieceres ezera sala"
145.	B	LV0513700	dabas liegums "Dulbju acs purvs"
146.	B	LV0513800	dabas liegums "Daiķu īvju audze"
147.	B	LV0513900	dabas liegums "Kadiķu nora"
148.	C	LV0514100	dabas liegums "Kaļķupes ieleja"
149.	C	LV0514200	dabas liegums "Raķupes ieleja"
150.	B	LV0514500	dabas liegums "Zemgaļu purvs"

151.	B	LV0514800	dabas liegums "Plieņciema kāpa"
152.	B	LV0515100	dabas liegums "Riesta-Džūkstenes purvs"
153.	B	LV0515300	dabas liegums "Kārķu purvs"
154.	B	LV0515800	dabas liegums "Bednes purvs"
155.	B	LV0515900	dabas liegums "Vadaiņu purvs"
156.	B	LV0516000	dabas liegums "Oleru purvs"
157.	B	LV0516200	dabas liegums "Viķvēnu purvs"
158.	B	LV0517000	dabas liegums "Klāņu purvs"
159.	B	LV0517100	dabas liegums "Pluču tīrelis"
160.	C	LV0517200	dabas liegums "Sārnates purvs"
161.	B	LV0517300	dabas liegums "Nagļu un Ansiņu purvs"
162.	B	LV0517400	dabas liegums "Tīšezers"
163.	B	LV0517500	dabas liegums "Piešdanga"
164.	B	LV0518300	dabas liegums "Vecdaugava"
165.	C	LV0518400	dabas liegums "Lagažu-Šņitkas purvs"
166.	C	LV0518500	dabas liegums "Lielais un Pemmes purvs"
167.	B	LV0518600	dabas liegums "Lielais Mārku purvs"
168.	B	LV0518700	dabas liegums "Laugas purvs"
169.	C	LV0518900	dabas liegums "Stiklu purvi"
170.	C	LV0519000	dabas liegums "Aklais purvs"
171.	B	LV0519100	dabas liegums "Kreiču purvs"
172.	C	LV0519300	dabas liegums "Īdeņas un Kvāpānu dīķi"
173.	C	LV0519500	dabas liegums "Bērzpils purvs"
174.	C	LV0519600	dabas liegums "Pededzes lejtece"
175.	C	LV0519700	dabas liegums "Lubānas ieplakas"
176.	C	LV0519800	dabas liegums "Cenas tīrelis"
177.	C	LV0520000	dabas liegums "Ābeļi"
178.	B	LV0520200	dabas liegums "Gudenieki"
179.	C	LV0520300	dabas liegums "Užava"
180.	B	LV0520500	dabas liegums "Mazie Kangari"
181.	B	LV0520900	dabas liegums "Tosmare"
182.	B	LV0521100	dabas liegums "Ojatu ezers"
183.	B	LV0521300	dabas liegums "Diļļu pļavas"
184.	C	LV0521500	dabas liegums "Ovīši"
185.	B	LV0521800	dabas liegums "Ķirbas purvs"
186.	B	LV0522000	dabas liegums "Mērnīeku dumbrāji"
187.	B	LV0522100	dabas liegums "Katlešu meži"
188.	B	LV0522300	dabas liegums "Ungurpils meži"
189.	B	LV0522600	dabas liegums "Aizkraukles purvi un meži"
190.	B	LV0522900	dabas liegums "Dvietes dumbrāji"
191.	B	LV0523000	dabas liegums "Līvbērzes liekņa"
192.	C	LV0523100	dabas liegums "Lielupes palienes pļavas"
193.	C	LV0523200	dabas liegums "Ukru gārša"
194.	C	LV0523300	dabas liegums "Dzelves-Kroņa purvs"
195.	C	LV0523400	dabas liegums "Ances purvi un meži"
196.	C	LV0524100	dabas liegums "Mežole"
197.	B	LV0524500	dabas liegums "Ruņupes ieleja"
198.	B	LV0524600	dabas liegums "Jaunciems"
199.	B	LV0524800	dabas liegums "Vesetas palienes purvs"
200.	B	LV0524900	dabas liegums "Pilskalnes Siguldiņa"
201.	C	LV0525000	dabas liegums "Maņģenes meži"
202.	B	LV0525100	dabas liegums "Blāžģa ezers"
203.	B	LV0525200	dabas liegums "Linezers"
204.	B	LV0525300	dabas liegums "Vērenes purvi"
205.	B	LV0525400	dabas liegums "Gaiņu purvs"
206.	C	LV0525500	dabas liegums "Sātiņu dīķi"
207.	C	LV0525600	dabas liegums "Zvārde"
208.	B	LV0525800	dabas liegums "Zebrus un Svētes ezers"
209.	B	LV0525900	dabas liegums "Jaunanna"
210.	C	LV0526000	dabas liegums "Pārabaine"

211.	B	LV0526100	dabas liegums "Gruzdovas meži"
212.	B	LV0526200	dabas liegums "Palšu purvs"
213.	C	LV0526400	dabas liegums "Sventājas upes ieleja"
214.	B	LV0526500	dabas liegums "Eiduku purvs"
215.	C	LV0526600	dabas liegums "Lubānas un Sūļagala purvs"
216.	B	LV0526700	dabas liegums "Pelēču ezera purvs"
217.	C	LV0526800	dabas liegums "Sedas purvs"
218.	C	LV0527000	dabas liegums "Melnasalas purvs"
219.	C	LV0527100	dabas liegums "Īdiņu purvs"
220.	A	LV0527200	dabas liegums "Daugava pie Kaibalas"
221.	C	LV0527300	dabas liegums "Tāšu ezers"
222.	C	LV0527400	dabas liegums "Garkalnes meži"
223.	C	LV0527500	dabas liegums "Silabebru ezers"
224.	B	LV0527600	dabas liegums "Vjadas meži"
225.	B	LV0527700	dabas liegums "Kadājs"
226.	B	LV0527800	dabas liegums "Melturu sils"
227.	B	LV0528000	dabas liegums "Rauza"
228.	B	LV0528100	dabas liegums "Šepka"
229.	B	LV0528200	dabas liegums "Launkalne"
230.	B	LV0528300	dabas liegums "Ģipka"
231.	B	LV0528400	dabas liegums "Ģipkas lankas"
232.	B	LV0528500	dabas liegums "Kaigu purvs"
233.	C	LV0528600	dabas liegums "Kalnciema pļavas"
234.	A	LV0528700	dabas liegums "Melnā ezera purvs"
235.	C	LV0528800	dabas liegums "Mugurves pļavas"
236.	C	LV0528900	dabas liegums "Panemūnes meži"
237.	C	LV0529100	dabas liegums "Viskūžu sala"
238.	B	LV0529200	dabas liegums "Virgulīcas meži"
239.	B	LV0529300	dabas liegums "Klintaine"
240.	B	LV0529400	dabas liegums "Draugolis"
241.	B	LV0529500	dabas liegums "Spinduļu meži"
242.	B	LV0529700	dabas liegums "Raudas meži"
243.	B	LV0529900	dabas liegums "Svētes ieleja"
244.	B	LV0530000	dabas liegums "Skujaines un Svētaines ieleja"
245.	B	LV0530100	dabas liegums "Eglone"
246.	B	LV0530200	dabas liegums "Timsmales ezers"
247.	B	LV0530300	dabas liegums "Starinas mežs"
248.	B	LV0530400	dabas liegums "Ječu purvs"
249.	B	LV0530500	dabas liegums "Vitrupes ieleja"
250.	B	LV0530600	dabas liegums "Motrines ezers"
251.	B	LV0530700	dabas liegums "Kapu ezers"
252.	B	LV0530800	dabas liegums "Lielupes grīvas pļavas"
253.	B	LV0530900	dabas liegums "Jašas-Bicānu ezers"
254.	B	LV0531000	dabas liegums "Nīgrandes meži"
255.	B	LV0531100	dabas liegums "Baltezera purvs"
256.	B	LV0531200	dabas liegums "Rukšu purvs"
257.	B	LV0531300	dabas liegums "Pāces pļavas"
258.	B	LV0531400	dabas liegums "Apšuciema zāļu purvs"
259.	B	LV0531500	dabas liegums "Lapiņu ezers"
260.	B	LV0531600	dabas liegums "Taurīšu ezers"
261.	B	LV0531700	dabas liegums "Platenes purvs"
262.	B	LV0531800	dabas liegums "Pelcīšu purvs"
263.	B	LV0531900	dabas liegums "Popes zāļu purvs"
264.	C	LV0532000	dabas liegums "Sitas un Pededzes paliene"
265.	B	LV0532200	dabas liegums "Alsungas meži"
266.	B	LV0532300	dabas liegums "Ašu purvs"
267.	C	LV0532400	dabas liegums "Asūnes ezers"
268.	B	LV0532500	dabas liegums "Audīles mežs"
269.	A	LV0532600	dabas liegums "Burgas pļavas"
270.	C	LV0532700	dabas liegums "Burtnieku ezera pļavas"

271.	B	LV0532800	dabas liegums "Būšnieku ezera krasts"
272.	B	LV0532900	dabas liegums "Dimantu mežs"
273.	B	LV0533000	dabas liegums "Druviņu tīrelis"
274.	C	LV0533100	dabas liegums "Dubnas paliene"
275.	C	LV0533200	dabas liegums "Durbes ezera pļavas"
276.	B	LV0533300	dabas liegums "Dūres mežs"
277.	B	LV0533400	dabas liegums "Dzilnas dumbrāji"
278.	B	LV0533500	dabas liegums "Kalgatu purvs"
279.	B	LV0533600	dabas liegums "Kaļķu gārša"
280.	B	LV0533700	dabas liegums "Kalna purvs"
281.	B	LV0533800	dabas liegums "Kinkausku meži"
282.	B	LV0533900	dabas liegums "Krapas gārša"
283.	B	LV0534000	dabas liegums "Krojas meži"
284.	B	LV0534100	dabas liegums "Liepnas niedrāji"
285.	B	LV0534200	dabas liegums "Zepu mežs"
286.	C	LV0534300	dabas liegums "Lubasts"
287.	B	LV0534400	dabas liegums "Matkules meži"
288.	B	LV0534500	dabas liegums "Melnupes meži"
289.	B	LV0534600	dabas liegums "Mētru mežs"
290.	B	LV0534900	dabas liegums "Paltupes meži"
291.	B	LV0535000	dabas liegums "Pašulienes mežs"
292.	B	LV0535100	dabas liegums "Plunču ezera krasts"
293.	B	LV0535200	dabas liegums "Posolnīca"
294.	C	LV0535400	dabas liegums "Rūjas paliene"
295.	B	LV0535500	dabas liegums "Sakas grīņi"
296.	A	LV0535600	dabas liegums "Skrundas zivju dīķi"
297.	B	LV0535700	dabas liegums "Sofikalna meži"
298.	B	LV0535800	dabas liegums "Tebras ozolu meži"
299.	B	LV0535900	dabas liegums "Tumes meži"
300.	C	LV0536000	dabas liegums "Užavas augštece"
301.	B	LV0536100	dabas liegums "Zāgadu kalni"
302.	B	LV0536200	dabas liegums "Zaķu riests"
303.	B	LV0536300	dabas liegums "Zilaiskalns"
304.	B	LV0536400	dabas liegums "Jaša"
305.	C	LV0600100	aizsargājamo ainavu apvidus "Vecpiebalga"
306.	C	LV0600200	aizsargājamo ainavu apvidus "Veclaicene"
307.	C	LV0600300	aizsargājamo ainavu apvidus "Augšzeme"
308.	C	LV0600400	aizsargājamo ainavu apvidus "Augšdaugava"
309.	C	LV0600500	aizsargājamo ainavu apvidus "Vestiena"
310.	C	LV0600700	aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja"
311.	C	LV0600800	aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži"
312.	B	LV0600900	aizsargājamo ainavu apvidus "Kaučers"
313.	B	LV0601000	aizsargājamo ainavu apvidus "Nīcgales meži"
314.	B	LV0804600	mikroliegums "Dzelmes"
315.	B	LV0824700	mikroliegums "Visikums"
316.	B	LV0826100	mikroliegums "Vidagas meži"
317.	B	LV0826300	mikroliegums "Gaujienas purvainie meži"
318.	B	LV0826800	mikroliegums "Melderupītes meži"
319.	B	LV0830100	mikroliegums "Ozoldārzs"
320.	B	LV0830200	mikroliegums "Vecsēlpils"
321.	B	LV0830300	mikroliegums "Silzemnieki"
322.	B	LV0830400	mikroliegums "Dubļukrogs"
323.	B	LV0830500	mikroliegums "Priedes"
324.	B	LV0830600	mikroliegums "Bērzoles riests"
325.	B	LV0830700	mikroliegums "Bērzu purvs"
326.	B	LV0830800	mikroliegums "Bulvāra riests"
327.	B	LV0830900	mikroliegums "Graviņas"
328.	B	LV0831000	mikroliegums "Šepkas riests"
329.	B	LV0831100	mikroliegums "Kaļņa riests"
330.	B	LV0831300	mikroliegums "Bānūžu Zelta avots"

331.	B	LV0831400	mikroliegums "Dravenieku avoti"
332.	B	LV0831500	mikroliegums "Elles purvs"
333.	B	LV0831600	mikroliegums "Dzirnieku pļava"
334.	B	LV0831700	mikroliegums "Maitiķu avoti"
335.	B	LV0831800	mikroliegums "Mežamatveju kadiķu pļavas"
336.	B	LV0831900	mikroliegums "Mežamatveju pļavas"

9. PIELIKUMS. MINIMĀLĀS MĒSLOJUMA UN AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU LIETOŠANAS PRASĪBAS UN CITAS OBLIGĀTĀS PRASĪBAS, KAS NOTEIKTAS NACIONĀLOS TIESĪBU AKTOS

Nr. p.k.	Joma	Specifika	Normatīvais akts	Normatīva prasība	Kontrolējošā iestāde
1.	Vides aizsardzība	Veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti	Aizsargjoslu likums 37.panta pirmās daļas 5.punkta c), g) apakšpunkts	Virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā aizliegts lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus un mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku.	Valsts vides dienests
2.	Vides aizsardzība	Lai samazinātu ietekmi uz kāpu ekosistēmām, ir jāievēro saimnieciskās darbības ierobežojumi	Aizsargjoslu likuma 36.panta trešās daļas 3.punkts	Krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē aizliegts izvietot un ierīkot minerālmēsli, augu aizsardzības līdzekļu, degvielas, eļļošanas materiālu, bīstamo ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu, kokmateriālu, kā arī bīstamās ķīmiskās vielas vai ķīmiskos produktus saturošu materiālu glabātavas un degvielas uzpildes stacijas, izņemot atbilstoši teritoriju plānojumam - ostas teritorijā, kā arī būves lopbarības glabāšanai (izņemot sienu šķūņus bez vienlaidu pamatiem).	Valsts vides dienests
3.	Vides aizsardzība	Veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti	Aizsargjoslu likuma 37.panta pirmās daļas 5.punkta d) apakšpunkts	Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās 10m platā joslā aizliegts ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.	Valsts vides dienests
4.	Vides aizsardzība	Saimnieciskā darbība ūdensņemšanas vietās var radīt ūdens avotu piesārņošanas draudus	Aizsargjoslu likuma 39.panta 1.punkts	Stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, izņemot to, kura saistīta ar ūdens iegūvi konkrētā ūdensapgādes urbumā vai ūdensgūtnē attiecīgo ūdens ieguves un apgādes objektu uzturēšanai un apsaimniekošanai.	Valsts vides dienests
5.	Vides aizsardzība	Strādājot ar augu aizsardzības līdzekļiem (turpmāk tekstā – AAL) ir jāievēro valstī noteiktās prasības attiecībā uz AAL lietošanu un uzglabāšanu	Augu aizsardzības likuma 10.panta trešā daļa	Personām, kas vēlas iegādāties un lietot kaitīgo organismu apkarošanai nepieciešamos augu aizsardzības līdzekļus ir jābūt Valsts augu aizsardzības dienesta izsniegtai apliecībai par augu aizsardzības jautājumos apgūto nepieciešamo minimālo zināšanu apjomu.	Valsts augu aizsardzības dienests
6.	Vides aizsardzība	Lai novērstu iespēju kļūdoties AAL pielietošanā un AAL	Ministru kabineta 29.04.2004. noteikumu Nr.463 „Augu aizsardzības līdzekļu	Augu aizsardzības līdzekļus uzglabā oriģinālā iepakojumā ražotāja noteiktajos uzglabāšanas apstākļos, ievērojot Augu aizsardzības likuma 9.panta trešajā daļā minētās prasības.	Valsts augu aizsardzības dienests

		nezaudētu savas īpašības ir jāievēro noteikti uzglabāšanas nosacījumi	izplatīšanas, glabāšanas un lietošanas noteikumi” 63.punkts		
7.	Vides aizsardzība	Lai novērstu nelaiemes gadījumus AAL ir jāglabā aizslēdzamā vietā	Augu aizsardzības likuma 9.panta trešā daļa	Personas, kuras iegādājušās augu aizsardzības līdzekļus, ir atbildīgas par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas produktiem.	Valsts augu aizsardzības dienests
8.	Vides aizsardzība	Jāpārliecinās vai iegādājama AAL ir atļauto AAL sarakstā	Augu aizsardzības likuma 7.panta pirmā daļa	Latvijā atļauts izplatīt vai lietot reģistrētus augu aizsardzības līdzekļus.	Valsts augu aizsardzības dienests
9.	Vides aizsardzība	Lai varētu izsekot AAL lietošanu saimniecībā ir jāveic atbilstoša uzskaitē	Augu aizsardzības likuma 10.panta otrā daļa	Pirmās un otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļus drīkst lietot personas, kuras atestētas un saņēmušas apliecību, kas dod tiesības iegādāties un lietot šos augu aizsardzības līdzekļus. Šīs personas nodrošina augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas uzskaiti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.	Valsts augu aizsardzības dienests
10.	Vides aizsardzība	Organisko mēslojumu īpaši jutīgajās teritorijās nedrīkst lietot laikos kad ir iespējama augu barības elementu noplūde	Ministru kabineta 18.12.2001. noteikumu Nr.531 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem” 12. ¹ 7.punkts.	Īpaši jutīgajās teritorijās (kuras izveidotas saskaņā ar Nitrātu direktīvu) pakaišu kūtsmēslus, šķidros mēslus un vircu neizklīdē laikposmā no 15.novembra līdz 1.martam.	Valsts vides dienests
11.	Vides aizsardzība	Jānodrošina atbilstoša kūtsmēsli uzglabāšana	Ministru kabineta 18.12.2001. noteikumu Nr.531 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem” 12. ¹ 1.punkts	Kūtsmēsli krātuves tilpums nodrošina savāktā mēslojuma apjoma uzkrāšanu pakaišu kūtsmēsli krātuvēs vismaz sešus mēnešus, bet šķidro mēsli un vircas krātuvēs – septiņus mēnešus*.	Valsts vides dienests
12.	Dabas aizsardzība	Jānodrošina atbilstoša īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekošana	Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 24.pants	Zemes īpašnieka un lietotāja pienākums ir nodrošināt aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu un veikt attiecīgajās teritorijās aizsardzības un kopšanas pasākumus.	Valsts vides dienests
13.	Dabas aizsardzība	Lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, jāievēro videi draudzīgas saimniekošanas metodes	Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11.pants	Attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir aizliegta apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvu mešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana.	Valsts vides dienests
14.	Dabas aizsardzība	Nedrīkst pieļaut zāles dedzināšanu, jo tādējādi	Ministru kabineta 17.02.2004. noteikumu Nr.82	Objekta teritoriju sistemātiski attīra no degtspējīgiem atkritumiem, bet ap ēkām 10 metrus platu joslu attīra no sausās	Valsts ugunsdzēsības dienests

		degradē vērtīgos biotopus un iet bojā kukaiņi, putni un dzīvnieki.	„Ugunsdrošības noteikumi” 20. un 21.punkts	zāles un nenovākto kultūraugu atliekām. Zemes īpašnieks (valdītājs) veic nepieciešamos pasākumus, lai objekta teritorijā nenotiktu kūlas dedzināšana.	un glābšanas dienests
15.	Dzīvnieku reģistrēšana	Dzīvniekiem jābūt reģistrētiem.	Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 5.punkts	Dzīvnieku īpašniekiem ir pienākums nodrošināt dzīvnieku reģistrēšanu un apzīmēšanu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.	Valsts ciltsdarba inspekcija
16.	Vides aizsardzība	Dzīvnieku novietņu, kūstmēslu un skābbarības krātuvju izvietojums nedrīkst veicināt negatīvu ietekmi uz vidi	Likuma „Par piesārņojumu” 4.panta astotā daļa	Saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem atbilstošiem lauksaimniecības produktu ražotājiem un pārstrādātājiem jāsaņem atļauja A, B vai C kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai.	Valsts vides dienests
17.	Vides aizsardzība	Kopējais ar kūstmēsliem, notekūdeņu dūņām vai virču pielietotais slāpekļa daudzums saimniecība nedrīkst pārsniegt noteiktu daudzumu	Ministru kabineta 18.12.2001. noteikumu Nr.531 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem” 15.punkts	Saimniecībā lauksaimniecībā izmantojamās platībās iestrādātais organiskā mēslojuma daudzums (arī pašu dzīvnieku atstātie mēsli) gadā nedrīkst pārsniegt 170 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 1,7 dzīvnieku vienībām uz hektāru (pirmajos četros rīcības programmas īstenošanas gados pieļaujams organiskā mēslojuma daudzums, kas satur 210 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 2,1 dzīvnieku vienībām).	Valsts vides dienests

* Saskaņā ar “Rīcības programmu īpaši jutīgām teritorijām, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem” līdz 2008.gadam tiek plānots *pielāgot un izveidot kūstmēslu krātuves (80 % saimniecību, kurās ir piecas un vairāk dzīvnieku vienību)*

10. PIELIKUMS. SAVSTARPĒJĀS ATBILSTĪBAS UN NACIONĀLĀS LIKUMDOŠANAS PRASĪBAS UN SAISTĪBAS PASĀKUMĀ „AGROVIDES MAKSĀJUMI”

Savstarpējās atbilstības un nacionālās likumdošanas prasības			Papildus izdevumi un neiegūtie ienākumi, kas rodas izpildot saistības
Labi lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi	Obligātās pārvaldības prasības	Nacionālās likumdošanas prasības	
Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība			
<p>1. veģetācijas periodā (parasti no maija līdz septembrim) lauksaimniecībā izmantojamai zemei jābūt apstrādātai un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas termiņus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus</p> <p>2. lauksaimniecībā izmantojamo zemi kopj un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas termiņus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus;</p> <p>3. lauksaimniecībā izmantojamā</p>	<p>Vide <u>Savvaļas putni:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvnieku, tai skaitā putnu, aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām mikroliegumu teritorijās; - ievēro prasības par medībām – putnu sugu medību termiņus, medīšanā izmantojamus līdzekļus un aizliegumus medīt; <p><u>Gruntsūdeņu aizsardzība pret dažādu bīstamu vielu piesārņojumu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro prasības par gruntsūdeņu aizsardzību pret dažādu bīstamu vielu piesārņojumu; <p><u>Vides, jo īpaši augsnes aizsardzība, lauksaimniecībā izmantojot dūņas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ja lauksaimnieciskajā darbībā tiek izmantotas notekūdeņu dūņas, tad ievēro prasības par vides un augsnes 	<ul style="list-style-type: none"> - nedrīkst pieļaut zāles dedzināšanu, jo tādējādi degradē vērtīgos biotopus un iet bojā kukaiņi, putni un dzīvnieki; <p><u>veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā aizliegts lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus un mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku; - aizliegts ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi; - ievēro aizliegumus krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē; - stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām aizliegta 	<p>Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu</p> <ul style="list-style-type: none"> - papildus izdevumi un neiegūtie ienākumi bioloģiskajās saimniecībās rodas, ievērojot Padomes Regulā (EEK) Nr. 2092/91 noteiktās prasības; - augsnes auglības palielināšanai var izmantot tikai Padomes Regulas (EEK) Nr. 2092/91 2.pielikuma A daļā uzskaitītos mēslošanas līdzekļus un augsnes ielabotājus; - augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā atļautos augu aizsardzības līdzekļus, kas uzskaitīti Padomes Regulas (EEK) Nr. 2092/91 2.pielikuma B daļā; - kaitēkļi, slimības un nezāles ir jāapkaro izmantojot piemērotu

<p>zemē tiek uzturēta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma, nodrošinot zemes mitruma režīma regulēšanu;</p> <p>4. augus vai augu atliekas un rugājus iestrādā augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību;</p> <p>5. pastāvīgās pļavas vai ganības, kā arī aramzemē iesētos ilggadīgos zālājus:</p> <p>5.1. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 1.augustam;</p> <p>5.2. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 10.septembrim, ja zelmeņa botānisko sastāvu pārsvarā veido baltais āboliņš vai pļavas dzelzene un platības izmanto biškopībā nektāra vākšanai.</p>	<p>aizsardzību;</p> <p><u>Dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro vispārējās prasības par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; <p><u>Prasības īpaši jutīgajā teritorijā:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - organisko mēslojumu neizklieidē laikposmā no 15.novembra līdz 1.martam; - ievēro visa veida mēslojuma (organiskā un minerālmēslojuma) iestrādes ierobežojumus; - ievēro kūtsmēslu apsaimniekošanas nosacījumus; - ievēro zemes izmantošanas un lauksaimniecības prakses nosacījumus; - katrā saimniecībā lauksaimniecībā izmantojamās platībās iestrādātais organiskā mēslojuma daudzums gadā nedrīkst pārsniegt 170 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 1,7 dzīvnieku vienībām uz hektāru (pirmajos četros rīcības programmas īstenošanas gados ir pieļaujams organiskā mēslojuma daudzums, kas satur 210 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 2,1 dzīvnieku vienībām uz hektāru); - ievēro prasības par minimālās 	<p>jebkāda saimnieciskā darbība, izņemot to, kura saistīta ar ūdens ieguvī konkrētā ūdensapgādes urbūmā vai ūdensgūtnē attiecīgo ūdens ieguves un apgādes objektu uzturēšanai un apsaimniekošanai;</p>	<p>augseku un augsnes mehānisko apstrādi, ko nodrošina papuves iekļaušana augsekā.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bioloģiskajās saimniecībās ir zemāka kultūraugu ražība salīdzinot ar konvencionālajām saimniecībām
--	--	--	---

	<p>veģetācijas uzturēšanu aramzemē rudens un ziemas periodā (30 % no LIZ pirmajos divos un 50 % no LIZ nākamajos rīcības programmas gados);</p> <p>Dzīvnieku identifikācijas un reģistrēšanās prasības</p> <p>- ievēro dzīvnieku ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas prasības;</p> <p>Sabiedrības, dzīvnieku un augu veselība</p> <p><u>Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības:</u></p> <p>- lauksaimnieks iegādājas, uzglabā un lieto tikai Latvijas reģistrā reģistrētus augu aizsardzības līdzekļus;</p> <p>- personai, kas lieto augu aizsardzības līdzekļus ir jābūt "Apliecībai par augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi", jābūt atbildīgai par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas un lopbarības, jāievēro augu aizsardzības līdzekļu marķējumā noteiktās prasības un jāveic iepirkto un izlietoto augu aizsardzības līdzekļu uzskaiti;</p> <p><u>Prasības pārtikas aprītes iesaistītajiem tirgus dalībniekiem:</u></p> <p>- pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki, kas audzē, izmanto vai medī dzīvniekus vai ražo dzīvnieku izcelsmes pirmproduktus, ražo vai novāc augu</p>		
--	---	--	--

	<p>produktus, ievēro noteiktās higiēnas prasības;</p> <p><u>Dzīvnieku veselība:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro ierobežojumus zāļu lietošanā dzīvniekiem; - par visām produktīvo dzīvnieku ārstēšanā izlietotajām zālēm uztur datu reģistrācijas sistēmu; - ievēro prasības dažādu dzīvnieku slimību profilaksē, kontrolē un apkarošanā; <p>Dzīvnieku labturības prasības</p> <ul style="list-style-type: none"> - nodrošina dzīvnieku labturības, novietnes, barošanas un dzirdīšanas prasības; - nodrošina, ka par dzīvniekiem rūpējas zinoši darbinieki. 		
<i>Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana</i>			
<p>1. veģetācijas periodā (parasti no maija līdz septembrim) lauksaimniecībā izmantojamai zemei jābūt apstrādātai un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku</p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro sējas termiņus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus <p>2. lauksaimniecībā izmantojamo zemi kopj un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai</p>	<p>Vide</p> <p><u>Savvaļas putni:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvnieku, tai skaitā putnu, aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām mikroliegumu teritorijās; - ievēro prasības par medībām – putnu sugu medību termiņus, medīšanā izmantojamus līdzekļus un aizliegumus medīt; <p><u>Gruntsūdeņu aizsardzība pret dažādu bīstamu vielu piesārņojumu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro prasības par gruntsūdeņu 	<ul style="list-style-type: none"> - nedrīkst pieļaut zāles dedzināšanu, jo tādējādi degradē vērtīgos biotopus un iet bojā kukaiņi, putni un dzīvnieki; <p><u>veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā aizliegts lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus un mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku; 	<p>Papildus izdevumi un neiegūtie ienākumi rodas, saimniekojot ar integrētās audzēšanas metodēm, kuru ievērošanu apliecina sertifikācijas institūcijas izsniegts sertifikāts. Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - augu apstrāde kaitēkļu un slimību kontrolei tiek veikta atbilstoši kaitēkļu attīstības prognozēm un tikai izmantojot integrētā audzēšanā atļautos augu aizsardzības līdzekļus,

<p>atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas terminus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus;</p> <p>3. lauksaimniecībā izmantojamā zemē tiek uzturēta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma, nodrošinot zemes mitruma režīma regulēšanu;</p> <p>4. augus vai augu atliekas un rugājus iestrādā augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību;</p> <p>5. pastāvīgās pļavas vai ganības, kā arī aramzemē iesētos ilggadīgos zālājus:</p> <p>5.1. nogana un apļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izkliedē līdz kārtējā gada 1.augustam;</p> <p>5.2. nogana un apļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izkliedē līdz kārtējā gada 10.septembrim, ja zelmeņa botānisko sastāvu pārsvarā veido baltais āboliņš vai pļavas dzelzene un platības izmanto biškopībā nektāra vākšanai.</p>	<p>aizsardzību pret dažādu bīstamu vielu piesārņojumu;</p> <p><u>Vides, jo īpaši augsnes aizsardzība, lauksaimniecībā izmantojot dūņas:</u></p> <p>- ja lauksaimnieciskajā darbībā tiek izmantotas notekūdeņu dūņas, tad ievēro prasības par vides un augsnes aizsardzību;</p> <p><u>Dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība</u></p> <p>- ievēro vispārējās prasības par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību;</p> <p>- ievēro prasības par aizliegtajām darbībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās;</p> <p>Sabiedrības, dzīvnieku un augu veselība</p> <p><u>Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasības:</u></p> <p>- lauksaimnieks iegādājas, uzglabā un lieto tikai Latvijas reģistrā reģistrētus augu aizsardzības līdzekļus;</p> <p>- personai, kas lieto augu aizsardzības līdzekļus ir jābūt "Apliecībai par augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi", jābūt atbildīgai par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas un lopbarības, jāievēro augu aizsardzības līdzekļu marķējumā noteiktās prasības un jāveic iepirkto un izlietoto augu aizsardzības</p>	<p>-aizliegts ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi;</p> <p>- ievēro aizliegumus krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē;</p> <p>- stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, izņemot to, kura saistīta ar ūdens ieguvī konkrētā ūdensapgādes urbūmā vai ūdensgūtnē attiecīgo ūdens ieguves un apgādes objektu uzturēšanai un apsaimniekošanai;</p>	<p>tādejādi to lietošanu samazinot par 20 - 30 %;</p> <p>- cik vien iespējams kaitēkļi tiek apkaroti ar bioloģiskām metodēm, iekļaujot feromonu ķertuves, kuras regulāri jāpārbauda;</p> <p>- putnu būriņu izgatavošana un uzstādīšana, dzīvzogu izveidošana;</p> <p>- samazinās ražība salīdzinot ar konvencionālajām saimniecībām, jo netiek lietoti kompleksie mēslojumi;</p> <p>- kombinētais mēslojums netiek lietots, tāpēc augļu raža ir mazāka;</p> <p>- mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.</p>
---	---	--	---

	līdzekļu uzskaiti; <u>Prasības pārtikas aprites iesaistītajiem tirgus dalībniekiem:</u> - pārtikas aprītē iesaistītie tirgus dalībnieki, kas ražo vai novāc augu produktus, ievēro noteiktās higiēnas prasības.		
Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos			
<p>1. veģetācijas periodā (parasti no maija līdz septembrim) lauksaimniecībā izmantojamai zemei jābūt apstrādātai un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas termiņus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus</p> <p>2. lauksaimniecībā izmantojamo zemi kopj un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas termiņus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus;</p> <p>3. lauksaimniecībā izmantojamā zemē tiek uzturēta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma, nodrošinot</p>	<p>Vide <u>Savvaļas putni:</u> - ievēro prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvnieku, tai skaitā putnu, aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām mikroliegumu teritorijās; - ievēro prasības par medībām – putnu sugu medību termiņus, medīšanā izmantojamus līdzekļus un aizliegumus medīt; <u>Dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība:</u> - ievēro vispārējās prasības par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; Dzīvnieku identifikācijas un reģistrēšanās prasības - ievēro dzīvnieku ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas prasības;</p>	<p>- nedrīkst pieļaut zāles dedzināšanu, jo tādējādi degradē vērtīgos biotopus un iet bojā kukaiņi, putni un dzīvnieki;</p> <p><u>veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti:</u> - virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā aizliegts lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus un mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku; - aizliegts ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi; - ievēro aizliegumus krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē; - stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība izņemot to, kura saistīta ar ūdens ieguvī konkrētā ūdensapgādes</p>	<p>- atbalsta maksājums sedz papildus izmaksas un neiegūtus ieņēmumus, kas rodas bioloģiski vērtīgo zālāju pļaujot vēlāk (pēc 1.augusta līdz 15.septembrim) vai ganot ekstensīvi (no 0.4-0,9 liellopu vienībām uz 1 ha) salīdzinot ar tradicionālo praksi;</p> <p><u>ekstensīvā lopkopība</u> - bioloģiski vērtīgi zālāji no agronomiskā viedokļa ir mazvērtīgi ar zemāku barības vielu saturu; - bioloģiski vērtīga zālāja apsaimniekošanā netiek lietoti mēslošanas līdzekļi;</p> <p>zālāju vēlā pļaušana - pļaušanas izmaksas bioloģiski vērtīgajiem zālājiem ir augstākas, jo tie atrodas sarežģīti apsaimniekojamās vietās un nepieciešams ilgāks laiks šo zālāju nopļaušanai; - vēlās pļaušanas dēļ zālei ir ļoti zema barības vielu vērtība, līdz ar to</p>

<p>zemes mitruma režīma regulēšanu;</p> <p>4. augus vai augu atliekas un rugājus iestrādā augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību;</p> <p>5. pastāvīgās pļavas vai ganības, kā arī aramzemē iesētos ilggadīgos zālājus:</p> <p>5.1. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 1.augustam;</p> <p>5.2. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 10.septembrim, ja zelmeņa botānisko sastāvu pārsvarā veido baltais āboliņš vai pļavas dzelzene un platības izmanto biškopībā nektāra vākšanai.</p>	<p>Sabiedrības, dzīvnieku un augu veselība</p> <p><u>Dzīvnieku veselība:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro ierobežojumus zāļu lietošanā dzīvniekiem; - par visām produktīvo dzīvnieku ārstēšanā izlietotajām zālēm uztur datu reģistrācijas sistēmu; - ievēro prasības dažādu dzīvnieku slimību profilaksē, kontrolē un apkarošanā; <p>Dzīvnieku labturības prasības</p> <ul style="list-style-type: none"> - nodrošina dzīvnieku labturības, novietnes, barošanas un dzirdīšanas prasības; - nodrošina, ka par dzīvniekiem rūpējas zinoši darbinieki. 	<p>urbumā vai ūdensgūtnē attiecīgo ūdens ieguves un apgādes objektu uzturēšanai un apsaimniekošanai.</p>	<p>tās izmantošana lopbarībā ir ierobežota;</p> <ul style="list-style-type: none"> - bioloģiski vērtīga zālāja apsaimniekošanā netiek lietoti mēslošanas līdzekļi.
<p><i>Rugāju lauks ziemas periodā</i></p>			
<p>1. veģetācijas periodā (parasti no maija līdz septembrim) lauksaimniecībā izmantojamai zemei jābūt apstrādātai un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku</p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro sējas termiņus, 	<p>Vide</p> <p><u>Savvaļas putni:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvnieku, tai skaitā putnu, aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām mikroliegumu teritorijās; <p><u>Vides, jo īpaši augsnes aizsardzība,</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - nedrīkst pieļaut zāles dedzināšanu, jo tādējādi degradē vērtīgos biotopus un iet bojā kukaiņi, putni un dzīvnieki <p><u>veicot saimniecisko darbību virszemes ūdensobjektu tuvumā jāievēro aizsargjoslu tiesību akti:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - atbalsta maksājums sedz papildus izdevumus un neiegūtos ieņēmumus, kas rodas mainot ražošanas struktūru un veicot aršanu pavasarī, kas pēc agronomiskajiem pieņēmumiem samazina ražību par 15 %.

<p>nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus</p> <p>2. lauksaimniecībā izmantojamo zemi kopj un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku - ievēro sējas terminus, nepieciešamo mēslošanu, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus;</p> <p>3. lauksaimniecībā izmantojamā zemē tiek uzturēta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma, nodrošinot zemes mitruma režīma regulēšanu;</p> <p>4. augus vai augu atliekas un rugājus iestrādā augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību;</p> <p>5. pastāvīgās pļavas vai ganības, kā arī aramzemē iesētos ilggadīgos zālājus:</p> <p>5.1. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 1.augustam;</p> <p>5.2. nogana un appļauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izklieidē līdz kārtējā gada 10.septembrim,</p>	<p><u>lauksaimniecībā izmantojot dūņas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ja lauksaimnieciskajā darbībā tiek izmantotas notekūdeņu dūņas, tad ievēro prasības par vides un augsnes aizsardzību; <p><u>Dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ievēro vispārējās prasības par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību; - ievēro prasības par aizliegtajām darbībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; <p><u>Prasības īpaši jutīgajā teritorijā:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - organisko mēslojumu neizklieidē laikposmā no 15.novembra līdz 1.martam); - ievēro visa veida mēslojuma (organiskā un minerālmēslojuma) iestrādes ierobežojumus; - ievēro kūtsmēslo apsaimniekošanas nosacījumus; - katrā saimniecībā lauksaimniecībā izmantojamās platībās iestrādātais organiskā mēslojuma daudzums gadā nedrīkst pārsniegt 170 kg slāpekļa uz hektāru, kas atbilst 1,7 dzīvnieku vienībām uz hektāru (pirmajos četros rīcības programmas īstenošanas gados ir pieļaujams organiskā mēslojuma daudzums, kas satur 210 kg slāpekļa uz hektāru , kas atbilst 2,1 dzīvnieku vienībām uz hektāru); 	<ul style="list-style-type: none"> - virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā aizliegts lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus un mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku; - aizliegts ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi; - ievēro aizliegumus krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē; - stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, izņemot to, kura saistīta ar ūdens ieguvī konkrētā ūdensapgādes urbumā vai ūdensgūtnē attiecīgo ūdens ieguves un apgādes objektu uzturēšanai un apsaimniekošanai; 	
--	---	---	--

<p>ja zelmeņa botānisko sastāvu pārsvarā veido baltais āboliņš vai pļavas dzelzene un platības izmanto biškopībā nektāra vākšanai.</p>	<p>- ievēro prasības par minimālās veģetācijas uzturēšanu aramzemē rudens un ziemas periodā (30 % no LIZ pirmajos divos un 50 % no LIZ nākamajos rīcības programmas gados);</p>		
--	---	--	--

11. PIELIKUMS. APRAKSTS PAR NATURA 2000 MAKSĀJUMU APRĒĶINU

Atbalsta maksājuma aprēķins Natura 2000 maksājumiem par lauksaimniecībā izmantojamo zemi veikts, salīdzinot bruto segumus tradicionālai lauksaimniecības praksei teritorijā, kurā nav noteikti lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, ar lauksaimniecības praksi NATURA 2000 teritorijā, kurā nacionālie likumdošanas akti nosaka lauksaimnieciskās darbības ierobežojumus. Saskaņā ar Ministru Kabineta 2003.gada 22.jūlija noteikumiem Nr.415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” īpaši aizsargājamās dabas teritorijās lauksaimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti pastāvīgo pļavu un ganību platībās, tās aizliegts iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot), kas nozīmē, ka lauksaimnieks šo platību nevar iekļaut augsekas sistēmā.

Augseka saimniekojot atbilstoši parastajai praksei	Bruto segums LVL/ha	Augseka saimniekojot pēc NATURA 2000 nosacījumiem	Bruto segums LVL/ha	Starpība, LVL/ha
Daudzgadīgie zālāji	39	Pastāvīgās pļavas un ganības	30	-9
Daudzgadīgie zālāji	39	Pastāvīgās pļavas un ganības	30	-9
Ziemas kvieši	110	Pastāvīgās pļavas un ganības	30	-80
Mieži	59	Pastāvīgās pļavas un ganības	30	-29
Vasaras kvieši	60	Pastāvīgās pļavas un ganības	30	-30
Vidēji	61	Vidēji	30	-31
			Kompensācija EUR/ha	44,00

ZĀLĀJI

NEL - 1 kg siena = 5,36 MJ/kg sausas 1 kg siena = 0,50 b. v.	Mērvienība	Aramzemē sētie ilggadīgie zālāji			Pastāvīgās pļavas un ganības		
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls
IEŅĒMUMI Siens	t	3,0	30,0	90,00	1,9	30,0	57,00

	b.v.	1500			950		
MAINĪGĀS IZMAKSAS							
Sēkla (ierīkošanai 30 kg)	kg	14,0	2,20	30,80	6,0	2,20	13,20
Mēslojums:							
tīrvielā	kg	N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (32:32:32)			N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (52:37:74)		
NPK 16:16:16	kg	150	0,137	20,55	100	0,137	13,70
Kūtsmēsli	t						0,00
KOPĀ uz 1ha				51,35			26,90
BRUTO SEGUMS				38,65			30,10

ZIEMAS KVIEŠI

	Mērvienība	Tradicionāli			Bioloģiski		
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls
IEŅĒMUMI							
Graudi	t	3,80	60,0	228,00	1,24	60,0	74,40
KOPĀ				228,00			74,40
MAINĪGĀS IZMAKSAS							
Sēkla	kg	250	0,14	35,00	250	0,15	37,50
Mēslojums:							
tīrvielā	kg	N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (70:60:60)			N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (70:49:99)		
NPK 4:20:20	kg	350	0,142	49,70			
Amonija nitrāts	kg	200	0,117	23,40			
Kūtsmēsli	t				40	1,82	72,80
Augu aizsardzība:							
Kodne				3,73			
<i>Premis</i>	l	0,37	10,08	3,73			
Herbicīdi				6,33			
<i>Sekators</i>	l	0,3	21,08	6,33			
<i>Granstars</i>	kg						
Bioloģiskie AAL							6,78
<i>Trihodermins</i>	l				5,0	1,36	6,78
KOPĀ				118,16			117,08

BRUTO SEGUMS	109,84	-42,68
---------------------	---------------	---------------

VASARAS MIEŽI

	Mērvienība	Tradicionāli			Bioloģiski		
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls
IEŅĒMUMI							
Graudi	t	2,50	60,0	150,00	1,75	60,0	105,00
KOPĀ				150,00			105,00
MAINĪGĀS IZMAKSAS							
Sēkla	kg	250	0,14	35,00	250	0,15	37,50
Mēslojums:							
tīrvielā	kg	N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (50:50:50)			N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (56:40:80)		
NPK 16:16:16	kg	350	0,137	47,95			
Amonija nitrāts	kg						
Kūtsmēsli	t				35	1,82	63,70
Augu aizsardzība:							
Kodne				3,03			
<i>Premis</i>	1	0,30	10,08	3,03			
Herbicīdi				5,18			
<i>Mustangs</i>	1	0,5	10,36	5,18			
Bioloģiskie AAL							6,78
<i>Trihodemīns</i>	1				5,0	1,36	6,78
Citas mainīgās izmaksas							
KOPĀ				91,16			107,98
BRUTO SEGUMS				58,84			-2,98

VASARAS KVIEŠI

	Mērvienība	Tradicionāli	Bioloģiski
--	------------	--------------	------------

		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls
IEŅĒMUMI							
Graudi	t	2,43	60,0	145,80	1,55	60,0	93,00
KOPĀ				145,80			93,00
MAINĪGĀS IZMAKSAS							
Sēkla	kg	250	0,14	35,00	250	0,15	37,50
Mēslojums:							
tīrvielā	kg	N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (50:50:50)			N:P ₂ O ₅ :K ₂ O (61:44:87)		
NPK 16:16:16	kg	310	0,137	42,47			
Amonija nitrāts	kg		0,117	0,00			
Kūtsmēsli	t				35	1,82	63,70
Augu aizsardzība:							
Kodne				3,53			
<i>Premis</i>	l	0,35	10,08	3,53			
Herbicīdi				5,18			
<i>Mustangs</i>	l	0,5	10,36	5,18			
Bioloģiskie AAL							6,78
<i>Trihodermins</i>	l				5,0	1,36	6,78
KOPĀ				86,18			107,98
BRUTO SEGUMS				59,62			-14,98

12. PIELIKUMS. APRAKSTS PAR AGROVIDES MAKSĀJUMU APRĒĶINU METODOLOĢIJU, AGRONOMISKAJIEM UN ZOOTEHNISKAJIEM PIENĒMUMIEM

Agrovides maksājumu aprēķini ir veikti pamatojoties uz papildus izmaksām un neiegūtajiem ieņēmumiem, kuri rodas izpildot Agrovides saistības, kuras pārsniedz savstarpējās atbilstības prasības, kas ir noteiktas ar Regulas (EK) Nr. 1782/2005 4. un 5. pantu.

APAKŠPASĀKUMS: BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

Atbalsta maksājumu veids un apjoms

N.p.k.	Kultūraugu grupas	Maksājums EUR/ha
1	Pastāvīgās pļavas un ganības, nektāraugi	138
2	Laukaugi (t.sk. tehniskās kultūras), pārējās kultūras uz aramzemes, aramzemē sētie ilggadīgie zālāji un zālāji sēklu ieguvei), papuve	108
3	Dārzeni, garšaugi un piemājas dārzi	357
4	Kartupeļi, cietes kartupeļi	318
5	Augļu koki un ogulāji	419

Prasības, kuras jāievēro saimniekojot pēc bioloģiskās lauksaimniecības principiem.

Bioloģiskās lauksaimniecības kompensāciju aprēķins ir veikts salīdzinot bruto segumus tradicionālajām un bioloģiskajām audzēšanas metodēm. Papildus izmaksas un neiegūtie ieņēmumi veidojas pamatojoties uz to, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā ir jāievēro vairākas Padomes Regulā (EEK) Nr. 2092/91 (1991. gada 24. jūnijs) "Par lauksaimniecības produktu bioloģisku ražošanu un attiecīgajām norādēm uz lauksaimniecības produktiem un pārtiku" un tās grozījumos noteiktās prasības.

Augsnes auglība un bioloģiskā aktivitāte jā saglabā vai jā palielina, pirmkārt:

a) kultivējot pākšaugus, zaļmēslus vai augus ar dziļām saknēm attiecīgajā daudzgadīgajā augu sekā;

b) iestrādājot bioloģiskajā lopkopībā iegūtus kūtsmēslus;

Komposta aktivizēšanai drīkst izmantot uz augu pamata izgatavotus preparātus vai mikroorganismu preparātus, kas nav ģenētiski modificēti. Kaitēkļus, slimības un nezāles apkaro, apvienojot šādus pasākumus:

- atbilstīgu sugu un varietāšu izvēle,
- atbilstīga augu seka,
- mehanizētā augsnes apstrāde,
- kaitēkļu bioloģisko ienaidnieku aizsardzība, nodrošinot tiem labvēlīgus apstākļus (piemēram, žogi, ligzdošanas vietas, plēsoņu izmantošana u.c.),
- nezāļu iznīcināšana sadedzinot.

Nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot Regulas (EEK) Nr. 2092/91 II. pielikumā uzskaitītās vielas.

Lopkopība ir daudzu lauku saimniecību, kuras nodarbojas ar bioloģisko lauksaimniecību, neatņemama daļa. Lopkopībai ir jādod ieguldījums lauksaimnieciskās ražošanas sistēmu līdzsvarā, nodrošinot mēslošanas līdzekļus labībai un uzlabojot augsnes bioloģisko sastāvu. Tādējādi tā var palīdzēt izveidot un nodrošināt mijiedarbību starp augsni un augiem, augiem un dzīvniekiem, kā arī dzīvniekiem un augsni. Jānodrošina sabalansēts lopu un zemes platību samērs- līdz 1,7 DV/HA

Lopi ir jābaro ar bioloģiski audzētu barību. Jaunu zīdītājdzīvnieku barošanas pamatā jābūt dabiskam pienam, vēlams, mātes pienam.

Zālēdāju audzēšanas sistēmas pamatā jābūt maksimālai ganību izmantošanai, ievērojot ganību pieejamību dažādos gadalaikos. Dienas devas sausnas sastāvā jābūt vismaz 60% rupjās barības, svaigas vai kaltētas barības, vai skābbarības.

Bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu sertifikācija ir jāveic atbilstoši 1991.gada 24.jūnija Eiropas Padomes regulas (EEK) Nr. 2092/91 un tās grozījumu prasībām. Latvijā šobrīd ir divas bioloģiskās lauksaimniecības kontroles un sertifikācijas institūcijas: biedrība „Vides kvalitāte” un valsts SIA „Sertifikācijas un testēšanas centrs.

Dati par augkopības kultūru ražību ir ņemti no Centrālās statistikas pārvaldes informācijas par 2005. gadu, bet dati par pēc bioloģiskās lauksaimniecības metodēm audzētajām kultūrām ir ņemti no sertificējošo iestāžu informācijas par 2005. gadu. Aprēķinā ir iekļautas arī saimniecības sertifikācijas izmaksas.

Aprēķins pastāvīgajām pļavām/ganībām, aramzemē sētajiem ilggadīgajiem zālājiem

Aprēķins ir veikts pamatojoties uz zālāju un slaucamo govju bruto segumiem, pieņemot to, ka saimniekojot bioloģiski uz 1ha tiek turētas vidēji 0.3 slaucamās govīs, jo ir jānodrošina sabalansēts lopu un zemes platības samērs.

Kultūra	Bruto segums Ls/ha		Starpība, Ls/ha	Starpība, EUR	Sertifikācijas izdevumi/ha	Kompensācija, EUR
	Tradicionāli	Bioloģiski				
Pastāvīgās pļavas/ganības, aramzemē sētie ilggadīgie zālāji (ja nodrošināts minimālais lopu blīvums)	$-3.4+(0.3*382.86)=111.46$	$-31.5+(0.3*188.47)=25.04$	86.42	122.96	15	138

ZĀLĀJI

	Mēra	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
	vienība	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Siens	t	2.4	20.0	48.00	1.9	20.0	38.00	10.00	Zemāka siena ražība bioloģiskajās saimniecībās ir atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem Siens cena ir pēc ekspertu datiem.. Tā neatšķiras tradicionāli un bioloģiski audzētajiem zālājiem
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla (ierīkošanai 30 kg)	kg	7.5	2.20	16.50	7.5	2.20	16.50	0.00	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem.
Sēkla virsaugam (ierīkošanai 200 kg/ha)	kg	50	0.15	7.50	50	0.15	7.50	0.00	Tās neatšķiras bioloģiski un tradicionāli audzētiem zālājiem
Mēslojums: NPK 16:16:16	kg	200	0.137	27.40				-27.40	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības

Kūtsmēsli	t				25	1.82	45.50	45.50	palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli. Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši siena ražībai, izmantojot mēslošanas programmu. Mēslojuma cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem. Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
KOPĀ uz 1ha				51.40			69.50	18.10	
BRUTO SEGUMS				-3.4			-31.5	28.10	

SLAUCAMĀS GOVIS

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes	
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls			
IEŅĒMUMI										
Piens	kg	5040	0.175	882.00	3800	0.175	665.00	217.00	Izslaukums no govju bioloģiskajās saimniecībās pēc bruto segumu apkopojuma datiem ir zemāks nekā valstī kopumā pēc Lauksaimniecības datu centra informācijas. Piens un gaļas realizācijas cenas neatšķiras bioloģiskajās un tradicionālajās saimniecībās.	
Brāķētās govju	kg/gab.	550	0.33	0.30	54.45	550	0.33	54.45		0.00
Tele	gab.	-	0.33	500.0	-165.00	0.33	500.0	165.00		0.00
Teļi	gab.	-	0.80	25.00	20.00	0.80	25.00	20.00		0.00
Kūtsmēsli	t	13	1.82	23.66	11	1.82	20.02	3.64		
KOPĀ				815.11			594.47	220.64		
MAINĪGĀS IZMAKSAS										
Graudi	kg	1500	0.06	90.00	1000	0.08	80.00	10.00	Barības devas ir sastādītas atbilstoši izslaukumam. Dienas devas sausnas sastāvā jābūt vismaz 60% rupjās barības, svaigas vai kaltētas	

								barības, vai skābbarības, tāpēc siena īpatsvars bioloģiskajā saimniecībā govju barības devā ir lielāks, bet graudu ir mazāk.
Rauši (rapšu, sojas)	170	0.20	34.00				34.00	Bioloģiskajās saimniecībās lopī ir jābaro ar bioloģiski audzētu barību, tāpēc rauši netiek iepirkti.
Zaļbarība	2000	0.006	12.00	1000	0.008	8.00	4.00	Zaļbarības daudzums ir mazāks tāpēc, ka bioloģiskajās saimniecībās ir zemāks izslaukums.
Siens	1000	0.020	20.00	1800	0.020	36.00	-16.00	Dienas devas sausnas sastāvā jābūt vismaz 60% rupjās barības, svaigas vai kaltētas barības, vai skābbarības, tāpēc siena īpatsvars bioloģiskajā saimniecībā govju barības devā ir lielāks.
Skābbarība	7000	0.010	70.00	6000	0.012	72.00	-2.00	Skābbarības daudzums ir mazāks tāpēc, ka bioloģiskajās saimniecībās ir zemāks izslaukums. Skābbarības izmaksas bioloģiskajās saimniecībās ir augstākas.
Ganību zāle	7500	0.007	52.50	7000	0.008	52.50	0.00	Zālēdāju audzēšanas sistēmas pamatā jābūt maksimālai ganību izmantošanai, ievērojot ganību pieejamību dažādos gadalaikos.
Melase	150	0.075	11.25				11.25	Bioloģiskajās saimniecībās lopī ir jābaro ar bioloģiski audzētu barību, tāpēc melase netiek iepirkta.
Apsēklošana (reizes)	1.8	20.00	36.00	1.8	20.00	36.00	0.00	
Citas mainīgās izmaksas: Minerālbarība	55.0	0.50	27.50	40	0.70	28.00	-0.50	Bioloģiskajās saimniecībās

Pakaiši Veterinārās izmaksas	800	0.005	4.00 45.00	700	0.005	3.50 45.00	-0.50 0.00	barības piedevu apjoms ir ierobežots un atļautās piedevas ir dārgākas. Pakaišu apjoms ir aprēķināts atbilstoši izslaukumam.
Piena higiēna			30.00			30.00	0.00	Bioloģiskajās saimniecībās ir jāizmanto atļautie dezinfekcijas līdzekļi, kas ir dārgāki.
KOPĀ			432.25			406.00	26.25	
BRUTO SEGUMS			382.86			188.47	194.39	

Aprēķins laukaugiem (t.sk. tehniskās kultūras), pārējām kultūrām uz aramzemes, aramzemē sētiem ilggadīgiem zālājiem un zālājiem sēklu ieguvei)

Aprēķins tika veikts pamatojoties uz laukaugu bruto segumu aprēķiniem, ņemot vērā konkrēto laukaugu īpatsvaru bioloģiskajās saimniecībās atbilstoši sertificējošo iestāžu statistikas datiem. Aprēķinā ir ņemti vērā tie laukaugi, kuru platības īpatsvars ir lielāks par 1%.

Kultūra	Bruto segums Ls/ha		Starpība, Ls/ha	Starpība, EUR	Sertifikācijas izdevumi/ha	Kopā, EUR	Platība	Īpatsvars	Kompensācija, EUR
	Tradicionāli	Bioloģiski							
Vasaras kvieši	59.62	-14.98	74.60	106.15	15	116.15	1223.5	3.8	4.60
Ziemas kvieši	78.45	-42.68	121.13	172.35	15	182.35	2418.7	7.6	14.24
Rudzi	74.74	28.1	46.64	66.36	15	76.36	1766.8	5.5	4.47
Mieži	50.26	-2.98	53.24	75.75	15	85.75	4096.2	12.8	11.62
Auzas	42.34	8.9	33.44	47.58	15	57.58	5705.5	17.9	11.20
Triticāle	79.73	14.68	65.05	92.56	15	102.56	765.7	2.4	2.58
Griķi	71.13	5.72	65.41	93.07	15	103.07	1205.8	3.8	4.11
Zirņi	191.08	19.13	171.95	244.66	15	254.66	498.8	1.6	4.15
Graudaugu mistri graudiem	49.64	7.2	42.44	60.39	15	70.39	1802.9	5.7	4.30
Papuve	0	-102.98	102.98	146.53	15	156.53	4405.49	13.8	22.29
Aramzemē sētie ilggadīgie zālāji un zālāji sēklu ieguvei	-15.44	-72.6	57.16	81.33	15	91.33	7963	25	24.08
Kopā laukaugi, aramzemē sētie ilggadīgie zālāji	x	x	x	x	x	x	31852.3	99.9	108

VASARAS KVIEŠI

	Mēra	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
	vienība	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Graudi KOPĀ	t	2.43	60.0	145.80 145.80	1.55	60.0	93.00 93.00	52.80 52.80	Graudu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī. Graudu cena ir pēc ekspertu datiem. Graudu cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem graudiem
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla Mēslojums:	kg	250	0.14	35.00	250	0.15	37.50	-2.50	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
NPK 16:16:16	kg	310	0.137	42.47				42.47	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
Kūtsmēsli Augu aizsardzība:	t				35	1.82	63.70	-63.70	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu. Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām

Kodne									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā atļautos augu aizsardzības līdzekļus.
<i>Premis</i>	1	0.35	10.08	3.53				3.53	Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
Herbicīdi <i>Mustangs</i>	1	0.5	10.36	5.18				5.18	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
Bioloģiskie AAL									Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Trihodermins</i>	1				5.0	1.36	6.78	-6.78	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
KOPĀ				86.18			107.98	-21.80	
BRUTO SEGUMS				59.62			-14.98	74.60	

ZIEMAS KVIEŠI

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Graudi	t	3.10	60.0	186.00	1.24	60.0	74.40	111.60	Graudu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī.

KOPĀ				186.00			74.40	111.60	Graudu cena ir pēc ekspertu datiem. Graudu cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem graudiem
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla Mēslojums:	kg	250	0.14	35.00	250	0.15	37.50	-2.50	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
NPK 4:20:20	kg	300	0.142	42.60				42.60	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
Amonija nitrāts	kg	170	0.117	19.89				19.89	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli Augu aizsardzība: Kodne	t				40	1.82	72.80	-72.80	Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
<i>Premis</i>	l	0.37	10.08	3.73				3.73	Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā atļautos augu aizsardzības līdzekļus.
Herbicīdi									Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Sekators</i>	l	0.3	21.08	6.33				6.33	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
Bioloģiskie AAL									Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Trihodermins</i>	l				5.0	1.36	6.78	-6.78	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
KOPĀ				107.55			117.08	-9.53	
BRUTO SEGUMS				78.45			-42.68	121.13	

RUDZI

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Graudi	t	2.14	60.0	128.40	1.93	60.0	115.80	-12.60	Graudu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī. Graudu cena ir pēc ekspertu datiem. Graudu cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem graudiem
KOPĀ				128.40			115.80	-12.60	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla Mēslojums:	kg	160	0.14	22.40	160	0.15	24.00	-1.60	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
NPK 6:26:30	kg	150	0.146	21.90				21.90	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
Amonija nitrāts	kg	80	0.117	9.36				9.36	
Kūtsmēsli	t				35	1.82	63.70	-63.70	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli. Augu aizsardzības līdzekļi pie šāda ražības līmeņa rudziem netiek izmantoti
KOPĀ				53.66			87.70	-34.04	
BRUTO SEGUMS				74.74			28.10	46.64	

**VASARAS
MIEŽI**

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Graudi	t	2.22	60.0	133.20	1.75	60.0	105.00	28.20	Graudu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī. Graudu cena ir pēc ekspertu datiem. Graudu cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem graudiem
KOPĀ				133.20			105.00	28.20	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla	kg	250	0.14	35.00	250	0.15	37.50	-2.50	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas. Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
Mēslojums:									
NPK 16:16:16	kg	290	0.137	39.73				39.73	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli	t				35	1.82	63.70	-63.70	Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Augu aizsardzība:									
Kodne									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā atļautos augu aizsardzības līdzekļus.
<i>Premis</i>	l	0.30	10.08	3.03				3.03	Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
Herbicīdi									
<i>Mustangs</i>	l	0.5	10.36	5.18				5.18	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu

<i>Kemira MCPA</i>	l	1.0	2.71	2.71				2.71	piemērotas šķirnes, augseku un augsnes apstrādi. Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
KOPĀ				62.16				94.50	-31.66
BRUTO SEGUMS				42.34				8.90	33.44

TRITIKĀLE

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Graudi	t	2.80	58.0	162.40	2.22	58.0	128.76	33.64	Graudu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī. Graudu cena ir pēc ekspertu datiem. Graudu cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem graudiem
KOPĀ				162.40			128.76	33.64	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla Mēslojums:	kg	230	0.14	32.20	230	0.15	34.50	-2.30	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
Amonija nitrāts	kg	140	0.117	16.38				16.38	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
NPK 6:26:30	kg	200	0.146	29.20				29.20	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli	t				40	1.82	72.80	-72.80	Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām

Sēkla	kg	250	0.12	30.00	250	0.13	32.50	2.50	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas. Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
Mēslojums:									
NPK 16:16:16	kg	250	0.137	34.25				34.25	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli	t				35	1.82	63.70	-63.70	Kūtsmēsļu cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Augu aizsardzība:									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā kaitēkļus, slimības un nezāles apkarot izvēloties piemērotas šķirnes, augseku un augsnes apstrādi.
Herbicīdi									Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Kemira MCPA</i>	l	1.0	2.71	2.71				2.71	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
KOPĀ				66.96			90.74	-29.24	
BRUTO SEGUMS				49.64			12.66	42.44	

GRIĶI

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Griķi	t	1.0	124.0	124.00	0.73	124.0	90.52	33.48	Griķu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī. Griķu cena ir pēc ekspertu datiem. Cenām nav atšķirības tradicionāli un bioloģiski audzētajiem griķiem.
KOPĀ				124.00			90.52	33.48	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla	kg	80	0.13	10.40	80	0.15	12.00	-1.60	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo

Mēslojums:										bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas. Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
NPK 16:16:16	kg	310	0.137	42.47				42.47		Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli	t				40	1.82	72.80	-72.80		Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
KOPĀ				52.87			84.80	-31.93		
BRUTO SEGUMS				71.13			5.72	65.41		

ZIRŅI

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Zirņi	t	1.74	170.0	295.80	0.77	195.0	150.15	145.65	Zirņu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī.
KOPĀ				295.80			150.15	145.65	Bioloģiski audzēto zirņu cena pēc ekspertu datiem ir par 15% augstāka
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla	kg	200	0.30	60.00	200	0.33	66.00	-6.00	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
Mēslojums:									Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli.
NPK 16:16:16	kg	310	0.137	42.47				42.47	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kūtsmēsli	t				32	1.82	58.24	-58.24	Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Augu aizsardzība:									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniekošanā

Bazagrāns 480 11	1	1.5	22.3	2.25				2.25	atļautos augu aizsardzības līdzekļus. Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
Bioloģiskie AAL									Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
Trihodermins					5.0	1.36	6.78	-6.78	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
KOPĀ				104.72			131.02	26.30	
BRUTO SEGUMS				191.08			19.13	171.95	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem

PAPUVE

	Mēra	Zaļā (eļļas rutks)			Melnā			Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	
MAINĪGĀS IZMAKSAS	vienība							Aprēķini ir veikti melnajai un zaļajai papuvei. Bioloģiskajās saimniecībās kaitēkļi, slimības un nezāles ir jāapkaro izmantojot piemērotu augseku un augšnes mehānisko apstrādi, ko nodrošina papuves iekļaušana augsekā. Tā kā tradicionālajā lauksaimniecībā papuve parasti netiek iekļauta augsekā, šajā gadījumā tiek aprēķinātas papildu izmaksas, ko rada papuves uzturēšana. Kā viens no izplatītākajiem augiem zaļās papuves ierīkošanai ir eļļas rutks, tāpēc aprēķini ir veikti pamatojoties uz datiem par eļļas rutka audzēšanu.
Sēkla	kg	25	1.15	28.75				Ieņēmumi papuvei rēķināti netiek, jo no papuves tos nav iespējams iegūt tiešā veidā
KOPĀ				28.75			0.00	Sēklas izmaksas ir tikai zaļajai papuvei.

MAŠĪNU UN ROKU DARBA OPERĀCIJAS (PAKALPOJUMU CENAS)

Pakalpojumu veidi	Izmantots, reizes	Cena, Ls	Kopā, Ls	Izmantots, reizes, t	Cena, Ls	Kopā, Ls	
Kultivēšana	2	15.13	30.25	4	18.60	74.40	Atbilstoši tehnoloģijai melnajai papuvei kultivēšana ir jāveic četras reizes sezonā un kultivēšanas dziļums ir 12-14 cm atšķirībā no pirmssējas kultivēšanas zaļajai papuvei, kuras dziļums ir 8-10 cm. Tāpēc kultivēšanas izmaksas melnajai papuvei ir augstākas. Kultivēšanas, sēšanas un aršanas izmaksas ir ņemtas no LLKC veiktā ikgadējā tehnikas pakalpojumu cenu apkopojuma.
Sēšana	1	15.48	15.48		15.48	0.00	
Aršana	1	28.58	28.58	1	28.58	28.58	
PAKALPOJUMU IZMAKSAS, KOPĀ			74.31			102.98	
Mainīgās izmaksas kopā			103.06			102.98	
BRUTO SEGUMS			-103.06			-102.98	

ZĀLĀJI ARAMZEMĒ

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									
Siens	t b.v.	2.4	20.0	48.00	1.5	20.0	30.00	-18.00	Zemāka siena ražība bioloģiskajās saimniecībās ir atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem Siena cena ir pēc ekspertu datiem.. Tā neatšķiras tradicionāli un bioloģiski audzētajiem zālājiem
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla (ierīkošanai 30 kg)	kg	15.0	2.20	33.00	15.0	2.20	33.00	0.00	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Tās neatšķiras bioloģiski un tradicionāli audzētiem zālājiem
Sēkla virsaugam (ierīkošanai 200 kg/ha)	kg	100	0.14	14.00	100	0.15	15.00	-1.00	
Mēslojums:									
NPK 16:16:16	kg	120	0.137	16.44		0.137	0.00	16.44	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli. Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši siena ražībai, izmantojot mēslošanas programmu. Mēslojuma cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem.
Kūtsmēsli	t				30	1.82	54.60	-54.60	Kūtsmēsli cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
KOPĀ uz 1ha				63.44			102.60	-39.16	
BRUTO SEGUMS				-15.4			-72.6	57.16	

Aprēķins dārzeniem, garšaugiem un piemājas dārziem.

Aprēķins ir veikts pamatojoties uz dārzeņu un garšaugu bruto segumu aprēķiniem, pieņemot, ka arī piemājas dārzos pamatā tiek audzētas šīs kultūras.

Kultūra	Bruto segums Ls/ha		Starpība, Ls/ha	Starpība, EUR	Sertifikācijas izdevumi/ha	Kopā, EUR	Platība	Īpatsvars	Kompensācija, EUR
	Tradicionāli	Bioloģiski							
Dārzeņi	614.72	374.53	240.19	341.76	15	356.76	1103.68	97	345.50
Garšaugi	1666.9	1428.1	238.80	339.78	15	354.78	36	3	16.19
Kopā dārzeņi	x	x	x	x	x	x	1139.68	96.8	357

DĀRZEŅI

KĀPOSTI	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IEŅĒMUMI									Aprēķins ir veikts pamatojoties uz datiem par kāpostiem, jo tie ir visplašāk audzētie dārzeņi
Kāposti	t	25.8	59.0	1,522.20	20.6	74.3	1533.55	-11.35	Dārzeņu ražība bioloģiskajās saimniecībās bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem ir zemāka nekā kopumā valstī.
KOPĀ				1,522.20			1533.55	-11.35	Bioloģiski audzēto dārzeņu cena pēc ekspertu datiem ir par 25% augstāka
MAINĪGĀS IZMAKSAS									Stādu audzēšanas izmaksas pēc ekspertu datiem neatšķiras.
Stādi	tūkst.	30	20.25	607.50	30	20.25	607.50	0.00	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli vai no tiem gatavotais komposts, kura aktivizēšanai drīkst izmantot uz augu pamata izgatavotus preparātus vai mikroorganismu preparātus Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši graudaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Mēslojums:									
NPK 12:11:18	kg	550	0.219	120.45			120.45		
NK 13:13	kg	200	0.237	47.40			47.40		
Nitrabors	kg	115	0.168	19.32			19.32		
Omex Super	l	9	2.034	18.31			18.31		

Komposts Augu aizsardzība	t				35	3.00	105.00	-105.00	Komposta cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Herbicīdi									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniekošanā atļautos augu aizsardzības līdzekļus.
<i>Butizāns</i>	kg	2.5	15.18	37.94				37.94	Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
Insekticīdi									Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
<i>Sumi-Alfa</i>	l	1	8.14	8.14				8.14	
Fungicīdi									
<i>Sumileks</i>	kg	3	16.14	48.42				48.42	
Bioloģiskie AAL									
<i>Skuju pulveris SM87</i>	kg				60.00	0.50	30.00	-30.00	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Bio-4</i>	kg				13.70	29.66	406.36	-406.36	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
<i>Trihogrammas</i>	kg				0.002	5,084.75	10.17	-10.17	
KOPĀ				907.48			1159.03	-251.55	
BRUTO SEGUMS , LS				614.72			374.53	240.19	

GARŠAUGI

DILLES	Mēra vienība	Intensīvi			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IENĒMUMI									
Dilles	t	2.7	847.0	2,286.90	2.3	847.0	1,948.10	338.80	Garšaugu ražība atbilstoši ekspertu datiem, audzējot bioloģiski ir par 20% zemāka, jo augsnes auglība un bioloģiskā aktivitāte jāsauglabā vai jāpalielina, kultivējot pākšaugus, zaļmēslus vai augus ar dziļām saknēm attiecīgajā daudzgadīgajā augu sekā un, iestrādājot bioloģiskajā lopkopībā iegūtus kūtsmēslus vai kompostu. Kaitēkļus, slimības un nezāles apkarot, ar atbilstīgu sugu un varietāšu izvēle un atbilstīgu augu seku.
KOPĀ				2,286.90			1,948.10	-338.80	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēklas	kg	25	17.8	445.00	25	17.8	445.00	0.00	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem.
Mēslojums:									
NPK 12:11:18	kg	680	0.219	148.92				148.92	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli

Kalcija nitrāts	kg	160	0.163	26.08				26.08	vai no tiem gatavotais komposts, kura aktivizēšanai drīkst izmantot uz augu pamata izgatavotus preparātus vai mikroorganismu preparātus Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši garšaugu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu. Komposta cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Komposts	t				25	3.00	75.00	-75.00	
KOPĀ				620.00			520.00	100.00	
BRUTO SEGUMS				1,666.90			1,428.10	238.80	

Aprēķins kartupeļiem.

Aprēķins ir veikts pamatojoties uz kartupeļu bruto segumu aprēķiniem.

Kultūra	Bruto segums Ls/ha		Starpība, Ls/ha	Starpība, EUR	Sertifikācijas izdevumi/ha	Kopā, EUR	Kompensācija, EUR
	Tradicionāli	Bioloģiski					
Kartupeļi, cietes kartupeļi	702.31	489.24	213.07	303.17	15	318.17	318

KARTUPEĻI

	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski		Kopā, Ls	Starpība	Piezīmes
		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls			
IEŅĒMUMI									
Kartupeļi	t	18	85.0	1,530.00	18	102.0	1,836.00	306.00	Kartupeļu ražība atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības sertificējošo iestāžu statistikas datiem . Bioloģiski audzēto kartupeļu cena pēc ekspertu datiem ir par 20% augstāka
KOPĀ				1,530.00			1,836.00	306.00	
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Sēkla	kg	3,000	0.17	510.00	3,000	0.19	570.00	-60.00	Sēklas cenas un izsējas normas ir ņemtas pēc ekspertu datiem. Bioloģiskās sēklas cena ir līdz 10% augstāka, jo bioloģiski audzētās sēklas izmaksas ir augstākas.
Mēslojums:									
NPK 12:11:18	kg	800	0.219	175.20				175.20	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli vai no tiem gatavotais komposts, kura aktivizēšanai drīkst izmantot uz augu pamata izgatavotus preparātus vai mikroorganismu preparātus Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši kartupeļu ražībai, izmantojot mēslošanas programmu.
Kalcija nitrāts	kg	200	0.163	32.60				32.60	
Hydro plus	l	3	2.119	6.36				6.36	

Komposts	t				40	3.00	120.00	-120.00	Komposta cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Augu aizsardzība:									
Kodne									
<i>Maksims</i>	kg	0.6	12.20	7.32				7.32	Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā atļautos augu aizsardzības līdzekļus.
Herbicīdi									Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Zenkors</i>	kg	0.32	31.03	9.93				9.93	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
<i>Titus</i>	kg	0.03	595.59	17.87				17.87	
Fungicīdi									
<i>Ridomils Gold MC</i>	kg	2.5	11.29	28.23				28.23	
<i>Tanos</i>	kg	0.6	36.86	22.12				22.12	
<i>Penkocebs</i>	kg	5.0	2.80	14.00				14.00	
Insekticīdi									
<i>Sumi-Alfa</i>	l	0.5	8.14	4.07				4.07	
<i>Aktara</i>	kg								
Bioloģiskie AAL									
<i>Trihodermins</i>	kg				0.3	211.86	63.56	-63.56	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām
<i>Bio-5</i>	kg				20.0	29.66	593.20	-593.20	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem
KOPĀ				827.69			1,346.76	-519.07	
BRUTO SEGUMS				702.31			489.24	213.07	

Aprēķins augļu kokiem un ogulājiem.

Aprēķins ir veikts pamatojoties uz augļu koku bruto segumu aprēķiniem.

Kultūra	Bruto segums Ls/ha		Starpība, Ls/ha	Starpība, EUR	Sertifikācijas izdevumi/ha	Kopā, EUR	Kompensācija, EUR
	Tradicionāli	Bioloģiski					
Augļu koki un ogulāji	2799.72	2516	283.72	403.7	15	418.7	419

AUGĻU KOKI									
Puspunduru augļu dārzs (4.-19.g.)	Mēra vienība	Tradicionāli			Bioloģiski			Starpība	Piezīmes
Ražošanas ilgums - 15 g.		Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls	Daudzums	Cena, Ls	Kopā, Ls		
IENĒMUMI									
Āboli	t	15.0	210.0	3,150.00	12.0	230.0	2,760.00	390.00	Garšaugu ražība atbilstoši ekspertu datiem, audzējot bioloģiski ir par 20% zemāka, jo augsnes auglība un bioloģiskā aktivitāte jāsauglabā vai jāpalielina, iestrādājot bioloģiskajā lopkopībā iegūtus kūtsmēslus vai kompostu. Kaitēkļus, slimības un nezāles apkarot, izmantojot atbilstīgu sugu un varietāšu izvēle un atbilstīgu augu seku.
KOPĀ				3,150.00			2,760.00	390.00	Bioloģiski audzēto ābolu cena pēc ekspertu datiem ir par 10% augstāka
MAINĪGĀS IZMAKSAS									
Mēslojums:									
Kalcija nitrāts	kg	200	0.163	32.60				32.60	Bioloģiskajās saimniecībās augsnes auglības palielināšanai ir jāizmanto bioloģiskajā lopkopībā iegūtie bioloģiskajā lopkopībā iegūtie kūtsmēsli vai no tiem gatavotais komposts, kura aktivizēšanai drīkst izmantot uz augu pamata izgatavotus preparātus vai mikroorganismu preparātus Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši augļu koku ražībai.
NPK 10:10:20	kg	300	0.194	58.20				58.20	
Komposts	kg				25	3.0	75.00	-75.00	
Augu aizsardzība:									Komposta cena ir aprēķināta atbilstoši to saturošo barības elementu cenām
Herbicīdi									Bioloģiskajās saimniecībās nepieciešamības gadījumā augu aizsardzībai var izmantot tikai bioloģiskajā saimniecībā

<i>Basta 2x</i>	1	6.00	8.43	50.58				atļautos augu aizsardzības līdzekļus.	
Fungicīdi								Augu aizsardzības līdzekļu devas ir ņemtas atbilstoši to lietošanas rekomendācijām	
<i>Čempions</i>	kg	5.00	3.46	17.30			17.30	Augu aizsardzības līdzekļu cenas ir ņemtas no firmu cenu piedāvājumu apkopojumiem	
<i>Ditāns 3x</i>	kg	3.00	3.28	9.84			9.84		
<i>Kandīts 3x</i>	kg	0.75	100.06	75.05			75.05		
<i>Horuss</i>	kg	0.25	77.54	19.39			19.39		
Insekticīdi				36.75			36.75		
<i>Calipsel</i>	1	0.50	65.53	32.77			-32.77		
<i>Sumi alfa 2x</i>	1	0.50	7.97	3.99			3.99		
Bioloģiskie augu aizsardzības līdz.									
	1				1.0	140.0	140.0	-140.00	Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu izmaksas ir ņemtas no bioloģisko audzētāju datiem
Citas mainīgās izmaksas:									
Putnu būri, u.c.mehān. palīg līdzekļi kaitēkļu apkarošanai					1.0	29.0	29.0	-29.00	Bioloģiskajās saimniecībās, lai apkarotu kaitēkļus, jāveic kaitēkļu bioloģisko ienaidnieku aizsardzība, nodrošinot tiem labvēlīgus apstākļus (piemēram, žogi, ligzdošanas vietas, plēsoņu izmantošana u.c.),
KOPĀ				350.28			244.00	106.28	
BRUTO SEGUMS				2799.72			2,516.00	283.72	

APAKŠPASĀKUMS: INTEGRĒTĀS DĀRZKOPIBAS IEVIEŠANA UN VEICINĀŠANA

Atbalsta veids un apjoms

Npk.	Kultūraugu grupas	Maksājums EUR/ha
1.	Ābeles, bumbieres	390
2.	Ķirši, plūmes, avenes, upenes, jānogas, mellenes, dzērvenes, zemenes, ērkšķogas, krūmcidonijas	278
3.	Kāposti	24
4.	Ziedkāposti, burkāni, galda bietes, lauka gurķi, sīpoli, ķiploki	70

Kultūra	Kopā EUR/ha	Platība ha*	Īpatsvars	Maksājums EUR/ha
Ābeles, bumbieres	390	996,6	100	390
	Kopā, ha	996,6		
Ķirši, plūmes	318	102,4	5,34	48,78
Avenes	340	115,3	17,27	58,72
Upenes, jānogas, ērkšķogas, krūmcidonijas	209	232,9	34,89	72,91
Mellenes	326	154,7	23,17	75,54
Dzērvenes	294	38,2	5,72	16,82
Zemenes	143	24,1	3,61	5,16
	Kopā, ha	667,6		277,94

Kāposti	24	564	100	24
	Kopā, ha	564		
Ziedkāposti	27	84	8,37	2,25
Burkāni, galda bietes	77	535	53,34	40,87
Lauka gurķi	109	16	1,60	1,74
Sīpoli, ķiploki	68	368	36,69	24,90
	Kopā, ha	1003		69,75

* Dati no LAD valsts atbalsta iesniegumiem 2005.gadā.

Ābeles, bumbieres

	Konvencionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004	Integrētā audzēšana			Starpība		Paskaidrojums par 2004	Poitīva ietekme uz vidi
	2004	2005		2004	2005	2004	2005			
	Izdevumi			Izdevumi						
		Bruto segums, LVL/ha				Bruto segums, LVL/ha				
	Minerālmēslojums			Minerālmēslojums						
1	NPK	55,80	58,20	NPK tiek izkaisīts vienreiz agri pavasarī - 300kg/ha kabinētā mēslojuma veidā.	NPK	0,00	0,00	-55,80	-58,20	Netiek lietots.

2	Ca nitrāts	32,80	32,60	Ca nitrāts tiek lietots 200kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un to uzglabāšanas ilgumu	Ca nitrāts	32,80	32,60	0,00	0,00	Ca nitrāts nepieciešams 200kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un samazinātu augsnes skābumu	
3	<i>Augu aizsardzība:</i>			fungicīdu and insekticīdu lietošana ir balstīta uz augu augšanas stadiju un sekojot grafikam	Augu aizsardzība:					Smidzināšana kaitēkļu un slimību kontrolei jāveic atbilstoši kaitēkļu atfistības prognozēm un tikai izmantojot integrētā audzēšanā atļautos pesticīdus. Cik vien iespējams kaitēkļi jāapkaro ar bioloģiskām metodēm, iekļaujot fermonu ķertuves. Sintētiskie piretroīdi lieto tikai neatliekamās gadījumos ne vairāk kā vienu reizi sezonā.	
4	herbicīdi	50,04	50,59	herbicīdus pirmoreiz lieto maijā, otro reizi jūlija beigās ,vidēji 6L/ha, lietojot smidzinātājus 2x2m apkārt kokiem.	herbicīdi	25,00	25,00	-25,04	-25,59	herbicīdus lieto tikai zonā starp rindu un zālāju, 3l/ ha.	Mulča un mehāniskā apstrāde samazina herbicīdu lietošanu 2 reizes (atbilstoši 12;18;19;22 rindai)
5	fungicīdi	121,15	121,56	Pirms pumpuru atvēršanās lieto Champion 5kg/ha, pirms un pēc ziedēšanas Candit 3 reizes 0.75 kg/ha and Dithan 3kg/ha, mēnesi pirms ražas novākšanas 0.25kg/ha, kopā 9kg/ha, kas tiek izlietots sešās reizēs	fungicīdi	90,86	80,91	-30,29	-40,65	Savlaicīgi izgriezti vēža skarti zari, kraupja inficētas lapas, savākti sapuvušie augļi. Smidzināšana atbilstoši kraupja prognozēm.	Samazināta fungicīdu lietošana par 25% (atbilstoši 15;19 rindai)
6	insekticīdi	15,30	36,75	insekticīdi ziedu smecernieku, kožu, laputu kontrolei lieto 3 reizes 2.5kg/ha.	insekticīdi	9,18	18,34	-6,12	-14,70	Putnu būrišu izgatavošana un uzstādīšana, trihogramu un feromonu ķertuves, dabīgo līdzekļu piesaistīšana kaitēkļu apkarošanai samazina insekticīdu lietošanu par 40%.	Samazināta insekticīdu lietošana par 40% (atbilstoši 16;17;21 rindai)

7	<i>Darbspēka izmaksas:</i>										
8	<i>Augļu koku veidošana</i>	25,00	27,00	Augļu koku veidošanā nepeiciešami instrumenti un brūču apstrādes līdzekļi	<i>Augļu koku veidošana</i>	25,00	27,00	0,00	0,00	Augļu koku veidošanā nepeiciešami instrumenti un brūču apstrādes līdzekļi	
9		70,00	280,00	Augļu koku veidošana pavasarī		70,00	280,00	0,00	0,00	Augļu koku veidošana pavasarī	
10	<i>Mēslošana</i>	12,56	17,62	Mēslošana 2 reizes.	<i>Mēslošana</i>	6,28	8,81	-6,28	-8,81	Integrētā audzēšanā mēslošanu veic vienu reizi (Ca nitrāts)	
11	<i>Smidzināšana</i>	34,60	57,48	Smidzināšanu veic 6 reizes, lietojot insekticīdus kopā ar fungicīdiem.	<i>Smidzināšana</i>	25,95	57,48	-8,65	0,00	Smidzināšanu veic 4 reizes ar pesticīdiem un 2 reizes ar mēslojumu, Ca sāls	
12	Lauku malu apļaušana	50,00	60,00	nezālāja joslas frēzēšana vienu reizi	Lauku malu apļaušana	100,00	120,00	50,00	60,00	Ja herbicīdi netiek lietoti, nezālāja joslas jāfrēzē vismaz 2 reizes. Frēzēšanu veic vēl rudenī, lai iznīcinātu ziemas kaitēkļus.	Mehāniskā augsnes apstrāde ievērojami samazina herbicīdu lietošanu nezāļu kontrolei un samazina piesārņojumu augsnē un gruntsūdeņos.
13	Smidzināšana apdobju slejā	17,30	20,76	Smidzināšana divas reizes - maijā un jūlijā	Smidzināšana apdobju slejā	8,65	10,38	-8,65	-10,38	jāveic vienreiz maijā	
14	Zāles pļaušana	77,50	93,05	Zāles pļaušana alejās 5 reizes		77,50	93,05	0,00	0,00	Zālāja pļaušana 5 reizes	
15	Augļaižmetņu retināšana	180,00	180,00	Ziedu un augļu aizmetņi netiek retināti, tādejādi kokiem ir periodiska raža.	Augļaižmetņu retināšana ar rokām	180,00	180,00	0,00	0,00	vidēji ir 660 – 1250 koki/ha, darbs aizņem 5-20 min./koks, (900 koki/ha x 6 min./koks = aptuveni 90 stundas/ha un cena ir 2.00 LVL/stundā = 180,00 LVL	Uzlabojas ikgadējā un vidējā raža un augļu koku veselība, to izturība ziemas periodā un pret slimībām, samazināta fungicīdu lietošana (samazināta zaru noslodze, tie neatrodas uz zemes, samazinās mitrums koka vainagā, koki ir daudz izturīgāki pret sēnīšu slimībām).

16	Dzīvžogu veidošana	0,00	0,00	Dzīvžogi netiek veidoti. Vējlautes nav efektīvas reljefa un meža puduru dēļ.	Dzīvžogu veidošana	50,00	50,00	50,00	50,00	Pasākums ietver apdobju veidošanu, kas aiztur piesārņojumu no ceļiem vai kas nodrošina dabīgo augļu dārzu kaitēkļu ienaidnieku uzturēšanu, piemēram lazdās uzturās zirnekļu dabīgie ienaidnieki. Dzīvžoga stādu stādīšana pēc kokaudzētavu katologiem izmaksā 1-2 LVL un stādi jāstāda 1-2 m attālumā. Vidējais augļu dārzu lielums ir 2-5 ha, to konfigurācija atkarīga no reljefa, vidēji žoga garums varētu būt 100-200 m/ha un stādīšanas izdevumi ir aptuveni 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5gadu periods= 50 LVL.	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
17		0,00	0,00	Putnu būrīšu izvietošana netiek ņemta vērā.	Putnu būrīšu izgatavošana un izvietošana	20,00	20,00	20,00	20,00	Putnu būrīši jāizvieto dzīvžogos. Jābūt 10 uz 1 ha=2 LVL par būrīti x 10 = 20 LVL. Putnu būrīši jāfīra katru gadu 5 stundas/10būrīši x 2LVL/stundā = 10LVL. Putnu būrīši jāmaina katru pto gadu: 20LVL/2 gadu periodā + 10LVL = 20LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
18		0,00	0,00	Rindas apstrādā ar herbicīdi, nemulčē.	Mulčēšana ar organisko vielu	100,00	100,00	100,00	100,00	Skat.pielikumā	Samazinās herbicīdu lietošana.
19		0,00		Kopš kaitēkļu un slimību kontrole tiek veikta atbilstoši grafikam, monitorings netiek veikts.	Kaitēkļu un slimību monitorings	60,00	60,00	60,00	60,00	Kaitēkļu un slimību monitorings 30 h.veģētācijas periodā; 30X2,0 LVL=LVL 60 vienreiz nedēļā (~2 h.) 15 nedēļas	Samazinās herbicīdu un fungicīdu lietošana.

20		0,00	0,00	Feromonu ķertuves netiek lietotas. Insekticīdu smidzināšana atbilstoši priekšrakstiem, nav nepieciešams veikts insekticīdu smidzināšanas prognozi.	Feromonu ķertuvju izvietošana un pārbaude	40,00	40,00	40,00	40,00	Feromonu ķertuves ir nepieciešamas dažādu kaitīgo insektu prognozei. Tās regulāri jāpārbauda. Viena ķertuve, pēc uzņēmumu aptaujas, maksā 0,8 - 2 LVL, ķertuvju izvietošana augļu dārzos un to pārbaude aizņem 20 stundas sezonā, jo kaitēkļu iespējamā uzliesmojuma laikā tās jāpārbauda reizi dienā. 20 stundas x 2 LVL/stundā=40 LVL/ha.	Samazinās insekticīdu lietošana.
21		0,00	0,00	Nelieto	trihogrammu izplatīšanas izmaksas	25,00	25,00	25,00	25,00	1 g trihogrmmas maksā 5 LVL, uz 1 ha 3 g jāizlaiž, apstājoties pie katra otrā koka, 5 stundas x 2 LVL = 10 LVL. Izmaksas 25 LVL/ha.	Samazinās insekticīdu lietošana.
22		0,00	0,00	Mehāniskā slimību kontrole netiek veikta	mehāniskā sēnīšu infekcijas avotu kontrole	40,00	40,00	40,00	40,00	Mumificētu augļu vākšana no kokiem un augsnes, kā arī inficētu zaru izgriešana no augļu kokiem un krūmiem, The collecting of mummified fruits from the trees and soil, as well as cutting of the infected branches from fruit trees and shrubs, no savlaicīgi veiktas inficēto zaru izgriešanas ir atkarīgs augļu dārza stāvoklis. ;Sis darbs aizņem 20 stundas/sezonāx20LVL/stundā = 40 LVL	Mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.
23	Kopā	742,05	1035,61		Kopā	986,22	1268,57	244,17	236,67		
24	Ieņēmumi				Ieņēmumi						
25	āboli, t	15,00	15,00		āboli, t	12,00	12,00			Samazinās raža, jo netiek lietoti kompleksie mēslojumi.	

26	ābolu cena, LVL/t	210,00	210,00		ābolu cena, LVL/t	260,00	260,00					
27	ābolu vērtība, LVL	3150,00	3150,00		ābolu vērtība, LVL	3120,00	3120,00	-30,00	-30,00			
								Starpība	274,17	266,67		
								LVL	274,17	266,67		
								EUR	390,11	379,44		
								Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu		390,1088		

Ķirši, plūmes

Konvencionālā lauksaimniecība				Paskaidrojums par 2004		Integrētā audzēšana			Starpība		Paskaidrojums par 2004		Poitīva ietekme uz vidi	
		2004	2005						2004	2005				
Izdevumi				Izdevumi										
			Bruto segums, LVL/ha							Bruto segums, LVL/ha				
1	Minerālmēslojums					Minerālmēslojums								
2	NPK	55,80	58,20	NPK tiek izkaisīts vienreiz agri pavasarī - 300kg/ha kombinētā mēslojuma veidā.		NPK	0,00	0,00	-55,80	-58,20	Integrētā audzēšanā barības vielu lietošana ir balstīta uz augsnes analīzēm. Kombinētais mēslojums kauliņu augļu ražošanā netiek lietots, tāpēc šo augļu raža ir mazāka par vismaz 0,5 t/ha.			
3	Ca nitrāts	32,80	32,60	Ca nitrāts tiek lietots 200kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un to uzglabāšanas ilgumu		Ca nitrāts	32,80	32,60	0,00	0,00	Ca nitrāts ir galvenais elements augļu koku biomasas ražošanā. Ca nitrāts nepieciešams 200kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un samazinātu augsnes skābumu			

4	Augu aizsardzība			fungicīdu and insekticīdu lietošana ir balstīta uz augu augšanas stadiju un sekojot grafikam	Augu aizsardzība			0,00		Smidzināšana kaitēkļu un slimību kontrolei jāveic atbilstoši kaitēkļu attīstības prognozēm un tikai izmantojot integrētā audzēšanā atļautos pesticīdus. Cik vien iespējams kaitēkli jāapkaro ar bioloģiskām metodēm, iekļaujot feromu ķertuves. Sintētiskie piretroīdi lieto tikai neatliekamās gadījumos ne vairāk kā vienu reizi sezonā.	
5	herbicīdi	50,04	0,00			5,00	0,00	-45,04	0,00		
6	fungicīdi	100,45	115,53	Fungicīdus lieto 6 reizes (2 reizes pirms ziedēšanas, 4 reizes pēc ziedēšanas), lietojot 5.5kg fungicīdu uz ha.	fungicīdi	50,20	57,80	-50,25	-57,73	Regulāra atzarošana un Monilia skartu zaru un augļu iznīcināšana, kā arī rūsas skartu lapu novākšana var samazināt fungicīdu lietošanu par 30 % un smidzināšanu vidēji 4 reizes	Samazinās fungicīdu lietošana par 30% (atbilstoši 21;24 rindai)
7	insekticīdi	6,31	9,13	insekticīdus lieto 3 reizes, lietojot 0.55kg/ ha.	insekticīdi	4,25	6,18	-2,06	-2,95	Lieto feromona ķertuves un trihogrammas, kā arī izvietojot putnu būrus dzīvžogos, samazinās insekticīdu lietošanu..	Samazināta insekticīdu lietošana 30-40% (atbilstoši 16;17;23;24 rindai)
8	Materiāli vainaga veidošanai	20,00	20,00		Materiāli vainaga veidošanai	20,00	20,00	0,00	0,00		
9	Darbspēka izmaksas:							0,00	0,00		
10	Augļu koku veidošana	50,00	200,00	Vainagu veidošana	Augļu koku veidošana	50,00	200,00	0,00	0,00		
11	Minerālmēslojuma izkliede	12,56	17,62	Minerālmēslojuma izkliede 2 reizes	Minerālmēslojuma izkliede	6,28	8,81	-6,28	-8,81	Lieto tikai Ca nitrātu vienreiz.	
12	Smidzināšana	51,90	57,45	Smidzināšana 6 reizes.	Smidzināšana	25,95	28,32	-25,95	-29,13	Smidzināšana 4 reizes fungicīdi kopā ar insekticīdiem	

13	Apdobes frēzēšana	50,00	60,00	Kultivēšana 1 reizi.	Apdobes frēzēšana	100,00	120,00	50,00	60,00	Tā jāveic vismaz 2 reizes, jo herbicīdi netiek lietoti kauliņu augļiem, rindstarpas starp mulču un zālienu jākultivē vismaz 2 reizes.	Kauliņu augļi ir ļoti jutīgi pret herbicīdiem, jāizvairās no herbicīdu lietošanas.
14	Kultivēšana	39,99	43,71	Alejas kultivēšana 3 reizes.	Kultivēšana	0,00	0,00	-39,99	-43,71	Nelieto	
15	Disku kultivēšana	17,06	17,06	Alejas kultivēšana rudenī.	Disku kultivēšana	0,00	0,00	-17,06	-17,06	Nelieto	
16		0,00	0,00	Dzīvžogi netiek veidoti. Vējlauses nav efektīvas reljefa un meža puduru dēļ.	Dzīvžogu izveidošana	50,00	50,00	50,00	50,00	stādīšanas izdevumi 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5 gadu periods = 50 LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
17		0,00	0,00		Putnu būriņu izgatavošana un izvietošana	20,00	20,00	20,00	20,00	Putnu būriņi jāizvieto dzīvžogos. Jābūt 10 uz 1 ha=2 LVL par būriņu x 10 = 20 LVL. Putnu būriņi jāfīra katru gadu 5 stundas/10būriņi x 2LVL/stundā = 10LVL. Putnu būriņi jāmaina katru ptro gadu: 20LVL/2 gadu periodā + 10LVL = 20LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
18	Kaplēšana	16,00	0,00	Kaplēšana tuvu kokiem		16,00	0,00	0,00	0,00	Tas nepieciešams ap pašu strumbru, jo mulča neaiztur visas nezāles.	
19	Zāles pļaušana	77,55	0,00	Zāles pļaušana alejās 5 reizes		77,55	93,05	0,00	93,05	Zāles pļaušana alejās 5 reizes	
20		0,00	0,00	Mulču un organisko materiālu nelieto	Mulčēšana	95,80	95,80	95,80	95,80	Skat.pielikumā	Samazināta herbicīdu lietošana
21		0,00	0,00	Kopš kaitēkļu un slimību kontrole tiek veikta atbilstoši grafikam, monitorings netiek veikts.	Kaitēkļu un slimību monitorings	60,00	60,00	60,00	60,00	Kaitēkļu un slimību monitorings 30 h.veģetācijas periodā; 30X2,0 LVL =LVL 60 vienreiz nedēļā (~2 h.) 15 nedēļas	Samazinās herbicīdu un fungicīdu lietošana.
22		0,00	0,00	Feromonu ķertuves netiek lietotas. Insekticīdu smidzināšana atbilstoši priekšrakstiem, nav nepieciešams veikts insekticīdu smidzināšanas prognozi.	Feromonu ķertuvju izvietošana un pārbaude	40,00	40,00	40,00	40,00	6-10 stundas, vidēji 8 stundas vienam insektam, 8 x 2=16, vidēji 10 ķertuves uz ha=1,4 x 10=14, kopā LVL 30.00 20 stundasx 2LVL/stundā = 40LVL/ha	Samazinās insekticīdu lietošana.

23		0,00	0,00	Lieto insekticīdus, trihogrammas nelieto.	trihogrammu izplatīšanas izmaksas	25,00	25,00	25,00	25,00	1 g trihogrammas maksā 5 LVL, uz 1 ha 3 g jāizlaiž, apstājoties pie katra otrā koka, 5 stundas x 2 LVL = 10 LVL. Samazina insekticīdu lietošanu. Izmaksas 25 LVL/ha.	Samazinās insekticīdu lietošanu.
24		0,00	0,00	Mehāniskā slimību kontrole netiek veikta	mehāniskā sēnīšu infekcijas avotu kontrole	110,00	110,00	110,00	110,00	Reuglāra inficētu ar Monilia zaru izņemšana un bojāto augļu savākšana no kokiem un augsnes, kā arī inficēto koku iznīcināšana samazina fungicīdu lietošanu. Darbs aizņem 55 stundas uz ha x 2 LVL stundā = 110 LVL /ha.	Mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.
25	Kopā	580,46	631,30		Kopā	788,83	967,56	208,37	336,26		
26	Ieņēmumi				Ieņēmumi						
27	Ķirši, plūmes t	5,00	5,00		Ķirši, plūmes t	4,50	4,50				
28	ķiršu un plūmju cena LVL/t	525,00	525,00		ķiršu un plūmju cena LVL/t	580,00	580,00				
29	vērtība , LVL	2625,00	2625,00		vērtība , LVL	2610,00	2610,00	-15,00	-15,00		
					Starpība			223,37	351,26		
					LVL			223,37	351,26		
					EUR			317,83	499,80		
								Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu		317,8269	

Upenes un jānogas, ērkšķogas, krūmciidonijas

Konvencionālā lauksaimniecība				Paskaidrojums par 2004		Integrētā audzēšana		Starpība		Paskaidrojums par 2004		Pozitīva ietekme uz vidi
		2004	2005			2004	2005	2004	2005			
Izdevumi						Izdevumi						
			Bruto segums, LVL/ha				Bruto segums, LVL/ha					
1	Minerālmēslojums					Minerālmēslojums						
	NPK	27,00	48,50	NPK tiek izkaisīts vienreiz agri pavasarī - 250 kg/ha kobinētā mēslojuma veidā.	PK	0,00	0,00	-27,00	-48,50	Netiek lietots.		

2	Ca nitrāts	56,00	57,05	Ca nitrāts tiek lietots 350kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un to uzglabāšanas ilgumu	Ca nitrāts	56,00	57,05	0,00	0,00	Ca nitrāts nepieciešams, lai uzlabotu augļu kvalitāti un samazinātu augsnes skābumu	
3	Augu aizsardzība				Augu aizsardzība			0,00			
4	fungicīdi	48,80	49,23	fungicīdus and insekticīdus lieto 4 reizes (1 reizi pumpuru plaukšanas stadijā, 2 reizes pēc ziedēšanas and 1 reizi pēc ražas novākšanas), fungicīdus lieto 4.5 kg / ha.	fungicīdi	35,89	36,01	-12,91	-13,22	Novācot slimību avotus, smidzināšanu skaitu var samazināt līdz 2 reizēm, lietojot 3.5 kg /ha, tādejādi fungicīdu lietošana samazinās par 20-30%.	Samazinās fungicīdu lietošana par 20-30% (atbilstoši rindas 9;15;16;17)
5	insekticīdi	4,40	9,56	insekticīdi kaitēkļu kontrolei lieto 1 reizi, 0.35 kg /ha.	insekticīdi	1,47	4,78	-2,93	-4,78	Putnu būrīšu izvietošana dzīvžogā un inficēto zaru vai krūmu aizvākšana samazina smidzināšanu skaitu līdz 1 reizei, lietojot 0.2 kg insekticīdus uz ha.	Samazināta insekticīdu lietošana 40% (atbilstoši rindas(10;11;16)
6	<i>Darbspēka izmaksas:</i>							0,00			
7	<i>Minerālmēslojuma izkliede</i>	12,56	17,62	Mīnerālmēslojuma izkliede 2 reizes	<i>Minerālmēslojuma izkliede</i>	6,28	8,81	-6,28	-8,81	Lieto tikai Ca nitrātu vienreiz.	
8	<i>Smidzināšana</i>	60,55	47,88	Smidzināšana 6 reizes.	<i>Smidzināšana</i>	25,95	38,33	-34,60	-9,55	3 reizes ar pesticīdiem un 1 reizi ar minerālmēslojumu	
9	Apdobes frēzēšana	9,00	65,15	Kultivēšana 1 reizi.	Apdobes frēzēšana	18,00	130,30	9,00	65,15	Otrā frēzēšana ir nepieciešama pēc ražas novākšanas inficēto lapu iznīcināšanai joslā starp mulču un zālāju.	Samazināta fungicīdu lietošana
10		0,00	0,00	Dzīvžogi netiek veidoti. Vējlauses nav efektīvas reljefa un meža puduru dēļ.	Dzīvžogu izveidošana	50,00	50,00	50,00	50,00	stādīšanas izdevumi 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5 gadu periods = 50 LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.

11		0,00	0,00		Putnu būrišu izgatavošana un izvietošana	20,00	20,00	20,00	20,00	Putnu būriši jāizvieto dzīvžogos. Jābūt 10 uz 1 ha=2 LVL par būri x 10 = 20 LVL. Putnu būriši jātīra katru gadu 5 stundas/10būriši x 2LVL/stundā = 10LVL. Putnu būriši jāmaina katru pto gadu: 20LVL/2 gadu periodā + 10LVL = 20LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
12		50,00	60,00	Regulāra krūmu atjaunošana izcērot vecos zarus.		50,00	60,00	0,00	0,00	Regulāra krūmu atjaunošana izcērot vecos zarus.	
13		62,04	76,99	Zāles pļaušana 4 reizes		62,04	76,99	0,00	0,00	Zāles pļaušana 4 reizes	
14		60,00	72,00	Kaplēšana ap krūmiem		60,00	72,00	0,00	0,00	Kaplēšana ap krūmiem	
15		0,00	0,00	Mulču un organisko materiālu nelieto	Mulčēšana	68,00	68,00	68,00	68,00	Skat.pielikumā	Samazināta herbicīdu lietošana
16		0,00	0,00	Kopš kaitēkļu un slimību kontrole tiek veikta atbilstoši grafikam, monitorings netiek veikts.	Kaitēkļu un slimību monitorings	40,00	40,00	40,00	40,00	Monitorings aizņem 40stundu veģetācijas periodā; 20x2,0 LVL = 40 LVL vienreiz nedēļā (~1,5 h.)	Samazinās pesticīdu lietošana.
17		0,00	0,00	Mehāniskā slimību kontrole netiek veikta	mehāniskā sēnīšu infekcijas avotu kontrole	30,00	30,00	30,00	30,00	Tas aizņem 15 stundas/ha x 2LVL/stundā =30LVL/ha	Mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.
18	Kopā	390,35	503,98		Kopā	523,63	692,27	133,28	188,29		
19	Ieņēmumi				Ieņēmumi						
20	t	6,00	6,00		t	5,70	5,70				
21	cena LVL/t	330,00	330,00		cena	345,00	345,00				
22	vērtība, LVL	1980,00	1980,00		vērtība	1966,50	1966,50	-13,50	-13,50		
					Starpība			146,78	201,79		
					LVL			146,78	201,79		
					EUR			208,85	287,12		
Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu								208,85			

	Konvencionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004		Integrētā audzēšana			Starpība		Paskaidrojums par 2004	Pozitīva ietekme uz vidi
	2004	2005				2004	2005	2004	2005		
Izdevumi			Izdevumi			Izdevumi					
			Bruto segums, LVL/ha				Bruto segums, LVL/ha				
	Minerālmēslojums				Minerālmēslojums						
1	NPK	44,27	45,20	NPK tiek izkaisīts vienreiz agri pavasarī - 233kg/ha kombinētā mēslojuma veidā.	PK	24,00	32,00	-20,27	-13,20	Integrētā audzēšanā barības vielu lietošana ir balstīta uz augsnes analīzēm. Kombinētais mēslojums netiek lietots, tāpēc šo augļu raža ir mazāka par vismaz 0,3 t/ha. Nepieciešams savienot ar kāliju.	
2	Ca nitrāts	49,20	48,90	Ca nitrāts tiek lietots 300kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un to uzglabāšanas ilgumu	Ca nitrāts	49,20	48,90	0,00	0,00	Ca nitrāts uzlaboto augļu kvalitāti un samazina augsnes skābumu	
3	Augu aizsardzība				Augu aizsardzība			0,00			
4	fungicīdi	22,33	23,33	Fungicīdus lieto 3 reizes, using 3.5 kg /ha , kopā 10.5 kg/ha.	fungicīdi	12,88	12,99	-9,45	-10,34	Laicīgi nogriežot inficētos dzinumus, smidzināšanu skaits samazinās līdz 2 reizēm, kopā izlietojot 3 kg/ha, fungicīdu lietošana samazinās par 20-30%.	Samazinās fungicīdu lietošana 20-30% (skat.rindas 16;18)
	herbicīdi	9,84	16,86			4,92	9,84	-4,92	-7,02		
5	insekticīdi	4,32	5,58	Lieto 2 reizes pēc ziedēšanas	insekticīdi	2,16	2,79	-2,16	-2,79	Pietiek ar vienu reizi, insekticīdu lietošana samazināta par 50 %, daļu kaitēkļu apēd putni.	Insekticīdu lietošana samazināta par 50% (skat. rindas 12;13)
								0,00			
7	Mulčēšana	25,00	35,00	Mulčēšanas materiāls aveņu rindās regulāri jāatjauno, bet ne joslās starp rindām.	Mulčēšana	50,00	70,00	25,00	35,00	Mulčēšanu veic arī joslās starp rindām, lai samazinātu herbicīdu lietošanu, mulču miksē ar trihodermīnu vai biomiksu.	Samazināta herbicīdu lietošana
8	<i>Darbaspēka izmaksas:</i>							0,00			

9	Minerālmēslojuma izkliede	12,56	17,62	Veic 2 reizes.	Minerālmēslojuma izkliede	6,28	17,62	-6,28	0,00	Veic 2 reizes.	
10	Smidzināšana	43,25	47,88	Smidzināšana 5 reizes.	Smidzināšana	25,95	47,88	-17,30	0,00	4 reizes pesticīdus, 1 reizi minerālmēslojumu.	
11	Mulča	20,00	25,00	Mulcēšana	Mulča	40,00	50,00	20,00	25,00	Mulcēšanu veic 2 reizes	
12		0,00	0,00	Dzīvžogi un putnu būri netiek veidoti.	Dzīvžogu izveidošana	50,00	50,00	50,00	50,00	stādīšanas izdevumi 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5 gadu periods = 50 LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
13		0,00	0,00		Putnu būriņu izgatavošana un izvietošana	20,00	20,00	20,00	20,00	Putnu būriņi jāizvieto dzīvžogus. Jābūt 10 uz 1 ha=2 LVL par būriņu x 10 = 20 LVL. Putnu būriņi jātīra katru gadu 5 stundas/10būriņi x 2LVL/stundā = 10LVL. Putnu būriņi jāmaina katru pto gadu: 20LVL/2 gadu periodā + 10LVL = 20LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
14	Zāles pļaušana 4 reizes	62,04	76,99			62,04	76,99	0,00	0,00		
15	Stādu atjaunošana, izgriežot vecos dzinumus	80,00	160,00			80,00	160,00	0,00	0,00		
16		0,00	0,00		Kaitēkļu un slimību monitorings	40,00	40,00	40,00	40,00	Monitorings aizņem 40stundu veģētācijas periodā; 20x2,0 LVL = 40 LVL vienreiz nedēļā (~1,5 h.)	Samazinās fungicīdu un herbicīdu lietošana.
17		0,00	0,00		mehāniskā sēnīšu infekcijas avotu kontrole	30,00	30,00	30,00	30,00	Tas aizņem 15 stundas/ha x 2LVL/stundā =30LVL/ha	Mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.
18		0,00	0,00	Bioloģiskās aizsardzības metodes pret sakņu slimībām netiek lietotas.	Bioloģiskās aizsardzības metodes pret sakņu slimībām	60,00	60,00	60,00	60,00	Bioloģiskās metodes tiek lietotas augu aizsardzībai (biomix un trihodermins), preparāti tiek mikšēti ar mulču 30 LVL/ha x LVL 2/ha = 60 LVL/ha	Samazināta fungicīdu lietošana
19	Kopā	372,81	502,36		Kopā	557,43	729,01	184,62	226,65		

20	Ieņēmumi			Ieņēmumi					
21	Avenes, t	5,00	5,00	Avenes, t	4,70	4,7			
22	cena, LVL/t	650,00	650,00	cena, LVL/t	680,00	680			
23	vērtība, LVL	3250,00	3250,00	vērtība, LVL	3196,00	3196	-54,00	-54,00	
				Starpība			238,62	280,65	
				LVL			238,62	280,65	
				EUR			339,53	399,33	
Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu							339,53		

Zemes

	Konvencionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004		Integrētā audzēšana			Starpība		Paskaidrojums par 2004	Poziitīva ietekme uz vidi
	2004	2005			2004	2005		2004	2005		
	Izdevumi				Izdevumi			2004	2005		
			Bruto segums, LVL/ha				Bruto segums, LVL/ha				
1	Minerālmēslojums				Minerālmēslojums						
2	NPK	127,00	137,00	NPK tiek izkliedēts 4 reizes, kopā 1000 kg/ha, ikombinētā mēslojuma veidā	NPK	63,00	78,00	-64,00	-59,00	NPK lieto 3 reizes. NPK integrētā audzēšanā nelieto tik daudz kā konvencionālā lauksaimniecībā, kā rezultātā samazinās raža par vismaz 0,2 t/ha	
3	Ca nitrāts	32,80	32,60	Ca nitrāts tiek lietots 200 kg/ha apmērā, lai uzlabotu augļu kvalitāti un to uzglabāšanas ilgumu	Ca nitrāts	32,80	32,80	0,00	0,20	Ca nitrāts nepieciešams, lai uzlabotu augļu kvalitāti un samazinātu augsnes skābumu	
4	Augu aizsardzība				Augu aizsardzība			0,00			
5	fungicīdi	35,60	144,41	Afungicīdus lieto 2 reizes, 2 kg /ha	fungicīdi	17,80	98,90	-17,80	-45,51	Novācot slimību avotus, smidzināšanu skaitu var samazināt līdz 1 reizei, tādējādi fungicīdu lietošana samazinās par 30-50%.	Samazinās fungicīdu lietošana par 50% (skat.rindas 16;17)

6	insekticīdi	7,34	2,79	lieto 1 reizi pirms ziedēšanas	insekticīdi	0,00	0,00	-7,34	-2,79	Putni samazina kaitēkļu skaitu.	Nelieto (skat.rindas 14;15)
7	Mulča	177,00	177,00	Mulčēšanas materiāls	Mulča	177,00	177,00	0,00	0,00		
8	<i>Darbspēka izmaksas:</i>							0,00			
9	<i>Minerālmēslojuma izkliede</i>	25,12	35,25	Minerālmēslojuma izkliede 4 reizes	<i>Minerālmēslojuma izkliede</i>	12,56	26,44	-12,56	-8,81	Minerālmēslojuma izkliede 3 reizes	
10	<i>Smidzināšana</i>	17,30	28,73		<i>Smidzināšana</i>	17,30	38,32	0,00	9,59	1 reizi	
11		79,98	87,41	Kultivēšana starp rindām 6 reizes.		79,98	87,41	0,00	0,00		
12	<i>Ravēšana</i>	66,00	132,00	Ravēšana ar rokām		66,00	132,00	0,00	0,00		
13	Mulčēšana	120,00	240,00	Mulčēšana ar salmiem	Mulčēšana	120,00	240,00	0,00	0,00		
14		0,00	0,00		Dzīvzogu izveidošana	50,00	50,00	50,00	50,00	stādīšanas izdevumi 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5 gadu periods = 50 LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
15		0,00	0,00		Putnu būrišu izgatavošana un izvietošana	20,00	20,00	20,00	20,00	Putnu būriši jāizvieto dzīvzogs. Jābūt 10 uz 1 ha=2 LVL par būri x 10 = 20 LVL. Putnu būriši jāfira katru gadu 5 stundas/10būriši x 2LVL/stundā = 10LVL. Putnu būriši jāmaina katru pto gadu: 20LVL/2 gadu periodā + 10LVL = 20LVL	Pasākums veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos un samazina vides piesārņojumu.
16		0,00	0,00		Kaitēkļu un slimību monitorings	40	40,00	40,00	40,00	Monitorings aizņem 40stundu veģetācijas periodā; 20x2,0 LVL = 40 LVL vienreiz nedēļā (~1,5 h.)	Samazinās pesticīdu lietošana.
17		0,00	0,00		sēnīšu infekcijas avotu kontrole	40,00	40,00	40,00	40,00	Inficēto lapu novākšana un inficēto krūmu izņemšana samazina inficēšanās risku un pesticīdu lietošanu. 20 stundas/ha x 2LVL/stundā =40LVL/ha	Mehāniskā atbrīvošana no infekcijas avotiem augļu dārzā samazina fungicīdu lietošanu un attiecīgi vides un augļa piesārņojumu.
18	Kopā	688,14	1017,19		Kopā	736,44	1060,87	48,30	43,68		

19	Ieņēmumi			Ieņēmumi						
20	Zemesnes, t	6,00	6,00	Zemesnes, t	5,80	5,80				
21	cena, LVL/t	550,00	550,00	cena, LVL/t	560,00	560,00				
22	vērtība, LVL	3300,00	3300,00	vērtība, LVL	3248,00	3248,00	-52,00	-52,00		
				Starpība			100,30	95,68		
				LVL			100,30	95,68		
				EUR			142,71	136,14		
				Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu				142,714		

Mellenes

	Konvencionāli			Paskaidrojums par 2004	Integrētā audzēšana			Starpība		Paskaidrojums par 2004	Pozitīvā ietekme uz vidi
	2004	2005	Bruto segums, LVL/ha		2004	2005	Bruto segums, LVL/ha	2004	2005		
	Izdevumi				Izdevumi						
1	Minerālmēslojums				Minerālmēslojums						
2	NPK	160,00	160,00	Pamatminerālmēslojums-amonija nitrāts 200 kg uz ha, superfosfāts 250 kg un potassium magnesium 150 kg, 60 kg kalcija nitrāts. Superfosfāts un potassium magnesium lieto rudenī, bet amoniju un Ca pavasarī.	NPK	100,00	100,00	-60,00	-60,00	Superfosfātu un potassium magnesium lieto uz augsnes, bet Ca un amonija nitrātu smidzina uz lapām, lai samazinātu piesārņojumu un mēslojuma apjomu.	
3	Mikroelementi	80,00	82,00	Dažādus mikroelementus (Fe, Cu, B, Zn) lieto 3 reizes sezonā pēc plāna pamatojoties uz analīžu rezultātiem.		80,00	101,00	0,00	19,00	Visus elementus lieto 6 reizes sezonā atbilstoši plānam, kas balstīts uz analīžu rezultātiem.	
4	Augu aizsardzība	0,00			Augu aizsardzība	0,00	0,00	0,00	0,00		
5	pesticīdi	20,00	30,00	Lieto herbicīdu Roundup Gold	pesticīdi	0,00	0,00	-20,00	-30,00	Pesticīdus nelieto	Pesticīdus nelieto (sk. rindas 6;13;18;19;20)

6	Mulča	296,61	296,61	Kūdras mulča 70 kubikmetri uz ha (slāņa biezums 3 cm), kas veicina sakņu areāciju, saglabā mitrumu, regulē pH līmeni augsnē.	Mulča	446,61	466,10	150,00	169,49	Papildus mulča tiek lietota vismaz 110 kubikmetru uz ha (slāņa biezums 4,5cm), samazina nezāļu augšanu un pesticīdu lietošanu.	Samazina pesticīdu lietošanu.
7	Augsnes analīzes	30,00	32,00	Ir svarīgi saglabāt optimālo pH līmeni – 4,2 – 5,2, kā arī mikroelementu līmeni.		30,00	48,00	0,00	16,00	Ir svarīgi saglabāt optimālo pH līmeni – 4,2 – 5,2, kā arī mikroelementu līmeni.	
8	Darbspēka izmaksas:							0,00	0,00		
9	Mēslojuma izkliede	12,56	17,62	Vismaz 2 reizes	Mēslojuma izkliede	12,56	17,62	0,00	0,00		
10	Mēslojuma smidzināšana	26,44	28,73	Vismaz 3 reizes		20,00	57,48	-6,44	28,75	Vismaz 6 reizes. Mēslojumu smidzina uz lapām, lai samazinātu piesārņojumu un mēslojuma apjomu.	
11	Herbicīdi	8,65	9,58			0,00	0,00	-8,65	-9,58	6	
12	Laistīšana	500,00	500,00	Laista 1 reizi nedēļā 250 h x LVL 2 = 500LVL		500,00	500,00	0,00	0,00	Laista 1 reizi nedēļā 250 h x LVL 2 = 500LVL	
13	Mulčēšana	25,00	25,00	Kūdra tiek izklidēta pār lauku. Piegādes un izklides izmaksas 12.5 h x LVL2 = LVL 25	Mulčēšana	50,00	50,00	25,00	25,00	Papildus kūdras lietošana samazina herbicīdu lietošanu. Kūdra tiek izklidēta ar rokām ap katru krūmu.	Samazināta pesticīdu lietošana.
14	Zālāja pļaušana	77,53	96,25	Zāliena pļaušana starp rindām, ka ir 2 m platas, 5 reizes 15,51 LVL X5 = 77,53 LVL		77,53	96,25	0,00	0,00	Zāliena pļaušana starp rindām, ka ir 2 m platas, 5 reizes 15,51 LVL X5 = 77,53 LVL	
15	ravēšana	100,00	120,00	Rindu ravēšana 2 reizes. Mulča ir mazāk efektīva pret nezālēm. Nepieciešama ravēšana vasaras sākumā un beigās 50 stundas / per ha x 2LVL/per stundā = 100 Ls		100,00	120,00	0,00	0,00	Rindu ravēšana 2 reizes. Mulča ir mazāk efektīva pret nezālēm. Nepieciešama ravēšana vasaras sākumā un beigās 75 stundas / uz ha X 2Ls = 150 LVL	
16	Pļaušana	5,17	5,58	Zāles pļaušana ap lauku, lai novēstu nezāļu un insektu izplatību. 2,58 stundas/ uz ha X2Ls = 5,17 LVL		5,17	5,58	0,00	0,00	Zāles pļaušana ap lauku, lai novēstu nezāļu un insektu izplatību 2,58 h/ uz ha x 2Ls = 5,17 LVL	

16a		0,00	0,00		Dzīvzogu veidošana	0,00	50,00	0,00	50,00	Stādīšanas izmaksas 200-300 LVL (vidēji 250 LVL)/5 piecu gadu periodā = 50 LVL	Samazināta insekticīdu lietošana. Pasākums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un piesārņojuma samazināšanai vidē.
17	Zaru izgriešana	50,00	166,00	Lai ielaistu gaismu krūmā, jāveic katru rudenī. 0,025 LVL krūms x 2000 = 50 LVL uz ha.		50,00	166,00	0,00	0,00	Lai ielaistu gaismu krūmā, jāveic katru rudenī. 0,025 LVL krūms x 2000 = 50 LVL uz ha.	
18		0,00	0,00	Bioloģiskās aizsardzības metodes pret sakņu slimībām netiek veikti.	Bioloģiskās aizsardzības metodes pret sakņu slimībām	80,00	80,00	80,00	80,00	Bioloģiskās metodes augu aizsardzībai (trihodermins lai aizsargātu saknes pret sēnīšu slimībām) lieto, preparātu smidzina 20 kg/uz ha x LVL 2/uz ha = 40 LVL/uz ha un smidzina 2 reizes sezonā = 40LVL/uz ha x 2 = 80LVL/uz ha	Samazina fungicīdu lietošanu
19		0,00	0,00		Slimību un kaitēkļu monitorings	40,00	40,00	40,00	40,00	Slimību un kaitēkļu monitorings 40 stundas veģetācijas periodā; 20 stundas/uz ha x 2,0 LVL/stundā = LVL 40/uz ha vienreiz nedēļā (~1,5 h.)	Pasākums samazina fungicīdu un herbicīdu lietošanu
20					Sēnīšu slimību avotu kontrole	20,00	20,00	20,00	20,00		Mehāniska atbrīvošanās no infekcijas avotiem samazina fungicīdu lietošanu un piesārņojumu vidē.
21	Kopā	1391,96	1569,37		Kopā	1611,87	1918,03	219,91	348,66		
22	Ienākumi				Ienākumi						

23	t	8,00	8,00	t	7,80	7,80				
24	Cena; LVL/t	2000,00	2000	Cena	2050,00	2050,00				
25	Vērtība, LVL	16000,00	16000	Vērtība	15990,00	15990,00	-10,00	-10,00		
Starpība							229,91	358,66		
LVL							229,91	358,66		
EUR							327,13	510,33		
Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu							327,13			

Dzērvenes

	Konvencionāli	Paskaidrojums par 2004		Integrētā audzēšana	Starpība		Paskaidrojums par 2004		Ietekme uz vidi	
		2004	2005		2004	2005	2004	2005		
	Izdevumi	Bruto segums, LVL/ha			Bruto segums, LVL/ha					
1	Minerālmēslojums			Minerālmēslojums						
2	NPK	80,00	80,00	Pamatmēslojums – kalcija nitrāts 100 kg uz ha, superfosfāts 100 kg and potassium magnesium 100 kg, lieto rudenī, but Ca nitrātu pavasarī.	PK	60,00	60,00	-20,00	-20,00	Ca nitrāts samazina mēslojuma lietošanu un piesārņojumu. Dažādus mikroelementus lieto (Fe, Cu, B, Zn) 3 reizes sezonā.
3	Mikroelementi	13,00	13,00	Dažādus mikroelementus (Fe, Cu, B, Zn) lieto 3 reizes sezonā.		13,00	30,00	0,00	17,00	
4	Herbicīdi	3,00	3,00	Lieto tikai lauka malās.		2,00	2,00	-1,00	-1,00	Lieto tikai lauka malās. Mulčas lietošana samazina herbicīdu lietošanu par 30 % (rinda 15;16)

5	Augu aizsardzība	5,00	5,00	Fungicīds champion 1 reizi	Augu aizsardzība	3,00	3,00	-2,00	-2,00	Lieto fungicīdu champion	Monitorings samazina fungicīdu lietošanu (rinda16)
6	Mulča	466,10	466,10	Organiskais mulčas materiāls	Mulča	0,00	0,00	-466,10	- 466,10	Kūdras mulča palielina sēnīšu slimību risku, tāpēc nerekomendē lietot.	
7	Augsnes analīzes	50,00	50,00	Augsnes analīzes 1 reizi gadā.		50,00	75,00	0,00	25,00	Augsnes analīzes 1 reizi gadā.	
8	Darbspēka izmaksas:							0,00	0,00		
9	<i>Smidzināšana</i>	35,24	38,30	Mikroelementu un fungicīdu smidzināšana 4 reizes.	<i>Smidzināšana</i>	24,05	76,60	-11,19	38,30	Mikroelementu un fungicīdu smidzināšana 5 reizes. Nevar jaukt ar citiem mēslojumiem, sāļu reakcijas dēļ.	
10	<i>Mulčēšana</i>	120,00	120,00		<i>Mulčēšana</i>	0,00	0,00	-120,00	- 120,00		
11	<i>Mēslošana</i>	24,76	35,25	Izkliedēšana 4 reizes.		18,57	26,43	-6,19	-8,82	Izkliedēšana 3 reizes.	
12	<i>Laistīšana</i>	500,00	500,00	Laistīšana 1 reizi nedēļā 250 h x LVL 2 = 500LVL		500,00	500,00	0,00	0,00	Laistīšana 1 reizi nedēļā 250 h x LVL 2 = 500LVL	
13	<i>Ravēšana</i>	50,00	54,00	Savvaļas krūmu un koku ravēšana		50,00	54,00	0,00	0,00	Savvaļas krūmu un koku ravēšana	
14		50,00	54,00	Atvašu griešana		50,00	54,00	0,00	0,00		

15		0,00	0,00		Mulčēšana ar smilti	768,00	768,00	768,00	768,00	Kā pierāda pētījumi un prakse dzērveņu audzēšanā labāk lietot mulči Smiltis 600 m3 x 3.00 LVL = 1800.00 LVL + darba izmaksas 120 LVL/ha (atbilstoši bruto segumam) = 1920 LVL/uz ha, nepieciešams veikt 2 reizes piecos gados. Smiltis aplāj vecās lapas un auga kātus, uzlabojot aerāciju un saglabā mitrumu. Kā arī nodrošina lēnu Ca samazināšanos. Tas viss pasargā augus no slimībām. 1920 LVL/ha/2 reizes 1 gadā = 768 LVL/ uz ha.	Samazināta herbicīdu lietošana
16		0,00	0,00		Slimību un kaitēkļu monitorings	40,00	40,00	40,00	40,00	Dzērvenes Latvijā ir jauna kultūra, tāpēc slimības un kaitēkļi parādījušies nesen. Slimību un kaitēkļu monitorings 40 stundas veģetācijas periodā. 20stundas/ha x2,0 LVL/stundā = LVL 40/ ha vienreiz nedēļā (~1,5 h.)	Pasākums samazina herbicīdu un fungicīdu lietošanu.
17	Kopā	1397,10	1418,65		Kopā	1578,62	1689,03	181,52	270,38		
18	Ienākumi				Ienākumi						
19	t	10,00	10,00		t	9,50	9,50				
20	Cena LVL/t	1000,00	1000,00		Cena	1050,00	1050,00				
21	Vērtība, LVL	10000,00	10000,00		Vērtība, LVL	9975,00	9975,00	-25,00	-25,00		
Starpība								206,52	295,38		
						LVL	206,52	295,38			
						EUR	293,85	420,29			
Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu									293,85		

Pielikums par mulčas izmaksām				
		Āboli, bumbieri	Ķirši plūmes	Upenes un jāņogas, ērķšogas,krūmcidonijas
Koku skaits uz ha	koki/ ha	900	830	3000
Mulčas segums kokam	m2/koks	1	1	0,5
Mulčas kārtas biezums	m	0,05	0,05	0,05
Mulčas daudzums kokam	m3	0,05	0,05	0,025
Mulčas cena	LVL/m3	3	3	3
Mulčas izmaksas	LVL/ha	135	124,5	225
Mehanizētās mulčēšanas izmaksas	LVL/ha	115	115	115
Mulčēšanas skaits gadā	reizes/gads	0,4	0,4	0,2
Mulčēšanas izmaksas	LVL/ha/gads	100	95,8	68

Lauka gurķi

Nr.	Izdevumi	Konvencionālā audzēšana		Paskaidrojums par 2004.gada datiem	Integrētā audzēšana		Starpība		Pozitīvā ietekme uz vidi	
		2004	2005		2004	2005	2004	2005		
		Izmaksas, LVL/ha			Izmaksas, LVL/ha		LVL/ha			
1	Sēkla	1000,00	1000,00	vidēji izlieto 25 000 sēklas uz ha	1000,00	1000,00	vidēji izlieto 25 000 sēklas uz ha	0,00	0,00	
	Minerālmēslojums									
2	NPK 11-12-18	186,00	219,00	1000 kg uz ha	148,80	175,20	800 kg uz ha atbilstoši augšnes analīzēm	-37,20	-43,80	Mēslošanas līdzekļu lietošana samazināta par 20%

3	Ca nitrāts	32,80	32,60	200 kg uz ha divas reizes veģetācijas periodā	0,00	0,00	Integrētā audzēšanā nelieto	-32,80	-32,60	
4	Pārējais minerālmēslojums		11,06			11,06			0,00	
5	Kaitēkļu un slimību monitorings	4,00	4,00	2 stundas sezonā	60,00	60,00	Jāveic regulāri, 30 stundas uz ha x 2LVL/stundā = LVL 60	56,00	56,00	Samazināta fungicīdu un insekticīdu lietošana (atbilstoši 6;7;18 rindai)
	Augu aizsardzība							0,00	0,00	
6	Fungicīdi	61,75	70,42	Lieto pēc pirmiem pamanāmiem novērojumiem	46,30	56,44	Divas preventīvas apsmidzināšanas sezonā	-15,45	-13,98	Lietošana samazināta par 20%
7	Insekticīdi	4,07	4,07	Lieto pēc pirmiem pamanāmiem novērojumiem	2,26	2,26	Lieto pēc pirmiem pamanāmiem novērojumiem	-1,81	-1,81	Lietošana samazināta par 45%
8	Minerālmēslojuma izkliede	18,84	26,43	3 reizes sezonā 6,28 LVL/ha katra reize	12,56	17,62	2 reizes sezonā: pirms sēšanas un jūnija pirmajā pusē	-6,28	-8,81	Lietošana samazināta par 30%
9	Aršana	24,85	28,58		24,85	28,58		0,00	0,00	
10	Sējuma vietas sagatavošana	40,08	45,38		40,08	30,25		0,00	-15,13	
11	Ravēšana	0,00	108,00		80,00	120,00	40 stundas / sezonā	80,00	12,00	Mehāniskā nezāļu iznīcināšana samazina herbicīdu lietošanu
12	Sējas vietas mulčēšana	0,00	0,00	Nelieto	70,00	70,00	ar plastikas materiālu 1 reizi sezonā, 35 stundas/ha x 2LVL/stundā = 70LVL	70,00	70,00	Samazināta pesticīdu lietošana un augsnes erozija. Sējumu vietās izmantojot mulču augsnē tiek uzturēts mitrums un saglabāts ūdens 15%.
13	Mulčas maiņa	0,00	0,00	Nelieto	80,00	80,00	1 reizi sezonā, novāktais materiāls jānomazgā un jāiznīcina, 40 hours/per ha x 2LVL/per hour = 80 LVL/per ha	80,00	80,00	Samazināta fungicīdu lietošana
14	Sēšana	25,00	27,00		25,00	27,00		0,00	0,00	

15	Kultivēšana		56,08			56,08		0,00	0,00	
16	Sējas vietas pieveļšana	8,46	9,22	1 reizi sezonā	0,00	0,00		-8,46	-9,22	
17	Lauku malu applaušana	0,00	0,00	Nelieto	40,00	40,00	20 stundas/sezonā ar rokas trimmeri x 2LVL/ha = 40 LVL	40,00	40,00	
18	Miglošana	25,95	38,30	3 reizes sezonā	17,30	19,16	2 reizes sezonā	-8,65	-19,14	
19	Ražas novākšana	350,00	390,00		350,00	390,00	Tāpat kā konvecionālā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
20	Ražas šķirošana	75,00	81,25	3 LVL/t	72,00	78,00	3 LVL/t	-3,00	-3,25	
21	Transporta izmaksas	1820,00	2030,00	0,5 t/140 km, 0,26 LVL/km	1674,00	1947,00	0,5 t/140 km, 0,26 LVL/km	-146,00	-83,00	
22	Kopā	3676,80	4181,39		3743,15	4208,65		66,35	27,26	
23	Ieņēmumi	Ieņēmumi				2004,00	2005,00			
24	Gurķu raža, t/ha	25,00	25,00		Gurķu raža, t/ha	24,00	24,00			
25	Produkcijas cena LVL/t	250,00	212,00		Produkcijas cena LVL/t	260,00	219,00			
26	Gurķu vērtība, LVL	6250,00	5300,00		Gurķu vērtība, LVL	6240,00	5256,00	-10,00	-44,00	
							Starpība	76,35	71,26	
							LVL	76,35	71,26	
							EUR	108,64	101,39	
							Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu	108,64		

Burkāni, sarkanās bietes un citi sakņaugi

Nr.	Izdevumi	Konvecionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004.gada datiem	Integrētā audzēšana		Starpība LVL/ha		Pozitīvā ietekme uz vidi	
		2004	2005		2004	2005	2004	2005		
		Izmaksas, LVL/ha			Izmaksas, LVL/ha					
1	Sēkla	300,00	320,00	Vidēji 1 miljons sēklu uz hektāru	300,00	320,00	Vidēji 1 miljons sēklu uz hektāru	0,00	0,00	
	minerālmēslojums									
2	NPK 12-11-18	167,40	197,10	900 kg/ha, cena 0,186 LVL/kg	111,60	131,40	Vidēji 600 kg/ha atbilstoši analīzēm	-55,80	-65,70	Lietošana samazināta par 30 %

3	Ca nitrāts	32,80	32,60	200 kg/ha, 0,164 LVL/kg	0,00	0,00		-32,80	-32,60	Lietošana samazināta kopumā par 100 %
	Pārējais minerālmēslojums		17,16			17,16			0,00	
Pesticīdi										
4	Herbicīdi	68,28	68,80	2 reizes sezonā, 34,14 LVL/ha katru reizi	54,62	55,03	2 reizes sezonā samazinātās devās, 27,31 LVL/ha	-13,66	-13,77	Lietošana samazināta par 20 %
5	Insekticīdi	4,07	4,07	2 reizes sezonā, 2,04 LVL/ha	3,26	3,26	2 reizes sezonā samazinātās devās, 1,63 LVL/ha	-0,81	-0,81	Lietošana samazināta par 20 %
6	Fungicīdi	53,40	73,64	3 reizes sezonā, 17,8 LVL/ha	35,60	49,07	2 reizes sezonā 17,8 LVL/ha	-17,80	-24,57	Lietošana samazināta par 30 %
Citas izmaksas										
7	Ravēšana	0,00	0,00		80,00	80,00	40 stundas / sezonā x2 LVL/stundā = 80 LVL	80,00	80,00	Mehāniskā nezāļu iznīcināšana samazina herbicīdu lietošanu
8	Minerālmēslojuma izklāde	12,56	17,62	2 reizes sezonā, 6,28 LVL/ha	6,28	8,81	1 reizes sezonā, 6,28 LVL/ha	-6,28	-8,81	
9	Aršana rudenī	24,85	28,58		24,85	28,58		0,00	0,00	
10	Aršana pavasarī	24,85	28,58		24,85	28,58		0,00	0,00	
11	Kultivēšana	26,72	30,25	2 reizes sezonā, 13,36 LVL/ha	26,72	30,25	2 reizes sezonā, 13,36 LVL/ha	0,00	0,00	
12	Sējas vietas sagatavošana	9,60	10,40		9,60	10,40		0,00	0,00	
13	Sēšana	40,00	43,00		40,00	43,00		0,00	0,00	
14	Sējas vietas pievešana	8,46	9,22		8,46	9,22		0,00	0,00	
15	Miglošana	43,25	47,88	5 reizes sezonā, 8,65 LVL/ha katru reizi	20,25	28,74	2-3 reizes sezonā, 8,65 LVL/ha katru reizi	-23,00	-19,14	
	Kultivēšana		65,00			65,00		0,00	0,00	
16	Lauku malu applāušana	0,00	0,00	Nelieto	40,00	40,00	20 stundas/sezonā ar rokas trimmeri x 2LVL/ha = 40 LVL	40,00	40,00	
17	Kaitēkļu un slimību monitorings	6,00	6,00	Jāveic 2-3 reizes sezonā	60,00	60,00	Jāveic regulāri, 30stundas/ha x 2LVL/stundas = LVL 60	54,00	54,00	Samazināta fungicīdu un insekticīdu lietošana (atbilstoši 4;5;6;15 rindai)

18	Ražas novākšana	350,00	378,00		350,00	378,00	Tā pat konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00
19	Transportss	4368,00	1218,00	0,5 t/140 km, raža 60 t/ha, 0,26 LVL/km	4368,00	1218,00	0,5 t/140 km, raža 55 t/ha, 0,26 LVL/km	0,00	0,00
	Kopā	5540,24	2595,90	Kopā	5564,09	2604,50		23,85	8,60
	Ieņēmumi				Ieņēmumi				
	Raža, t/ha	60,00	60,00		Raža, t/ha	55,00	55,00		
	Cena, LVL/t	160,00	127,00		Cena, LVL/t	174,00	138,00		
	Produkcijas vērtība, LVL	9600,00	7620,00		Produkcijas vērtība, LVL	9570,00	7590,00	-30,00	-30,00
								Starpība	53,85 38,60
								LVL	53,85 38,60
								EUR	76,62 54,92
								Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu	76,62

Pukķāposti

Nr.	Izdevumi	Konvencionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004.gada datiem	Integrētā audzēšana		Starpība LVL/ha		Pozitīvā ietekme uz vidi	
		2004	2005		2004	2005	2004	2005		
		Izmaksas, LVL/ha			Izmaksas, LVL/ha					
1	Stādi	1200,00	1200,00	Stādu blīvums 30000 gab/ha, cena 0,04 LVL/gab	1200,00	1200,00	Stādu blīvums 30000 gab/ha, cena 0,04 LVL/gab	0,00	0,00	
	Minerālmēsli							0,00		
2	NPK 12-11-18	223,20	262,80	1200 kg/ha, cena 0,186 LVL/kg bez PVN	178,56	210,24	960 kg/ha atbilstoši augsnes analīzēm	-44,64	-52,56	Lietošana samazināta par 20%
3	Nitrabors	30,80	33,60	200 kg/ha, cena 0,154 LVL/kg	23,10	25,20	150 kg/ha, 1 reizi, 2 nedēļas pēc stādīšanas	-7,70	-8,40	Lietošana kopumā samazināta par 25%
4	Suplo mono B	4,52	3,90	2 l/ha, cena 2,26 LVL/l (bez PVN) piebarošana caur lapām	4,52	3,90	2 l/ha, cena 2,26 LVL/l, piebarošana caur lapām, 1 reizi	0,00	0,00	
	Pārējais minerālmīnērālmēslojums		6,10			6,10		0,00	0,00	

	Pesticīdi							0,00		
5	Herbicīdi	37,95	37,94	1 reizes sezonā, Butisan 3 l/ha, 10 pēc stādīšanas	25,30	25,30	1 reizes sezonā, Butisan 2 l/ha, 10 dienas pēc stādīšanas	-12,65	-12,64	Lietošana samazināta par 33%
6	Insekticīdi	165,13	76,64	Stādu apstrāde pirms stādīšanas pret kāpostu mušu un vienreizēja miglošana pret kaitēkļiem laukā.	119,77	61,31	Stādu apstrāde pirms stādīšanas pret kāpostu mušu (ar rokas smidzinātāju)	-45,36	-15,33	Lietošana kopumā samazināta par 20%
	Pārējās izmaksas							0,00		
7	Mīnerālmēslojuma izkliede	12,56	17,62	2 reizes sezonā, 6,28 LVL/ha	12,56	17,62	2 reizes sezonā, 6,28 LVL/ha	0,00	0,00	
8	Aršana	24,85	28,58	1 reizi sezonā	24,85	28,58	1 reizi sezonā	0,00	0,00	
9	Kultivēšana pirms stādīšanas	26,72	30,25	2 reizes sezonā, 13,36 LVL/ha	26,72	30,25	2 reizes sezonā, 13,36 LVL/ha	0,00	0,00	
10	Stādīšana	57,00	61,50		57,00	61,50		0,00	0,00	
11	Kaitēkļu un slimību monitorings	6,00	6,00	Jāveic regulāri, 30stundas/ ha x 2LVL/stundas = LVL 60	60,00	60,00	Jāveic regulāri, 30stundas/ ha x 2LVL/stundas = LVL 60	54,00	54,00	Samazināta fungicīdu un insekticīdu lietošana (atbilstoši 5;6;13 rindai)
12	Ravēšana	30,00	32,50	1 reizi sezonā	60,00	65,00	30 stundas sezonā	30,00	32,50	
13	Miglošana	17,30	19,15	Divas reizes sezonā, 8,65 LVL/ha	14,50	16,05	1-2 reizes sezonā, 8,65 LVL/ha	-2,80	-3,10	
14	Ražas novākšana	190,00	205,00		190,00	205,00	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
15	Transports	2730,00	1218,00	Parasti dārzeņu transportēšanai Latvijā izmanto mazus pikapus, 0,2 t/140 km, 0,26 LVL/km Raža 15 t/ha	2730,00	1218,00	Prasti dārzeņu transportēšanai Latvijā izmanto mazus pikapus, 0,2 t/140 km, 0,26 LVL/km Raža 15 t/ha	0,00	0,00	
16	Lauku malu applaušana		0,00		40,00	40,00	20 stundas/sezonā ar rokas trimmeri x 2LVL/ha = 40 LVL	40,00	40,00	
	Kopā	4756,03	3239,58		4766,88	3274,05		10,85	34,47	
	Ieņēmumi				Ieņēmumi					
	Raža, t/ha	15,00	15,00		Raža, t/ha	14,20	14,20	14,20	14,20	
	Cena, LVL/t	152,00	340,00		Cena, LVL/t	160,00	358,00	160,00		
	Produkcijas vērtība, LVL	2280,00	5100,00		Produkcijas vērtība, LVL	2272,00	5083,60	-8,00	-16,40	

	Starpība	18,85	50,87
	LVL	18,85	50,87
	EUR	26,82	72,38
	Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu	26,82	

Sipoli, ķiploki

Nr	Izdevumi	Konvencionālā lauksaimniecība			Integrētā audzēšana			2004	Starpība	Pozitīvā ietekme uz vidi
		2004	2005	Paskaidrojums par 2004.gada datiem	2004	2005				
		Izmaksas, LVL/ha			Izmaksas, LVL/ha	Paskaidrojums par 2004.gada datiem				
1	Stādāmais materiāls	806,00	806,25	Parasti sīpolus audzē no sīksīpoliņiem, 1075 kg/ha, cena 0,8 LVL/kg	806,00	806,25	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
	minerālmēslojums							0,00	0,00	
2	NPK 12-11-18	152,52	179,58	820 kg/ha, cena 0,186 LVL/kg	120,90	142,35	650 kg/ha, according soil analyses	-31,62	-37,23	Lietošana samazināta par 20%
3	Ca nitrāts	32,80	32,60	200 kg/ha, minerālmēslojums gar malām, 0,164 LVL/kg	16,40	16,30	100 kg/ha minerālmēslojums gar malām jūnija pirmajā pusē	-16,40	-16,30	Lietošana samazināta par 50%
	Pārējais minerālmēslojums		6,10			6,10		0,00	0,00	
	Pesticīdi							0,00		
4	Herbicīdi	49,80	50,08	Visbiežāk lietotais ir Stomp 3- 6 l/ha, pēc stādīšanas	34,86	33,38	4 l/ha pirms stādīšanas, ārkārtas nezāļu apkarošanai	-14,94	-16,70	Lietošana samazināta par 33%
5	Insecticīdi	4,07	4,07	pret sīpolu mušu, maija vidū, visbiežāk lietotais ir Sumy-alpha , 0,2 l/ha 1 reizi	4,07	4,07	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
6	Fungicīdi	61,75	63,43	visbiežāk pret miltrasu lieto Dithane (mancozeb) 2 kg/ha, 2 reizes	32,00	32,00	1 reizes sezonā Ridomil Gold (mancozeb, metalaxyl-M), 2,0 kg/ha, atbilstoši prognozēm	-29,75	-31,43	Lietošana samazināta par 50%
	Pārējās izmaksas							0,00		
7	Minerālmēslojuma izkliede	12,56	17,62	2 reizes, 6,28 LVL/ha	12,56	17,62	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	

8	Aršana	24,85	28,58	1 reizi	24,85	28,58	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
9	Kultivēšana pirms stādīšanas	26,72	30,25	2reizes, 13,36 LVL/ha katra reize	26,72	30,25	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
10	Stādīšana	57,00	61,50	Ar speciālu tehniku	57,00	61,50	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
11	Miglošana	34,60	38,30	4 reizes sezonā, 8,65 LVL/ha katra reize	25,00	28,74	3 reizes sezonā	-9,60	-9,56	
12	Ravēšana	0,00	0,00		60,00	60,00	30 hours / per season x2 LVL/per hour = 60 LVL	60,00	60,00	
13	Kaitēkļu un slimību monitorings	6,00	6,00	Parasti trīs reizes, 2 LVL/h	60,00	60,00	Jāveic regulāri, 30stundas/ ha x 2LVL/stundas = LVL 60	54,00	54,00	Samazināta fungicīdu un insekticīdu lietošana (atbilstoši 5;6;11 rindai)
14	Lauku malu applaušana	0,00	0,00		20,00	20,00	20 stundas/sezonā ar rokas trimmeri x 2LVL/ha = 40 LVL	20,00	20,00	
15	Sīpolu rakšana ar speciālu tehniku	29,40	31,75	Sīpolus izrok ar speciālu tehniku un novāc ar rokām. Sīpolu novākšanas tehniku parasti Latvijā neizmanto.	29,40	31,75	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
16	Ražas novākšana ar rokām	350,00	378,00		350,00	378,00	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā	0,00	0,00	
17	Transports	2184,00	609,00	0,5 t/140 km. Parasti dārzeņu transportēšanai Latvijā izmanto mazus pikapus. 0,26 LVL/km Vidējā raža 30 t/ha	2184,00	609,00	Tā pat kā konvencionālajā lauksaimniecībā, Raža 28 t/ha	0,00	0,00	
18	Kopā	3832,07	2343,11		3863,76	2365,89		31,69	22,78	
19	Ieņēmumi									
20	Raža, t/ha	30,00	30,00		Raža, t/ha	28,00	28,00			
21	Cena, LVL/t	190,00	144,00		Cena, LVL/t	203,00	153,20			
22	Produkcijas vērtība, LVL	5700,00	4320,00		Produkcijas vērtība, LVL	5684,00	4289,60	-16,00	-30,40	
							Starpība	47,69	53,18	
							LVL	47,69	53,18	

	EUR	67,86	75,67
	Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu	67,86	

Baltie, sarkanie un savojas kāposti

Nr.	Expenses	Konvencionālā lauksaimniecība		Paskaidrojums par 2004.gada datiem	Integrētā audzēšana		Starpība	Poitīvā ietekme uz vidi		
		2004	2005		2004	2006				
1	Stādi	800,00	1200,00	Vidēji 40 000 stādi ha	800,00	1200,00	Vidēji 40 000 stādi ha	0,00	0,00	
	minerālmēslojums							0,00		
3	NPK 12-11-18	204,60	240,90	1100 kg/ha, Cena 0,186LVL/kg	170,80	175,20	800 kg/ha, atbilstoši augsnes analīzēm	-33,80	-65,70	Lietošana samazināta par 27%
4	NK 13-11	112,00	94,80	400 kg/ha, 0,28 LVL/kg	84,00	71,10	300 kg/ha, atbilstoši augsnes analīzēm	-28,00	-23,70	Lietošana samazināta par 25%
5	Nitrabors	38,50	42,00	250 kg/ha, Cena 0,154 LVL/kg	0,00	0,00		-38,50	-42,00	Lietošana kopumā samazināta par 100%
	Pārējais minerālmēslojums		18,31			18,31		0,00	0,00	
8	Kaitēkļu un slimību monitorings	6,00	6,00	Parasti veic 2-3 reizes sezonā	60,00	60,00	Jāveic regulāri, 30stundas/ha x 2LVL/stundā = LVL 60	54,00	54,00	Samazināta fungicīdu un insekticīdu lietošana (atbilstoši 9;11;12;18 rindai)
	Crop protection							0,00		
9	Herbicīdi	37,95	37,94	2 reizes sezonā: pirms kultivēšanas un 10 dienas pēc stādīšanas	26,57	26,57	1 reizes sezonā: 10 dienas pēc stādīšanas	-11,38	-11,37	Lietošana samazināta par 30%
10	Ravēšana	0,00	0,00		80,00	80,00	40 stundas / sezonāx2 LVL/stundā = 80 LVL	80,00	80,00	
11	Insecticīdi	8,14	8,14	2 reizes sezonā ar esfenvaleratu, 4,07 LVL/ha	8,14	4,07	2 reizes sezonā 4,07 LVL/ha	0,00	-4,07	
12	Fungicīdi	53,40	72,98	lieto pēc pirmiem redzamiem simptomiem, iejaukšanās 3 reizes	37,38	48,68	divas preventīvas miglošanas sezonā	-16,02	-24,30	Lietošana samazināta par 30%

Pārējās izmaksas							0,00			
13	Mīnerālmēslojuma izkliede	18,84	26,43	3 reizes sezonā, 6,28 LVL/ha katra reize	12,56	17,62	2 reizes sezonā:pirms stādīšanas un 2 nedēļas pēc tās	-6,28	-8,81	Lietošana samazināta par 30%
14	Aršana	24,85	28,58		24,85	28,58		0,00	0,00	
15	Sēklas vietas sagatavošana	26,72	30,25	2 reizes 13,36 LVL/ha katra reize	26,72	30,25	2 reizes, 13,36 LVL/ha x2	0,00	0,00	
16	Stādīšana	57,00	61,50		57,00	61,50		0,00	0,00	
18	Miglošana	43,25	47,88	5 reizes sezonā, 8,65 LVL/ha katra reize	30,25	33,50	2-3 reizes sezonā	-13,00	-14,38	
	Kultivēšana		40,00			40,00			0,00	
19	Apdobju pļaušana	0,00	0,00		40,00	40,00	20 stundas/sezonā ar rokas trimmeri x 2LVL/ha = 40 LVL	40,00	40,00	
20	Ražas novākšana	350,00	375,00		350,00	375,00		0,00	0,00	
21	Transports	595,00	630,00	4 t/140 km, 0,34 LVL/km	545,00	577,00	4 t/140 km, 0,34 LVL/km	-50,00	-53,00	
22	Kopā	2376,25	2960,71		2353,27	2887,38		-22,98	-73,33	
23	Ieņēmumi			Ieņēmumi						
24	Raža, t/ha	50,00	50,00	Raža, t/ha	40,00	40,00				
25	Cena, LVL/t	60,00	75,00	Cena, LVL/t	74,00	91,00				
26	Produkcijas vērtība, LVL	3000,00	3750,00	Produkcijas vērtība, LVL	2960,00	3640,00		-40,00	-110,00	
							Starpība	17,02	36,67	
							LVL	17,02	36,67	
							EUR	24,22	52,18	
							Atbalsta maksājums par integrēto audzēšanu	24,22		

APAKŠPASĀKUMS: BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS UZTURĒŠANA ZĀLĀJOS

Atbalsta veids un apjoms

	EUR/ ha
Bioloģiski vērtīgs zālājs	123

Prasības, kuras jāievēro bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai zālājos.

Bioloģiskās daudzveidības kompensāciju aprēķins ir veikts salīdzinot tos parasto zālāju apsaimniekošanas praksi.. Papildus izmaksas un neiegūtie ieņēmumi veidojas pamatojoties uz to, ka apsaimniekojot bioloģiski daudzveidīgos zālājus papildus ir jāievēro šādi nosacījumi :

- pretendējot uz atbalstu apakšpasākumā bioloģiski vērtīgo zālāju nogana no 0,4-0,9 liellopu vienībām uz 1 ha;
- un/vai bioloģiski vērtīgo zālāju nopļauj pēc 1. augusta līdz 15. septembrim un nopļauto zāli vai sagatavoto lopbarību novāc un aizved prom no lauka vai sasmalcina.

Aprēķini

Ekstensīvā lopkopība

Parastā prakse		Agrovide		Starpība	Papildus piezīmes
Izdevumi		Izdevumi			
Mēslošana	66,00	Mēslošana	0,00	-66,00	Atbilstoši parastajai praksei zālājus apgana vismaz divas reizes sezonā. Pirmo reizi jūnijā, bet otro reizi jūlija beigās vai augustā. Savukārt atbilstoši Agrovides nosacījumiem zālāju ir iespējams apganīt tikai vienu reizi sezonā.
Appļaušana (pirmo reizi – jūnijs)	19,25	Appļaušana	26,00	-12,50	
Appļaušana (otro reizi jūlijs – augusts)					Vienas appļaušanas reizes izmaksas Agrovides pasākumos ir augstākas, jo dabiskajās pļavās pļaušana ir apgrūtināta, jo tās parasti atrodas grūti pieejamās vietās, tāpēc ir nepieciešams lielāks degvielas
Ierīkošana	62,79		0,00	-62,79	

					patēriņš un ilgāks laiks 1ha apļaušanai. Pļaušanas izmaksas ir ņemtas no LLKC tehnikas pakalpojumu cenu apkopojumiem. Atšķirībā no parastās prakses dabīgajiem zālājiem nav nepieciešamas ierīkošanas izmaksas.
Kopā	167,29	Kopā	26,00	-141,29	Mēslojuma devas ir aprēķinātas atbilstoši zālāju ražībai.
Ienākumi		Ienākumi			Ienākumu aprēķins balstīts uz to, ka apsaimniekojot zālājus pēc dažādām metodēm atšķiras iegūtais proteīna daudzums. Ganot un pļaujot atbilstoši parastajai praksei pēc pļaušanas servisa datiem no zālāja iegūst vismaz 30t/ha zaļās masas ar 16% sausnes un proteīna saturu sausnē 13.5%, bet apganot ekstensīvi vai pļaujot vēlu, var iegūt tikai 7,6 t/ha zāles ar 20% sausnes un proteīna saturu sausnē 12% (datus par bioloģiski vērtīgo zālāju ražību deva lauksaimnieki, kas apsaimnieko bioloģiski vērtīgos zālājus).
Zāle, t/ha	30,00	Zāle, t/ha	7,6	-22,40	
Proteīna saturs zaļajā masā, t	0,65	Proteīna saturs zaļajā masā, t	0,18		
Proteīna cena, Ls/t	500,00	Proteīna cena, Ls/t	500,00		
Proteīna vērtība zālē LVL	325,00	Proteīna vērtība zālē LVL	90,00	235,00	
Tīrie ienākumi	157,72	Tīrie ienākumi	64,00	93,72	
		EUR		133	Visi pārējie izdevumi uzskatāmi par nemainīgiem.

Zālāju vēlā pļaušana

Parastā prakse		Agrovide		Starpība	Papildus piezīmes
Zālājs netiek pļauts		Pļaušana tiek veikta pēc 1. augusta			
Izmaksas		Izmaksas			
Pļaušana	19,25	Pļaušana	26,00	-6,75	Tiek salīdzināta parastā prakse, kad bioloģiski vērtīgie zālāji tiek nopļauti un zāle sasmalcināta ar parasto praksi, kad zāle tiek nopļauta un novākta.
Vālošana - ārdīšana	15,00	Smalcināšana	19,00	-4,00	Pļaušanas izmaksas bioloģiski vērtīgajiem zālājiem ir augstākas, tāpēc ka tie atrodas grūti pieejamās vietās, tāpēc jāpatērē vairāk laika to nopļaušanai.
Savākšana	21,00				Tā kā bioloģiski vērtīgie zālāji ir mažražīgi un grūti pieejami, zāli tajos atšķirībā no parastās prakses nenovāc no lauka, bet sasmalcina.
Kopā	55,25	Kopā	45,00	-10,25	Tehniskās izmaksas ir ņemtas no LLKC tehnikas pakalpojumu cenu apkopojumiem.
Ienākumi		Ienākumi			Tā kā bioloģiski vērtīgos zālājos salīdzinājumā ar parasto praksi zāli

Zāle, t/ha	7,6	Zāle, t/ha	0	-7,60	no lauka nenovāc, bet sasmalcina, netiek iegūti ieņēmumi no lopbarības.
Proteīna saturs zaļajā masā, t	0,18	Proteīna saturs zaļajā masā, t	0,00		
Proteīna cena, Ls/t	500,00	Proteīna cena, Ls/t			
Proteīna vērtība zālē LVL	90,00	Proteīna vērtība zālē LVL		90,00	
Tīrie ienākumi	34,75	Tīrie ienākumi	-45,00	79,75	
		EUR		113	

APAKŠPASĀKUMS: Rugāju lauks ziemas periodā

Atbalsta maksājumu veids un apjoms

Atbalsta apjoms	EUR/ha
Par 1 ha rugāju	87

Prasības, kuras jāievēro apakšpasākumā.

Kompensāciju aprēķins ir veikts salīdzinot saimniekošanu, ievērojot apakšpasākuma nosacījumus, ar parasto saimniekošanas praksi. Papildus izmaksas un neiegūtie ieņēmumi veidojas pamatojoties uz to, ka, ierobežojot eroziju, ir jāievēro nosacījums, ka pēc ražas novākšanas atstāj laukā neiestrādātas kultūraugu pēcpļaujas atliekas – rugājus - līdz nākamā gada 1.martam. Turklāt rugāju laukā pēc ražas novākšanas aizliegts lietot augu aizsardzības līdzekļus un minerālmēslojumu

Aprēķins ir veikts pamatojoties uz bruto seguma aprēķina par 2005.gadu datiem.

Tradicionālā saimniekošana	Saimniekošana erozijas ierobežošanai
----------------------------	--------------------------------------

Kultūra	BS LVL/ha	% no vasarājiem	BS LVL/ha pret % vasarājiem	Ieņēmumi	Ražas zudums - 15%	BS - ražas zudums	BS-ražas zudums pret % no vasarājiem	Piezīmes
Vasaras kvieši	84,21	16,16	13,61	407	61,05	23,16	3,74	Saimniekojot, atbilstoši erozijas ierobežošanas nosacījumiem ziemas periodā uz lauka tiek atstāti rugāji un lauks tiek uzarts tikai pavasarī. Audzējot vasarājus pavasar arumā tiem ir par 15% zemākas ražības, jo sējas termiņš ir vēlāks, kā arī tie vairāk cieš no slimībām un nezālēm.
Vasaras mieži	22,08	42,68	9,42	300	45	-22,92	-9,78	
Auzas	-21,15	17,7	-3,74	220	33	-54,15	-9,58	
Griķi	-18,15	3,06	-0,56	186	27,9	-46,05	-1,41	
Vasaras rapsis	44,47	14,06	6,25	364	54,6	-10,13	-1,42	
Kartupeļi	651,3	6,34	41,29	1870	280,5	370,8	23,51	
Kopā	x	100	66,27	x	x	x	5,06	
							61,21	
							87,00	

Starpība, LVL

EUR

13. PIELIKUMS. APRAKSTS PAR NATURA 2000 MAKSĀJUMU MEŽA ĪPAŠNIEKIEM APRĒĶINU

Katram augšanas apstākļu tipam izvēlēta atbilstošākā suga un tipa vidējā bonitāte, kas izmantota krājas aprēķināšanai. Atsevišķiem tiem piemērotas divas bonitātes, kas ņemts vērā arī aprēķinos, izrēķinot vidējo krāju no 2 bonitātēm.

Nr. p. k.	Augšanas apstākļu tips	Tipa vidējā bonitāte		Mērķa sugas		
		no	līdz	Pirmā	Otrā	Rotācijas periods
1	Damaksnis Dm	I		Priede	-	101
2	Dumbrājs Db	III	IV	Bērzs	Melnalksnis	71
3	Gārša Gr	I		Egle	Osis	81
4	Grīnis Gs	V		Priede	-	121
5	Lāns Ln	II		Priede	-	101
6	Liekņa Lk	I	II	Melnalksnis	-	71
7	Mētrājs Mr	III		Priede	-	101
8	Mētru ārenis Am	II		Priede	-	101
9	Mētru kūdrenis Km	II		Priede	-	101
10	Niedrājs Nd	IV	V	Priede	-	121
11	Platlapju ārenis Ap	I	II	Egle	Osis	81
12	Platlapju kūdrenis Kp	I		Egle	Osis	81
13	Purvājs Pv	V		Priede	-	121
14	Sils Sl	IV	V	Priede	-	121
15	Slapjā gārša Grs	II	III	Egle	Osis	81
16	Slapjais damaksnis Dms	III		Priede	-	101
17	Slapjais mētrājs Mrs	IV		Priede	-	121
18	Slapjais vēris Vrs	III		Egle	-	81
19	Šaurlapju ārenis As	I		Priede	-	101
20	Šaurlapju kūdrenis Ks	I		Priede	-	101
21	Vēris Vr	I		Egle	-	81
22	Viršu ārenis Av	III		Priede	-	101
23	Viršu kūdrenis Kv	III		Priede	-	101

Koksnes sadalījums starp 1., 2. un galveno cirti aprēķināts, ņemot vērā augšanas gaitas tabulas.

Suga	Bonitāte	Galvenās audzes un starpaudzes kopējā masa, m ³ /ha	kopējā krāja ar koeficientu	starpciršu krāja	galvenās cirtes krāja
Priede	I A				
101	I	672	470,4	118	353
121	II	538	376,6	94	282
121	III	383	268,1	67	201
121	IV	316	221,2		221
121	V	209	146,3		146
Egle	I A				

81	I	649	454,3	114	341
81	II	502	351,4	88	264
81	III	351	245,7	61	184
81	IV	245	171,5		172
81	V	154	107,8		108
Bērzs					
71	I	378	264,6	66	198
71	II	303	212,1	53	159
71	III	227	158,9	40	119
71	IV	164	114,8		115
71	V	108	75,6		76
Melnalksnis					
71	I	419	293,3	73	220
71	II	329	230,3	58	173
71	III	243	170,1	43	128
71	IV	163	114,1		114
71	V	98	68,6		69

Augšanas apstākļu tipa atbilstošās sugas krājas sadalījums pa sortimentiem katrā cirtē aprēķināts, ņemot vērā sortimentu sadalījumu pēc sugas un bonitātes un sadalījumu starp krājām (iepriekšējā tabula)

Suga	Bonitāte	Valdaudzes vidējais caurmērs, cm	Lietkoksne	tai skaitā: Baļķi	Sīkbaļķi	Papīrmalka	Malka	Atkritumi
Priede								
101	I	36	79%	60%	34%	6%	13%	8%
121	II	32	77%	54%	39%	7%	14%	9%
121	III	28	76%	39%	49%	12%	14%	10%
121	IV	26	76%	31%	55%	14%	14%	10%
121	V	26	76%	31%	55%	14%	14%	10%
Egle								
81	I	30	76%	45%	45%	10%	16%	8%
81	II	28	76%	39%	49%	12%	16%	8%
81	III	26	75%	31%	55%	14%	16%	9%
81	IV	24	75%	22%	60%	18%	16%	9%
81	V	24	75%	22%	60%	18%	16%	9%
Bērzs								
71	I	28	68%	41%	53%	6%	21%	11%
71	II	26	66%	29%	63%	8%	21%	13%
71	III	24	55%	11%	74%	15%	23%	21%
71	IV	22	34%	4%	69%	27%	35%	30%
71	V	22	34%	4%	69%	27%	60%	6%

Piemēram: **priedes** galvenās cirtes sortimenta sadalījuma aprēķinu rezultāts katrā tipā, m³

Nr. p. k.	Augšanas apstākļu tips	Baļķi	Sīkbaļķi	Papīrmalka	Malka
1	Damaksnis Dm	167,2272	94,76208	16,72272	45,864
2	Dumbrājs Db				

3	Gārša Gr				
4	Grīnis Gs	34,46828	61,1534	15,56632	20,482
5	Lāns Ln	117,4427	84,81974	15,22406	39,543
6	Liekņa Lk				
7	Mētrājs Mr	59,59863	74,88033	18,33804	28,1505
8	Mētru ārenis Am	117,4427	84,81974	15,22406	39,543
9	Mētru kūdrenis Km	117,4427	84,81974	15,22406	39,543
10	Niedrājs Nd	43,2915	76,8075	19,551	25,725
11	Platlapju ārenis Ap				
12	Platlapju kūdrenis Kp				
13	Purvājs Pv	34,46828	61,1534	15,56632	20,482
14	Sils Sl	43,2915	76,8075	19,551	25,725
15	Slapjā gārša Grs				
16	Slapjais damaksnis Dms	59,59863	74,88033	18,33804	28,1505
17	Slapjais mētrājs Mrs	52,11472	92,4616	23,53568	30,968
18	Slapjais vēris Vrs				
19	Šaurlapju ārenis As	167,2272	94,76208	16,72272	45,864
20	Šaurlapju kūdrenis Ks	167,2272	94,76208	16,72272	45,864
21	Vēris Vr				
22	Viršu ārenis Av	59,59863	74,88033	18,33804	28,1505
23	Viršu kūdrenis Kv	59,59863	74,88033	18,33804	28,1505

Tā kā malkas cena ir zemāka par mežistrādes izmaksām, tās apjoms izslēgts no kopējās krājas.

Ieņēmumi no katra tipa viena ha aprēķināti, ņemot vērā Dienas Biznesa 2005.gada cenas sadalījumā pa galvenajiem sortimentiem. Mežizstrādes izmaksas – 7,4 Ls/m³ (2005.gadā).

Piemēram:

Priede

Gads	Baļķi	Papīrmalka	Sīkbaļķi
2006	39,83	15,81	26,01

Ieņēmumi no katra augšanas apstākļu tipa viena ha

Nr. p. k.	Augšanas apstākļu tips	Priede			Egle			Bērzs			Ieņēmumi no ha katrā tipā, Ls
		1.cirte	2.cirte	galvenā cirte	1.cirte	2.cirte	galvenā cirte	1.cirte	2.cirte	galvenā cirte	
1	Damaksnis Dm	562	1537	9390							11 489
2	Dumbrājs Db							12	140	1268	1 420
3	Gārša Gr				384	1246	7849				9 479
4	Grīnis Gs	0	0	3209							3 209
5	Lāns Ln	402	1101	7125							8 628
6	Liekņa Lk							119	1323	3481	4 924
7	Mētrājs Mr	261	704	4611							5 576
8	Mētru ārenis Am	402	1101	7125							8 628
9	Mētru kūdrenis Km	402	1101	7125							8 628
10	Niedrājs Nd	0	0	4031							4 031

11	Platlapju ārenis Ap				335	1034	6848				8 218
12	Platlapju kūdrenis Kp				384	1246	7849				9 479
13	Purvājs Pv	0	0	3209							3 209
14	Sils Sl	0	0	4031							4 031
15	Slapjā gārša Grs				245	638	4856				5 740
16	Slapjais damaksnis Dms	261	704	4611							5 576
17	Slapjais mētrājs Mrs	0	0	4852							4 852
18	Slapjais vēris Vrs				202	464	3886				4 551
19	Šaurlapju ārenis As	562	1537	9390							11 489
20	Šaurlapju kūdrenis Ks	562	1537	9390							11 489
21	Vēris Vr	0	0	0	384	1246	7849				9 479
22	Viršu ārenis Av	261	704	4611							5 576
23	Viršu kūdrenis Kv	261	704	4611							5 576

Katra tipa platības svars kopējā pārējo mežu platībā aprēķināts, ņemot vērā VMD statistiku (katra tipa platības īpatsvars pārējos mežos aprēķināts, katra tipa platību pārējos mežos izdalot ar kopējo platību pārējos mežos)

Ņemot vērā ieņēmumus no ha katrā tipā, un, zinot katra tipa platības īpatsvaru katrā mežā, aprēķina vidējos ieņēmumus no viena ha.

Nr. p. k.	Augšanas apstākļu tips	Platības īpatsvars Pārējos mežos	Teorētiskie ieņēmumi no ha katrā tipā, Ls	Ieņēmumu īpatsvars katrā tipā, Ls	Teorētiskā krāja, m3	Krājas īpatsvars katrā tipā, m3
1	Damaksnis Dm	24,6%	11 489	64 879	366	2068
2	Dumbrājs Db	4,0%	1 420	1 322	59	55
3	Gārša Gr	2,4%	9 479	5 297	342	191
4	Grīnis Gs	0,1%	3 209	79	111	3
5	Lāns Ln	4,1%	8 628	8 171	287	272
6	Liekņa Lk	0,2%	4 924	241	175	9
7	Mētrājs Mr	1,7%	5 576	2 242	202	81
8	Mētru ārenis Am	0,6%	8 628	1 284	287	43
9	Mētru kūdrenis Km	0,8%	8 628	1 528	287	51
10	Niedrājs Nd	5,4%	4 031	4 962	140	172
11	Platlapju ārenis Ap	3,6%	8 218	6 736	303	248
12	Platlapju kūdrenis Kp	3,4%	9 479	7 376	342	266
13	Purvājs Pv	1,2%	3 209	909	111	31
14	Sils Sl	0,6%	4 031	540	140	19
15	Slapjā gārša Grs	0,5%	5 740	638	223	25
16	Slapjais damaksnis Dms	4,9%	5 576	6 245	202	226
17	Slapjais mētrājs Mrs	0,6%	4 852	676	168	23
18	Slapjais vēris Vrs	4,1%	4 551	4 300	182	172
19	Šaurlapju ārenis As	5,2%	11 489	13 783	708	850
20	Šaurlapju kūdrenis Ks	5,1%	11 489	13 356	708	823
21	Vēris Vr	26,4%	9 479	57 639	342	2081
22	Viršu ārenis Av	0,2%	5 576	258	202	9
23	Viršu kūdrenis Kv	0,3%	5 576	359	202	13
		Vidēji	6751	8818	265	336

Tipa platības īpatsvars ņemts vērā, aprēķinot arī vidējo rotācijas periodu (rezultāts: 93 gadi).

Tīrie ienākumi no ha:

$$8818 \text{ Ls} - 336 \text{ m}^3 * 7,4 \text{ Ls/m}^3 = 5289 \text{ Ls}$$

Kompensācijas aprēķins: pieņemts, ka maksimālie ienākumi būs vidēji par 50% lielāki, nekā vidējie ienākumi, bet minimālie – par 50 % mazāki.

Ienākumu apjoms izdalīts ar vidējo rotācijas periodu, iegūstot tīros ienākumus gadā, kam pielīdzinātas kompensācijas. Pieņemts, ka šāda kompensācija tiek izmaksāta visu rotācijas periodu. Aprēķinot kompensāciju, vidējie ienākumi pielīdzināti zaudējumu apmēram, kas rodas no galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizlieguma, attiecīgi maksimālie ienākumi, ja aizliegta mežsaimnieciskā darbība, bet minimālie ienākumi, ja aizliegta kailcirte. Līdz ar to vidējie neiegūtie ienākumi ir apmēram **80 EUR/ha**.

Ienākumu līmenis no ha	Kopējie vidējie ienākumi no ha		Vidējie ienākumi gadā, EUR	Kompensācija, EUR	Ierobežojuma veids
	Ls	EUR			
Minimālie ienākumi	2644	3762,768	40,5	40	Kailcirte
Vidējie ienākumi	5289	7525,537	80,9	80	Galvenā cirte Galvenā cirte + kopšanas cirte
Maksimālie ienākumi	7933	11288,31	121,4	120	Mežsaimnieciskā darbība

Tā kā Natura 2000 teritorijās ir dažāda vecuma mežaudzes, tīrā tagadnes vērtība netiek aprēķināta. Papildus arguments tīrās tagadnes vērtības neizmantošanai ir arī tas, ka kompensācija arī netiek indeksēta.

2008.gadā Lauku atbalsta dienestam administratīvo šķēršļu dēļ nebūs iespēja izmaksāt kompensāciju, kura tiek maksāta atbilstoši saimnieciskās darbības ierobežojumu veidam, tādēļ, pirms administratīvie šķēršļi tiks novērsti, kompensācija tiks maksāti visiem atbalsta pretendentiem vienādi, neatkarīgi no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida atbalsta pretendenta īpašumā. **Tā kā aprēķins veikts, ņemot vērā teorētiski maksimālos ražības rādītājus, likme tiek maksāta 75% apmērā no teorētiskajiem neiegūtajiem ienākumiem, kas ir 60 EUR/ha.**

14. PIELIKUMS SOCIĀLEKONOMISKIE PARTNERI

Ekonomikas ministrija
Vides ministrija
Finanšu ministrija
Izglītības un zinātnes ministrija
Labklājības ministrija
Satiksmes ministrija
Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
Ārlietu ministrija
Iekšlietu ministrija
Kultūras ministrija
Tieslietu ministrija
Eiropas integrācijas birojs
Latvijas Attīstības aģentūra
Pārtikas un veterinārais dienests
Valsts mežu dienests
Valsts zivsaimniecības pārvalde
Latvijas Vides investīciju fonds
Latvijas Vides aizsardzības fonds
Vides konsultāciju un monitoringa centrs
Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
Latvijas Pašvaldību savienība
Reģionu attīstības aģentūras
Rajonu un vietējās pašvaldības
Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Universitāte
Valsts Zinātnes un pētniecības institūti un pētniecības saimniecības
Profesionāli tehniskās lauksaimniecības, mežsaimniecības un
apstrādes skolas
Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts
Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centrs
Latvijas Pieaugušo izglītības centrs
Pasaules dabas fonds
Lauksaimniecības uzņēmumi, saimniecības/lauksaimnieki
Vietējie nelauksaimniecības uzņēmumi
Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome
Latvijas kokapstrādes uzņēmēju un eksportētāju asociācija
Latvijas Kokmateriālu eksportētāju asociācija
Latvijas Kokrūpniecības federācija
Latvijas Mednieku asociācija
Latvijas Mežizstrādātāju savienība
Latvijas mežsaimnieku asociācija

Latvijas Neatkarīgo mežizstrādātāju asociācija
Latvijas Ornitoloģijas biedrība
Latvijas Pašvaldību savienība
Meža īpašnieku biedrība
Valsts meža dienests
Vides aizsardzības klubs
Zemnieku saeima
Dažāda veida gaļas pārstrādes uzņēmumi
Piena produktu un piena pārstrādes uzņēmumi
Graudkopības produkcijas pārstrādes uzņēmumi
Zvejniecības un zivju apstrādes uzņēmumi
Augļu un dārzeņu pārstrādes uzņēmumi
Kokapstrādes uzņēmumi
u.c.

15. PIELIKUMS. UZRAUDZĪBAS KOMITEJAS SASTĀVS

Latvijas Lauku attīstības programmas uzraudzības komitejas sastāvā atbilstoši Ministru kabineta 2007.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr. 267 „Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda administrēšanas kārtība” ar balsstiesībām iekļauti:

- divi pārstāvji no Zemkopības ministrijas;
- divi pārstāvji no Vides ministrijas;
- divi pārstāvji no Lauku atbalsta dienesta;
- pārstāvis no Latvijas Pašvaldību savienības;
- pārstāvis no Pārtikas un veterinārā dienesta;
- pārstāvis no Valsts meža dienesta;
- pārstāvis no Kurzemes plānošanas reģiona attīstības padomes;
- pārstāvis no Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes;
- pārstāvis no Latgales plānošanas reģiona attīstības padomes;
- pārstāvis no Zemgales plānošanas reģiona attīstības padomes;
- pārstāvis no Rīgas plānošanas reģiona attīstības padomes;
- četri pārstāvji no lauksaimnieku organizācijām;
- divi pārstāvji no nevalstiskajām vides organizācijām;
- pārstāvis no Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas.

Latvijas Lauku attīstības programmas uzraudzības komitejas sastāvā ar padomdevēja tiesībām iekļauti:

- pārstāvis no Finanšu ministrijas;
- pārstāvis no Ekonomikas ministrijas;
- pārstāvis no Izglītības un zinātnes ministrijas;
- pārstāvis no Kultūras ministrijas;
- pārstāvis no Satiksmes ministrijas;
- pārstāvis no Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta;
- pārstāvis no Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta;
- pārstāvis no Nodarbinātības valsts aģentūras;
- pārstāvis no Latvijas Lauku foruma;
- pārstāvis no Vides konsultatīvās padomes;
- pārstāvis no Latvijas Kokrūpniecības federācijas;
- divi pārstāvji no Lauku atbalsta dienesta.

Papildus Ministru kabineta 2007.gada 17.aprīļa noteikumos Nr. 267 „Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda administrēšanas kārtība” un Latvijas Lauku attīstības programmas uzraudzības komitejas nolikumā minētajiem sociālajiem un ekonomiskajiem partneriem, Zemkopības ministrija uzraudzības komitejas sastāvā var iekļaut citus sociālos un ekonomiskos partnerus un valsts institūcijas ar padomdevēju tiesībām.

16. PIELIKUMS. NORMATĪVO AKTU SARAKSTS, KAS ATTIECINĀMS UZ ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀM DABAS TERITORIJĀM:

Likumi

Nosaukums	Pieņemšanas datums Saeimā
Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām	02.03.1993.
Ķemeru Nacionālā parka likums	30.05.2001.
Gaujas Nacionālā parka likums	16.12.1999.
Slīteres Nacionālā parka likums	16.03.2000.
Rāznas nacionālā parka likums	02.11.2006.
Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu	11.12.1997.
Grīņu dabas rezervāta likums	16.03.2000.
Moricshalas dabas rezervāta likums	16.03.2000.
Teiču dabas rezervāta likums	16.03.2000.
Krustkalnu dabas rezervāta likums	16.03.2000.
Aizsargjoslu likums	05.02.1997.
Meža likums	24.02.2000.
Sugu un biotopu aizsardzības likums	16.03.2000.
Medību likums	08.07.2003.

Ministru Kabineta noteikumi

Nosaukums	Pieņemšanas datums	Not. Nr.
Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	22.07.2003.	415
Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi	30.01.2001.	45
Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai	25.07.2000.	247
Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	07.08.2001.	352
Slīteres nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	13.03.2001.	116
Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	10.10.2000.	353
Ķemeru nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	18.06.2002.	236
Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	26.06.2007.	447

Dabas lieguma "Mežole" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	21.01.2003.	45
Dabas lieguma "Maņģenes meži" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	20.01.2003.	23
Dabas lieguma "Jaunanna" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	28.05.2002.	200
Dabas lieguma "Ukru gārša" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	29.01.2002.	44
Dabas lieguma "Ances purvi un meži" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	02.10.2001.	426
Dabas lieguma "Zvārde" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	25.09.2001.	414
Dabas lieguma "Lubānas ieplakas" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	31.10.2000.	379
Dabas lieguma "Ābeļi" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	03.10.2000.	348
Dabas lieguma "Pārabaine" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	18.07.2000.	241
Dabas lieguma "Pededzes lejtece" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	18.07.2000.	240
Dabas lieguma "Babītes ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	28.03.2000.	115
Dabas lieguma "Liepājas ezers" aizsardzības un izmantošanas noteikumi	28.03.2000.	114
Dabas lieguma „Oviši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	29.03.2005.	213
Dabas lieguma „Mugurves pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	10.04.2007.	245
Dabas lieguma „Sitas un Pededzes paliene” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	06.03.2007.	168
Dabas lieguma „Burtnieku ezera pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	16.01.2007.	60
Dabas lieguma „Zebrus un Svētes ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	16.05.2006.	390
Dabas lieguma „Ventas ieleja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	14.02.2006.	140
Dabas lieguma "Virguļīcas meži" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	16.10.2007.	706
Dabas parka „Zvārdes meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	22.02.2005.	139
Dabas parka „Mīlzukalns” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	30.11.2004.	984
Dabas parka „Ragakāpa” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	10.08.2004.	702

Dabas parka „Pape” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	08.04.2004.	263
Dabas parka „Engures ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	08.04.2004.	268
Dabas parka „Bernāti” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	08.04.2004.	273
Dabas parka „Cirīšu ezers” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	24.02.2004.	94
Dabas parka „Beberbeķi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	16.12.2003.	714
Dabas parka „Numernes valnis” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	22.05.2007.	333
Dabas parka „Dvietes paliene” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	24.04.2007.	274
Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	14.03.2006.	204
Dabas parka „Vecumu meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	22.11.2005.	886
Dabas parka "Driksnas sils" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	09.10.2007.	687

Īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni („apsaimniekošanas plāni” Biotopu direktīvas 6.panta izpratnē), kas apstiprināti laika posmā no 1996.gada līdz 2007. gadam

Vides ministrijas rīkojuma Nr.	Īpaši aizsargājamā dabas teritorija
2007.gadā	
rīkojums Nr. 637 (24.10.2007.)	dabas parka "Piejūra" dabas lieguma zona XIV daļa "Ummis"
rīkojums Nr. 605 (02.10.2007.)	dabas liegums "Pededzes lejtece"
rīkojums Nr. 475 (23.07.2007)	dabas parks "Bauska"
	dabas parks "Pape"
rīkojums Nr. 408 (27.06.2007.)	dabas liegums "Šepka"
	dabas liegums "Rauza"
	dabas liegums "Launkalne"
	dabas parks "Laukezers"
rīkojums nr. 362 (06.06.2007.)	dabas liegums "Raķupes ieleja"
rīkojums Nr. 279 (26.04.2007.)	dabas parks "Svētes paliene"
rīkojums Nr. 178 (26.03.2007.)	dabas parks "Užavas lejtece"
rīkojums Nr. 128 (14.03.2007.)	dabas pieminekļis- aizsargājamais dendroloģiskais stādījums "Kokneses parks"
rīkojums Nr.91(20.02.2007.)	dabas liegums "Burgas pļavas"
	dabas liegums "Rūjas paliene"
rīkojums Nr.72 (06.02.2007.)	dabas liegums „Lielie Kangari”

	dabas liegums „Lielupes palienes pļavas”
rīkojums Nr.51(30.01.2007.)	dabas parks „Vilce”
rīkojums nr. 26 (18.01.2007.)	dabas liegums „Sedas purvs”
rīkojums Nr.11 (10.01.2007.)	dabas liegums "Tebras ozolu mežs"
2006.gadā	
rīkojums Nr. 625 (11.12.2006)	Teiču dabas rezervāts
	Krustkalnu dabas rezervāts
rīkojums Nr. 628 (01.12.2006.)	dabas liegums „Kapu ezers”
	dabas liegums”Barkavas ozolu audze”
rīkojums Nr. 607(17.11.2006.)	dabas liegums "Krēmeri"
rīkojums Nr. 603 (15.11.2006.)	dabas liegums „Darmšates priežu audze”
rīkojums Nr. 547(06.10.2006.)	dabas liegums „Zilaiskalns”
rīkojums Nr. 138 (31.03.2006.)	dabas liegums „Stiklu purvi”
	dabas liegums „Burtnieku ezera pļavas”
rīkojums Nr. 133 (27.03.2006.)	dabas liegums „Klāņu purvs”
rīkojums Nr. 118 (21.03.2006.)	dabas parks „Dvietes paliene”
rīkojums Nr. 112 (17.03.2006.)	dabas liegums "Cenas tīrelis"
rīkojums Nr. 104 (10.03.2006.)	dabas liegums „Sitas un Pededzes paliene”
rīkojums Nr. 87 (01.03.2006.)	dabas liegums „Kalnciema pļavas”
	dabas liegums „Poslnīca”
rīkojums Nr. 86 (01.03.2006.)	dabas liegums „Stompaku purvi”
rīkojums nr. 48 (03.02.2006.)	dabas liegums „Vitrupes ieleja”
	dabas liegums „Mugurves pļavas”
	dabas liegums „Paņemūnes meži”
	dabas liegums „Gaujienas priedes”
rīkojums Nr. 30 (26.01.2006.)	dabas liegums „Jašas un Bicānu ezers”
	ZBR dabas lieguma zona „Vidusburtnieks”
rīkojums Nr. 16 (16.01.2006.)	dabas liegums „Vesetas palienes purvs”
	dabas liegums „Rucavas īvju audze”
	dabas liegums „Nīcas īvju audze”
	dendroloģiskais stādījums „Kalsnavas dendrārijs”
rīkojums Nr. 3 (04.01.2006.)	dabas liegums „Klaucānu un Priekulānu ezeri”
	dabas liegums „Pļieņciema kāpa”
	dabas liegums „Čūžu purvs”
	dabas liegums „Ābeļi”
rīkojums Nr. 2 (04.01.2006.)	dabas liegums „Užavas augštece”
	dabas liegums „Kadājs”
2005.gadā	
rīkojums Nr. 404 (12.12.2005.)	dabas liegums „Jaunciems”

rīkojums Nr. 392 (01.12.2005.)	dabas liegums „Daugavgrīva”
	dabas liegums „Vecdaugava”
	dabas liegums „Vakarbuļi”
rīkojums Nr. 390 (30.11.2005.)	dabas liegums „Pašulienes mežs”
rīkojums Nr. 357 (04.11.2005.)	dabas parka „Salacas ieleja” posmam Staicele – Rozēni”
	dabas parka „Salacas ieleja” posmam Mazsalaca – Staicele
	dabas parka „Salacas ieleja” posmam Salacgrīva
	dabas liegums „Randu pļavas”
rīkojums Nr. 356 (04.11.2005.)	dabas parks „Abavas senleja”
rīkojums Nr. 313 (04.10.2005.)	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kritenes”
rīkojums Nr. 288 (05.09.2005.)	dabas liegums „Kadiķu nora”
rīkojums Nr. 239 (06.07.2005.)	dabas liegums „Lielupes grīvas pļavas”
rīkojums Nr. 238 (06.07.2005.)	aizsargājamo ainavu apvidus „Nīcgaļu meži”
rīkojums Nr. 212 (16.06.2005.)	dabas liegums „Palšu purvs”
rīkojums Nr. 201 (07.06.2005.)	dabas parks „Gaiziņkalns”
	dabas liegums „Melturu sils”
	dabas liegums „Garkalnes meži”
rīkojums Nr. 113 (16.03.2005.)	dabas parks „Daugavas ieleja”
	dabas parks „Zvārdes meži”
	dabas parks „Vecumu meži”
rīkojums Nr. 90 (01.03.2005.)	dabas liegums „Viskūžu sala”
	dabas liegums „Vīķu purvs”
	dabas liegums „Lielupes palienes pļavas”
	dabas liegums „Sātiņu dīķi”
	dabas parks „Adamovas ezers”
rīkojums Nr. 50 (31.01.2005.)	dendroloģiskais stādījums „Igora Medņa Lāčupes dendroloģiskie stādījumi”
rīkojums Nr. 15 (14.01.2005.)	dabas liegums „Baltezera purvs”
	dabas liegums „Gaviezes āmuļi”
rīkojums Nr. 14 (14.01.2005.)	dabas parka „Salacas ieleja” posms Mērnīki-Rozēni
rīkojums Nr. 13 (14.01.2005.)	dabas piemineklis „Skrīveru dendrārijs”
Rīkojums Nr. 12 (14.01.2005.)	dabas liegums „Sakas grīņi”
	dabas liegums „Virguļicas meži”
	dabas parka „Numernes valnis”
2004.gadā	
rīkojums Nr. 417 (28.12.2004.)	dabas liegums „Spinduļu meži”
	dabas liegums „Salas purvs”

	dabas liegums „Kaltenes kalvas”
	dabas liegums „Ģipka”
	dabas parks „Driksnas sils”
rīkojums Nr. 349 (01.11.2004.)	dabas parks „Piejūra”
	dabas liegums „Užava”
rīkojums Nr. 308 (11.10.2004.)	Gaujas Nacionālais parks
rīkojums Nr. 263 (14.09.2004.)	dabas liegums „Īdeņas un Kvāpānu dīķi”
rīkojums Nr. 243 (20.08.2004.)	dabas liegums „Vidzemes akmeņainā jūrmala”
rīkojums Nr. 215 (21.07.2004.)	dabas liegums „Čertoka ezers (Valnezers)”
	dabas parks „Pinku ezers”
rīkojums Nr. 189 (02.07.2004.)	dabas parks „Tērvete”
rīkojums Nr. 164 (01.06.2004.)	dabas parks „Ogres Zilie kalni”
rīkojums Nr. 57 (18.02.2004.)	dabas parks „Ragakāpa”
	dabas liegums „Korneti - Peļļi”
	dabas parks „Milzukulns”
	dabas liegums „Mežmuižas avoti”
	dabas liegums „Mazie Kangari”
	dabas liegums „Lielā Baltezera salas”
	dabas liegums „Zebrus un Svētes ezers”
	dabas liegums “Dēliņkalns”
	dabas liegums “Gruzdovas meži”
	dabas liegums "Kaļķupes ieleja”
2003.gadā un iepriekš	
rīkojums Nr. 280 (28.11.2003.)	dabas parks “Sauka”
rīkojums Nr.204 (01.09.2003.)	dabas liegums “Ventas un Šķerveļa ieleja”
rīkojums Nr 159 (25.06.2003.)	dabas parks “Cirīši”
	dabas liegums “Ventas ieleja”
	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis “Kaltenes krasta veidojumi”
	dabas liegums “Gudenieki”
rīkojums Nr 84 (17.03.2003.)	dabas parks “Beberbeķi”
	dabas liegums “Lieluikas un Mazuikas ezeri”
	dendroloģiskais stādījums “Skrīveru svešzemju koku stādījumi”
VARAM rīkojums Nr. 166 (08.10.2002.)	dabas liegums “Grebļukalns”
	dabas liegums “Pārabaine”
	dabas liegums “Pededzes lejtece”
	dabas liegums “Ukru gārša”
	dabas liegums “Lubānas ieplakas”
VARAM rīkojums Nr. 158	Ķemeru nacionālais parks

(25.09.2002.)	
VARAM rīkojums Nr. 59 (30.03.2001.)	dabas liegums "Vērenes gobu un vīksnu audze"
	dabas liegums "Ziemeupe"
	dabas parks "Svente"
	dabas parks "Engures ezers"
	dabas parks "Embūtes pauguraine"
15.07.1999.	Teiču dabas rezervāts
15.07.1998.	dabas parks „Daugavas loki”
22.04.1998.	Krustkalnu dabas rezervāts
17.10.1997.	dabas liegums „Lielais Pelečāres purvs”
26.06.1997.	dabas parks „Riežupe”
	dabas liegums „Pededzes ozolu audze”
1997	dabas liegums „Adamovas ezers”
1996	dabas liegums „Lielais Liepu kalns”

Īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni („apsaimniekošanas plāni” Biotopu direktīvas 6.panta izpratnē), kas ir sagatavošanas procesā

Nr.	TERITORIJA
1	Aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja"
2	Dabas liegums "Ances purvi un meži"
3	Rāznas nacionālais parks
4	Dabas parks "Embūte"
5	Dabas parks "Svētes paliene"
6	Dabas liegums "Durbes ezera pļavas"
7	Dabas liegums "Pededzes lejtece"
8	Dabas liegums "Liepājas ezers"
9	Augstrozes lielezers
10	Dabas parks "Kuja"
11	Dabas liegums "Jaša"
12	Dabas parks "Ogres ieleja"
13	Aizsargājamo ainavu apvidus "Kaučers"
14	Dabas liegums "Dziļezers un Riebezers"
15	Dabas liegums "Blažģa ezers"
16	Dabas liegums "Ilgas"
17	Dabas liegums "Īslīce"
18	Dabas liegums "Karateri"
19	Dabas liegums "Garākalna smilšu krupja atradne"

20	Dabas liegums "Puzes smilšu krupja atradne"
21	Aizsargājamo ainavu apvidus "Vestiena"
22	Dabas liegums "Ilziņa ezers"
23	Dabas liegums "Kāla ezera salas"
24	Aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži"
25	Nacionālais parks "Slītere"
26	Dabas liegums "Daugava pie Kaibalas"
27	Dabas liegums "Svētes ieleja"
28	Dabas parks "Dendroloģiskie stādījumi Emzes parks"

17. PIELIKUMS SĀKOTNĒJĀ STĀVOKĻA RĀDĪTĀJI, KAS SAISTĪTI AR MĒRĶIEM

(Regulas (EK) Nr. 1698/2005 11.panta 3.punkta c) apakšpunktā un 13.panta 2.punkta a) apakšpunktā paredzētie valsts stratēģijas un stratēģiskās uzraudzības LEAD rādītāji)

Asis	Indikatora Nr.	Lead indikators	Mērvienība	Bāzes periods (gads)	Rādītāja līmenis bāzes periodā	Sasniedzamais rādītāja līmenis
Vispārēji						
	1	Ekonomiskā attīstība	IKP/iedz. (PPS), % no ES-25	2005	47 %	57
	2	Nodarbinātība (15-64):	Nodarbināto īpatsvars kopējā (attiecīgās vecuma grupas) iedzīvotāju skaitā (15-64 gadi) %	2005	63,4	67
	3	Bezdarbs	Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā, %	2005	8,7	8
			Ieskaitot:			
			- sievietes	2005	8,4	8
			- jauniešus (15 - 24)	2005	12,9	12
1.ass						
	4	Izglītība un zināšanas lauksaimniecībā	Saimniecību vadītāju īpatsvars ar profesionālo vai augstāko izglītību īpatsvars kopējā saimniecību vadītāju skaitā (%)	2005	21.4	56
	6	Darba ražīgums (produktivitāte) lauksaimniecībā	Bruto pievienotā vērtība bāzes cenās uz vienu nozarē strādājošo gada darbaspēka vienību (Ls)	2004	1774	3700
			Ikgadējā bruto pievienotā vērtība faktorizmaksās uz vienu nozarē strādājošo gada darba vienību (Ls faktorizmaksās)	2005	1503	4900
	10.	Darba ražīgums (produktivitāte) pārtikas nozarē	Ikgadējā bruto pievienotā vērtība uz vienu vidēji gadā nozarē strādājošo (Ls)	2004	6281	18 000
	14.	Darba ražīgums (produktivitāte) meža nozarē	Bruto pievienotā vērtība uz vienu nozarē strādājošo (Ls)	2005	3279,4	10000
2.ass						
	17	Bioloģiskā daudzveidība: lauku putnu populācija	Lauku putnu populācijas indeksa tendence	2001-2003	96,7	96.7

	18	Bioloģiskā daudzveidība: augstas vērtības lauksaimniecības zemes	Bioloģiski vērtīgo pļavu platība (ha)	2005	18620	25000
	20	Ūdens kvalitāte: Slāpekļa bilance	Īpaši jutīgo teritoriju upēs gada vidējā nitrātu slāpekļa (N/NO ₃) koncentrācija, mg/l	2004	0,8 – 6,4	0,8-6,4
	24	Klimata pārmaiņas: lauksaimnieciskās un mežsaimniecības izcelsmes atjaunojamās enerģijas ražošana	Lauksaimnieciskās un mežsaimniecības izcelsmes energoresursi, kt	2004	1859	29 000
3.ass						
	27	To lauksaimniecībā nodarbināto saimniecību īpašnieku īpatsvars, kuriem ir ieņēmumi no blakus nodarbošanās	% no saimniecībām	2005	8,34	10
	28	Nodarbināto skaits kopējā nodarbināto skaitā ārpus primārajām nozarēm	Nodarbināto skaits rūpniecībā (sekundārās nozares) un pakalpojumu (terciārās) nozarēs, tūkst.:	2005	910,4	915
			-rūpniecībā (NACE C...F);	2005	269,7	280
			-pakalpojumu nozarēs (NACE G...P)	2005	640,7	635
	29	Bruto pievienotā vērtība ārpus primārajām nozarēm	Bruto pievienotā vērtība ārpus primārajām nozarēm (NACE C – P), milj. Ls	2005	7608	12500
			-rūpniecībā (NACE C...F)	2005	1749	2900
			-pakalpojumu nozarēs (NACE G...P)	2005	3771	9600
	30	Pašnodarbinātības attīstība	Pašnodarbināto un darba devēju skaits, tūkst. cilv.	2005	96,7	110
	32	Interneta pieejamība lauku apvidos	% salīdzinot ar pilsētām	2003	24	60
	33	Pakalpojumu sektora attīstība	Pakalpojumu nozares radītās pievienotās vērtības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā (NACE G...P)	2005	73,8	75
	35	Mūža izglītība lauku apvidos	Pieaugušo (25-64) līdzdalība izglītībā un apmācībā, %	2004	8,4%	15